PREFAȚĂ

Folcloristul Grigorie Sima

În pleiada de folclorişti transilvăneni intraţi în literatură pe poarta „*Tribunei*” lui Slavici de la Sibiu se numără şi Grigorie Sima, unul dintre cei mai harnici culegători de folclor din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. La fel ca Ion Pop Reteganul şi ca alţi folclorişti transilvăneni, domeniul său de acţiune este unul foarte larg având în vedere creaţiile populare în totalitatea lor, pe care le consideră „cele mai scumpe ale sufletului nostru” (*Credinţele şi obiceiurile noastre populare*, în „*Amicul poporului*”, 1892, p. 50), socotindu-le drept documente de seamă cu care ne legitimăm în faţa străinătăţii vechimea şi latinitatea noastră. Ele „sunt tot atâtea lucruri sfinte ce trebuiesc urmate cu deosebită evlavie” pentru că sunt moştenite din moşi – strămoşi şi, în ciuda valului de popoare migratoare care au trecut peste poporul nostru ele „ne adeveresc cât de nobilă şi măreaţă e tulpina aceea din care a vlăstărit începutul neamului nostru”. Astfel, la fel ca Simion Florea Marian sau Simion Mangiuca, şi el este de părerea că obiceiurile şi credinţele noastre reflectă originea lor romană, cum o şi dovedeşte prin raportările făcute: seara de Sân-Văsii în care fetele noastre cearcă a afla cu cine se vor mărita, e un reflex al sărbătorii Junonei care avea loc la romani de Anul Nou; ziua matroanelor la romani, care avea loc de întâi martie a dat la noi „ziua [zilele] babelor, la sfârşitul lui februarie se sărbătorea la romani zeiţa Fornax, zeiţa focului, care marca începutul primăverii, fapt care e sărbătorit şi la noi în postul Paştelui, prin obiceiul hodăiţatului sau citiritului şi aprinderea de paie pe colinele din apropierea satului; la întâi mai romanii puneau în faţa porţilor ramuri de copaci înfrunziţi, lucru păstrat şi la noi prin obiceiul de armindeni, când porţile caselor sunt împodobite cu astfel de crengi înverzite; sărbătoarea holdelor (sementinas ferias), care avea loc în cinstea lui Jupiter sau Joe pentru ca grindina să nu strice semănăturile, s-a păstrat şi la noi obiceiul putând fi întâlnit din Joia Mare până la Rusalii; sărbătoarea Fortunei ce avea loc la 24 iunie, a dus la noi la sărbătoarea de sânziene, când se aruncă cununi pe casă pentru norocul fetelor; jocul copiilor cu banii se trage tot de la romani (aruncatul în sus), după cum şi căluşerul este un dans regăsit în întregime la strămoşii noştri, care îl venerau în mai pe Romul, jucătorii acestuia numindu-se „collisalii”, adică jucători din deal, şi evoluau sub conducerea unui staroste numit „vates”, care a dat la noi

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

PREFAȚĂ

Folcloristul Grigorie Sima

În pleiada de folclorişti transilvăneni intraţi în literatură pe poarta „*Tribunei*” lui Slavici de la Sibiu se numără şi Grigorie Sima, unul dintre cei mai harnici culegători de folclor din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. La fel ca Ion Pop Reteganul şi ca alţi folclorişti transilvăneni, domeniul său de acţiune este unul foarte larg având în vedere creaţiile populare în totalitatea lor, pe care le consideră „cele mai scumpe ale sufletului nostru” (*Credinţele şi obiceiurile noastre populare*, în „*Amicul poporului*”, 1892, p. 50), socotindu-le drept documente de seamă cu care ne legitimăm în faţa străinătăţii vechimea şi latinitatea noastră. Ele „sunt tot atâtea lucruri sfinte ce trebuiesc urmate cu deosebită evlavie” pentru că sunt moştenite din moşi – strămoşi şi, în ciuda valului de popoare migratoare care au trecut peste poporul nostru ele „ne adeveresc cât de nobilă şi măreaţă e tulpina aceea din care a vlăstărit începutul neamului nostru”. Astfel, la fel ca Simion Florea Marian sau Simion Mangiuca, şi el este de părerea că obiceiurile şi credinţele noastre reflectă originea lor romană, cum o şi dovedeşte prin raportările făcute: seara de Sân-Văsii în care fetele noastre cearcă a afla cu cine se vor mărita, e un reflex al sărbătorii Junonei care avea loc la romani de Anul Nou; ziua matroanelor la romani, care avea loc de întâi martie a dat la noi „ziua [zilele] babelor, la sfârşitul lui februarie se sărbătorea la romani zeiţa Fornax, zeiţa focului, care marca începutul primăverii, fapt care e sărbătorit şi la noi în postul Paştelui, prin obiceiul hodăiţatului sau citiritului şi aprinderea de paie pe colinele din apropierea satului; la întâi mai romanii puneau în faţa porţilor ramuri de copaci înfrunziţi, lucru păstrat şi la noi prin obiceiul de armindeni, când porţile caselor sunt împodobite cu astfel de crengi înverzite; sărbătoarea holdelor (sementinas ferias), care avea loc în cinstea lui Jupiter sau Joe pentru ca grindina să nu strice semănăturile, s-a păstrat şi la noi obiceiul putând fi întâlnit din Joia Mare până la Rusalii; sărbătoarea Fortunei ce avea loc la 24 iunie, a dus la noi la sărbătoarea de sânziene, când se aruncă cununi pe casă pentru norocul fetelor; jocul copiilor cu banii se trage tot de la romani (aruncatul în sus), după cum şi căluşerul este un dans regăsit în întregime la strămoşii noştri, care îl venerau în mai pe Romul, jucătorii acestuia numindu-se „collisalii”, adică jucători din deal, şi evoluau sub conducerea unui staroste numit „vates”, care a dat la noi

- 5 -

vătaf: ducerea miresei cu steaguri este iar un obicei roman, după cum şi urmarea mortului cu capetele descoperite. De aceea, el socoate că adunarea şi păstrarea prin scris a acestor importante vestigii este un adevărat act de responsabilitate civică, deoarece alături de limbă şi de port, ele probează vechimea şi vitalitatea neamului nostru, „ele singure ar fi de-ajuns spre a dovedi din ce măreaţă viţă de oameni ne tragem”.

Nu uită să facă de aceea un apel la adunarea şi conservarea lor şi ca un semn de preţuire a ţăranului român, cel care a dus cu el prin timp această zestre străbună: „un român cu adevărată cultură nu poate să se uite cu dispreţ la ele, nu este iertat să le socotească drept secături bătrâneşti. Nu! În timpul de azi, al spoielii, se pot însă câte toate. Şi câtă durere nu simte ţăranul când vede că tocmai cel ieşit din sânul lui priveşte cu dispreţ la deprinderile la care el ţine cu o îndărătnicie vrednică de toată lauda, ţine la ele, căci „Aşa-i legea din bătrâni, / Din bătrâni de oameni buni!”. Coliba ţărănească ea este cea care ne-a păstrat cele mai scumpe amintiri ale sufletului nostru, amintiri ce mereu ne aduc aminte de străbunii noştri cu care ne mândrim adesea”.

În vederea culegerii sistematice a acestor producţii, el a şi adresat publicului cititor un apel găzduit de ziarul „Tribuna” în 1884 prin care cerea învăţătorilor şi cărturarilor să-i dea o mână de ajutor „întru adunarea comoarei nesfârşite de frumuseţe, spirit şi originalitate, ce în formă de poveste, balade, doine, hore, anecdote, bocete, descântece la morţi, oraţii, colinde, ghicitori (cimilituri), frământări de limbă şi proverbe stă ascunsă adânc în sânul scumpului nostru popor de la sate şi care comoară azi – mâine... are să fie dată uitării”. Culegerea roagă să se facă „fără leac de schimbare, fie în vorbe, fie în înţeles”. În continuare, el arată că n-are altă dorinţă decât ca adunarea acestora să fie cât mai completă, faptă pentru care jertfeşte totul, fiind dispus să recompenseze băneşte pe cei care-i vor trimite material.

Se vede că apelul său n-a rămas fără ecou, deoarece în anii următori numărul colaborărilor sale cu piese folclorice la diferite ziare şi reviste din Transilvania a crescut simţitor. Debutul şi-l făcuse încă în 1881 când trimisese „*Convorbirilor literare*” un număr de o sută de poezii lirice şi epice, poate şi sub impresia succesului avut acolo de un Miron Pompiliu sau de Ioan Slavici şi de constantul interes arătat de revista ieşeană creaţilor populare de pretutindeni. După aceasta, el a colaborat în mod constant la reviste şi ziare, precum „*Transilvania*”, „*Libertatea*”, „*Telegraful român*”, „*Familia*”, un imbold important pentru culegerea folclorului venindu-i din partea lui Ion Pop Reteganul, care a fost multă vreme învăţător în satul Bucium Saşa, în timp ce Grigorie Sima a funcţionat în aceeaşi calitate în satul vecin, la Bucium Poieni

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

vătaf: ducerea miresei cu steaguri este iar un obicei roman, după cum şi urmarea mortului cu capetele descoperite. De aceea, el socoate că adunarea şi păstrarea prin scris a acestor importante vestigii este un adevărat act de responsabilitate civică, deoarece alături de limbă şi de port, ele probează vechimea şi vitalitatea neamului nostru, „ele singure ar fi de-ajuns spre a dovedi din ce măreaţă viţă de oameni ne tragem”.

Nu uită să facă de aceea un apel la adunarea şi conservarea lor şi ca un semn de preţuire a ţăranului român, cel care a dus cu el prin timp această zestre străbună: „un român cu adevărată cultură nu poate să se uite cu dispreţ la ele, nu este iertat să le socotească drept secături bătrâneşti. Nu! În timpul de azi, al spoielii, se pot însă câte toate. Şi câtă durere nu simte ţăranul când vede că tocmai cel ieşit din sânul lui priveşte cu dispreţ la deprinderile la care el ţine cu o îndărătnicie vrednică de toată lauda, ţine la ele, căci „Aşa-i legea din bătrâni, / Din bătrâni de oameni buni!”. Coliba ţărănească ea este cea care ne-a păstrat cele mai scumpe amintiri ale sufletului nostru, amintiri ce mereu ne aduc aminte de străbunii noştri cu care ne mândrim adesea”.

În vederea culegerii sistematice a acestor producţii, el a şi adresat publicului cititor un apel găzduit de ziarul „Tribuna” în 1884 prin care cerea învăţătorilor şi cărturarilor să-i dea o mână de ajutor „întru adunarea comoarei nesfârşite de frumuseţe, spirit şi originalitate, ce în formă de poveste, balade, doine, hore, anecdote, bocete, descântece la morţi, oraţii, colinde, ghicitori (cimilituri), frământări de limbă şi proverbe stă ascunsă adânc în sânul scumpului nostru popor de la sate şi care comoară azi – mâine... are să fie dată uitării”. Culegerea roagă să se facă „fără leac de schimbare, fie în vorbe, fie în înţeles”. În continuare, el arată că n-are altă dorinţă decât ca adunarea acestora să fie cât mai completă, faptă pentru care jertfeşte totul, fiind dispus să recompenseze băneşte pe cei care-i vor trimite material.

Se vede că apelul său n-a rămas fără ecou, deoarece în anii următori numărul colaborărilor sale cu piese folclorice la diferite ziare şi reviste din Transilvania a crescut simţitor. Debutul şi-l făcuse încă în 1881 când trimisese „*Convorbirilor literare*” un număr de o sută de poezii lirice şi epice, poate şi sub impresia succesului avut acolo de un Miron Pompiliu sau de Ioan Slavici şi de constantul interes arătat de revista ieşeană creaţilor populare de pretutindeni. După aceasta, el a colaborat în mod constant la reviste şi ziare, precum „*Transilvania*”, „*Libertatea*”, „*Telegraful român*”, „*Familia*”, un imbold important pentru culegerea folclorului venindu-i din partea lui Ion Pop Reteganul, care a fost multă vreme învăţător în satul Bucium Saşa, în timp ce Grigorie Sima a funcţionat în aceeaşi calitate în satul vecin, la Bucium Poieni

- 6 -

(1875-1884), între cei doi împătimiți de folclor existând o strânsă legătură. Mutându-se la Cărpiniş, lângă Abrud, din 1886 începe să redacteze aici o foişoară pentru popor, intitulată „*Foişoara*”, în care publică mult folclor, ca de altfel şi în calendarele vremii, precum *Calendarul Săteanului* de la Sibiu, cel de la Arad, sau calendarul „*Amicul poporului*” de la Sibiu, pe care-l scrie aproape în întregime. Activitatea sa se întregeşte prin publicarea unor volume independente de basme, precum *Teiu legănat* (Sibiu, 1885), *Vlad şi Catrina*, (Sibiu, 1885), de ghicitori şi frământări de limbă, *Din bătrâni* (Sibiu, 1885) sau anecdote, *Ardeleanul glumeț* sau *101 de anecdote poporale, alese pe sprânceană şi întocmite din glumele lui Nenea Stan, ce-şi râde de toți* (Sibiu, 1889). Multe alte creații au rămas în paginile publicațiilor periodice la care a colaborat, iar unele din manuscrise s-au prăpădit după moartea sa, survenită la 26 decembrie 1907. De aceea inițiativa lui Romulus Felea de a le aduna în volum trebuie salutată cu bucurie.

Culegerile de folclor ale lui Grigorie Sima sunt de o deosebită importanță pentru viața folclorică a Transilvaniei, mai ales că majoritatea lor provin dintr-o zonă spirituală deosebit de conservatoare, cea a Munților Apuseni, de unde culegătorul şi-a adunat majoritatea pieselor sale. Cele mai valoroase ni se par poveştile, domeniu în care el s-a făcut remarcat prin câteva texte de remarcabilă autenticitate, cum ar fi *Busuioc şi Măgheran* (1883), *A cui să fie fata cea frumoasă?*(1884), *Cum a îmbătrânit femeia pe dracul* (1884), *Nebunii* (1884), *Teiu – Legănat* (1885), *Vlad şi Catrina* (1885), *Miia Ioan* (1888), *Prietenul îți pune capul* (1888), *Petrea Voinicul* (1889), *Cenuşotca* (1890), *Orb împărat* (1995), *Norocul şi mintea* (1897), *Povestea omului ce înțelege limba dobitoacelor* (1884), *Cum şi-au pierdut fetele dreptul pețitului* (1883). Meritul de căpetenie al unora dintre ele e acela că fac parte din aceeaşi confrerie cu poveştile lui Creangă. Cel puțin trei dintre acestea trimit în chip necesar spre aria de inspirație a unuia dintre cei mai mari creatori de basme româneşti. E vorba de textele *Făt Frumos, Fiul Iepei*, căreia Ovidiu Bârlea îi găseşte o variantă în *Tei legănat* a lui Grigorie Sima, în cartea sa *Poveştile lui Creangă* şi, tot acolo, pentru snoava *Prostia omenească* face o trimitere la un alt text publicat de Grigorie Sima în „*Familia*” din 1884 sub titlul *Nebunii*.

Într-adevăr, textele amintite conțin similitudini şi paralelisme dintre cele mai frapante. Astfel, *Tei legănat* este una dintre cele variantele cele mai frumoase ale basmului *Făt Frumos fiul iepei*, având legături chiar cu *Harap Alb*, deoarece şi aici apar personaje ieşite din comun, precum *Strâmbă Lemne* şi *Sfarmă Piatră* şi chiar *Barbă Cot*, „voinici” pe care Tei legănat îi întrece în luptă dreaptă, apoi se face frate de cruce cu ei, dar la urmă, în timp ce el scapă

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

(1875-1884), între cei doi împătimiți de folclor existând o strânsă legătură. Mutându-se la Cărpiniş, lângă Abrud, din 1886 începe să redacteze aici o foişoară pentru popor, intitulată „*Foişoara*”, în care publică mult folclor, ca de altfel şi în calendarele vremii, precum *Calendarul Săteanului* de la Sibiu, cel de la Arad, sau calendarul „*Amicul poporului*” de la Sibiu, pe care-l scrie aproape în întregime. Activitatea sa se întregeşte prin publicarea unor volume independente de basme, precum *Teiu legănat* (Sibiu, 1885), *Vlad şi Catrina*, (Sibiu, 1885), de ghicitori şi frământări de limbă, *Din bătrâni* (Sibiu, 1885) sau anecdote, *Ardeleanul glumeț* sau *101 de anecdote poporale, alese pe sprânceană şi întocmite din glumele lui Nenea Stan, ce-şi râde de toți* (Sibiu, 1889). Multe alte creații au rămas în paginile publicațiilor periodice la care a colaborat, iar unele din manuscrise s-au prăpădit după moartea sa, survenită la 26 decembrie 1907. De aceea inițiativa lui Romulus Felea de a le aduna în volum trebuie salutată cu bucurie.

Culegerile de folclor ale lui Grigorie Sima sunt de o deosebită importanță pentru viața folclorică a Transilvaniei, mai ales că majoritatea lor provin dintr-o zonă spirituală deosebit de conservatoare, cea a Munților Apuseni, de unde culegătorul şi-a adunat majoritatea pieselor sale. Cele mai valoroase ni se par poveştile, domeniu în care el s-a făcut remarcat prin câteva texte de remarcabilă autenticitate, cum ar fi *Busuioc şi Măgheran* (1883), *A cui să fie fata cea frumoasă?*(1884), *Cum a îmbătrânit femeia pe dracul* (1884), *Nebunii* (1884), *Teiu – Legănat* (1885), *Vlad şi Catrina* (1885), *Miia Ioan* (1888), *Prietenul îți pune capul* (1888), *Petrea Voinicul* (1889), *Cenuşotca* (1890), *Orb împărat* (1995), *Norocul şi mintea* (1897), *Povestea omului ce înțelege limba dobitoacelor* (1884), *Cum şi-au pierdut fetele dreptul pețitului* (1883). Meritul de căpetenie al unora dintre ele e acela că fac parte din aceeaşi confrerie cu poveştile lui Creangă. Cel puțin trei dintre acestea trimit în chip necesar spre aria de inspirație a unuia dintre cei mai mari creatori de basme româneşti. E vorba de textele *Făt Frumos, Fiul Iepei*, căreia Ovidiu Bârlea îi găseşte o variantă în *Tei legănat* a lui Grigorie Sima, în cartea sa *Poveştile lui Creangă* şi, tot acolo, pentru snoava *Prostia omenească* face o trimitere la un alt text publicat de Grigorie Sima în „*Familia*” din 1884 sub titlul *Nebunii*.

Într-adevăr, textele amintite conțin similitudini şi paralelisme dintre cele mai frapante. Astfel, *Tei legănat* este una dintre cele variantele cele mai frumoase ale basmului *Făt Frumos fiul iepei*, având legături chiar cu *Harap Alb*, deoarece şi aici apar personaje ieşite din comun, precum *Strâmbă Lemne* şi *Sfarmă Piatră* şi chiar *Barbă Cot*, „voinici” pe care Tei legănat îi întrece în luptă dreaptă, apoi se face frate de cruce cu ei, dar la urmă, în timp ce el scapă

- 7 -

fata de împărat dusă de zmeu pe celălalt tărâm, când să iasă şi el prin răsuflătoarea pământului, el e trădat de ei. Iese în cele din urmă cu ajutorul pajurei şi-i pedepseşte pe trădători.

În *Nebunii* avem de-a face cu acelaşi scenariu ca în *Prostia omenească*. În timp ce omul casei se află la lucru, nevasta acestuia începe să plângă şi să se zbată că ce va face ea dacă se va naşte pruncul ce-l poartă în pântece, deoarece când va pune leagănul sub grindă, cutea aflată acolo îi va cădea în cap şi-l va omorî; la fel se va întâmpla dacă îl va duce în pivniță, unde va da teascul peste el, iar în pod slănina pusă la afumat va reprezenta acelaşi pericol. Iată că se apucă de bocit şi mama fetei, căci nici ea nu era mai brează ca aceasta, sau cum plastic o spune povestitorul: „Mă-sa încă, nici mai mult nici mai puțin decât o: „Bună 'mneața lele!" – „Tu lele eşti surdă?" – „O mulg ş-o dau în ciurdă" – „Sece-ti urechile tale?!" – „Mulțumesc matale!" Mai la înțeles, vorbind era o toantă şi jumătate. Nu-i de mirare dar că s-a pus şi ea pe plânset din toate puterile. Ca şi când i-ai trage măsele câte una, aşa se văiera!" Acelaşi lucru îl face şi soțul soacrei, căci era şi el „un fel de „Caută Nan iapa şi el călare pe ea", plin de înțelepciune şi judecată dreaptă ca broasca de păr". Doar ginerele venind acasă, trebuie să liniştească lucrurile şi să le pună în ordinea lor firească. Dar văzând cum stau lucrurile, pleacă în lume să vadă dacă mai sunt oameni proşti ca aceia cu care trebuie să trăiască acasă. A găsit alții şi mai abitir: unul care arunca nucile în pod cu furca; altul care şi-a încheiat carul în casă şi acum voia s-o spargă ca să-l scoată afară; alții care puseseră boii la tras o scândură ca s-o întindă, iar ultimul „băga ziua-n casă cu trocul". Dându-şi seama că nici alții nu-s mai breji, se întoarse acasă.

Se dovedeşte astfel că poveştile lui Creangă au o bază folclorică mult mai largă decât s-ar crede.

O altă poveste, *Busuioc şi Măgheran*, reia motivul Genovevei, căci fata de împărat, rămânând grea pentru că a gustat din frunzele unui trandafir, e alungată de tatăl său, care porunceşte fratelui ei să o ducă într-o pădure unde s-o ucidă. Acesta o lasă în viață, luându-i doar degetul cu inelul, iar ea născând doi fii cu părul de aur, pe Busuioc şi pe Măgheran, aceştia fac mari isprăvi şi cu ajutorul unor jivine îndrăgite, N-aude, N-avide şi Na greu ca pământul, reuşesc s-o biruie pe Muma Pădurei, s-o elibereze pe fata împăratului de balaurul care urma s-o înghită, şi după ce scapă şi de țiganul impostor, să primească împărăția moştenire.

Un rol important joacă prietenia cu animalele şi în *Petre Voinicul*, fiu al unor oameni „pârliți de săraci", care e răsplătit de împăratul şerpilor fiindcă i-a scăpat fiul şi l-a dus acasă. Nevastă-sa însă îl înşeală şi-i fură inelul „cu

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

fata de împărat dusă de zmeu pe celălalt tărâm, când să iasă şi el prin răsuflătoarea pământului, el e trădat de ei. Iese în cele din urmă cu ajutorul pajurei şi-i pedepseşte pe trădători.

În *Nebunii* avem de-a face cu acelaşi scenariu ca în *Prostia omenească*. În timp ce omul casei se află la lucru, nevasta acestuia începe să plângă şi să se zbată că ce va face ea dacă se va naşte pruncul ce-l poartă în pântece, deoarece când va pune leagănul sub grindă, cutea aflată acolo îi va cădea în cap şi-l va omorî; la fel se va întâmpla dacă îl va duce în pivniță, unde va da teascul peste el, iar în pod slănina pusă la afumat va reprezenta acelaşi pericol. Iată că se apucă de bocit şi mama fetei, căci nici ea nu era mai brează ca aceasta, sau cum plastic o spune povestitorul: „Mă-sa încă, nici mai mult nici mai puțin decât o: „Bună 'mneața lele!" – „Tu lele eşti surdă?" – „O mulg ş-o dau în ciurdă" – „Sece-ti urechile tale?!" – „Mulțumesc matale!" Mai la înțeles, vorbind era o toantă şi jumătate. Nu-i de mirare dar că s-a pus şi ea pe plânset din toate puterile. Ca şi când i-ai trage măsele câte una, aşa se văiera!" Acelaşi lucru îl face şi soțul soacrei, căci era şi el „un fel de „Caută Nan iapa şi el călare pe ea", plin de înțelepciune şi judecată dreaptă ca broasca de păr". Doar ginerele venind acasă, trebuie să liniştească lucrurile şi să le pună în ordinea lor firească. Dar văzând cum stau lucrurile, pleacă în lume să vadă dacă mai sunt oameni proşti ca aceia cu care trebuie să trăiască acasă. A găsit alții şi mai abitir: unul care arunca nucile în pod cu furca; altul care şi-a încheiat carul în casă şi acum voia s-o spargă ca să-l scoată afară; alții care puseseră boii la tras o scândură ca s-o întindă, iar ultimul „băga ziua-n casă cu trocul". Dându-şi seama că nici alții nu-s mai breji, se întoarse acasă.

Se dovedeşte astfel că poveştile lui Creangă au o bază folclorică mult mai largă decât s-ar crede.

O altă poveste, *Busuioc şi Măgheran*, reia motivul Genovevei, căci fata de împărat, rămânând grea pentru că a gustat din frunzele unui trandafir, e alungată de tatăl său, care porunceşte fratelui ei să o ducă într-o pădure unde s-o ucidă. Acesta o lasă în viață, luându-i doar degetul cu inelul, iar ea născând doi fii cu părul de aur, pe Busuioc şi pe Măgheran, aceştia fac mari isprăvi şi cu ajutorul unor jivine îndrăgite, N-aude, N-avide şi Na greu ca pământul, reuşesc s-o biruie pe Muma Pădurei, s-o elibereze pe fata împăratului de balaurul care urma s-o înghită, şi după ce scapă şi de țiganul impostor, să primească împărăția moştenire.

Un rol important joacă prietenia cu animalele şi în *Petre Voinicul*, fiu al unor oameni „pârliți de săraci", care e răsplătit de împăratul şerpilor fiindcă i-a scăpat fiul şi l-a dus acasă. Nevastă-sa însă îl înşeală şi-i fură inelul „cu

adimanturi", voind să-l piarză, de nu ar fi reuşit să şi-l ia îndărăt cu ajutorul unui câine, a unui şoarece şi a unui mâţ. Şi succesul lui Cenuşotca se bizuie pe o alianţă cu animalele. Holda lor e prădată noapte de noapte de trei cai, pe care fraţii săi îi scapă, dar el îi prinde. Lăsându-le viaţa, aceştia îi dăruiesc trei căpestre, care îl vor ajuta să o dea jos pe fata împăratului din arborele unde o ascunsese o pajură duşmană, arbore înalt ce atingea bolta cerului. Folosind cele trei frâie, trei cai se arată rând pe rând şi ultimul reuşeşte să-l ridice până sus în vârful arborelui, scăpând-o pe fata răpită şi primind recompensa promisă.

Şi eroul din *Povestea omului ce înţelegea limba dobitoacelor* rămâne în viaţă tot unor poveţe date de dobitoacele din curtea sa, de câinele Albeiu şi de cocoşul curţii, care îi dau sfaturile trebuitoare. Tematica multora dintre acestea se împleteşte cu motivul femeii viclene sau a femeii pacoste, cum se întâmplă în basmul *Cum a îmbătrânit muierea pe dracul*, unde este vorba de o femeie tirană, care face totul pe dos de cum îi spune soţul şi care, urcată în cele din urmă în spatele dracului, a ajuns să-l ducă la exasperare şi pe acesta. Şi Catrina din povestea *Vlad şi Catrina* e o nevastă haihuie, care îl duce pe om la sărăcie, destăinuind străinilor unde le era avutul, ceea ce-l determină pe Vlad să scape de ea cu prima ocazie, lăsând-o să se întrebe dacă e Catrina sau nu e Catrina. Există însă şi reversul, cum e cazul cu bărbatul din basmul *Prietenul îţi pune capul* care, din cauza geloziei şi a unui pariu nesăbuit îşi alungă frumuseţea de nevastă în lume, lăsând-o pradă valurilor, singură într-o corabie, de unde salvată fiind, îşi dovedeşte nevinovăţia ajungând nevasta fiului de împărat de acolo. Căsătoria e în orice basm prilej de a pune voinicii la încercare şi aşa se întâmplă şi în *Miia Ioan*, când celor o mie şi unu de fii ai unui moş şi a unei babe sărace le vine vremea de însurătoare şi peţesc pe cele o mie şi una fete ale unui popă, ajuns să-şi blesteme zilele din cauza lor. Iată însă că trecând prin „Câmpul cu florile", fraţii lui Miia Ioan nu se pot abţine să nu rupă câteva flori şi astfel ajung în mâna unei babe hapsâne, căreia el va trebui să-i împlinească trei dorinţe spre a scăpa nevătămat. Cu ajutorul unui odor de fată pe care o descopere într-o pivniţă, el reuşeşte să treacă cu bine peste toate încercările şi să iasă la liman. Nu mai puţine încercări îi sunt rezervate fiului celui mic al împăratului din basmul *Orb împărat*, unul dintre cele mai frumoase şi mai complexe basme din cele culese de Grigorie Sima. Pentru frumuseţea morală a personajului, pentru curajul şi iscusinţa lui, basmul acesta se poate compara doar cu *Harap Alb* al lui Creangă. Avem de-a face aici mai întâi cu neputinţa fraţilor săi mai mari, apoi cu ingratitudinea lor. Urmează apoi cu o serie de întâmplări exemplare, cu consecinţe fericite pentru cei cu care eroul intră în contact. Drumul său spre apa vie, tămăduitoare a ochilor tatălui său, îl duce în

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

adimanturi", voind să-l piarză, de nu ar fi reuşit să şi-l ia îndărăt cu ajutorul unui câine, a unui şoarece şi a unui mâţ. Şi succesul lui Cenuşotca se bizuie pe o alianţă cu animalele. Holda lor e prădată noapte de noapte de trei cai, pe care fraţii săi îi scapă, dar el îi prinde. Lăsându-le viaţa, aceştia îi dăruiesc trei căpestre, care îl vor ajuta să o dea jos pe fata împăratului din arborele unde o ascunsese o pajură duşmană, arbore înalt ce atingea bolta cerului. Folosind cele trei frâie, trei cai se arată rând pe rând şi ultimul reuşeşte să-l ridice până sus în vârful arborelui, scăpând-o pe fata răpită şi primind recompensa promisă.

Şi eroul din *Povestea omului ce înţelegea limba dobitoacelor* rămâne în viaţă tot unor poveţe date de dobitoacele din curtea sa, de câinele Albeiu şi de cocoşul curţii, care îi dau sfaturile trebuitoare. Tematica multora dintre acestea se împleteşte cu motivul femeii viclene sau a femeii pacoste, cum se întâmplă în basmul *Cum a îmbătrânit muierea pe dracul*, unde este vorba de o femeie tirană, care face totul pe dos de cum îi spune soţul şi care, urcată în cele din urmă în spatele dracului, a ajuns să-l ducă la exasperare şi pe acesta. Şi Catrina din povestea *Vlad şi Catrina* e o nevastă haihuie, care îl duce pe om la sărăcie, destăinuind străinilor unde le era avutul, ceea ce-l determină pe Vlad să scape de ea cu prima ocazie, lăsând-o să se întrebe dacă e Catrina sau nu e Catrina. Există însă şi reversul, cum e cazul cu bărbatul din basmul *Prietenul îţi pune capul* care, din cauza geloziei şi a unui pariu nesăbuit îşi alungă frumuseţea de nevastă în lume, lăsând-o pradă valurilor, singură într-o corabie, de unde salvată fiind, îşi dovedeşte nevinovăţia ajungând nevasta fiului de împărat de acolo. Căsătoria e în orice basm prilej de a pune voinicii la încercare şi aşa se întâmplă şi în *Miia Ioan*, când celor o mie şi unu de fii ai unui moş şi a unei babe sărace le vine vremea de însurătoare şi peţesc pe cele o mie şi una fete ale unui popă, ajuns să-şi blesteme zilele din cauza lor. Iată însă că trecând prin „Câmpul cu florile", fraţii lui Miia Ioan nu se pot abţine să nu rupă câteva flori şi astfel ajung în mâna unei babe hapsâne, căreia el va trebui să-i împlinească trei dorinţe spre a scăpa nevătămat. Cu ajutorul unui odor de fată pe care o descopere într-o pivniţă, el reuşeşte să treacă cu bine peste toate încercările şi să iasă la liman. Nu mai puţine încercări îi sunt rezervate fiului celui mic al împăratului din basmul *Orb împărat*, unul dintre cele mai frumoase şi mai complexe basme din cele culese de Grigorie Sima. Pentru frumuseţea morală a personajului, pentru curajul şi iscusinţa lui, basmul acesta se poate compara doar cu *Harap Alb* al lui Creangă. Avem de-a face aici mai întâi cu neputinţa fraţilor săi mai mari, apoi cu ingratitudinea lor. Urmează apoi cu o serie de întâmplări exemplare, cu consecinţe fericite pentru cei cu care eroul intră în contact. Drumul său spre apa vie, tămăduitoare a ochilor tatălui său, îl duce în

- 9 -

chip fatal şi prin Ţara Orăvii, adică prin lumea de dincolo, unde îl aşteaptă alte încercări. Lumea de dincolo e o lume împietrită, compusă din stane de piatră, pe care el, reuşeşte să-o readucă la viaţă, învârtind paloşul de trei ori deasupra capului. Trezirea lumii din insomnia ei adâncă e bine surprinsă: „În acea clipită totul se mişcă din nou. Semănătorul urmează mai departe lucrul său, paserile ciripesc, fac cuiburi şi se giugiulesc, caii nechează, ogarul urmăreşte mai departe pe fricosul iepuraş, soldaţii şi meseriaşii iar cu ale lor trebi, una şi bună! toţi făceau câte ceva, după cum le era lefteria." Drept răsplată el primeşte dragostea fetei de împărat şi trăieşte fericit o vreme până îşi aduce aminte că el are o „datorie" de împlinit, promisiunea făcută tatălui său că îl va scăpa de orbire. Se întoarce astfel acasă, făcând în drum zeci de binefaceri: scapă de blestem pe cele trei zâne devenite porumbiţe albe; fata cea de arap primeşte apă vie din ulcior devenind şi ea o fată frumoasă cum nu s-a mai văzut; readuce celor trei împăraţi, la curţile cărora poposeşte, bunăstarea de odinioară, constând din bucate, carne şi vin, daruri primite de el de la cele trei fete – porumbiţe; îl scapă pe un alt împărat de răutatea vecinului său, un om războinic şi de nimic care îl ataca mereu, dăruindu-i paloşul său fermecat spre a-şi face dreptate. Ajunge în cele din urmă la hanul la care chefuiesc fraţii săi şi le plăteşte datoriile luându-i acasă. Aceştia îi schimbă apa vie din ulcior cu una „murătoare", astfel că atunci când vrea să-şi vindece tatăl se face de râs, iar ceilalţi fraţi triumfă. E alungat şi dat morţii, dar curteanul care e însărcinat de tatăl său cu pedeapsa îl lasă în viaţă dându-l ca slugă unui prieten. Iată însă că fiul său, avut cu fata de împărat din Ţara Orăvii, vrea să-şi afle tatăl şi porneşte prin lume în căutarea lui, dimpreună cu mamă-sa, împărăteasa, şi cu oastea lor. Ajung pe la toate împărăţiile pe la care a trecut tatăl şi soţul ei, primind îndărăt toate darurile pe care acesta le lăsase acolo şi, în cele din urmă, ajung în ţara lui Orb Împărat, punând la încercare pe cei doi fraţi netrebnici care se fac de ruşine. Este adus fratele mai mic din locul în care slujea la stăpân şi trece cu bine toate probele, dovedindu-şi astfel nevinovăţia. La răutatea lor, el răspunde însă cu binele şi oferindu-le iertarea: „Fratele mai mic, văzând căinţa lor s-a pus şi a aruncat vălul uitării peste toate cele făcute, ca să nu poată zice lumea mâne – poimâine vorba ceea: „Cine ţi-a scos ochii? – fratele meu!"

De altfel, înclinaţia spre bine este una dintre trăsăturile definitorii ale eroilor basmelor lui Grigorie Sima şi ideea morală, lupta pentru adevăr sunt o ţintă constantă a eroilor săi. Astfel, el comentează la un moment dat faptele lui Busuioc prin aceste cuvinte: „Omul de inimă iubeşte fapta bună, fiindcă prin ea face o plăcere şi folos celui pentru care o săvârşeşte. Apoi când vezi pe nescine că se bucură şi-ţi mulţumeşte pentru cele făcute, te bucuri şi tu, te simţi

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

chip fatal şi prin Ţara Orăvii, adică prin lumea de dincolo, unde îl aşteaptă alte încercări. Lumea de dincolo e o lume împietrită, compusă din stane de piatră, pe care el, reuşeşte să-o readucă la viaţă, învârtind paloşul de trei ori deasupra capului. Trezirea lumii din insomnia ei adâncă e bine surprinsă: „În acea clipită totul se mişcă din nou. Semănătorul urmează mai departe lucrul său, paserile ciripesc, fac cuiburi şi se giugiulesc, caii nechează, ogarul urmăreşte mai departe pe fricosul iepuraş, soldaţii şi meseriaşii iar cu ale lor trebi, una şi bună! toţi făceau câte ceva, după cum le era lefteria." Drept răsplată el primeşte dragostea fetei de împărat şi trăieşte fericit o vreme până îşi aduce aminte că el are o „datorie" de împlinit, promisiunea făcută tatălui său că îl va scăpa de orbire. Se întoarce astfel acasă, făcând în drum zeci de binefaceri: scapă de blestem pe cele trei zâne devenite porumbiţe albe; fata cea de arap primeşte apă vie din ulcior devenind şi ea o fată frumoasă cum nu s-a mai văzut; readuce celor trei împăraţi, la curţile cărora poposeşte, bunăstarea de odinioară, constând din bucate, carne şi vin, daruri primite de el de la cele trei fete – porumbiţe; îl scapă pe un alt împărat de răutatea vecinului său, un om războinic şi de nimic care îl ataca mereu, dăruindu-i paloşul său fermecat spre a-şi face dreptate. Ajunge în cele din urmă la hanul la care chefuiesc fraţii săi şi le plăteşte datoriile luându-i acasă. Aceştia îi schimbă apa vie din ulcior cu una „murătoare", astfel că atunci când vrea să-şi vindece tatăl se face de râs, iar ceilalţi fraţi triumfă. E alungat şi dat morţii, dar curteanul care e însărcinat de tatăl său cu pedeapsa îl lasă în viaţă dându-l ca slugă unui prieten. Iată însă că fiul său, avut cu fata de împărat din Ţara Orăvii, vrea să-şi afle tatăl şi porneşte prin lume în căutarea lui, dimpreună cu mamă-sa, împărăteasa, şi cu oastea lor. Ajung pe la toate împărăţiile pe la care a trecut tatăl şi soţul ei, primind îndărăt toate darurile pe care acesta le lăsase acolo şi, în cele din urmă, ajung în ţara lui Orb Împărat, punând la încercare pe cei doi fraţi netrebnici care se fac de ruşine. Este adus fratele mai mic din locul în care slujea la stăpân şi trece cu bine toate probele, dovedindu-şi astfel nevinovăţia. La răutatea lor, el răspunde însă cu binele şi oferindu-le iertarea: „Fratele mai mic, văzând căinţa lor s-a pus şi a aruncat vălul uitării peste toate cele făcute, ca să nu poată zice lumea mâne – poimâine vorba ceea: „Cine ţi-a scos ochii? – fratele meu!"

De altfel, înclinaţia spre bine este una dintre trăsăturile definitorii ale eroilor basmelor lui Grigorie Sima şi ideea morală, lupta pentru adevăr sunt o ţintă constantă a eroilor săi. Astfel, el comentează la un moment dat faptele lui Busuioc prin aceste cuvinte: „Omul de inimă iubeşte fapta bună, fiindcă prin ea face o plăcere şi folos celui pentru care o săvârşeşte. Apoi când vezi pe nescine că se bucură şi-ţi mulţumeşte pentru cele făcute, te bucuri şi tu, te simţi

cumva ca un om mai mult şi cauţi prilej de a face bine într-una. Aceasta e singura ta fericire. Aşa este omul de inimă. El face bine fără a lua în seamă că de multe ori „Fă bine şi aşteaptă răul!" „Dreptatea umblă cu capul spart" şi „Tu nu-l laşi să moară, el nu te lasă să trăieşti!" Alt îndemn este acela de a-şi folosi mintea, de a fi harnici şi a nu se lăsa pradă lenei, aşa cum o spune în *Norocul şi mintea*: „Adecă lucrau oamenii noştri cu mintea şi nu aşteptau să le cadă mană din cer, cum aşteaptă unii, vorba ăluia: „Cazi pară în gură că de vei cădea, eu te voi mânca, ci dă din mâni şi din picioare şi câştigă. Şi numai aşa se şi poate, că de aceea lumea e dreaptă ca frigarea. Şi omul din poveste şi-a cumpărat pământuri, vii, codri şi locuri de păşune. Şi-a ridicat case, şuri şi alte cele – s-a făcut cel mai bogătan om din partea locului. Şi nimeni nu-l grăia de rău, ci toţi numai de bine, pentru înţelepciunea şi cumpătul lui în toate şi pentru multele lui fapte bune".

Pe lângă aceste inserţii cu caracter etic, moral, autorul introduce uneori în text aluzii cu privire la starea naţională a românilor ardeleni, siliţi a trăi fel de fel de vexaţiuni. Iată cum arată sfârşitul poveştii *Nebunii*, cu aluzii vădite la situaţia naţională a românilor transilvăneni: „Se spune şi aceea că feciorul a dat de omul ce-şi băga ziua-n casă cu trocul, dar aceea fiind că se zice şi despre Secui, pe când au primit legea lui Cristos venind în ţara noastră sălbateci şi păgâni, aceea mânaséră-ţi auzi de la mine, dragii moşului. Că Doamne multe năzdrăvănii au mai făcut şi ei până s-au desprins aşa cu-ncetul se-nţelege, cu obiceiuri de oameni de-al de noi, care aveam şi pe vremile – acelea casă şi masă în ţara această mănoasă, pe care au apărat-o strămunii noştri împotriva roiului de limbi sălbatece fără temere de Dumnezeu, ce ca lăcustele să năpusteau pe ei, au apărat-o cu braţe oţelite cum sunt şi ale noastre, strănepoţii lor".

Înţelegând că educaţia poporului se poate face mult mai simplu şi mai direct prin intermediul calendarelor pentru popor, el va ţine în calendarul „*Amicul poporului*" de la Sibiu o rubrică intitulată *Vorbe*, în care va stărui pe componenta morală şi naţională a sfaturilor comunicate, urmărind să-i facă înainte de toate pe cititori buni români. De aceea scrie: „Virtuţile moşilor şi strămoşilor noştri nu ne fac nici o cinste, dacă noi suntem nişte nemernici. Virtuţile strămunilor i-au făcut pe ei mari, iar ticăloşia noastră ne face pe noi de râs şi de batjocură la alte neamuri. Drept aceea decât din neam mare şi să nu fii bun făr' numai de tras şi împins, mai bine din neam de a doua mână şi să fii om, nu tufă. Iar a te trage din neam mare şi a fi tu de zece ori om – fireşte e lucrul cel mai cinstit şi pentru tine şi pentru înaintaşii tăi, căci la toţi se cuvine laudă după zisa că din vultur, vultur naşte, din stejar, stejar răsare". Şi în altă

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

cumva ca un om mai mult şi cauţi prilej de a face bine într-una. Aceasta e singura ta fericire. Aşa este omul de inimă. El face bine fără a lua în seamă că de multe ori „Fă bine şi aşteaptă răul!" „Dreptatea umblă cu capul spart" şi „Tu nu-l laşi să moară, el nu te lasă să trăieşti!" Alt îndemn este acela de a-şi folosi mintea, de a fi harnici şi a nu se lăsa pradă lenei, aşa cum o spune în *Norocul şi mintea*: „Adecă lucrau oamenii noştri cu mintea şi nu aşteptau să le cadă mană din cer, cum aşteaptă unii, vorba ăluia: „Cazi pară în gură că de vei cădea, eu te voi mânca, ci dă din mâni şi din picioare şi câştigă. Şi numai aşa se şi poate, că de aceea lumea e dreaptă ca frigarea. Şi omul din poveste şi-a cumpărat pământuri, vii, codri şi locuri de păşune. Şi-a ridicat case, şuri şi alte cele – s-a făcut cel mai bogătan om din partea locului. Şi nimeni nu-l grăia de rău, ci toţi numai de bine, pentru înţelepciunea şi cumpătul lui în toate şi pentru multele lui fapte bune".

Pe lângă aceste inserţii cu caracter etic, moral, autorul introduce uneori în text aluzii cu privire la starea naţională a românilor ardeleni, siliţi a trăi fel de fel de vexaţiuni. Iată cum arată sfârşitul poveştii *Nebunii*, cu aluzii vădite la situaţia naţională a românilor transilvăneni: „Se spune şi aceea că feciorul a dat de omul ce-şi băga ziua-n casă cu trocul, dar aceea fiind că se zice şi despre Secui, pe când au primit legea lui Cristos venind în ţara noastră sălbateci şi păgâni, aceea mânaséră-ţi auzi de la mine, dragii moşului. Că Doamne multe năzdrăvănii au mai făcut şi ei până s-au desprins aşa cu-ncetul se-nţelege, cu obiceiuri de oameni de-al de noi, care aveam şi pe vremile – acelea casă şi masă în ţara această mănoasă, pe care au apărat-o strămunii noştri împotriva roiului de limbi sălbatece fără temere de Dumnezeu, ce ca lăcustele să năpusteau pe ei, au apărat-o cu braţe oţelite cum sunt şi ale noastre, strănepoţii lor".

Înţelegând că educaţia poporului se poate face mult mai simplu şi mai direct prin intermediul calendarelor pentru popor, el va ţine în calendarul „*Amicul poporului*" de la Sibiu o rubrică intitulată *Vorbe*, în care va stărui pe componenta morală şi naţională a sfaturilor comunicate, urmărind să-i facă înainte de toate pe cititori buni români. De aceea scrie: „Virtuţile moşilor şi strămoşilor noştri nu ne fac nici o cinste, dacă noi suntem nişte nemernici. Virtuţile strămunilor i-au făcut pe ei mari, iar ticăloşia noastră ne face pe noi de râs şi de batjocură la alte neamuri. Drept aceea decât din neam mare şi să nu fii bun făr' numai de tras şi împins, mai bine din neam de a doua mână şi să fii om, nu tufă. Iar a te trage din neam mare şi a fi tu de zece ori om – fireşte e lucrul cel mai cinstit şi pentru tine şi pentru înaintaşii tăi, căci la toţi se cuvine laudă după zisa că din vultur, vultur naşte, din stejar, stejar răsare". Şi în altă

- 11 -

parte: „Sufere şi rabdă, dacă eşti nedreptăţit nu uita însă nici pe un minut că eşti din neamul lui „Ţine minte" care împrumutul îl plăteşte cu mari camete"; „Cel ce nu ţine la neamul său, la limba şi legea sa e fiinţa cea mai ticăloasă pe faţa pământului pentru că menirea omului este să facă cinste prin purtarea sa moşilor şi strămoşilor săi, iar urmaşilor săi să le lase drept moştenire un nume cu care ei pot să se fălească ş-apoi urmează cum pot să ţină la tine, când n-ai fost demn să adaugi şi tu o pietricea la zidirea începută de bătrâni?!"

Sunt numeroase astfel de referinţe în toată opera lui Grigorie Sima. Aşa, de pildă, într-una din secvenţele sale intitulate *De-ale lui Păcală* nevasta lui Păcală povesteşte celor trei negustori care-l asaltau pe Păcală că a fost în iad, unde ar fi văzut „talpa iadului că cine e, am văzut muierile limbute acăţate de limbă, am văzut pe (cei) care lucrau în dumineci şi sărbători, pe care nu lucră, făr' înşeală pe unul şi pe altul, am văzut pe cei care îşi vând neamul şi legea... o! o! ce-am văzut!" Asemenea în *Ardeleanul glumeţ* sau *101 anecdote poporale alese pe sprânceană şi întocmite din Glumele lui Nenea Stan, ce-şi râde de toţi* (Sibiu, 1889) face aluzie la multe din legile strâmbe şi nedreptăţile puse la cale de stăpânitori asupra românilor, pe care le ridiculizează. Iată cum începe câteva dintre ele: „Mai înainte vreme, când legile Ardealului nu dau voie românului să poarte căciulă mai scumpă de un zlot, nici veştminte negre la faţă şi nici călare să umble..." etc.; „Înainte de 1848, Ţara Moţilor era cu totul lipsită de drumuri, nici într-o parte, nici în alta cu carul ori cu căruţa nu puteai străbate. De la un sat la altul nu puteai merge decât călare..."

În calendarul „*Amicul poporului*", al cărui redactor a fost (1890-1898), el a redactat şi unele articole, cum ar fi cel închinat lui Andrei Mureşanu, în care scria, după modelul vădit al lui Creangă: „Nu ştii cum şi nu ştii de ce, însă ţi-este drag petecul de pământ pe care te-ai născut, oamenii cu care ţi-ai petrecut nevinovaţii ani ai copilăriei par că-ţi sunt fraţi de cruce şi aruncat de soartă departe de ei şi urcat poate sus pe scările vieţii sociale, când îi întâlneşti e o dulce mângâiere pentru tine. Drag îţi este să revezi o rudenie pe care n-ai întâlnit-o demult. Asemeni parcă eşti la tine acasă când te afli între oameni care vorbesc aceeaşi limbă cu tine, cu aceeaşi credinţă, se îmbracă în felul tău şi au aceleaşi năcazuri, acelaşi dor şi năzuinţele lor pentru viitor sunt ca şi ale tale. Din contră, între oamenii de altă limbă, cu altă credinţă, cu vederi altele de cum sunt ale tale şi cu aspiraţiuni altele – eşti stângaci, nu te afli bine şi de abia apuci să scapi din aşa societate, ce parcă te omoară".

Revenind însă la basmele culese şi publicate de Grigorie Sima trebuie spus că majoritatea lor sunt de bună calitate, atât ca factură tehnică, cât şi ca limbă. Toate beneficiază de începuturi şi finaluri frumoase, iar multe din ele

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

parte: „Sufere şi rabdă, dacă eşti nedreptăţit nu uita însă nici pe un minut că eşti din neamul lui „Ţine minte" care împrumutul îl plăteşte cu mari camete"; „Cel ce nu ţine la neamul său, la limba şi legea sa e fiinţa cea mai ticăloasă pe faţa pământului pentru că menirea omului este să facă cinste prin purtarea sa moşilor şi strămoşilor săi, iar urmaşilor săi să le lase drept moştenire un nume cu care ei pot să se fălească ş-apoi urmează cum pot să ţină la tine, când n-ai fost demn să adaugi şi tu o pietricea la zidirea începută de bătrâni?!"

Sunt numeroase astfel de referinţe în toată opera lui Grigorie Sima. Aşa, de pildă, într-una din secvenţele sale intitulate *De-ale lui Păcală* nevasta lui Păcală povesteşte celor trei negustori care-l asaltau pe Păcală că a fost în iad, unde ar fi văzut „talpa iadului că cine e, am văzut muierile limbute acăţate de limbă, am văzut pe (cei) care lucrau în dumineci şi sărbători, pe care nu lucră, făr' înşeală pe unul şi pe altul, am văzut pe cei care îşi vând neamul şi legea... o! o! ce-am văzut!" Asemenea în *Ardeleanul glumeţ* sau *101 anecdote poporale alese pe sprânceană şi întocmite din Glumele lui Nenea Stan, ce-şi râde de toţi* (Sibiu, 1889) face aluzie la multe din legile strâmbe şi nedreptăţile puse la cale de stăpânitori asupra românilor, pe care le ridiculizează. Iată cum începe câteva dintre ele: „Mai înainte vreme, când legile Ardealului nu dau voie românului să poarte căciulă mai scumpă de un zlot, nici veştminte negre la faţă şi nici călare să umble..." etc.; „Înainte de 1848, Ţara Moţilor era cu totul lipsită de drumuri, nici într-o parte, nici în alta cu carul ori cu căruţa nu puteai străbate. De la un sat la altul nu puteai merge decât călare..."

În calendarul „*Amicul poporului*", al cărui redactor a fost (1890-1898), el a redactat şi unele articole, cum ar fi cel închinat lui Andrei Mureşanu, în care scria, după modelul vădit al lui Creangă: „Nu ştii cum şi nu ştii de ce, însă ţi-este drag petecul de pământ pe care te-ai născut, oamenii cu care ţi-ai petrecut nevinovaţii ani ai copilăriei par că-ţi sunt fraţi de cruce şi aruncat de soartă departe de ei şi urcat poate sus pe scările vieţii sociale, când îi întâlneşti e o dulce mângâiere pentru tine. Drag îţi este să revezi o rudenie pe care n-ai întâlnit-o demult. Asemeni parcă eşti la tine acasă când te afli între oameni care vorbesc aceeaşi limbă cu tine, cu aceeaşi credinţă, se îmbracă în felul tău şi au aceleaşi năcazuri, acelaşi dor şi năzuinţele lor pentru viitor sunt ca şi ale tale. Din contră, între oamenii de altă limbă, cu altă credinţă, cu vederi altele de cum sunt ale tale şi cu aspiraţiuni altele – eşti stângaci, nu te afli bine şi de abia apuci să scapi din aşa societate, ce parcă te omoară".

Revenind însă la basmele culese şi publicate de Grigorie Sima trebuie spus că majoritatea lor sunt de bună calitate, atât ca factură tehnică, cât şi ca limbă. Toate beneficiază de începuturi şi finaluri frumoase, iar multe din ele

- 12 -

sunt scrise în versuri sau, mai bine zis, folosesc pe alocuri fraza rimată. Iată, spre exemplu, începutul basmului *Busuioc şi Măgheran*: „Era odată ca niciodată, că de n-ar fi fost nu s-ar mai povesti, pân'un purice ar plesni şi eu nu m-aş zbate a minți, că nu-s de-o zi de două, ba nici chiar de nouă, ci-s de pe vremea pe când lupul cățel era pus la oi, de le mână dinapoi, era, cum zisei, un împărat, căruia i se şi şedea!" Iar finalul: „Dup-aceasta mă băgai într-o oală spartă / Şi vă spusei povestea toată; / De mi-ți scoate cu-vrun cui, / Poate ca să vă mai spui"./ Începutul de la basmul *A cui să fie fata cea frumoasă*? şi el sub semnul poeziei: „Ştiu o poveste mândră şi frumoasă, / S-ascultați şi domnia voastră", căci „Cine a-asculta, multe a-nvăța / Cine a dormi, bine s-a odihni". Şi finalul: „Şi vă spusei povestea toată / De mi-ți scoate cu vr-un cui/ Alta nu ştiu să vă spui". Unele din aceste poveşti conțin versuri intercalate, multe dintre ele cunoscute din culegeri de literatură populară, precum: „Când m-ajunge dor de ducă, Mă duc la deal ca pe luncă; / Când m-ajunge dor de mers, / Mă duc la deal ca pe şes" (*Busuioc şi Măgheran*); „De-ar fi mulți ca frunza-n fag, / Dacă nu-i care mi-i drag; / De-ar fi mulți cu frunza-n vie, /Dacă nu-i care-i drag mie!" (*A cui să fie față cea frumoasă?!*).

O altă calitate a poveştilor lui Grigorie Sima este valoarea lor artistică. Majoritatea lor dispun de o acțiune palpitantă, cu scene puternice şi convingătoare, cu un mers sinuos al acțiunii şi numeroase răsturnări de situații. Fraza este scurtă, elocventă, construită de foarte multe ori din zicători şi proverbe, din întorsături meşteşugite de cuvinte, unde oralitatea e şi ea la ea acasă. Fraza e ticsită cu astfel de întrebări şi expresii. „Dar rogu-vă!", „Ce zic?" „Dar ştiți una?" „Mă întorc iar şi zic." „Însă vorba cântecului: După nor vine senin, altcum nici că se poate, credeți-mă!". Pe de altă parte, există numeroase formule ale povestitorului care vrea să controleze acțiunea sau să-şi facă simțită din când în când prezența. Iată câteva: „Eu nu pot crede că ei înşişi v-ar putea lămuri această întrebare, d'apoi eu care-s numai iac-aşa lasă-mă să te las, cumu-i vorba"; „Vorba ceea: în gură cu Dumnezeu şi-n inimă cu dracu'. Lup îmbrăcat în piele de oaie, care-n față te netezeşte şi-n dos le cioplește. Aşa este! Pe acele vremi, când nici nu visai, numai că te pomeneai..."; „Aş vrea să văd omul care-ar zice că poate să mulțumească vreodată sufletul omenesc! El, sufletul, din ce are, din ce s-avântă tot mai sus şi se pierde cu dorințele prin lumi necunoscute"; „Nu-i nevoie să vă spun – aşa cred – că Mama – pădurii cea zbârcită, iar şa-ncercat norocul, căci de! vorba ceea „Năravul din fire, n-are lecuire" şi „Lupul îşi schimbă părul, dar năravul nu"; „Eu ştiu ce să mai zic şi de lumea asta! Feciorii de-mpărat, frați de la un tată şi de la o mamă şi tot nu-şi descopereau tainele lucrurilor pe care le cumpăraseră"; „Am mai văzut ospețe

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

sunt scrise în versuri sau, mai bine zis, folosesc pe alocuri fraza rimată. Iată, spre exemplu, începutul basmului *Busuioc şi Măgheran*: „Era odată ca niciodată, că de n-ar fi fost nu s-ar mai povesti, pân'un purice ar plesni şi eu nu m-aş zbate a minți, că nu-s de-o zi de două, ba nici chiar de nouă, ci-s de pe vremea pe când lupul cățel era pus la oi, de le mână dinapoi, era, cum zisei, un împărat, căruia i se şi şedea!" Iar finalul: „Dup-aceasta mă băgai într-o oală spartă / Şi vă spusei povestea toată; / De mi-ți scoate cu-vrun cui, / Poate ca să vă mai spui"./ Începutul de la basmul *A cui să fie fata cea frumoasă*? şi el sub semnul poeziei: „Ştiu o poveste mândră şi frumoasă, / S-ascultați şi domnia voastră", căci „Cine a-asculta, multe a-nvăța / Cine a dormi, bine s-a odihni". Şi finalul: „Şi vă spusei povestea toată / De mi-ți scoate cu vr-un cui/ Alta nu ştiu să vă spui". Unele din aceste poveşti conțin versuri intercalate, multe dintre ele cunoscute din culegeri de literatură populară, precum: „Când m-ajunge dor de ducă, Mă duc la deal ca pe luncă; / Când m-ajunge dor de mers, / Mă duc la deal ca pe şes" (*Busuioc şi Măgheran*); „De-ar fi mulți ca frunza-n fag, / Dacă nu-i care mi-i drag; / De-ar fi mulți cu frunza-n vie, /Dacă nu-i care-i drag mie!" (*A cui să fie față cea frumoasă?!*).

O altă calitate a poveştilor lui Grigorie Sima este valoarea lor artistică. Majoritatea lor dispun de o acțiune palpitantă, cu scene puternice şi convingătoare, cu un mers sinuos al acțiunii şi numeroase răsturnări de situații. Fraza este scurtă, elocventă, construită de foarte multe ori din zicători şi proverbe, din întorsături meşteşugite de cuvinte, unde oralitatea e şi ea la ea acasă. Fraza e ticsită cu astfel de întrebări şi expresii. „Dar rogu-vă!", „Ce zic?" „Dar ştiți una?" „Mă întorc iar şi zic." „Însă vorba cântecului: După nor vine senin, altcum nici că se poate, credeți-mă!". Pe de altă parte, există numeroase formule ale povestitorului care vrea să controleze acțiunea sau să-şi facă simțită din când în când prezența. Iată câteva: „Eu nu pot crede că ei înşişi v-ar putea lămuri această întrebare, d'apoi eu care-s numai iac-aşa lasă-mă să te las, cumu-i vorba"; „Vorba ceea: în gură cu Dumnezeu şi-n inimă cu dracu'. Lup îmbrăcat în piele de oaie, care-n față te netezeşte şi-n dos le cioplește. Aşa este! Pe acele vremi, când nici nu visai, numai că te pomeneai..."; „Aş vrea să văd omul care-ar zice că poate să mulțumească vreodată sufletul omenesc! El, sufletul, din ce are, din ce s-avântă tot mai sus şi se pierde cu dorințele prin lumi necunoscute"; „Nu-i nevoie să vă spun – aşa cred – că Mama – pădurii cea zbârcită, iar şa-ncercat norocul, căci de! vorba ceea „Năravul din fire, n-are lecuire" şi „Lupul îşi schimbă părul, dar năravul nu"; „Eu ştiu ce să mai zic şi de lumea asta! Feciorii de-mpărat, frați de la un tată şi de la o mamă şi tot nu-şi descopereau tainele lucrurilor pe care le cumpăraseră"; „Am mai văzut ospețe

şi eu ş-am ascultat şi vornici cu guri durăitoare, cărora, cum e vorba, le umblă limba-n gură ca-mblăcitu-n şură, aşa ceva însă de când port capul între urechi!... Mi se tociseră tălpile la picioare de jocul cel mult. De la o bucată de vreme, văzând că mă omoară cu omenia, mă dau la umbra unui vraf de clătite cu brânză, că mi-i bucata şi-ncep a face fălci pân' nu mai pot. Mă pun apoi şi-mi spăl gâtul c-o cofă de vin mai vechi de cum era moşul meu când şi-a dat ortul popii. Ce se va fi mai întâmplat după aceea nu mai ţin minte, pentru că obosit din cale-afară cum mă găseam, m-a furat un pui de somn din care când m-am deşteptat ospăţul s-a fost spart şi ei nici n-au băgat de seamă că picasem într-o oală spartă".

Pe lângă astfel de intervenţii şi comentarii ale autorului care sparg fluenţa textului, mai oferind cititorului (sau ascultătorului) un moment de respiro, menit să-i stârnească şi mai mult interesul pentru ce va urma, există şi formule tipice pentru basm, care marchează fazele naraţiunii şi pe care Grigorie Sima le foloseşte cu succes. Iată câteva: „După ce s-a dus el dus multă lume şi împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că-nainte este încă multă şi frumoasă s-ascultaţi şi dumneavoastră, de mi-ţi asculta, multe veţi învăţa" (*Busuioc şi Măgheran*); „Vă poate fi de-ajuns dacă voi spune întâmplarea cu Împăratul de Galben. Să fiţi dar numai urechi, că aşa dragă de poveste nici n-a fost, nici nu mai este, şi dacă veţi asculta, multe veţi învăţa" (*Tei legănat*); „De aceea să ne întoarcem la firul din poveste, ca şi care nu mai este, şi cu drag se povesteşte. Aici suntem acasă" (*Orb împărat*); „Aşa se duce el multă lume-mpărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că înainte din poveste, mai frumoasă este" (*Orb împărat*). Desigur şi formulele de încheiere sunt diverse şi pline de inventivitate. Iată câteva: „De aceea ce s-a mai întâmplat nu vă pot spune dumneavoastră, insă dacă tocmai aveţi poftă mergeţi şi-i întrebaţi că de nu vor fi murit trăiesc şi azi" (*Orb împărat*); „M-am ţinut de cuvânt dragii moşului şi v-am spus o drăguţă de poveste, cum n-a fost şi nu mai este, că minciuni mai cu coarne n-a născocit om pământean" (*Vlad şi Catrina*); „de aceea, cum o cumpăr aşa o vând. Cine o ştie mai bine spui-o, că nu-i stau în cale" (*Cum a îmbătrânit muierea pe dracul*); „Mă urcai pe-o şa/ Şi v-o spusei aşa" (*Miia Ioan*); „De n-or fi murit şi azi trăiesc" etc.

Creangă izbuteşte să obţină efecte speciale prin aglomerări şi enumerări de substantive. Aşa procedează pe alocuri şi Grigorie Sima, semn că formula era consacrată în narativitatea populară. Iată doar câteva exemple: „Sosiţi la stână, bărbatul fiind aproape de seară şi oile toate în staul, se ia printre ele. Voia el să ştie cât sunt de grase; de aceea aci pune mâna pe săina, aci pe oacără, pe breaza, bălţata, caciora, pintenoaga, cucuiata, ciula, şuta, bălana –

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

şi eu ş-am ascultat şi vornici cu guri durăitoare, cărora, cum e vorba, le umblă limba-n gură ca-mblăcitu-n şură, aşa ceva însă de când port capul între urechi!... Mi se tociseră tălpile la picioare de jocul cel mult. De la o bucată de vreme, văzând că mă omoară cu omenia, mă dau la umbra unui vraf de clătite cu brânză, că mi-i bucata şi-ncep a face fălci pân' nu mai pot. Mă pun apoi şi-mi spăl gâtul c-o cofă de vin mai vechi de cum era moşul meu când şi-a dat ortul popii. Ce se va fi mai întâmplat după aceea nu mai ţin minte, pentru că obosit din cale-afară cum mă găseam, m-a furat un pui de somn din care când m-am deşteptat ospăţul s-a fost spart şi ei nici n-au băgat de seamă că picasem într-o oală spartă".

Pe lângă astfel de intervenţii şi comentarii ale autorului care sparg fluenţa textului, mai oferind cititorului (sau ascultătorului) un moment de respiro, menit să-i stârnească şi mai mult interesul pentru ce va urma, există şi formule tipice pentru basm, care marchează fazele naraţiunii şi pe care Grigorie Sima le foloseşte cu succes. Iată câteva: „După ce s-a dus el dus multă lume şi împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că-nainte este încă multă şi frumoasă s-ascultaţi şi dumneavoastră, de mi-ţi asculta, multe veţi învăţa" (*Busuioc şi Măgheran*); „Vă poate fi de-ajuns dacă voi spune întâmplarea cu Împăratul de Galben. Să fiţi dar numai urechi, că aşa dragă de poveste nici n-a fost, nici nu mai este, şi dacă veţi asculta, multe veţi învăţa" (*Tei legănat*); „De aceea să ne întoarcem la firul din poveste, ca şi care nu mai este, şi cu drag se povesteşte. Aici suntem acasă" (*Orb împărat*); „Aşa se duce el multă lume-mpărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că înainte din poveste, mai frumoasă este" (*Orb împărat*). Desigur şi formulele de încheiere sunt diverse şi pline de inventivitate. Iată câteva: „De aceea ce s-a mai întâmplat nu vă pot spune dumneavoastră, insă dacă tocmai aveţi poftă mergeţi şi-i întrebaţi că de nu vor fi murit trăiesc şi azi" (*Orb împărat*); „M-am ţinut de cuvânt dragii moşului şi v-am spus o drăguţă de poveste, cum n-a fost şi nu mai este, că minciuni mai cu coarne n-a născocit om pământean" (*Vlad şi Catrina*); „de aceea, cum o cumpăr aşa o vând. Cine o ştie mai bine spui-o, că nu-i stau în cale" (*Cum a îmbătrânit muierea pe dracul*); „Mă urcai pe-o şa/ Şi v-o spusei aşa" (*Miia Ioan*); „De n-or fi murit şi azi trăiesc" etc.

Creangă izbuteşte să obţină efecte speciale prin aglomerări şi enumerări de substantive. Aşa procedează pe alocuri şi Grigorie Sima, semn că formula era consacrată în narativitatea populară. Iată doar câteva exemple: „Sosiţi la stână, bărbatul fiind aproape de seară şi oile toate în staul, se ia printre ele. Voia el să ştie cât sunt de grase; de aceea aci pune mâna pe săina, aci pe oacără, pe breaza, bălţata, caciora, pintenoaga, cucuiata, ciula, şuta, bălana –

până trecea batăr zece din miei din noatini, din miori, din oi, din berbeci"; „Stau gata: sicriul, pânza pe obraz, luminuța cea de la ieşirea sufletului, cea de un stat de om, cruciţa şi banul pentru vamă, prinoase, donițe de paos şi toate" (*Povestea omului ce înțelegea limba dobitoacelor*); „Dacă nu tocmai tăieței, cocoradă ori clătite să fi gătit, batăr nişte intinguş, brozbi, bătâcă, cir tot mâncări ce-ntr-o clipită le dai gata! Ele nici lapte de bou n-au fiert" (*Nebunii*).

Desigur că o problemă ridică şi limba folosită de culegător. În dorința de a fi cât mai autentic, el a păstrat neschimbată rostirea populară şi multele expresii cu tâlc de la țară, care dau un farmec deosebit poveştilor sale. Nenumărate zicători şi proverbe pot fi întâlnite la tot pasul, ca şi numeroase expresii autentic populare, precum: „Eu nu zic nici albă, nici neagră"; „a mâncat papară"; „mergea de-i scăpărau călcâiele"; „a-şi lua tălpăşița", „lan întins de orz ce-au fost prins frunte"; „El numai o țâcă mi-a încurcat îțele"; „îl tot tămânda cu câte verzi-uscate"; „Nevoieşu naibii"; „o coroabă de babă"; „cioara pintenoaga"; „sămânță de vorbă"; „să mă iuşdesc de-a fitea", „nici cârc", „Lasă-l în focareț" etc. Poveştile sale sunt pline de arhaisme şi de cuvinte dialectale, de regionalisme pitoreşti, care nu pot fi întâlnite decât în graiul moților sau al ardelenilor din zona Aiudului (Gârbova), de unde provine autorul. Iată câteva: *coc* (colac), *chitinel* (încet), *pogan* (mare), *a custa* (a-l ține în viață), *hanț* (vrajbă), *potcă* (necaz), *mirăzenii* (minunății), *modru* (fel), *pupuieş* (grămezit), *țâră* (oleacă, puțin), *forfoi* (grozav), *paradie* (paradă), *fuieş* (neastâmpărat), *galițe* (orătănii), *ciguri–miguri* (prostioare), *junişan* (tânăr), *mangură* (un pic), *liuică* (leagăn atârnat de grindă), *să-l izdeşti* (să-l trânteşti), *a pitula* (a se ascunde), *a chihăiți* (a-l bate la cap), *jigărănii* (jivine), etc.

Orice dicționar regional şi-ar îmbogăți mult conținutul prin inventarierea cuvintelor regionale folosite de culegător, cuvinte care, notate în forma lor specifică (ex. pimniță = pivniță), a soponi (a săpuni), încătrău (încotro) etc., dau un farmec deosebit poveştilor sale.

Grigorie Sima a scris şi câteva povestiri în stil popular, dar ele sunt departe de valoarea creaților populare publicate de el. Una dintre ele *Negrea Păscălitorul*, e povestea unui mic şarlatan din satul său de origine, Gârbova de Sus, care „vindeca" şi rezolva totul citind omului din Păscălie. E poveste scrisă cu vervă, în stilul lui Creangă, care pictase şi el câteva fețe bisericeşti în culori acide. Mai amplă şi mai bine lucrată e „novela din popor" *Frumoasa din Făgeşti*, care e scrisă după toate normele nuvelelor la modă în epocă, şi ea ni se prezintă cu nimic mai prejos de acelea semnate de Iosif Vulcan, I.T.Mera sau Virgil Onițiu prozatorii recunoscuți ai Ardealului de la acea oră.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

până trecea batăr zece din miei din noatini, din miori, din oi, din berbeci"; „Stau gata: sicriul, pânza pe obraz, luminuța cea de la ieşirea sufletului, cea de un stat de om, cruciţa şi banul pentru vamă, prinoase, donițe de paos şi toate" (*Povestea omului ce înțelegea limba dobitoacelor*); „Dacă nu tocmai tăieței, cocoradă ori clătite să fi gătit, batăr nişte intinguş, brozbi, bătâcă, cir tot mâncări ce-ntr-o clipită le dai gata! Ele nici lapte de bou n-au fiert" (*Nebunii*).

Desigur că o problemă ridică şi limba folosită de culegător. În dorința de a fi cât mai autentic, el a păstrat neschimbată rostirea populară şi multele expresii cu tâlc de la țară, care dau un farmec deosebit poveştilor sale. Nenumărate zicători şi proverbe pot fi întâlnite la tot pasul, ca şi numeroase expresii autentic populare, precum: „Eu nu zic nici albă, nici neagră"; „a mâncat papară"; „mergea de-i scăpărau călcâiele"; „a-şi lua tălpăşița", „lan întins de orz ce-au fost prins frunte"; „El numai o țâcă mi-a încurcat îțele"; „îl tot tămânda cu câte verzi-uscate"; „Nevoieşu naibii"; „o coroabă de babă"; „cioara pintenoaga"; „sămânță de vorbă"; „să mă iuşdesc de-a fitea", „nici cârc", „Lasă-l în focareț" etc. Poveştile sale sunt pline de arhaisme şi de cuvinte dialectale, de regionalisme pitoreşti, care nu pot fi întâlnite decât în graiul moților sau al ardelenilor din zona Aiudului (Gârbova), de unde provine autorul. Iată câteva: *coc* (colac), *chitinel* (încet), *pogan* (mare), *a custa* (a-l ține în viață), *hanț* (vrajbă), *potcă* (necaz), *mirăzenii* (minunății), *modru* (fel), *pupuieş* (grămezit), *țâră* (oleacă, puțin), *forfoi* (grozav), *paradie* (paradă), *fuieş* (neastâmpărat), *galițe* (orătănii), *ciguri–miguri* (prostioare), *junişan* (tânăr), *mangură* (un pic), *liuică* (leagăn atârnat de grindă), *să-l izdeşti* (să-l trânteşti), *a pitula* (a se ascunde), *a chihăiți* (a-l bate la cap), *jigărănii* (jivine), etc.

Orice dicționar regional şi-ar îmbogăți mult conținutul prin inventarierea cuvintelor regionale folosite de culegător, cuvinte care, notate în forma lor specifică (ex. pimniță = pivniță), a soponi (a săpuni), încătrău (încotro) etc., dau un farmec deosebit poveştilor sale.

Grigorie Sima a scris şi câteva povestiri în stil popular, dar ele sunt departe de valoarea creaților populare publicate de el. Una dintre ele *Negrea Păscălitorul*, e povestea unui mic şarlatan din satul său de origine, Gârbova de Sus, care „vindeca" şi rezolva totul citind omului din Păscălie. E poveste scrisă cu vervă, în stilul lui Creangă, care pictase şi el câteva fețe bisericeşti în culori acide. Mai amplă şi mai bine lucrată e „novela din popor" *Frumoasa din Făgeşti*, care e scrisă după toate normele nuvelelor la modă în epocă, şi ea ni se prezintă cu nimic mai prejos de acelea semnate de Iosif Vulcan, I.T.Mera sau Virgil Onițiu prozatorii recunoscuți ai Ardealului de la acea oră.

- 15 -

Scrisul lui Grigorie Sima al lui Ioan a intrat şi în atenţia scriitorilor şi criticilor mai importanţi ai epocii. Astfel, Ioan Slavici ţine să-l amintească în *Amintirile* sale, atunci când vorbeşte de creaţia populară a lui Eminescu, scriind: „Pe când alţii, cum era Creangă, Ispirescu ori Grigorie Sima al lui Ioan au scris în genul poporal, fiindcă ieşiţi din mijlocul poporului rămăseseră ţărani cu oarecare cultură şi nu erau în stare să scrie altfel, Eminescu, care nu era ieşit din mijlocul poporului ţinea să se potrivească întru toate cu poporul, pentru că numai aşa putea să străbată şi să rămîie". La rândul său, criticul Ilarie Chendi se ocupă de opera lui Grigorie Sima în lucrarea sa *Zece ani de mişcare literară în Transilvania*, punându-l alături de cei mai importanţi folclorişti ai momentului, între care Ion Pop Reteganul, Ioan Berescu, Iona Koevary, I. Rodina, Laurenţiu Ciorbea şi alţii, ceea ce dovedeşte că scriitorul din Munţii Apuseni a cucerit inimile la destui cititori. Mai recent, el se bucură de o prezentare pe măsură în *Dicţionarul folcloriştilor* al lui Iordan Datcu.

Prof. Univ. Dr. *Mircea Popa*

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Scrisul lui Grigorie Sima al lui Ioan a intrat şi în atenţia scriitorilor şi criticilor mai importanţi ai epocii. Astfel, Ioan Slavici ţine să-l amintească în *Amintirile* sale, atunci când vorbeşte de creaţia populară a lui Eminescu, scriind: „Pe când alţii, cum era Creangă, Ispirescu ori Grigorie Sima al lui Ioan au scris în genul poporal, fiindcă ieşiţi din mijlocul poporului rămăseseră ţărani cu oarecare cultură şi nu erau în stare să scrie altfel, Eminescu, care nu era ieşit din mijlocul poporului ţinea să se potrivească întru toate cu poporul, pentru că numai aşa putea să străbată şi să rămîie". La rândul său, criticul Ilarie Chendi se ocupă de opera lui Grigorie Sima în lucrarea sa *Zece ani de mişcare literară în Transilvania*, punându-l alături de cei mai importanţi folclorişti ai momentului, între care Ion Pop Reteganul, Ioan Berescu, Iona Koevary, I. Rodina, Laurenţiu Ciorbea şi alţii, ceea ce dovedeşte că scriitorul din Munţii Apuseni a cucerit inimile la destui cititori. Mai recent, el se bucură de o prezentare pe măsură în *Dicţionarul folcloriştilor* al lui Iordan Datcu.

Prof. Univ. Dr. *Mircea Popa*

- 16 -

1. Teiu legănat[1]

A fost ce-a fost, că de unde nu, cine ar mai povesti!

Pe vremurile acelea, când împărații şedeau la masă cu argații, – a fost un bărbat şi o muiere.

Deşi, nu tocmai lipiți pământului, ei erau totuşi mai codaşi, – cum se zice.

Asta însă puțin ne priveşte, pentru că sărăcia şi ea printre oameni trebuie să fie. Omul dacă e sănătos şi în casă este pace şi linişte, cu chiu, cu vai, ce-i drept, dar tot o duce el de pe o zi pe alta, cum poate.

E rău însă, şi încă rău de tot, când un bărbat şi o muiere, cununați după lege, petrec împreună o viață întreagă, şi n-au copii.

Peste poate, ca să fie durere mai adâncă decât a moşneagului, ce azi mâine îşi leapădă potcoavele, vorba ceea, şi el vede că a trăit de-a fitea. Să ştie el că nu rămâne după sine nici o urmă, precum nu rămâne după rouă, ce nu se alege nimic la întâiile raze ale dimineții, după vulturul ce dă falnic târcoale prin aer, după corabia ce despică luciul mării, după câte şi mai câte! Să vadă, că mult puținul ce a putut agonisi, Dumnezeu, drăguțul, ştie cu cât necaz, cu câte alergături, – are să treacă la străini, care n-ar zice poate nici: „Doamne iartă-i păcatele!”. Să vadă, cum la alții copiii sunt ca spuza şi bucuria părinților ce se ajută cu ei!

Să vadă toate acestea şi să nu se mâhnească, să nu simtă un fel de ură către viață, să nu-i pară rău de viața cheltuită, – nu se poate! O zic până de zece ori, dacă se cere!

Perechea de oameni, de care ne fu' vorba, încă erau de acei nemulțumiți. Şi locul, unde şedea nu ştiu cum, dar' cobia tot a pustiu! Ei aveau adică o căscioară făcută drept în mijlocul unei păduri, pe unde rar dacă străbătea vre-un suflet de om. Ce mirare dar, că voia bună pierise cu totul din mijlocul lor! Săptămâni întregi nu schimbau trei vorbe unul cu altul.

Într-o zi bărbatul, cum erau în pădure după nescai uscături de foc, ce îi trăzneşte de odată prin minte?!

[1] Publicat în “Tribuna Sibiu” 3/15 ian. 1885, pag. 22-38.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

1. Teiu legănat[1]

A fost ce-a fost, că de unde nu, cine ar mai povesti!

Pe vremurile acelea, când împărații şedeau la masă cu argații, – a fost un bărbat şi o muiere.

Deşi, nu tocmai lipiți pământului, ei erau totuşi mai codaşi, – cum se zice.

Asta însă puțin ne priveşte, pentru că sărăcia şi ea printre oameni trebuie să fie. Omul dacă e sănătos şi în casă este pace şi linişte, cu chiu, cu vai, ce-i drept, dar tot o duce el de pe o zi pe alta, cum poate.

E rău însă, şi încă rău de tot, când un bărbat şi o muiere, cununați după lege, petrec împreună o viață întreagă, şi n-au copii.

Peste poate, ca să fie durere mai adâncă decât a moşneagului, ce azi mâine îşi leapădă potcoavele, vorba ceea, şi el vede că a trăit de-a fitea. Să ştie el că nu rămâne după sine nici o urmă, precum nu rămâne după rouă, ce nu se alege nimic la întâiile raze ale dimineții, după vulturul ce dă falnic târcoale prin aer, după corabia ce despică luciul mării, după câte şi mai câte! Să vadă, că mult puținul ce a putut agonisi, Dumnezeu, drăguțul, ştie cu cât necaz, cu câte alergături, – are să treacă la străini, care n-ar zice poate nici: „Doamne iartă-i păcatele!”. Să vadă, cum la alții copiii sunt ca spuza şi bucuria părinților ce se ajută cu ei!

Să vadă toate acestea şi să nu se mâhnească, să nu simtă un fel de ură către viață, să nu-i pară rău de viața cheltuită, – nu se poate! O zic până de zece ori, dacă se cere!

Perechea de oameni, de care ne fu' vorba, încă erau de acei nemulțumiți. Şi locul, unde şedea nu ştiu cum, dar' cobia tot a pustiu! Ei aveau adică o căscioară făcută drept în mijlocul unei păduri, pe unde rar dacă străbătea vre-un suflet de om. Ce mirare dar, că voia bună pierise cu totul din mijlocul lor! Săptămâni întregi nu schimbau trei vorbe unul cu altul.

Într-o zi bărbatul, cum erau în pădure după nescai uscături de foc, ce îi trăzneşte de odată prin minte?!

[1] Publicat în “Tribuna Sibiu” 3/15 ian. 1885, pag. 22-38.

- 17 -

Dacă Dumnezeu n-a aflat cu cale să-i de-a şi lui copii, o să-şi facă el unul de lemn! Să aibă cel puţin un semn de om în casă. E destul şi atâta, când mai mult nu se poate.

A tăiat dar un tei potrivit şi cu încetul, cu încetul şi-a făcut un fel de trunchi, ce aducea aşa mai departe, cu copilul de ţâţă. Seara când s-a întors acasă, omul nostru, pe lângă sarcina de hăbăduri pentru foc, a mai adus şi un băiat.

Copilul, deşi, precum vă spusei, nu era altceva, decât o bucată de lemn fără pic de suflet, muierea omului aceluia era toată voie bună şi soţul său văzând-o cum este s-a bucurat şi el, ca şi când ar fi descoperit o comoară.

Au făcut băiatului cămăşuţă nouă, din una mai ponosită a bătrânului, l-au înfăşat şi l-au culcat în liuică cu mare grijă, de nici fetiţele cele zburdalnice nu fac mai altceva cu ale lor păpuşi!

Câte vorbe s-au schimbat între cei doi soţi în acea seară, de mult, poate chiar din tinereţe nu s-a mai întâmplat. De cântători, nu mai cu ceva mai devreme, i-a putut fura somnul. Şi de abia aţipiseră, când deodată îi vezi în tălpi pe amândoi. Care de care răscolea prin tăciunii acoperiţi de cu seară cu cenuşă, ca să ţie pe dimineaţă niţică jar de aţâţat focul. Bătrânul nimereşte unul, ce cu două – trei suflări s-a ojăjît[1] cum se cade. Luminează liuica şi văd, că ce-i! Văd şi nu pot crede ochilor.

Copilul era viu şi ca un trunchi colea. Cu atâta putere ţipa, de-ţi lua auzul cum se cade. Baba îl alăptează şi în chipul acesta îl mai agoaie.

Săptămâni de-a rândul bărbatul nu s-a mişcat mai mult de acasă. Abia din când în când, dacă mai ieşea, mai pentru vreascuri de foc, mai pentru o cofă de apă, să ducă şi să aducă de la moară. Alte treburi rămăseseră baltă din ziua aceea. Iar baba tot cu băiatul în braţe cu zi cu noapte!

Şi din tei fiind el, „Teiu-legănat” i-a rămas numele până în ziua de azi. El nu creştea, cum se creşte, fără ca trestia de baltă, atât de iute. Cu toate astea nu s-a făcut o joardă numai, la care să-i poţi tu număra

[1] A ojăjî = a usca, a zvânta, a aprinde (Dicţionarul limbii române, Tom II, lit. O, Bucureşti, 1969, p. 1508.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Dacă Dumnezeu n-a aflat cu cale să-i de-a şi lui copii, o să-şi facă el unul de lemn! Să aibă cel puţin un semn de om în casă. E destul şi atâta, când mai mult nu se poate.

A tăiat dar un tei potrivit şi cu încetul, cu încetul şi-a făcut un fel de trunchi, ce aducea aşa mai departe, cu copilul de ţâţă. Seara când s-a întors acasă, omul nostru, pe lângă sarcina de hăbăduri pentru foc, a mai adus şi un băiat.

Copilul, deşi, precum vă spusei, nu era altceva, decât o bucată de lemn fără pic de suflet, muierea omului aceluia era toată voie bună şi soţul său văzând-o cum este s-a bucurat şi el, ca şi când ar fi descoperit o comoară.

Au făcut băiatului cămăşuţă nouă, din una mai ponosită a bătrânului, l-au înfăşat şi l-au culcat în liuică cu mare grijă, de nici fetiţele cele zburdalnice nu fac mai altceva cu ale lor păpuşi!

Câte vorbe s-au schimbat între cei doi soţi în acea seară, de mult, poate chiar din tinereţe nu s-a mai întâmplat. De cântători, nu mai cu ceva mai devreme, i-a putut fura somnul. Şi de abia aţipiseră, când deodată îi vezi în tălpi pe amândoi. Care de care răscolea prin tăciunii acoperiţi de cu seară cu cenuşă, ca să ţie pe dimineaţă niţică jar de aţâţat focul. Bătrânul nimereşte unul, ce cu două – trei suflări s-a ojăjît[1] cum se cade. Luminează liuica şi văd, că ce-i! Văd şi nu pot crede ochilor.

Copilul era viu şi ca un trunchi colea. Cu atâta putere ţipa, de-ţi lua auzul cum se cade. Baba îl alăptează şi în chipul acesta îl mai agoaie.

Săptămâni de-a rândul bărbatul nu s-a mişcat mai mult de acasă. Abia din când în când, dacă mai ieşea, mai pentru vreascuri de foc, mai pentru o cofă de apă, să ducă şi să aducă de la moară. Alte treburi rămăseseră baltă din ziua aceea. Iar baba tot cu băiatul în braţe cu zi cu noapte!

Şi din tei fiind el, „Teiu-legănat” i-a rămas numele până în ziua de azi. El nu creştea, cum se creşte, fără ca trestia de baltă, atât de iute. Cu toate astea nu s-a făcut o joardă numai, la care să-i poţi tu număra

[1] A ojăjî = a usca, a zvânta, a aprinde (Dicţionarul limbii române, Tom II, lit. O, Bucureşti, 1969, p. 1508.

- 18 -

coastele de gras ce rea, fără înalt, pieptos, grăsuț colea, cum se şede mai bine, iar de fire era năzdrăvan.

Când a ajuns junişan, l-a apucat un dor de ducă, de care nici el nu-şi putea da seamă, cum de-l făcea tot mai neastâmpărat. A trebuit să plece. Un voinic de pănura lui să-şi trăiască viața într-un codru înfundat? – Peste poate!

Şi-a pus toate la cale şi luându-şi rămas bun, a plecat cu inima mâhnită, pentru că părinții săi plângeau sărmanii, cum rar s-a văzut. Nu ştia cum să fie mai bine, să şadă ori să meargă! Şi-a adus aminte, cum vremea tace şi trece şi cu ea trecem şi noi şi ne schimbăm, încât de abia ne mai cunoaştem, noi pe noi. Cine la tinerețe nu adună, nu-şi face casa casă şi masa masă, la bătrânețe se căieşte, dar ce folos? că ziua de ieri nici când nu se mai întoarce?!

Trebuind să străbată mai întâi codrul cel uriaş ce-l înconjura, s-a luat drept pe marginea unei vâlcele, ca să iasă unde va ieşi.

Merge cât merge şi numai ce întâlneşte un uriaş, cât e mai mare! Aceasta aşa puteri avea în brânci, că strângea pietricele şi bicaşăi şi le tescuia cum avea poftă. Aşa făcea: bolovani, stânci, munți, cu o vorbă cum îi era voia şi nevoia. Urându-se de treaba asta, o lua pe altă coardă. Muntele cel mai înalt, stânca cea mai grozavă şi bolovanul cel mai vârtos, – la clipită ți-l făcea făină. Ca mie de un cocoloş de brânză, – atâta îi păsa. Veți fi ştiind, că acesta era nenea Sfarmă-peatră, el şi nimeni altul.

– „Dar ce-ți poartă cioarele oasele pe locurile acestea, că sunt Sfarmă – piatră, care teamă nu are de puiul de om de sub soare, fără numai de Teiu-legănat?!"

– Teiu-legănat răspunde: „Prea mă iei cu furca cea lungă, nene Sfarmă – piatră! Vorba aceea: „Mă iei cu pieptul, ți-a pârâi pieptul; – mă iei cu de acelea, te-a ustura pielea!"

„Să vezi tu! Vorbeşti de lup şi ți-e în cale, că şi eu tocmai Teiu-legănat sunt."

Care pe care, că aceea e a voinicilor!

Se iau la trântă, că-i mai dreaptă, însă vai de cojocul lui Sfarmă-peatră! S-a bucurat, că a dovedit el întâi pe Teiu-legănat, dar de începutul bun să nu te bucuri nici odată, că la toate urma alege.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

coastele de gras ce rea, fără înalt, pieptos, grăsuț colea, cum se şede mai bine, iar de fire era năzdrăvan.

Când a ajuns junişan, l-a apucat un dor de ducă, de care nici el nu-şi putea da seamă, cum de-l făcea tot mai neastâmpărat. A trebuit să plece. Un voinic de pănura lui să-şi trăiască viața într-un codru înfundat? – Peste poate!

Şi-a pus toate la cale şi luându-şi rămas bun, a plecat cu inima mâhnită, pentru că părinții săi plângeau sărmanii, cum rar s-a văzut. Nu ştia cum să fie mai bine, să şadă ori să meargă! Şi-a adus aminte, cum vremea tace şi trece şi cu ea trecem şi noi şi ne schimbăm, încât de abia ne mai cunoaştem, noi pe noi. Cine la tinerețe nu adună, nu-şi face casa casă şi masa masă, la bătrânețe se căieşte, dar ce folos? că ziua de ieri nici când nu se mai întoarce?!

Trebuind să străbată mai întâi codrul cel uriaş ce-l înconjura, s-a luat drept pe marginea unei vâlcele, ca să iasă unde va ieşi.

Merge cât merge şi numai ce întâlneşte un uriaş, cât e mai mare! Aceasta aşa puteri avea în brânci, că strângea pietricele şi bicaşăi şi le tescuia cum avea poftă. Aşa făcea: bolovani, stânci, munți, cu o vorbă cum îi era voia şi nevoia. Urându-se de treaba asta, o lua pe altă coardă. Muntele cel mai înalt, stânca cea mai grozavă şi bolovanul cel mai vârtos, – la clipită ți-l făcea făină. Ca mie de un cocoloş de brânză, – atâta îi păsa. Veți fi ştiind, că acesta era nenea Sfarmă-peatră, el şi nimeni altul.

– „Dar ce-ți poartă cioarele oasele pe locurile acestea, că sunt Sfarmă – piatră, care teamă nu are de puiul de om de sub soare, fără numai de Teiu-legănat?!"

– Teiu-legănat răspunde: „Prea mă iei cu furca cea lungă, nene Sfarmă – piatră! Vorba aceea: „Mă iei cu pieptul, ți-a pârâi pieptul; – mă iei cu de acelea, te-a ustura pielea!"

„Să vezi tu! Vorbeşti de lup şi ți-e în cale, că şi eu tocmai Teiu-legănat sunt."

Care pe care, că aceea e a voinicilor!

Se iau la trântă, că-i mai dreaptă, însă vai de cojocul lui Sfarmă-peatră! S-a bucurat, că a dovedit el întâi pe Teiu-legănat, dar de începutul bun să nu te bucuri nici odată, că la toate urma alege.

- 19 -

Teiu-legănat, adus odată în foc, să te ferească toți sfinții, câți sunt în cer, să nu-i pici în brâncă! Cum ai lua o mănuşă de cânepă de jos, aşa-l apuca pe bietul Sfarmă-peatră şi zup! cu el de pământ. De unde să-ți poată el sta pe picioare?! De cap ameţit, trupul tot junghiuri, câteva coaste frânte, – gluma naibei. După ce s-a dezmeticit, s-au legat fraţi de cruce şi au plecat la drum, aşa mai la modru, că Sfarmă-peatră, câteva zile de abia se ducea.

Bodogănind, când una, când alta, nici nu ştiau, cum merg. Au făcut o bună postată, până când au dat de un alt uriaş.

Era însuşi Strâmbă–lemne. Acesta, cât e draga de ziuă altceva nu făcea, fără hai în sus şi hai în jos prin cel codru. Copacul drept 'mi'ți-l îngujba, de nu mai era bun de nimic, pe cel strâmb îl îndrepta, de lumina, că e lumină şi nu putea să-l taie.

Ei bine dragii moşului! Strâmbă-lemne a fost aşa cum v-am spus, încât pentru puteri, pătimea însă de limbuție. Nu-i păsa lui de fața cu care grăia nimic, şi gura-i umbla ca o pârpăriță, cât cu treabă, cât fără treabă. Aşa nu e bine, căci briciul prea ager se ştirbă şi gura bate spatele!

Dar să nu lungesc vorba, că noaptea e una, oamenii cu sutele şi nu o ajung, – aflați dar, că mai a dracului bătaie n-a mâncat nici moş Sân-Petru, când a furat opincile, ştiți povestea, că aceea numai poveste e, făcută cine ştie de ce păgân şi vameş, care pizmuieşte legea noastră românească, decât care mai frumoasă şi mai sfântă, nici că a fost şi nici că a fi, că nu se poate.

Când a văzut Strâmbă-lemne, că ce e, s-a rugat de iertare şi legându-se după obicei toți trei fraţi de cruce, au purces împreună.

Codru era mare de tot şi cu una, cu două, nu putea omul să iasă din el chiar năzdrăvan fiind. Pățind-o aceasta acum şi Teiu-legănat cu soții săi de cruce, vrând a-şi câştiga puteri noi, se înțeleg să facă un popas.

Unul să rămână într-un loc anumit şi să gătească nescai fiertură mai cu seamă, că ea dă putere la om, iar cei doi să încerce nu cumva pot prinde vre-o sălbăticiune!

În ziua întâi a rămas Sfarmă-peatră.

Pe când bucatele erau mai bune de gustat, iată numai, că se ivesc, te miri de unde Statu-palmă-Barbă-cot ori Natîiu-Cot cum le place unora a-l numi.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Teiu-legănat, adus odată în foc, să te ferească toți sfinții, câți sunt în cer, să nu-i pici în brâncă! Cum ai lua o mănuşă de cânepă de jos, aşa-l apuca pe bietul Sfarmă-peatră şi zup! cu el de pământ. De unde să-ți poată el sta pe picioare?! De cap ameţit, trupul tot junghiuri, câteva coaste frânte, – gluma naibei. După ce s-a dezmeticit, s-au legat fraţi de cruce şi au plecat la drum, aşa mai la modru, că Sfarmă-peatră, câteva zile de abia se ducea.

Bodogănind, când una, când alta, nici nu ştiau, cum merg. Au făcut o bună postată, până când au dat de un alt uriaş.

Era însuşi Strâmbă–lemne. Acesta, cât e draga de ziuă altceva nu făcea, fără hai în sus şi hai în jos prin cel codru. Copacul drept 'mi'ți-l îngujba, de nu mai era bun de nimic, pe cel strâmb îl îndrepta, de lumina, că e lumină şi nu putea să-l taie.

Ei bine dragii moşului! Strâmbă-lemne a fost aşa cum v-am spus, încât pentru puteri, pătimea însă de limbuție. Nu-i păsa lui de fața cu care grăia nimic, şi gura-i umbla ca o pârpăriță, cât cu treabă, cât fără treabă. Aşa nu e bine, căci briciul prea ager se ştirbă şi gura bate spatele!

Dar să nu lungesc vorba, că noaptea e una, oamenii cu sutele şi nu o ajung, – aflați dar, că mai a dracului bătaie n-a mâncat nici moş Sân-Petru, când a furat opincile, ştiți povestea, că aceea numai poveste e, făcută cine ştie de ce păgân şi vameş, care pizmuieşte legea noastră românească, decât care mai frumoasă şi mai sfântă, nici că a fost şi nici că a fi, că nu se poate.

Când a văzut Strâmbă-lemne, că ce e, s-a rugat de iertare şi legându-se după obicei toți trei fraţi de cruce, au purces împreună.

Codru era mare de tot şi cu una, cu două, nu putea omul să iasă din el chiar năzdrăvan fiind. Pățind-o aceasta acum şi Teiu-legănat cu soții săi de cruce, vrând a-şi câştiga puteri noi, se înțeleg să facă un popas.

Unul să rămână într-un loc anumit şi să gătească nescai fiertură mai cu seamă, că ea dă putere la om, iar cei doi să încerce nu cumva pot prinde vre-o sălbăticiune!

În ziua întâi a rămas Sfarmă-peatră.

Pe când bucatele erau mai bune de gustat, iată numai, că se ivesc, te miri de unde Statu-palmă-Barbă-cot ori Natîiu-Cot cum le place unora a-l numi.

- 20 -

Cine ştie cum, cum nu, destul că pe bietul Sfarmă-peatră, cât ai trage cu o pucioasă pe perete, l-a legat ghem. Şi-a pus apoi gura la cale, cum e zisa: „Mâncă măi! ca de la altul", – iar cu ce a rămas din zămuri opăreşte pe acela pe spinare. Ca să nu fie nici o supărare, în urmă şi în coadă, l-a mai îmbiat şi cu câteva ghiolduri mai îndesate, poate de cheltuială. Cine ştie! Apoi l-a dezlegat şi s-a cam mai dus.

Sfarmă-peatră, deşi bătut, precum v-am spus, – deşi întreg trupul îi era tot vânăt şi cuprins de junghiuri, ca el, – nu se spală nici cu vinars de drojdii, nici cu camfor şi nici cu altceva, neştiind, ce-l aşteaptă din partea acelora, de n-or fi toate gata, – se face, că nici capul nu-l doare şi isprăveşte, lungeşte cu apă, sărează, pune oţet, piper şi ce poate.

Mulţumiţi n-au fost nici Teiu-legănat şi nici Strâmbă-lemne cu păziturile (fierturile) din ziua aceea. Nu erau, mă rog, decât liurcă goală. Într-una se scăpase cu sarea, într-alta cu oţetul şi toate erau ca de cute şi amnar. De petrecut, aşa rele cum au fost, s-au petrecut, că ceia erau rupţi de foame şi duioşi de fiertură.

Sfarmă-peatră: că pungă, că teacă, că una, că alta, punea vina pe câte-n soare şi lună, – că mâncările sunt de aşa.

Întocmai ca Sfarmă-peatră a păţit-o şi el.

Ziua a doua rămâne Strâmbă-lemne.

Iar mâncările încă mai rele cu ceva!

Mâine voi rămâne eu, să mă încredinţez, ce este, că voi pare-mi-se aţi mâncat bătaia lui Sân-Petru şi vi la nas să o daţi pe faţă!

Statu-palmă-Barbă-cot, ce ştia el, rogu-vă despre puterile lui Teiu-legănat?!

Acesta însă nu şi-a pus mintea cu o stârpitură, de-al-de Statu-palmă-Barbă-cot, fără-mi ţi-l umflă colea frumuşel de barbă şi făcând o crăpătură în copacul zdravăn ce-i sta la-ndelete, i-o pune acolea, scoate securea, crăpătura se vindecă şi piticul Statu-palmă trebuia să stea mulcom.

Pe când au sosit şi ceia, bucatele erau cum sunt mai bune, nici fierbinţi, nici reci, iar de rândul gătitului, putea face foale şi un împărat din ele.

Pe când aceştia mâncau, Statu-palmă îngrozit cum trebuia să fie, – ţipa ca muşcat de şarpe. Le ţiuiau urechile.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Cine ştie cum, cum nu, destul că pe bietul Sfarmă-peatră, cât ai trage cu o pucioasă pe perete, l-a legat ghem. Şi-a pus apoi gura la cale, cum e zisa: „Mâncă măi! ca de la altul", – iar cu ce a rămas din zămuri opăreşte pe acela pe spinare. Ca să nu fie nici o supărare, în urmă şi în coadă, l-a mai îmbiat şi cu câteva ghiolduri mai îndesate, poate de cheltuială. Cine ştie! Apoi l-a dezlegat şi s-a cam mai dus.

Sfarmă-peatră, deşi bătut, precum v-am spus, – deşi întreg trupul îi era tot vânăt şi cuprins de junghiuri, ca el, – nu se spală nici cu vinars de drojdii, nici cu camfor şi nici cu altceva, neştiind, ce-l aşteaptă din partea acelora, de n-or fi toate gata, – se face, că nici capul nu-l doare şi isprăveşte, lungeşte cu apă, sărează, pune oţet, piper şi ce poate.

Mulţumiţi n-au fost nici Teiu-legănat şi nici Strâmbă-lemne cu păziturile (fierturile) din ziua aceea. Nu erau, mă rog, decât liurcă goală. Într-una se scăpase cu sarea, într-alta cu oţetul şi toate erau ca de cute şi amnar. De petrecut, aşa rele cum au fost, s-au petrecut, că ceia erau rupţi de foame şi duioşi de fiertură.

Sfarmă-peatră: că pungă, că teacă, că una, că alta, punea vina pe câte-n soare şi lună, – că mâncările sunt de aşa.

Întocmai ca Sfarmă-peatră a păţit-o şi el.

Ziua a doua rămâne Strâmbă-lemne.

Iar mâncările încă mai rele cu ceva!

Mâine voi rămâne eu, să mă încredinţez, ce este, că voi pare-mi-se aţi mâncat bătaia lui Sân-Petru şi vi la nas să o daţi pe faţă!

Statu-palmă-Barbă-cot, ce ştia el, rogu-vă despre puterile lui Teiu-legănat?!

Acesta însă nu şi-a pus mintea cu o stârpitură, de-al-de Statu-palmă-Barbă-cot, fără-mi ţi-l umflă colea frumuşel de barbă şi făcând o crăpătură în copacul zdravăn ce-i sta la-ndelete, i-o pune acolea, scoate securea, crăpătura se vindecă şi piticul Statu-palmă trebuia să stea mulcom.

Pe când au sosit şi ceia, bucatele erau cum sunt mai bune, nici fierbinţi, nici reci, iar de rândul gătitului, putea face foale şi un împărat din ele.

Pe când aceştia mâncau, Statu-palmă îngrozit cum trebuia să fie, – ţipa ca muşcat de şarpe. Le ţiuiau urechile.

- 21 -

– „Da să mă luaţi şi pe mine frate de cruce?! Că de multe ori vorba aceea: „Buturuga mică răstoarnă carul mare”.

Teiu-legănat încă ce ştie el ce aduce ziua şi noaptea?! Primesc rugarea lui Statu-palmă şi se fac cu toţi fraţi de cruce, – în butul lui – Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne, care nu puteau să aibă la inimă pe Statu-palmă, ştiţi pentru ce.

Mult au colindat ei prin cea lume largă, făcând câte şi mai câte năzdrăvănii de ale lor, că se pricepeau la aşa ceva.

Toate să vi le înşir, peri albi v-ar ieşi, dragii moşului!

Vă poate fi de ajuns, dacă voi spune întâmplarea cu împăratul-galben. Să fiţi dar numai urechi, că aşa dragă poveste nici n-a fost, nici nu mai este, – şi dacă veţi asculta, multe veţi învăţa.

Teiu-legănat şi fraţii săi de cruce, ajungând şi la împăratul-galben, aici cu mic cu mare de la împărat până la opincă, toţi erau îmbrăcaţi în negru, toţi amărâţi, cum numai ei aveau cuvânt de a fi.

Ascultaţi de ce!

Un zmeu uriaş şi puternic, cum sunt zmeii, a răpit şi a dus cu sine pe tărâmul celălalt pe singura fată, ce-o avea împăratul-galben.

Jumătate din împărăţie şi mâna fetei să fie ale aceluia, ce o va aduce din ţara zmeilor.

Pe cine nu-l strâng curelele, când e vorba să-şi împlânte securea într-un astfel de lemn?!

De aceea era mâhnită toată lumea din împărăţia lui Galben-împărat.

Teiu-legănat, nu se putea să nu încerce şi asta una. Dar nu avea ştiinţă încotro să apuce ca să dea de împărăţia zmeilor. Aici Statu-palmă-Barbă-cot a fost la locul său. El i-a dus la răsuflătoarea pământului, de unde, dacă se simţea cineva în puteri, uşor putea fi la tărâmul celălalt, unde e şi ţara zmeilor.

Şi răsuflătoarea aceea, nu era piezişă, cum e bunăoară gârliciul[1] pivniţii, şi aşa cu talpa nu puteai merge pe ea. Nu! ea era drept spre sâmburele pământului îndreptată, cum e şi fântâna.

[1] Gârliciul = intrarea în pivniţă sau în beciu (Dicţionarul limbii române, Tom II, Partea I (F-I), Bucureşti, 1934, pag. 230

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Da să mă luaţi şi pe mine frate de cruce?! Că de multe ori vorba aceea: „Buturuga mică răstoarnă carul mare”.

Teiu-legănat încă ce ştie el ce aduce ziua şi noaptea?! Primesc rugarea lui Statu-palmă şi se fac cu toţi fraţi de cruce, – în butul lui – Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne, care nu puteau să aibă la inimă pe Statu-palmă, ştiţi pentru ce.

Mult au colindat ei prin cea lume largă, făcând câte şi mai câte năzdrăvănii de ale lor, că se pricepeau la aşa ceva.

Toate să vi le înşir, peri albi v-ar ieşi, dragii moşului!

Vă poate fi de ajuns, dacă voi spune întâmplarea cu împăratul-galben. Să fiţi dar numai urechi, că aşa dragă poveste nici n-a fost, nici nu mai este, – şi dacă veţi asculta, multe veţi învăţa.

Teiu-legănat şi fraţii săi de cruce, ajungând şi la împăratul-galben, aici cu mic cu mare de la împărat până la opincă, toţi erau îmbrăcaţi în negru, toţi amărâţi, cum numai ei aveau cuvânt de a fi.

Ascultaţi de ce!

Un zmeu uriaş şi puternic, cum sunt zmeii, a răpit şi a dus cu sine pe tărâmul celălalt pe singura fată, ce-o avea împăratul-galben.

Jumătate din împărăţie şi mâna fetei să fie ale aceluia, ce o va aduce din ţara zmeilor.

Pe cine nu-l strâng curelele, când e vorba să-şi împlânte securea într-un astfel de lemn?!

De aceea era mâhnită toată lumea din împărăţia lui Galben-împărat.

Teiu-legănat, nu se putea să nu încerce şi asta una. Dar nu avea ştiinţă încotro să apuce ca să dea de împărăţia zmeilor. Aici Statu-palmă-Barbă-cot a fost la locul său. El i-a dus la răsuflătoarea pământului, de unde, dacă se simţea cineva în puteri, uşor putea fi la tărâmul celălalt, unde e şi ţara zmeilor.

Şi răsuflătoarea aceea, nu era piezişă, cum e bunăoară gârliciul[1] pivniţii, şi aşa cu talpa nu puteai merge pe ea. Nu! ea era drept spre sâmburele pământului îndreptată, cum e şi fântâna.

[1] Gârliciul = intrarea în pivniţă sau în beciu (Dicţionarul limbii române, Tom II, Partea I (F-I), Bucureşti, 1934, pag. 230

- 22 -

Om în toată puterea cuvântului trebuia să fie acela, care se lăsa în jos!

Teiu-legănat n-a stat mult pe cugete, fără însemnând o mulțime de funii de cele lungi şi groase ca mâna prin cot, – le-a legat capăt la capăt. A mai făcut apoi o cârjă, ştiți cârja, că ați văzut-o, când cu săparea fântânii celei noi de sub biserică. De cârjă leagă un capăt de funie, la celălalt prin o grapă, cum e obiceiul.

Că cine să se coboare pe tărâmul celălalt, era o întrebare nu tocmai de toate zilele, şi oamenii noştri se cam codeau.

Sfărmă-piatră, el să se coboare.

„Cine leagă bine, dezleagă bine" – vorba ceea. Când funia s-a zgâlțâi, cei de afară să-l tragă în sus, că bine nu e.

Sfarmă-peatră nu s-a lăsat nici măcar până la jumătatea răsuflătorii, şi a trebuit tras în sus. Lui i s-a pus în cap, atât de cumplit poate să mai fie pe acolo în jos. Nici n-au la ce să încerce şi ceilalți, că tot la nimic au să rămână. Aşa vorbea Sfarmă-peatră.

Ce văd ochii, crede inima, – zice Teiu-legănat.

Urmează Strâmbă-lemne. Cât Sfarmă-peatră, atâta şi el, mai mult însă nimic.

Ce inimă de iepure mai e şi în voi! – zice Teiu-legănat.

„Furcă şi caier vă şade bine, dar nu să căutați lupte cu zmeii!".

Lui Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne, nu li-au venit tocmai bine, nişte astfel de vorbe, dar vedeau şi ei, că zău aşa e.

Teiu-legănat s-a lăsat drept până pe tărâmul celălalt, iar ceilalți aveau să aştepte la răsuflătoare, până le-a face semn, că pot să-l tragă.

Teiu-legănat nu se putea din destul minuna, de ce vedea cu ochii săi! Era ca în țara zmeilor.

A umblat câtva, până a nimerit la cetatea, unde era şi locuința zmeului. Aceea, zic şi eu, că era cetate în toată puterea cuvântului. Veți înțelege, să fiți numai luători de seamă la cuvântul din poveste, ca şi care nu mai este şi cu drag se povesteşte.

Zmeul era dus de acasă spre a-şi vedea de nevoile sale. La timp anumit venea de mânca de amiază, apoi până de cu seară mai tot dus era. Fata cea de împărat trebuia să-l aştepte cu bucate alese şi potrivite,

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Om în toată puterea cuvântului trebuia să fie acela, care se lăsa în jos!

Teiu-legănat n-a stat mult pe cugete, fără însemnând o mulțime de funii de cele lungi şi groase ca mâna prin cot, – le-a legat capăt la capăt. A mai făcut apoi o cârjă, ştiți cârja, că ați văzut-o, când cu săparea fântânii celei noi de sub biserică. De cârjă leagă un capăt de funie, la celălalt prin o grapă, cum e obiceiul.

Că cine să se coboare pe tărâmul celălalt, era o întrebare nu tocmai de toate zilele, şi oamenii noştri se cam codeau.

Sfărmă-piatră, el să se coboare.

„Cine leagă bine, dezleagă bine" – vorba ceea. Când funia s-a zgâlțâi, cei de afară să-l tragă în sus, că bine nu e.

Sfarmă-peatră nu s-a lăsat nici măcar până la jumătatea răsuflătorii, şi a trebuit tras în sus. Lui i s-a pus în cap, atât de cumplit poate să mai fie pe acolo în jos. Nici n-au la ce să încerce şi ceilalți, că tot la nimic au să rămână. Aşa vorbea Sfarmă-peatră.

Ce văd ochii, crede inima, – zice Teiu-legănat.

Urmează Strâmbă-lemne. Cât Sfarmă-peatră, atâta şi el, mai mult însă nimic.

Ce inimă de iepure mai e şi în voi! – zice Teiu-legănat.

„Furcă şi caier vă şade bine, dar nu să căutați lupte cu zmeii!".

Lui Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne, nu li-au venit tocmai bine, nişte astfel de vorbe, dar vedeau şi ei, că zău aşa e.

Teiu-legănat s-a lăsat drept până pe tărâmul celălalt, iar ceilalți aveau să aştepte la răsuflătoare, până le-a face semn, că pot să-l tragă.

Teiu-legănat nu se putea din destul minuna, de ce vedea cu ochii săi! Era ca în țara zmeilor.

A umblat câtva, până a nimerit la cetatea, unde era şi locuința zmeului. Aceea, zic şi eu, că era cetate în toată puterea cuvântului. Veți înțelege, să fiți numai luători de seamă la cuvântul din poveste, ca şi care nu mai este şi cu drag se povesteşte.

Zmeul era dus de acasă spre a-şi vedea de nevoile sale. La timp anumit venea de mânca de amiază, apoi până de cu seară mai tot dus era. Fata cea de împărat trebuia să-l aştepte cu bucate alese şi potrivite,

- 23 -

ca să nu fie nici prea, prea, nici foarte, foarte. Şi aceasta era cam greu de făcut.

Pe când s-a ivit Teiu-legănat în preajma cetății, fata l-a prins şi cu ochii. Ea îndată cunoaşte că e un pământean. Cum ar fi putut, ca să nu-i spună, că el e în cea mai mare primejdie?!

A ieşit dar, din cetate şi întâlnindu-l, l-a rugat ca pe Dumnezeu, să părăsească acele locuri, că dinaintea zmeului, cu care peste trei zile are să se cunune, nu poate scăpa viu, nici în sânul pământului!

„Bate toaca la urechea surdului", vorba aceea. Teiu-legănat spune, că tocmai cu zmeul doreşte şi el să dea față, de aceea nici un pas nu dă înapoi. Ba zice, că ținta venirii lui este să ducă fata îndărăt la părinții pământeni, care lacrimi de sânge varsă de dorul ei.

Ce a fi scris să fie, aceea va şi fi, – zice fata în mintea sa, deci cheamă pe fecior înăuntru ca să se odihnească nițel şi să îmbuce ceva, că i-ar prinde bine.

A văzut multe cetăți şi Teiu-legănat, dar ca aceea a zmeului, de când poartă capul între urechi! De nu o descuia fata precum zmeul o învățase, o mie şi o sută de ani, nu putea cineva să între. A zmeului era cetatea şi odor scump de fată împărătească închisese el în ea, de aceea a şi fost întocmită, cum singur zmeul ştie şi se pricepe a pune un lucru la cale.

Pe Teiu-legănat, după ce s-a săturat bine, l-a mai tăiat şi o sete, pe care şi-a astâmpărat-o cu nişte vin, de care nu bea decât zmeul, că singur îl ştie purta, atât era de tare. Când a crezut fata, că nu e mult până la venirea zmeului, a luat din cuier ulciorul verde, în care se găseau puteri, şi le-a dat lui Teiu-legănat de le-a băut.

Avea, adică zmeul, un ulcioraş, care el de sine se umplea de puteri, tot noi. De câte ori pleca zmeul de acasă, totdeauna îl deşerta, şi de câte ori se întorcea, plin trebuia să-l afle. Ulcioraşul era plin plinuț de puteri de ale zmeului, pe când l-a băut Teiu-legănat.

Odată, numai ce se face un vuiet grozav, încât până şi cetatea s-a zguduit. La clipită se deschid porțile şi uşile, lăsând să între buzduganul zmeului, care face câteva ocoale prin casă şi se aşează la locul său în cui.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

ca să nu fie nici prea, prea, nici foarte, foarte. Şi aceasta era cam greu de făcut.

Pe când s-a ivit Teiu-legănat în preajma cetății, fata l-a prins şi cu ochii. Ea îndată cunoaşte că e un pământean. Cum ar fi putut, ca să nu-i spună, că el e în cea mai mare primejdie?!

A ieşit dar, din cetate şi întâlnindu-l, l-a rugat ca pe Dumnezeu, să părăsească acele locuri, că dinaintea zmeului, cu care peste trei zile are să se cunune, nu poate scăpa viu, nici în sânul pământului!

„Bate toaca la urechea surdului", vorba aceea. Teiu-legănat spune, că tocmai cu zmeul doreşte şi el să dea față, de aceea nici un pas nu dă înapoi. Ba zice, că ținta venirii lui este să ducă fata îndărăt la părinții pământeni, care lacrimi de sânge varsă de dorul ei.

Ce a fi scris să fie, aceea va şi fi, – zice fata în mintea sa, deci cheamă pe fecior înăuntru ca să se odihnească nițel şi să îmbuce ceva, că i-ar prinde bine.

A văzut multe cetăți şi Teiu-legănat, dar ca aceea a zmeului, de când poartă capul între urechi! De nu o descuia fata precum zmeul o învățase, o mie şi o sută de ani, nu putea cineva să între. A zmeului era cetatea şi odor scump de fată împărătească închisese el în ea, de aceea a şi fost întocmită, cum singur zmeul ştie şi se pricepe a pune un lucru la cale.

Pe Teiu-legănat, după ce s-a săturat bine, l-a mai tăiat şi o sete, pe care şi-a astâmpărat-o cu nişte vin, de care nu bea decât zmeul, că singur îl ştie purta, atât era de tare. Când a crezut fata, că nu e mult până la venirea zmeului, a luat din cuier ulciorul verde, în care se găseau puteri, şi le-a dat lui Teiu-legănat de le-a băut.

Avea, adică zmeul, un ulcioraş, care el de sine se umplea de puteri, tot noi. De câte ori pleca zmeul de acasă, totdeauna îl deşerta, şi de câte ori se întorcea, plin trebuia să-l afle. Ulcioraşul era plin plinuț de puteri de ale zmeului, pe când l-a băut Teiu-legănat.

Odată, numai ce se face un vuiet grozav, încât până şi cetatea s-a zguduit. La clipită se deschid porțile şi uşile, lăsând să între buzduganul zmeului, care face câteva ocoale prin casă şi se aşează la locul său în cui.

Fata spune, că zmeul e ca aici. Buzduganul era trimis cale de trei poşte, ca să dea de ştire fetei de împărat, ca să-l aştepte.

Teiu-legănat apucă buzduganul de mănunchi şi-l repede înapoi cu atâta putere, încât numai şuierul i se auzea, când a trecut peste capul zmeului, de văzut însă, de loc. Nu pot şti, dacă s-a oprit până azi, ori doară tot aleargă încă. Zmeul a priceput, că este ce este la casa sa şi grăbea din pas. I-a picurat sânge din nara stângă, ceea ce nenorocire vesteşte. Aceasta o ştia zmeul, dar el încă nu punea mult temei pe credinţele moştenite de la bătrâni. Şi nu e bine să fie omul aşa.

Când colea, dă de Teiu-legănat, care până şi puterile din ulcioraşul verde, încă i le sleise.

La trântă se iau, că aceea e mai dreaptă din toate luptele. Zmeul fierbea de mânie, dar să dovedească pe Teiu-legănat, nu putea fi vorbă. Teiu-legănat numai se cumpănea din picioare şi se ţinea bine de zmeu. Mai mult nu făcea. Dar numai aşa era bine, altcum nu.

Fata de împărat îi privea cu inima frântă cumva, că nu putea să ştie ce va fi, şi ce n-a fi.

Face zmeul, ce face şi numai ce-mi trânteşte odată pe nenea Teiu-legănat, aşa de-a împlântatul, încât până în brâu l-a înfundat în pământ. Teiu-legănat nu-şi pierde cumpătul, dar văzând, că zmeul de abia gâfâie de obosit ce este, – îşi adună toate puterile şi aşa îl trânteşte de pământ, de creştetul de-abia se mai vedea!

Scoate paloşul şi-i ia capul, cât zici.

Aşa a fost lupta lui Teiu-legănat cu zmeul. Cine nu crede, meargă să-l întrebe.

După aceea, el şi fata au suflecat bucatele bune de gătit pentru zmeu, au mai băut câteva cofe de vin, de care numai în ţara zmeilor se află.

„Nu e pentru cine se găteşte, ci pentru cine se nimereşte” – vorba scurtă, vorbă dreaptă.

S-au luat apoi fata şi Teiu-legănat către răsuflătoarea pământului.

Mai întâi a fost ieşită fata. Aşa a fost să fie şi n-a fost tocmai bine aşa. Veţi vedea dumneavoastră.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Fata spune, că zmeul e ca aici. Buzduganul era trimis cale de trei poşte, ca să dea de ştire fetei de împărat, ca să-l aştepte.

Teiu-legănat apucă buzduganul de mănunchi şi-l repede înapoi cu atâta putere, încât numai şuierul i se auzea, când a trecut peste capul zmeului, de văzut însă, de loc. Nu pot şti, dacă s-a oprit până azi, ori doară tot aleargă încă. Zmeul a priceput, că este ce este la casa sa şi grăbea din pas. I-a picurat sânge din nara stângă, ceea ce nenorocire vesteşte. Aceasta o ştia zmeul, dar el încă nu punea mult temei pe credinţele moştenite de la bătrâni. Şi nu e bine să fie omul aşa.

Când colea, dă de Teiu-legănat, care până şi puterile din ulcioraşul verde, încă i le sleise.

La trântă se iau, că aceea e mai dreaptă din toate luptele. Zmeul fierbea de mânie, dar să dovedească pe Teiu-legănat, nu putea fi vorbă. Teiu-legănat numai se cumpănea din picioare şi se ţinea bine de zmeu. Mai mult nu făcea. Dar numai aşa era bine, altcum nu.

Fata de împărat îi privea cu inima frântă cumva, că nu putea să ştie ce va fi, şi ce n-a fi.

Face zmeul, ce face şi numai ce-mi trânteşte odată pe nenea Teiu-legănat, aşa de-a împlântatul, încât până în brâu l-a înfundat în pământ. Teiu-legănat nu-şi pierde cumpătul, dar văzând, că zmeul de abia gâfâie de obosit ce este, – îşi adună toate puterile şi aşa îl trânteşte de pământ, de creştetul de-abia se mai vedea!

Scoate paloşul şi-i ia capul, cât zici.

Aşa a fost lupta lui Teiu-legănat cu zmeul. Cine nu crede, meargă să-l întrebe.

După aceea, el şi fata au suflecat bucatele bune de gătit pentru zmeu, au mai băut câteva cofe de vin, de care numai în ţara zmeilor se află.

„Nu e pentru cine se găteşte, ci pentru cine se nimereşte” – vorba scurtă, vorbă dreaptă.

S-au luat apoi fata şi Teiu-legănat către răsuflătoarea pământului.

Mai întâi a fost ieşită fata. Aşa a fost să fie şi n-a fost tocmai bine aşa. Veţi vedea dumneavoastră.

- 25 -

De altcum Teiu-legănat, i-a bătut destul capul, că, de cumva fraţii săi de cruce vor încerca să-i pună capul, ea să arunce pe răsuflătoare ce îi va fi la îndemână, ca el să ştie, de ce are să se ţină.

Cum au tras aceia afară o drăguţă de fată, cum n-a mai fost alta fără a împăratului-de-galben, – stăi! şi-au zis. Acum suntem la largul nostru! Teiu-legănat şi până acum ne-a purtat de nas, cum a vrut el, ce va fi după asta, putem şti. Dar noi să-i facem facerea. Ne este frate de cruce, e drept, dar ce mai drăguţă de fată!! Ruptă din soare! Apoi vorba ceea: „Frate, ne-frate, brânza-i pe bani" şi: „Fiecare trage spuza pe turta sa."

Fata, când auzi acestea, cu voie, fără voie, singură ea ştia, lăsă o aşchiuţă pe răsuflătoare, care nu s-a oprit, fără pe tărâmul celălalt.

Teiu-legănat văzând, că ce este, are atâta minte în cap, ca în locul său să pună un bolovan, cât e mai mare. Apoi s-a tras la o parte.

Trag aceia bolovanul, până unde îl trag şi iar îi dau drumul. S-a cufundat într-atâta prin pământul tărâmului celuilalt, de nici până azi nu l-a mai scos pui de om la vedere.

Praf şi cenuşă se alegea de Teiu-legănat!

Apoi să mai crezi la prieten?! – Ba nici la cămaşa ce o porţi, căci şi aceea e cu dosul către tine!

Teiu-legănat se ia la pribegite prin ţara zmeilor. Nu mai ştia nici el, ce se va alege de capul lui.

Dând ocoale precum îl trăgea fierea, stă locului înaintea unui copac, ca şi care n-a mai văzut nici odată. Nu vorbesc minciună, când zic, că vârful nici că i se vedea.

Cum se holba el acolea, numai ce aude un vers[1] jălan, cum numai o inimă mâncată de rele poate să tărăgăneze.

Teiu-legănat nu se mai putea sătura de auzul cântecului aceluia. S-a urcat pe copac în sus, că de acolo venea versul.

Când colea un cuib de pajură şi în el un biet pui întristat. O zi două, şi putea să sfâşie şi el cu zborul său repede marea de aer şi lumină.

Puiul cel de pajură spune lăcrimând, că nu departe undeva este un balaur cu douăsprezece capete, care, nu se ştie ceasul, când are să-l mănânce. De un şir de ani acum mumă-sa n-a putut creşte un singur

[1] Cuvânt din popor

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

De altcum Teiu-legănat, i-a bătut destul capul, că, de cumva fraţii săi de cruce vor încerca să-i pună capul, ea să arunce pe răsuflătoare ce îi va fi la îndemână, ca el să ştie, de ce are să se ţină.

Cum au tras aceia afară o drăguţă de fată, cum n-a mai fost alta fără a împăratului-de-galben, – stăi! şi-au zis. Acum suntem la largul nostru! Teiu-legănat şi până acum ne-a purtat de nas, cum a vrut el, ce va fi după asta, putem şti. Dar noi să-i facem facerea. Ne este frate de cruce, e drept, dar ce mai drăguţă de fată!! Ruptă din soare! Apoi vorba ceea: „Frate, ne-frate, brânza-i pe bani" şi: „Fiecare trage spuza pe turta sa."

Fata, când auzi acestea, cu voie, fără voie, singură ea ştia, lăsă o aşchiuţă pe răsuflătoare, care nu s-a oprit, fără pe tărâmul celălalt.

Teiu-legănat văzând, că ce este, are atâta minte în cap, ca în locul său să pună un bolovan, cât e mai mare. Apoi s-a tras la o parte.

Trag aceia bolovanul, până unde îl trag şi iar îi dau drumul. S-a cufundat într-atâta prin pământul tărâmului celuilalt, de nici până azi nu l-a mai scos pui de om la vedere.

Praf şi cenuşă se alegea de Teiu-legănat!

Apoi să mai crezi la prieten?! – Ba nici la cămaşa ce o porţi, căci şi aceea e cu dosul către tine!

Teiu-legănat se ia la pribegite prin ţara zmeilor. Nu mai ştia nici el, ce se va alege de capul lui.

Dând ocoale precum îl trăgea fierea, stă locului înaintea unui copac, ca şi care n-a mai văzut nici odată. Nu vorbesc minciună, când zic, că vârful nici că i se vedea.

Cum se holba el acolea, numai ce aude un vers[1] jălan, cum numai o inimă mâncată de rele poate să tărăgăneze.

Teiu-legănat nu se mai putea sătura de auzul cântecului aceluia. S-a urcat pe copac în sus, că de acolo venea versul.

Când colea un cuib de pajură şi în el un biet pui întristat. O zi două, şi putea să sfâşie şi el cu zborul său repede marea de aer şi lumină.

Puiul cel de pajură spune lăcrimând, că nu departe undeva este un balaur cu douăsprezece capete, care, nu se ştie ceasul, când are să-l mănânce. De un şir de ani acum mumă-sa n-a putut creşte un singur

[1] Cuvânt din popor

- 26 -

urmaş. Are să piară neamul pajurelor, aşa se vede. Balaurul aşteaptă până când puiul pajurei e mare, şi ea tot numai câte unul făcea, apoi se cumpăneşte de o face, fără de el.

Teiu-legănat se socoteşte, ca să facă el un bine şi pajurei aceleia?!

Omul de inimă, iubeşte fapta bună, fiindcă prin ea face o plăcere şi folos celui pentru care o săvârşeşte. Apoi când vezi pe nescine că se bucură şi-ţi mulţumeşte pentru cele făcute, te bucuri şi cauţi prilej de a face bine tot într-una. Aceasta e singura ta fericire. Aşa este omul de inimă. El face bine, fără a lua în seamă că de multe ori: „Fă bine şi aşteaptă rău!" „Dreptatea umblă cu capul spart" şi: „Tu nu-l laşi să moară, el nu te lasă ca să trăieşti!"

Teiu-legănat sta tot gata, ca să poată privi în faţă pe cinstitul acela de balaur cu douăsprezece capete. N-a trebuit să aştepte mult!

Teiu-legănat, ce e drept, cu mare trudă, dar, în urmă tot a culcat pe balaur la pământ, tăindu-i unul câte unul toate capetele. Pe fiecare rană trebuia să pună jăratic, ca nu care cumva să crească alte capete, încă mai multe, precum e obiceiul la balauri. Un cap de mai era, nu era bine, pot zice. Că şi Teiu-legănat era leoarcă de apă din pricina sudorilor celor multe.

A odihnit oleacă şi s-a urcat din nou la puiul cel de pajură.

Acesta nu mai ştia ce să se facă de voie bună! De abia apuca să vină şi mumă-sa, pajura cea bătrână, să se bucure şi ea. O dorea aceasta şi nu o dorea. Avea teamă, nu cumva mumă-sa să facă o nefăcută. Bucuria prea mare şi venită oare-cum pe neaşteptate, întocmai ca şi necazul greu, – scot pe om din ţâţâni sucindu-i minţile. Ba se trezeşte făcând aceea, ce nici că i-a trăsnit vreodată prin cap, ca să o facă.

De aici temerea puiului de pajură.

Pe când a sosit pajura, Teiu-legănat era ascuns sub aripa puiului. Pajura a rămas uimită, că se aştepta la cuib deşert şi în loc, vede balaurul tăiat bucăţele. Nu mai încăpea în piele de voioasă ce era.

Îi venise amiros de om pământean.

A trebuit dar, ca puiul să spună că cine li-a făcut acel bine, „că eu doresc a-l răsplăti după cuviinţă" – zicea pajura.

Teiu-legănat a fost înghiţit, cum soarbe cineva o lingură de apă. De necrezut, dar a fost aşa, precum vă spusei.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

urmaş. Are să piară neamul pajurelor, aşa se vede. Balaurul aşteaptă până când puiul pajurei e mare, şi ea tot numai câte unul făcea, apoi se cumpăneşte de o face, fără de el.

Teiu-legănat se socoteşte, ca să facă el un bine şi pajurei aceleia?!

Omul de inimă, iubeşte fapta bună, fiindcă prin ea face o plăcere şi folos celui pentru care o săvârşeşte. Apoi când vezi pe nescine că se bucură şi-ţi mulţumeşte pentru cele făcute, te bucuri şi cauţi prilej de a face bine tot într-una. Aceasta e singura ta fericire. Aşa este omul de inimă. El face bine, fără a lua în seamă că de multe ori: „Fă bine şi aşteaptă rău!" „Dreptatea umblă cu capul spart" şi: „Tu nu-l laşi să moară, el nu te lasă ca să trăieşti!"

Teiu-legănat sta tot gata, ca să poată privi în faţă pe cinstitul acela de balaur cu douăsprezece capete. N-a trebuit să aştepte mult!

Teiu-legănat, ce e drept, cu mare trudă, dar, în urmă tot a culcat pe balaur la pământ, tăindu-i unul câte unul toate capetele. Pe fiecare rană trebuia să pună jăratic, ca nu care cumva să crească alte capete, încă mai multe, precum e obiceiul la balauri. Un cap de mai era, nu era bine, pot zice. Că şi Teiu-legănat era leoarcă de apă din pricina sudorilor celor multe.

A odihnit oleacă şi s-a urcat din nou la puiul cel de pajură.

Acesta nu mai ştia ce să se facă de voie bună! De abia apuca să vină şi mumă-sa, pajura cea bătrână, să se bucure şi ea. O dorea aceasta şi nu o dorea. Avea teamă, nu cumva mumă-sa să facă o nefăcută. Bucuria prea mare şi venită oare-cum pe neaşteptate, întocmai ca şi necazul greu, – scot pe om din ţâţâni sucindu-i minţile. Ba se trezeşte făcând aceea, ce nici că i-a trăsnit vreodată prin cap, ca să o facă.

De aici temerea puiului de pajură.

Pe când a sosit pajura, Teiu-legănat era ascuns sub aripa puiului. Pajura a rămas uimită, că se aştepta la cuib deşert şi în loc, vede balaurul tăiat bucăţele. Nu mai încăpea în piele de voioasă ce era.

Îi venise amiros de om pământean.

A trebuit dar, ca puiul să spună că cine li-a făcut acel bine, „că eu doresc a-l răsplăti după cuviinţă" – zicea pajura.

Teiu-legănat a fost înghiţit, cum soarbe cineva o lingură de apă. De necrezut, dar a fost aşa, precum vă spusei.

- 27 -

Din clipita aceea puiul de pajură n-a mai avut pic de voie bună. Se topea văzând cu ochii.

Pajura cea bătrână a văzut, că nu e bine. Face ce face şi scoate din nou pe Teiu-legănat, încă mai tânăr şi mai frumos, de cum a fost.

– „Ce bine să-ți fac? cu ce să-ți răsplătesc eu fapta ta cea bună?" – întreabă ea pe Teiu-legănat.

– „Să mă duci pe pământul nostru, – răspunde acesta, că dorul de casă mă munceşte, de numai eu ştiu."

– „Mare lucru, şi cel mai anevoie de împlinit, mi-ai cerut fătul meu! Însă voi face, legăzuindu-te, că tot sătulă mă vei ține, până voi ieşi din răsuflătoare. Fă seamă de nouăzeci şi nouă boi, nouăzeci şi nouă cuptoare de pâine şi tot atâtea buți de vin. Un pic de lipseşte din ce am zis, ajungem la nimic! La întoarcere mi-este destul o mâncare bună, că e mai uşor. Atâta am avut de a-ți zice şi mai mult nu!" – sfârşeşte pajura.

Teiu-legănat se ia către cetatea zmeului, pe care îl omorâse.

Aici se găseau de toate acelea. Nu i-a fost dar greu a lua cireada de boi dinapoi, a duce carele trebuitoare de vin şi pâine.

Toate le-a încărcat pe pajură, şi-a luat ziua bună de la pui, s-a urcat sus şi el, – apoi haida!

Pajura, cât simțea, că îi scad puterile, îşi întorcea gura căscată către Teiu-legănat, iar acesta îi arunca de toate: câte un cuptor de pâine, un bou şi o bute de vin.

Când puțin mai lipsea până deasupra, pajura nu mai putea, iar Teiu-legănat, nu avea, ce să-i mai dea.

Era trist, de tot trist aşa ceva, dar era în tocmai precum v-am spus.

Tei legănat iute scoate cuțitul din teaca, pe care o avea în şerpar, croieşte un şoşonete bun din pulpa piciorului stâng şi-l aruncă în gura pajurei, care cu o sforțare a şi fost afară.

Se zice, că de atunci avem noi piciorul stâng tot mai fără vlagă. Să fie drept, nu ştiu nici eu.

– „Ce fel de carne a fost, pe care mi-ai dat-o în urmă?" întrebă pajura. Teiu-legănat îşi arată piciorul plin de sânge.

– „Te-am scos acum, şi îmi vine greu să te nedreptățesc, de ştiam însă, ce dulce e carnea de om, te mâncam, şi pace".

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Din clipita aceea puiul de pajură n-a mai avut pic de voie bună. Se topea văzând cu ochii.

Pajura cea bătrână a văzut, că nu e bine. Face ce face şi scoate din nou pe Teiu-legănat, încă mai tânăr şi mai frumos, de cum a fost.

– „Ce bine să-ți fac? cu ce să-ți răsplătesc eu fapta ta cea bună?" – întreabă ea pe Teiu-legănat.

– „Să mă duci pe pământul nostru, – răspunde acesta, că dorul de casă mă munceşte, de numai eu ştiu."

– „Mare lucru, şi cel mai anevoie de împlinit, mi-ai cerut fătul meu! Însă voi face, legăzuindu-te, că tot sătulă mă vei ține, până voi ieşi din răsuflătoare. Fă seamă de nouăzeci şi nouă boi, nouăzeci şi nouă cuptoare de pâine şi tot atâtea buți de vin. Un pic de lipseşte din ce am zis, ajungem la nimic! La întoarcere mi-este destul o mâncare bună, că e mai uşor. Atâta am avut de a-ți zice şi mai mult nu!" – sfârşeşte pajura.

Teiu-legănat se ia către cetatea zmeului, pe care îl omorâse.

Aici se găseau de toate acelea. Nu i-a fost dar greu a lua cireada de boi dinapoi, a duce carele trebuitoare de vin şi pâine.

Toate le-a încărcat pe pajură, şi-a luat ziua bună de la pui, s-a urcat sus şi el, – apoi haida!

Pajura, cât simțea, că îi scad puterile, îşi întorcea gura căscată către Teiu-legănat, iar acesta îi arunca de toate: câte un cuptor de pâine, un bou şi o bute de vin.

Când puțin mai lipsea până deasupra, pajura nu mai putea, iar Teiu-legănat, nu avea, ce să-i mai dea.

Era trist, de tot trist aşa ceva, dar era în tocmai precum v-am spus.

Tei legănat iute scoate cuțitul din teaca, pe care o avea în şerpar, croieşte un şoşonete bun din pulpa piciorului stâng şi-l aruncă în gura pajurei, care cu o sforțare a şi fost afară.

Se zice, că de atunci avem noi piciorul stâng tot mai fără vlagă. Să fie drept, nu ştiu nici eu.

– „Ce fel de carne a fost, pe care mi-ai dat-o în urmă?" întrebă pajura. Teiu-legănat îşi arată piciorul plin de sânge.

– „Te-am scos acum, şi îmi vine greu să te nedreptățesc, de ştiam însă, ce dulce e carnea de om, te mâncam, şi pace".

- 28 -

Teiu-legănat a mai câştigat pe seama pajurei un cuptor de pâine, un bou şi o bute de vin. Aşa le-a fost înțelesul.

S-au despărțit apoi, pentru a nu se mai vedea până în ziua de azi.

Aici să lăsăm firul vorbei.

Vreau să vă spun isprăvile lui Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne. Statu-palmă-Barbă-cot îmbătrânise acum şi nu-şi mai spărgea capul cu treburile nimănui.

Eu ştiind acum, ce s-a ales de Teiu-legănat, au silit fata să spună, că ei au adus-o de pe tărâmul celălalt, şi nu altul.

Fata fricoasă, ca toată ființa muierească, a spus aşa către tatăl său; ce să facă?

Dumnezeu însă, înaintea căruia nici cele mai mici cugete nu sunt tăinuite, el scoate – adevărul şi dreptatea la lumină. Toată iscusința omenească e un fleac, pe lângă ce poate Dumnezeu.

El numai o țâcă 'mi-a încurcat țele lui Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne, şi a fost destul.

Bine, că împăratul dorea să facă ospățul cât mai în grabă, – bine, că aceia încă numai asta o aşteptau şi fata cu voie trebuia să se plece, – dar care să se însoare cu ea, că atât Sfarmă-peatră, cât şi Strâmbă-lemne se îmbulzeau?!

Nu mai pomenesc de Statu-palmă-Barbă-cot, pentru că să vedeți, dumneavoastră, dragii moşului, că aşa ceva e peste poate. Atunci vorba cântecului:

„Un uliu şi cu-o potârnică,
„Un strigoiu cu-o zină mică; –
„Un grăunte şi-un tăciune,
„Un blăstăm şi-o rugăciune."

Aceasta dar-odată cu capul, nu se putea!

Împăratul, nu ştia singur ce să facă?!

Soartea, ea să arete, cui îi prieşce norocul!

Se gată oamenii noştri de un ospăț ca acela, de şi azi se mai povesteşte. Împărații puternici, crai şi boieri plini de cinste, erau acum adunați la curțile împăratului – de – Galben şi aşteptau tragerea sorților şi începerea ospățului. Cu deosebire partea muierească era tare neastâmpărată. Sta ca pe jar.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Teiu-legănat a mai câştigat pe seama pajurei un cuptor de pâine, un bou şi o bute de vin. Aşa le-a fost înțelesul.

S-au despărțit apoi, pentru a nu se mai vedea până în ziua de azi.

Aici să lăsăm firul vorbei.

Vreau să vă spun isprăvile lui Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne. Statu-palmă-Barbă-cot îmbătrânise acum şi nu-şi mai spărgea capul cu treburile nimănui.

Eu ştiind acum, ce s-a ales de Teiu-legănat, au silit fata să spună, că ei au adus-o de pe tărâmul celălalt, şi nu altul.

Fata fricoasă, ca toată ființa muierească, a spus aşa către tatăl său; ce să facă?

Dumnezeu însă, înaintea căruia nici cele mai mici cugete nu sunt tăinuite, el scoate – adevărul şi dreptatea la lumină. Toată iscusința omenească e un fleac, pe lângă ce poate Dumnezeu.

El numai o țâcă 'mi-a încurcat țele lui Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne, şi a fost destul.

Bine, că împăratul dorea să facă ospățul cât mai în grabă, – bine, că aceia încă numai asta o aşteptau şi fata cu voie trebuia să se plece, – dar care să se însoare cu ea, că atât Sfarmă-peatră, cât şi Strâmbă-lemne se îmbulzeau?!

Nu mai pomenesc de Statu-palmă-Barbă-cot, pentru că să vedeți, dumneavoastră, dragii moşului, că aşa ceva e peste poate. Atunci vorba cântecului:

„Un uliu şi cu-o potârnică,
„Un strigoiu cu-o zină mică; –
„Un grăunte şi-un tăciune,
„Un blăstăm şi-o rugăciune."

Aceasta dar-odată cu capul, nu se putea!

Împăratul, nu ştia singur ce să facă?!

Soartea, ea să arete, cui îi prieşce norocul!

Se gată oamenii noştri de un ospăț ca acela, de şi azi se mai povesteşte. Împărații puternici, crai şi boieri plini de cinste, erau acum adunați la curțile împăratului – de – Galben şi aşteptau tragerea sorților şi începerea ospățului. Cu deosebire partea muierească era tare neastâmpărată. Sta ca pe jar.

- 29 -

Să vă mai spun una, apoi să mergem mai departe!

Fata împăratului-de-galben lăţise vorba, că inelul ei cel cu adiamanturi e la flăcăul, care a scos-o din ţara zmeilor, în semn de încredinţare. Şi ea ştia să arate alt inel, pe care zicea, că l-a primit în schimb de la el. Nici Sfarmă-peatră, nici Strâmbă-lemne, nu puteau să arate nimic, îndrugând vorbe potrivite, ca să îmbete lumea cu apă rece. Împrejurarea asta a dat multă sămânţă de vorbă, şi lumea nu ştia, ce să creadă.

Altă nedumerire!

Lume multă era adunată în curtea împărătească, loc menit pentru tragerea sorţii şi aşteptau numai ieşirea feţelor împărăteşti.

Printre mulţime, aşa mai la o parte, se putea vedea un flăcău zdravăn, care deşi îmbrăcat mai de rând, avea mai multă zărează[1], decât toţi feciorii de crai şi de împăraţi! Nu s-a mai văzut aşa un flăcău bine făcut şi frumos fără seamăn. Iar în degetul mâinii drepte avea un inel frumos de aur împodobit de adiamanturi şi pietre scumpe, ce sclipeau ca nişte luceferi. Acestea dau de gol pe Teiu-legănat, că tocmai el era flăcăul cel voinic.

Când au ieşit afara feţele cele împărăteşti cu Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne, – fata împăratului cât ce-l prinde cu ochii pe Teiu-legănat, îl cunoaşte şi descoperă tătâne-său toată şiretenia acelora. Teiu-legănat spune şi el, că ce e.

Nici pereche mai potrivită, ca Teiu-legănat cu fata împăratului-de-galben! Se potriveau, vorba cântecului:

„Şi la ochi şi la sprâncene,
„Ca doi porumbei la pene;
„Şi la ochi şi la uitat,
„Ca doi porumbi la zburat.”

Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne cu inimile cât purecele, tremurau bieţii de ei ca frunza în plop. Îşi temeau cojoacele. Teiu-legănat văzând

[1] Zărează = înfăţişare impunătoare

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Să vă mai spun una, apoi să mergem mai departe!

Fata împăratului-de-galben lăţise vorba, că inelul ei cel cu adiamanturi e la flăcăul, care a scos-o din ţara zmeilor, în semn de încredinţare. Şi ea ştia să arate alt inel, pe care zicea, că l-a primit în schimb de la el. Nici Sfarmă-peatră, nici Strâmbă-lemne, nu puteau să arate nimic, îndrugând vorbe potrivite, ca să îmbete lumea cu apă rece. Împrejurarea asta a dat multă sămânţă de vorbă, şi lumea nu ştia, ce să creadă.

Altă nedumerire!

Lume multă era adunată în curtea împărătească, loc menit pentru tragerea sorţii şi aşteptau numai ieşirea feţelor împărăteşti.

Printre mulţime, aşa mai la o parte, se putea vedea un flăcău zdravăn, care deşi îmbrăcat mai de rând, avea mai multă zărează[1], decât toţi feciorii de crai şi de împăraţi! Nu s-a mai văzut aşa un flăcău bine făcut şi frumos fără seamăn. Iar în degetul mâinii drepte avea un inel frumos de aur împodobit de adiamanturi şi pietre scumpe, ce sclipeau ca nişte luceferi. Acestea dau de gol pe Teiu-legănat, că tocmai el era flăcăul cel voinic.

Când au ieşit afara feţele cele împărăteşti cu Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne, – fata împăratului cât ce-l prinde cu ochii pe Teiu-legănat, îl cunoaşte şi descoperă tătâne-său toată şiretenia acelora. Teiu-legănat spune şi el, că ce e.

Nici pereche mai potrivită, ca Teiu-legănat cu fata împăratului-de-galben! Se potriveau, vorba cântecului:

„Şi la ochi şi la sprâncene,
„Ca doi porumbei la pene;
„Şi la ochi şi la uitat,
„Ca doi porumbi la zburat.”

Sfarmă-peatră şi Strâmbă-lemne cu inimile cât purecele, tremurau bieţii de ei ca frunza în plop. Îşi temeau cojoacele. Teiu-legănat văzând

[1] Zărează = înfăţişare impunătoare

- 30 -

ruşinea cea mare, ce li-a venit pe cap, i-a lăsat focului, împăratul însă nu i-a mai suferit nici un pic şi i-a scos afară.

Aşa pățeşte omul ce poartă traista cu minciunile şi e mai bine aşa să o pățească; doi bani în trei pungi, nu se poate.

La ospățul acela Stat-palmă a avut voie să-şi petreacă, fiindcă el a fost descoperitorul răsuflătoarei pământului.

A ținut tărăboiul săptămâni încheiate, că a avut din ce.

Teiu-legănat şi-a adus şi părinții lângă sine, şi a domnit în pace şi linişte multă vreme. Dreptatea şi bunătatea lui a rămas de poveste. De nu vor fi murit, trăiesc şi azi.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

ruşinea cea mare, ce li-a venit pe cap, i-a lăsat focului, împăratul însă nu i-a mai suferit nici un pic şi i-a scos afară.

Aşa pățeşte omul ce poartă traista cu minciunile şi e mai bine aşa să o pățească; doi bani în trei pungi, nu se poate.

La ospățul acela Stat-palmă a avut voie să-şi petreacă, fiindcă el a fost descoperitorul răsuflătoarei pământului.

A ținut tărăboiul săptămâni încheiate, că a avut din ce.

Teiu-legănat şi-a adus şi părinții lângă sine, şi a domnit în pace şi linişte multă vreme. Dreptatea şi bunătatea lui a rămas de poveste. De nu vor fi murit, trăiesc şi azi.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 31 -

2. Vlad şi Catrina [1]

A fost odată un om cu numele Vlad, care s-a însurat rău, rău de tot, încât mai altcum nici că se poate.

Muierea îi era într-o ureche, zăludă şi leneşă, de făcea umbră pământului.

Şi în casă, şi afară, toate el, bărbatul, trebuia să le pună la cale, căci Catrina – acesta era numele muierii – nu se pricepea la chiar nimic.

O bucată de vreme tot aşa au mers treburile, dar ca să ţină mult, nu era cu putinţă. Din zi în zi Vlad se vedea scăpătând.

El, când a crezut, că i-a bătut capul destul, şi poate să-i încredinţeze, de nu alta, lucrurile mai mărunte, – se pune iar pe muncă, după cum şi trebuia să facă negreşit, căci vorba ceea: „Cine şade coada-i cade, cine mişcă tot mai pişcă."

Avea însă un fel de nedumerire în inima sa. Ştia bine, cât plăteşte mult-lăudata şi iscusita lui Catrină şi teamă îi era, nu care cumva să facă o poznă, din care să se cunoască pe viaţă. Vorba aceea: „Un nebun aruncă o piatră în fântână, şi zece înţelepţi n-o pot scoate."

N-a putut dar să nu-i zică:

– „Măi muiere! Eu de mâine dimineaţă merg la lucru, pentru că, să mă înţelegi tu, aşa nu poate merge mai mult, deoarece ajungem azi mâine la sapă de lemn. Tu să chiverniseşti casa, cum m-ai văzut pe mine făcând, de când te am junghi în coaste. Lasă-ţi firea şi năravul, că de unde nu, bine n-are să fie de noi doi! Pe când vin seara de la câmp, găteşte-mi ceva legumă, adu-mi şi niţel vin din pivniţă, că Doamne mult îi mai cade bine la inimă omului trudit, un pahar bun de băutură! În pod este încă puţină carne de porc, să-mi frigi de seară, cât cugeţi, că ne-ar fi de ajuns."

– „M-ai înţeles Catrină? Ori să-ţi mai spun odată?"

– „Te-am înţeles bărbate! Voi face întocmai!"

Dimineaţa următoare Vlad, îndată ce aude rândunica ciripind din cuibul ei de sub streşină, – se scormoneşte din culcuş, ia traista cu

[1] Publicat în "Tribuna" Sibiu, nr. 202 5/17 septembrie, 1885, pag. 806-818.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

2. Vlad şi Catrina [1]

A fost odată un om cu numele Vlad, care s-a însurat rău, rău de tot, încât mai altcum nici că se poate.

Muierea îi era într-o ureche, zăludă şi leneşă, de făcea umbră pământului.

Şi în casă, şi afară, toate el, bărbatul, trebuia să le pună la cale, căci Catrina – acesta era numele muierii – nu se pricepea la chiar nimic.

O bucată de vreme tot aşa au mers treburile, dar ca să ţină mult, nu era cu putinţă. Din zi în zi Vlad se vedea scăpătând.

El, când a crezut, că i-a bătut capul destul, şi poate să-i încredinţeze, de nu alta, lucrurile mai mărunte, – se pune iar pe muncă, după cum şi trebuia să facă negreşit, căci vorba ceea: „Cine şade coada-i cade, cine mişcă tot mai pişcă."

Avea însă un fel de nedumerire în inima sa. Ştia bine, cât plăteşte mult-lăudata şi iscusita lui Catrină şi teamă îi era, nu care cumva să facă o poznă, din care să se cunoască pe viaţă. Vorba aceea: „Un nebun aruncă o piatră în fântână, şi zece înţelepţi n-o pot scoate."

N-a putut dar să nu-i zică:

– „Măi muiere! Eu de mâine dimineaţă merg la lucru, pentru că, să mă înţelegi tu, aşa nu poate merge mai mult, deoarece ajungem azi mâine la sapă de lemn. Tu să chiverniseşti casa, cum m-ai văzut pe mine făcând, de când te am junghi în coaste. Lasă-ţi firea şi năravul, că de unde nu, bine n-are să fie de noi doi! Pe când vin seara de la câmp, găteşte-mi ceva legumă, adu-mi şi niţel vin din pivniţă, că Doamne mult îi mai cade bine la inimă omului trudit, un pahar bun de băutură! În pod este încă puţină carne de porc, să-mi frigi de seară, cât cugeţi, că ne-ar fi de ajuns."

– „M-ai înţeles Catrină? Ori să-ţi mai spun odată?"

– „Te-am înţeles bărbate! Voi face întocmai!"

Dimineaţa următoare Vlad, îndată ce aude rândunica ciripind din cuibul ei de sub streşină, – se scormoneşte din culcuş, ia traista cu

[1] Publicat în "Tribuna" Sibiu, nr. 202 5/17 septembrie, 1885, pag. 806-818.

- 32 -

merinde, gătită de cu seară, o agață în toporişca coasei, şi spunând din nou Catrinei, ce are să facă peste zi, – se ia la drum.

Vlad de-abia va fi ieşit din sat şi Catrina lui cea harnică se şi apucă să-i gătească de cină.

Aduce din pod un picior de porc şi trăgându-l în frigare, dă a-l pârjoli pe jăratic.

Hoţul de câine, tras de mirosul plăcut al cărnii dogorâte de căldură, se dă pe lângă Catrina, tot mereu fâțâind din coadă.

„Aha! te pricep. Vrei să-mi ajuți. Grijeşte dar să nu se ardă, că eu merg după vin în pivniță".

Câinele, neştiind la omenie, cum vede pe ceea dusă, înhață carnea de pe foc, cu frigare cu tot şi o ia tălpăşița.

Catrina tocmai scosese dopul de la butea cu vin şi ținea o cofă să-l sprijinească.

Cum vede câinele cu carnea în gură, uită de vin şi o ia după el.

Dar degeaba, că bucata i se părea câinelui de minune şi nu vrea s-o lase odată cu capul. Fugea şi Catrina, dar fugea câinele de mânca pământul. De la o vreme văzând, că şi aşa tot nu-l poate ajunge, o ia înapoi cu gândul să pună altă carne la foc.

Până când aleargă ea după câine, vinul curge din bute până într-un strop, încât toate ciuvaiele din pivniță înotau, ca pe vremea lui Noe.

Catrină! ce-i de făcut să nu cunoască bărbatul?!

Scoate vinul cu o troacă de soponit şi-l dă pe vale, apoi ia sacul cu făină şi presară toată pivnița, ca să se usuce.

Bucuria Catrinei, când vede pivnița aşa frumos sulimenită!

Vine seara, vine şi Vlad obosit, ca omul muncitor. Era flămând ca un lup.

De mâncare ca în palmă!

„Măi Catrino? Cum de n-ai făcut ceva de cină?"

Catrina suceşte în dreapta, suceşte în stânga, dar nu poate spune o minciună destul de potrivită, ca Vlad să o creadă.

Acesta ia o ulcică, merge în pivniță să-şi aducă niţel vin să-l soarbă cu pâine. Vin de loc.

Acum Catrina a trebuit să se spovedească ca la un popă, alt mod nu era.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

merinde, gătită de cu seară, o agață în toporişca coasei, şi spunând din nou Catrinei, ce are să facă peste zi, – se ia la drum.

Vlad de-abia va fi ieşit din sat şi Catrina lui cea harnică se şi apucă să-i gătească de cină.

Aduce din pod un picior de porc şi trăgându-l în frigare, dă a-l pârjoli pe jăratic.

Hoţul de câine, tras de mirosul plăcut al cărnii dogorâte de căldură, se dă pe lângă Catrina, tot mereu fâțâind din coadă.

„Aha! te pricep. Vrei să-mi ajuți. Grijeşte dar să nu se ardă, că eu merg după vin în pivniță".

Câinele, neştiind la omenie, cum vede pe ceea dusă, înhață carnea de pe foc, cu frigare cu tot şi o ia tălpăşița.

Catrina tocmai scosese dopul de la butea cu vin şi ținea o cofă să-l sprijinească.

Cum vede câinele cu carnea în gură, uită de vin şi o ia după el.

Dar degeaba, că bucata i se părea câinelui de minune şi nu vrea s-o lase odată cu capul. Fugea şi Catrina, dar fugea câinele de mânca pământul. De la o vreme văzând, că şi aşa tot nu-l poate ajunge, o ia înapoi cu gândul să pună altă carne la foc.

Până când aleargă ea după câine, vinul curge din bute până într-un strop, încât toate ciuvaiele din pivniță înotau, ca pe vremea lui Noe.

Catrină! ce-i de făcut să nu cunoască bărbatul?!

Scoate vinul cu o troacă de soponit şi-l dă pe vale, apoi ia sacul cu făină şi presară toată pivnița, ca să se usuce.

Bucuria Catrinei, când vede pivnița aşa frumos sulimenită!

Vine seara, vine şi Vlad obosit, ca omul muncitor. Era flămând ca un lup.

De mâncare ca în palmă!

„Măi Catrino? Cum de n-ai făcut ceva de cină?"

Catrina suceşte în dreapta, suceşte în stânga, dar nu poate spune o minciună destul de potrivită, ca Vlad să o creadă.

Acesta ia o ulcică, merge în pivniță să-şi aducă niţel vin să-l soarbă cu pâine. Vin de loc.

Acum Catrina a trebuit să se spovedească ca la un popă, alt mod nu era.

- 33 -

Într-atâta se mânia Vlad, de să te fi apropiat de el cu o pucioasă aprinsă, mai că-ți lua foc! Pe-aici, pe-aici să-i facă el Catrinei un topor. Dar ea se jura, că altă-dată va face cât numai se poate de bine, şi Vlad se înmoaie. Şi-a pus însă în minte, că de azi înainte, până într-un fir de păr să-i numească ce are să isprăvească.

Vlad înainte de însurătoare, ca om străduitor ştia cât de anevoie se câştigă banul şi cât de uşor se cheltuieşte. Ba mai ştia şi aceea, că nu va fi întotdeauna tare şi mare, ci vor veni vremi de grea nevoie, când de va avea ceva pus la o parte va mânca, de nu, îşi va pune pofta în cui. Vorba aceea: „Cine nu adună la tinerețe, se căieşte la bătrânețe”.

Tocmai de aceea, când căpăta paraua, o lega cu o sută de noduri, ca nu cumva să se rostogolească, fiind rotundă. Aşa şi-a însemnat el, vorba aceea: „Bani albi pentru zile negre” anume nişte gălbenaşi, pe care îi ținea tăinuiți pe fundul unei lăzi.

Acum bine vedea el, că muierea are să-l aducă la sapă de lemn. Banii în ladă mai mult nu putea să-i lase, că prea îi erau Catrinei la îndemână.

– „Măi muiere! Uite! Ori cum să fii, eşti soția mea după lege. Să fac ceva fără ştirea ta, nu mi-se cade, că aşa e porunca dumnezeiască. Eu am nişte gălbenaşi din vremurile bune şi fericite pentru mine. Vreau să-i punem la un loc mai ferit, că de boarea ta ziua în amiaza mare poate cineva să ne facă fără ei. M-am cugetat eu mult şi loc mai bun n-am aflat, ca sub ieslea vitelor, unde n-ai nici o umblare. Aşadar tu la nimeni nu ai să te încerci a-i spune, că noi avem galbeni şi nici că unde i-am pitulat. Ai zis, că spunându-ți înainte, te vei ține de cuvintele mele, ca orbul de gard. Să te şi ții, căci altcum, ori îți sting lumina ca la un pui de vrabie, ori te duc unde a dus mutul iapa, Țiganul cârlanul, – şi acolo te las să te prăpădeşti!”

– M-ai înțeles Catrină?!

– „Înțeles bărbate! Nici că voi face altfel, fără cum ziseşi”

Vlad ascunde banii, precum le-a fost vorba şi se duce la lucru.

Aşa pe la prânzul cel mare iată, că vin nişte olari prin sat, care se abăteau pe la fiecare casă, lăudându-şi marfa, ca toți neguțătorii.

Ajungând şi la Catrina o întreabă, de are voie să cumpere nescai oale, blide, cratițe, făcute ca în strună şi arse bine de cântă ca clopotul.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Într-atâta se mânia Vlad, de să te fi apropiat de el cu o pucioasă aprinsă, mai că-ți lua foc! Pe-aici, pe-aici să-i facă el Catrinei un topor. Dar ea se jura, că altă-dată va face cât numai se poate de bine, şi Vlad se înmoaie. Şi-a pus însă în minte, că de azi înainte, până într-un fir de păr să-i numească ce are să isprăvească.

Vlad înainte de însurătoare, ca om străduitor ştia cât de anevoie se câştigă banul şi cât de uşor se cheltuieşte. Ba mai ştia şi aceea, că nu va fi întotdeauna tare şi mare, ci vor veni vremi de grea nevoie, când de va avea ceva pus la o parte va mânca, de nu, îşi va pune pofta în cui. Vorba aceea: „Cine nu adună la tinerețe, se căieşte la bătrânețe”.

Tocmai de aceea, când căpăta paraua, o lega cu o sută de noduri, ca nu cumva să se rostogolească, fiind rotundă. Aşa şi-a însemnat el, vorba aceea: „Bani albi pentru zile negre” anume nişte gălbenaşi, pe care îi ținea tăinuiți pe fundul unei lăzi.

Acum bine vedea el, că muierea are să-l aducă la sapă de lemn. Banii în ladă mai mult nu putea să-i lase, că prea îi erau Catrinei la îndemână.

– „Măi muiere! Uite! Ori cum să fii, eşti soția mea după lege. Să fac ceva fără ştirea ta, nu mi-se cade, că aşa e porunca dumnezeiască. Eu am nişte gălbenaşi din vremurile bune şi fericite pentru mine. Vreau să-i punem la un loc mai ferit, că de boarea ta ziua în amiaza mare poate cineva să ne facă fără ei. M-am cugetat eu mult şi loc mai bun n-am aflat, ca sub ieslea vitelor, unde n-ai nici o umblare. Aşadar tu la nimeni nu ai să te încerci a-i spune, că noi avem galbeni şi nici că unde i-am pitulat. Ai zis, că spunându-ți înainte, te vei ține de cuvintele mele, ca orbul de gard. Să te şi ții, căci altcum, ori îți sting lumina ca la un pui de vrabie, ori te duc unde a dus mutul iapa, Țiganul cârlanul, – şi acolo te las să te prăpădeşti!”

– M-ai înțeles Catrină?!

– „Înțeles bărbate! Nici că voi face altfel, fără cum ziseşi”

Vlad ascunde banii, precum le-a fost vorba şi se duce la lucru.

Aşa pe la prânzul cel mare iată, că vin nişte olari prin sat, care se abăteau pe la fiecare casă, lăudându-şi marfa, ca toți neguțătorii.

Ajungând şi la Catrina o întreabă, de are voie să cumpere nescai oale, blide, cratițe, făcute ca în strună şi arse bine de cântă ca clopotul.

- 34 -

Voi face mare bucurie bărbatului şi m-a îndrăgi grozav, dacă fără de ştirea lui voi lua nişte ciuvaie noi în casă, – cugetă Catrina.

– „Bine oameni de omenie, dar eu n-am bani! Nu ați putea primi nişte gălbenaşi în loc de bani, că a pus Vlad, bărbatul meu, care e dus la lucru, o oală de ei sub ieslea vitelor?!”

Olarilor li se deschid ochii şi văd ce fel de Tronc-Marico este Catrina, – răspund deci cu feţele smolite:

– „Apoi de! Tot omul ştie, că unde îl strânge opinca. Vom primi, ce să ne facem?!”

Olarii se duc şi iau galbenii lasă calabalâcul Catrinei, până la cel din urmă cratiț şchiop, îşi ascut picioarele şi du-te!

Pasă-mi-te! n-aveau poftă să dea faţă cu Vlad.

Acesta înainte de a se însura, a cumpărat şi pus la cale tot ce se cere de la un om cu casă şi masă, pot zice, că până la cel din urmă capăt de ață.

Pentru vasele Catrinei nu mai era nici un pic de loc.

Dar ea nu se uita, că vasele sunt ca şi noi şi puse toate la locul lor, care în cuiere, care pe capătul lăviții, pe cuptor şi unde era mai potrivit pentru ele.

Nu!

Ea le adună pe toate grămadă în mijlocul casei şi în locul lor începe a înşira de cele cumpărate de dânsa. Ba şi din acestea, care nu se potrivea întocmai după pofta inimii sale, îl arunca pe grămadă, ca pe un lucru netrebnic.

În urmă pe cele din dricul casei le puse în şurț şi le aruncă pe gunoi, că de atâta le judeca bune.

Din întâmplare în ziua aceea, Vlad mântuie lucrul pe când soarele dă a scăpăta şi vine acasă şuierând printre dinți un cântec de bucurie, ca omul ce a făcut capăt la un lucru, ce de mult îi tot sta în spate. El nici nu băga de seamă că i se bate ochiul stâng, ceea ce vesteşte pagubă.

Când colea vede isprăvile din ziua aceea ale Catrinei.

– „Muiere! Ce ai făcut? Ai spart vasele toate...”

– „Taci bărbate, căci azi am fost cât se poate de cuminte! Am cumpărat un car întreg de vase, fără nici un ban. Aşa-i că am lucrat cu cap. Şi tu încă mă huduieşti, sărmana de mine!”

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Voi face mare bucurie bărbatului şi m-a îndrăgi grozav, dacă fără de ştirea lui voi lua nişte ciuvaie noi în casă, – cugetă Catrina.

– „Bine oameni de omenie, dar eu n-am bani! Nu ați putea primi nişte gălbenaşi în loc de bani, că a pus Vlad, bărbatul meu, care e dus la lucru, o oală de ei sub ieslea vitelor?!”

Olarilor li se deschid ochii şi văd ce fel de Tronc-Marico este Catrina, – răspund deci cu feţele smolite:

– „Apoi de! Tot omul ştie, că unde îl strânge opinca. Vom primi, ce să ne facem?!”

Olarii se duc şi iau galbenii lasă calabalâcul Catrinei, până la cel din urmă cratiț şchiop, îşi ascut picioarele şi du-te!

Pasă-mi-te! n-aveau poftă să dea faţă cu Vlad.

Acesta înainte de a se însura, a cumpărat şi pus la cale tot ce se cere de la un om cu casă şi masă, pot zice, că până la cel din urmă capăt de ață.

Pentru vasele Catrinei nu mai era nici un pic de loc.

Dar ea nu se uita, că vasele sunt ca şi noi şi puse toate la locul lor, care în cuiere, care pe capătul lăviții, pe cuptor şi unde era mai potrivit pentru ele.

Nu!

Ea le adună pe toate grămadă în mijlocul casei şi în locul lor începe a înşira de cele cumpărate de dânsa. Ba şi din acestea, care nu se potrivea întocmai după pofta inimii sale, îl arunca pe grămadă, ca pe un lucru netrebnic.

În urmă pe cele din dricul casei le puse în şurț şi le aruncă pe gunoi, că de atâta le judeca bune.

Din întâmplare în ziua aceea, Vlad mântuie lucrul pe când soarele dă a scăpăta şi vine acasă şuierând printre dinți un cântec de bucurie, ca omul ce a făcut capăt la un lucru, ce de mult îi tot sta în spate. El nici nu băga de seamă că i se bate ochiul stâng, ceea ce vesteşte pagubă.

Când colea vede isprăvile din ziua aceea ale Catrinei.

– „Muiere! Ce ai făcut? Ai spart vasele toate...”

– „Taci bărbate, căci azi am fost cât se poate de cuminte! Am cumpărat un car întreg de vase, fără nici un ban. Aşa-i că am lucrat cu cap. Şi tu încă mă huduieşti, sărmana de mine!”

- 35 -

– „A bună seamă mi-ai prăpădit bucatele din coş, ori ce mai ştiu eu! Spune-mi dar pe ce le-ai cumpărat?!” – zise Vlad.

– „Ştii gălbenaşii ceia, care şi aşa nu erau de nici o treabă!”

– „M-ai calicit, ardă-te focul şi te stângă vântul! Da! Acum pot să iau desagii în spate!” „N-aibă parte de împărăția cerului, cine mi-te puse după cap!”

– „Dar încotro au apucat mişeii aceia de olari?!”

– „Da pe acolo către pădurea de la fântâna corbului”.

– „Pune unt, caş şi pâine la straiță şi hai după ei!”

Dă-i paşi băiete, că e vorba de gălbenaşi!

Se-nțelege, că Vlad era mai aprig de picior, drept aceea şi era cu o împuşcătură înaintea Catrinei, care ducea şi merindea.

La suişul unui deal, trec pe lângă un car încărcat cu grea povară. Boii de-abia îl puteau duce, iar roatele se cufundau de o palmă prin pământ. Catrinii îi era milă de deal. Ce dureri amarnice trebuie să simtă el, când îl taie roatele carului aşa de cumplit! Aşa se cugeta Catrina şi începe a unge roatele cu untul din straiță. Lucru mai înțelept nici că se poate cugeta!

Catrina cum se tot pleca şi iar se ridica, un căşuț rotund ca un glonț – aşa erau toți – cade din straiță şi hai de-a-n bâta-boul până drept în vale.

– „Crezi c-am mâncat ceapa ciorii să vin după tine? Vei veni tu şi singur!”

Caşul nici nu vrea să ştie de vorbele ei.

– „Mergi tu şi-l cheamă!” – zice către al doilea caş, căruia îi dă drumul ea însăşi.

Dar caşii tot se prindeau în câni cu mult iscusita şi de minuni făcătoarea Catrină. Trimite pe al treilea, al patrulea, al cincilea caş, dar ei ba să se dea după păr. Nu voiau şi pace!

Aşteaptă ea cât aşteaptă, văzând insă că ei nici nu se mişcă, merge mai departe cugetând în sine, că vor veni ei şi singuri.

Vlad o aştepta culcat pe pajiştea verde din marginea drumului.

– „Scoate muiere merindea, că mă doare la inimă, de nu te văd făr’ca pe o nălucă”.

– „Dar untul? Dar caşii? Cum? Numai pâine uscată ca ferul?”

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „A bună seamă mi-ai prăpădit bucatele din coş, ori ce mai ştiu eu! Spune-mi dar pe ce le-ai cumpărat?!” – zise Vlad.

– „Ştii gălbenaşii ceia, care şi aşa nu erau de nici o treabă!”

– „M-ai calicit, ardă-te focul şi te stângă vântul! Da! Acum pot să iau desagii în spate!” „N-aibă parte de împărăția cerului, cine mi-te puse după cap!”

– „Dar încotro au apucat mişeii aceia de olari?!”

– „Da pe acolo către pădurea de la fântâna corbului”.

– „Pune unt, caş şi pâine la straiță şi hai după ei!”

Dă-i paşi băiete, că e vorba de gălbenaşi!

Se-nțelege, că Vlad era mai aprig de picior, drept aceea şi era cu o împuşcătură înaintea Catrinei, care ducea şi merindea.

La suişul unui deal, trec pe lângă un car încărcat cu grea povară. Boii de-abia îl puteau duce, iar roatele se cufundau de o palmă prin pământ. Catrinii îi era milă de deal. Ce dureri amarnice trebuie să simtă el, când îl taie roatele carului aşa de cumplit! Aşa se cugeta Catrina şi începe a unge roatele cu untul din straiță. Lucru mai înțelept nici că se poate cugeta!

Catrina cum se tot pleca şi iar se ridica, un căşuț rotund ca un glonț – aşa erau toți – cade din straiță şi hai de-a-n bâta-boul până drept în vale.

– „Crezi c-am mâncat ceapa ciorii să vin după tine? Vei veni tu şi singur!”

Caşul nici nu vrea să ştie de vorbele ei.

– „Mergi tu şi-l cheamă!” – zice către al doilea caş, căruia îi dă drumul ea însăşi.

Dar caşii tot se prindeau în câni cu mult iscusita şi de minuni făcătoarea Catrină. Trimite pe al treilea, al patrulea, al cincilea caş, dar ei ba să se dea după păr. Nu voiau şi pace!

Aşteaptă ea cât aşteaptă, văzând insă că ei nici nu se mişcă, merge mai departe cugetând în sine, că vor veni ei şi singuri.

Vlad o aştepta culcat pe pajiştea verde din marginea drumului.

– „Scoate muiere merindea, că mă doare la inimă, de nu te văd făr’ca pe o nălucă”.

– „Dar untul? Dar caşii? Cum? Numai pâine uscată ca ferul?”

- 36 -

– „Cu untul am uns roatele carului ca să nu mai taie dealul, iar caşii trebuie să vină de loc, că a fugit unul mai sprinten în vale, poate să bee apă, şi am trimis pe ceilalți după el!”

– „Bine mă cumpăneşti Catrină, n-am ce zice. Dacă n-aş avea suflet, pentru care am să dau seamă înaintea lui Dumnezeu, să ştii că aici în locul unde te afli ți-aş face cruce. Cred însă că vorba aceea: „Năcazul e de la dracul” şi nu vreau odată cu capul să mă stric cu Dumnezeu, care bun cum este, mă va scoate la liman”.

N-au ce face! Îşi omoară foamea cu pâine uscată.

– „Ei muiere! Uitasem! Ai închis tu uşa, când ai pornit de acasă?”

– „Asta, bărbate, nu mi-ai spus să o fac şi n-am făcut-o!”

– „Ți-o spun acum. Mergi acasă. Pune ceva merinde în straiță şi când ieşi, trage uşa după tine. Când voi gândi că ai sosit acasă, să şi fii venită îndărăt! Aci mă afli!”

– „M-ai înțeles?!”

– „Înțeles, bărbate!”

Vlad ar fi dorit să poată ațipi câtuşi de cât, până vine Catrina, dar năcazul, trăsnitul de năcaz, nu-i da pace.

Sta culcat pe spate cu mâinile sub cap şi urmărea câte un petec de nor, ce alerga nebunatic pe bolta întinsă a cerului, până când învins de razele vii ale unui soare fierbinte din luna lui Cuptor, se pierdea fără urmă, ca şi visurile lui de odinioară, când lumea i se părea un cuib de tainice mulțumiri, fără sfârşit. Atunci nu putea crede, că el Vlad cel străduitor, îndată ce va trece pragul gingaş al însurişului, va nimeri numai spini şi pălămidă în calea vieții sale. Dar ce să-i faci?! Omul îşi pune de gând, dar Dumnezeu lucră cum are voie.

Catrina, sosind acasă, ca merinde ia nişte prune uscate ce le-a aflat într-o coşniță şi un ulcior mare cu oțet. Prunele vor fi bune de mâncat, iar oțetul de băut, – cugeta ea în sine. Când să închidă uşa, îi vin în minte cuvintele lui Vlad, s-o tragă după sine.

Aşa şi face.

Ia uşa în spinare şi la drum!

De bună seamă, dacă uşa e la noi, nimeni nu poate să între în casă, că n-o poate deschide! Aşa fel era judecata Catrinei.

Ajunge la Vlad.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Cu untul am uns roatele carului ca să nu mai taie dealul, iar caşii trebuie să vină de loc, că a fugit unul mai sprinten în vale, poate să bee apă, şi am trimis pe ceilalți după el!”

– „Bine mă cumpăneşti Catrină, n-am ce zice. Dacă n-aş avea suflet, pentru care am să dau seamă înaintea lui Dumnezeu, să ştii că aici în locul unde te afli ți-aş face cruce. Cred însă că vorba aceea: „Năcazul e de la dracul” şi nu vreau odată cu capul să mă stric cu Dumnezeu, care bun cum este, mă va scoate la liman”.

N-au ce face! Îşi omoară foamea cu pâine uscată.

– „Ei muiere! Uitasem! Ai închis tu uşa, când ai pornit de acasă?”

– „Asta, bărbate, nu mi-ai spus să o fac şi n-am făcut-o!”

– „Ți-o spun acum. Mergi acasă. Pune ceva merinde în straiță şi când ieşi, trage uşa după tine. Când voi gândi că ai sosit acasă, să şi fii venită îndărăt! Aci mă afli!”

– „M-ai înțeles?!”

– „Înțeles, bărbate!”

Vlad ar fi dorit să poată ațipi câtuşi de cât, până vine Catrina, dar năcazul, trăsnitul de năcaz, nu-i da pace.

Sta culcat pe spate cu mâinile sub cap şi urmărea câte un petec de nor, ce alerga nebunatic pe bolta întinsă a cerului, până când învins de razele vii ale unui soare fierbinte din luna lui Cuptor, se pierdea fără urmă, ca şi visurile lui de odinioară, când lumea i se părea un cuib de tainice mulțumiri, fără sfârşit. Atunci nu putea crede, că el Vlad cel străduitor, îndată ce va trece pragul gingaş al însurişului, va nimeri numai spini şi pălămidă în calea vieții sale. Dar ce să-i faci?! Omul îşi pune de gând, dar Dumnezeu lucră cum are voie.

Catrina, sosind acasă, ca merinde ia nişte prune uscate ce le-a aflat într-o coşniță şi un ulcior mare cu oțet. Prunele vor fi bune de mâncat, iar oțetul de băut, – cugeta ea în sine. Când să închidă uşa, îi vin în minte cuvintele lui Vlad, s-o tragă după sine.

Aşa şi face.

Ia uşa în spinare şi la drum!

De bună seamă, dacă uşa e la noi, nimeni nu poate să între în casă, că n-o poate deschide! Aşa fel era judecata Catrinei.

Ajunge la Vlad.

– „Ce ai făcut muiere, pentru Dumnezeu?! Ai lăsat casa de jaf, sărman de zilele mele, că mult mi-le mai amărăşti cu năzdrăveniile tale!” Trebuia să închizi uşa, dar nu s-o iei în spinare, cum te văd că ai făcut. „Trage uşa după tine!” Când sunt la mijloc oameni în toată firea, nu însemnează aceea, să iei uşa în cârcă. În sfârşit dacă au adus-o, tu s-o duci mai departe!”.

Dar uşa era făcută ca din lemnul omului, apoi şi straiţa plină cu poame şi ulciorul cu oţet, încă e ceva. Vlad nu vrea să ştie nimic de ele. A le duce pe toate deodată, aşa neîndemânatic cum sunt, e lucru, nu glumă!

Dar Catrina cea cuminte afla ea căi şi mijloace pentru a nu le duce pe toate deodată. „Straiţa şi ulciorul nu le duc!” zice ea. „Ducă-le uşa!”

Zicând acestea, agaţă straiţa şi ulciorul de zăvorul uşii, o ia în spate şi hai! întocmai ca Neamţul din poveste.

Sosesc într-o pădure, unde credea Vlad că s-au pitulat hoţii de olari. Umblă încoace şi încolo dar nu pot să dea de ei.

Se face noapte şi chip de reîntors nu era. Aleg un arbore crăpoiat, se urcă în el, ca să nu fie bănuiţi de niscai dihănii obraznice. Catrina era tot cu uşa în spinare.

Colea pe la cina bună iată că vin nişte drumeţi, aducând şi câte un braţ de uscături. Aţâţă foc drept sub arborele în care era. Vlad şi Catrina fac ocol în jurul lor şi hai să numere banii lui Vlad şi să-i împartă.

Lui Vlad nu-i era la îndemână să se coboare la ei, că erau mulţi şi apoi în dricul nopţii şi în codrul părăsit, dacă n-are cineva moară în cap, să nu-şi facă.

El totodată şopteşte Catrinei la ureche să-şi ţină mâncătoarea, căci altfel o îmbutuşa jos, şi tăcea ca pământul.

Dar aşa, mă puteţi crede, era grea de tot. Catrina însă cugeta, că prunele sunt grele, deoarece sunt multe. Fără a spune lui Vlad, lasă una câte una să cadă, până le sfârşeşte.

Olarii când auzeau prunele căzând, cugetau că păsările îşi fac treaba neputinţei lor.

Catrina vede, că totuşi nu prunele au fost grele. Oţetul, el trebuie să poarte vina. Destupă ulciorul şi-i dă drumul, puţin câte puţin.

Pică rouă din greu, se-năspreşte veacul – ziceau olarii.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Ce ai făcut muiere, pentru Dumnezeu?! Ai lăsat casa de jaf, sărman de zilele mele, că mult mi-le mai amărăşti cu năzdrăveniile tale!” Trebuia să închizi uşa, dar nu s-o iei în spinare, cum te văd că ai făcut. „Trage uşa după tine!” Când sunt la mijloc oameni în toată firea, nu însemnează aceea, să iei uşa în cârcă. În sfârşit dacă au adus-o, tu s-o duci mai departe!”.

Dar uşa era făcută ca din lemnul omului, apoi şi straiţa plină cu poame şi ulciorul cu oţet, încă e ceva. Vlad nu vrea să ştie nimic de ele. A le duce pe toate deodată, aşa neîndemânatic cum sunt, e lucru, nu glumă!

Dar Catrina cea cuminte afla ea căi şi mijloace pentru a nu le duce pe toate deodată. „Straiţa şi ulciorul nu le duc!” zice ea. „Ducă-le uşa!”

Zicând acestea, agaţă straiţa şi ulciorul de zăvorul uşii, o ia în spate şi hai! întocmai ca Neamţul din poveste.

Sosesc într-o pădure, unde credea Vlad că s-au pitulat hoţii de olari. Umblă încoace şi încolo dar nu pot să dea de ei.

Se face noapte şi chip de reîntors nu era. Aleg un arbore crăpoiat, se urcă în el, ca să nu fie bănuiţi de niscai dihănii obraznice. Catrina era tot cu uşa în spinare.

Colea pe la cina bună iată că vin nişte drumeţi, aducând şi câte un braţ de uscături. Aţâţă foc drept sub arborele în care era. Vlad şi Catrina fac ocol în jurul lor şi hai să numere banii lui Vlad şi să-i împartă.

Lui Vlad nu-i era la îndemână să se coboare la ei, că erau mulţi şi apoi în dricul nopţii şi în codrul părăsit, dacă n-are cineva moară în cap, să nu-şi facă.

El totodată şopteşte Catrinei la ureche să-şi ţină mâncătoarea, căci altfel o îmbutuşa jos, şi tăcea ca pământul.

Dar aşa, mă puteţi crede, era grea de tot. Catrina însă cugeta, că prunele sunt grele, deoarece sunt multe. Fără a spune lui Vlad, lasă una câte una să cadă, până le sfârşeşte.

Olarii când auzeau prunele căzând, cugetau că păsările îşi fac treaba neputinţei lor.

Catrina vede, că totuşi nu prunele au fost grele. Oţetul, el trebuie să poarte vina. Destupă ulciorul şi-i dă drumul, puţin câte puţin.

Pică rouă din greu, se-năspreşte veacul – ziceau olarii.

- 38 -

Vlad fireşte că a luat aminte fapta Catrinei, dar n-a zis nimic pentru că povara din spatele ei i se părea cam multă pentru o femeie.

Catrina numai acum se încredinţează că într-adevăr uşa era grea. S-o lase jos îi venea nu ştiu cum s-o ţină era peste putinţă. Ce a fi să fie, cugetă în sine, şi dă drumul la uşă de gândeai că durduie!

Olarii nu apucaseră să-şi ia părţile din galbeni, când a lăsat Catrina uşa. În credinţă, că banii au fost închinaţi necuratului, care acum vine să-i schilodească şi să şi-i ia, o iau la sănătoasa cât pot mai tare.

Vlad şi Catrina urlă-n jos – vorba Moţului – iau banii şi pe aici ţi-este drumul către casă, deşi era întuneric, de nu-ţi vedeai mâna.

Acum se cugetă Vlad şi iar se cugetă, că ce foc să ştie el face cu Catrina lui?!

„Va merge ea la lucru şi eu voi rămâne acasă! Altcum sunt pierdut!”

Când s-a văzut Catrina dinaintea unui lan de grâu înalt ca trestia în pai, şi la spic rotund ca vrabia, – nu se putea dumiri, că ce să facă mai întâi, să mănânce ori să secere? „Secer ş-apoi mănânc, – ba mănânc ş-apoi tot secer fără întrerupere!” Şi s-apucă de mâncare c-o poftă, cum singuri oamenii fără de grijă pot să aibă.

După mâncare, ca de obicei, o răzbeşte somnul. Se pune dar să aţipească o ţâcă mică, apoi să se scoale împuterită şi să lucre, ca un bărbat.

Cât ai da odată, de două ori cu amnarul, puteai s-o duci cu loc cu tot de boarea, că s-ar trezi.

Ştiţi ce minunăţii visează omul, când se culcă cu burta plină! Aşa şi Catrina. Pare că vede povoaie de ape mari, focuri grozave, lotri care o alungă, şi câte-n lună şi-n soare toate le-a visat.

Când s-a deşteptat, toată a ei îmbrăcăminte, nu vreau să vă spun cum era de pusă în furcă.

Se tot uita la sine însăşi, se mai uita şi în laturi, dar nu se putea dumeri, dacă este ea Catrina lui Vlad ori alta, te miri a cui?!

„Sunt Catrina!” – „Nu sunt Catrina!” – îşi zicea. Să se hotărască odată într-un fel sau într-altul, nu-i vorbă să poată.

– „Mă voi duce acasă şi-l voi întreba pe Vlad. De nu-i Catrina acasă, eu sunt Catrina; – dacă da, nu sunt eu Catrina!”

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Vlad fireşte că a luat aminte fapta Catrinei, dar n-a zis nimic pentru că povara din spatele ei i se părea cam multă pentru o femeie.

Catrina numai acum se încredinţează că într-adevăr uşa era grea. S-o lase jos îi venea nu ştiu cum s-o ţină era peste putinţă. Ce a fi să fie, cugetă în sine, şi dă drumul la uşă de gândeai că durduie!

Olarii nu apucaseră să-şi ia părţile din galbeni, când a lăsat Catrina uşa. În credinţă, că banii au fost închinaţi necuratului, care acum vine să-i schilodească şi să şi-i ia, o iau la sănătoasa cât pot mai tare.

Vlad şi Catrina urlă-n jos – vorba Moţului – iau banii şi pe aici ţi-este drumul către casă, deşi era întuneric, de nu-ţi vedeai mâna.

Acum se cugetă Vlad şi iar se cugetă, că ce foc să ştie el face cu Catrina lui?!

„Va merge ea la lucru şi eu voi rămâne acasă! Altcum sunt pierdut!”

Când s-a văzut Catrina dinaintea unui lan de grâu înalt ca trestia în pai, şi la spic rotund ca vrabia, – nu se putea dumiri, că ce să facă mai întâi, să mănânce ori să secere? „Secer ş-apoi mănânc, – ba mănânc ş-apoi tot secer fără întrerupere!” Şi s-apucă de mâncare c-o poftă, cum singuri oamenii fără de grijă pot să aibă.

După mâncare, ca de obicei, o răzbeşte somnul. Se pune dar să aţipească o ţâcă mică, apoi să se scoale împuterită şi să lucre, ca un bărbat.

Cât ai da odată, de două ori cu amnarul, puteai s-o duci cu loc cu tot de boarea, că s-ar trezi.

Ştiţi ce minunăţii visează omul, când se culcă cu burta plină! Aşa şi Catrina. Pare că vede povoaie de ape mari, focuri grozave, lotri care o alungă, şi câte-n lună şi-n soare toate le-a visat.

Când s-a deşteptat, toată a ei îmbrăcăminte, nu vreau să vă spun cum era de pusă în furcă.

Se tot uita la sine însăşi, se mai uita şi în laturi, dar nu se putea dumeri, dacă este ea Catrina lui Vlad ori alta, te miri a cui?!

„Sunt Catrina!” – „Nu sunt Catrina!” – îşi zicea. Să se hotărască odată într-un fel sau într-altul, nu-i vorbă să poată.

– „Mă voi duce acasă şi-l voi întreba pe Vlad. De nu-i Catrina acasă, eu sunt Catrina; – dacă da, nu sunt eu Catrina!”

- 39 -

Aşa şi face.

După ce se aşează oamenii, iat-o, că stă la fereastra lui Vlad.

– „Dormi măi Vlade?”

– „Dorm!”

– „Dar Catrina ta acasă-i?”

– „Acasă da! A venit de la secere cu seara odată!”

„Atunci am avut dreptate când am zis, că nu sunt eu Catrina, deoarece Catrina e acasă! Dar cine să fiu Doamne?!”

A luat lumea în cap, ca să afle, că cine poate să fie. „Sunt Catrina!” – „Nu sunt Catrina! Că ea e acasă, Vlad mi-a spus”. Tot aşa şi iar aşa.

Destul că de numele ei, n-a mai auzit nimeni, până în ziua de azi.

Nu-i vorbă! Vlad a cunoscut-o foarte bine pe grai, dar vorba aceea: „Cu nebunul să nu ai nici în clin, nici în mânecă” – d’apoi să mănânci pururea dintr-un blid?! De aceea a lăsat-o el să se ducă, unde şi-a dus mutul iapa, zicând în mintea sa: „Când îmi voi vedea ceafa!”.

Fireşte că în zilele noastre, de-al de acestea nu se mai întâmplă, fără altele.

M-am ţinut de cuvânt, dragii moşului şi v-am spus o drăguţă de poveste, cum n-a fost şi nu mai este, că minciuni mai cu coarne n-a născocit om pământean.

Ei de n-or fi murit, trăiesc şi azi.

Cărpiniş, Iulie 1885

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Aşa şi face.

După ce se aşează oamenii, iat-o, că stă la fereastra lui Vlad.

– „Dormi măi Vlade?”

– „Dorm!”

– „Dar Catrina ta acasă-i?”

– „Acasă da! A venit de la secere cu seara odată!”

„Atunci am avut dreptate când am zis, că nu sunt eu Catrina, deoarece Catrina e acasă! Dar cine să fiu Doamne?!”

A luat lumea în cap, ca să afle, că cine poate să fie. „Sunt Catrina!” – „Nu sunt Catrina! Că ea e acasă, Vlad mi-a spus”. Tot aşa şi iar aşa.

Destul că de numele ei, n-a mai auzit nimeni, până în ziua de azi.

Nu-i vorbă! Vlad a cunoscut-o foarte bine pe grai, dar vorba aceea: „Cu nebunul să nu ai nici în clin, nici în mânecă” – d’apoi să mănânci pururea dintr-un blid?! De aceea a lăsat-o el să se ducă, unde şi-a dus mutul iapa, zicând în mintea sa: „Când îmi voi vedea ceafa!”.

Fireşte că în zilele noastre, de-al de acestea nu se mai întâmplă, fără altele.

M-am ţinut de cuvânt, dragii moşului şi v-am spus o drăguţă de poveste, cum n-a fost şi nu mai este, că minciuni mai cu coarne n-a născocit om pământean.

Ei de n-or fi murit, trăiesc şi azi.

Cărpiniş, Iulie 1885

- 40 -

3. Busuioc şi Măgheran[1]

– Poveste –

Era odată, ca nici odată, că de n-ar fi fost nu s-ar mai povesti, pân-un purice – ar plesni, şi eu nu m-aş zbate a minți, că nu-s de-o zi de două, ba nici chiar de nouă, ci-s de pe vremea, pe când lupul cățel, era pus la oi, de la mână dinapoi, era, cum zisei, un împărat, căruia i se şi şedea! Avea el pe la palatele şi-mpărăția lui lucruri, de care te-ncruceşti auzindu-le numai d-apoi să fi fost pe acolo şi să le fi privit cu ochii tăi?!

„Şi minciuna-i vorbă" – va zice cineva: dar fiind că numai pământul astupă gurile oamenilor – povestea ăluia – eu mă voi ține de poveste, ca şi care nu mai este.

Avea împăratul acela soarele său, luna sa şi stelele sale, aşa că împărăția lui nici pomană de-ntuneric să nu-ți vezi mâna, după cum se-ntâmplă pe la de-al de noi, când aţâţa spuză de om ne luminăm şi-ncălzim la o sărăcie de soare.

Copii aveau, dar numai doi; un fecior ş-o fată, deşi după dreptate ar fi trebuit s-aibă batăr o clae, că doar avea cu ce-i ține. Feciorul nu mai țin minte cum era că-i cam mult de-atuncea, dar fata pare că şi-acum o văd! De când a croit Dumnezeu, cu a sa puternică mână, cerul şi pământul, n-a fost şi nici că mai putea fi vreodată, atâta frumusețe câtă era pe fata aceea. Era, cum se zice, de acelea care fură şi mintea şi inima bietului om. Te puteai uita la soare, dar la ea nu.

Pe la curțile împăratului, Dumnezeu ştie, câtă lume se-nvârtea! ş-apoi ştiți dumneavoastră, că mulți se văd a fi oameni, aşa pe din afară şi înăuntru sunt draci împieliţaţi.

Vorba aceea: În gură cu Dumnezeu şi-n inimă cu drac. Lup îmbrăcat în piele de oaie, care-n față te netezeşte şi-n dos le cioplește. Aşa este! Pe acele vremuri, când nici nu visai, numai ce te pomeneai cu câte un zmeu, care te făcea să rămâi, câte zile ai de la Dumnezeu, cu inima arsă, ducându-ți ce-aveai mai drag la uşa ta. Împăratul deci, aducându-şi aminte de vorba aceea: „Paza bună fereşte pe om de

[1] Revista "Familia" Oradea, 2/14 ianuarie, 1883, pag. 169-174.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

3. Busuioc şi Măgheran[1]

– Poveste –

Era odată, ca nici odată, că de n-ar fi fost nu s-ar mai povesti, pân-un purice – ar plesni, şi eu nu m-aş zbate a minți, că nu-s de-o zi de două, ba nici chiar de nouă, ci-s de pe vremea, pe când lupul cățel, era pus la oi, de la mână dinapoi, era, cum zisei, un împărat, căruia i se şi şedea! Avea el pe la palatele şi-mpărăția lui lucruri, de care te-ncruceşti auzindu-le numai d-apoi să fi fost pe acolo şi să le fi privit cu ochii tăi?!

„Şi minciuna-i vorbă" – va zice cineva: dar fiind că numai pământul astupă gurile oamenilor – povestea ăluia – eu mă voi ține de poveste, ca şi care nu mai este.

Avea împăratul acela soarele său, luna sa şi stelele sale, aşa că împărăția lui nici pomană de-ntuneric să nu-ți vezi mâna, după cum se-ntâmplă pe la de-al de noi, când aţâţa spuză de om ne luminăm şi-ncălzim la o sărăcie de soare.

Copii aveau, dar numai doi; un fecior ş-o fată, deşi după dreptate ar fi trebuit s-aibă batăr o clae, că doar avea cu ce-i ține. Feciorul nu mai țin minte cum era că-i cam mult de-atuncea, dar fata pare că şi-acum o văd! De când a croit Dumnezeu, cu a sa puternică mână, cerul şi pământul, n-a fost şi nici că mai putea fi vreodată, atâta frumusețe câtă era pe fata aceea. Era, cum se zice, de acelea care fură şi mintea şi inima bietului om. Te puteai uita la soare, dar la ea nu.

Pe la curțile împăratului, Dumnezeu ştie, câtă lume se-nvârtea! ş-apoi ştiți dumneavoastră, că mulți se văd a fi oameni, aşa pe din afară şi înăuntru sunt draci împieliţaţi.

Vorba aceea: În gură cu Dumnezeu şi-n inimă cu drac. Lup îmbrăcat în piele de oaie, care-n față te netezeşte şi-n dos le cioplește. Aşa este! Pe acele vremuri, când nici nu visai, numai ce te pomeneai cu câte un zmeu, care te făcea să rămâi, câte zile ai de la Dumnezeu, cu inima arsă, ducându-ți ce-aveai mai drag la uşa ta. Împăratul deci, aducându-şi aminte de vorba aceea: „Paza bună fereşte pe om de

[1] Revista "Familia" Oradea, 2/14 ianuarie, 1883, pag. 169-174.

- 41 -

primejdia rea", – a gândit să-şi ascundă fata dinaintea ochilor omeneşti. Vorbă să fie! Că tocmai ăsta va fi fost gândul împăratului, zic şi eu, dar de jurat n-aş putea jura, cred însă, că nici domnia voastră nu-ți pofti să-mi lepăd sufletul numai de flori de măr, pentru nişte lucruri petrecute pe când era lupul cățel, cum avusei cinstea a vă spune.

Una stă! Împăratul şi-a închis fata într-o grădină frumoasă, înconjurată de ziduri uriaşe, peste care ochiul de om să fi stat în creştet – cum se zice – şi n-ar fi putut străbate. Acolo-şi petrecea ea, fata de împărat, în mijlocul florilor alese, ce erau de toate felurile, câte numai se află-n cer şi pe pământ. Şi aici, şi colea dai de câte o tufă de mărgăritar. Ş-apoi florile nu se mai gătau. Când unele se scuturau, altele înfloreau şi mai multe îmboboceau. Dacă te dai de-o parte şi arunci o privire peste grădină, ți se pare că ai în fața ta un covor de cele scumpe, țesut în degete, din feluri şi feluri de împletituri, împodobit cu fir şi cu mărgăritare.

Fetei de împărat o singură tufiță de trandafir îi picase la inimă, cine ştie de ce. Făcea, ce făcea şi hai la trandafir! azi aşa, mâine aşa. Într-o zi jucându-se ea, mai cu bobocii de trandafiri, mai cu florile, mai cu una mai cu alta, n-are ce lucra şi înghite o floare. Din ceasul acela a rămas împovărată.

Tatăl său ca să nu greşească, se pune ş-adună pe toți boierii țării la sfat ca să chibzuiască şi să judece.

Se adună ei, nişte bătrâni împovărați de ani şi care se credeau a fi oarecum mai bătuți la cap după cum se zice „Vorbă multă, ispravă puțină". Unul zicea una, altul alta. Ce zice unul, nu-i place la altul; aşa că zăpăciseră cu totul pe bietul împărat. Când era acum gata să se spargă adunarea, fără a face măcar atâta ispravă, cât e de la măr până la păr – că atâta nu-i mult – iată că soseşte ş-un bătrân şchiop, care de-abia îşi putea purta anii cei mulți, ce-i avea.

Bătrânul, cel şchiop cum aude că ce fel de vânturi bat pe la curțile împărătesei zice dintr-una că-i păcat de Dumnezeu să facă ei moarte de om, tocmai aici în dricul împărăției, s-o ducă mai bine pe fată, în cutare codru îndepărtat ş-acolo să-i ascundă soarele. Sfatul bătrânului şchiop toți îl aflară de cel mai potrivit, până şi împăratul, căci de! inimă de om avea şi el ş-apoi să-şi vadă singura fată cu care-l dăruise Dumnezeu

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

primejdia rea", – a gândit să-şi ascundă fata dinaintea ochilor omeneşti. Vorbă să fie! Că tocmai ăsta va fi fost gândul împăratului, zic şi eu, dar de jurat n-aş putea jura, cred însă, că nici domnia voastră nu-ți pofti să-mi lepăd sufletul numai de flori de măr, pentru nişte lucruri petrecute pe când era lupul cățel, cum avusei cinstea a vă spune.

Una stă! Împăratul şi-a închis fata într-o grădină frumoasă, înconjurată de ziduri uriaşe, peste care ochiul de om să fi stat în creştet – cum se zice – şi n-ar fi putut străbate. Acolo-şi petrecea ea, fata de împărat, în mijlocul florilor alese, ce erau de toate felurile, câte numai se află-n cer şi pe pământ. Şi aici, şi colea dai de câte o tufă de mărgăritar. Ş-apoi florile nu se mai gătau. Când unele se scuturau, altele înfloreau şi mai multe îmboboceau. Dacă te dai de-o parte şi arunci o privire peste grădină, ți se pare că ai în fața ta un covor de cele scumpe, țesut în degete, din feluri şi feluri de împletituri, împodobit cu fir şi cu mărgăritare.

Fetei de împărat o singură tufiță de trandafir îi picase la inimă, cine ştie de ce. Făcea, ce făcea şi hai la trandafir! azi aşa, mâine aşa. Într-o zi jucându-se ea, mai cu bobocii de trandafiri, mai cu florile, mai cu una mai cu alta, n-are ce lucra şi înghite o floare. Din ceasul acela a rămas împovărată.

Tatăl său ca să nu greşească, se pune ş-adună pe toți boierii țării la sfat ca să chibzuiască şi să judece.

Se adună ei, nişte bătrâni împovărați de ani şi care se credeau a fi oarecum mai bătuți la cap după cum se zice „Vorbă multă, ispravă puțină". Unul zicea una, altul alta. Ce zice unul, nu-i place la altul; aşa că zăpăciseră cu totul pe bietul împărat. Când era acum gata să se spargă adunarea, fără a face măcar atâta ispravă, cât e de la măr până la păr – că atâta nu-i mult – iată că soseşte ş-un bătrân şchiop, care de-abia îşi putea purta anii cei mulți, ce-i avea.

Bătrânul, cel şchiop cum aude că ce fel de vânturi bat pe la curțile împărătesei zice dintr-una că-i păcat de Dumnezeu să facă ei moarte de om, tocmai aici în dricul împărăției, s-o ducă mai bine pe fată, în cutare codru îndepărtat ş-acolo să-i ascundă soarele. Sfatul bătrânului şchiop toți îl aflară de cel mai potrivit, până şi împăratul, căci de! inimă de om avea şi el ş-apoi să-şi vadă singura fată cu care-l dăruise Dumnezeu

- 42 -

stingându-se dinaintea ochilor săi de tată, nu se putea. Fata tocmai din pricina asta nu visa ce-o aştepta.

Lucrul se puse la cale aşa fel, că tocmai feciorul împăratului era menit să ducă pe sora-sa în codrul acela şi să o prăpădească de pe faţa pământului. Ca dovadă că s-a purtat întocmai după cum îi era rânduit, trebuia să-i aducă: ficatul şi inima şi degetul cu inelul, cel cu adiamanturi.

Pe când se crăpa de ziuă, fata de împărat dimpreună cu fratele său ieşiră la plimbare pe drumul ce duce la pădurea cea hotărâtă, într-o căruţă trasă de nişte zmei de cai, că altfel nu ştiu să le zic. Se duc ei duc, multă lume împărăţie cu Dumnezeu să ne ţie, fără ca fata să bănuiască ceva. Atâta s-au înfundat prin codru, că era mai noapte de desimea, cea fără seamă a copacilor a căror vârf cât a fost nu se putea şti, că se pierdea în nori.

Când a gândit feciorul de împărat că de mai merge nu-i modru ca la întoarcere să mai nimerească drumul cel bun, a spus soră-si, la început aşa mai pe departe ce-au hotărât bătrânii ţării în privinţa ei. Să fi văzut plâns şi lacrimi! O inimă de piatră şi trebuia să se înmoaie! Dar vorba aceea: sângele apă numai nu se face, fie ce-o fi. Fratele zice, că el nu o va omorî, că nu-l lasă inima să facă una ca asta, dar va omorî căţeluşul ce din întâmplare se luase după căruţă, îi va scoate ficatul şi inima, şi va zice acasă că acelea sunt ale surorii sale. Cu degetul cu inel însă nu-i altă scăpare că trebuie să-l taie şi din pricina asta tot nu a pieri ea. Zice şi face. Se pune şi-i face la rădăcina unui stejar, ce sute de ani s-a luptat vitejeşte cu toate viscolele, o colibă, ca să fie întrucâtva apărată de sălbăticiuni şi vremi rele. De mâncare-i lasă el, tot ce biet avea; o pită ce şi-o adusese de merinde şi-o ploscă cu vin de peste ani. Vinul fost-a el ca cel de la Drăgăşani, ori ca cel de la Odobeşti, Dumnezeu vă poate spune, dar eu nu, că nu l-am pus pe limbă. Acum ce să se facă, că odată tot trebuie să-şi ia rămas bun. Se sărută şi se îmbrăţişează ca nişte fraţi dulci, ce se iubesc din inimă. "Acum Dumnezeu să-ţi poarte de grijă iubită soră, că eu trebuie să plec."

Încă în noaptea aceea fata de împărat naşte doi copii cu părul numai aur gol-goluţ. Gândeai că-s rupţi din sfântul soare, nu altceva. Nu ştiu dacă e nevoie să vă mai spun, că ei erau năzdrăvani! De aceea nici

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

stingându-se dinaintea ochilor săi de tată, nu se putea. Fata tocmai din pricina asta nu visa ce-o aştepta.

Lucrul se puse la cale aşa fel, că tocmai feciorul împăratului era menit să ducă pe sora-sa în codrul acela şi să o prăpădească de pe faţa pământului. Ca dovadă că s-a purtat întocmai după cum îi era rânduit, trebuia să-i aducă: ficatul şi inima şi degetul cu inelul, cel cu adiamanturi.

Pe când se crăpa de ziuă, fata de împărat dimpreună cu fratele său ieşiră la plimbare pe drumul ce duce la pădurea cea hotărâtă, într-o căruţă trasă de nişte zmei de cai, că altfel nu ştiu să le zic. Se duc ei duc, multă lume împărăţie cu Dumnezeu să ne ţie, fără ca fata să bănuiască ceva. Atâta s-au înfundat prin codru, că era mai noapte de desimea, cea fără seamă a copacilor a căror vârf cât a fost nu se putea şti, că se pierdea în nori.

Când a gândit feciorul de împărat că de mai merge nu-i modru ca la întoarcere să mai nimerească drumul cel bun, a spus soră-si, la început aşa mai pe departe ce-au hotărât bătrânii ţării în privinţa ei. Să fi văzut plâns şi lacrimi! O inimă de piatră şi trebuia să se înmoaie! Dar vorba aceea: sângele apă numai nu se face, fie ce-o fi. Fratele zice, că el nu o va omorî, că nu-l lasă inima să facă una ca asta, dar va omorî căţeluşul ce din întâmplare se luase după căruţă, îi va scoate ficatul şi inima, şi va zice acasă că acelea sunt ale surorii sale. Cu degetul cu inel însă nu-i altă scăpare că trebuie să-l taie şi din pricina asta tot nu a pieri ea. Zice şi face. Se pune şi-i face la rădăcina unui stejar, ce sute de ani s-a luptat vitejeşte cu toate viscolele, o colibă, ca să fie întrucâtva apărată de sălbăticiuni şi vremi rele. De mâncare-i lasă el, tot ce biet avea; o pită ce şi-o adusese de merinde şi-o ploscă cu vin de peste ani. Vinul fost-a el ca cel de la Drăgăşani, ori ca cel de la Odobeşti, Dumnezeu vă poate spune, dar eu nu, că nu l-am pus pe limbă. Acum ce să se facă, că odată tot trebuie să-şi ia rămas bun. Se sărută şi se îmbrăţişează ca nişte fraţi dulci, ce se iubesc din inimă. "Acum Dumnezeu să-ţi poarte de grijă iubită soră, că eu trebuie să plec."

Încă în noaptea aceea fata de împărat naşte doi copii cu părul numai aur gol-goluţ. Gândeai că-s rupţi din sfântul soare, nu altceva. Nu ştiu dacă e nevoie să vă mai spun, că ei erau năzdrăvani! De aceea nici

nu creşteau ei ca noi, că-ți ies peri albi numai până-l vezi agățându-se de cornul vetrei şi mai stă nițel cuc, apoi până-l scoți cu totul din penele cele rele te mei vede Dumnezeu. Creşteau mă rog aceia aşa cum se creşte ştiți vorba aceea: "îl vezi crescând".

Trecuse acum o bună bucată de vreme şi fiindcă o pâine nu-s două, şi de unde tot iei şi nu mai pui nimic îndărăt, de la o vreme trebuie să se sfârşească, pâinea era pe gătat. Zic mult dacă vă spun că mai avea un călcâi de pâine. De vin nu mai zic vorbă, că fără el tot poate omul trăi şi încă cât de bine, numai să aibă cu ce. Nu trebuie să uităm vorba rămasă din bătrâni că „vinul îl bei de bun şi el te face nebun".

Într-o zi aşa pe la prânzul mare, se pomeneşte numai fata de împărat, că doi moşnegi bătrâni, cu bărbile şi capetele ninse de vremuri, dau pe la coliba ei că până acum n-a simțit suflet de om prin părțile acelea. Era însuşi Dumnezeu cu sfântul Petru, care pe-acele vremuri tot mai dau din când în când pe la noi, ca să vadă cu ochii lor, ce şi cum mai stă lumea asta, mâncau-ar pustietatea s-o fi mâncat, că mult e rea şi nemulțumitoare. Ba dacă nimereau ei pe la oameni ca moş Avram, mai făceau şi câte-un pui de chef. Dar mă rog, ce ştii domnia ta că cine-s, dacă eu nu-ți spun, că de unde-s şi din ce neam mă trag? Mă vezi colea om, atâta-i tot. Aşa s-a întâmplat şi cu fata de împărat.

Din vorbă-n vorbă, moşnegii cei străini ajung până acolo, că spun, cum n-au mâncat de trei zile, rătăcind prin acele locuri neumblate. Fata de împărat fără a zice o vorbă legănată, le aduce câte-o strujea de pâine şi le întinde şi plosca să înghită ce foc or găsi, căci vorba aceea: „Vinul e toiagul bătrâneților".

Dumnezeu după aceea zice că ar dori să-i vadă copilaşii şi de cumva n-or fi botezați să-i boteze că aşa-i bine şi plăcut lui Dumnezeu. Fata de împărat nu era de aceea, care aşteaptă să zici de două ori. Se duc ei, cei doi moşi bătrâni, cu copilaşii la un izvor curat şi limpede ca roua dimineții. Acela nu departe de stejar ieşea din pământ, aruncând în truda sa nisipul ce-i sta în cale şi făcând în felul acesta un murmur lin, ce te făcea să stai dus pe gânduri şi să-l asculți cu plăcere. Dumnezeu şi cu sfântul Petru boteză pe copii aşa cum ştiau ei că-i mai bine şi anume după legea noastră românească, în care ne-am pomenit din strămoşi şi de care ne va despărți sapa şi lopata dar altceva nu. Dumnezeu era popa,

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

nu creşteau ei ca noi, că-ți ies peri albi numai până-l vezi agățându-se de cornul vetrei şi mai stă nițel cuc, apoi până-l scoți cu totul din penele cele rele te mei vede Dumnezeu. Creşteau mă rog aceia aşa cum se creşte ştiți vorba aceea: "îl vezi crescând".

Trecuse acum o bună bucată de vreme şi fiindcă o pâine nu-s două, şi de unde tot iei şi nu mai pui nimic îndărăt, de la o vreme trebuie să se sfârşească, pâinea era pe gătat. Zic mult dacă vă spun că mai avea un călcâi de pâine. De vin nu mai zic vorbă, că fără el tot poate omul trăi şi încă cât de bine, numai să aibă cu ce. Nu trebuie să uităm vorba rămasă din bătrâni că „vinul îl bei de bun şi el te face nebun".

Într-o zi aşa pe la prânzul mare, se pomeneşte numai fata de împărat, că doi moşnegi bătrâni, cu bărbile şi capetele ninse de vremuri, dau pe la coliba ei că până acum n-a simțit suflet de om prin părțile acelea. Era însuşi Dumnezeu cu sfântul Petru, care pe-acele vremuri tot mai dau din când în când pe la noi, ca să vadă cu ochii lor, ce şi cum mai stă lumea asta, mâncau-ar pustietatea s-o fi mâncat, că mult e rea şi nemulțumitoare. Ba dacă nimereau ei pe la oameni ca moş Avram, mai făceau şi câte-un pui de chef. Dar mă rog, ce ştii domnia ta că cine-s, dacă eu nu-ți spun, că de unde-s şi din ce neam mă trag? Mă vezi colea om, atâta-i tot. Aşa s-a întâmplat şi cu fata de împărat.

Din vorbă-n vorbă, moşnegii cei străini ajung până acolo, că spun, cum n-au mâncat de trei zile, rătăcind prin acele locuri neumblate. Fata de împărat fără a zice o vorbă legănată, le aduce câte-o strujea de pâine şi le întinde şi plosca să înghită ce foc or găsi, căci vorba aceea: „Vinul e toiagul bătrâneților".

Dumnezeu după aceea zice că ar dori să-i vadă copilaşii şi de cumva n-or fi botezați să-i boteze că aşa-i bine şi plăcut lui Dumnezeu. Fata de împărat nu era de aceea, care aşteaptă să zici de două ori. Se duc ei, cei doi moşi bătrâni, cu copilaşii la un izvor curat şi limpede ca roua dimineții. Acela nu departe de stejar ieşea din pământ, aruncând în truda sa nisipul ce-i sta în cale şi făcând în felul acesta un murmur lin, ce te făcea să stai dus pe gânduri şi să-l asculți cu plăcere. Dumnezeu şi cu sfântul Petru boteză pe copii aşa cum ştiau ei că-i mai bine şi anume după legea noastră românească, în care ne-am pomenit din strămoşi şi de care ne va despărți sapa şi lopata dar altceva nu. Dumnezeu era popa,

iar sfântul Petru naşul. La copii le-a ieşit nume de botez: Busuioc şi Măgheran şi aşa a rămas până în ziua de azi. După aceea, mulţumind fetei de împărat pentru cinstea ce le-a făcut, se duc încotro au vrut ei.

Fata de împărat nu se putea mira destul, când intrând cu copiii în colibă, vede pâinea întreagă şi plosca rasă de vin. Din pâine ori să tai, ori să te laşi, că aceea tot întreagă are să rămână; iar plosca de unde s-o poţi goli! Acum a priceput cum se cade, că ce fel de oameni au fost cei doi călători. Le-a mulţumit din adâncul inimii sale ştiind, că cel ce poate face unele ca acestea vede toate şi poartă grijă de toate, şi apoi numai păgânii cei fără de lege nu mulţumesc lui Dumnezeu.

Toate le mai mută omul, de nu altfel, de pe un umăr pe altul, dacă are ce-i trebuie la gură. De lume mai că uitase şi fata de împărat, în mijlocul a doi copii frumoşi şi plini de viaţă.

Când într-o zi Busuioc, copilul cel mai mare, rugă pe mă-sa, să-i dea trei perişori din capul ei, că are să facă ceva din ei. Mă-sa bună ca toate mamele, cum ar putea să nu-i facă pe voie? Fără a-şi mai sparge capul, că oare ce are să pună la cale Busuioc, cu cei trei perişori, smulge trei fire din părul ei cel lung şi curat ca aurul şi i le dă să facă ce-o vrea el. Busuioc ştie ce va fi isprăvit, ce nu, că au scos la cale paloş, arc şi tolbă îndesată cu feluri şi feluri de săgeţi. Când au văzut şi una ca asta, s-au bucurat cu toţii.

De aici înainte, cum se crapă de ziuă, ia-ţi armele Busuioace şi te cam mai du prin cel codru părăsit, după vânat că doar este destul. Când era seară te trezeai că aduce mai una, mai alta, ştiţi ca vânătorii.

Într-o zi cum se meştereşte el prinde un pui de lup aşa viu cum l-a făcut mă-sa şi hai cu el către casă. Într-altă zi găseşte un ursuţ şi aşa se cumpăneşte că pune mâna şi pe un căţelandru de leu. Pe aceştia-i ţinea ca pe nişte dulăi în preajma colibei ce-o avea. Pare-se că şi câinişorii lui, aşa le zicea când vorbea peste toţi, fiindcă erau mai altfel decât alţii, că se pricepeau la ce nici aminte nu ţi-ai aduce, iar de fugă nici poveste. Le pusese până şi nume, cine-a pomenit cândva câine fără nume? N-aude, N-a vede, N-a greu-ca-pământul.

Văzând Măgheran isprăvile, ce la făcuse frate-so, numai cu trei perişori, unde nu se îndemnă şi el, şi face toate aşa după cum făcu-se ş'acela. Cine şti cum s-a întâmplat, că până şi cânişorii încă-şi

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

iar sfântul Petru naşul. La copii le-a ieşit nume de botez: Busuioc şi Măgheran şi aşa a rămas până în ziua de azi. După aceea, mulţumind fetei de împărat pentru cinstea ce le-a făcut, se duc încotro au vrut ei.

Fata de împărat nu se putea mira destul, când intrând cu copiii în colibă, vede pâinea întreagă şi plosca rasă de vin. Din pâine ori să tai, ori să te laşi, că aceea tot întreagă are să rămână; iar plosca de unde s-o poţi goli! Acum a priceput cum se cade, că ce fel de oameni au fost cei doi călători. Le-a mulţumit din adâncul inimii sale ştiind, că cel ce poate face unele ca acestea vede toate şi poartă grijă de toate, şi apoi numai păgânii cei fără de lege nu mulţumesc lui Dumnezeu.

Toate le mai mută omul, de nu altfel, de pe un umăr pe altul, dacă are ce-i trebuie la gură. De lume mai că uitase şi fata de împărat, în mijlocul a doi copii frumoşi şi plini de viaţă.

Când într-o zi Busuioc, copilul cel mai mare, rugă pe mă-sa, să-i dea trei perişori din capul ei, că are să facă ceva din ei. Mă-sa bună ca toate mamele, cum ar putea să nu-i facă pe voie? Fără a-şi mai sparge capul, că oare ce are să pună la cale Busuioc, cu cei trei perişori, smulge trei fire din părul ei cel lung şi curat ca aurul şi i le dă să facă ce-o vrea el. Busuioc ştie ce va fi isprăvit, ce nu, că au scos la cale paloş, arc şi tolbă îndesată cu feluri şi feluri de săgeţi. Când au văzut şi una ca asta, s-au bucurat cu toţii.

De aici înainte, cum se crapă de ziuă, ia-ţi armele Busuioace şi te cam mai du prin cel codru părăsit, după vânat că doar este destul. Când era seară te trezeai că aduce mai una, mai alta, ştiţi ca vânătorii.

Într-o zi cum se meştereşte el prinde un pui de lup aşa viu cum l-a făcut mă-sa şi hai cu el către casă. Într-altă zi găseşte un ursuţ şi aşa se cumpăneşte că pune mâna şi pe un căţelandru de leu. Pe aceştia-i ţinea ca pe nişte dulăi în preajma colibei ce-o avea. Pare-se că şi câinişorii lui, aşa le zicea când vorbea peste toţi, fiindcă erau mai altfel decât alţii, că se pricepeau la ce nici aminte nu ţi-ai aduce, iar de fugă nici poveste. Le pusese până şi nume, cine-a pomenit cândva câine fără nume? N-aude, N-a vede, N-a greu-ca-pământul.

Văzând Măgheran isprăvile, ce la făcuse frate-so, numai cu trei perişori, unde nu se îndemnă şi el, şi face toate aşa după cum făcu-se ş'acela. Cine şti cum s-a întâmplat, că până şi cânişorii încă-şi

însămase?! De ce să se afle el mai cu minte de cum e frate-său şi să dea altfel de nume la câinişorii săi?

Aş vrea să văd omul, care ar zice că poate să mulţumească vreodată sufletul omenesc! El, sufletul, din ce are, din ce s-avântă tot mai sus şi se pierde cu dorinţele prin lumi necunoscute.

Fata de împărat n-are ce lucra, făr spune copiilor săi: că mai este lume locuită de oameni ca şi ei. A fost peste cap atâta! Din ziua aceea coliba era prea nu ştiu cum, iar codrul dintr-o seamă în afară părăsit. Că inimile lor ar fi început acuma să bată mai repede, nu pot zice. Destul că Busuioc se gătă de drum. Aşează el în raniţă mai una mai alta, că cine ştie cât a trebui să meargă până a da de lume! "Când vor picura trei picuri roşii de sânge din paloşul tău, să ştii frate că-s pe ceea lume, deci să porneşti să mă cauţi-zise el către Măgheran. După aceea îşi luă rămas bun de la mă-sa şi frate-so şi la drum copile cu cânişori cu tot.

S-a dus el, Busuioc, dus: zi de vară până-n seară, cale lungă să-i ajungă. Când soarele era pe-aci să s-ascundă după un deal, el ajunse într-o poiană. Aici se hotărî să rămână peste noapte. Dă poruncă la paloş, că doar nu era o custură, cum poate veţi fi crezând unii, din cei care n-aţi văzut şi lucruri de acestea – să-i culce la pământ nouă care de lemne, să ţipe un foc ca din lemnele altuia, vorba ceea. Uitasem să vă spun că peste zi el vânase un porumb de cei mari, guleraţi.

Până să se facă focul, isprăveşte cu porumbul, şi-l trage într-o frigare croită dintr-o ţandără de lemn. Era tocmai pe când se amesteca ziua cu noaptea, lucrul acesta. Nu trece, să zic aşa o jumătate bună de ceas, şi se face un întuneric, de nu-ţi vedeai mâna. Acum începe a se auzi pe vârful copacilor, o zgriburitură şi-o miorlăitură de cele drăceşti, că să fi fost cine să fi fost că trebuia să-ţi faci cruce şi să zici batăr *Tatăl nostru*, dacă nu mai mult. Şi din acestea de unde să slăbească! Nu puteai şti ce să fie. Vai voinice, dar calduţi-i ţie şi frigu-mi-i mie! Că-s o biată de babă bătrână şi neputincioasă, – zice cine se afla pe acolo prin copaci. Busuioc, având o inimă ca pâinea cea bună, nu putu să n-o cheme la foc, dar baba-i zise c-ar veni, dar i-e teamă de cânişorii lui, care ar rupe-o de răi ce sunt. „Na trei perişori de-ai mei şi-i ţipă peste cânişorii tăi, c-apoi vin" – zise ea. Ce să-i vină lui Busuioc în minte, că poate fi chiar *Mama pădurii*, care la mulţi voinici le-a ascuns soarele

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

însămase?! De ce să se afle el mai cu minte de cum e frate-său şi să dea altfel de nume la câinişorii săi?

Aş vrea să văd omul, care ar zice că poate să mulţumească vreodată sufletul omenesc! El, sufletul, din ce are, din ce s-avântă tot mai sus şi se pierde cu dorinţele prin lumi necunoscute.

Fata de împărat n-are ce lucra, făr spune copiilor săi: că mai este lume locuită de oameni ca şi ei. A fost peste cap atâta! Din ziua aceea coliba era prea nu ştiu cum, iar codrul dintr-o seamă în afară părăsit. Că inimile lor ar fi început acuma să bată mai repede, nu pot zice. Destul că Busuioc se gătă de drum. Aşează el în raniţă mai una mai alta, că cine ştie cât a trebui să meargă până a da de lume! "Când vor picura trei picuri roşii de sânge din paloşul tău, să ştii frate că-s pe ceea lume, deci să porneşti să mă cauţi-zise el către Măgheran. După aceea îşi luă rămas bun de la mă-sa şi frate-so şi la drum copile cu cânişori cu tot.

S-a dus el, Busuioc, dus: zi de vară până-n seară, cale lungă să-i ajungă. Când soarele era pe-aci să s-ascundă după un deal, el ajunse într-o poiană. Aici se hotărî să rămână peste noapte. Dă poruncă la paloş, că doar nu era o custură, cum poate veţi fi crezând unii, din cei care n-aţi văzut şi lucruri de acestea – să-i culce la pământ nouă care de lemne, să ţipe un foc ca din lemnele altuia, vorba ceea. Uitasem să vă spun că peste zi el vânase un porumb de cei mari, guleraţi.

Până să se facă focul, isprăveşte cu porumbul, şi-l trage într-o frigare croită dintr-o ţandără de lemn. Era tocmai pe când se amesteca ziua cu noaptea, lucrul acesta. Nu trece, să zic aşa o jumătate bună de ceas, şi se face un întuneric, de nu-ţi vedeai mâna. Acum începe a se auzi pe vârful copacilor, o zgriburitură şi-o miorlăitură de cele drăceşti, că să fi fost cine să fi fost că trebuia să-ţi faci cruce şi să zici batăr *Tatăl nostru*, dacă nu mai mult. Şi din acestea de unde să slăbească! Nu puteai şti ce să fie. Vai voinice, dar calduţi-i ţie şi frigu-mi-i mie! Că-s o biată de babă bătrână şi neputincioasă, – zice cine se afla pe acolo prin copaci. Busuioc, având o inimă ca pâinea cea bună, nu putu să n-o cheme la foc, dar baba-i zise c-ar veni, dar i-e teamă de cânişorii lui, care ar rupe-o de răi ce sunt. „Na trei perişori de-ai mei şi-i ţipă peste cânişorii tăi, c-apoi vin" – zise ea. Ce să-i vină lui Busuioc în minte, că poate fi chiar *Mama pădurii*, care la mulţi voinici le-a ascuns soarele

până acum, şi poate că l-a ascunde şi lui?! „Omul până nu păţeşte nu capătă minte” vorba aceea. Busuioc aruncă cei trei perişori de la Mama-pădurii, că ea era, peste cânişorii lui, ş-aceea veni la foc.

Mama-pădurii, avea un broscoi de cei mari în mână, pe care trăgându-l într-o frigare, se pune să-l frigă.

Şi Mama-pădurii tot a dracului! face ce face şi pleosc! Cu broasca ei peste porumbul celuia. „Şezi babă că-ți stâng lumina” – Cine frige broasca, mănâncă porumb, – Mama-pădurii dincolea. Acum aşa ; mai apoi aşa, până când a scos şi pe Busuioc din ţâţâni. Hai să-i dea o palmă ca să vadă tot stele verzi. Mama-pădurii tare-a dracului, de unde să se învoiască la una ca asta! „N-aude! N-a-vede! N-a greu-ca-pământul! Prindeți-o, rupeți-o, mici fărâme faceți-o!” – Vai drag domnul nostru cum nu ți-am da ajutor, da nu putem că ne-a luat puterea Mama-pădurii, cu cei trei perişori ai ei care erau fermecați. Face baba ce face şi atât pe Busuioc, cât şi pe cânişorii lui îi motroşeşte de pe lumea asta, ca şi când n-ar fi fost niciodată, apoi îi îngroapă într-o margine de părău, la umbra copacilor.

Trei picături de sânge picaseră din paloşul lui Măgheran, când frate-so şi-a dat sufletul. Se gată de drum, să încerce doar dă de urma lui şi de nu altceva, încât să-l răzbune că atâta nu-i mult de la un voinic ca el. Pune la straiță ce trebuie că la drum nu poți porni ca picat din nori-apoi luându-şi rămas bun de la draga de maică-sa, care l-a nutrit cu lapte din sânul ei cel fraged – o ia la drum într-acolo pe unde inima lui de frate-i şoptea c-a trebuit să meargă şi Busuioc.

De mers, gândeai c-a luat drumul cu ruptul, aşa mergea de grozav, c-un dor nestins îl muncea, acela de a şti, ce s-a ales de frate-său. Ş-apoi povestea cântecului:

Când m-ajunge dor de ducă,
Mă duc la deal ca pe luncă;
Când m-ajunge dor de mers,
Mă duc la deal ca pe şes.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

până acum, şi poate că l-a ascunde şi lui?! „Omul până nu păţeşte nu capătă minte” vorba aceea. Busuioc aruncă cei trei perişori de la Mama-pădurii, că ea era, peste cânişorii lui, ş-aceea veni la foc.

Mama-pădurii, avea un broscoi de cei mari în mână, pe care trăgându-l într-o frigare, se pune să-l frigă.

Şi Mama-pădurii tot a dracului! face ce face şi pleosc! Cu broasca ei peste porumbul celuia. „Şezi babă că-ți stâng lumina” – Cine frige broasca, mănâncă porumb, – Mama-pădurii dincolea. Acum aşa ; mai apoi aşa, până când a scos şi pe Busuioc din ţâţâni. Hai să-i dea o palmă ca să vadă tot stele verzi. Mama-pădurii tare-a dracului, de unde să se învoiască la una ca asta! „N-aude! N-a-vede! N-a greu-ca-pământul! Prindeți-o, rupeți-o, mici fărâme faceți-o!” – Vai drag domnul nostru cum nu ți-am da ajutor, da nu putem că ne-a luat puterea Mama-pădurii, cu cei trei perişori ai ei care erau fermecați. Face baba ce face şi atât pe Busuioc, cât şi pe cânişorii lui îi motroşeşte de pe lumea asta, ca şi când n-ar fi fost niciodată, apoi îi îngroapă într-o margine de părău, la umbra copacilor.

Trei picături de sânge picaseră din paloşul lui Măgheran, când frate-so şi-a dat sufletul. Se gată de drum, să încerce doar dă de urma lui şi de nu altceva, încât să-l răzbune că atâta nu-i mult de la un voinic ca el. Pune la straiță ce trebuie că la drum nu poți porni ca picat din nori-apoi luându-şi rămas bun de la draga de maică-sa, care l-a nutrit cu lapte din sânul ei cel fraged – o ia la drum într-acolo pe unde inima lui de frate-i şoptea c-a trebuit să meargă şi Busuioc.

De mers, gândeai c-a luat drumul cu ruptul, aşa mergea de grozav, c-un dor nestins îl muncea, acela de a şti, ce s-a ales de frate-său. Ş-apoi povestea cântecului:

Când m-ajunge dor de ducă,
Mă duc la deal ca pe luncă;
Când m-ajunge dor de mers,
Mă duc la deal ca pe şes.

După ce s-a dus el dus multă lume şi împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că înainte este încă multă şi frumoasă s-ascultaţi şi domnia voastră; de mi-ţi asculta multe-ţi învăţa.

Când soarele era pe ce să se-ascundă după deal, soseşte şi el în poiana aceea, unde-a fost masul şi-al frate-so; dar aceasta el n-o ştia, că n-avea de unde s-o ştie. Peste zi îi ieşise în cale un porumb, pe care gândind c-a fi bun de cină, l-a săgetat fără multă trudă. Porunci la paloş să-i culce la pământ nouă care de lemne, şi poate şi mai bine, ca să ţipe un foc colea, ca din lemnele altuia, cum se zice. Până una alta el se pune să caute vatră bună de foc, ca nu dându-te pe lângă el, după ce adormi, să te pomeneşti că te dai de-an duriguşul, ca un fedeleş. Umblând încoace şi încolo dă de vatra frate-so pe care nu crescu-se încă leac de fir de iarbă. Se vede, că cine-a făcut cimilitura:

Unde se culcă boian,
Se cunoaşte într-un an. (Focul.)

a ştiut el, ce zice.

După ce-a aţâţat focul; până să se facă acela cum se cade, el se pune să-şi gătească porumbul pentru fript. Asta era tocmai pe când s-amestecă ziua cu noaptea. Nu trece să zic aşa, o jumătate bună de ceas, şi întunericul era atâta de grozav, că-l puteai prinde cu mâna. N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul, s-aşezaseră pe labe, ca toţi cânii, şi cum le plăcea lor aşa se dogoreau pe lângă cel foc.

Nu-i nevoie să vă mai spun – aşa cred eu – că Mama-pădurii cea zbârcită, iar şi-a încercat norocul, căci de! Vorba ceea: „Năravul din fire, n-are lecuire şi lupul îşi schimbă părul, dar năravul nu". Măgheran, gândea că i-a spus cineva, perişorii i-a aruncat în foc, fără ca Mama-pădurii să bage de seamă.

Când aceea îşi arătă pofta de a mânca porumbul celuia, las-o numai pe mâna lui Măgheran, să-i arate el că Dumnezeu îi în cer!

Aşa mi-o cârpeşte mă rog, c-o drăguţă de palmă, că i-a mutat căpriorii de la loc; iar cânişorii îndată ce aud: N-aude! N-a vede! N-a greu-ca -pământul prindeţi-o, rupeţi-o, mici fărâme faceţi-o, s-au repezit

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

După ce s-a dus el dus multă lume şi împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că înainte este încă multă şi frumoasă s-ascultaţi şi domnia voastră; de mi-ţi asculta multe-ţi învăţa.

Când soarele era pe ce să se-ascundă după deal, soseşte şi el în poiana aceea, unde-a fost masul şi-al frate-so; dar aceasta el n-o ştia, că n-avea de unde s-o ştie. Peste zi îi ieşise în cale un porumb, pe care gândind c-a fi bun de cină, l-a săgetat fără multă trudă. Porunci la paloş să-i culce la pământ nouă care de lemne, şi poate şi mai bine, ca să ţipe un foc colea, ca din lemnele altuia, cum se zice. Până una alta el se pune să caute vatră bună de foc, ca nu dându-te pe lângă el, după ce adormi, să te pomeneşti că te dai de-an duriguşul, ca un fedeleş. Umblând încoace şi încolo dă de vatra frate-so pe care nu crescu-se încă leac de fir de iarbă. Se vede, că cine-a făcut cimilitura:

Unde se culcă boian,
Se cunoaşte într-un an. (Focul.)

a ştiut el, ce zice.

După ce-a aţâţat focul; până să se facă acela cum se cade, el se pune să-şi gătească porumbul pentru fript. Asta era tocmai pe când s-amestecă ziua cu noaptea. Nu trece să zic aşa, o jumătate bună de ceas, şi întunericul era atâta de grozav, că-l puteai prinde cu mâna. N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul, s-aşezaseră pe labe, ca toţi cânii, şi cum le plăcea lor aşa se dogoreau pe lângă cel foc.

Nu-i nevoie să vă mai spun – aşa cred eu – că Mama-pădurii cea zbârcită, iar şi-a încercat norocul, căci de! Vorba ceea: „Năravul din fire, n-are lecuire şi lupul îşi schimbă părul, dar năravul nu". Măgheran, gândea că i-a spus cineva, perişorii i-a aruncat în foc, fără ca Mama-pădurii să bage de seamă.

Când aceea îşi arătă pofta de a mânca porumbul celuia, las-o numai pe mâna lui Măgheran, să-i arate el că Dumnezeu îi în cer!

Aşa mi-o cârpeşte mă rog, c-o drăguţă de palmă, că i-a mutat căpriorii de la loc; iar cânişorii îndată ce aud: N-aude! N-a vede! N-a greu-ca -pământul prindeţi-o, rupeţi-o, mici fărâme faceţi-o, s-au repezit

- 48 -

la Mama-pădurii, cea urâtă şi colțată şi unde nu încep a mi-o întinde şi a mi-o hăitui ca-n clacă că pe aci să-şi dea sufletul. Lasă-mă voinice că ți-oi învia şi pe frate-to încă mai frumos şi mai viteaz decum a fost, cum şi pe cânişorii lui. „Nu-i bine să laşi laptele pe omenia vițelului şi nici pe tine slobodă", zice Măgheran, pentru că tu mi-i arăta spatele precum te văd. N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul mi-o țineau cum ştiau ei mai bine, până când ea căutând în dreapta şi în stânga, dă de buruiana vieții, de un izvor cu apă vie şi de altul cu laptele sănătății. Cu aceste şi cu altele a făcut vii atât pe Busuioc, cât şi pe cânişorii lui; dar mai fățoşi încă de cum au fost cândva. „Vai frate! Dar, ce somn adânc am tras" – zice Busuioc, Somn veşnic era să dormi, dacă nu veneam eu să fac pe Mama-pădurii, că te-a omorât, să te facă viu iară.

N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul! prindeț-o! rupeți-o! mici fărâme faceți-o! Cât ai zice, fă-te-n colea, Mama-pădurii şi era trimisă pe ceea lume-unde-o fi aceea? Ca să nu mai facă atâta potcă, la feciorii de crai şi de împărați.

Dup'acestea mai povestindu-şi ce aveau de povestit îşi iau ziua bună şi Măgheran se întoarce la mă-sa, ce se topea văzând cu ochii de dor şi de supărare, iar Busuioc o ia la picior încătrău vedea cu ochii.

Merge el, Busuioc, merge, multă lume şi împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, că înainte din poveste, Doamne mult mai este. După ce se mai săturase de mers, se pomeneşte că-i afară din pădure. Dinaintea lui se întindea cât vezi cu ochii o câmpie de cele mai mănoase, de care numai se pot găsi sub soare. Trei ceasuri cu talpa păşind bărbăteşte, a crezut el c-a fi de ajuns, pentru ca să ajungă la cetatea strălucitoare, ce se zărea în depărtare.

Cum merge el pe drumul vârtos ca sâmburele de piersică şi drept ca lumina, spre cetatea ceea, iată că de o parte a drumului, dă de-o fântână adâncă, în jurul căreia se ridicau falnic nişte plopi de cei mai uriaşi, ce nu mai pot fi. Pe-o laiță aproape de blanele fântânei, şedea o fată amărâtă şi cu ochii înecați în lacrimi. Te puteai uita la soare, dar la ea nu.

Feciorul, precum am avut cinstea a vă spune, era milos din cale afară. Dă bună ziua şi întreabă după pricina supărării şi durerii, ce-o muncea. Fata spune, cum în întreaga împărăție a tată-so, nu se găseşte

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

la Mama-pădurii, cea urâtă şi colțată şi unde nu încep a mi-o întinde şi a mi-o hăitui ca-n clacă că pe aci să-şi dea sufletul. Lasă-mă voinice că ți-oi învia şi pe frate-to încă mai frumos şi mai viteaz decum a fost, cum şi pe cânişorii lui. „Nu-i bine să laşi laptele pe omenia vițelului şi nici pe tine slobodă", zice Măgheran, pentru că tu mi-i arăta spatele precum te văd. N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul mi-o țineau cum ştiau ei mai bine, până când ea căutând în dreapta şi în stânga, dă de buruiana vieții, de un izvor cu apă vie şi de altul cu laptele sănătății. Cu aceste şi cu altele a făcut vii atât pe Busuioc, cât şi pe cânişorii lui; dar mai fățoşi încă de cum au fost cândva. „Vai frate! Dar, ce somn adânc am tras" – zice Busuioc, Somn veşnic era să dormi, dacă nu veneam eu să fac pe Mama-pădurii, că te-a omorât, să te facă viu iară.

N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul! prindeț-o! rupeți-o! mici fărâme faceți-o! Cât ai zice, fă-te-n colea, Mama-pădurii şi era trimisă pe ceea lume-unde-o fi aceea? Ca să nu mai facă atâta potcă, la feciorii de crai şi de împărați.

Dup'acestea mai povestindu-şi ce aveau de povestit îşi iau ziua bună şi Măgheran se întoarce la mă-sa, ce se topea văzând cu ochii de dor şi de supărare, iar Busuioc o ia la picior încătrău vedea cu ochii.

Merge el, Busuioc, merge, multă lume şi împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, că înainte din poveste, Doamne mult mai este. După ce se mai săturase de mers, se pomeneşte că-i afară din pădure. Dinaintea lui se întindea cât vezi cu ochii o câmpie de cele mai mănoase, de care numai se pot găsi sub soare. Trei ceasuri cu talpa păşind bărbăteşte, a crezut el c-a fi de ajuns, pentru ca să ajungă la cetatea strălucitoare, ce se zărea în depărtare.

Cum merge el pe drumul vârtos ca sâmburele de piersică şi drept ca lumina, spre cetatea ceea, iată că de o parte a drumului, dă de-o fântână adâncă, în jurul căreia se ridicau falnic nişte plopi de cei mai uriaşi, ce nu mai pot fi. Pe-o laiță aproape de blanele fântânei, şedea o fată amărâtă şi cu ochii înecați în lacrimi. Te puteai uita la soare, dar la ea nu.

Feciorul, precum am avut cinstea a vă spune, era milos din cale afară. Dă bună ziua şi întreabă după pricina supărării şi durerii, ce-o muncea. Fata spune, cum în întreaga împărăție a tată-so, nu se găseşte

- 49 -

altă fântână cu apă bună de băut, fără numai aceea, care le stă dinainte. Peste fântâna asta însă are stăpânire un balaur cu douăsprezece capete. El varsă în fiecare an odată numai, apa de trebuinţă pentru toată ţara. Atunci însă trebuie să i se dea un om de viu ca să-l mănânce, altcum ori că nu varsă apă de loc, ori că îneacă toată ţara, de ce Dumnezeu să ne ferească! Lucrul acesta cu darea oamenilor pe seama balaurului, merge pe răbuş[1] şi sărituri nu se pot face. Acum e rândul împăratului, care neavând alţi copii decât pe ea singură a trebuit s-o jertfească. Nu se ştie ceasul când balaurul are s-o înghită de vie. A făgăduit împăratul aceluia care va omorî balaurul, împărăţia jumătate, iar după moarte-i toată, precum şi mâna fetei, dar nu s-a găsit nimeni pe lume, care să-şi pună viaţa în cumpănă pentru ea. „Sunt ostenit şi trudit de drumul ce l-am făcut, dar cu ajutorul lui Dumnezeu lasă-l numai pe mâna mea" – zice Busuioc. Cum mai este vreme se pune să aţipească puţin ca să-şi mai adune puteri noi. Aceasta o face punându-şi capul pe genunchii fetei, cărei i-a spus ca să-l deştepte, când a simţi balaurul.

Nu trece nici un sfert de ceas, c-atâta nu-i mult, şi voinicul nostru dormita dus în lumea visurilor dimpreună cu ai săi câini.

După ce soseşte vremea, când balaurul vrea să-şi facă mendrele, unde nu-ncepe o bolborosire şi-o clocotire prin cea fântână, că gândeai, că se surpă şi pământul. Fata de împărat de frică ce-i era, de unde să-ţi poată răsufla măcar necum să mai dea glas, ori în alt chip să încerce a scula pe Busuioc. Dumnezeu care poartă grijă de toate a cumpănit lucrurile astfel, c-o lacrimă din cele fierbinţi s-a rupt din genele ei de secară – cum zice cântecul – şi-a jucat pe faţa voinicului. Acesta îndată sare-n picioare şi stă gata să vadă ce-a mai fi şi asta. Când îşi arată balaurul un cap-că pe toate deodată nu era chip să le poată scoate – Busuioc zice către câinişori: N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul! Prindeţi-l! rupeţi-l! mici fărâme faceţi-l! L-ar face ei, cânişorii, buni bucuroşi, dar vorba ceea: E uşor a porunci, dar e greu de-a împlini, – căci balaurul era o lighioaie, cum nu s-a mai pomenit. De ţinut însă ca

[1] Răbuş = răboj = bucată de lemn de formă cilindrică sau în patru muchii, pe care se însemnau, în trecut, prin crestături, diferite socoteli (numărul zilelor, banii datoraţi etc.). D.L.R., Tom IX, Bucureşti, 1975, pag. 56.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

altă fântână cu apă bună de băut, fără numai aceea, care le stă dinainte. Peste fântâna asta însă are stăpânire un balaur cu douăsprezece capete. El varsă în fiecare an odată numai, apa de trebuinţă pentru toată ţara. Atunci însă trebuie să i se dea un om de viu ca să-l mănânce, altcum ori că nu varsă apă de loc, ori că îneacă toată ţara, de ce Dumnezeu să ne ferească! Lucrul acesta cu darea oamenilor pe seama balaurului, merge pe răbuş[1] şi sărituri nu se pot face. Acum e rândul împăratului, care neavând alţi copii decât pe ea singură a trebuit s-o jertfească. Nu se ştie ceasul când balaurul are s-o înghită de vie. A făgăduit împăratul aceluia care va omorî balaurul, împărăţia jumătate, iar după moarte-i toată, precum şi mâna fetei, dar nu s-a găsit nimeni pe lume, care să-şi pună viaţa în cumpănă pentru ea. „Sunt ostenit şi trudit de drumul ce l-am făcut, dar cu ajutorul lui Dumnezeu lasă-l numai pe mâna mea" – zice Busuioc. Cum mai este vreme se pune să aţipească puţin ca să-şi mai adune puteri noi. Aceasta o face punându-şi capul pe genunchii fetei, cărei i-a spus ca să-l deştepte, când a simţi balaurul.

Nu trece nici un sfert de ceas, c-atâta nu-i mult, şi voinicul nostru dormita dus în lumea visurilor dimpreună cu ai săi câini.

După ce soseşte vremea, când balaurul vrea să-şi facă mendrele, unde nu-ncepe o bolborosire şi-o clocotire prin cea fântână, că gândeai, că se surpă şi pământul. Fata de împărat de frică ce-i era, de unde să-ţi poată răsufla măcar necum să mai dea glas, ori în alt chip să încerce a scula pe Busuioc. Dumnezeu care poartă grijă de toate a cumpănit lucrurile astfel, c-o lacrimă din cele fierbinţi s-a rupt din genele ei de secară – cum zice cântecul – şi-a jucat pe faţa voinicului. Acesta îndată sare-n picioare şi stă gata să vadă ce-a mai fi şi asta. Când îşi arată balaurul un cap-că pe toate deodată nu era chip să le poată scoate – Busuioc zice către câinişori: N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul! Prindeţi-l! rupeţi-l! mici fărâme faceţi-l! L-ar face ei, cânişorii, buni bucuroşi, dar vorba ceea: E uşor a porunci, dar e greu de-a împlini, – căci balaurul era o lighioaie, cum nu s-a mai pomenit. De ţinut însă ca

[1] Răbuş = răboj = bucată de lemn de formă cilindrică sau în patru muchii, pe care se însemnau, în trecut, prin crestături, diferite socoteli (numărul zilelor, banii datoraţi etc.). D.L.R., Tom IX, Bucureşti, 1975, pag. 56.

- 50 -

fierul mi-l ţineau. Voinicul, zi de vară până-n seară taie la capete de balaur, cum tai toamna la curechi, nu altcum, dar lucrul mergea încet, că balaurul mi se zvârcolea, iar capete erau multe. De la o vreme încep capetele a se mai găta, dar şi puterile voinicului i se mai sleiseră, iar sudorile-i curgeau de pe el ca bobul.

După ce isprăvi cu balaurul se puse să mai tragă un pui de somn, ca să-i vină iar puterile pierdute şi obosit din cale afară cum se găsea îndată-l fură un somn greu.

Într-aceea împăratul trimite pe o slugă de ţigan, să vadă ce s-a ales de fata lui şi de ce nu mai este apă prin ţară? Sosind ţiganul la locul hotărât rămâne înmărmurit, văzând atâta amar de sânge şi capete de balaur.

Uitându-se mai bine vede fata de împărat şi pe Busuioc dormind dus cu capul pe genunchii ei, iar cânişorii încă nu simţiră nimica.

Ţiganul deşi lăsat prost şi fricos de la Dumnezeu, începe a pricepe cum s-au putut întâmpla lucrurile. Face semn la fata de împărat, că de nu-şi ţine gura, i stinge lumina; iar el ia binişor paloşul voinicului şi-i reteză capul lui şi a câinişorilor săi. Mergând el cu fata către casă îi spune verde, că de nu spune acasă că el a omorât balaurul să ştie că atâta-i a ei! De frică, ce să facă biata fată, când vede cu ochii săi cum acela care a mântuit-o s-a stins de pe faţa pământului?! Şi aşa slabă nădejde mai putea avea, ca să-i fie cândva bărbat.

Împăraţii ca oameni drepţi ce se află nu pot minţi, pentru că nu li se şede. Cu părere de rău se hotărî şi împăratul acela să-şi dea fata, pe care-o iubea ca lumina ochilor, după ţiganul cela negru ca fundul cerului, pe când ea era albă ca spuma laptelui. Ca zestre trebuia să-i dea jumătate din împărăţia lui. Ca împăratul să-şi tragă vorba înapoi nu era cu putinţă, vorba ceea: „Făgăduiala dată, datorie curată" şi „pe unde iese cuvântul iese şi sufletul".

Ţiganul temându-se de ceva, tot sta de fată ca să se cunune odată, dar ea din parte-i îl tot îmbăta cu apă rece, ba că-i lipseşte ceea, ba că n-are cealaltă, gândind în gândul ei, că da de totuşi s-a scula iar feciorul cel voinic ce-o mântuit-o şi-a merge după el, că doamne cum îi mai picase de bine la inimă. Aşa-i omul făcut, ca ceea ce doreşte şi nădăjduieşte, de şi rar i se împlineşte.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

fierul mi-l ţineau. Voinicul, zi de vară până-n seară taie la capete de balaur, cum tai toamna la curechi, nu altcum, dar lucrul mergea încet, că balaurul mi se zvârcolea, iar capete erau multe. De la o vreme încep capetele a se mai găta, dar şi puterile voinicului i se mai sleiseră, iar sudorile-i curgeau de pe el ca bobul.

După ce isprăvi cu balaurul se puse să mai tragă un pui de somn, ca să-i vină iar puterile pierdute şi obosit din cale afară cum se găsea îndată-l fură un somn greu.

Într-aceea împăratul trimite pe o slugă de ţigan, să vadă ce s-a ales de fata lui şi de ce nu mai este apă prin ţară? Sosind ţiganul la locul hotărât rămâne înmărmurit, văzând atâta amar de sânge şi capete de balaur.

Uitându-se mai bine vede fata de împărat şi pe Busuioc dormind dus cu capul pe genunchii ei, iar cânişorii încă nu simţiră nimica.

Ţiganul deşi lăsat prost şi fricos de la Dumnezeu, începe a pricepe cum s-au putut întâmpla lucrurile. Face semn la fata de împărat, că de nu-şi ţine gura, i stinge lumina; iar el ia binişor paloşul voinicului şi-i reteză capul lui şi a câinişorilor săi. Mergând el cu fata către casă îi spune verde, că de nu spune acasă că el a omorât balaurul să ştie că atâta-i a ei! De frică, ce să facă biata fată, când vede cu ochii săi cum acela care a mântuit-o s-a stins de pe faţa pământului?! Şi aşa slabă nădejde mai putea avea, ca să-i fie cândva bărbat.

Împăraţii ca oameni drepţi ce se află nu pot minţi, pentru că nu li se şede. Cu părere de rău se hotărî şi împăratul acela să-şi dea fata, pe care-o iubea ca lumina ochilor, după ţiganul cela negru ca fundul cerului, pe când ea era albă ca spuma laptelui. Ca zestre trebuia să-i dea jumătate din împărăţia lui. Ca împăratul să-şi tragă vorba înapoi nu era cu putinţă, vorba ceea: „Făgăduiala dată, datorie curată" şi „pe unde iese cuvântul iese şi sufletul".

Ţiganul temându-se de ceva, tot sta de fată ca să se cunune odată, dar ea din parte-i îl tot îmbăta cu apă rece, ba că-i lipseşte ceea, ba că n-are cealaltă, gândind în gândul ei, că da de totuşi s-a scula iar feciorul cel voinic ce-o mântuit-o şi-a merge după el, că doamne cum îi mai picase de bine la inimă. Aşa-i omul făcut, ca ceea ce doreşte şi nădăjduieşte, de şi rar i se împlineşte.

- 51 -

Trei picuri de sânge picuraseră iar din paloşul lui Măgheran şi el era acum pe drum să afle, că ce i s-a putut întâmpla frate-so.

Când iese afară din pădurea aceea dă de doi moşnegi neputincioşi, care cu toiegele în mână adunau nişte uscături pentru foc. Era însuşi Dumnezeu cu sfântul Petre.

Măghiran se pune şi-i întreabă dacă-au auzit cumva de un tânăr voinic în părţile aceste. Bunul Dumnezeu, ca unul ce ştie toate, nu întârzie a-i spune din fir în păr toate câte s-au întâmplat cu frate-so, şi l-a învăţat cum să-l facă iar viu, dar mai frumos şi mai voinic încă decum a fost mai înainte. Urmând Măgheran poveţele dumnezeieşti, nu i-a fost greu deloc să afle pe frate-so şi să-i dea iar viaţă.

Busuioc cum se trezeşte zice: „Vai drag fratele meu, dar ce somn greu am mai tras!" – Somn veşnic era să tragi dacă nu te sculam eu, frate dragă, că pe tine, precum mi-au povestit nişte bătrâni plini de evlavie, te-au trimis pe ceea lume, un ţigan nelăut de la curţile împărăteşti. După ce mai povestiră ei ce mai aveau la inimă, se despărţiră din nou, întorcându-se Măgheran la maică-sa, iar Busuioc era să-şi cerce norocul pe la curţile împărăteşti.

Mergând Busuioc în oraşul cel împărătesc, lucrul cel dintâi i-a fost c-a tras în sălaş la o babă de cele mai vechi de zile, din câte numai se află în părţile acelea. El bine ştia, că nu poate să ouă bunăoară găina cuiva fără ca baba să nu ştie batăr cu o zi mai înainte, şi aceasta. Ş-apoi aşa-s ele babele în toată lumea, de unde unul ce-avea pică pe ele le-a numit într-un ceas rău „Gurile satului" şi aşa a rămas până în ziua de astăzi.

Nu-i fu greu lui Busuioc să afle, că fata împăratului până aci a tot încâlcit iţele, ca să nu meargă după ţigan, acum însă, fântâna minciunilor apucase a seca şi lumina se apropia de deget. Peste o săptămână, nu mai departe era hotărât să se ţină ospăţul.

Una a cerut fata de la tată-so împăratul, şi a dobândit-o. În săptămâna aceea orice sălbăticime s-ar abate în părţile acelea să fie cruţată şi lăsată să umble pe unde i-a plăcea.

Busuioc se pune şi trimite pe lup cu un răvăşel la fata împăratului, şi-i bate capul să bage de seamă doar poate pune laba pe paloş. Când mergea lupul prin curte, toate străjile-i făceau loc, c-aşa aveau poruncă,

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Trei picuri de sânge picuraseră iar din paloşul lui Măgheran şi el era acum pe drum să afle, că ce i s-a putut întâmpla frate-so.

Când iese afară din pădurea aceea dă de doi moşnegi neputincioşi, care cu toiegele în mână adunau nişte uscături pentru foc. Era însuşi Dumnezeu cu sfântul Petre.

Măghiran se pune şi-i întreabă dacă-au auzit cumva de un tânăr voinic în părţile aceste. Bunul Dumnezeu, ca unul ce ştie toate, nu întârzie a-i spune din fir în păr toate câte s-au întâmplat cu frate-so, şi l-a învăţat cum să-l facă iar viu, dar mai frumos şi mai voinic încă decum a fost mai înainte. Urmând Măgheran poveţele dumnezeieşti, nu i-a fost greu deloc să afle pe frate-so şi să-i dea iar viaţă.

Busuioc cum se trezeşte zice: „Vai drag fratele meu, dar ce somn greu am mai tras!" – Somn veşnic era să tragi dacă nu te sculam eu, frate dragă, că pe tine, precum mi-au povestit nişte bătrâni plini de evlavie, te-au trimis pe ceea lume, un ţigan nelăut de la curţile împărăteşti. După ce mai povestiră ei ce mai aveau la inimă, se despărţiră din nou, întorcându-se Măgheran la maică-sa, iar Busuioc era să-şi cerce norocul pe la curţile împărăteşti.

Mergând Busuioc în oraşul cel împărătesc, lucrul cel dintâi i-a fost c-a tras în sălaş la o babă de cele mai vechi de zile, din câte numai se află în părţile acelea. El bine ştia, că nu poate să ouă bunăoară găina cuiva fără ca baba să nu ştie batăr cu o zi mai înainte, şi aceasta. Ş-apoi aşa-s ele babele în toată lumea, de unde unul ce-avea pică pe ele le-a numit într-un ceas rău „Gurile satului" şi aşa a rămas până în ziua de astăzi.

Nu-i fu greu lui Busuioc să afle, că fata împăratului până aci a tot încâlcit iţele, ca să nu meargă după ţigan, acum însă, fântâna minciunilor apucase a seca şi lumina se apropia de deget. Peste o săptămână, nu mai departe era hotărât să se ţină ospăţul.

Una a cerut fata de la tată-so împăratul, şi a dobândit-o. În săptămâna aceea orice sălbăticime s-ar abate în părţile acelea să fie cruţată şi lăsată să umble pe unde i-a plăcea.

Busuioc se pune şi trimite pe lup cu un răvăşel la fata împăratului, şi-i bate capul să bage de seamă doar poate pune laba pe paloş. Când mergea lupul prin curte, toate străjile-i făceau loc, c-aşa aveau poruncă,

- 52 -

iar el a străbătut până în odaia unde se găsea fata împăratului cu ţiganul. La început ţiganul n-a putut să scoată din sine o vorbă măcar, de frică şi de spaimă, mai târziu însă începe şi el a face la gură ca un ţigan ce era. De nu era fata de faţă pare-mi-se că scotea pe lup din ogaşe, şi-o păţea al dracului. Paloşul era agăţat atât de sus, că lupul nu s-a chibzuit să-l poată lua. O scrisoruşă de la mâna fetei şi mai nişte fripturi de cele împărăteşti, au fost totul cu ce s-a trezit stăpânul său în ziua aceea. Când a ieşit lupul din curţile împărăteşti, doi călăreţi din cei mai ageri, erau puşi să-l urmărească ca să vadă încotro are să dea. Cu toată opintirea cea mare a cailor, au pus-o de mămăligă şi călăreţii aceia.

A doua zi a fost trimes ursul. Încât pentru paloş nici el n-a fost mai norocos decât lupul şi cei patru călăreţi trimeşi după el, s-au întors cu buzele umflate.

A venit acum rândul leului. Dacă nici lui nu i s-a sfeti să poată aduce paloşul, apoi sănătate de la Abrud! Leul aşa se cumpăneşte, că lasă uşa crăpată niţel, ca să nu mai aibă val cu deschisul. Până să-i scrie fetei ce-avea de gând – ţiganul se pitulase într-un unghi de viteaz ce se simţea – el, leul, sus la paloş şi apucându-l aşa ca să nu se sluţească, le arată îndată călcâiele. Cei şase călăreţi ce-au fost trimişi după el, au spart în gol.

Împăratul în dorinţa de a şti ale cui pot fi nişte dobitoace atât de cumiţi, se pune şi trimite anume oameni încrezuţi, din casă în casă, să cerce doară pot afla ceva. şi oamenii aceia, ştiau de ce să se ţină.

„De vă întoarceţi aşa cum plecaţi, să ştiţi că nu vă stă capul acolo unde vă stă ci vă stă capul la picioare, asta bine să v-o încrestaţi!" – le zice împăratul.

În chipul acesta urmând, n-a fost cine ştie ce lucru mare a găsi pe Busuioc la baba ceea. Acesta încă nu se codeşte mult, făr se duce cu ceea la împăratul. Acolo apucând la poveşti fiind că vorba vorbe-aduce, Busuioc spune, că el a omorât balaurului, precum şi celelalte păţanii ale lui, pe care avusei cinstea a vi le spune aşa după cum mă slujeşte mintea ce-o am. Fata întărea şi ea din parte-i cele zise de el, încât pentru balaur.

Ţiganului dă a-i mirosi, că pe-aci nu mai e de el, dar dracul îl îndeamnă să se pună cu fecior năzdrăvan! Atâta i-a mai trebuit şi lui! Busuioc văzând una ca asta, nu mai pierde vremea, făr îl dă pe mâna

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

iar el a străbătut până în odaia unde se găsea fata împăratului cu ţiganul. La început ţiganul n-a putut să scoată din sine o vorbă măcar, de frică şi de spaimă, mai târziu însă începe şi el a face la gură ca un ţigan ce era. De nu era fata de faţă pare-mi-se că scotea pe lup din ogaşe, şi-o păţea al dracului. Paloşul era agăţat atât de sus, că lupul nu s-a chibzuit să-l poată lua. O scrisoruşă de la mâna fetei şi mai nişte fripturi de cele împărăteşti, au fost totul cu ce s-a trezit stăpânul său în ziua aceea. Când a ieşit lupul din curţile împărăteşti, doi călăreţi din cei mai ageri, erau puşi să-l urmărească ca să vadă încotro are să dea. Cu toată opintirea cea mare a cailor, au pus-o de mămăligă şi călăreţii aceia.

A doua zi a fost trimes ursul. Încât pentru paloş nici el n-a fost mai norocos decât lupul şi cei patru călăreţi trimeşi după el, s-au întors cu buzele umflate.

A venit acum rândul leului. Dacă nici lui nu i s-a sfeti să poată aduce paloşul, apoi sănătate de la Abrud! Leul aşa se cumpăneşte, că lasă uşa crăpată niţel, ca să nu mai aibă val cu deschisul. Până să-i scrie fetei ce-avea de gând – ţiganul se pitulase într-un unghi de viteaz ce se simţea – el, leul, sus la paloş şi apucându-l aşa ca să nu se sluţească, le arată îndată călcâiele. Cei şase călăreţi ce-au fost trimişi după el, au spart în gol.

Împăratul în dorinţa de a şti ale cui pot fi nişte dobitoace atât de cumiţi, se pune şi trimite anume oameni încrezuţi, din casă în casă, să cerce doară pot afla ceva. şi oamenii aceia, ştiau de ce să se ţină.

„De vă întoarceţi aşa cum plecaţi, să ştiţi că nu vă stă capul acolo unde vă stă ci vă stă capul la picioare, asta bine să v-o încrestaţi!" – le zice împăratul.

În chipul acesta urmând, n-a fost cine ştie ce lucru mare a găsi pe Busuioc la baba ceea. Acesta încă nu se codeşte mult, făr se duce cu ceea la împăratul. Acolo apucând la poveşti fiind că vorba vorbe-aduce, Busuioc spune, că el a omorât balaurului, precum şi celelalte păţanii ale lui, pe care avusei cinstea a vi le spune aşa după cum mă slujeşte mintea ce-o am. Fata întărea şi ea din parte-i cele zise de el, încât pentru balaur.

Ţiganului dă a-i mirosi, că pe-aci nu mai e de el, dar dracul îl îndeamnă să se pună cu fecior năzdrăvan! Atâta i-a mai trebuit şi lui! Busuioc văzând una ca asta, nu mai pierde vremea, făr îl dă pe mâna

câinişorilor lui: N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul! Prindeți-l! rupeți-l! mici fărâme faceți-l! Cât ai da odată, mult de două ori, cu amnarul în cremene, țiganul era întins în toate părțile şi rupt numai bucățele ca vai de capul lui.

Din ziua aceea Busuioc nu s-a mai depărtat deloc de la palatele împărăteşti. S-a pus şi şi-a trimis numaidecât după mă-sa şi după Măgheran.

Până să sosească aceia, până una alta, ei trimet vorbă la împăratul vecin – nu mai țin minte cum l-a chemat, de aceea decât să grăiesc minciună mai bine tac – cu întrebarea, dacă-i de mărit fata lui şi are de gând s-o dea dup-un fecior năzdrăvan, cu numele Măgheran, venit de pe celălalt tărâm? Împăratul acela nu ştia ziua şi ceasul, când avea să-i pice pețitorii. Aşa-i meniseră fetei ursitoarele, când aceea a văzut dintâi soarele, că-n vârstă de şaisprezece ani se va duce după un voinic năzdrăvan cu părul de aur. Şaisprezece ani îi împlinise acum de câteva zile şi împăratul asta bine şi-o încrestase, căci ursitoarele numai nu pot să greşească!

Şi dincoace şi dincolo, încep a se găta de un uspăț, care se ține cu lunile încheiate.

Au sosit Măgheran cu mă-sa. Văzându-se tinerii cu toții s-au şi îndrăgostit unul într-altul până după urechi. N-a rămas decât să se cunune. Atâția lăutaşi au fost acolo că şi azi îmi țiuie urechile de tărăboi cel mult ce s-a făcut. Mesele erau mai lungi decât ogaşa carului, iar colacii cât roata morii. De mâncări şi beuturi nu mai pomenesc, că îndată-mi sloboade gura apă.

Dup-aceea mă băgai într-o oală spartă
Şi vă spusei povestea toată;
De mi-ți scoate cu vreun cui
Poate ca să vă mai spui.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

câinişorilor lui: N-aude! N-a vede! N-a greu-ca-pământul! Prindeți-l! rupeți-l! mici fărâme faceți-l! Cât ai da odată, mult de două ori, cu amnarul în cremene, țiganul era întins în toate părțile şi rupt numai bucățele ca vai de capul lui.

Din ziua aceea Busuioc nu s-a mai depărtat deloc de la palatele împărăteşti. S-a pus şi şi-a trimis numaidecât după mă-sa şi după Măgheran.

Până să sosească aceia, până una alta, ei trimet vorbă la împăratul vecin – nu mai țin minte cum l-a chemat, de aceea decât să grăiesc minciună mai bine tac – cu întrebarea, dacă-i de mărit fata lui şi are de gând s-o dea dup-un fecior năzdrăvan, cu numele Măgheran, venit de pe celălalt tărâm? Împăratul acela nu ştia ziua şi ceasul, când avea să-i pice pețitorii. Aşa-i meniseră fetei ursitoarele, când aceea a văzut dintâi soarele, că-n vârstă de şaisprezece ani se va duce după un voinic năzdrăvan cu părul de aur. Şaisprezece ani îi împlinise acum de câteva zile şi împăratul asta bine şi-o încrestase, căci ursitoarele numai nu pot să greşească!

Şi dincoace şi dincolo, încep a se găta de un uspăț, care se ține cu lunile încheiate.

Au sosit Măgheran cu mă-sa. Văzându-se tinerii cu toții s-au şi îndrăgostit unul într-altul până după urechi. N-a rămas decât să se cunune. Atâția lăutaşi au fost acolo că şi azi îmi țiuie urechile de tărăboi cel mult ce s-a făcut. Mesele erau mai lungi decât ogaşa carului, iar colacii cât roata morii. De mâncări şi beuturi nu mai pomenesc, că îndată-mi sloboade gura apă.

Dup-aceea mă băgai într-o oală spartă
Şi vă spusei povestea toată;
De mi-ți scoate cu vreun cui
Poate ca să vă mai spui.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 54 -

4. A cui să fie fata cea frumoasă?[1]

– Poveste –

Scriu o poveste mândră şi frumoasă,
Să ascultaţi şi domnia voastră;
căci
Cine a ascultat, multe a învăţa,
Cine a dormit, bine s-a odihni.

Era odată un împărat şi împăratul acela era chiar putred de bogat. De la soare răsare şi până la soare apune se întindeau ţările lui, cele ce numai bâjbâiau de comori, iar de frumoase nici visurile cele mai zburdalnice din frageda copilărie.

Câte neamuri de oameni duceau lume dalbă sub blânda şi înţeleapta sa ocrotire, nici dânsul, că-i om cu cap colea, că i se şede, – şi nu cred că v-ar putea spune.

Auzind toate astea, cred că mi-ţi crede, că împăratul acela nutrea o dragoste atât de fierbinte, că nu s-a mai pomenit către unica sa fiică. Odor mai drăgălaş n-avea în întinsa sa împărăţie. De rândul de frumoasă, ruptă din soare, şi nu putea să fie nici pe jumătate ca ea! Pe nume n-o chema nimeni, făr numai „*fata cea frumoasă*”. Aşa am pomenit-o numindu-se şi eu şi aşa am cinstea a vă povesti şi domnia-voastră, cinstiţi boieri şi cinstite boierițe.

*
* *

De abia se ridica-se fata-n păr şi peţitorii curgeau ca ploaia. Şi apoi, ce mai drăguţi de peţitori, mă rog!? Tot feciori de crai şi de împăraţi, voinici, frumoşi şi plini de adâncă înţelepciune, că nu te mai puteai sătura de privirea lor.

Încât din partea fetei cele frumoase, vorba cântecului:

[1] Revista “Familia” Oradea 22 ianuarie/3 februarie 1884, nr,4, pag. 40-43.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

4. A cui să fie fata cea frumoasă?[1]

– Poveste –

Scriu o poveste mândră şi frumoasă,
Să ascultaţi şi domnia voastră;
căci
Cine a ascultat, multe a învăţa,
Cine a dormit, bine s-a odihni.

Era odată un împărat şi împăratul acela era chiar putred de bogat. De la soare răsare şi până la soare apune se întindeau ţările lui, cele ce numai bâjbâiau de comori, iar de frumoase nici visurile cele mai zburdalnice din frageda copilărie.

Câte neamuri de oameni duceau lume dalbă sub blânda şi înţeleapta sa ocrotire, nici dânsul, că-i om cu cap colea, că i se şede, – şi nu cred că v-ar putea spune.

Auzind toate astea, cred că mi-ţi crede, că împăratul acela nutrea o dragoste atât de fierbinte, că nu s-a mai pomenit către unica sa fiică. Odor mai drăgălaş n-avea în întinsa sa împărăţie. De rândul de frumoasă, ruptă din soare, şi nu putea să fie nici pe jumătate ca ea! Pe nume n-o chema nimeni, făr numai „*fata cea frumoasă*”. Aşa am pomenit-o numindu-se şi eu şi aşa am cinstea a vă povesti şi domnia-voastră, cinstiţi boieri şi cinstite boierițe.

*
* *

De abia se ridica-se fata-n păr şi peţitorii curgeau ca ploaia. Şi apoi, ce mai drăguţi de peţitori, mă rog!? Tot feciori de crai şi de împăraţi, voinici, frumoşi şi plini de adâncă înţelepciune, că nu te mai puteai sătura de privirea lor.

Încât din partea fetei cele frumoase, vorba cântecului:

[1] Revista “Familia” Oradea 22 ianuarie/3 februarie 1884, nr,4, pag. 40-43.

- 55 -

De-ar fi mulți ca frunza-n fag,
Dacă nu-i care mi-i drag;
De-ar fi mulți ca frunza-n vie,
Dacă nu-i care-i drag mie!

Se vede că-şi mai aducea aminte despre cele zise de ursitoare, când a văzut dintâi lumina soarelui şi ea.

Bieții pețitori aşa se depărtau precum le-a fost şi venitul, adică să-mi trag bine seama, ce stau a scoate din gură! nu se depărtau tocmai aşa, fără c'o văpaie nestinsă în inimă, lipsiți însă cu desăvârşire până şi de slaba mângâiere ce le-o putea da nădejdea, că doară, doară!

*

* *

A zis cineva, nu ştiu când şi nu ştiu unde, că vorba rea are aripi de zburat. Merge repede ca glonțul. Aşa şi este, ştiți dumneavoastră bine. Ş-apoi de-ar fi: ca cum o cumpără – aşa s-o vândă, treacă, ducă-se, dar apoi nicăieri nu se potriveşte aşa de minunat vorba bătrână: că se face dintr-un țânțar un armăsar. De altcum cu de-acestea, mulțămită cerului că de astă dată, n-avem nici în clin nici în mânecă. Dimpotrivă despre fata cea frumoasă n-am să vă spun decât lucruri cari vă pică tronc la inimă. Vestea despre a ei frumusețe n-a rămas între patru pereți, făr a străbătut până în cele mai îndepărtate unghere ale lumii. Ce zic? A trecut ea peste mări şi țări şi-a ajuns până pe tărâmul celălalt. Aşa dar şi vorba bună tot mai are câte odată crezare, mai ales dacă este vorba despre fete frumoase. Aşa se vede.

De pe tărâmul celălalt, unde-o fi acela? s-au ridicat trei feciori de împărat ca şi cari nu s-au mai pomenit niciodată. Au auzit ei vorbindu-se pe aici pe colea despre miile de farmece prin care sădeşte dorul în inimile celor ce au privit cândva față în față, nurii ei cereşti. Au pornit dar cu gândul de a o peți pentru unul dintre ei, după cum le va fi scris.

Trebuie să vă spun, că cei trei frați atât de mult semănau, unul cu altul ca trei picături de apă. Toți trei bălani, toți trei traşi ca prin inel, toți trei năzdrăvani. Dacă te-ar fi pus cineva fiind fată să-ți alegi pe unul de bărbat, îți sta mintea-n loc.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

De-ar fi mulți ca frunza-n fag,
Dacă nu-i care mi-i drag;
De-ar fi mulți ca frunza-n vie,
Dacă nu-i care-i drag mie!

Se vede că-şi mai aducea aminte despre cele zise de ursitoare, când a văzut dintâi lumina soarelui şi ea.

Bieții pețitori aşa se depărtau precum le-a fost şi venitul, adică să-mi trag bine seama, ce stau a scoate din gură! nu se depărtau tocmai aşa, fără c'o văpaie nestinsă în inimă, lipsiți însă cu desăvârşire până şi de slaba mângâiere ce le-o putea da nădejdea, că doară, doară!

*

* *

A zis cineva, nu ştiu când şi nu ştiu unde, că vorba rea are aripi de zburat. Merge repede ca glonțul. Aşa şi este, ştiți dumneavoastră bine. Ş-apoi de-ar fi: ca cum o cumpără – aşa s-o vândă, treacă, ducă-se, dar apoi nicăieri nu se potriveşte aşa de minunat vorba bătrână: că se face dintr-un țânțar un armăsar. De altcum cu de-acestea, mulțămită cerului că de astă dată, n-avem nici în clin nici în mânecă. Dimpotrivă despre fata cea frumoasă n-am să vă spun decât lucruri cari vă pică tronc la inimă. Vestea despre a ei frumusețe n-a rămas între patru pereți, făr a străbătut până în cele mai îndepărtate unghere ale lumii. Ce zic? A trecut ea peste mări şi țări şi-a ajuns până pe tărâmul celălalt. Aşa dar şi vorba bună tot mai are câte odată crezare, mai ales dacă este vorba despre fete frumoase. Aşa se vede.

De pe tărâmul celălalt, unde-o fi acela? s-au ridicat trei feciori de împărat ca şi cari nu s-au mai pomenit niciodată. Au auzit ei vorbindu-se pe aici pe colea despre miile de farmece prin care sădeşte dorul în inimile celor ce au privit cândva față în față, nurii ei cereşti. Au pornit dar cu gândul de a o peți pentru unul dintre ei, după cum le va fi scris.

Trebuie să vă spun, că cei trei frați atât de mult semănau, unul cu altul ca trei picături de apă. Toți trei bălani, toți trei traşi ca prin inel, toți trei năzdrăvani. Dacă te-ar fi pus cineva fiind fată să-ți alegi pe unul de bărbat, îți sta mintea-n loc.

După ce s-au dus ei, dus, multă lume împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, că înainte de poveste, Doamne ce de este, iată-i că sosesc la curțile împăratului celui cu fata cea frumoasă.

Cum au privit feciorii de împărat fața cea de o sută de ori mai curată decât neaua, a fetei cele frumoase, îndată au simțit, că inima le bate mai repede şi că o iubesc cu dragoste fierbinte. Fata nesimțitoare încă n-a rămas; simțea o nelinişte plăcută.

Dar rogu-vă! Care din ei să şi-o ia sieşi de soție şi fata iarăşi după care să meargă?

Eu nu pot crede că ei înşişi v-ar putea lămuri această întrebare, dar apoi eu care-s numai un iaca aşa, lasă-mă să te las; cumu-i vorba.

Nu se poate spune câtă nedumerire intrase în sufletele tuturor!

Dacă feciorii de împărat erau nişte oameni de toate zilele, ca de-alte noi, te miri ce se putea întâmpla! Aşa cum se găseau cu mintea coaptă şi aşezată, au chibzuit să lase să arate soarta, ce-i şi cum. E bine aşa, că din ce ai să pățeşti, să peri măcar, şi nu poți cârni în laturi. Aşa este firea lucrurilor şi pace!

Le-a fost dar înțelesul aşa fel, ca să cumpere la un bâlci, ce avea să se facă peste câteva zile, într-un oraş cale de trei zile, să cumpere zicând aşa puiul târgului. Care va nimeri un lucru mai scump, mai frumos şi mai folositor, aceluia să fie fata. Fata în contră nu s-a pus nici ea, pentru că nu ştia nici ea cum să facă, dacă-i vorba să se mărite după pofta inimii sale.

*

* *

Cei trei feciori, după ce şi-au luat ziua bună de la fată şi de la întreg neamul împărătesc, se pun la drum şi hai, hai zi de vară până-n seară, cale lungă să le-ajungă.

După ce au mers ei tocmai cât au trebuit iată-mi-te că şi sosesc în oraşul cu bâlciul şi trag la un birt de frunte, care le şi era în cale. Aci, pe cât am putut eu vedea, era vin de boambe grase şi crâşmăriță frumoasă; vorba cântecului.

Lucrul cel dintâi le-a fost că şi-au pus la cale iadul cel din gură, Doamne iartă-mă că altcum ce să zic şi să nu greşesc când tot îi dai şi tot n-o mai vezi sătulă.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

După ce s-au dus ei, dus, multă lume împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, că înainte de poveste, Doamne ce de este, iată-i că sosesc la curțile împăratului celui cu fata cea frumoasă.

Cum au privit feciorii de împărat fața cea de o sută de ori mai curată decât neaua, a fetei cele frumoase, îndată au simțit, că inima le bate mai repede şi că o iubesc cu dragoste fierbinte. Fata nesimțitoare încă n-a rămas; simțea o nelinişte plăcută.

Dar rogu-vă! Care din ei să şi-o ia sieşi de soție şi fata iarăşi după care să meargă?

Eu nu pot crede că ei înşişi v-ar putea lămuri această întrebare, dar apoi eu care-s numai un iaca aşa, lasă-mă să te las; cumu-i vorba.

Nu se poate spune câtă nedumerire intrase în sufletele tuturor!

Dacă feciorii de împărat erau nişte oameni de toate zilele, ca de-alte noi, te miri ce se putea întâmpla! Aşa cum se găseau cu mintea coaptă şi aşezată, au chibzuit să lase să arate soarta, ce-i şi cum. E bine aşa, că din ce ai să pățeşti, să peri măcar, şi nu poți cârni în laturi. Aşa este firea lucrurilor şi pace!

Le-a fost dar înțelesul aşa fel, ca să cumpere la un bâlci, ce avea să se facă peste câteva zile, într-un oraş cale de trei zile, să cumpere zicând aşa puiul târgului. Care va nimeri un lucru mai scump, mai frumos şi mai folositor, aceluia să fie fata. Fata în contră nu s-a pus nici ea, pentru că nu ştia nici ea cum să facă, dacă-i vorba să se mărite după pofta inimii sale.

*

* *

Cei trei feciori, după ce şi-au luat ziua bună de la fată şi de la întreg neamul împărătesc, se pun la drum şi hai, hai zi de vară până-n seară, cale lungă să le-ajungă.

După ce au mers ei tocmai cât au trebuit iată-mi-te că şi sosesc în oraşul cu bâlciul şi trag la un birt de frunte, care le şi era în cale. Aci, pe cât am putut eu vedea, era vin de boambe grase şi crâşmăriță frumoasă; vorba cântecului.

Lucrul cel dintâi le-a fost că şi-au pus la cale iadul cel din gură, Doamne iartă-mă că altcum ce să zic şi să nu greşesc când tot îi dai şi tot n-o mai vezi sătulă.

Cine ştie cum s-a făcut, de crâşma aceea se găsea tocmai, unde se încrucişează ulițele?! Ei dar fac învoirea ca de aici să se despartă, mergând fiecare pe una dintre ulițe ş-apoi aici să le fie întâlnirea din nou, după ce vor fi târguit care ce-au voit. Bine.

Ca oameni cu frica lui Dumnezeu au zis câte un Doamne ajută, şi-au făcut câte trei cruci, mergi, care încătrău. Ulițele erau drepte şi curate ca şi casa unde-i nevasta voinică şi iubitoare de curățenie.

*

* *

Cum mergea fratele cel mai mare pe uliţa ce-i venise lui, aruncându-şi privirea acum în dreapta, acum în stânga, iată că dă cu ochii de un grec, ce ducea-n spate o oglindă făcută în toate feţele, iar cadrele numai aur, mărgăritare şi pietre scumpe. Te puteai uita la soare, dar la ea nu.

Târgul era cam greu de făcut, căci omul ceruse o sumă de bani de să te păzească Dumnezeu să nu fi nevoit a cumpăra! După ce află feciorul de împărat că oglinda este fermecată, încât pe cine doreşti, pe acela îl ai dinaintea ochilor, nu mai zice nici un cuvânt, făr scoate un pumn de galbeni din cei zimțați din şerparul cusut cu fluturi de mătase, pe care-l avea încins în jurul său şi-i pune în brânca grecului. Îi mai dă un pumn din ei pe de asupra ca cu o cale să i-o şi ducă până la birt.

Aici cum soseşte, se uită că oare ce va fi făcând fata cea frumoasă! Ea, fata, se afla-n grădină şi-şi făcea un mănunchi de flori de cele ce-i erau ei mai dragi. Acum rupe un bobocel drăgălaş de trandafir, acum o garoafă de cele cu floarea plină apoi, mai ochiul boului, mai tămâiță şi viole şi mai ştie şi ea ce. După aceea le aşează frumos în mănunchi, punând printre ele frunză-ncrestată de muşcată, le leagă apoi cu un lung fir din părul ei în faţa aurului, şi după ce le amiroase, le anină lângă salba de gălbiori, ce-o avea la gâtul ei alb ca şi caşul, ba şi mai bine. Apoi s-a pus şi-a trăgănat o doină de-ale noastre româneşti, care-ți pătrunde până în adâncul sufletului. Feciorul de împărat este din cale afară de mulțumit cu aceea, ce cumpărase. De bună seamă, – zicea el în mintea sa, – fata are să fie a mea, că de unde să nimerească frățânii mei ceva mai asemănător oglinzii pe care am cumpărat-o!

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Cine ştie cum s-a făcut, de crâşma aceea se găsea tocmai, unde se încrucişează ulițele?! Ei dar fac învoirea ca de aici să se despartă, mergând fiecare pe una dintre ulițe ş-apoi aici să le fie întâlnirea din nou, după ce vor fi târguit care ce-au voit. Bine.

Ca oameni cu frica lui Dumnezeu au zis câte un Doamne ajută, şi-au făcut câte trei cruci, mergi, care încătrău. Ulițele erau drepte şi curate ca şi casa unde-i nevasta voinică şi iubitoare de curățenie.

*

* *

Cum mergea fratele cel mai mare pe uliţa ce-i venise lui, aruncându-şi privirea acum în dreapta, acum în stânga, iată că dă cu ochii de un grec, ce ducea-n spate o oglindă făcută în toate feţele, iar cadrele numai aur, mărgăritare şi pietre scumpe. Te puteai uita la soare, dar la ea nu.

Târgul era cam greu de făcut, căci omul ceruse o sumă de bani de să te păzească Dumnezeu să nu fi nevoit a cumpăra! După ce află feciorul de împărat că oglinda este fermecată, încât pe cine doreşti, pe acela îl ai dinaintea ochilor, nu mai zice nici un cuvânt, făr scoate un pumn de galbeni din cei zimțați din şerparul cusut cu fluturi de mătase, pe care-l avea încins în jurul său şi-i pune în brânca grecului. Îi mai dă un pumn din ei pe de asupra ca cu o cale să i-o şi ducă până la birt.

Aici cum soseşte, se uită că oare ce va fi făcând fata cea frumoasă! Ea, fata, se afla-n grădină şi-şi făcea un mănunchi de flori de cele ce-i erau ei mai dragi. Acum rupe un bobocel drăgălaş de trandafir, acum o garoafă de cele cu floarea plină apoi, mai ochiul boului, mai tămâiță şi viole şi mai ştie şi ea ce. După aceea le aşează frumos în mănunchi, punând printre ele frunză-ncrestată de muşcată, le leagă apoi cu un lung fir din părul ei în faţa aurului, şi după ce le amiroase, le anină lângă salba de gălbiori, ce-o avea la gâtul ei alb ca şi caşul, ba şi mai bine. Apoi s-a pus şi-a trăgănat o doină de-ale noastre româneşti, care-ți pătrunde până în adâncul sufletului. Feciorul de împărat este din cale afară de mulțumit cu aceea, ce cumpărase. De bună seamă, – zicea el în mintea sa, – fata are să fie a mea, că de unde să nimerească frățânii mei ceva mai asemănător oglinzii pe care am cumpărat-o!

- 58 -

Într-aceea fratele mijlociu dă de un om, care ducea în spinare, ca să zic aşa, o şea. Dar, ce fel de şea, mă rog?! Tot ce vă poate trece prin minte este o nimica mare pe lângă aceea ce eu am să vă povestesc. Nu se vedea altceva pentru că nu era cu putinţă, decât catifele, mătăsuri, flori de aur, numai lamură, mărgăritare şi adiamanturi. Acestea îţi venea să crezi că–s nişte ochi de balaur, aşa străluceau de minunat.

Feciorul de împărat se apropie de om şi din două vorbe târgul se face. Ce minune, când ştii, că de bună seamă şerparul n-are să te dea de ruşine!?

Dar apoi bucuria feciorului de împărat, când află că şaua este fermecată. Anume, unde-ţi zboară cugetul, acolo te şi afli îndată ce te puni pe ea!

– Aşa ceva să fi putut cumpăra şi frăţânii mei, nu se poate, – aşa chitea în sine feciorul de împărat, pe lângă aceea şi grecul încă tot aşa zise, deci fata numai a lui poate să fie.

Întra-ceea, fratele cel mic, cum merge pe uliţă, de ce dă? Iată că un om duce un măr de vânzare. Multe mere frumoase se vor fi făcut, de când pământul ăsta aşezat pe ape, dă roade îmbelşugate; nu pot crede odată cu capul – şi numai acesta îl am – că a mai rodi pom – măr cum era acela, de care ne este vorba! Obrajii cei mai frumoşi, mai fragezi şi mai curaţi ai unei fete tinere, sunt nimic, – pot zice – pe lângă pieliţa cea drăgălaşă a mărului acela. De mare, era aşa cât un butoiaş de rând. Trebuia să-ţi lase gura apă! Inima ce-o am, vede că nu grăiesc pleve! Încât pentru miez vă rog numai să luaţi seamă la poveste, ca şi care nu mai este!

Dar ştiţi una? Mă întorc iar şi zic: Un măr să fie, cum să fie şi tot numai un măr rămâne. Aşa se vede că şi feciorul de împărat de aceea numai a putut să ajungă atât de anevoie la târg, că pentru un măr i-a fost oarecum, să lepede atâta sumedenie de bani, câţi cerea şi omul acela. Ce-ţi place nu-i scump, de aceea şi feciorul de împărat, cum ar fi putut să se despartă făr' de măr?

Însă vorba cântecului:
După nor vine senin,

altcum nici că se poate, credeţi-mă.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Într-aceea fratele mijlociu dă de un om, care ducea în spinare, ca să zic aşa, o şea. Dar, ce fel de şea, mă rog?! Tot ce vă poate trece prin minte este o nimica mare pe lângă aceea ce eu am să vă povestesc. Nu se vedea altceva pentru că nu era cu putinţă, decât catifele, mătăsuri, flori de aur, numai lamură, mărgăritare şi adiamanturi. Acestea îţi venea să crezi că–s nişte ochi de balaur, aşa străluceau de minunat.

Feciorul de împărat se apropie de om şi din două vorbe târgul se face. Ce minune, când ştii, că de bună seamă şerparul n-are să te dea de ruşine!?

Dar apoi bucuria feciorului de împărat, când află că şaua este fermecată. Anume, unde-ţi zboară cugetul, acolo te şi afli îndată ce te puni pe ea!

– Aşa ceva să fi putut cumpăra şi frăţânii mei, nu se poate, – aşa chitea în sine feciorul de împărat, pe lângă aceea şi grecul încă tot aşa zise, deci fata numai a lui poate să fie.

Întra-ceea, fratele cel mic, cum merge pe uliţă, de ce dă? Iată că un om duce un măr de vânzare. Multe mere frumoase se vor fi făcut, de când pământul ăsta aşezat pe ape, dă roade îmbelşugate; nu pot crede odată cu capul – şi numai acesta îl am – că a mai rodi pom – măr cum era acela, de care ne este vorba! Obrajii cei mai frumoşi, mai fragezi şi mai curaţi ai unei fete tinere, sunt nimic, – pot zice – pe lângă pieliţa cea drăgălaşă a mărului acela. De mare, era aşa cât un butoiaş de rând. Trebuia să-ţi lase gura apă! Inima ce-o am, vede că nu grăiesc pleve! Încât pentru miez vă rog numai să luaţi seamă la poveste, ca şi care nu mai este!

Dar ştiţi una? Mă întorc iar şi zic: Un măr să fie, cum să fie şi tot numai un măr rămâne. Aşa se vede că şi feciorul de împărat de aceea numai a putut să ajungă atât de anevoie la târg, că pentru un măr i-a fost oarecum, să lepede atâta sumedenie de bani, câţi cerea şi omul acela. Ce-ţi place nu-i scump, de aceea şi feciorul de împărat, cum ar fi putut să se despartă făr' de măr?

Însă vorba cântecului:
După nor vine senin,

altcum nici că se poate, credeţi-mă.

Când aude feciorul de împărat, că cine gustă din el cât de puțin, se şi face cât ai bați din palme, mai sănătos şi mai voinic încă de cum a fost cândva, mai că era să iasă din piele de bucurie, ştiind din capul locului, că fata cu el numai are să-şi roadă cojile. de unde, mă rog ar fi putut afla şi ceilalți un lucru atât de minunat?

*

* *

Pe când s-a întors şi fratele cel mai mic la birt, ceilalți se odihniseră bine şi de gură încă se îngrijiseră.

Eu nu ştiu ce să mai zic şi de lumea asta!

Feciorii de împărat, frați de la un tată şi de la o mamă şi tot nu-şi descopereau tainele lucrurilor pe care le cumpăraseră.

Pe fratele cel mai mic, se vede cu o inimă mai deschisă, l-a luat gura pe dinainte şi a mărturisit, că iată ce fel de puteri tămăduitoare are mărul lui. Atunci cei doi, ca să nu rămână mai prejos, descopăr şi ei, cela că în oglinda ce-a cumpărat-o poți privi ori pe cine-ți doreşte inima; cesta, că şeaua lui te duce iute ca gândul oriunde ți-ar fi pofta, chiar şi pe tărâmul celălalt. Se minunau şi ei de farmecele, ce băgară de seamă, că le au puii târgului de ei cumpărate, fata însă susținea fiecare, că numai a sa poate să fie. De bună seamă că fiecare trage spuza pe turta lui, vorba ceea.

Până să mai umble crâşmărița încoace şi încolo ca să gătească ceva de ale mâncării şi pentru fratele cel mai mic, şi feciorii de împărat, hai să vadă, ce mai face fata cea frumoasă?!

Vai de omul cu inima simțitore!

Au rămas înmărmuriți de aceea, ce-au văzut în oglindă!

Fata cea frumoasă, galbenă ca o făclie de ceară de curată, era pe un pat aşternut cu flori şi cu lumina în mână, trăgea de moarte. Preoți evlavioşi şi plini de sfințenie, cu pletele ninse înălțau către Dumnezeu, bunul Părinte al tuturor, rugăciunile lor sfinte. Şi rugile lor ieşite din inimi curate ca aurul lămurit, au pătruns până la cer. Durerile fetei se mai alinau şi ceasul morții îi era mai puțin amar. Nu mai răsufla decât foarte rar.

Sărmanii ce părinți care au născut-o! stau bieții de ei lângă patul fetei cu ochii secați de lacrimi. Mai bucuros ar fi murit ei de o mie de

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Când aude feciorul de împărat, că cine gustă din el cât de puțin, se şi face cât ai bați din palme, mai sănătos şi mai voinic încă de cum a fost cândva, mai că era să iasă din piele de bucurie, ştiind din capul locului, că fata cu el numai are să-şi roadă cojile. de unde, mă rog ar fi putut afla şi ceilalți un lucru atât de minunat?

*

* *

Pe când s-a întors şi fratele cel mai mic la birt, ceilalți se odihniseră bine şi de gură încă se îngrijiseră.

Eu nu ştiu ce să mai zic şi de lumea asta!

Feciorii de împărat, frați de la un tată şi de la o mamă şi tot nu-şi descopereau tainele lucrurilor pe care le cumpăraseră.

Pe fratele cel mai mic, se vede cu o inimă mai deschisă, l-a luat gura pe dinainte şi a mărturisit, că iată ce fel de puteri tămăduitoare are mărul lui. Atunci cei doi, ca să nu rămână mai prejos, descopăr şi ei, cela că în oglinda ce-a cumpărat-o poți privi ori pe cine-ți doreşte inima; cesta, că şeaua lui te duce iute ca gândul oriunde ți-ar fi pofta, chiar şi pe tărâmul celălalt. Se minunau şi ei de farmecele, ce băgară de seamă, că le au puii târgului de ei cumpărate, fata însă susținea fiecare, că numai a sa poate să fie. De bună seamă că fiecare trage spuza pe turta lui, vorba ceea.

Până să mai umble crâşmărița încoace şi încolo ca să gătească ceva de ale mâncării şi pentru fratele cel mai mic, şi feciorii de împărat, hai să vadă, ce mai face fata cea frumoasă?!

Vai de omul cu inima simțitore!

Au rămas înmărmuriți de aceea, ce-au văzut în oglindă!

Fata cea frumoasă, galbenă ca o făclie de ceară de curată, era pe un pat aşternut cu flori şi cu lumina în mână, trăgea de moarte. Preoți evlavioşi şi plini de sfințenie, cu pletele ninse înălțau către Dumnezeu, bunul Părinte al tuturor, rugăciunile lor sfinte. Şi rugile lor ieşite din inimi curate ca aurul lămurit, au pătruns până la cer. Durerile fetei se mai alinau şi ceasul morții îi era mai puțin amar. Nu mai răsufla decât foarte rar.

Sărmanii ce părinți care au născut-o! stau bieții de ei lângă patul fetei cu ochii secați de lacrimi. Mai bucuros ar fi murit ei de o mie de

ori, decât s-o vadă pe ea chinuindu-se şi murind, când lumea-i mai dragă şi viaţa mai zâmbitoare!

Dacă aş zice că n-au făcut totul pentru a o scăpa, aş fi nedrept şi Dumnezeu m-ar pedepsi ca pe un fărădelege ce-aş fi. Numai sufletul din ei nu l-au dat, pentru că n-a fost cu putinţă, încolo toate să fie a aceluia care ar putea-o ridica. Dar şi doctorilor celor mai iscusiţi, care cunosc firea tuturor buruienilor, le stătuse mintea în loc! Acum văd şi ei că doctor este bunul Dumnezeu, care ne ţine pe pământ, de la el avem viaţă, sănătate şi toate cele lumeşti, ba şi sufletul din noi când te cheamă el, toţi doctorii din lume să ţină de tine şi trebuie să pleci. Muierile cele iertate şi pline de înţelepciune culegeau drepele[1], dau cu bobii, sting cărbuni, toate însă fără folos.

– Să nu pierdem timpul cel scump, hai să ne grămădim, cum vom putea, pe şeaua mea şi să zburăm până acolo! zice fratele mijlociu.

Aşa şi făcură. În clipita cealaltă erau lângă patul bolnavei. Fata cea frumoasă îşi ţinea ochii mai tot timpul închişi. Auzind glasuri străine şi i-a deschis. Cum vede pe feciorii de împărat cu feţele cernite lângă patul său şi-i închide din nou şi închizându-i din nou două părăuţe limpezi de lacrimi fierbinţi au ţâşnit pe obraji la vale. Arză-te focul şi para, moarte de tine, că mult mai poţi fi amară.

Fratele cel mai mic iute ca fulgerul taie o felioară din mărul său pe care o dăduse împărătesei cu rugămintea să o pună în gură la fată. Cum s-a făcut asta, ca şi când i-ar fi luat cu mâna.

Văzând eu bucuria nemărginită ce cuprinse pe toţi locuitorii împărăţiei aceleia am zis în mintea mea: „Doamne ce bine e, când omul purtându-se cum se cuvine şi nefăcând nimănui nici un rău, este iubit şi cinstit de toţi”. De suferi, suferă toţi care te au la inimă, de te bucuri şi ei. Altcum întreaga viaţă altfel nu plăteşte un baraboi, că atâta nu-i mult.

Toate ca toate, dar *a cui să fie fata cea frumoasă*? Că teacă, că pungă, că una, că alta, câte capete atâtea judecăţi.

[1] Drepe = plantă acvatică subtropicală cu frunze mari, dinţate şi violacee; pe partea inferioară, cu flori mari. Plantă ierbacee târâtoare din familia Primulacee, cu flori galbene, utilizate în medicina populară. (Dic. expl. al lb. române, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, pag. 320)

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

ori, decât s-o vadă pe ea chinuindu-se şi murind, când lumea-i mai dragă şi viaţa mai zâmbitoare!

Dacă aş zice că n-au făcut totul pentru a o scăpa, aş fi nedrept şi Dumnezeu m-ar pedepsi ca pe un fărădelege ce-aş fi. Numai sufletul din ei nu l-au dat, pentru că n-a fost cu putinţă, încolo toate să fie a aceluia care ar putea-o ridica. Dar şi doctorilor celor mai iscusiţi, care cunosc firea tuturor buruienilor, le stătuse mintea în loc! Acum văd şi ei că doctor este bunul Dumnezeu, care ne ţine pe pământ, de la el avem viaţă, sănătate şi toate cele lumeşti, ba şi sufletul din noi când te cheamă el, toţi doctorii din lume să ţină de tine şi trebuie să pleci. Muierile cele iertate şi pline de înţelepciune culegeau drepele[1], dau cu bobii, sting cărbuni, toate însă fără folos.

– Să nu pierdem timpul cel scump, hai să ne grămădim, cum vom putea, pe şeaua mea şi să zburăm până acolo! zice fratele mijlociu.

Aşa şi făcură. În clipita cealaltă erau lângă patul bolnavei. Fata cea frumoasă îşi ţinea ochii mai tot timpul închişi. Auzind glasuri străine şi i-a deschis. Cum vede pe feciorii de împărat cu feţele cernite lângă patul său şi-i închide din nou şi închizându-i din nou două părăuţe limpezi de lacrimi fierbinţi au ţâşnit pe obraji la vale. Arză-te focul şi para, moarte de tine, că mult mai poţi fi amară.

Fratele cel mai mic iute ca fulgerul taie o felioară din mărul său pe care o dăduse împărătesei cu rugămintea să o pună în gură la fată. Cum s-a făcut asta, ca şi când i-ar fi luat cu mâna.

Văzând eu bucuria nemărginită ce cuprinse pe toţi locuitorii împărăţiei aceleia am zis în mintea mea: „Doamne ce bine e, când omul purtându-se cum se cuvine şi nefăcând nimănui nici un rău, este iubit şi cinstit de toţi”. De suferi, suferă toţi care te au la inimă, de te bucuri şi ei. Altcum întreaga viaţă altfel nu plăteşte un baraboi, că atâta nu-i mult.

Toate ca toate, dar *a cui să fie fata cea frumoasă*? Că teacă, că pungă, că una, că alta, câte capete atâtea judecăţi.

[1] Drepe = plantă acvatică subtropicală cu frunze mari, dinţate şi violacee; pe partea inferioară, cu flori mari. Plantă ierbacee târâtoare din familia Primulacee, cu flori galbene, utilizate în medicina populară. (Dic. expl. al lb. române, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, pag. 320)

- 61 -

Cei trei fraţi în aşa fel judecă.

Cel mai mare zice, că fata are să fie a lui, că dacă n-avea el oglinda aceea în care să privească şi să afle că ea e pe moarte, nici şeaua nici mărul nu folosea chiar nimic. Fata cea frumoasă se ducea pe aici încolo cu scânduri pe cealaltă lume şi ei rămâneau cu inimile rănite…

– Ce folos, îi taie vorba fratele mijlociu, c-am văzut, că fata moare, dacă n-am eu şeaua, care să ne ducă iute ca gândul la patul ei. Şi mărul cestuia încă degeaba-l avea!

Acum se amestecă în vorbă şi fratele cel mic:

– În zadar vedeam noi că fata moare, în zadar vedeam noi lângă patul ei, dacă nu era mărul meu cu care s-o vindecăm. Asta de sine se pricepe şi eu nu mă pot destul mira, cum voi, care sunteţi mai copţi la minte lungiţi atâta vorbă despre un lucru atât de lămurit. De altfel aci, pare-mi-se, că fata are să judece cu înţelepciunea ce i-a dat-o Dumnezeu, care din noi are să fie soţul ei, căci toate ca toate, dragoste cu sila nu se poate. Aşadar, să nu mai îndrugăm atâtea la verzi şi uscate, fără să mergem înaintea fetei, aceea s-a fost dus în casa unde-şi avea scumpeturile, pe ea s-o rugăm să judece şi noi trebuia să ne plecăm capetele.

Frăţinii cei doi au rămas muţi ca peştele.

Fata cea frumoasă, întrebată fiind, îşi deschide gurița sa cea drăgălaşă şi cu glasu-i îngeresc rosteşte nişte vorbe pline de adâncă înţelepciune.

„Toţi trei aveţi partea voastră de bine la a mea însănătoşire. Asta este bine şi cu dreptate să fie ştiut. Eu vă mulţămesc din suflet pentru asta. Încât pentru măritiş, judecata mea este aşa: „fratele cel mai mare şi cel mijlociu îşi au lucrurile cumpărate întregi întreguţe şi prin urmare preţul lor nu le-a scăzut deloc, pe atunci mărul acestuia este început şi deci mai puţin vrednic. Cred că pui de om nu s-a găsi ca să cuteze a-mi întoarce vorba. De aceea aflaţi, că fratelui cu mărul închin inima mea pe vecie!”

Toţi trei feciorii cu capetele plecate înaintea judecăţii fetei de împărat, căci vorbele ei erau curate ca razele soarelui şi pline de judecată dreaptă.

De altfel cum ştiu şi fraţii, cei mai mari că:

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Cei trei fraţi în aşa fel judecă.

Cel mai mare zice, că fata are să fie a lui, că dacă n-avea el oglinda aceea în care să privească şi să afle că ea e pe moarte, nici şeaua nici mărul nu folosea chiar nimic. Fata cea frumoasă se ducea pe aici încolo cu scânduri pe cealaltă lume şi ei rămâneau cu inimile rănite…

– Ce folos, îi taie vorba fratele mijlociu, c-am văzut, că fata moare, dacă n-am eu şeaua, care să ne ducă iute ca gândul la patul ei. Şi mărul cestuia încă degeaba-l avea!

Acum se amestecă în vorbă şi fratele cel mic:

– În zadar vedeam noi că fata moare, în zadar vedeam noi lângă patul ei, dacă nu era mărul meu cu care s-o vindecăm. Asta de sine se pricepe şi eu nu mă pot destul mira, cum voi, care sunteţi mai copţi la minte lungiţi atâta vorbă despre un lucru atât de lămurit. De altfel aci, pare-mi-se, că fata are să judece cu înţelepciunea ce i-a dat-o Dumnezeu, care din noi are să fie soţul ei, căci toate ca toate, dragoste cu sila nu se poate. Aşadar, să nu mai îndrugăm atâtea la verzi şi uscate, fără să mergem înaintea fetei, aceea s-a fost dus în casa unde-şi avea scumpeturile, pe ea s-o rugăm să judece şi noi trebuia să ne plecăm capetele.

Frăţinii cei doi au rămas muţi ca peştele.

Fata cea frumoasă, întrebată fiind, îşi deschide gurița sa cea drăgălaşă şi cu glasu-i îngeresc rosteşte nişte vorbe pline de adâncă înţelepciune.

„Toţi trei aveţi partea voastră de bine la a mea însănătoşire. Asta este bine şi cu dreptate să fie ştiut. Eu vă mulţămesc din suflet pentru asta. Încât pentru măritiş, judecata mea este aşa: „fratele cel mai mare şi cel mijlociu îşi au lucrurile cumpărate întregi întreguţe şi prin urmare preţul lor nu le-a scăzut deloc, pe atunci mărul acestuia este început şi deci mai puţin vrednic. Cred că pui de om nu s-a găsi ca să cuteze a-mi întoarce vorba. De aceea aflaţi, că fratelui cu mărul închin inima mea pe vecie!”

Toţi trei feciorii cu capetele plecate înaintea judecăţii fetei de împărat, căci vorbele ei erau curate ca razele soarelui şi pline de judecată dreaptă.

De altfel cum ştiu şi fraţii, cei mai mari că:

Lumea-i mare, fete-s multe,
Şi mai mari şi mai mărunte,
Ş-or lua care-s de frunte!

Am mai văzut ospețe şi eu ş-am ascultat şi vornici cu guri dăruitoare cărora, cum e vorba, le umblă limba-n gură ca îmblăcitu-n şură, aşa ceva însă de când port capul între urechi! Câte picioare de scaun şi câte tălpi de sanie se vor fi ucis la ospățul acela, nu pot şti, că-i de mult. Atâta-mi aduc aminte, că numai din ridiche şi s-au gătit patru feluri de mâncări: rasă şi nerasă, cute şi fălii. Şapte zile de-a rândul din chef şi voie bună n-am mai slăbit-o. Mi se tociseră tălpile la picioare de jocul cel mult. De la o bucată de vreme, văzând că mă omoară cu omenia, mă dau la umbra unui vraf de clătite cu brânză, că mi-i bucata şi încep a face din fălci pân' nu mai pot. Mă pun apoi şi-mi spăl gâtul c-o cofă de vin mai vechi de cum era moşul meu, când şi-a dat ortul popii.

Ce se va fi mai întâmplat după aceea nu mai țin minte, pentru că obosit din cale-afară cum mă găseam, m-a furat un pui de somn din care când m-am deşteptat, ospățul s-a fost spart şi ei nici n-au băgat de seamă, că picasem într-o oală spartă.

Şi vă spusei povestea toată;
De mi-ți scoate cu vreun cui,
Alta ştiu ca să vă spui.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Lumea-i mare, fete-s multe,
Şi mai mari şi mai mărunte,
Ş-or lua care-s de frunte!

Am mai văzut ospețe şi eu ş-am ascultat şi vornici cu guri dăruitoare cărora, cum e vorba, le umblă limba-n gură ca îmblăcitu-n şură, aşa ceva însă de când port capul între urechi! Câte picioare de scaun şi câte tălpi de sanie se vor fi ucis la ospățul acela, nu pot şti, că-i de mult. Atâta-mi aduc aminte, că numai din ridiche şi s-au gătit patru feluri de mâncări: rasă şi nerasă, cute şi fălii. Şapte zile de-a rândul din chef şi voie bună n-am mai slăbit-o. Mi se tociseră tălpile la picioare de jocul cel mult. De la o bucată de vreme, văzând că mă omoară cu omenia, mă dau la umbra unui vraf de clătite cu brânză, că mi-i bucata şi încep a face din fălci pân' nu mai pot. Mă pun apoi şi-mi spăl gâtul c-o cofă de vin mai vechi de cum era moşul meu, când şi-a dat ortul popii.

Ce se va fi mai întâmplat după aceea nu mai țin minte, pentru că obosit din cale-afară cum mă găseam, m-a furat un pui de somn din care când m-am deşteptat, ospățul s-a fost spart şi ei nici n-au băgat de seamă, că picasem într-o oală spartă.

Şi vă spusei povestea toată;
De mi-ți scoate cu vreun cui,
Alta ştiu ca să vă spui.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 63 -

5. Cum a îmbătrânit muierea pe dracul[1]

– poveste –

Se spune, dar e mincinos cine o crede, c-a fost odată, cine mai ține minte când? – o muiere mai rea şi decât păcatul.

Bărbatu-so se luase de-un gând de necazul ce-l trăgea. Şi mâncarea şi beutura şi somnul şi toate cele le urâse acum.

O scăpare mai avea, să ia lumea-n cap şi să meargă încătrău l-or duce ochii, apoi se mai cugeta că are moşioara sa şi vițişoarele sale. Ba şi osemintele strămoşilor săi, tot aci zac, deci nu se cade a se duce, ca de la o moară stricată. Ca să vedeți domnia voastră cum era muierea aceea.

De-i zicea du-te-n sus, ea mergea-n jos; de-i zicea să tacă, ea durăia ca o pârpăriță; de-i zicea să grăiască, cu furca de fier şi nu-i putea scoate din gură o vorbă legănată măcar; când o adiregea să facă focul, ea aducea apă; de cerea una, ea-i da alta; c-o vorbă le făcea toate pe dos, nici odată însă cum se cădea să facă.

A cercat el pe toate căile, dar muierea din ce-a apucat nu vrea s-o mai slăbească nici țâca mică. Aşa-i căci „năravul din fire n-are lecuire şi pe omul rău vrând să-l lecuieşti, mai tare-l îndrăceşti".

Aşa stând trebile, precum avusei cinstea a vă spune, nu-i mirarea că bietul om, ce să facă? căuta chip şi mijloc să scape de ea ca de-un junghi, că până şi capul îi albise.

S-o omoare nu-i venea bine, că-şi temea sufletul, carele el este ce este şi la om; să-i dea drumul se făcea de poveste; a chibzuit dar s-o facă pierdută pe undeva. Cum? veți vedea şi domnia voastră că ce-i mai frumos din poveste, înainte este.

Într-o zi ia o târşiță, o sapă, un troc ş-o secure şi se ia la codru.

Despre muiere ştia el, că nu va merge îndată ce va pofti să-l însoțească.

Aşa a şi fost.

Sosind omul, se pune şi face o groapă afundă, ca de două staturi de om, de nu şi mai bine, drept în mijlocul unui potec. Fiind gata, mi-o

[1] Revista „Familia" 1884, Oradea, pag. 404-405

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

5. Cum a îmbătrânit muierea pe dracul[1]

– poveste –

Se spune, dar e mincinos cine o crede, c-a fost odată, cine mai ține minte când? – o muiere mai rea şi decât păcatul.

Bărbatu-so se luase de-un gând de necazul ce-l trăgea. Şi mâncarea şi beutura şi somnul şi toate cele le urâse acum.

O scăpare mai avea, să ia lumea-n cap şi să meargă încătrău l-or duce ochii, apoi se mai cugeta că are moşioara sa şi vițişoarele sale. Ba şi osemintele strămoşilor săi, tot aci zac, deci nu se cade a se duce, ca de la o moară stricată. Ca să vedeți domnia voastră cum era muierea aceea.

De-i zicea du-te-n sus, ea mergea-n jos; de-i zicea să tacă, ea durăia ca o pârpăriță; de-i zicea să grăiască, cu furca de fier şi nu-i putea scoate din gură o vorbă legănată măcar; când o adiregea să facă focul, ea aducea apă; de cerea una, ea-i da alta; c-o vorbă le făcea toate pe dos, nici odată însă cum se cădea să facă.

A cercat el pe toate căile, dar muierea din ce-a apucat nu vrea s-o mai slăbească nici țâca mică. Aşa-i căci „năravul din fire n-are lecuire şi pe omul rău vrând să-l lecuieşti, mai tare-l îndrăceşti".

Aşa stând trebile, precum avusei cinstea a vă spune, nu-i mirarea că bietul om, ce să facă? căuta chip şi mijloc să scape de ea ca de-un junghi, că până şi capul îi albise.

S-o omoare nu-i venea bine, că-şi temea sufletul, carele el este ce este şi la om; să-i dea drumul se făcea de poveste; a chibzuit dar s-o facă pierdută pe undeva. Cum? veți vedea şi domnia voastră că ce-i mai frumos din poveste, înainte este.

Într-o zi ia o târşiță, o sapă, un troc ş-o secure şi se ia la codru.

Despre muiere ştia el, că nu va merge îndată ce va pofti să-l însoțească.

Aşa a şi fost.

Sosind omul, se pune şi face o groapă afundă, ca de două staturi de om, de nu şi mai bine, drept în mijlocul unui potec. Fiind gata, mi-o

[1] Revista „Familia" 1884, Oradea, pag. 404-405

- 64 -

acopere cu câte şi mai câte uscături, ca să nu priceapă nimeni, că ce-i. Dup-aceea îşi pune un semn spre a se şti îndrepta şi feri, când o fi la o adică şi merge acasă, ducând şi o sarcină de găteje.

A doua zi ia securea de-a umăr şi zice către muiere: „Măi femeie, tu azi ai de-a face ceva şi ceea, deci să şezi acasă pe ceadăți şi cu mine la pădure să nu-mi vii, că-s sătul de tine ca de mere pădurețe"!

– „Cum să nu fac aşa" – zice muierea. Tocmai fiind c-ai zis să şed acasă, eu voi merge cu tine.

Omul[1] mergea-nainte, muierea după el, ca mânzul după mă-sa. Ajungând la groapa din potec, bărbatul o înconjură, zicând muierii să facă şi ea aşa.

– Tocmai fiind c-ai zis să merg ocolind, eu voi merge la oblu!

În groap-a picat, în groap-a rămas, că bărbatul cumu-i era sufletul acru de năzdrăvăniile ei, a lăsat-o-n banii cei răi, şi brânză de iepure să-i fi dat cineva, nu pot crede că s-ar fi-nvoit, să mănânce cu ea pită şi sare dintr-un teriu. Că de şi-i vorba-i: „că-i rău cu rău, da-i mai rău fără rău", însă „decât totdeauna gâra-mâra şi trai cu vătrai, mai bine să duci unde-a dus mutu iapa şi țiganul cârlanul."

Văzând muierea că-i acolo unde-i, face-un tărăboi de să tot fugi.

Şi aceea nu odată numai, făr cu zi cu noapte, de şi dracu că-i drac, şi trebuia să se-ngrozească de la o bucată de vreme!

Şi Şeză-n petrii-şi avea nişte drepturi vechi asupra locului aceluia, şi să-şi ia cele trei fuioare şi lumea-n cap, nu se putea.

Merge dar până la groapă şi văzând, ce-i, ia pe muiere-n cârcă ş-afară cu ea!

„Acum dă-te jos şi ia-te focului să te fie, încătrău te-or duce picioarele." – aşa zice mamonul.

N-alegea el, că-s spini, că-i râpă ori prăpastie, făr prin apă pe uscat, la deal, la vale tot fuga şi iar fuga, că doar muierea s-a lua de-un gând şi i-a da pace. Muierii nici că-i păsa.

[1] În ținutul Mureşului, cel puțin în părțile de unde-s eu, bărbatul este "om" şi muierea, muiere. În înțelesul mai general sub "oameni" se înțeleg Românii, celelalte neamuri, numindu-se cu numele lor. De exemplu: *treceau mai 'nainte 5 oameni şi un ungur*.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

acopere cu câte şi mai câte uscături, ca să nu priceapă nimeni, că ce-i. Dup-aceea îşi pune un semn spre a se şti îndrepta şi feri, când o fi la o adică şi merge acasă, ducând şi o sarcină de găteje.

A doua zi ia securea de-a umăr şi zice către muiere: „Măi femeie, tu azi ai de-a face ceva şi ceea, deci să şezi acasă pe ceadăți şi cu mine la pădure să nu-mi vii, că-s sătul de tine ca de mere pădurețe"!

– „Cum să nu fac aşa" – zice muierea. Tocmai fiind c-ai zis să şed acasă, eu voi merge cu tine.

Omul[1] mergea-nainte, muierea după el, ca mânzul după mă-sa. Ajungând la groapa din potec, bărbatul o înconjură, zicând muierii să facă şi ea aşa.

– Tocmai fiind c-ai zis să merg ocolind, eu voi merge la oblu!

În groap-a picat, în groap-a rămas, că bărbatul cumu-i era sufletul acru de năzdrăvăniile ei, a lăsat-o-n banii cei răi, şi brânză de iepure să-i fi dat cineva, nu pot crede că s-ar fi-nvoit, să mănânce cu ea pită şi sare dintr-un teriu. Că de şi-i vorba-i: „că-i rău cu rău, da-i mai rău fără rău", însă „decât totdeauna gâra-mâra şi trai cu vătrai, mai bine să duci unde-a dus mutu iapa şi țiganul cârlanul."

Văzând muierea că-i acolo unde-i, face-un tărăboi de să tot fugi.

Şi aceea nu odată numai, făr cu zi cu noapte, de şi dracu că-i drac, şi trebuia să se-ngrozească de la o bucată de vreme!

Şi Şeză-n petrii-şi avea nişte drepturi vechi asupra locului aceluia, şi să-şi ia cele trei fuioare şi lumea-n cap, nu se putea.

Merge dar până la groapă şi văzând, ce-i, ia pe muiere-n cârcă ş-afară cu ea!

„Acum dă-te jos şi ia-te focului să te fie, încătrău te-or duce picioarele." – aşa zice mamonul.

N-alegea el, că-s spini, că-i râpă ori prăpastie, făr prin apă pe uscat, la deal, la vale tot fuga şi iar fuga, că doar muierea s-a lua de-un gând şi i-a da pace. Muierii nici că-i păsa.

[1] În ținutul Mureşului, cel puțin în părțile de unde-s eu, bărbatul este "om" şi muierea, muiere. În înțelesul mai general sub "oameni" se înțeleg Românii, celelalte neamuri, numindu-se cu numele lor. De exemplu: *treceau mai 'nainte 5 oameni şi un ungur*.

Slăbise bietul încornorat de-i puteai număra coastele-n dragă voia şi capul îi era ca un caier de lână.

A gândit să mai încerce una!

Unde vedea o coastă grohotoasă, un spinet îndesat, polomidă, rugi şi urzici, acolo trăgea şi se da de-a duriguşul, ca un bostan, până ce-l treceau sudorile şi era numai o cană.

Muierea însă tot în cârcă!

S-a întâmplat de-a dat faţă cu o oaste-mpărătească. Toţi se mirau de necazul lui şi le era milă, de aceea fiecare ostaş îi trăgea muierii câte una îndesată cu patul puştii.

În urmă venea şi-un ostaş şchiop. Acesta văzând şi el, că ce-i, se scapă şi zice: „Acolo să-ţi putrezească ciolanele lighioaie, că eşti ponos şi osândă pe capul omului”.

Atunci muierea răspunde: „Tocmai fiindcă-ai zis să stau, eu n-oi sta!” Şi s-a dat jos, iar dracul a răsuflat acum una, cum de-o grămadă de vreme n-a putut să facă.

Încătrău a luat-o muierea nu ştiu nici eu! Destul că dracul se pricepea şi el la omenie.

– Măi omule! zice „Tu mi-ai făcut un bine, pentru care cade-se să-ţi fiu mulţumitor – cere de la mine ce voieşti şi eu voi face.”

– Aşa să fie! Ş-au dat mâna amândoi.

– „Nu cer alta, făr tu împielițatule să intri în fata împăratului şi să nu ieşi până când te-oi scoate eu. Dar de mine s-asculți.”

Dă împăratului de ştire, că uite ce-i cu fata lui şi cine va pune-o iar în tălpi, după cum a fost, i-o da soție să-i fie, iar zestrea ei jumătate din împărăție.

Toţii doftorii şi toate babele n-au avut ce-i face, că nu se pricepeau, iar păscălitorii cu ale lor trebi au rămas de ruşine.

În sfârşit ostaşul cela, se-mbrăcă-n nişte straie potrivite, împrumutate, el ştie de unde, şi făcându-se că-i doctor iscusit, merge la curţile împărăteşti.

Dar ucigă-l crucea, nici nu vrea să ştie, ori s-audă, de-nvoirea avută! Aşa-n câteva zile-a rândul.

Chibzuieşte ostaşul, că ce-i de făcut?!

Las’ împielițatule, că am eu ac şi de cojocul tău! – zice el în sine.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Slăbise bietul încornorat de-i puteai număra coastele-n dragă voia şi capul îi era ca un caier de lână.

A gândit să mai încerce una!

Unde vedea o coastă grohotoasă, un spinet îndesat, polomidă, rugi şi urzici, acolo trăgea şi se da de-a duriguşul, ca un bostan, până ce-l treceau sudorile şi era numai o cană.

Muierea însă tot în cârcă!

S-a întâmplat de-a dat faţă cu o oaste-mpărătească. Toţi se mirau de necazul lui şi le era milă, de aceea fiecare ostaş îi trăgea muierii câte una îndesată cu patul puştii.

În urmă venea şi-un ostaş şchiop. Acesta văzând şi el, că ce-i, se scapă şi zice: „Acolo să-ţi putrezească ciolanele lighioaie, că eşti ponos şi osândă pe capul omului”.

Atunci muierea răspunde: „Tocmai fiindcă-ai zis să stau, eu n-oi sta!” Şi s-a dat jos, iar dracul a răsuflat acum una, cum de-o grămadă de vreme n-a putut să facă.

Încătrău a luat-o muierea nu ştiu nici eu! Destul că dracul se pricepea şi el la omenie.

– Măi omule! zice „Tu mi-ai făcut un bine, pentru care cade-se să-ţi fiu mulţumitor – cere de la mine ce voieşti şi eu voi face.”

– Aşa să fie! Ş-au dat mâna amândoi.

– „Nu cer alta, făr tu împielițatule să intri în fata împăratului şi să nu ieşi până când te-oi scoate eu. Dar de mine s-asculți.”

Dă împăratului de ştire, că uite ce-i cu fata lui şi cine va pune-o iar în tălpi, după cum a fost, i-o da soție să-i fie, iar zestrea ei jumătate din împărăție.

Toţii doftorii şi toate babele n-au avut ce-i face, că nu se pricepeau, iar păscălitorii cu ale lor trebi au rămas de ruşine.

În sfârşit ostaşul cela, se-mbrăcă-n nişte straie potrivite, împrumutate, el ştie de unde, şi făcându-se că-i doctor iscusit, merge la curţile împărăteşti.

Dar ucigă-l crucea, nici nu vrea să ştie, ori s-audă, de-nvoirea avută! Aşa-n câteva zile-a rândul.

Chibzuieşte ostaşul, că ce-i de făcut?!

Las’ împielițatule, că am eu ac şi de cojocul tău! – zice el în sine.

Merge el la curţile împărăteşti şi cum intră-nlăuntru, zice către împielițatul: „Stai gata, că-i aci la poartă muierea ceea”.

Cum aude bată-l crucea de-o aşa poznă şi primejdie, că-i sta în cale, o ia la picior de nu s-a mai văzut nici azi!”

Ostaşul ia pe fata împăratului de soţie, făcând un ospăţ ca cela de puteai înota în zamă lungă să le ajungă; zamă groasă toată oase.

De n-or fi murit trăiesc şi azi.

A fost, n-a fost aşa ceva? Eu din parte-mi nu pot crede, ba nici Dvs. căci la casa omului muierea este ce este; de aceea cum o cumpăr, aşa o vând. Cine-o şti mai bine spui-o el, că nu-i stau în cale.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Merge el la curţile împărăteşti şi cum intră-nlăuntru, zice către împielițatul: „Stai gata, că-i aci la poartă muierea ceea”.

Cum aude bată-l crucea de-o aşa poznă şi primejdie, că-i sta în cale, o ia la picior de nu s-a mai văzut nici azi!”

Ostaşul ia pe fata împăratului de soţie, făcând un ospăţ ca cela de puteai înota în zamă lungă să le ajungă; zamă groasă toată oase.

De n-or fi murit trăiesc şi azi.

A fost, n-a fost aşa ceva? Eu din parte-mi nu pot crede, ba nici Dvs. căci la casa omului muierea este ce este; de aceea cum o cumpăr, aşa o vând. Cine-o şti mai bine spui-o el, că nu-i stau în cale.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 67 -

6. Nebunii[1]

– Poveste –

A fost odată ca totdeauna, a fost, vedeți domnia-voastră dragii moşului, o nevastă tinerică şi acum rămasă văduvă, cum rămân multe în lume.

Ce să şadă ea singură sub un acoperiş, când avea tată şi mamă ş-un frate holtei în păr, acasă la ai lor?! S-a dus dar la ai lor, simțind, ea ştie cum, că va trece multă apă pe vale, până când s-a mai găsi cineva, care să-şi lege capul tocmai cu de-al de ea.

Şi la casa părintească, unde s-a dus nevasta, fratele, holteiu-n păr, era ce era. Toate erau pe capul lui lăsate. El câştigă ce se cere la omul cu casă, şi masă şi tot el făcea parte unui fieşce-căruia, potrivind cum să fie bine.

„Stâlpul căsii, cinstea mesii", era, cum se zice.

Cam nu ştiu cum vi s-a părea, dar a fost întocmai pe tocmai. Că să vedeți dumneavoastră cum mai erau de loviți cu leuca şi oamenii aceia!

Într-o zi de lucru, feciorul ca de obicei, era la câmp afară, la coasă mi se pare. Ceilalți din casă, aveau să facă şi ei ce va putea, pe ici pe colea.

Nevasta, sora feciorului, rămăsese singură în casă şi depăna nişte bătătură de cânepă. Tat-so şi mă-sa erau prin curte. Uitasem să vă spun, că nevasta a fost rămasă de bărbat în stare binecuvântată, cum sunt muierile.

Nevasta singură fiind, rătăceşte pe aripile închipuirii până şi prin sâcretele[2] ascunse ale viitorului îndepărtat.

Stă cât stă dusă pe gânduri şi numai ce-o podideşte un drăguț de plâns, de lacrimile, nu altceva, şiroaie-i alunecau pe față.

Într-aceea intră şi mă-sa în casă. Ispiteşte ca o mamă cu tragere de inimă ce era ce poate să mai fie şi cu plânsul acela!

[1] Revista "Familia" nr.50 9/21 decembrie, 1884, Oradea, pag. 596-598.

[2] Formă populară a cuvântului secret. Se întrebuințează des în popor, cel puțin în Munții Apuseni şi pe la poalele lor.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

6. Nebunii[1]

– Poveste –

A fost odată ca totdeauna, a fost, vedeți domnia-voastră dragii moşului, o nevastă tinerică şi acum rămasă văduvă, cum rămân multe în lume.

Ce să şadă ea singură sub un acoperiş, când avea tată şi mamă ş-un frate holtei în păr, acasă la ai lor?! S-a dus dar la ai lor, simțind, ea ştie cum, că va trece multă apă pe vale, până când s-a mai găsi cineva, care să-şi lege capul tocmai cu de-al de ea.

Şi la casa părintească, unde s-a dus nevasta, fratele, holteiu-n păr, era ce era. Toate erau pe capul lui lăsate. El câştigă ce se cere la omul cu casă, şi masă şi tot el făcea parte unui fieşce-căruia, potrivind cum să fie bine.

„Stâlpul căsii, cinstea mesii", era, cum se zice.

Cam nu ştiu cum vi s-a părea, dar a fost întocmai pe tocmai. Că să vedeți dumneavoastră cum mai erau de loviți cu leuca şi oamenii aceia!

Într-o zi de lucru, feciorul ca de obicei, era la câmp afară, la coasă mi se pare. Ceilalți din casă, aveau să facă şi ei ce va putea, pe ici pe colea.

Nevasta, sora feciorului, rămăsese singură în casă şi depăna nişte bătătură de cânepă. Tat-so şi mă-sa erau prin curte. Uitasem să vă spun, că nevasta a fost rămasă de bărbat în stare binecuvântată, cum sunt muierile.

Nevasta singură fiind, rătăceşte pe aripile închipuirii până şi prin sâcretele[2] ascunse ale viitorului îndepărtat.

Stă cât stă dusă pe gânduri şi numai ce-o podideşte un drăguț de plâns, de lacrimile, nu altceva, şiroaie-i alunecau pe față.

Într-aceea intră şi mă-sa în casă. Ispiteşte ca o mamă cu tragere de inimă ce era ce poate să mai fie şi cu plânsul acela!

[1] Revista "Familia" nr.50 9/21 decembrie, 1884, Oradea, pag. 596-598.

[2] Formă populară a cuvântului secret. Se întrebuințează des în popor, cel puțin în Munții Apuseni şi pe la poalele lor.

- 68 -

– Dar cum n-oi plânge mamă dragă, ca să-nțelegi domnia ta răul, ce ne-a aştepta!

– Eu sunt precum mă ştii. Având copilul, acela are să piară în casă la noi. ascultă numai!

– E lege că la copilul mic îi trebuie liuică.[1] De i-om face-o în casă, are să pice, vezi domnia ta, cutea de pe grindă ş-atâta-i a lui! I-am face-o în pimniță, teascul de pe butea cu curechi de-a pica, mi-l turteşte! În pod slănina pusă la fum îi face facerea! Vai de eu şi de eu!

– Vezi mamă! Vezi mamă! Şi domnia ta mă întrebi încă, de ce plâng!

Mă-sa încă, nici mai mult, nici mai puțin, decât o: „Bună 'mneața lele!" – „Mulg vaca" – „Tu lele eşti surdă!" – „O mulg ş-o dau în ciurdă!" – „Sece-ți urechile tale" – „Mulțămesc matale!" Mai la înțeles vorbind era o toantă şi jumătate. Nu-i de mirare dar că s-a pus şi ea pe plânset din toate puterile. Ca şi când i-ar trage măselele una câte una, aşa se văiera!

Aşa erau ele, când a intrat bărbatul în casă.

Acesta rămâne chiar înlemnit, văzând casa, că nu arde şi toate-s la locul lor, cum trebuie să fie, iar muierile date focului cu plânsul lor.

După ce înțelege şi el răul de care modru nu-i să scape, se pune pe plâns. Era dar şi el un fel de „Caută Nan iapa şi el călare pe ea", plin de înțelepciune şi judecată dreaptă ca broasca de păr.

Cu seara odată vine şi feciorul. Era trudit şi obosit, ca omul ce pentru sine muncind, lucrează cu tragere de inimă, ştiind că ce-a rămâne pe mâine poimâine, tot pe-a lui seamă rămâne. Dar de unde rogu-vă să afle el vre-un pic de păzitură! Dacă nu tocmai tăiței, cocoradă ori clătite să fi gătit batăr nişte întinguş, brozbi,[2] bătâcă, cir[3] – tot mâncări ce într-o clipită le dai gata! Ele nici lapte de bou n-au fiert!

[1] leagăn agățat de grindă
[2] brozbă = nap alb = D.L.R., Tom I, Partea I, Bucureşti, 1913, pag. 652
[3] cir = zeamă îngroşată scoasă din mămăliga care fierbe, înainte de a fi mestecată; terci D.E. X., Bucureşti, 1996, pag. 178.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– Dar cum n-oi plânge mamă dragă, ca să-nțelegi domnia ta răul, ce ne-a aştepta!

– Eu sunt precum mă ştii. Având copilul, acela are să piară în casă la noi. ascultă numai!

– E lege că la copilul mic îi trebuie liuică.[1] De i-om face-o în casă, are să pice, vezi domnia ta, cutea de pe grindă ş-atâta-i a lui! I-am face-o în pimniță, teascul de pe butea cu curechi de-a pica, mi-l turteşte! În pod slănina pusă la fum îi face facerea! Vai de eu şi de eu!

– Vezi mamă! Vezi mamă! Şi domnia ta mă întrebi încă, de ce plâng!

Mă-sa încă, nici mai mult, nici mai puțin, decât o: „Bună 'mneața lele!" – „Mulg vaca" – „Tu lele eşti surdă!" – „O mulg ş-o dau în ciurdă!" – „Sece-ți urechile tale" – „Mulțămesc matale!" Mai la înțeles vorbind era o toantă şi jumătate. Nu-i de mirare dar că s-a pus şi ea pe plânset din toate puterile. Ca şi când i-ar trage măselele una câte una, aşa se văiera!

Aşa erau ele, când a intrat bărbatul în casă.

Acesta rămâne chiar înlemnit, văzând casa, că nu arde şi toate-s la locul lor, cum trebuie să fie, iar muierile date focului cu plânsul lor.

După ce înțelege şi el răul de care modru nu-i să scape, se pune pe plâns. Era dar şi el un fel de „Caută Nan iapa şi el călare pe ea", plin de înțelepciune şi judecată dreaptă ca broasca de păr.

Cu seara odată vine şi feciorul. Era trudit şi obosit, ca omul ce pentru sine muncind, lucrează cu tragere de inimă, ştiind că ce-a rămâne pe mâine poimâine, tot pe-a lui seamă rămâne. Dar de unde rogu-vă să afle el vre-un pic de păzitură! Dacă nu tocmai tăiței, cocoradă ori clătite să fi gătit batăr nişte întinguş, brozbi,[2] bătâcă, cir[3] – tot mâncări ce într-o clipită le dai gata! Ele nici lapte de bou n-au fiert!

[1] leagăn agățat de grindă
[2] brozbă = nap alb = D.L.R., Tom I, Partea I, Bucureşti, 1913, pag. 652
[3] cir = zeamă îngroşată scoasă din mămăliga care fierbe, înainte de a fi mestecată; terci D.E. X., Bucureşti, 1996, pag. 178.

- 69 -

– Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i cu voi? Ce-aţi păţit de tute-trii (tustrei, toţi-trii) plângeţi, cum n-am mai văzut plâns din om pământean!? – întreabă feciorul.

– Dar la ce să-ţi spunem, că numai ti-i amărî şi tu dacă-i înţelege răul ce ne-aşteaptă! – răspund ceia într-un glas.

– Cum să nu-mi spuneţi! Ba că-mi spuneţi îndată, ca să ştiu şi de s-a putea să-l ocolim.

– Nu se poate! nu se poate! Cutea! Blestemata de cute! Teascul şi slănina! Vai de noi şi de noi.

– Dar spuneţi odată! Mă scoateţi de ţâţâni cu tăcerea voastră! Auzind feciorul, ce gărgăuni le-au intrat în minte, iaca aşa numai din senin, clătină din cap, aducându-şi aminte cât de bătut poate să fie el de cel de sus, când n-are-o mână de om la casă, cu care să poată schimba două vorbe sănătoase. Altă pedeapsă de la Dumnezeu nu-ţi trebuieşte! Ţ-ajunge şi-ţi şi întrece. „Ei bine!" – zice el de la o vreme. Cum? De ce şi pentru ce vă bociţi voi pentru chiar nimica?! Copil nicăieri încă! Au nu poate chiar să-l piardă? Câte n-au păţit-o?

– Pe lângă aceea! Cutea de pe grindă, nu v-a săcat Dumnezeu să n-o puteţi lua jos! Doamne iartă pe omul supus necazului, cum sunt şi eu, că de multe ori nu ştie ce scoate din gură! Şi liuca aceea, dacă leagănul nu vă place, nu este el loc în casă, unde s-o agăţaţi, fără tocmai în dreptul cutei?

„Mergând în pimniţă, cine vă pune să duceţi şi băietul, chiar ducându-l, n-aveţi voi nici atâta în cap, ca să pricepeţi, că teascul acela de pe butea cu varză, n-are aripi ca să iasă în sus din bute şi să s-arunce pe copil?!"

Şi în pod încă ce să căutaţi cu el? De ce să-l puneţi sub slănină?

Îmi scoateţi peri albi înainte de vreme, cu năzdrăvăniile voastre. Iau lumea în cap de groaza voastră! Voi m-aţi mai adus până la atâta. Am câştigat şi muncit de aveţi, ce vă trebuieşte. De voi mai afla oameni cu mintea voastră, m-oi întoarce iar şi mi-oi mânca zilele tot cu voi de unde nu vi-ţi vedea ceafa, dar pe mine nu. Aşa să ştiţi!

Cum a zis aşa a şi făcut.

Peste câteva zile, cu toiagul în mână, cu straiţa pe umăr şi cu paralele trebuitoare, la şerpar, mergea nici el nu ştia unde.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– Pentru numele lui Dumnezeu, ce-i cu voi? Ce-aţi păţit de tute-trii (tustrei, toţi-trii) plângeţi, cum n-am mai văzut plâns din om pământean!? – întreabă feciorul.

– Dar la ce să-ţi spunem, că numai ti-i amărî şi tu dacă-i înţelege răul ce ne-aşteaptă! – răspund ceia într-un glas.

– Cum să nu-mi spuneţi! Ba că-mi spuneţi îndată, ca să ştiu şi de s-a putea să-l ocolim.

– Nu se poate! nu se poate! Cutea! Blestemata de cute! Teascul şi slănina! Vai de noi şi de noi.

– Dar spuneţi odată! Mă scoateţi de ţâţâni cu tăcerea voastră! Auzind feciorul, ce gărgăuni le-au intrat în minte, iaca aşa numai din senin, clătină din cap, aducându-şi aminte cât de bătut poate să fie el de cel de sus, când n-are-o mână de om la casă, cu care să poată schimba două vorbe sănătoase. Altă pedeapsă de la Dumnezeu nu-ţi trebuieşte! Ţ-ajunge şi-ţi şi întrece. „Ei bine!" – zice el de la o vreme. Cum? De ce şi pentru ce vă bociţi voi pentru chiar nimica?! Copil nicăieri încă! Au nu poate chiar să-l piardă? Câte n-au păţit-o?

– Pe lângă aceea! Cutea de pe grindă, nu v-a săcat Dumnezeu să n-o puteţi lua jos! Doamne iartă pe omul supus necazului, cum sunt şi eu, că de multe ori nu ştie ce scoate din gură! Şi liuca aceea, dacă leagănul nu vă place, nu este el loc în casă, unde s-o agăţaţi, fără tocmai în dreptul cutei?

„Mergând în pimniţă, cine vă pune să duceţi şi băietul, chiar ducându-l, n-aveţi voi nici atâta în cap, ca să pricepeţi, că teascul acela de pe butea cu varză, n-are aripi ca să iasă în sus din bute şi să s-arunce pe copil?!"

Şi în pod încă ce să căutaţi cu el? De ce să-l puneţi sub slănină?

Îmi scoateţi peri albi înainte de vreme, cu năzdrăvăniile voastre. Iau lumea în cap de groaza voastră! Voi m-aţi mai adus până la atâta. Am câştigat şi muncit de aveţi, ce vă trebuieşte. De voi mai afla oameni cu mintea voastră, m-oi întoarce iar şi mi-oi mânca zilele tot cu voi de unde nu vi-ţi vedea ceafa, dar pe mine nu. Aşa să ştiţi!

Cum a zis aşa a şi făcut.

Peste câteva zile, cu toiagul în mână, cu straiţa pe umăr şi cu paralele trebuitoare, la şerpar, mergea nici el nu ştia unde.

- 70 -

S-a dus el, dus multă lume împărăție ca Dumnezeu să ne ție, că-i o dragă de poveste, cum n-a fost şi nu mai este!

Lamă mamă, muți cu toarte, ori de vă mai place, muți în dungi, cum el avea acasă la sine, de unde să-ți poată nimeri! Nu erau şi pace!

Dar totuşi în lumea mare, dacă s-a pune nescie tocmai pe căutate, cai verzi, brânză de iepure şi lapte de pasăre nu găseşte!

După mult umblat a nimerit şi feciorul acela la un nătăflete de om, căruia îi lipseau câteva doage de la cap. Una să zic, ar fi prea puțin. Ascultați numai şi nu-ți zice c-am făcut dintr-un țânțar un armăsar!

Omul acela vrea s-arunce în pod nişte nuci. Cu ce credeți dumneavoastră că făcea el isprava asta? Cu furca, dragii moşului! Cu furca, nu cu alt-ceva!

Feciorul dă, ca de obicei: „Bun lucru!" şi clătină din cap.

– Cum aşa bădiucule? Cu furca te necăjeşti mata?

– Apoi de! – răspunde omul. Cu furca ce-o vezi am aruncat mai în vară câteva care de fân şi otavă în podul şurii. Vezi jireada cea de paie de lângă şură? Tot cu furca asta am făcut-o şi pe aceea! Ş-acum să vezi poznă! De alaltăieri de când mă tot trudesc şi ba s-o pot scoate la cale! Nu ştiu ce-i cu nucile acestea? Lucru curat nu-i atâta ştiu!

Să-mi dai mie-atâta ş-atâta şi te scap eu de ele, că le cunosc firea!

După câteva vorbe ca de-al de astea: „Că-i prea mult da-ți dau iată cât! Că din ce-am zis atâta pot să las, dar mai jos nu mă pot coborî! „Că una că alta şi învoirea se ca mai face între ei.

Feciorul cere-un sac şi cât ai merge până în vecini după jar de aţâţă focul, nucile şi erau toate în pod.

Cela-i dă ce-a zis, acesta primeşte şi pune bine, apoi se ca mai duce.

Într-alt sat, aproape, departe, el ştie, se află un om tare iscusit în ale cioplitului. Să vedeți numai! Ş-a făcut un car în casă ş-acum nu-l putea scoate-afară. Cum a pățit-o şi ucidă-l crucea, ştiți povestea.

Pe uşă nu se putea, căci carâmburile dau în uşiori şi nu lasă, pe fereastră nici aşa, trebuia spart un părete de casă.

Ştii una badiule! Să-mi dai mie atâta ş-atâta şi-ți scot eu carul fără să strici nimic!

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

S-a dus el, dus multă lume împărăție ca Dumnezeu să ne ție, că-i o dragă de poveste, cum n-a fost şi nu mai este!

Lamă mamă, muți cu toarte, ori de vă mai place, muți în dungi, cum el avea acasă la sine, de unde să-ți poată nimeri! Nu erau şi pace!

Dar totuşi în lumea mare, dacă s-a pune nescie tocmai pe căutate, cai verzi, brânză de iepure şi lapte de pasăre nu găseşte!

După mult umblat a nimerit şi feciorul acela la un nătăflete de om, căruia îi lipseau câteva doage de la cap. Una să zic, ar fi prea puțin. Ascultați numai şi nu-ți zice c-am făcut dintr-un țânțar un armăsar!

Omul acela vrea s-arunce în pod nişte nuci. Cu ce credeți dumneavoastră că făcea el isprava asta? Cu furca, dragii moşului! Cu furca, nu cu alt-ceva!

Feciorul dă, ca de obicei: „Bun lucru!" şi clătină din cap.

– Cum aşa bădiucule? Cu furca te necăjeşti mata?

– Apoi de! – răspunde omul. Cu furca ce-o vezi am aruncat mai în vară câteva care de fân şi otavă în podul şurii. Vezi jireada cea de paie de lângă şură? Tot cu furca asta am făcut-o şi pe aceea! Ş-acum să vezi poznă! De alaltăieri de când mă tot trudesc şi ba s-o pot scoate la cale! Nu ştiu ce-i cu nucile acestea? Lucru curat nu-i atâta ştiu!

Să-mi dai mie-atâta ş-atâta şi te scap eu de ele, că le cunosc firea!

După câteva vorbe ca de-al de astea: „Că-i prea mult da-ți dau iată cât! Că din ce-am zis atâta pot să las, dar mai jos nu mă pot coborî! „Că una că alta şi învoirea se ca mai face între ei.

Feciorul cere-un sac şi cât ai merge până în vecini după jar de aţâţă focul, nucile şi erau toate în pod.

Cela-i dă ce-a zis, acesta primeşte şi pune bine, apoi se ca mai duce.

Într-alt sat, aproape, departe, el ştie, se află un om tare iscusit în ale cioplitului. Să vedeți numai! Ş-a făcut un car în casă ş-acum nu-l putea scoate-afară. Cum a pățit-o şi ucidă-l crucea, ştiți povestea.

Pe uşă nu se putea, căci carâmburile dau în uşiori şi nu lasă, pe fereastră nici aşa, trebuia spart un părete de casă.

Ştii una badiule! Să-mi dai mie atâta ş-atâta şi-ți scot eu carul fără să strici nimic!

- 71 -

Iar mai schimbă vorbe de clacă, precum e obiceiul, dar învoirea se face între ei, că omul avea nevoie mare de car, era tocmai vremea căratului de pe câmp, pe lângă aceea nu putea el să-l țină tot în casă, că-i era peste mână. Feciorul încă se cugetă, că nu i-or prinde de rău nici lui câteva părăluțe, că de unde tot iei şi nu mai pui niciodată, de la o vreme se mai şi gată, iar banul e rotund, uşor se rostogoleşte.

Feciorul desface carul şi-l scoate afară bucată cu bucată, îl încheie din nou şi-l dă gata.

Primindu-şi plata cuvenită s-a luat mai departe, dând mulțămita cerului, că mai sunt în lume oameni cu cap de bostan şi nu numai el îşi mănâncă zilele cu de aceia.

Văzând într-un loc nişte creştini bătând la vite de să le deşele, nu alt-ceva, o ia într-acolo.

Lucrul sta aşa!

Oamenii aceia făceau la o casă de lemn, precum e obiceiul pe la locurile noastre păduroase. Din întâmplare năuci fiind ei, au retezat bârna cu vreo trei palme mai scurtă de cum da peretele. Văzând, că nu-i bine s-au pus s-o întindă. Au prins deci câte patru perechi de boi la două tânjăli pe care întărindu-le cu ajutorul a nişte scoabe zdravene de capetele bârnei cu pricina, băteau la cele vite de-i treceau sudorile şi făceau gură unul pentru cinci şi mai bine.

Dă feciorul „bun lucru" şi intră în vorbă cu ei.

– Oameni buni! – zice el. De ce chinuiți bietele vite, că doar aveți un suflet şi Dumnezeu, după legea noastră românească, ne-a trage la dare de seamă până şi pentru dobitoacele necuvântătoare, pe care le-a dat sub stăpânirea noastră, ca să ne fie de-ajutor acolo unde puterile noastre nu-s de-ajuns, iar nu să le tragem pielea de vii, punându-le la isprăvi, ce n-au nici în clin nici în mânecă cu mintea sănătoasă! Firea lemnului e de aşa, că pe calea ce voi ați apucat să nu se întindă până a ieşi mălaiul din țară şi păcatele dintre oameni!

„Să-mi dați mie atâta ş-atâta şi vi-l scot eu la cale de mai bine nu se poate". Iar mai schimbă vorbe de clacă pentru preț, în cele din urmă învoirea tot se face.

Feciorul cioplește un lemn întocmai precum era cel menit să fie cel întins. Face muşcătură într-unul şi limbă potrivită în celălalt, la capăt, se înțelege. Le pune laolaltă, le coasă cu trei cuie şi-i gata.

– Nu la capătul acela n-ajunge, făr la acestălalt, – zic înțelepții aceia de oameni la acesta trebuieşte întins! – văzând că feciorul lungeşte tocmai

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Iar mai schimbă vorbe de clacă, precum e obiceiul, dar învoirea se face între ei, că omul avea nevoie mare de car, era tocmai vremea căratului de pe câmp, pe lângă aceea nu putea el să-l țină tot în casă, că-i era peste mână. Feciorul încă se cugetă, că nu i-or prinde de rău nici lui câteva părăluțe, că de unde tot iei şi nu mai pui niciodată, de la o vreme se mai şi gată, iar banul e rotund, uşor se rostogoleşte.

Feciorul desface carul şi-l scoate afară bucată cu bucată, îl încheie din nou şi-l dă gata.

Primindu-şi plata cuvenită s-a luat mai departe, dând mulțămita cerului, că mai sunt în lume oameni cu cap de bostan şi nu numai el îşi mănâncă zilele cu de aceia.

Văzând într-un loc nişte creştini bătând la vite de să le deşele, nu alt-ceva, o ia într-acolo.

Lucrul sta aşa!

Oamenii aceia făceau la o casă de lemn, precum e obiceiul pe la locurile noastre păduroase. Din întâmplare năuci fiind ei, au retezat bârna cu vreo trei palme mai scurtă de cum da peretele. Văzând, că nu-i bine s-au pus s-o întindă. Au prins deci câte patru perechi de boi la două tânjăli pe care întărindu-le cu ajutorul a nişte scoabe zdravene de capetele bârnei cu pricina, băteau la cele vite de-i treceau sudorile şi făceau gură unul pentru cinci şi mai bine.

Dă feciorul „bun lucru" şi intră în vorbă cu ei.

– Oameni buni! – zice el. De ce chinuiți bietele vite, că doar aveți un suflet şi Dumnezeu, după legea noastră românească, ne-a trage la dare de seamă până şi pentru dobitoacele necuvântătoare, pe care le-a dat sub stăpânirea noastră, ca să ne fie de-ajutor acolo unde puterile noastre nu-s de-ajuns, iar nu să le tragem pielea de vii, punându-le la isprăvi, ce n-au nici în clin nici în mânecă cu mintea sănătoasă! Firea lemnului e de aşa, că pe calea ce voi ați apucat să nu se întindă până a ieşi mălaiul din țară şi păcatele dintre oameni!

„Să-mi dați mie atâta ş-atâta şi vi-l scot eu la cale de mai bine nu se poate". Iar mai schimbă vorbe de clacă pentru preț, în cele din urmă învoirea tot se face.

Feciorul cioplește un lemn întocmai precum era cel menit să fie cel întins. Face muşcătură într-unul şi limbă potrivită în celălalt, la capăt, se înțelege. Le pune laolaltă, le coasă cu trei cuie şi-i gata.

– Nu la capătul acela n-ajunge, făr la acestălalt, – zic înțelepții aceia de oameni la acesta trebuieşte întins! – văzând că feciorul lungeşte tocmai

capătul pe care ei bine-l potriviseră la chietoarea casei. –„da să vă învățați copiii să se de cu părinții de-a înduriguşul pe coastă, n-ar fi bine?!”

Feciorul măsură păretele, măsură şi bârna. Îi face creste şi sus cu ea. Cugetai că tot acolo a fost de când e lumea!

După ce primeşte plata cuvenită, dă din nou mulțumită lui Dumnezeu, c-aici a nimerit o claie întreagă de nebuni şi se ia îndărăt la ai săi pe care i-a ținut şi mai departe în sudoarea feții sale.

Se spune şi aceea că feciorul a dat de omul ce-şi băga ziua în casă cu trocul, dar aceea fiind că se zice şi despre Săcui, pe când au primit legea lui Christos, venind în țara noastră sălbateci şi păgâni, aceea mânaséră-ți auzi de la mine dragii moşului. Că Doamne multe năzdrăvănii au mai făcut şi ei până când s-au deprins, aşa cu încetul se înțelege, cu obiceiuri de oameni de-alde noi, care aveam şi pe vremile acelea casă şi masă în țara aceasta mănoasă, pe care au apărat-o strămunii noştri împotriva roiului de limbi sălbatice fără temere de Dumnezeu, ce ca lăcustele se năpusteau pe ei, au apărat-o cu brațele oțelite cum sunt şi ale noastre, strănepoții lor.

Mă guii pe-o şa şi v-o spusei aşa.

Gr . Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

capătul pe care ei bine-l potriviseră la chietoarea casei. –„da să vă învățați copiii să se de cu părinții de-a înduriguşul pe coastă, n-ar fi bine?!”

Feciorul măsură păretele, măsură şi bârna. Îi face creste şi sus cu ea. Cugetai că tot acolo a fost de când e lumea!

După ce primeşte plata cuvenită, dă din nou mulțumită lui Dumnezeu, c-aici a nimerit o claie întreagă de nebuni şi se ia îndărăt la ai săi pe care i-a ținut şi mai departe în sudoarea feții sale.

Se spune şi aceea că feciorul a dat de omul ce-şi băga ziua în casă cu trocul, dar aceea fiind că se zice şi despre Săcui, pe când au primit legea lui Christos, venind în țara noastră sălbateci şi păgâni, aceea mânaséră-ți auzi de la mine dragii moşului. Că Doamne multe năzdrăvănii au mai făcut şi ei până când s-au deprins, aşa cu încetul se înțelege, cu obiceiuri de oameni de-alde noi, care aveam şi pe vremile acelea casă şi masă în țara aceasta mănoasă, pe care au apărat-o strămunii noştri împotriva roiului de limbi sălbatice fără temere de Dumnezeu, ce ca lăcustele se năpusteau pe ei, au apărat-o cu brațele oțelite cum sunt şi ale noastre, strănepoții lor.

Mă guii pe-o şa şi v-o spusei aşa.

Gr . Sima a lui Ioan

- 73 -

7. Povestea omului ce înțelegea limba dobitoacelor[1]

A fost odată, ca niciodată, a fost un om şi o muiere. Şi înțelegerea ce între ei era, să n-o mai dea Dumnezeu, nici la cine-ți vrea tot rău!

Se potriveau ca ochiul cu aiul. Hârjoana venea tot din partea muierii, că nu îşi mai ține gura câtuşi de cât, iar pricina se vede a fi fost bărbatul.

A fost adicătelea aşa, că bărbatul acela încă îşi avea ursita sa, precum şi-o are tot omul, şi eu şi tu. El era ursit, ca să înțeleagă graiul tuturor dobitoacelor din lume, dar să nu poată descoperi nimeni acest lucru, fără cu pierderea vieții.

Dobitoacele, câte nu se înțeleg ele, câte năzdrăvănii nu grăiesc şi pun la cale, dacă sunt în toane bune!

Omul acela bine înțelegea şi râdea, când cei dimprejur n-aveau cuvânt de a râde şi era tăcut când alții făceau foale de râs.

Muierea n-avea ochi să-l vadă, că-l ştia de aşa, cum nu mai sunt alții şi nu-l putea descoasă, de ce nu se poartă ca alți botezați. Dar bărbatul tăcea că trebuia să-şi iubească viața şi scoțând ceva din gură pe coarda aceea, se cam mai ducea cu scânduri pe ceea lume.

Din ce bărbatul nu se da după păr, din ce muierea îi era mai cătrănită.

Când dormeau, aveau pace şi repaos.

Odată bărbatul era dus la stână dimpreună cu muierea.

Mergeau călare pe doi cai.

Bărbatul era înainte, muierea mai în urmă. Cine ştie cum se face, că muierea nu se putea ține de bărbat. Dar calul de sub bărbat striga în a sa limbă către celălalt: „Dar grăbeşte din pas, soțule că ne apucă seara!"

Calul de sub muiere răspundea: „Nu pot frate, că pe când voi sunteți doi, noi suntem patru!"

Se vede că muierea era împovărată şi iapa de-a făta.

Bărbatul înțelegând bine cele zise de cai n-a putut să nu râdă puțin.

[1] Revista "Tribuna" Sibiu, Marți în 18/30 decembrie, 1884, pag. 790.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

7. Povestea omului ce înțelegea limba dobitoacelor[1]

A fost odată, ca niciodată, a fost un om şi o muiere. Şi înțelegerea ce între ei era, să n-o mai dea Dumnezeu, nici la cine-ți vrea tot rău!

Se potriveau ca ochiul cu aiul. Hârjoana venea tot din partea muierii, că nu îşi mai ține gura câtuşi de cât, iar pricina se vede a fi fost bărbatul.

A fost adicătelea aşa, că bărbatul acela încă îşi avea ursita sa, precum şi-o are tot omul, şi eu şi tu. El era ursit, ca să înțeleagă graiul tuturor dobitoacelor din lume, dar să nu poată descoperi nimeni acest lucru, fără cu pierderea vieții.

Dobitoacele, câte nu se înțeleg ele, câte năzdrăvănii nu grăiesc şi pun la cale, dacă sunt în toane bune!

Omul acela bine înțelegea şi râdea, când cei dimprejur n-aveau cuvânt de a râde şi era tăcut când alții făceau foale de râs.

Muierea n-avea ochi să-l vadă, că-l ştia de aşa, cum nu mai sunt alții şi nu-l putea descoasă, de ce nu se poartă ca alți botezați. Dar bărbatul tăcea că trebuia să-şi iubească viața şi scoțând ceva din gură pe coarda aceea, se cam mai ducea cu scânduri pe ceea lume.

Din ce bărbatul nu se da după păr, din ce muierea îi era mai cătrănită.

Când dormeau, aveau pace şi repaos.

Odată bărbatul era dus la stână dimpreună cu muierea.

Mergeau călare pe doi cai.

Bărbatul era înainte, muierea mai în urmă. Cine ştie cum se face, că muierea nu se putea ține de bărbat. Dar calul de sub bărbat striga în a sa limbă către celălalt: „Dar grăbeşte din pas, soțule că ne apucă seara!"

Calul de sub muiere răspundea: „Nu pot frate, că pe când voi sunteți doi, noi suntem patru!"

Se vede că muierea era împovărată şi iapa de-a făta.

Bărbatul înțelegând bine cele zise de cai n-a putut să nu râdă puțin.

[1] Revista "Tribuna" Sibiu, Marți în 18/30 decembrie, 1884, pag. 790.

- 74 -

A fost gata o drăguță de ceartă, cum e treaba între bărbat şi muiere, care îndrăznesc unul cu altul.

Sosiți la stână, bărbatul, fiind aproape de seară, şi oile toate în staul, se ia printre ele.

Voia el să ştie, cât sunt de grase; de aceea punea mâna pe săina, aici pe oacără, pe breaza, bălțata, ca ciora, pintenoaga, cucuiata, ciula, şuta, bălana, – până trecea batăr zece din miei, din noatini, din miori, din oi, din berbeci.

Ochiul stăpânului vede mai bine.

Într-aceea, Griveiu şi ceilalți dulăi de la turmă, vorbeau, lătrând în graiul lor câinesc şi se înțelegeau că ce au de a face, dacă va veni lupul!

„Să-l lăsăm, – se sfătuiau ei, – că deşi face pagubă, puțin se cunoaşte la stăpânul nostru. Fârtatul lup mai încolțeşte câte una, două şi pentru noi. Apoi, atâta ni se cuvine şi nouă –

„Fie-vă ruşine!" – le taie vorba bătrânul Albeiu. „Asta este mulțumita voastră, că v-am crescut de când eraţi căței!

„Cum, nu sunteți mulțumiți cu găleata de zăr, ce vi se dă?!" de acestea grăia Albeiu.

Peste puțin toți câinii erau cu cracii în sus, toți afară de Albeiu cel credincios.

Bărbatul trebuia să spună de ce a făcut una ca aceea – aşa era pofta muierii; – el însă nu putea, – sămânță nouă pentru ceartă.

Sosiți acasă se iau din nou la sfadă.

Bărbatul îşi urâse zilele.

– „Bine măi muiere!" „Ți-oi spune, dar mai întâi doresc să-mi pun la cale cele pentru înmormântare."

Stau gata: sicriul, pânza pe obraz, luminuța cea de la ieşirea sufletului, cea de un stat de om, crucița cu banul pentru vamă, prinoase, donițe de paos şi toate.

Cocoşul înconjurat de douăsprezece găini se urcă pe portiță, bate din aripi şi cânta voios „cucurigu"!!!

Credinciosul Albeiu era în curte şi supărat pentru purtarea cocoşului grăieşte: „Ai tu suflet când stăpânul se găteşte pentru ceea lume şi tu ții rost cu cocoşul vecinului!"

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

A fost gata o drăguță de ceartă, cum e treaba între bărbat şi muiere, care îndrăznesc unul cu altul.

Sosiți la stână, bărbatul, fiind aproape de seară, şi oile toate în staul, se ia printre ele.

Voia el să ştie, cât sunt de grase; de aceea punea mâna pe săina, aici pe oacără, pe breaza, bălțata, ca ciora, pintenoaga, cucuiata, ciula, şuta, bălana, – până trecea batăr zece din miei, din noatini, din miori, din oi, din berbeci.

Ochiul stăpânului vede mai bine.

Într-aceea, Griveiu şi ceilalți dulăi de la turmă, vorbeau, lătrând în graiul lor câinesc şi se înțelegeau că ce au de a face, dacă va veni lupul!

„Să-l lăsăm, – se sfătuiau ei, – că deşi face pagubă, puțin se cunoaşte la stăpânul nostru. Fârtatul lup mai încolțeşte câte una, două şi pentru noi. Apoi, atâta ni se cuvine şi nouă –

„Fie-vă ruşine!" – le taie vorba bătrânul Albeiu. „Asta este mulțumita voastră, că v-am crescut de când eraţi căței!

„Cum, nu sunteți mulțumiți cu găleata de zăr, ce vi se dă?!" de acestea grăia Albeiu.

Peste puțin toți câinii erau cu cracii în sus, toți afară de Albeiu cel credincios.

Bărbatul trebuia să spună de ce a făcut una ca aceea – aşa era pofta muierii; – el însă nu putea, – sămânță nouă pentru ceartă.

Sosiți acasă se iau din nou la sfadă.

Bărbatul îşi urâse zilele.

– „Bine măi muiere!" „Ți-oi spune, dar mai întâi doresc să-mi pun la cale cele pentru înmormântare."

Stau gata: sicriul, pânza pe obraz, luminuța cea de la ieşirea sufletului, cea de un stat de om, crucița cu banul pentru vamă, prinoase, donițe de paos şi toate.

Cocoşul înconjurat de douăsprezece găini se urcă pe portiță, bate din aripi şi cânta voios „cucurigu"!!!

Credinciosul Albeiu era în curte şi supărat pentru purtarea cocoşului grăieşte: „Ai tu suflet când stăpânul se găteşte pentru ceea lume şi tu ții rost cu cocoşul vecinului!"

- 75 -

– „Apoi de! – răspunde cocoşul. N-are stăpânul cap? nu ştie el cum sunt muierile? Eu am douăsprezece şi toate stau chitic, când mă încrunt odată între ele. Care cutează să-şi bage ciocul, unde nu i se şade, ea ştie ce pățește!

„Pună-se şi stăpânul să ia un tufan de patru ani la mână. Vina mea, dacă nu va fi pace şi linişte în casă. Rămână ea la furcă şi răscitor, acelea sunt ale ei, dar să nu-şi bage nasul în toate cele, vorba ceea: „Spune muierii, de vrei să nu mai scapi de gurile oamenilor!”

Bărbatul auzind înțelesul lui Albeiu cu cocoşul, căpăta minte şi de atunci, ba să se ciondromonească mai mult.

De nu vor fi murit, trăiesc şi azi!

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Apoi de! – răspunde cocoşul. N-are stăpânul cap? nu ştie el cum sunt muierile? Eu am douăsprezece şi toate stau chitic, când mă încrunt odată între ele. Care cutează să-şi bage ciocul, unde nu i se şade, ea ştie ce pățește!

„Pună-se şi stăpânul să ia un tufan de patru ani la mână. Vina mea, dacă nu va fi pace şi linişte în casă. Rămână ea la furcă şi răscitor, acelea sunt ale ei, dar să nu-şi bage nasul în toate cele, vorba ceea: „Spune muierii, de vrei să nu mai scapi de gurile oamenilor!”

Bărbatul auzind înțelesul lui Albeiu cu cocoşul, căpăta minte şi de atunci, ba să se ciondromonească mai mult.

De nu vor fi murit, trăiesc şi azi!

Grigorie Sima a lui Ioan

- 76 -

8. Miia-Ioan[1]
– Poveste –

'Ice c-o fost odată un om şi o muiere. Roseseră ei multe coji împreună şi aveau de toate cele. Numai de copii se plângătuiau, că n-aveau ca-n palmă.

Se pun ei şi se roagă lui Dumnezeu ca să le dea copii, se roagă şi iar se roagă, de să te iei de-un gând. După rugăciunile acele muierea numai ce vezi că porneşte grea. Şi nu era ea împovărată ca de-alde altele, ci de abia putea ca să se poarte de aci până colea, dar de la o vreme nici atât.

Într-una din zile, era tocmai Duminică şi omul s-a dus la biserică. Şi dacă s-a dus omul la biserică, muierea lui hai la făcut de copii, şi tot face şi iar face, încât muierile ce s-adunaseră, de unde, mă rog, să-i poată moşi aşa strună cum le da viaţă muierea aceea?! A trebuit să vină mai toate din sat la treaba aceea. De la o vreme nu le-a mai ajuns casa şi-au fost nevoite să mai scoată din ei şi prin tindă. După ce-i numără se statoreşte, că sunt întocmai o mie şi unul. Mai mincinos cine nu crede. – La cel peste mie i-au pus numele de Miia-Ioan şi aşa a rămas până in ziua de azi.

Una din vecine, ca nu care cumva să-i fie rău, aleargă până acasă şi-i spune bărbatului, că uite, ceea a făcut atâta spuză de copil, tot fecior, unul ca unul, că nu-i încape casa, – curat o mie şi unul în capăt. – Vecinul din parte-şi iară n-are ce lucra, făr ţine calea omului, pe când vine de la biserică şi-i spune, că uite in lipsa ta, vorba ceea, ţi s-a spart cuptorul şi muierea te-a dăruit c-o vraşcină de copii; – nu doi sau trei, ci tocmai o mie şi unu. Lasă că încotro te uiţi tot de copii dai, până şi prin tindă-s claie pe grămadă, dar apoi ţipătul lor îţi ia auzul şi casa ţi-o ridică în slavă, – încât nu-i modru să poată neşcine[2] custa[3] cu ei şi să nu-şi piardă minţile.

După ce înţelege omul, că muierea lui ce-a stat a lucra până a fost el dus, de unde mă rog să cuteze el a merge acasă?!

[1] Revista "Tribuna" Sibiu, nr. 65, 1888, pag. 257-258; nr.66 pag. 260-261.
[2] neşcine = cineva, careva (Dicţ. lb. rom. moderne, Editura Academiei, 1958, pag.540).
[3] custa = a trăi, a vieţui (D.L.R., Tom I, Partea a II-a, Bucureşti, 1914, pag. 1043

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

8. Miia-Ioan[1]
– Poveste –

'Ice c-o fost odată un om şi o muiere. Roseseră ei multe coji împreună şi aveau de toate cele. Numai de copii se plângătuiau, că n-aveau ca-n palmă.

Se pun ei şi se roagă lui Dumnezeu ca să le dea copii, se roagă şi iar se roagă, de să te iei de-un gând. După rugăciunile acele muierea numai ce vezi că porneşte grea. Şi nu era ea împovărată ca de-alde altele, ci de abia putea ca să se poarte de aci până colea, dar de la o vreme nici atât.

Într-una din zile, era tocmai Duminică şi omul s-a dus la biserică. Şi dacă s-a dus omul la biserică, muierea lui hai la făcut de copii, şi tot face şi iar face, încât muierile ce s-adunaseră, de unde, mă rog, să-i poată moşi aşa strună cum le da viaţă muierea aceea?! A trebuit să vină mai toate din sat la treaba aceea. De la o vreme nu le-a mai ajuns casa şi-au fost nevoite să mai scoată din ei şi prin tindă. După ce-i numără se statoreşte, că sunt întocmai o mie şi unul. Mai mincinos cine nu crede. – La cel peste mie i-au pus numele de Miia-Ioan şi aşa a rămas până in ziua de azi.

Una din vecine, ca nu care cumva să-i fie rău, aleargă până acasă şi-i spune bărbatului, că uite, ceea a făcut atâta spuză de copil, tot fecior, unul ca unul, că nu-i încape casa, – curat o mie şi unul în capăt. – Vecinul din parte-şi iară n-are ce lucra, făr ţine calea omului, pe când vine de la biserică şi-i spune, că uite in lipsa ta, vorba ceea, ţi s-a spart cuptorul şi muierea te-a dăruit c-o vraşcină de copii; – nu doi sau trei, ci tocmai o mie şi unu. Lasă că încotro te uiţi tot de copii dai, până şi prin tindă-s claie pe grămadă, dar apoi ţipătul lor îţi ia auzul şi casa ţi-o ridică în slavă, – încât nu-i modru să poată neşcine[2] custa[3] cu ei şi să nu-şi piardă minţile.

După ce înţelege omul, că muierea lui ce-a stat a lucra până a fost el dus, de unde mă rog să cuteze el a merge acasă?!

[1] Revista "Tribuna" Sibiu, nr. 65, 1888, pag. 257-258; nr.66 pag. 260-261.
[2] neşcine = cineva, careva (Dicţ. lb. rom. moderne, Editura Academiei, 1958, pag.540).
[3] custa = a trăi, a vieţui (D.L.R., Tom I, Partea a II-a, Bucureşti, 1914, pag. 1043

- 77 -

– Mă duc încotro mă duc cei doi ochi ce-i am – zise el – acasă însă odată cu capul nu, c-atâta puzderie de copii îmi scot peri albi cât zici. Muierea i-a făcut, vază ea ce-a făcut cu ei.

Zicând vorbele acestea se cam mai duce.

Muierea din parte-şi nu-şi pierde rostul. Îi alăptează, îi grijeşte cum ştie ea mai bine, în sfârşit ca muierea ce are o mie şi unul de copii.

Şi nu ştiu cum se face, dar copii creşteau ca din apă: într-o zi ca-n două, în două ca-n nouă şi-n nouă ca-n nouă-zeci-şi-nouă, – de-ţi era mai mare dragul să-i priveşti! Muierea aceea, deşi bună la inimă, de Miia Ioan nu purta mare grijă, fiind că de! el era întrecător, peste umăr. Băiatul însă cu atât mai vârtos creştea şi se împuterea văzând cu ochii.

Trece cât tece şi băieţi-s toţi flăcăi junişani, de te lua groaza când îi vedeai atât de mulţi şi făcuţi colea ca în tipar. Miia Ioan le făcea vârf, atât era de, nu ştiu cum să zic ca să nu greşesc.

Într-una din zile ce-i vine lui Miia Ioan In minte?

– Mamă! Zice el, d-apoi cum se face că noi n-avem tată cum au alţii?

– Ei! dragul mamei, aţi avut voi tată, poate să custe încă, numai că el, îngrozit, că sunteţi de nu s-a mai pomenit la o casă, a luat lumea-n cap de groază.

Miia Ioan umblă şi încearcă şi ba să se odihnească el, până n-a aflat, că tată-so unde este. Şi după ce a aflat, că ce a aflat să vezi tată-so este în cutare dumbravă şi trăieşte ca vai de el cu rădăcini şi el mai ştie cu ce, şi-a pus în minte să-l aducă ei, fraţii acasă, că le-a fi cinste. Miia Ioan sciricise chiar şi izvorul, la care trăgea cela peste zi de-şi astâmpăra setea. La izvorul acela s-au dus ei, fraţii, cu toţii, – înconjurându-l cât pe colo.

Şi Miia Ioan aduse-se de acasă pâine şi altă legumă, pe care le-a pus colea la izvor şi apoi s-a pitulat şi el după cum ceilalţi.

Trece cât trece şi bătrânul lor tată iată că se iveşte de undeva. Aflând el pâine şi legumă s-a mirat grozav, el care nici că mai semăna a făptură de om, cu părul lung zburlit, cu barbă şi mustăţi puternice, cu unghiile mai ca la un vultur, de cugetai că-i alta aia – s-a mirat mult, căci el un sfarm de pâine n-a văzut de când a plecat de acasă. Pe când tatăl îşi punea gura la cale, feciorii numai ce se ivesc cine şti de unde erau şi mi-l împresoară, de nu era chip să poată el scăpa, nici într-o parte.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– Mă duc încotro mă duc cei doi ochi ce-i am – zise el – acasă însă odată cu capul nu, c-atâta puzderie de copii îmi scot peri albi cât zici. Muierea i-a făcut, vază ea ce-a făcut cu ei.

Zicând vorbele acestea se cam mai duce.

Muierea din parte-şi nu-şi pierde rostul. Îi alăptează, îi grijeşte cum ştie ea mai bine, în sfârşit ca muierea ce are o mie şi unul de copii.

Şi nu ştiu cum se face, dar copii creşteau ca din apă: într-o zi ca-n două, în două ca-n nouă şi-n nouă ca-n nouă-zeci-şi-nouă, – de-ţi era mai mare dragul să-i priveşti! Muierea aceea, deşi bună la inimă, de Miia Ioan nu purta mare grijă, fiind că de! el era întrecător, peste umăr. Băiatul însă cu atât mai vârtos creştea şi se împuterea văzând cu ochii.

Trece cât tece şi băieţi-s toţi flăcăi junişani, de te lua groaza când îi vedeai atât de mulţi şi făcuţi colea ca în tipar. Miia Ioan le făcea vârf, atât era de, nu ştiu cum să zic ca să nu greşesc.

Într-una din zile ce-i vine lui Miia Ioan In minte?

– Mamă! Zice el, d-apoi cum se face că noi n-avem tată cum au alţii?

– Ei! dragul mamei, aţi avut voi tată, poate să custe încă, numai că el, îngrozit, că sunteţi de nu s-a mai pomenit la o casă, a luat lumea-n cap de groază.

Miia Ioan umblă şi încearcă şi ba să se odihnească el, până n-a aflat, că tată-so unde este. Şi după ce a aflat, că ce a aflat să vezi tată-so este în cutare dumbravă şi trăieşte ca vai de el cu rădăcini şi el mai ştie cu ce, şi-a pus în minte să-l aducă ei, fraţii acasă, că le-a fi cinste. Miia Ioan sciricise chiar şi izvorul, la care trăgea cela peste zi de-şi astâmpăra setea. La izvorul acela s-au dus ei, fraţii, cu toţii, – înconjurându-l cât pe colo.

Şi Miia Ioan aduse-se de acasă pâine şi altă legumă, pe care le-a pus colea la izvor şi apoi s-a pitulat şi el după cum ceilalţi.

Trece cât trece şi bătrânul lor tată iată că se iveşte de undeva. Aflând el pâine şi legumă s-a mirat grozav, el care nici că mai semăna a făptură de om, cu părul lung zburlit, cu barbă şi mustăţi puternice, cu unghiile mai ca la un vultur, de cugetai că-i alta aia – s-a mirat mult, căci el un sfarm de pâine n-a văzut de când a plecat de acasă. Pe când tatăl îşi punea gura la cale, feciorii numai ce se ivesc cine şti de unde erau şi mi-l împresoară, de nu era chip să poată el scăpa, nici într-o parte.

- 78 -

Se duc ei acasă cu toţii şi, dacă se duc, pun pe bătrân la cale de se face iar om cum se cade.

Într-una din zile zice Miia Ioan, că ei ar trebui să dea în dâra însurişului, c-ar fi vremea şi bătrânul să vadă şi să le capete neveste. Fiindcă zisa ăluia „însuratul de tânăr nu strică". Fraţii se învoiesc bucuros.

Au făcut dar pe seama bătrânului opinci de fer, toiag de oţel, şi l-au trimis în lumea largă la peţite. – N-ai să faci vorbă, zice Miia Ioan, fără numai aflând undeva o mie şi una de fete în păr, cum suntem şi noi, altcum tăcerea-i ca mierea, – da! aşa fel să te porţi tătuţule!

După ce-şi pune merinde la straiţă şi încalţă opincile cele de fier, – după ce îşi sărută nevasta şi copiii, ia cela toiagul de oţel şi la drum copile, ca să-ţi capeţi o mie şi una de nurori.

Şi se duce el, duce, multă lume împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că-i o dragă de poveste cum n-a fost şi nici nu este, – încât şi opincile şi toiagul erau pe sfârşit.

Când într-o zi află tatăl cu o mie şi unul de copii pe un popă arând chiar la Sfintele Paşti.

– Şi cum părinte – zice omul nostru – cum de te-ai încumetat să necinsteşti o zi neînsemnată ca cea de azi, faţă sfinţită ce te văd a fi?

– „Ei fiule! – răspunde popa – multe sunt nevoile drepţilor şi cum e zisa, că tot omul, el ştie unde-l doare. Ca să mă înţelegi mata! Păgân şi vameş nu sunt şi legea sfântă este în ochii mei; – am însă atât de multe griji, atâtea nevoi după capul meu, că s-a dus veste şi cântec. La popi, vorba ceea: copii şi haine rele, a mea preoteasă însă a stat să-şi facă de cap, că m-a dăruit, drăguţ Doamne, c-o mie şi una de fete, tot una ca una, şi-acum sunt toate fete în păr cum se zice. Una, două şi sunt de-ajuns ca să-ţi scoată peri albi dară apoi o aşa sumedenie cum e la casa mea, şi eu totuşi să nu-mi pierd rostul?

Vai preoteasă, dar ce-ai stat să faci?!"

Şi-l podidesc pe bietul popă lacrimile şi trebuiau să-l podidească, dacă avea el o mie şi una de fete de mărit.

– „Acum văd că mi-am aflat omul – zice tatăl a o mie şi unul de copii – mi-am aflat omul, după care-am căutat atât de mult de mi s-au ros opincile şi toiagul din brâncă. Că să vezi dumneata părinte. Eu am o mie şi unul de feciori, tot flăcăi în păr, şi sunt trimis de a lor parte ca să le aflu

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Se duc ei acasă cu toţii şi, dacă se duc, pun pe bătrân la cale de se face iar om cum se cade.

Într-una din zile zice Miia Ioan, că ei ar trebui să dea în dâra însurişului, c-ar fi vremea şi bătrânul să vadă şi să le capete neveste. Fiindcă zisa ăluia „însuratul de tânăr nu strică". Fraţii se învoiesc bucuros.

Au făcut dar pe seama bătrânului opinci de fer, toiag de oţel, şi l-au trimis în lumea largă la peţite. – N-ai să faci vorbă, zice Miia Ioan, fără numai aflând undeva o mie şi una de fete în păr, cum suntem şi noi, altcum tăcerea-i ca mierea, – da! aşa fel să te porţi tătuţule!

După ce-şi pune merinde la straiţă şi încalţă opincile cele de fier, – după ce îşi sărută nevasta şi copiii, ia cela toiagul de oţel şi la drum copile, ca să-ţi capeţi o mie şi una de nurori.

Şi se duce el, duce, multă lume împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că-i o dragă de poveste cum n-a fost şi nici nu este, – încât şi opincile şi toiagul erau pe sfârşit.

Când într-o zi află tatăl cu o mie şi unul de copii pe un popă arând chiar la Sfintele Paşti.

– Şi cum părinte – zice omul nostru – cum de te-ai încumetat să necinsteşti o zi neînsemnată ca cea de azi, faţă sfinţită ce te văd a fi?

– „Ei fiule! – răspunde popa – multe sunt nevoile drepţilor şi cum e zisa, că tot omul, el ştie unde-l doare. Ca să mă înţelegi mata! Păgân şi vameş nu sunt şi legea sfântă este în ochii mei; – am însă atât de multe griji, atâtea nevoi după capul meu, că s-a dus veste şi cântec. La popi, vorba ceea: copii şi haine rele, a mea preoteasă însă a stat să-şi facă de cap, că m-a dăruit, drăguţ Doamne, c-o mie şi una de fete, tot una ca una, şi-acum sunt toate fete în păr cum se zice. Una, două şi sunt de-ajuns ca să-ţi scoată peri albi dară apoi o aşa sumedenie cum e la casa mea, şi eu totuşi să nu-mi pierd rostul?

Vai preoteasă, dar ce-ai stat să faci?!"

Şi-l podidesc pe bietul popă lacrimile şi trebuiau să-l podidească, dacă avea el o mie şi una de fete de mărit.

– „Acum văd că mi-am aflat omul – zice tatăl a o mie şi unul de copii – mi-am aflat omul, după care-am căutat atât de mult de mi s-au ros opincile şi toiagul din brâncă. Că să vezi dumneata părinte. Eu am o mie şi unul de feciori, tot flăcăi în păr, şi sunt trimis de a lor parte ca să le aflu

- 79 -

neveste. Se vede că în urmă şi în capăt o să mă pot întoarce cu veste bună la ai mei."

– „Da! – zice popa – ţi le dau bun, bucuros pe toate, ba dacă-i nevoie şi pe preoteasa pe deasupra, că de muieri la casă mi-i acru sufletul."

După ce se întoarce omul nostru acasă începe a spune, că uite, în cutare loc, la cutare popă el a aflat şi le-a peţit curat o mie şi una de fete. Ei, feciorii n-au decât să meargă după ele. – Bine! – zice Miia Ioan voi fraţilor să vă luaţi după neveste şi să mi-o aduceţi şi pe-a mea. Eu până atunci voi pune la cale câte ceva, ca să nu zică ele, că uite-au venit la noi ca la o casă pustie. Mâţă, furcă şi găină, ştiţi voi, că nu e bine s-aducă omul de la socrii, n-am să vi-o spun eu. Vă rog însă cu dinadinsul, ca pornind odată de la casa popii, să ţineţi tot irima drumului – vorba Moţului – cineşi eu nevasta sa, a mea a veni ea şi după voi, şi să nu vă abateţi la o parte, nici în dreapta, nici în stânga, că sunt nescari curţi prilostite în părţile acelea şi anume în „Câmpul cu florile". Nu care cumva să luaţi vreo floare, oricât v-ar ademeni, că mă băgaţi la nevoie mare.

Cu sfatul acela au plecat cei o mie de fraţi după neveste, şi s-au dus ei, dus, cale lungă să le-ajungă, zi de vară până-n seară, – când deodată numai ce ajung ei la popa cela cu o mie şi una de fete.

Din două, trei, tinerii se plac, iar popa şi preoteasa sta ca pe jăratec, că de ce nu le cer mai cu iutele.

După ce s-au pus toate la cale, cum e rândul la trebi de astea, – o iau înapoi o mie de perechi şi o fată întrecătoare pentru Miia Ioan, ceea ce văzând preoteasa sta să-şi iasă din piele, iar popa numai el ştia ce fericit mai poate el să fie, c-a scăpat de-o mie de junghiuri în coate-i erau până le-avea după cap.

Şi tinerii nici nu le ştiau cum le trece vremea şi cum le rămâne drumul în urmă, – că erau îndrăgostiţi foc şi râsul şi glumele curgeau fuior din gură de la ei.

Când deodată numai ce se văd în „Câmpul cu florile", de care le vorbise Miia Ioan. şi era atât de minunat câmpul acela şi aşa drag ochilor, de nu se poate spune. şi florile toate erau grăitoare, – încât, trecând ei, floarea asta: ia-mă şi pe mine! – ceea: ia-mă şi pe mine, – dar pe mine nu mă luaţi, că-s mai frumoasă decât toate?! -zicea o a treia. Tot aşa şi iar

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

neveste. Se vede că în urmă şi în capăt o să mă pot întoarce cu veste bună la ai mei."

– „Da! – zice popa – ţi le dau bun, bucuros pe toate, ba dacă-i nevoie şi pe preoteasa pe deasupra, că de muieri la casă mi-i acru sufletul."

După ce se întoarce omul nostru acasă începe a spune, că uite, în cutare loc, la cutare popă el a aflat şi le-a peţit curat o mie şi una de fete. Ei, feciorii n-au decât să meargă după ele. – Bine! – zice Miia Ioan voi fraţilor să vă luaţi după neveste şi să mi-o aduceţi şi pe-a mea. Eu până atunci voi pune la cale câte ceva, ca să nu zică ele, că uite-au venit la noi ca la o casă pustie. Mâţă, furcă şi găină, ştiţi voi, că nu e bine s-aducă omul de la socrii, n-am să vi-o spun eu. Vă rog însă cu dinadinsul, ca pornind odată de la casa popii, să ţineţi tot irima drumului – vorba Moţului – cineşi eu nevasta sa, a mea a veni ea şi după voi, şi să nu vă abateţi la o parte, nici în dreapta, nici în stânga, că sunt nescari curţi prilostite în părţile acelea şi anume în „Câmpul cu florile". Nu care cumva să luaţi vreo floare, oricât v-ar ademeni, că mă băgaţi la nevoie mare.

Cu sfatul acela au plecat cei o mie de fraţi după neveste, şi s-au dus ei, dus, cale lungă să le-ajungă, zi de vară până-n seară, – când deodată numai ce ajung ei la popa cela cu o mie şi una de fete.

Din două, trei, tinerii se plac, iar popa şi preoteasa sta ca pe jăratec, că de ce nu le cer mai cu iutele.

După ce s-au pus toate la cale, cum e rândul la trebi de astea, – o iau înapoi o mie de perechi şi o fată întrecătoare pentru Miia Ioan, ceea ce văzând preoteasa sta să-şi iasă din piele, iar popa numai el ştia ce fericit mai poate el să fie, c-a scăpat de-o mie de junghiuri în coate-i erau până le-avea după cap.

Şi tinerii nici nu le ştiau cum le trece vremea şi cum le rămâne drumul în urmă, – că erau îndrăgostiţi foc şi râsul şi glumele curgeau fuior din gură de la ei.

Când deodată numai ce se văd în „Câmpul cu florile", de care le vorbise Miia Ioan. şi era atât de minunat câmpul acela şi aşa drag ochilor, de nu se poate spune. şi florile toate erau grăitoare, – încât, trecând ei, floarea asta: ia-mă şi pe mine! – ceea: ia-mă şi pe mine, – dar pe mine nu mă luaţi, că-s mai frumoasă decât toate?! -zicea o a treia. Tot aşa şi iar

- 80 -

aşa, încât a fost peste poate să nu cadă ei în cursă de-a valma cum erau. Fiecare ţinea ca anume el să fie mai împănat decât altul.

Destul însă că numai ce se iveşte de undeva o coroabă de babă mai proastă şi mai hâdă chiar şi de cât Mama-pădurii. Câmpul cu florile al ei era şi cine rupea una, să fi fost rupt din soare şi trebuia să-i cadă în gheare.

– Aha puişorii leicuţii, dar voi sunteţi? Dar Miia Ioan, că de el am poftă, unde este?

– El a rămas acasă, răspund fraţii, aci e numai fata, ce i-o ducem de nevastă.

– Bine drăguţă, tu ai să rămâi la mine până a veni bărbatul tău, Miia Ioan după tine, că şi eu numai după el mi-am bătut capul. Cu aceştialalţi, nişte încurcă lume, ce să fac?

Aşa s-a şi întâmplat. Fraţii lui Miia Ioan au avut voie să purceadă mai departe dimpreună cu nevestele, iar fata cea întrecătoare a rămas la babă, până a veni Miia Ioan după ea.

Ajung ei acasă şi dacă ajung spun numaidecât, că ce cale-i pe vale.

–Mi-aţi mâncat capul! – zice Miia Ioan, că din ghearele babei aceleia om pământean viu încă n-a scăpat. De nu m-ar duce dorul, aş lăsa ca voi să trageţi într-însa, aşa însă fără de nevastă n-am la ce fi bun. Pe lângă aceea milă-mi este, văzându-vă aşezaţi odată, să rămână atâta flamă de nevastă de izbelişte, ca nişte oi ale nimănui. Ce mi-o fi scris aceea să fie!

Şi se ia Miia Ioan la drum şi ba să se oprească el până ajunge la curţile babei aceleia.

– Bun sositul Miia Ioan! – zice baba.

Ai să ţi-o încrestezi, că de nu-mi vei face tot ce ţi-oi porunci, aici o să-ţi rămână ciolanele.

Şi anume! Pe mâine dimineaţă, pe când se ivesc zorile din dumbrava ceea, tu ai să faci secătură. Lemnele groase le vei pune deoparte crengile de alta, smicelele şi mugurii iarăşi la un loc. Apoi în secătură ari şi sameni, de aşa, ca pe dimineaţă grâul să fie secerat, îmblătit şi măcinat. Pe când mă voi scula, să am coc cald pe masă; – altcum nu-ţi stă capul unde-ţi stă, ci-ţi stă capul la picioare şi picioarele la cap.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

aşa, încât a fost peste poate să nu cadă ei în cursă de-a valma cum erau. Fiecare ţinea ca anume el să fie mai împănat decât altul.

Destul însă că numai ce se iveşte de undeva o coroabă de babă mai proastă şi mai hâdă chiar şi de cât Mama-pădurii. Câmpul cu florile al ei era şi cine rupea una, să fi fost rupt din soare şi trebuia să-i cadă în gheare.

– Aha puişorii leicuţii, dar voi sunteţi? Dar Miia Ioan, că de el am poftă, unde este?

– El a rămas acasă, răspund fraţii, aci e numai fata, ce i-o ducem de nevastă.

– Bine drăguţă, tu ai să rămâi la mine până a veni bărbatul tău, Miia Ioan după tine, că şi eu numai după el mi-am bătut capul. Cu aceştialalţi, nişte încurcă lume, ce să fac?

Aşa s-a şi întâmplat. Fraţii lui Miia Ioan au avut voie să purceadă mai departe dimpreună cu nevestele, iar fata cea întrecătoare a rămas la babă, până a veni Miia Ioan după ea.

Ajung ei acasă şi dacă ajung spun numaidecât, că ce cale-i pe vale.

–Mi-aţi mâncat capul! – zice Miia Ioan, că din ghearele babei aceleia om pământean viu încă n-a scăpat. De nu m-ar duce dorul, aş lăsa ca voi să trageţi într-însa, aşa însă fără de nevastă n-am la ce fi bun. Pe lângă aceea milă-mi este, văzându-vă aşezaţi odată, să rămână atâta flamă de nevastă de izbelişte, ca nişte oi ale nimănui. Ce mi-o fi scris aceea să fie!

Şi se ia Miia Ioan la drum şi ba să se oprească el până ajunge la curţile babei aceleia.

– Bun sositul Miia Ioan! – zice baba.

Ai să ţi-o încrestezi, că de nu-mi vei face tot ce ţi-oi porunci, aici o să-ţi rămână ciolanele.

Şi anume! Pe mâine dimineaţă, pe când se ivesc zorile din dumbrava ceea, tu ai să faci secătură. Lemnele groase le vei pune deoparte crengile de alta, smicelele şi mugurii iarăşi la un loc. Apoi în secătură ari şi sameni, de aşa, ca pe dimineaţă grâul să fie secerat, îmblătit şi măcinat. Pe când mă voi scula, să am coc cald pe masă; – altcum nu-ţi stă capul unde-ţi stă, ci-ţi stă capul la picioare şi picioarele la cap.

Acum vede Miia Ioan ce grozav lucru poate să fie lucrul la o babă ca aceea! – „Amu-i amu Ioane! – zice el, pare-mi-se că aici ai să-ți laşi măselele, că de când e lume asta un lucru aşa al dracului de tot, cum baba cere de la tine, nu s-a mai auzit!"

Îşi frământă Miia Ioan minţile, în fel de chipuri şi-şi frământă, dar la nimic nu poate să iasă.

– Ce mi-a fi data! Să stau în creştet şi tot aşa are să fie cum mi-e scris în cartea sorţii; – tocmai de-aia la ce să mă iuşdesc de-a fitea.

Zicând acestea se ia aşa, tălălău Tănase prin cele curţi şi se miră el şi se ciudeşte de ce-i văd ochii, că erau atâtea minunăţii, de nu s-a mai pomenit decât numai acolo.

Cum trecea el pe lângă o pivniţă aude ceva foşnitură şi nu se poate răbda ca să nu se uite, că ce poate să mai fie şi acolo. Când la adică în pivniţă, un odor de fată, nu cum să fie, fără ca ruptă din soare, de s-o sorbi cu lingura.

Văzând ea că lui Miia Ioan nu i-s sunt oile toate, îl întreabă, că ce are şi ce-l roade la inimă.

Cela spune, că ui cum umblă baba să-i mâne capul, adiregându-l la lucruri ce Han-Tătar şi nu poate să le scoaţă în capăt.

– „Aceea nu te supere, – zice fata – ia biciul acesta şi după ce înserează pocneşte cu el în toate cele patru părţi ale lumii, că-ţi vin Harapi câţi frunză şi iarbă şi ei vor face totul."

Se bucura Miia Ioan, foarte se bucura. Mulţumeşte fetei pentru sprijin şi zice, că la vreme de nevoie şi el i-a sta bun pe cât l-or ajuta puterile.

Cum vine seara, ia cela biciul şi face după cum l-a învăţat fata.

Pe loc mi-s adună la Harapi, de să te ia groaza, chiar Miia Ioan să te cheme. Şi dacă se-adună ei, Harapii aceia, le zice Miia Ioan, să facă peste noapte aşa şi pe dincolo, cum era adecă porunca babei.

Se pun Harapii la muncă şi foc şi pârjol lucrau, – vorba celuia: „Săracele mâini multe!"

Dimineaţa pe când se crăpa de ziuă lucrul era isprăvit gata şi baba avea coc călduţ pe masă.

– Mare lucru cu Miia Ioan acesta! – cugeta baba – dar lasă numai, că trebuie să aflu eu ac şi de cojocul lui.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Acum vede Miia Ioan ce grozav lucru poate să fie lucrul la o babă ca aceea! – „Amu-i amu Ioane! – zice el, pare-mi-se că aici ai să-ți laşi măselele, că de când e lume asta un lucru aşa al dracului de tot, cum baba cere de la tine, nu s-a mai auzit!"

Îşi frământă Miia Ioan minţile, în fel de chipuri şi-şi frământă, dar la nimic nu poate să iasă.

– Ce mi-a fi data! Să stau în creştet şi tot aşa are să fie cum mi-e scris în cartea sorţii; – tocmai de-aia la ce să mă iuşdesc de-a fitea.

Zicând acestea se ia aşa, tălălău Tănase prin cele curţi şi se miră el şi se ciudeşte de ce-i văd ochii, că erau atâtea minunăţii, de nu s-a mai pomenit decât numai acolo.

Cum trecea el pe lângă o pivniţă aude ceva foşnitură şi nu se poate răbda ca să nu se uite, că ce poate să mai fie şi acolo. Când la adică în pivniţă, un odor de fată, nu cum să fie, fără ca ruptă din soare, de s-o sorbi cu lingura.

Văzând ea că lui Miia Ioan nu i-s sunt oile toate, îl întreabă, că ce are şi ce-l roade la inimă.

Cela spune, că ui cum umblă baba să-i mâne capul, adiregându-l la lucruri ce Han-Tătar şi nu poate să le scoaţă în capăt.

– „Aceea nu te supere, – zice fata – ia biciul acesta şi după ce înserează pocneşte cu el în toate cele patru părţi ale lumii, că-ţi vin Harapi câţi frunză şi iarbă şi ei vor face totul."

Se bucura Miia Ioan, foarte se bucura. Mulţumeşte fetei pentru sprijin şi zice, că la vreme de nevoie şi el i-a sta bun pe cât l-or ajuta puterile.

Cum vine seara, ia cela biciul şi face după cum l-a învăţat fata.

Pe loc mi-s adună la Harapi, de să te ia groaza, chiar Miia Ioan să te cheme. Şi dacă se-adună ei, Harapii aceia, le zice Miia Ioan, să facă peste noapte aşa şi pe dincolo, cum era adecă porunca babei.

Se pun Harapii la muncă şi foc şi pârjol lucrau, – vorba celuia: „Săracele mâini multe!"

Dimineaţa pe când se crăpa de ziuă lucrul era isprăvit gata şi baba avea coc călduţ pe masă.

– Mare lucru cu Miia Ioan acesta! – cugeta baba – dar lasă numai, că trebuie să aflu eu ac şi de cojocul lui.

- 82 -

– Te-ai purtat omeneşte, n-am ce zice, dar ascultă numai, că pe mâine ce ai să-mi faci; Colţul cela de piatră-l vezi. Pe mâine dimineaţă să-l izideşti şi să-l risipeşti; – în locul lui să pui vie şi-n făcutul zilei, struguri copţi să-mi aduci din via aceea; – altminterea îţi ascund soarele ca la o vrabie şi s-a mântuit apoi şi cu fata.

Babe de aceste să fi avut cine a scornit vorba, că fără de o babă şi o sută de zloţi să nu te laşi, – am nădejde că se sătura de lume dalbă, – îşi zice Miia Ioan.

Încolo toată a lui nădejde era fata. Se duce deci în părţile pivniţei ştiut şi-i spune, că uite că baba le mână strună aşa, că în urmă şi în capăt tot o să se înfunde, când i-a fi lumea mai dragă. Şi lui Miia Ioan lumea dragă-i era, că fata-i picase lui tronc la inimă, de nu mai ştia nici el ce să mai facă cu atâta dragoste.

– Nu te supăra deloc! – zice fata. – Na acum biciul cestălalt, fă ca şi dintâi, că ţi-or veni ei lucrători de ajuns.

Cumu-i mâine în revărsatul zorilor, colţul era izbit şi risipit şi via cum poate să fie mai colibită de struguri, nu i-am visa la noapte.

Nici acum n-a putut baba nimic, că nu-i curgea calea, îşi frământa însă foarte mult minţile, ca să-i pună capul.

– „Anul la mine e de trei zile Ioane, mai ai o zi, numai una singură şi apoi ţi-ai împlinit slujba şi poţi să te duci dimpreună cu nevasta, de cumva nu vrei să rămâi. Pe mâine dimineaţă să-mi durezi tu un pod de aramă de până colo. Pe podul acela să fie feluri şi feluri de pomi. Unii din ei să dea în mugur, alţii să înflorească şi iarăşi alţii să lege. Apoi să mai fie unii cu poamele în pârgă, alţii cu ele coapte, şi iarăşi alţii cu ele răscoapte, şi pe dimineaţă să am din ele pe masă la mine. Apoi să mai fie pe fiecare pom nouăzeci şi nouă de păsări, şi toată pasărea să cânte în nouă zeci şi nouă de *jersuri*. De nu vei face nu-ţi mai stă capul unde-ţi stă."

Miia Ioan şi de astă dată a ieşit bine în capăt, că fata i-a dat iarăşi un biciu, cu care pocnind în cele patru părţi ale lumii s-au adunat atâţia Harapi de cu zece erau încă mai mulţi decât frunză şi iarbă. Aceştia pe dimineaţa următoare au isprăvit toate, de mai bine nu se putea cere.

Baba era foc şi pară de mânie, că atât pe Miia Ioan cât şi pe fată are să-i scape din brânci. Se tot gândea în mintea ei de diavol, ce curse să-i

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– Te-ai purtat omeneşte, n-am ce zice, dar ascultă numai, că pe mâine ce ai să-mi faci; Colţul cela de piatră-l vezi. Pe mâine dimineaţă să-l izideşti şi să-l risipeşti; – în locul lui să pui vie şi-n făcutul zilei, struguri copţi să-mi aduci din via aceea; – altminterea îţi ascund soarele ca la o vrabie şi s-a mântuit apoi şi cu fata.

Babe de aceste să fi avut cine a scornit vorba, că fără de o babă şi o sută de zloţi să nu te laşi, – am nădejde că se sătura de lume dalbă, – îşi zice Miia Ioan.

Încolo toată a lui nădejde era fata. Se duce deci în părţile pivniţei ştiut şi-i spune, că uite că baba le mână strună aşa, că în urmă şi în capăt tot o să se înfunde, când i-a fi lumea mai dragă. Şi lui Miia Ioan lumea dragă-i era, că fata-i picase lui tronc la inimă, de nu mai ştia nici el ce să mai facă cu atâta dragoste.

– Nu te supăra deloc! – zice fata. – Na acum biciul cestălalt, fă ca şi dintâi, că ţi-or veni ei lucrători de ajuns.

Cumu-i mâine în revărsatul zorilor, colţul era izbit şi risipit şi via cum poate să fie mai colibită de struguri, nu i-am visa la noapte.

Nici acum n-a putut baba nimic, că nu-i curgea calea, îşi frământa însă foarte mult minţile, ca să-i pună capul.

– „Anul la mine e de trei zile Ioane, mai ai o zi, numai una singură şi apoi ţi-ai împlinit slujba şi poţi să te duci dimpreună cu nevasta, de cumva nu vrei să rămâi. Pe mâine dimineaţă să-mi durezi tu un pod de aramă de până colo. Pe podul acela să fie feluri şi feluri de pomi. Unii din ei să dea în mugur, alţii să înflorească şi iarăşi alţii să lege. Apoi să mai fie unii cu poamele în pârgă, alţii cu ele coapte, şi iarăşi alţii cu ele răscoapte, şi pe dimineaţă să am din ele pe masă la mine. Apoi să mai fie pe fiecare pom nouăzeci şi nouă de păsări, şi toată pasărea să cânte în nouă zeci şi nouă de *jersuri*. De nu vei face nu-ţi mai stă capul unde-ţi stă."

Miia Ioan şi de astă dată a ieşit bine în capăt, că fata i-a dat iarăşi un biciu, cu care pocnind în cele patru părţi ale lumii s-au adunat atâţia Harapi de cu zece erau încă mai mulţi decât frunză şi iarbă. Aceştia pe dimineaţa următoare au isprăvit toate, de mai bine nu se putea cere.

Baba era foc şi pară de mânie, că atât pe Miia Ioan cât şi pe fată are să-i scape din brânci. Se tot gândea în mintea ei de diavol, ce curse să-i

mai întindă, că doară, doară, i se sfeteşte. Să-i vadă sănătoşi rămaşi odată cu capul nu voia.

În vremea aceasta Miia Ioan şi cu fata ce fac, cum se înţeleg, cum nu, ei vor fi ştiind mai bine. Destul că numai destul ce-şi iau tălpăşiţa, încotro li se părea drumul mai scurt.

Numai târziu în zi vede baba, că nu-i nici fata şi nici Miia Ioan. Şi cum vede ea una ca asta, iute şi degrabă porneşte după ei pe sluga ce-l avea, ca să-i aducă morţi ori vii, cum a putea şi el.

Şi se ia sluga la drum şi merge, mă rog, şi merge de-i scăpărau călcâiele. Când de la o vreme numai să-i ajungă. Cum simte fata aşa ceva, îndată se dau îmbii de câte trei ori peste cap şi ea se face pe loc o veche mănăstire, iar el un popă bătrân cu o carte subsuoară.

– „Bună ziua cinstite părinte, dar n-ai văzut? n-ai cunoscut pe doi tineri, o fată şi-un fecior, să fi trecut prin părţile aceste?"

– „Ba am văzut fiule, văzut întocmai, pe când eram popă tânăr, vor fi ani mulţi de-atunci, de nu-i mai ţin minte."

– „Dacă aşa merge vorba, apoi mă întorc către casă, că tot n-o să-i ajung în veci."

Cu vorbele astea sluga face întocmai pe cum zisese, – iar ceia se dau din nou peste cap, se fac ca şi mai înainte şi pe-aci ţi-e drumul, aspru ca piperul.

Cum înţelege baba că prostul de slugă în ce chip s-a purtat, – pe loc îl ţesălă şi-i spune, că tocmai biserica şi cu popa cela au fost fugarii, – să grăbească deci din nou şi să-i aducă cu nepusă masă, că de unde nu, e vai! şi au! Până şi de măicuţa ce l-a băiat.

Şi merge sluga şi merge tot într-un răsuflu şi de la o vreme numai să-i ajungă iarăşi.

Fata bagă de seamă, iarăşi se dau îmbii de trei ori peste cap şi se fac: ea un lan întins de orz, ce-au fost prins frunte, iar el un copilandru ce-l apăra de pasări.

Soseşte acela şi întreabă, nu cumva a văzut trecând pe-acolo un fecior şi o fată? – iar băiatul, care era însuşi Miia Ioan şi nu altul, băiatul a răspuns, că da, el a văzut aşa ceva, pe când se semăna orzul, pe care-l grijeşte.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

mai întindă, că doară, doară, i se sfeteşte. Să-i vadă sănătoşi rămaşi odată cu capul nu voia.

În vremea aceasta Miia Ioan şi cu fata ce fac, cum se înţeleg, cum nu, ei vor fi ştiind mai bine. Destul că numai destul ce-şi iau tălpăşiţa, încotro li se părea drumul mai scurt.

Numai târziu în zi vede baba, că nu-i nici fata şi nici Miia Ioan. Şi cum vede ea una ca asta, iute şi degrabă porneşte după ei pe sluga ce-l avea, ca să-i aducă morţi ori vii, cum a putea şi el.

Şi se ia sluga la drum şi merge, mă rog, şi merge de-i scăpărau călcâiele. Când de la o vreme numai să-i ajungă. Cum simte fata aşa ceva, îndată se dau îmbii de câte trei ori peste cap şi ea se face pe loc o veche mănăstire, iar el un popă bătrân cu o carte subsuoară.

– „Bună ziua cinstite părinte, dar n-ai văzut? n-ai cunoscut pe doi tineri, o fată şi-un fecior, să fi trecut prin părţile aceste?"

– „Ba am văzut fiule, văzut întocmai, pe când eram popă tânăr, vor fi ani mulţi de-atunci, de nu-i mai ţin minte."

– „Dacă aşa merge vorba, apoi mă întorc către casă, că tot n-o să-i ajung în veci."

Cu vorbele astea sluga face întocmai pe cum zisese, – iar ceia se dau din nou peste cap, se fac ca şi mai înainte şi pe-aci ţi-e drumul, aspru ca piperul.

Cum înţelege baba că prostul de slugă în ce chip s-a purtat, – pe loc îl ţesălă şi-i spune, că tocmai biserica şi cu popa cela au fost fugarii, – să grăbească deci din nou şi să-i aducă cu nepusă masă, că de unde nu, e vai! şi au! Până şi de măicuţa ce l-a băiat.

Şi merge sluga şi merge tot într-un răsuflu şi de la o vreme numai să-i ajungă iarăşi.

Fata bagă de seamă, iarăşi se dau îmbii de trei ori peste cap şi se fac: ea un lan întins de orz, ce-au fost prins frunte, iar el un copilandru ce-l apăra de pasări.

Soseşte acela şi întreabă, nu cumva a văzut trecând pe-acolo un fecior şi o fată? – iar băiatul, care era însuşi Miia Ioan şi nu altul, băiatul a răspuns, că da, el a văzut aşa ceva, pe când se semăna orzul, pe care-l grijeşte.

– „Dacă-i aşa – zice sluga – nici nu mă duc mai departe, ci mă întorc acasă; – zice şi face.”

Că s-a întors fără leac de ispravă, lasă pe baba să mi ți-l canonească. Aşa mi l-a scărmănat sărmanul de s-a trecut de glumă, c-a rămas numai vânătăi şi plin de junghiuri, – om, neom, din bătaia aceea.

Apoi plecă iarăşi baba cu al ei cap şi se duce, mă rog, ca vântul şi ca gândul, c-o falcă-n cer cu una în pământ, că era mama zmeilor şi puteri avea din greu.

Şi după ce merge ea tocmai cât trebuieşte, iat-o că-i adulmecă şi dă din tălpi încă mai hoțeşte.

– „Nu ştiu dragoste ce poate să mă ardă-n spate atât de pogan! – zice Miia Ioan.”

– „Aruncă-ți ochii îndărăt şi te încredințează, că s-a mântuit cu noi, – răspunde fata din a sa parte.”

Adevărul este că din cer până în pământ era numai pară de fac, ce ieşea din gura babei.

Pe loc se dau iarăşi de trei ori peste cap şi se fac: unul un lac cu lapte, cât e mai mare şi mai adânc, iar celălalt pară de foc în mijlocul lacului.

Blestemă baba şi până şi spumă face de necaz, dar n-are încotro! Se pune deci pe sorbite, de scădea lacul văzând cu ochii, când însă mai s-ajungă para cea de foc, numai ce vezi, că crapă şi s-alege nimic de toată puterea ei. Aşa a fost să fie, se vede că Dumnezeu nu şade, fără tot încarcă şi descarcă, precum i-e voia şi plăcerea.

După ce se fac Miia Ioan şi cu fata, precum fusese mai înainte, se întorc la curțile şi comorile babei, adună frații şi părinții şi unde nu-mi croiesc un ospăț ca acela, pe un fund de fedeleş, de s-a mirat toată lumea, din părțile acelea. Apoi duc zile dalbe până-n ziua de azi, de n-or fi murit.

Mă urcai pe-o şa
Şi v-o spusei aşa.

1887

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Dacă-i aşa – zice sluga – nici nu mă duc mai departe, ci mă întorc acasă; – zice şi face.”

Că s-a întors fără leac de ispravă, lasă pe baba să mi ți-l canonească. Aşa mi l-a scărmănat sărmanul de s-a trecut de glumă, c-a rămas numai vânătăi şi plin de junghiuri, – om, neom, din bătaia aceea.

Apoi plecă iarăşi baba cu al ei cap şi se duce, mă rog, ca vântul şi ca gândul, c-o falcă-n cer cu una în pământ, că era mama zmeilor şi puteri avea din greu.

Şi după ce merge ea tocmai cât trebuieşte, iat-o că-i adulmecă şi dă din tălpi încă mai hoțeşte.

– „Nu ştiu dragoste ce poate să mă ardă-n spate atât de pogan! – zice Miia Ioan.”

– „Aruncă-ți ochii îndărăt şi te încredințează, că s-a mântuit cu noi, – răspunde fata din a sa parte.”

Adevărul este că din cer până în pământ era numai pară de fac, ce ieşea din gura babei.

Pe loc se dau iarăşi de trei ori peste cap şi se fac: unul un lac cu lapte, cât e mai mare şi mai adânc, iar celălalt pară de foc în mijlocul lacului.

Blestemă baba şi până şi spumă face de necaz, dar n-are încotro! Se pune deci pe sorbite, de scădea lacul văzând cu ochii, când însă mai s-ajungă para cea de foc, numai ce vezi, că crapă şi s-alege nimic de toată puterea ei. Aşa a fost să fie, se vede că Dumnezeu nu şade, fără tot încarcă şi descarcă, precum i-e voia şi plăcerea.

După ce se fac Miia Ioan şi cu fata, precum fusese mai înainte, se întorc la curțile şi comorile babei, adună frații şi părinții şi unde nu-mi croiesc un ospăț ca acela, pe un fund de fedeleş, de s-a mirat toată lumea, din părțile acelea. Apoi duc zile dalbe până-n ziua de azi, de n-or fi murit.

Mă urcai pe-o şa
Şi v-o spusei aşa.

1887

- 85 -

9. Prietenul îți pune capul[1]

– Poveste –

Ci c-o fost odată în Țărigrad doi prieteni, frați de cruce; amândoi flăcăi cu mustăcioară de-abia răsărită, amândoi voinici, şi mai pe sus de toate, amândoi putrezi de bogați. Ei îşi aveau corăbiile lor, mai multe la număr, oamenii lor, şi ceea ce e capul lucrului la trebile de negustorie, aveau puzderie de bani de se jucau în ei ca în pleavă cum se zice. Nici nu era fată frumoasă în Țărigrad şi unde se mai pot afla ele fete ca tocmai acolo? Nici nu era fată frumoasă, la care să nu i se fi aprins călcâiele după cei doi prieteni. Şi asta era un lucru cu totul firesc.

Destul, că unul din ei îşi leagă capul c-o fată de zeu! nici de împărat nu putea s-o taie. Celălalt a rămas tot flăcău.

Şi nu ştiu cum, şi nu ştiu de ce, dar după ce omul odată are casă şi masă, nu mai e care-a fost înainte, cu deosebire, dacă nevasta-i este dragă?! În sfârşit se vede, c-aşa e însuratul.

Nu-i vorbă! De dragi tot dragi îşi erau cei doi prieteni, numai că întâlnirile lor erau mai mult la țărmure ori pe spatele mării, căci de erau negustori şi negustorii multe daraveri au, ei o ştiu.

Într-una din zile iată, că vine, la prietenul rămas flăcău, o coroabă de babă, că să vedeți dumneavoastră, pe vremea aceea mai îmbătrâneau ele şi muierile, dar nu ca azi, când, vorba aceea: „Vrabia tot pui se vinde" vine, zic, o coroabă de babă la flăcău, şi-i zice, c-ar fi ştiind ea o drăguță de fată de să s-ascundă toate câte mai sunt.

La omul tânăr multe poți să-i zici, fără să-l scoți din toanele sale, când aude însă de-o fată frumoasă, şi încă frumoasă, nu cum să fie, fără ca ruptă din soare, apoi a sfeclit-o de tot. El trebuie s-o vadă că de nu nu-i bine!

– „Babe de astea multe lucruri au pus la cale, ştii? Cugetă tânărul în a sa minte; apoi zice:

– Apoi de! Ştii una moaşă? E o vorbă, că însuratul de tânăr nu strică, şi drept să-ți spun: De când prietenul meu, îl ştii mata, s-a însurat

[1] Revista "Amicul poporului", Sibiu, Călindariul pe anul bisect, 1888, pag.50-60

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

9. Prietenul îți pune capul[1]

– Poveste –

Ci c-o fost odată în Țărigrad doi prieteni, frați de cruce; amândoi flăcăi cu mustăcioară de-abia răsărită, amândoi voinici, şi mai pe sus de toate, amândoi putrezi de bogați. Ei îşi aveau corăbiile lor, mai multe la număr, oamenii lor, şi ceea ce e capul lucrului la trebile de negustorie, aveau puzderie de bani de se jucau în ei ca în pleavă cum se zice. Nici nu era fată frumoasă în Țărigrad şi unde se mai pot afla ele fete ca tocmai acolo? Nici nu era fată frumoasă, la care să nu i se fi aprins călcâiele după cei doi prieteni. Şi asta era un lucru cu totul firesc.

Destul, că unul din ei îşi leagă capul c-o fată de zeu! nici de împărat nu putea s-o taie. Celălalt a rămas tot flăcău.

Şi nu ştiu cum, şi nu ştiu de ce, dar după ce omul odată are casă şi masă, nu mai e care-a fost înainte, cu deosebire, dacă nevasta-i este dragă?! În sfârşit se vede, c-aşa e însuratul.

Nu-i vorbă! De dragi tot dragi îşi erau cei doi prieteni, numai că întâlnirile lor erau mai mult la țărmure ori pe spatele mării, căci de erau negustori şi negustorii multe daraveri au, ei o ştiu.

Într-una din zile iată, că vine, la prietenul rămas flăcău, o coroabă de babă, că să vedeți dumneavoastră, pe vremea aceea mai îmbătrâneau ele şi muierile, dar nu ca azi, când, vorba aceea: „Vrabia tot pui se vinde" vine, zic, o coroabă de babă la flăcău, şi-i zice, c-ar fi ştiind ea o drăguță de fată de să s-ascundă toate câte mai sunt.

La omul tânăr multe poți să-i zici, fără să-l scoți din toanele sale, când aude însă de-o fată frumoasă, şi încă frumoasă, nu cum să fie, fără ca ruptă din soare, apoi a sfeclit-o de tot. El trebuie s-o vadă că de nu nu-i bine!

– „Babe de astea multe lucruri au pus la cale, ştii? Cugetă tânărul în a sa minte; apoi zice:

– Apoi de! Ştii una moaşă? E o vorbă, că însuratul de tânăr nu strică, şi drept să-ți spun: De când prietenul meu, îl ştii mata, s-a însurat

[1] Revista "Amicul poporului", Sibiu, Călindariul pe anul bisect, 1888, pag.50-60

- 86 -

mult mi-am frământat mințile. Că să vezi, oricum să fie, tot nu e omul destul de om, până când nu poate zice: „Mă duc acasă, că m-a fi aşteptând nevasta”, şi e bine, când omul îşi doreşte casa. Dar iarăşi, să mă însor numai ca să fiu însurat, nu merge, zău nu! M-am gândit eu. De ai ştire despre vre-o ființă femeiască, cu care de-a dragul să mănânc pâine şi sare, ei bine, fie! De unde nu, mai slăbeşte-mă.

Mă rog numai! Ştiu o fată. Cum e, cum nu e, vei vedea. Eu nu zic nici albă, nici neagră, dar pereche tot nu-i vei afla, nici să umbli cu opinci de fier. De altcum nu te îndemn de loc, ca să nu-mi bagi de vină; stă însă, precum mai zisei, că nici de frumoasă, nici de harnică, nici de purtările ei, nu se afla suflet de om, care să poată zice, c-a mai văzut aşa ceva. De altcum da de n-ar fi ea, în cele din urmă mulțămită. Fătul meu, ştim ce-i azi, că vedem, ce-a fi mâine, poimâine, o ştie Dumnezeu.

– Dar fata aceea unde-i? C-aş dori s-o văd.

– Aci-i în Țărigrad. De ai voie putem merge numaidecât.

– Să!

Şi se duc ei cât se duc, şi numai ce intră într-un bordei de casă, în care locuia un bătrân cerşetor plin de neputințe. Fata cea frumoasă a lui era, şi nici că grăise baba neadevăr, pentru că atâta frumusețe, câtă era pe fata aceea, nici că s-a mai pomenit vreodată. Făt frumos ş-ar fi fost mândru cu ea.

N-am să mai lungesc vorba, că de ce, baba a primit bacşiş de la îmbii, ei tinerii, s-au cununat după lege. Apoi traiu mămucă! Îngerii din cer, poate, vor fi ducând-o mai bine, că de, sunt la masa lui Dumnezeu, care le are de toate, om pământean, însă, tocmai ca ei nu putea s-o ducă, că nu era cu putință.

Dar omul, când e fericit la vatra sa şi mai ales, dacă fericit este, că i-a dat Dumnezeu dar din cer, o nevăstuță mai pe sus decât toate nevestele, dacă-i şi frumoasă şi cu minte, şi înțeleaptă; dacă, este, zic, omul fericit şi astfel îi stau trebile pe-acasă, apoi nu e bine să se prea laude din gură. Asta n-o zic eu dintâi. Oamenii sunt cam ai drăcuțului şi nu le prea place, când te văd fericit în toate. Au pățit-o mulți şi-or mai păți-o.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

mult mi-am frământat mințile. Că să vezi, oricum să fie, tot nu e omul destul de om, până când nu poate zice: „Mă duc acasă, că m-a fi aşteptând nevasta”, şi e bine, când omul îşi doreşte casa. Dar iarăşi, să mă însor numai ca să fiu însurat, nu merge, zău nu! M-am gândit eu. De ai ştire despre vre-o ființă femeiască, cu care de-a dragul să mănânc pâine şi sare, ei bine, fie! De unde nu, mai slăbeşte-mă.

Mă rog numai! Ştiu o fată. Cum e, cum nu e, vei vedea. Eu nu zic nici albă, nici neagră, dar pereche tot nu-i vei afla, nici să umbli cu opinci de fier. De altcum nu te îndemn de loc, ca să nu-mi bagi de vină; stă însă, precum mai zisei, că nici de frumoasă, nici de harnică, nici de purtările ei, nu se afla suflet de om, care să poată zice, c-a mai văzut aşa ceva. De altcum da de n-ar fi ea, în cele din urmă mulțămită. Fătul meu, ştim ce-i azi, că vedem, ce-a fi mâine, poimâine, o ştie Dumnezeu.

– Dar fata aceea unde-i? C-aş dori s-o văd.

– Aci-i în Țărigrad. De ai voie putem merge numaidecât.

– Să!

Şi se duc ei cât se duc, şi numai ce intră într-un bordei de casă, în care locuia un bătrân cerşetor plin de neputințe. Fata cea frumoasă a lui era, şi nici că grăise baba neadevăr, pentru că atâta frumusețe, câtă era pe fata aceea, nici că s-a mai pomenit vreodată. Făt frumos ş-ar fi fost mândru cu ea.

N-am să mai lungesc vorba, că de ce, baba a primit bacşiş de la îmbii, ei tinerii, s-au cununat după lege. Apoi traiu mămucă! Îngerii din cer, poate, vor fi ducând-o mai bine, că de, sunt la masa lui Dumnezeu, care le are de toate, om pământean, însă, tocmai ca ei nu putea s-o ducă, că nu era cu putință.

Dar omul, când e fericit la vatra sa şi mai ales, dacă fericit este, că i-a dat Dumnezeu dar din cer, o nevăstuță mai pe sus decât toate nevestele, dacă-i şi frumoasă şi cu minte, şi înțeleaptă; dacă, este, zic, omul fericit şi astfel îi stau trebile pe-acasă, apoi nu e bine să se prea laude din gură. Asta n-o zic eu dintâi. Oamenii sunt cam ai drăcuțului şi nu le prea place, când te văd fericit în toate. Au pățit-o mulți şi-or mai păți-o.

- 87 -

Tânărul nostru n-avea altă sămânță de vorbă, decât despre nevastă-sa. Că este aşa de frumoasă, harnică, înțeleaptă şi mai ales, că e atât de credincioasă, cum nici că s-a mai născut alta sub soare.

La prietenul său îi venea nu ştiu cum atâta laudă, de altcum făcută pe dreptul. Însurat fiind şi el, nu-i plăcea, că ăsta-şi tot laudă nevasta.

– „Apoi ce? Zice el într-un rând. Nevastă-ta-i muiere ca toate muierile; mai frumoasă decât toate, ce-i drept, dar în urmă şi-n capăt, tot numai muiere şi ea, vorba ceea: „Plete lungi şi minte scurtă". Altcum nici că se poate.

Cela, ba că nu! cesta ba că da! Ba că nu; şi-i spune Sarsailă, că mai bine nu-mi vine să le zic, de fac prinsoare. Cine-a pierde, are să răspundă cu averea şi cu capul pe deasupra.

– Ajunge, dacă-mi aduci semn de la nevastă-mea şi-mi spui, că ce pete sunt la ea pe piept. Ajunge atât. Eu de sară mi-oi face coada colac şi, sub cuvânt, că am te miri ce trebi grabnice, mă voi cărăbăni de-acasă. Aşa zice prietenul cu nevasta frumoasă.

Cela, mai întâi de toate, se duce la baba ceea, bine ştiind el, că baba-i ochiul dracului. Îi dă, el ştie cât şi ce, ş-o câştigă pe a sa parte.

După ce înserează bine, baba ia un mare lădoi în spinare şi uşdri către casa nevestei celei frumoase dimpreună cu cela. Poarta era încuiată, că bărbatul de astă-dată nu era acasă. Strigă baba, şi numai decât îi răspunde nevasta dinlăuntru, că ce pofteşte. Şi nevasta aceea era un suflet de om creştinesc şi bine-şi aducea aminte, că numai babei are de a-i mulţumi pentru fericirea în care se află ea acum. De aceea, când baba i-a zis, că are o ladă cu puţinul ce ş-a agonisit şi ea, şi până de către ziuă, lipsind de-acasă, n-are cui s-o lase în grijă, suflet necăjit ce este; dacă Doamna…!

– O bucuros! Ei Saftă! Mergi deschide şi ajută la biata bătrână, că-i trudită săraca de ea!

Iese Safta, deschide poarta şi duc lădoiul de-l aşează tocmai în odaia, unde nevasta dormea. De sine se-nțelege, că încurcă lume era în lădoi.

Fiind aci vremea culcării, nevasta se roagă lui Dumnezeu ca s-o păzească de toate relele, se dezbracă punând mărgelele cele scumpe de grănat, chiar pe lădoi. Şi când s-a dezbrăcat ea, hoțul din lădoi lua bine

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Tânărul nostru n-avea altă sămânță de vorbă, decât despre nevastă-sa. Că este aşa de frumoasă, harnică, înțeleaptă şi mai ales, că e atât de credincioasă, cum nici că s-a mai născut alta sub soare.

La prietenul său îi venea nu ştiu cum atâta laudă, de altcum făcută pe dreptul. Însurat fiind şi el, nu-i plăcea, că ăsta-şi tot laudă nevasta.

– „Apoi ce? Zice el într-un rând. Nevastă-ta-i muiere ca toate muierile; mai frumoasă decât toate, ce-i drept, dar în urmă şi-n capăt, tot numai muiere şi ea, vorba ceea: „Plete lungi şi minte scurtă". Altcum nici că se poate.

Cela, ba că nu! cesta ba că da! Ba că nu; şi-i spune Sarsailă, că mai bine nu-mi vine să le zic, de fac prinsoare. Cine-a pierde, are să răspundă cu averea şi cu capul pe deasupra.

– Ajunge, dacă-mi aduci semn de la nevastă-mea şi-mi spui, că ce pete sunt la ea pe piept. Ajunge atât. Eu de sară mi-oi face coada colac şi, sub cuvânt, că am te miri ce trebi grabnice, mă voi cărăbăni de-acasă. Aşa zice prietenul cu nevasta frumoasă.

Cela, mai întâi de toate, se duce la baba ceea, bine ştiind el, că baba-i ochiul dracului. Îi dă, el ştie cât şi ce, ş-o câştigă pe a sa parte.

După ce înserează bine, baba ia un mare lădoi în spinare şi uşdri către casa nevestei celei frumoase dimpreună cu cela. Poarta era încuiată, că bărbatul de astă-dată nu era acasă. Strigă baba, şi numai decât îi răspunde nevasta dinlăuntru, că ce pofteşte. Şi nevasta aceea era un suflet de om creştinesc şi bine-şi aducea aminte, că numai babei are de a-i mulţumi pentru fericirea în care se află ea acum. De aceea, când baba i-a zis, că are o ladă cu puţinul ce ş-a agonisit şi ea, şi până de către ziuă, lipsind de-acasă, n-are cui s-o lase în grijă, suflet necăjit ce este; dacă Doamna…!

– O bucuros! Ei Saftă! Mergi deschide şi ajută la biata bătrână, că-i trudită săraca de ea!

Iese Safta, deschide poarta şi duc lădoiul de-l aşează tocmai în odaia, unde nevasta dormea. De sine se-nțelege, că încurcă lume era în lădoi.

Fiind aci vremea culcării, nevasta se roagă lui Dumnezeu ca s-o păzească de toate relele, se dezbracă punând mărgelele cele scumpe de grănat, chiar pe lădoi. Şi când s-a dezbrăcat ea, hoțul din lădoi lua bine

seama, c-avea tăiată o spărtură cât pumnul în lădoi. Când şi-a dezbrăcat pieptăraşul cel cusut numai flori şi fluturi de aur de cel scump şi lamura argintului, nu ştiu ce face, că i se agață mâna ei dalbă de gura cămăşii şi arată un sân ca neaua cea curată, iar pe sân lucea soarele şi luna, încât vorba cântecului:

„S-o vezi bade şi să mori!”

După ce se culcă, nevoiaşul naibii scoate mâna prin spărtură şi-i că mai pitulează cele mărgele.

De către ziuă vine baba şi-şi duce iar lădoiul cu ajutorul Saftei.

Trece prânzul mic, vine cel mare; trece ş-acela şi vine amiaza, dar lucru nemaipomenit! Prietenul cu nevasta frumoasă nu vine acasă la mâncare.

– Mare lucru! Cugetă nevasta. Am să merg să văd ce-i cu el. Astă noapte n-a dormit acasă, peste zi încă nu s-arată; omul acela are, ce are, trebuie să-l caut la corabie.

Gătește nişte plăcinte, ştiți, ca nevasta tânără, ce are bărbat voinic şi-i este drag, aluat puțin şi caş dulce cât de mult; după ce le pune într-o merindeață curată ca fulgul şi cusută cu flori, o ia către țărmul mării.

Bărbatul ei într-aceea auzise şi ce nu trebuia să audă, pentru că era o minciună de cele mai cu coarne. În sfârşit vorbele rele uşor se cred, cu deosebire, dacă sunt despre neveste frumoase.

– Ei, bărbățele! frumos îți şade; soarele a scăpătat de amiază şi tu ba să vii acasă! Hai de mâncă ceva bun, că ți-am adus, şti, ce-ți place ție!

– Taci muiere, că m-ai mâncat până dincolo!

– Eu??

El nu mai zice nimic, iar ea aleargă la el în corabie, să-l întrebe, ce are şi ce-l roade la inimă.

De-abia a pus nevasta piciorul în corabie şi bărbatul o dezleagă de la țărm şi-i dă drumul încătrău a bate vântul într-acolo să meargă. Şi bărbatul, pe când se depărta corabia cu nevasta, ce plângea şi se jeluia ca omul ajuns în aşa mare nevoie, bărbatul, zic, sta pe corabia prietenului său de cruce, se uita şi el cu duioasă inimă după ea, că era un odor de nevastă ca aceea, şi-o iubea din toată inima.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

seama, c-avea tăiată o spărtură cât pumnul în lădoi. Când şi-a dezbrăcat pieptăraşul cel cusut numai flori şi fluturi de aur de cel scump şi lamura argintului, nu ştiu ce face, că i se agață mâna ei dalbă de gura cămăşii şi arată un sân ca neaua cea curată, iar pe sân lucea soarele şi luna, încât vorba cântecului:

„S-o vezi bade şi să mori!”

După ce se culcă, nevoiaşul naibii scoate mâna prin spărtură şi-i că mai pitulează cele mărgele.

De către ziuă vine baba şi-şi duce iar lădoiul cu ajutorul Saftei.

Trece prânzul mic, vine cel mare; trece ş-acela şi vine amiaza, dar lucru nemaipomenit! Prietenul cu nevasta frumoasă nu vine acasă la mâncare.

– Mare lucru! Cugetă nevasta. Am să merg să văd ce-i cu el. Astă noapte n-a dormit acasă, peste zi încă nu s-arată; omul acela are, ce are, trebuie să-l caut la corabie.

Gătește nişte plăcinte, ştiți, ca nevasta tânără, ce are bărbat voinic şi-i este drag, aluat puțin şi caş dulce cât de mult; după ce le pune într-o merindeață curată ca fulgul şi cusută cu flori, o ia către țărmul mării.

Bărbatul ei într-aceea auzise şi ce nu trebuia să audă, pentru că era o minciună de cele mai cu coarne. În sfârşit vorbele rele uşor se cred, cu deosebire, dacă sunt despre neveste frumoase.

– Ei, bărbățele! frumos îți şade; soarele a scăpătat de amiază şi tu ba să vii acasă! Hai de mâncă ceva bun, că ți-am adus, şti, ce-ți place ție!

– Taci muiere, că m-ai mâncat până dincolo!

– Eu??

El nu mai zice nimic, iar ea aleargă la el în corabie, să-l întrebe, ce are şi ce-l roade la inimă.

De-abia a pus nevasta piciorul în corabie şi bărbatul o dezleagă de la țărm şi-i dă drumul încătrău a bate vântul într-acolo să meargă. Şi bărbatul, pe când se depărta corabia cu nevasta, ce plângea şi se jeluia ca omul ajuns în aşa mare nevoie, bărbatul, zic, sta pe corabia prietenului său de cruce, se uita şi el cu duioasă inimă după ea, că era un odor de nevastă ca aceea, şi-o iubea din toată inima.

- 89 -

– De-i fi nevinovată să te cruțe Dumnezeu, c-am cunoscut în tine un bun suflet de om până acum, de unde nu, în mare fie-ți masul, că la grea nevoie m-ai adus!

Astfel grăieşte bărbatul şi-l podidesc lacrimile ca pe un copil mic. Iar prietenul său râdea în pumni, nici vorbă! Rea inimă de om.

Precum vedeți, bine a zis, cine-a zis, că „Prietenul îți pune capul!"

Bărbatul ei pierzând prinsoarea, a dat celuia şi case, şi corăbii, şi bani şi tot ce-a avut. Cu capul a rămas, că şi cela, n-avea ce, cu două capuri.

Tot ca în ziua de azi, era şi pe vremile acelea. Când omul nu mai avea nici un modru în lumea asta, se făcea ostaş împărătesc, şi omul nostru încă, ostaş s-a făcut. Avea el şi ceva învățătură, umblase mult şi mult a cuprins de ici, de colea, de aceea a fost primit cu brațe deschise.

Au trecut zile şi-au trecut săptămâni şi nevasta tot pe luciul mării. Nu văzuse ea zăranie de om, fără numai cer şi apă şi altă nimic.

Râuri de lacrimi a vărsat ea în zilele acelea, şi s-a rugat atât, de nici la o mănăstire mai altcum. Şi ruga ieşită din suflet curat străbate cerul ş-ajunge înaintea tronului dumnezeiesc.

Într-o zi vede în zare o altă corabie, ce venea țintă spre ea.

– Doamne mulțămescu-ți, că mai ocrotit! Zice ea.

Sosesc ceia, dar ce să vezi? Nu erau oameni de înțeles, ci hoți de mare, ce fură şi jefuie tot, ce le cade în gheare; ei dar n-au venit cu gânduri bune.

Fireşte, că pe corabie multe cele nu se găseau; tot ce era, era nevasta, dar le-a căzut tronc la inimă, şi cu deosebire căpitanului. Dar nu ştiu cum se face, că suflând vântul tare, hoții zăresc sânul alb al nevestei şi pe el soarele şi luna strălucind.

– Nu e o ființă omenească, le zice căpitanul în şoaptă, e zâna mării; fiți cu minte băieți, că de unde nu, o pățim! Spre țărmure copii! Strigă el ca un leu.

Prind flăcăii vâslele cu a le lor mâini vânjoase şi, ajutați de vânt încă, despică marea ş-alunecă vasul, uşor ca săgeata. Nu mult le-au trebuit ş-au ajuns uscatul. Aci numai decât descarcă nevasta şi se fac nevăzuți până în ziua de azi.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– De-i fi nevinovată să te cruțe Dumnezeu, c-am cunoscut în tine un bun suflet de om până acum, de unde nu, în mare fie-ți masul, că la grea nevoie m-ai adus!

Astfel grăieşte bărbatul şi-l podidesc lacrimile ca pe un copil mic. Iar prietenul său râdea în pumni, nici vorbă! Rea inimă de om.

Precum vedeți, bine a zis, cine-a zis, că „Prietenul îți pune capul!"

Bărbatul ei pierzând prinsoarea, a dat celuia şi case, şi corăbii, şi bani şi tot ce-a avut. Cu capul a rămas, că şi cela, n-avea ce, cu două capuri.

Tot ca în ziua de azi, era şi pe vremile acelea. Când omul nu mai avea nici un modru în lumea asta, se făcea ostaş împărătesc, şi omul nostru încă, ostaş s-a făcut. Avea el şi ceva învățătură, umblase mult şi mult a cuprins de ici, de colea, de aceea a fost primit cu brațe deschise.

Au trecut zile şi-au trecut săptămâni şi nevasta tot pe luciul mării. Nu văzuse ea zăranie de om, fără numai cer şi apă şi altă nimic.

Râuri de lacrimi a vărsat ea în zilele acelea, şi s-a rugat atât, de nici la o mănăstire mai altcum. Şi ruga ieşită din suflet curat străbate cerul ş-ajunge înaintea tronului dumnezeiesc.

Într-o zi vede în zare o altă corabie, ce venea țintă spre ea.

– Doamne mulțămescu-ți, că mai ocrotit! Zice ea.

Sosesc ceia, dar ce să vezi? Nu erau oameni de înțeles, ci hoți de mare, ce fură şi jefuie tot, ce le cade în gheare; ei dar n-au venit cu gânduri bune.

Fireşte, că pe corabie multe cele nu se găseau; tot ce era, era nevasta, dar le-a căzut tronc la inimă, şi cu deosebire căpitanului. Dar nu ştiu cum se face, că suflând vântul tare, hoții zăresc sânul alb al nevestei şi pe el soarele şi luna strălucind.

– Nu e o ființă omenească, le zice căpitanul în şoaptă, e zâna mării; fiți cu minte băieți, că de unde nu, o pățim! Spre țărmure copii! Strigă el ca un leu.

Prind flăcăii vâslele cu a le lor mâini vânjoase şi, ajutați de vânt încă, despică marea ş-alunecă vasul, uşor ca săgeata. Nu mult le-au trebuit ş-au ajuns uscatul. Aci numai decât descarcă nevasta şi se fac nevăzuți până în ziua de azi.

- 90 -

Iar aceasta îşi face trei cruci şi se ia încătrău o duc ochii. Şi s-a dus, dus, multă lume împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că-i o dragă de poveste, cum n-a fost şi nici că este; într-un târziu ajunge la nişte curţi împărăteşti, unde a şi intrat în slujbă.

Ş-avea împăratul acela de fecior, om nu tufă, şi feciorul era de însurat.

Erau în părţile acelea crai şi împăraţi de toată mâna, aveau ei şi fete în păr, de-ţi fugea ochii pe ele, şi ardeau toate după feciorul de împărat. Dar ce folos? La feciorul de Împărat, moarte-i trebuia, dar nevastă numai şi numai cea întrată la ei în slujbă. Toată truda împăratului bătrân de a-l trage în altă gazdă, a rămas iaca-aşa vorbe goale. Când e vorba de pornirile inimii, Dumnezeu poate, că trebuie să poată, de-al de noi însă, cărăm apă cu ciurul.

S-a făcut un ospăţ de să te tot miri şi dezmiri.

Când a înţeles împăratul, că uite, pe pieptul noră-sa luceşte soarele şi luna, s-a dumerit de tot. Ba-i era dragă de s-o bage în sân! Da-i cinstea curtenii, o iubea împărăţia toată, ba-i mersese vestea peste nouă mări şi nouă ţări de frumoasă, de harnică şi de înţeleaptă.

Când deodată numai ce se încinge un război pe moarte, pe viaţă. La nişte crai vecini, te miri de ce le-a sărit ţandăra, şi se ridică măi, câtă frunză şi iarbă în contra împăratului. Acesta era c-un picior în groapă, sapa şi lopata, aceea o mai aştepta şi el, că ş-a trăit traiul şi ş-a mâncat mălaiul; de luptă, de mult trecuse alba dealul! Toată treaba era feciorul.

Acesta-şi sărută nevasta, şi plecă în fruntea unei cete de ostaşi tot unul ca unul.

Bate feciorul de împărat pe ceia de tot puzderii îi face. Ba intră chiar în ţara lor şi-şi face mendrele cumu-i place lui.

Într-aceea nevasta lui face doi îngeri de copii, că altcum nu le poţi zice, părul lor fir de aur, pe frunte stele lucitoare, iar în mâini mere de aur. Minunate lucruri pe vremile acelea! dragii moşului.

Bătrânul n-are ce lucra, fără hai să dea de ştire la fecior, ca uite cu ce nepoţei l-a dăruit noru-sa! Se pune şi scrie toate din fir în păr, şi după ce face scrisoarea, o dă la un ordinanţ s-o ducă. Ordinanţul acela era o gură spartă. Pe cale, pe cine nu întâlnea acela nu afla, că el în ce trebi aleargă. Între alţii i-a scos lucrul cel rău în cale şi pe bărbatul cel dintâi

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Iar aceasta îşi face trei cruci şi se ia încătrău o duc ochii. Şi s-a dus, dus, multă lume împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că-i o dragă de poveste, cum n-a fost şi nici că este; într-un târziu ajunge la nişte curţi împărăteşti, unde a şi intrat în slujbă.

Ş-avea împăratul acela de fecior, om nu tufă, şi feciorul era de însurat.

Erau în părţile acelea crai şi împăraţi de toată mâna, aveau ei şi fete în păr, de-ţi fugea ochii pe ele, şi ardeau toate după feciorul de împărat. Dar ce folos? La feciorul de Împărat, moarte-i trebuia, dar nevastă numai şi numai cea întrată la ei în slujbă. Toată truda împăratului bătrân de a-l trage în altă gazdă, a rămas iaca-aşa vorbe goale. Când e vorba de pornirile inimii, Dumnezeu poate, că trebuie să poată, de-al de noi însă, cărăm apă cu ciurul.

S-a făcut un ospăţ de să te tot miri şi dezmiri.

Când a înţeles împăratul, că uite, pe pieptul noră-sa luceşte soarele şi luna, s-a dumerit de tot. Ba-i era dragă de s-o bage în sân! Da-i cinstea curtenii, o iubea împărăţia toată, ba-i mersese vestea peste nouă mări şi nouă ţări de frumoasă, de harnică şi de înţeleaptă.

Când deodată numai ce se încinge un război pe moarte, pe viaţă. La nişte crai vecini, te miri de ce le-a sărit ţandăra, şi se ridică măi, câtă frunză şi iarbă în contra împăratului. Acesta era c-un picior în groapă, sapa şi lopata, aceea o mai aştepta şi el, că ş-a trăit traiul şi ş-a mâncat mălaiul; de luptă, de mult trecuse alba dealul! Toată treaba era feciorul.

Acesta-şi sărută nevasta, şi plecă în fruntea unei cete de ostaşi tot unul ca unul.

Bate feciorul de împărat pe ceia de tot puzderii îi face. Ba intră chiar în ţara lor şi-şi face mendrele cumu-i place lui.

Într-aceea nevasta lui face doi îngeri de copii, că altcum nu le poţi zice, părul lor fir de aur, pe frunte stele lucitoare, iar în mâini mere de aur. Minunate lucruri pe vremile acelea! dragii moşului.

Bătrânul n-are ce lucra, fără hai să dea de ştire la fecior, ca uite cu ce nepoţei l-a dăruit noru-sa! Se pune şi scrie toate din fir în păr, şi după ce face scrisoarea, o dă la un ordinanţ s-o ducă. Ordinanţul acela era o gură spartă. Pe cale, pe cine nu întâlnea acela nu afla, că el în ce trebi aleargă. Între alţii i-a scos lucrul cel rău în cale şi pe bărbatul cel dintâi

al nevestei, căci acum era ostaş şi el. Acesta pricepea îndată, că ce cale-i pe vale şi vede, că noroc a avut, dar n-a avut minte. Ia cu vorba pe ordinanţ şi la un popas ca mai pitulează scrisoarea de unde era pusă, iar în locul ei pune alta de mâna ei făcută. Aici scris era, că nevasta a dat viaţă la doi căţei şi că e vrednică de toată urgia lumii.

Când citeşte feciorul de împărat un lucru ca acela, fiori reci îl trec din creştet până în tălpi. El singur nu ştia ce să facă.

Răspunde totuşi la tată-său, că la nevastă, deocamdată să-i dea bună pace, că acuma e buiguit de cap, l-au părăsit toate minţile, şi nu ştie nici el, ce să mai zică. Dă scrisoarea la ordinanţ şi-i dă drumul.

Dar cela iar i-a ţinut calea, iar l-a momit cu vorbe şi i-a schimbat cartea.

Aici scris era iarăşi, că la nevastă numai decât să-i taie mâinile de prin coate, să-i lege copii în spate şi să-i dea drumul; căci altcum, venind el, are să facă o minune de are să se mire lumea şi ţara.

Miră-să, ciudeşte-se bătrânul împărat şi nu putea să-şi dea seama, că ce fel de năbădăi i-a apucat feciorul! Află şi nevasta şi se întristează rău de tot. se roagă însă ea însăşi să-i taie mâinile şi să-i dea drumul, căci, până una alta, rămâne batăr cu o scânteie de viaţă. Face bătrânul întocmai pe tocmai, cum stă scris negru pe alb, în carte.

Se duce nevasta şi se duce, duce, trei zile de-a rândul şi numai ce ajunge într-un codru uitat de toată lumea. Lasă că era amărâtă pentru cele mâini cioampe, jalea şi necazul ei însă, că nu poate lua jos copilaşii să sugă, că-i crapă pieptul şi bieţii de ei ţipă de să le chiar plângi de milă. Numai Dumnezeu putea să ştie inima ei.

Şi chiar lui Dumnezeu însuşi i-a fost milă, ş-a lăsat să fie acolea pe loc nişte case frumoase, ca la ales crai. Intră nevasta în ele şi caută în toate părţile după stăpân dar stăpân nicăieri. Pe una din mese, află o scrisoare şi dând să citească, vede, că acele case sunt un dar dumnezeiesc, pentru care nu putea să-i mulţumească îndeajuns. Caută ea în toate părţile şi în grajd află un murg, curat leu, paraleu de să întreci pasărea. Pe cal scrisoare era, şi-n ea sta scris, că ea să-şi bage mâinile în fântâna din mijlocul curţii, că-i vor creşte pe loc. Aşa a şi fost.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

al nevestei, căci acum era ostaş şi el. Acesta pricepea îndată, că ce cale-i pe vale şi vede, că noroc a avut, dar n-a avut minte. Ia cu vorba pe ordinanţ şi la un popas ca mai pitulează scrisoarea de unde era pusă, iar în locul ei pune alta de mâna ei făcută. Aici scris era, că nevasta a dat viaţă la doi căţei şi că e vrednică de toată urgia lumii.

Când citeşte feciorul de împărat un lucru ca acela, fiori reci îl trec din creştet până în tălpi. El singur nu ştia ce să facă.

Răspunde totuşi la tată-său, că la nevastă, deocamdată să-i dea bună pace, că acuma e buiguit de cap, l-au părăsit toate minţile, şi nu ştie nici el, ce să mai zică. Dă scrisoarea la ordinanţ şi-i dă drumul.

Dar cela iar i-a ţinut calea, iar l-a momit cu vorbe şi i-a schimbat cartea.

Aici scris era iarăşi, că la nevastă numai decât să-i taie mâinile de prin coate, să-i lege copii în spate şi să-i dea drumul; căci altcum, venind el, are să facă o minune de are să se mire lumea şi ţara.

Miră-să, ciudeşte-se bătrânul împărat şi nu putea să-şi dea seama, că ce fel de năbădăi i-a apucat feciorul! Află şi nevasta şi se întristează rău de tot. se roagă însă ea însăşi să-i taie mâinile şi să-i dea drumul, căci, până una alta, rămâne batăr cu o scânteie de viaţă. Face bătrânul întocmai pe tocmai, cum stă scris negru pe alb, în carte.

Se duce nevasta şi se duce, duce, trei zile de-a rândul şi numai ce ajunge într-un codru uitat de toată lumea. Lasă că era amărâtă pentru cele mâini cioampe, jalea şi necazul ei însă, că nu poate lua jos copilaşii să sugă, că-i crapă pieptul şi bieţii de ei ţipă de să le chiar plângi de milă. Numai Dumnezeu putea să ştie inima ei.

Şi chiar lui Dumnezeu însuşi i-a fost milă, ş-a lăsat să fie acolea pe loc nişte case frumoase, ca la ales crai. Intră nevasta în ele şi caută în toate părţile după stăpân dar stăpân nicăieri. Pe una din mese, află o scrisoare şi dând să citească, vede, că acele case sunt un dar dumnezeiesc, pentru care nu putea să-i mulţumească îndeajuns. Caută ea în toate părţile şi în grajd află un murg, curat leu, paraleu de să întreci pasărea. Pe cal scrisoare era, şi-n ea sta scris, că ea să-şi bage mâinile în fântâna din mijlocul curţii, că-i vor creşte pe loc. Aşa a şi fost.

- 92 -

Darul lui Dumnezeu, dragii moşului, când stă să te-ajungă apoi să te ţii, că-ţi vin toate strună; dar iarăşi; Ajunge degetul lui cel mic, ca să fi bătut din cer până în pământ.

Într-aceea soseşte feciorul de împărat de la război şi văd că un om fără suflet le-a spart casa. Mai întâi de toate ordinanţul a mâncat o papară, de nici tu Sân-Petru, când i-a venit pofta să mâie la cimpoieriu peste noapte, nici el! Apoi se ia feciorul de împărat în lume să-şi caut nevasta şi copiii.

Şi s-a dus el dus, până ce-a ajuns în cel codru. Fiind seară, trage la casa ce-i era îndemână, şi se roagă ca să se poată odihni peste noapte.

Doamna casei era o nevastă tânără, şi decât a lui mai frumoasă încă. Lui aşa i se părea, că de cunoscut nici vorbă!

După ce se plângătuieşte el de-ajuns, după ce-şi blestemă ceasul în care a plecat la război, că mai bine să fi prădat ei, duşmanii, ţara toată, numai nevasta să-i fie rămas, cu un cuvânt, după ce se jeluieşte cât ştie el, ea îşi desface sânul şi-i arată lucind soarele şi luna! Mai arată-i ea şi copilaşii ce dormeau duşi, în altă odaie, cu stelele lucitoare pe frunte şi cu merele de aur în mâini. Apoi să fi văzut bucurie?!

După ce s-au întors la bătrânul, acesta de voios ce era, i-a aşezat pe ei în scaunul domniei şi ca domnitori noi, au făcut o petrecere, de s-a veselit toată lumea din ţara aceea.

De n-or fi murit şi azi trăiesc.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Darul lui Dumnezeu, dragii moşului, când stă să te-ajungă apoi să te ţii, că-ţi vin toate strună; dar iarăşi; Ajunge degetul lui cel mic, ca să fi bătut din cer până în pământ.

Într-aceea soseşte feciorul de împărat de la război şi văd că un om fără suflet le-a spart casa. Mai întâi de toate ordinanţul a mâncat o papară, de nici tu Sân-Petru, când i-a venit pofta să mâie la cimpoieriu peste noapte, nici el! Apoi se ia feciorul de împărat în lume să-şi caut nevasta şi copiii.

Şi s-a dus el dus, până ce-a ajuns în cel codru. Fiind seară, trage la casa ce-i era îndemână, şi se roagă ca să se poată odihni peste noapte.

Doamna casei era o nevastă tânără, şi decât a lui mai frumoasă încă. Lui aşa i se părea, că de cunoscut nici vorbă!

După ce se plângătuieşte el de-ajuns, după ce-şi blestemă ceasul în care a plecat la război, că mai bine să fi prădat ei, duşmanii, ţara toată, numai nevasta să-i fie rămas, cu un cuvânt, după ce se jeluieşte cât ştie el, ea îşi desface sânul şi-i arată lucind soarele şi luna! Mai arată-i ea şi copilaşii ce dormeau duşi, în altă odaie, cu stelele lucitoare pe frunte şi cu merele de aur în mâini. Apoi să fi văzut bucurie?!

După ce s-au întors la bătrânul, acesta de voios ce era, i-a aşezat pe ei în scaunul domniei şi ca domnitori noi, au făcut o petrecere, de s-a veselit toată lumea din ţara aceea.

De n-or fi murit şi azi trăiesc.

Grigorie Sima a lui Ioan

10. Petru Voinicul [1]

– Poveste –

A fost odată, ca niciodată, un om şi-o muiere pârliți de săraci, încât sta să saie-n apă. Sufletul din oase, un bordei hârbuit sprijinit de patru țapi bătuți în pământ şi-un copilaş cu numele Petre, – atât aveau numai în lumea asta.

Şi fiind că aşa le-a fost dată, ca sărăcia să se țină de ei ca scaiul de oaie, ba să-ți poată da înainte odată cu capul.

Peste zi când părinții erau la lucru, lui Petre ba să-i poată da ei mai mult, decât două roajbe de parale; – vază el cum a putut custa, că ei, mai mult nu pot!

Aşa-feliu ținut, Petre ştia mai toate zilele, că ce lucru mai poate să fie, şi foamea aceea, despre care bătrânii ne spun; – da! Avea Petre cunoştințe întinse despre foamete, căci cu cele două parale numai, umbla rupt de foame de-i pocneau urechile şi-i chiorăia pântecele ca la un lup hămesit, ce numai se leagănă umblând.

Dar nu-i tot cum cugetă omul, ci cum dă Domnul!

Petre, deşi crescut mai tot cu răbdări prăjite din mila cinstitei neaveri gătite, creştea, mă rog, se împuterea văzând cu ochii de-ți era mai mare dragul să-l priveşti. Nu se găsea copil să-l taie în satul împăratului de Roşu, unde se născuse, nu nici unul; tocmai de aceia i-au născocit numele de Petre-Voinicul şi aşa a rămas până în ziua de azi şi va rămânea, cât a fi mălaiul în țară.

Într-o zi copii satului, la joc fiind adunați, cum şi de unde, nu se ştie, destul, că află un puiuț de şarpe. Şi, dacă află ei pe puiuțul de şarpe, se pun pe el cu ciomege, cu pietre că pe-aci să-l strucească, numai țâcă mică să fi mai dat.

Lui *Petre-Voinicul*, se-nțelege, că era de față şi el, – i se face oarecum milă.

– „Vă dau cele două parale, ce le am pe ziua de azi, nu stropşiți şarpele, ci mai bucuros dați-mi-l mie! – zice el.”

[1] Revista “Amicul poporului” Sibiu, 1889, pag. 45-57.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

10. Petru Voinicul [1]

– Poveste –

A fost odată, ca niciodată, un om şi-o muiere pârliți de săraci, încât sta să saie-n apă. Sufletul din oase, un bordei hârbuit sprijinit de patru țapi bătuți în pământ şi-un copilaş cu numele Petre, – atât aveau numai în lumea asta.

Şi fiind că aşa le-a fost dată, ca sărăcia să se țină de ei ca scaiul de oaie, ba să-ți poată da înainte odată cu capul.

Peste zi când părinții erau la lucru, lui Petre ba să-i poată da ei mai mult, decât două roajbe de parale; – vază el cum a putut custa, că ei, mai mult nu pot!

Aşa-feliu ținut, Petre ştia mai toate zilele, că ce lucru mai poate să fie, şi foamea aceea, despre care bătrânii ne spun; – da! Avea Petre cunoştințe întinse despre foamete, căci cu cele două parale numai, umbla rupt de foame de-i pocneau urechile şi-i chiorăia pântecele ca la un lup hămesit, ce numai se leagănă umblând.

Dar nu-i tot cum cugetă omul, ci cum dă Domnul!

Petre, deşi crescut mai tot cu răbdări prăjite din mila cinstitei neaveri gătite, creştea, mă rog, se împuterea văzând cu ochii de-ți era mai mare dragul să-l priveşti. Nu se găsea copil să-l taie în satul împăratului de Roşu, unde se născuse, nu nici unul; tocmai de aceia i-au născocit numele de Petre-Voinicul şi aşa a rămas până în ziua de azi şi va rămânea, cât a fi mălaiul în țară.

Într-o zi copii satului, la joc fiind adunați, cum şi de unde, nu se ştie, destul, că află un puiuț de şarpe. Şi, dacă află ei pe puiuțul de şarpe, se pun pe el cu ciomege, cu pietre că pe-aci să-l strucească, numai țâcă mică să fi mai dat.

Lui *Petre-Voinicul*, se-nțelege, că era de față şi el, – i se face oarecum milă.

– „Vă dau cele două parale, ce le am pe ziua de azi, nu stropşiți şarpele, ci mai bucuros dați-mi-l mie! – zice el.”

[1] Revista “Amicul poporului” Sibiu, 1889, pag. 45-57.

- 94 -

– „Paralele vorbesc, răspund băieții; – al tău să fie.”

Ia Petre puiul cel de şarpe şi-l duce acasă, la bordei, unde îi face culcuş moale după cuptor şi-l pune să şadă acolo.

– „Bun suflet de om ai Petre! – zice puiul cel de şarpe, n-am să uit de tine nici când, că de la mare nevoie m-ai scos. Griji numai să nu mă omoare foamea, că rău nu ți-a părea, nu, niciodată.”

Când colea seara, vin şi părinții lui Petre-Voinicul de la lucru, de unde duşi fură.

Să vedeți cum l-au spălat! Numai ce să-i scuture cojocul, de să-l usture pielea.

– „Că tu risipeşti cele două parale pe nimica ceea, – că aduci în casă, ce s-a pomenit a fi mai prost sub soare şi mai urât, – că ne scoți din bordei cu jigărăi, cum e şi puiuțul cel de şarpe, că una că alta, – câte-n lună şi-n soare, toate i le plezneau în față, de să te ia de un gând nu altceva.”

– „D-apoi, că dragi părinții mei, nu mă cihăiți atâta, că mi-a pățit mintea şi mie. Să nu vă fie cu supărare, dar când mă văd singur cât e ziulica de mare, când nu dau cu ochii de nici o jigăranie, nici în bordei, nici afară în ogradă, îmi vine parcă să mă prăpădesc de urât, că vântul şi încă şuiera tot a pustiu şi sărăcie. Am cugetat în mintea mea că, cu puiuțul cel de şarpe are să-mi treacă vremea mai la modru, până când mi-a trece.”

– „Apoi să fie de data asta şi voia ta, mai mult însă nu care cumva să te încumeți, că dai de-o straiță de draci!”

N-a trecut două, până-n trei zile şi Petre-Voinicul iar aduce acasă, de data asta un mâțuş.

– „La puiul cel de mâț, fă-i Petre culcuş îngrădit, sub vatră, că de unde nu mă înhață, cât zici! – îl sfătuieşte şarpele.”

Aşa şi face el.

Acum trăiau trei guri din cele două parale, că cu ai săi a scos-o Petre şi de astă dată la cale; – dar trai ca acela să nu aibă, vorba ceea, nici puiul cel de şarpe.

Mai trece două, mult trei zile şi Petre al nostru mai cumpără de la băieți un cățeluş tot cu două parale. şi pe acesta îl duce acasă şi-l pune la un loc potrivit, ca jigărăniile nu cumva să se încaiere, în lipsa lui.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Paralele vorbesc, răspund băieții; – al tău să fie.”

Ia Petre puiul cel de şarpe şi-l duce acasă, la bordei, unde îi face culcuş moale după cuptor şi-l pune să şadă acolo.

– „Bun suflet de om ai Petre! – zice puiul cel de şarpe, n-am să uit de tine nici când, că de la mare nevoie m-ai scos. Griji numai să nu mă omoare foamea, că rău nu ți-a părea, nu, niciodată.”

Când colea seara, vin şi părinții lui Petre-Voinicul de la lucru, de unde duşi fură.

Să vedeți cum l-au spălat! Numai ce să-i scuture cojocul, de să-l usture pielea.

– „Că tu risipeşti cele două parale pe nimica ceea, – că aduci în casă, ce s-a pomenit a fi mai prost sub soare şi mai urât, – că ne scoți din bordei cu jigărăi, cum e şi puiuțul cel de şarpe, că una că alta, – câte-n lună şi-n soare, toate i le plezneau în față, de să te ia de un gând nu altceva.”

– „D-apoi, că dragi părinții mei, nu mă cihăiți atâta, că mi-a pățit mintea şi mie. Să nu vă fie cu supărare, dar când mă văd singur cât e ziulica de mare, când nu dau cu ochii de nici o jigăranie, nici în bordei, nici afară în ogradă, îmi vine parcă să mă prăpădesc de urât, că vântul şi încă şuiera tot a pustiu şi sărăcie. Am cugetat în mintea mea că, cu puiuțul cel de şarpe are să-mi treacă vremea mai la modru, până când mi-a trece.”

– „Apoi să fie de data asta şi voia ta, mai mult însă nu care cumva să te încumeți, că dai de-o straiță de draci!”

N-a trecut două, până-n trei zile şi Petre-Voinicul iar aduce acasă, de data asta un mâțuş.

– „La puiul cel de mâț, fă-i Petre culcuş îngrădit, sub vatră, că de unde nu mă înhață, cât zici! – îl sfătuieşte şarpele.”

Aşa şi face el.

Acum trăiau trei guri din cele două parale, că cu ai săi a scos-o Petre şi de astă dată la cale; – dar trai ca acela să nu aibă, vorba ceea, nici puiul cel de şarpe.

Mai trece două, mult trei zile şi Petre al nostru mai cumpără de la băieți un cățeluş tot cu două parale. şi pe acesta îl duce acasă şi-l pune la un loc potrivit, ca jigărăniile nu cumva să se încaiere, în lipsa lui.

- 95 -

Fiindcă şi de astă dată a ştiut să îmblânzească mânia părinţilor a rămas ca să ducă lume dalbă patru guri la două parale.

Unde unul n-are cu ce-şi pune gura la cale, rabdă uşor oricâţi inşi să fie.

În cele din urmă nu traiul alege ci felul. Dacă e de neam de aşa, apoi să-l ţină tot cu plăcinte şi verze umplute şi-i vezi prin urechi de gras ce este; – altul cu cir şi lapte acru se face cum e mutul mai voinic.

Trece cât trece şi jigărăniile lui Petre-Voinicul se fac toate mari. Puiul cel de şarpe era acum ca piciorul de gros şi numai îi sclipea pielea pe el; – puiul de mâţ era ca un miel, iar căţelul se făcuse un dulău zdravăn, de să nu-i pese nici de lup; Petre un flăcău, de să-l tot priveşti.

– „Ştii tu Petre şi stăpâne, că cine-s eu? – zice şarpele într-una din zile."

– De unde!?

– „Eu sunt puiul şi urmaşul în scaun la împăratul – şerpilor. Ai să mă duci la tată-meu acasă, că ţi-a răsplăti de îi fi bun câte zile vei avea.

M-a ajuns dorul. Vezi de capătă un car cu boi şi-o bute ca să mergem, de merinde şi nutreţ să nu porţi grijă."

Avea Petre-Voinicul un unchi în stare bună, la acela-şi avea toată nădejdea. Era însă tot cu inima îndoită, fiindcă bine ştia el că prietenul omului la vreme de nevoie e pungulița şi sacul cu mălaiul şi spiţa neamului uşor se pierde, când lumea te ştie sărac lipit, – încât nu rămâne de cât a şaptea zamă din chisăliţă.

Ce-a fi să fie! – îşi zice Petre-Voinicul şi se ia la unchiul său acela.

– „M-aş ruga de dumneata, unchiule şi om de omenie, să-mi dai pe-o zi, pe două un car cu doi bouleni şi-o bute, c-aş avea o treabă de negustorie până la un loc. De mi-a fi scris, ca să am zile cu păcate, te miri cu ce-ţi voi răsplăti!"

– „Acum îmi placi nepoate, zău îmi placi! Cine mişcă tot mai pişcă, cine şade, coada-i cade, vorba ceea, – şi eu nu doresc, decât să te văd înstărit şi pe tine, – aşa să trăiesc. Când ai voie, n-ai decât să vii, numai pagubă să nu-mi faci."

Cumu-i mâine dimineaţă Petre-Voinicul era la drum încotro îl îndreptase şarpele, ce se pitulase în bute.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Fiindcă şi de astă dată a ştiut să îmblânzească mânia părinţilor a rămas ca să ducă lume dalbă patru guri la două parale.

Unde unul n-are cu ce-şi pune gura la cale, rabdă uşor oricâţi inşi să fie.

În cele din urmă nu traiul alege ci felul. Dacă e de neam de aşa, apoi să-l ţină tot cu plăcinte şi verze umplute şi-i vezi prin urechi de gras ce este; – altul cu cir şi lapte acru se face cum e mutul mai voinic.

Trece cât trece şi jigărăniile lui Petre-Voinicul se fac toate mari. Puiul cel de şarpe era acum ca piciorul de gros şi numai îi sclipea pielea pe el; – puiul de mâţ era ca un miel, iar căţelul se făcuse un dulău zdravăn, de să nu-i pese nici de lup; Petre un flăcău, de să-l tot priveşti.

– „Ştii tu Petre şi stăpâne, că cine-s eu? – zice şarpele într-una din zile."

– De unde!?

– „Eu sunt puiul şi urmaşul în scaun la împăratul – şerpilor. Ai să mă duci la tată-meu acasă, că ţi-a răsplăti de îi fi bun câte zile vei avea.

M-a ajuns dorul. Vezi de capătă un car cu boi şi-o bute ca să mergem, de merinde şi nutreţ să nu porţi grijă."

Avea Petre-Voinicul un unchi în stare bună, la acela-şi avea toată nădejdea. Era însă tot cu inima îndoită, fiindcă bine ştia el că prietenul omului la vreme de nevoie e pungulița şi sacul cu mălaiul şi spiţa neamului uşor se pierde, când lumea te ştie sărac lipit, – încât nu rămâne de cât a şaptea zamă din chisăliţă.

Ce-a fi să fie! – îşi zice Petre-Voinicul şi se ia la unchiul său acela.

– „M-aş ruga de dumneata, unchiule şi om de omenie, să-mi dai pe-o zi, pe două un car cu doi bouleni şi-o bute, c-aş avea o treabă de negustorie până la un loc. De mi-a fi scris, ca să am zile cu păcate, te miri cu ce-ţi voi răsplăti!"

– „Acum îmi placi nepoate, zău îmi placi! Cine mişcă tot mai pişcă, cine şade, coada-i cade, vorba ceea, – şi eu nu doresc, decât să te văd înstărit şi pe tine, – aşa să trăiesc. Când ai voie, n-ai decât să vii, numai pagubă să nu-mi faci."

Cumu-i mâine dimineaţă Petre-Voinicul era la drum încotro îl îndreptase şarpele, ce se pitulase în bute.

– „Când ți-a fi foame, Petre, fie ție, fie la boi, – n-ai decât să-mi spui, mai departe, treaba mea este.”

Unde simțea Petre că-l roade la baierele inimii ori vedea, că boii din jug încep a mâlci, pe loc spunea la şarpe, iar acesta vrăjea acolea în drum, livadă cu iarbă moale cum e colia şi cu trifoi înflorit numai ciucuri, şi mese întinse cu mâncări şi beuturi alese, de să-ți omori nevasta şi copiii, de mâncat însă să nu le dai nici un pic.

Şi, după ce merge Petre cu carul, merge zi de vară până în seară, cale lungă să-i ajungă, – soseşte departe de tot, la un munte, mare Doamne, mare, – de nu s-a pomenit, fără numai în poveste un munte ca acela. Aici s-a înfundat calea, nu mai era încotro.

– Acum să ştii Petre, c-am sosit la marginea împărăției tatălui meu, dar de ce are să urmeze tu să nu te sperii, că n-are să ți se întâmple chiar nimic. – Una să ți-o încrestezi bine! De la tatăl meu, orice răsplată ți-ar da, tu să nu primeşti, fără numai inelul cu adimanturi, ce sub limbă-l are, numai pe acela să-l ceri, că-i fi cald câtu-i trăi.

– Aşa voi face! răspunde Petre.

În clipita aceea, numai ce se deschid munții aceia uriaşi şi se face, mă rog, o țară ca aceea, de să te tot miri şi să te ciudeşti! broaştele erau cât vacile, brocătoii cât boii, – iar şerpii ca trunchiurile cele mari, – toate cele erau crescute ca în batjocură. Pe Petre-Voinicul însă nu l-a înfricat, cugeți, că nu-i din lumea noastră.

De la o vreme sosesc la mijloc de țară, unde era durat satul împărătesc.

Să fi văzut bucurie pe împăratul, când şi-a văzut feciorul! Sta să-şi iasă din piele de voie bună şi nu ştia nici el cu ce să-l omenească, cum să-l cuprindă, că-i era singurul odor şi urmaş în scaun.

Şi puiul de şarpe s-a dat de trei ori peste cap şi s-a făcut pe loc un tânăr flăcău, de să nu te mai saturi de a lui privire.

Spune apoi, cum Petre-Voinicul l-a scăpat de moarte, cum l-a crescut din cele două parale ale sale, – cu un cuvânt, laudă el purtarea celuia cu vorbe numai mursă şi miere ca să înmoaie inima tată-său cum s-a putea mai bine.

– „Dragul meu tânăr voinic! Cu ce să te răsplătesc, că mi-ai făcut atâta bine? – Cere, că-ți dau comori nesfârşite, galbeni groşi în dungă şi

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Când ți-a fi foame, Petre, fie ție, fie la boi, – n-ai decât să-mi spui, mai departe, treaba mea este.”

Unde simțea Petre că-l roade la baierele inimii ori vedea, că boii din jug încep a mâlci, pe loc spunea la şarpe, iar acesta vrăjea acolea în drum, livadă cu iarbă moale cum e colia şi cu trifoi înflorit numai ciucuri, şi mese întinse cu mâncări şi beuturi alese, de să-ți omori nevasta şi copiii, de mâncat însă să nu le dai nici un pic.

Şi, după ce merge Petre cu carul, merge zi de vară până în seară, cale lungă să-i ajungă, – soseşte departe de tot, la un munte, mare Doamne, mare, – de nu s-a pomenit, fără numai în poveste un munte ca acela. Aici s-a înfundat calea, nu mai era încotro.

– Acum să ştii Petre, c-am sosit la marginea împărăției tatălui meu, dar de ce are să urmeze tu să nu te sperii, că n-are să ți se întâmple chiar nimic. – Una să ți-o încrestezi bine! De la tatăl meu, orice răsplată ți-ar da, tu să nu primeşti, fără numai inelul cu adimanturi, ce sub limbă-l are, numai pe acela să-l ceri, că-i fi cald câtu-i trăi.

– Aşa voi face! răspunde Petre.

În clipita aceea, numai ce se deschid munții aceia uriaşi şi se face, mă rog, o țară ca aceea, de să te tot miri şi să te ciudeşti! broaştele erau cât vacile, brocătoii cât boii, – iar şerpii ca trunchiurile cele mari, – toate cele erau crescute ca în batjocură. Pe Petre-Voinicul însă nu l-a înfricat, cugeți, că nu-i din lumea noastră.

De la o vreme sosesc la mijloc de țară, unde era durat satul împărătesc.

Să fi văzut bucurie pe împăratul, când şi-a văzut feciorul! Sta să-şi iasă din piele de voie bună şi nu ştia nici el cu ce să-l omenească, cum să-l cuprindă, că-i era singurul odor şi urmaş în scaun.

Şi puiul de şarpe s-a dat de trei ori peste cap şi s-a făcut pe loc un tânăr flăcău, de să nu te mai saturi de a lui privire.

Spune apoi, cum Petre-Voinicul l-a scăpat de moarte, cum l-a crescut din cele două parale ale sale, – cu un cuvânt, laudă el purtarea celuia cu vorbe numai mursă şi miere ca să înmoaie inima tată-său cum s-a putea mai bine.

– „Dragul meu tânăr voinic! Cu ce să te răsplătesc, că mi-ai făcut atâta bine? – Cere, că-ți dau comori nesfârşite, galbeni groşi în dungă şi

spor la pungă, – pietre nestemate şi adimanturi, ce lucesc ca ochii de balaur; – cere un car de ele, – cere două, – cere nouă-zeci-şi-nouă, că-ţi dau Petre, îţi dau la bunătăţi de să nu le afli rostul, – nici tu, nici neam de neamul tău."

Petre-Voinicul, când auzea de-al de astea, că parcă se învârte lumea cu el, îl apuca un fel de slăbie şi numai anevoie s-a putut hotărî să se ţină de vorbă.

– „Să-mi dai înălţate împărate inelul cu adimanturi, ce-l ai sub limbă, că mi-a fi destul!"

– „Aşi! de unde?! Ori-ce, dar inelul nu, odată cu capul nu! – răspunde împăratul.

Cum vede Petre că împăratul mai presus de toate la inel ţine, cu atât mai tare stăruieşte, că şi el numai de inel ar avea trebuinţă.

– „Apoi, că de! Înălţate împărate, eu sunt un băiet sărac, n-am decât sufletul din oase şi rău sunt deprins, de când mi-or crăpat ochii, – comorile, simţire că au să-mi piarză minţile, crescând în nevoi ca viermele în hirean. Dacă te vei îndura, bine de bine, – de unde nu, n-am încotro, scris mi-a fost se vede, să n-am parte de bine!"

– „Dă-i tată inelul, dacă-l cere, că noi avem de la Dumnezeu de toate cele, dă-i zău aşa, că mult bine mi-a făcut."

Cu mare aia se înduplecă împăratul, dar se înduplecă totuşi şi dă lui Petre inelul.

Când l-a scos de sub limbă şi i l-a întins a aflat una chiar de la baierile inimii.

– „Poartă-l Petre cu pace, cum eu l-am purtat. Când îi avea trebuinţă de ceva suflă prin lumea lui, şi avea îndată orice ţi-ar dori inima ta, ca să ai."

Îşi ia apoi rămas bun şi pleacă la drum către lumea noastră.

Nu ştiu cum, dar parcă de abia apuca să se vadă la largul şi să cerce a inelului putere. Tocmai de aceea mâna pe boi, încât o ţineau tot în fuga cea mare, şi numai spumă se făcuseră.

Când s-a văzut ieşit din ţara împăratului şerpilor, când a văzut că muntele se închide îndărătul său fără leac de urmă, numai decât s-a oprit a scos inelul de sub limbă şi-a suflat una în lumea lui, inima, dorindu-i să aibă tot ce poate să-i fie spre bine şi lui şi la boi.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

spor la pungă, – pietre nestemate şi adimanturi, ce lucesc ca ochii de balaur; – cere un car de ele, – cere două, – cere nouă-zeci-şi-nouă, că-ţi dau Petre, îţi dau la bunătăţi de să nu le afli rostul, – nici tu, nici neam de neamul tău."

Petre-Voinicul, când auzea de-al de astea, că parcă se învârte lumea cu el, îl apuca un fel de slăbie şi numai anevoie s-a putut hotărî să se ţină de vorbă.

– „Să-mi dai înălţate împărate inelul cu adimanturi, ce-l ai sub limbă, că mi-a fi destul!"

– „Aşi! de unde?! Ori-ce, dar inelul nu, odată cu capul nu! – răspunde împăratul.

Cum vede Petre că împăratul mai presus de toate la inel ţine, cu atât mai tare stăruieşte, că şi el numai de inel ar avea trebuinţă.

– „Apoi, că de! Înălţate împărate, eu sunt un băiet sărac, n-am decât sufletul din oase şi rău sunt deprins, de când mi-or crăpat ochii, – comorile, simţire că au să-mi piarză minţile, crescând în nevoi ca viermele în hirean. Dacă te vei îndura, bine de bine, – de unde nu, n-am încotro, scris mi-a fost se vede, să n-am parte de bine!"

– „Dă-i tată inelul, dacă-l cere, că noi avem de la Dumnezeu de toate cele, dă-i zău aşa, că mult bine mi-a făcut."

Cu mare aia se înduplecă împăratul, dar se înduplecă totuşi şi dă lui Petre inelul.

Când l-a scos de sub limbă şi i l-a întins a aflat una chiar de la baierile inimii.

– „Poartă-l Petre cu pace, cum eu l-am purtat. Când îi avea trebuinţă de ceva suflă prin lumea lui, şi avea îndată orice ţi-ar dori inima ta, ca să ai."

Îşi ia apoi rămas bun şi pleacă la drum către lumea noastră.

Nu ştiu cum, dar parcă de abia apuca să se vadă la largul şi să cerce a inelului putere. Tocmai de aceea mâna pe boi, încât o ţineau tot în fuga cea mare, şi numai spumă se făcuseră.

Când s-a văzut ieşit din ţara împăratului şerpilor, când a văzut că muntele se închide îndărătul său fără leac de urmă, numai decât s-a oprit a scos inelul de sub limbă şi-a suflat una în lumea lui, inima, dorindu-i să aibă tot ce poate să-i fie spre bine şi lui şi la boi.

- 98 -

Să vezi minune! cum ai clipi o dată de două ori nu mai mult, şi se face o livadă cu iarba până în brâu şi mese întinse cu mâncări şi băuturi alese, de să-ți lase gura apă, privindu-le; – nu le-am visa la noapte!

Îşi pune *Petre-Voinicul* gura la cale, mănâncă şi bea cât îi ia pielea, dar bucatele tot au rămas numai înfrunţite, că erau multe de tot, de puteai să înoți în zamă.

Apoi prinde boii, se-aruncă pe ceaglău[1] şi cea! şi hăis! pocnind din bici, horind din frunză şi mai trăgând câte-o doină drăgălaşă de a le noastre, de dor şi de jale, încât clocoteau văiuşurile şi dealurile, pe unde trecea.

Unde vrea acolo se oprea, la nimic nu mai ducea dorul.

Sosind acasă, aşa pe când se îngâna ziua cu noaptea, – desprinde boii, suflă prin inel, şi-mi vrăjeşte un câmp cu iarbă verde cât e mai mare şi iarăşi mese bogate cu mâncări şi băuturi în feluri de chipuri, care de care mai frumoasă la privit şi mai bună la gustat.

Se pune cu părinți-i la mese şi ține-te gură, că s-a dus sărăcia, pe veci s-a dus.

În sfârşit pentru omul în voie bună, toate ca toate dar drăguții de lăutari nu pot lipsi. Petrecerea, fără ei, e un fel de pomană, nimic alta.

Suflă una prin inel şi iată, că-s aci şi lăutarii. Apoi ține-te copile! Tot satul s-a trezit in tărăboiul acela, însuşi împăratul şi nu putea să doarmă.

Unchiul lui Petre-Voinicul, auzind, că uite cine-şi petrece, se face numai foc şi pară de necaz.

– „Nepotul e salba dracului! îşi zice el în a sa minte. A bună seamă, boii mi-s duşi pe apă şi-acum ticăitul bate-n tălpi, paraua cea din urmă. Mă duc să văd!"

Când la adecă, boii de abia se vedeau din iarbă şi se îngrăşaseră, mă rog, de nu era să-i cunoască, nici el, stăpânul lor. Iar la mulțimea meselor Petre cu ai săi vecini, ce se adunaseră în pripă, duceau zile albe.

– „Pofteşte unchiule la chef şi voie bună, că tot mai e de la Dumnezeu numai sănătate şi zile să avem."

[1] ceaglău = ceaplău = (ceafă) = partea de deasupra jugului, ce vine în ceafa boului (D.L.R., Tom I, Partea a II-a, Bucureşti, 1914, pag. 249

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Să vezi minune! cum ai clipi o dată de două ori nu mai mult, şi se face o livadă cu iarba până în brâu şi mese întinse cu mâncări şi băuturi alese, de să-ți lase gura apă, privindu-le; – nu le-am visa la noapte!

Îşi pune *Petre-Voinicul* gura la cale, mănâncă şi bea cât îi ia pielea, dar bucatele tot au rămas numai înfrunţite, că erau multe de tot, de puteai să înoți în zamă.

Apoi prinde boii, se-aruncă pe ceaglău[1] şi cea! şi hăis! pocnind din bici, horind din frunză şi mai trăgând câte-o doină drăgălaşă de a le noastre, de dor şi de jale, încât clocoteau văiuşurile şi dealurile, pe unde trecea.

Unde vrea acolo se oprea, la nimic nu mai ducea dorul.

Sosind acasă, aşa pe când se îngâna ziua cu noaptea, – desprinde boii, suflă prin inel, şi-mi vrăjeşte un câmp cu iarbă verde cât e mai mare şi iarăşi mese bogate cu mâncări şi băuturi în feluri de chipuri, care de care mai frumoasă la privit şi mai bună la gustat.

Se pune cu părinți-i la mese şi ține-te gură, că s-a dus sărăcia, pe veci s-a dus.

În sfârşit pentru omul în voie bună, toate ca toate dar drăguții de lăutari nu pot lipsi. Petrecerea, fără ei, e un fel de pomană, nimic alta.

Suflă una prin inel şi iată, că-s aci şi lăutarii. Apoi ține-te copile! Tot satul s-a trezit in tărăboiul acela, însuşi împăratul şi nu putea să doarmă.

Unchiul lui Petre-Voinicul, auzind, că uite cine-şi petrece, se face numai foc şi pară de necaz.

– „Nepotul e salba dracului! îşi zice el în a sa minte. A bună seamă, boii mi-s duşi pe apă şi-acum ticăitul bate-n tălpi, paraua cea din urmă. Mă duc să văd!"

Când la adecă, boii de abia se vedeau din iarbă şi se îngrăşaseră, mă rog, de nu era să-i cunoască, nici el, stăpânul lor. Iar la mulțimea meselor Petre cu ai săi vecini, ce se adunaseră în pripă, duceau zile albe.

– „Pofteşte unchiule la chef şi voie bună, că tot mai e de la Dumnezeu numai sănătate şi zile să avem."

[1] ceaglău = ceaplău = (ceafă) = partea de deasupra jugului, ce vine în ceafa boului (D.L.R., Tom I, Partea a II-a, Bucureşti, 1914, pag. 249

- 99 -

– „Trageţi măi una de pe Târnave, în cinstea unchiului şi-a celorlalte rudenii adunate.”

Ştiut să fie adică şi din partea domniilor voastre, că acum fiecare ţinea să treacă de rudă cu Petre-Voinicul; – care dinspre mamă, care dinspre tată, moş şi strămoş; – până la moş Adam se urmărea spiţa neamului. în bezna vremilor trecute fiecine ştia să afle vreun capăt de fir, de care să-şi anine dorita-i înrudire.

Aşa era şi pe vremile acelea! Când îs la bine, toţi sunt cu mine, – când îs la rău m’aflu singur eu. Asta bine-o ştia şi Petre-Voinicul.

Colea către miez de noapte, rămân cei ai casei, lumea se împrăştie cineşi la ale sale, că făcuseră foale ca văduvele.

Suflă Petre prin lumea inelului şi pier toate ca prin farmec, – nu rămâne decât bordeiul hârbuit cu vechii săi locuitori; – bine înţeles, că mâţul şi cânele erau încă tot în fiinţă ca vechi tovarăşi şi buni prieteni ai lui Petre-Voinicul.

Cum sta Petre aşa întins pe laiţă şi se trudea cu somnul, ce-i vine lui în minte să facă?

– Da! Ca ale împăratului voi să am nişte curţi, nici mai mult nici mai puţin, fără curat aşa! – asta i-a trăsnit prin minte.

Scoate inelul şi suflă una prin lumea lui. S-au ridicat curţi, nu cum să fie, fără tocmai ca ale împăratului de Roşu ce locuia în satul acela.

Dimineaţa, când lumea se scormoneşte, oamenii nu puteau să-şi creadă ochilor! Curţile lui Petre-Voinicul semănau cu ale împăratului ca două picături de apă. Cum s-a putut şi de unde? – nu ştia nimeni să-şi dea seama.

Unul din curteni merge la împăratul şi-i zice:

– „Graţie capului meu!”

– „Graţie fătul meu!”

„Dar să iasă înălţimea voastră să vadă, ce case şi-a durat Petre-Voinicul, ca ou cu ou seamănă cu cele împărăteşti. Acestea şi ale lui sunt cele mai cu zărează în satul întreg.”

Drept răsplată, nevrând să creadă netoţii de acele, împăratul îi ca mai şterge o palmă de cele moţate.

Aşa a păţit-o şi-al doilea curtean, numai la cuvântul celui de-al treilea s-a îndurat să iasă afară.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Trageţi măi una de pe Târnave, în cinstea unchiului şi-a celorlalte rudenii adunate.”

Ştiut să fie adică şi din partea domniilor voastre, că acum fiecare ţinea să treacă de rudă cu Petre-Voinicul; – care dinspre mamă, care dinspre tată, moş şi strămoş; – până la moş Adam se urmărea spiţa neamului. în bezna vremilor trecute fiecine ştia să afle vreun capăt de fir, de care să-şi anine dorita-i înrudire.

Aşa era şi pe vremile acelea! Când îs la bine, toţi sunt cu mine, – când îs la rău m’aflu singur eu. Asta bine-o ştia şi Petre-Voinicul.

Colea către miez de noapte, rămân cei ai casei, lumea se împrăştie cineşi la ale sale, că făcuseră foale ca văduvele.

Suflă Petre prin lumea inelului şi pier toate ca prin farmec, – nu rămâne decât bordeiul hârbuit cu vechii săi locuitori; – bine înţeles, că mâţul şi cânele erau încă tot în fiinţă ca vechi tovarăşi şi buni prieteni ai lui Petre-Voinicul.

Cum sta Petre aşa întins pe laiţă şi se trudea cu somnul, ce-i vine lui în minte să facă?

– Da! Ca ale împăratului voi să am nişte curţi, nici mai mult nici mai puţin, fără curat aşa! – asta i-a trăsnit prin minte.

Scoate inelul şi suflă una prin lumea lui. S-au ridicat curţi, nu cum să fie, fără tocmai ca ale împăratului de Roşu ce locuia în satul acela.

Dimineaţa, când lumea se scormoneşte, oamenii nu puteau să-şi creadă ochilor! Curţile lui Petre-Voinicul semănau cu ale împăratului ca două picături de apă. Cum s-a putut şi de unde? – nu ştia nimeni să-şi dea seama.

Unul din curteni merge la împăratul şi-i zice:

– „Graţie capului meu!”

– „Graţie fătul meu!”

„Dar să iasă înălţimea voastră să vadă, ce case şi-a durat Petre-Voinicul, ca ou cu ou seamănă cu cele împărăteşti. Acestea şi ale lui sunt cele mai cu zărează în satul întreg.”

Drept răsplată, nevrând să creadă netoţii de acele, împăratul îi ca mai şterge o palmă de cele moţate.

Aşa a păţit-o şi-al doilea curtean, numai la cuvântul celui de-al treilea s-a îndurat să iasă afară.

- 100 -

Nici vorbă! A rămas cu gura căscată.

Trimite numaidecât sol să-l cheme încoa.

Petre-Voinicul merge la curţile lui Roşu împărat, dar nu chitit ci în straiele sale de toate zilele.

– „Apoi de! – zice împăratul – de unde ţi-ai luat tu nişte case atât de minunate, încât numai ale mele mai sunt aşa?”

– M-a întâlnit norocul în cale Înălţate împărate şi se vede, că într-un ceas bun! – răspunde cela.

– „Bine Petre! Tu ştii, că eu am o fată ca ruptă din soare, singurul meu copil şi urmaş în scaun, ai mâine că-s încărcat de ani şi nins pe cap, cum bine mă vezi. De-mi faci pe mâine dimineaţă pod de-aramă de la curţile mele, până la ale tale, îţi dau fata de nevastă şi deocamdată jumătate din împărăţie. De unde nu, nu-ţi mai stă capul, unde-ţi stă, ci-ţi stă capul la picioare şi picioarele la cap. – M-ai înţeles?”

– Da! Te-am înţeles şi voi face.

Cum e mâne, când se mijeşte de ziuă, podul era gata, că Petre-Voinicul suflase una în lumea inelului, a fost destul atât.

Împăratul a fost mulţumit dar nu îndeajuns. Lasă să cheme iar pe Petre-Voinicul, care de astă dată s-a înfăţişat în sclipicioase straie de aramă.

– „Ştii una Petre? începi să-mi placi, dar ca să fii ginere la împăratul de Roşu, se cere încă ceva. Pe mâine să-mi durezi un al doilea pod întocmai pe tocmai cu cel de aramă numai cât de argint să fie, Altcum nu-ţi stă capul, unde-ţi stă.”

Vom cerca înălţate împărate, vom cerca! – răspunde Petre-Voinicul.

Cum e mâine, când se mijeşte de ziuă, podul era gata şi cela în straie lucitoare de limpede argint s-a înfăţişat înaintea feţei împăratului de Roşu.

Dar nici de data asta împăratul n-a fost pe deplin mulţumit, ci a trebuit cela să-i ridice şi un pod de aur alături cu celelalte, ceea ce Petre-Voinicul a şi făcut, înfăţişându-se de astă dată în lucitoare haine de aur înaintea feţei împărăteşti.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Nici vorbă! A rămas cu gura căscată.

Trimite numaidecât sol să-l cheme încoa.

Petre-Voinicul merge la curţile lui Roşu împărat, dar nu chitit ci în straiele sale de toate zilele.

– „Apoi de! – zice împăratul – de unde ţi-ai luat tu nişte case atât de minunate, încât numai ale mele mai sunt aşa?”

– M-a întâlnit norocul în cale Înălţate împărate şi se vede, că într-un ceas bun! – răspunde cela.

– „Bine Petre! Tu ştii, că eu am o fată ca ruptă din soare, singurul meu copil şi urmaş în scaun, ai mâine că-s încărcat de ani şi nins pe cap, cum bine mă vezi. De-mi faci pe mâine dimineaţă pod de-aramă de la curţile mele, până la ale tale, îţi dau fata de nevastă şi deocamdată jumătate din împărăţie. De unde nu, nu-ţi mai stă capul, unde-ţi stă, ci-ţi stă capul la picioare şi picioarele la cap. – M-ai înţeles?”

– Da! Te-am înţeles şi voi face.

Cum e mâne, când se mijeşte de ziuă, podul era gata, că Petre-Voinicul suflase una în lumea inelului, a fost destul atât.

Împăratul a fost mulţumit dar nu îndeajuns. Lasă să cheme iar pe Petre-Voinicul, care de astă dată s-a înfăţişat în sclipicioase straie de aramă.

– „Ştii una Petre? începi să-mi placi, dar ca să fii ginere la împăratul de Roşu, se cere încă ceva. Pe mâine să-mi durezi un al doilea pod întocmai pe tocmai cu cel de aramă numai cât de argint să fie, Altcum nu-ţi stă capul, unde-ţi stă.”

Vom cerca înălţate împărate, vom cerca! – răspunde Petre-Voinicul.

Cum e mâine, când se mijeşte de ziuă, podul era gata şi cela în straie lucitoare de limpede argint s-a înfăţişat înaintea feţei împăratului de Roşu.

Dar nici de data asta împăratul n-a fost pe deplin mulţumit, ci a trebuit cela să-i ridice şi un pod de aur alături cu celelalte, ceea ce Petre-Voinicul a şi făcut, înfăţişându-se de astă dată în lucitoare haine de aur înaintea feţei împărăteşti.

- 101 -

Acum a căpătat mâna fetei şi au făcut un ospăț ca acela, de le chiorăia pântecele de sătui ce erau, când s-au ucis atâtea lavițe şi scaune, încât Doamne apără.

N-a trecut mult timp la mijloc şi împăratul de Roşu şi-a dat pielea popii, rămânând în scaunu-i Petre-Voinicul.

Dar în lumea aceasta nimic nu e statornic, cu deosebire însă nevestele ceva mai curățele sunt schimbăcioase ca luna lui Marți.

Fata lui Roşu-împărat, acum nevasta lui Petre-Voinicul, fiind singură la părinți a fost crescută îmboțită de tot.

La început, nici vorbă, drag îi era bărbățelul ca lumina ochilor şi avea de cine să-i fie drag, – mai trecând însă vreme şi timp, apucă pe căi rătăcite şi s-a mântuit cu dragostea. Căuta chip ca să răpună capul bărbatului. S-au mai întâmplat de acestea.

Cu momeli şi vorbe linse şi prelinse, caută ea să afle în ce poate să stea puterea soțu-so. Dar Petre-Voinicul se ținea tare, de unde să vrea el să-i descopere.

Văzând hoața de nevastă, că mai bine nu-mi vine să-i zic, – văzând că nu merge, o ia pe coarda jăluirii: C-aşa sunteți voi bărbații, lucrați tot pe sub mână, pe bietele muieri nu le socoti-ți întru nimic, numai vă faceți râs de ele şi batjocură, făcând întotdeauna cum vă taie capul, fără să le descoperiți o taină şi lor, c-atâta nu-i mult. Apoi mai zi Petre, că mă ai dragă, cum te lauzi mereu, mai zi; – nebun cine te crede.

Aşa azi, aşa mâne, în sfârşit aşa în toate zilele, până Petre dă a se înmuia! Încolo, până aluneci mai dintru întâi e greu, de-aici încolo merge treaba strună. Aşa a fost şi tot aşa are să rămână până-i cerul şi pământul.

Destul, că peste câteva zile nu numai, că nevasta ştia în ce-i stau puterile lui Petre-Voinicul, dar chiar şi inelul era la ea.

Prost lucru dar ce să te faci?

Acum ştiindu-se la largul ei, suflă una prin lumea inelului şi-şi zice că ea cu drăguțul ce-l are, să-şi aibă curți la mijloc de mare, – cele ale bărbatu-so să se adăvăsească rămânând selişte* în locul lor, – iar însuşi

* Selişte va să zică în graiul Moților, loc acum pustiu, unde mai înainte fuseseră case şi mâietori (supraedificate).

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Acum a căpătat mâna fetei şi au făcut un ospăț ca acela, de le chiorăia pântecele de sătui ce erau, când s-au ucis atâtea lavițe şi scaune, încât Doamne apără.

N-a trecut mult timp la mijloc şi împăratul de Roşu şi-a dat pielea popii, rămânând în scaunu-i Petre-Voinicul.

Dar în lumea aceasta nimic nu e statornic, cu deosebire însă nevestele ceva mai curățele sunt schimbăcioase ca luna lui Marți.

Fata lui Roşu-împărat, acum nevasta lui Petre-Voinicul, fiind singură la părinți a fost crescută îmboțită de tot.

La început, nici vorbă, drag îi era bărbățelul ca lumina ochilor şi avea de cine să-i fie drag, – mai trecând însă vreme şi timp, apucă pe căi rătăcite şi s-a mântuit cu dragostea. Căuta chip ca să răpună capul bărbatului. S-au mai întâmplat de acestea.

Cu momeli şi vorbe linse şi prelinse, caută ea să afle în ce poate să stea puterea soțu-so. Dar Petre-Voinicul se ținea tare, de unde să vrea el să-i descopere.

Văzând hoața de nevastă, că mai bine nu-mi vine să-i zic, – văzând că nu merge, o ia pe coarda jăluirii: C-aşa sunteți voi bărbații, lucrați tot pe sub mână, pe bietele muieri nu le socoti-ți întru nimic, numai vă faceți râs de ele şi batjocură, făcând întotdeauna cum vă taie capul, fără să le descoperiți o taină şi lor, c-atâta nu-i mult. Apoi mai zi Petre, că mă ai dragă, cum te lauzi mereu, mai zi; – nebun cine te crede.

Aşa azi, aşa mâne, în sfârşit aşa în toate zilele, până Petre dă a se înmuia! Încolo, până aluneci mai dintru întâi e greu, de-aici încolo merge treaba strună. Aşa a fost şi tot aşa are să rămână până-i cerul şi pământul.

Destul, că peste câteva zile nu numai, că nevasta ştia în ce-i stau puterile lui Petre-Voinicul, dar chiar şi inelul era la ea.

Prost lucru dar ce să te faci?

Acum ştiindu-se la largul ei, suflă una prin lumea inelului şi-şi zice că ea cu drăguțul ce-l are, să-şi aibă curți la mijloc de mare, – cele ale bărbatu-so să se adăvăsească rămânând selişte* în locul lor, – iar însuşi

* Selişte va să zică în graiul Moților, loc acum pustiu, unde mai înainte fuseseră case şi mâietori (supraedificate).

- 102 -

Petre-Voinicul, să fie dus cu nepusă masă, în ţara Vavilonului, acolo să fie zidit pogan până subsuori, încât nici să moară nici să custe, numai să tânjească, vai de el. Aşa a şi fost clipita aceea, aşa avea să rămână până în ziua de azi, dacă nu erau la mijloc jigărăile lui Petre-Voinicul, cânele şi mâţul.

Cum s-au văzut aceştia singuri rămaşi fără stăpân şi duceau trei ca acela ajunşi la aşa nevoie, se înţeleg împreună ca să-şi ia lumea în cap şi să nu se oprească până nu vor da de urma stăpânului lor.

Zic şi hai la drum şi du-te, du-te picioare bătute multă lume, împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că-i o dragă de poveste cum n-a fost şi nici că este; – de la o vreme ajung curat în ţara şoarecilor.

Ca trăsnet din senin se lăţeşte ştirea, că uite, duşmanul de moarte al neamului şorecăresc a trecut graniţa, însoţit de un dulău cât ţi-i mai mare. Acum s-a mântuit cu noi, – îşi zicea fiecare.

Se adună de loc la înţeles, că ce au de-a face, dacă e vorba să rămână cu spaima numai!

– „Să trimitem solie la ei, ca să-i întâmpine cu pâine şi sare şi să le zică un „Bine aţi venit!" cu buna da de o scoatem la cale" – le zice un şoarece bătrân, trecut se vede, prin multe nevoi. Iar până atunci, fiecare din noi, să caute a-şi face gaură de ascuns în inima pământului şi să-şi acopere cojocul până-l are.

De-atunci a intrat frica de mâţ în neamul şoricesc, – de atunci se pitulează şi numai sub scutul întunericului nopţii cutează să iasă, târâş, grăpiş, şi să-şi vadă de ale traiului. Mai mincinos cine nu crede!

Mâţul şi cânele au primit solia şoricească cu toată bunăvoinţa şi cinstea şi i-au încredinţat, că nimic n-are să li se întâmple, îndată ce îi vor îndrepta, ca să afle starea şi aflarea atât a lui Petre-Voinicul, cât şi a nevestei sale.

Şoarecele cel sfătos a spus, cum nevasta e cu drăguţu-so la mijloc de mare în curţi numai limpede argint şi lamura aurului, iar Petre-Voinicul e zidit până subsuori, departe în ţara Vavilonului, nici nu moare, nici nu trăieşte, de abia e cald în gură şi de nu se vor grăbi azi, mâne o să-şi închidă ochii.

– Şi încotro avem să purcedem? – întreabă ceia.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Petre-Voinicul, să fie dus cu nepusă masă, în ţara Vavilonului, acolo să fie zidit pogan până subsuori, încât nici să moară nici să custe, numai să tânjească, vai de el. Aşa a şi fost clipita aceea, aşa avea să rămână până în ziua de azi, dacă nu erau la mijloc jigărăile lui Petre-Voinicul, cânele şi mâţul.

Cum s-au văzut aceştia singuri rămaşi fără stăpân şi duceau trei ca acela ajunşi la aşa nevoie, se înţeleg împreună ca să-şi ia lumea în cap şi să nu se oprească până nu vor da de urma stăpânului lor.

Zic şi hai la drum şi du-te, du-te picioare bătute multă lume, împărăţie ca Dumnezeu să ne ţie, că-i o dragă de poveste cum n-a fost şi nici că este; – de la o vreme ajung curat în ţara şoarecilor.

Ca trăsnet din senin se lăţeşte ştirea, că uite, duşmanul de moarte al neamului şorecăresc a trecut graniţa, însoţit de un dulău cât ţi-i mai mare. Acum s-a mântuit cu noi, – îşi zicea fiecare.

Se adună de loc la înţeles, că ce au de-a face, dacă e vorba să rămână cu spaima numai!

– „Să trimitem solie la ei, ca să-i întâmpine cu pâine şi sare şi să le zică un „Bine aţi venit!" cu buna da de o scoatem la cale" – le zice un şoarece bătrân, trecut se vede, prin multe nevoi. Iar până atunci, fiecare din noi, să caute a-şi face gaură de ascuns în inima pământului şi să-şi acopere cojocul până-l are.

De-atunci a intrat frica de mâţ în neamul şoricesc, – de atunci se pitulează şi numai sub scutul întunericului nopţii cutează să iasă, târâş, grăpiş, şi să-şi vadă de ale traiului. Mai mincinos cine nu crede!

Mâţul şi cânele au primit solia şoricească cu toată bunăvoinţa şi cinstea şi i-au încredinţat, că nimic n-are să li se întâmple, îndată ce îi vor îndrepta, ca să afle starea şi aflarea atât a lui Petre-Voinicul, cât şi a nevestei sale.

Şoarecele cel sfătos a spus, cum nevasta e cu drăguţu-so la mijloc de mare în curţi numai limpede argint şi lamura aurului, iar Petre-Voinicul e zidit până subsuori, departe în ţara Vavilonului, nici nu moare, nici nu trăieşte, de abia e cald în gură şi de nu se vor grăbi azi, mâne o să-şi închidă ochii.

– Şi încotro avem să purcedem? – întreabă ceia.

- 103 -

– Am să vin însumi cu capul, altcum n-o scoateți la cale, nici să staţi în creştet, – le răspunde şoarecele cel sfătos.

Apoi iar la drum şi hai, şi hai, picioare bătute, zi de vară până-n seară, cale lungă să le-ajungă, – încotro îi îndrepta şoarecele. De la o vreme sosesc la marginea mării.

– „Vouă inelul vă trebuie, mai întâi şi mai întâi inelul, le zice şoarecele iarăşi. Fără el în ţara Vavilonului n-aveți ce căuta. Să chibzuim, cum să ajungem noi la curţile din mijlocul mării?! Tu câne ştii să înoți frunte de bine; tu dar ai să ne treci şi pe noi. Mâțul s-a sui la tine în spate, eu iarăşi la mâț şi-apoi dă din labe, dacă-ți iubeşti stăpânul.”

Aşa şi fac!

După ce înoată câinele tocmai cât trebuieşte ajung ei la curţile cele şi se opresc lângă un stâlp, de care cânele se ţine cu labele dinainte.

– „Tu câne ai să ne aştepți aici; – eu cu fârtatul ne urcăm pe stâlp în sus şi trebuie să străbatem cumva până în locuinţa nevestei şi să-i ştergem inelul”, – zice şoarecele.

Cu chiu, cu vai, nici vorbă ajung ei sus în curte, – dar cum să se furişeze în casă chiar şi cum să pituleze inelul de la ceea de sub limbă?!

Vezi asta e asta!

– „Tu mâțule, îndată ce înserează, te urcă în pod şi te coboară frumuşel pe horn până în casă, eu, care, cum mă vezi, sunt numai semn, m-oi strecura prin careva crăpătură, de asta să ne porți grijă. Să vedeți însă că atunci, când împărăteasa va strănuta şi-a scăpa jos inelul, tu numaidecât să-l ştergi şi să-ți iei tălpăşiţa.

Acum era seară şi ceia s-au fost culcat, pe când mâțul şi şoarecele stau pitulați prin cele unghiere. Pe când durmeau duşi, şoarecele se urcă în pat la ei, iar mâțul sta la mijloc de casă cu ochii în patru, în neastâmpăr, că ce şi cum are să fie.

Uşurel cum este, şoarece se pune la nevastă pe piept şi începe s-o bâzâie cu cada la nas, şi-o tot bâzâie până-i vine strănutul. şi dacă-i vine strănutul, câfneşte, rogu-vă, de să i se rupă băierile pieptului, nu altceva, iar inelul sare cât colo prin casă. Mâțul numaidecât îl umflă, uşdri pe horn cu el şi ba să se oprească el pân la câne. Curând după aceea a sosit şi şoarecele. Acum la drum tot cum veniseră.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– Am să vin însumi cu capul, altcum n-o scoateți la cale, nici să staţi în creştet, – le răspunde şoarecele cel sfătos.

Apoi iar la drum şi hai, şi hai, picioare bătute, zi de vară până-n seară, cale lungă să le-ajungă, – încotro îi îndrepta şoarecele. De la o vreme sosesc la marginea mării.

– „Vouă inelul vă trebuie, mai întâi şi mai întâi inelul, le zice şoarecele iarăşi. Fără el în ţara Vavilonului n-aveți ce căuta. Să chibzuim, cum să ajungem noi la curţile din mijlocul mării?! Tu câne ştii să înoți frunte de bine; tu dar ai să ne treci şi pe noi. Mâțul s-a sui la tine în spate, eu iarăşi la mâț şi-apoi dă din labe, dacă-ți iubeşti stăpânul.”

Aşa şi fac!

După ce înoată câinele tocmai cât trebuieşte ajung ei la curţile cele şi se opresc lângă un stâlp, de care cânele se ţine cu labele dinainte.

– „Tu câne ai să ne aştepți aici; – eu cu fârtatul ne urcăm pe stâlp în sus şi trebuie să străbatem cumva până în locuinţa nevestei şi să-i ştergem inelul”, – zice şoarecele.

Cu chiu, cu vai, nici vorbă ajung ei sus în curte, – dar cum să se furişeze în casă chiar şi cum să pituleze inelul de la ceea de sub limbă?!

Vezi asta e asta!

– „Tu mâțule, îndată ce înserează, te urcă în pod şi te coboară frumuşel pe horn până în casă, eu, care, cum mă vezi, sunt numai semn, m-oi strecura prin careva crăpătură, de asta să ne porți grijă. Să vedeți însă că atunci, când împărăteasa va strănuta şi-a scăpa jos inelul, tu numaidecât să-l ştergi şi să-ți iei tălpăşiţa.

Acum era seară şi ceia s-au fost culcat, pe când mâțul şi şoarecele stau pitulați prin cele unghiere. Pe când durmeau duşi, şoarecele se urcă în pat la ei, iar mâțul sta la mijloc de casă cu ochii în patru, în neastâmpăr, că ce şi cum are să fie.

Uşurel cum este, şoarece se pune la nevastă pe piept şi începe s-o bâzâie cu cada la nas, şi-o tot bâzâie până-i vine strănutul. şi dacă-i vine strănutul, câfneşte, rogu-vă, de să i se rupă băierile pieptului, nu altceva, iar inelul sare cât colo prin casă. Mâțul numaidecât îl umflă, uşdri pe horn cu el şi ba să se oprească el pân la câne. Curând după aceea a sosit şi şoarecele. Acum la drum tot cum veniseră.

- 104 -

– „Să-mi dai inelul mie zice şoarecele către mâț, nu care cumva să faci o nefăcută, să uiți de tine şi să scapi inelul în apă.”

Mâțul de unde să vrea!

Cum mergeau ei aşa claie pe grămadă, iată că alături trece un peşte cât e mai mare. Mâțul nici una, nici două, îi sare-n spinare, uită de sine şi de şoarece, că-l are în spate, scăpă inelul în mare, de unde pofteşte şi-l scoate dacă poți.

– „Firea-i a lui Sărsăilă, să fii, tu şi întreg neamul tău, – zice câinele plin de mânie – dacă ne-ai adus până la atât.! Hai frate şoarece! Urcă-mi-te în spate, lasă-l focului pe ticăitul cel de mâț, aici să-i fie masul, dacă nu te-a ascultat.”

N-a mai ieşit mânia aceea din neamul câinilor până în ziua de azi şi oricare din ei, unde poate să pună laba pe mâț, îl flocăie de se trece de glumă!

Ajunşi la țărmure tute-trii, şi mâțul, că nevoia l-a făcut să dea din labe, dacă nu şi a urât zilele, – stau acum puşi pe gânduri, ce să ştie ei face?

Cum stau ei aşa buiguiți[1] de cap, iată, că s-apropie nişte pescari.

Şoarecele numai decât cunoaşte peştele după care se aruncase mâțul, şi ştia bine, că numai acela a putut să înghită inelul.

– Mâțul e de vină, el are să şteargă peştele, altcum cojocul lui are s-o simtă! – judecată scurtă, judecată dreaptă, ieşea din cap câinesc.

Până să umble pescarii încoace şi încolo, mâțul se trage cătineluț pe pântece şi ca mai înhață cel peşte.

Şi într-adevăr, că inelul în el s-a aflat.

Acum hai către țara Vavilonului şi du-te! şi du-te tot într-un răsuflu până ce sosesc.

Petre-Voinicul era numai, numai să-şi dea sufletul, atât de mult slăbise. Abia şi-a putut ridica genele să vadă cele jigărăi – Țineți-mi inelul la gură! – zice el mai mult în şoaptă.

Cum a suflat în el şi a gândit, că ce doreşte, numaidecât zidul se pierde fără leac de urmă şi în locu-i se fac mese întinse cu mâncări şi beuturi anume pentru bolnavi ce dau a se înciripa.

[1] buigui = băigui = a vorbi alandala, a spune lucruri fără rost, a grăi zăpăcit.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Să-mi dai inelul mie zice şoarecele către mâț, nu care cumva să faci o nefăcută, să uiți de tine şi să scapi inelul în apă.”

Mâțul de unde să vrea!

Cum mergeau ei aşa claie pe grămadă, iată că alături trece un peşte cât e mai mare. Mâțul nici una, nici două, îi sare-n spinare, uită de sine şi de şoarece, că-l are în spate, scăpă inelul în mare, de unde pofteşte şi-l scoate dacă poți.

– „Firea-i a lui Sărsăilă, să fii, tu şi întreg neamul tău, – zice câinele plin de mânie – dacă ne-ai adus până la atât.! Hai frate şoarece! Urcă-mi-te în spate, lasă-l focului pe ticăitul cel de mâț, aici să-i fie masul, dacă nu te-a ascultat.”

N-a mai ieşit mânia aceea din neamul câinilor până în ziua de azi şi oricare din ei, unde poate să pună laba pe mâț, îl flocăie de se trece de glumă!

Ajunşi la țărmure tute-trii, şi mâțul, că nevoia l-a făcut să dea din labe, dacă nu şi a urât zilele, – stau acum puşi pe gânduri, ce să ştie ei face?

Cum stau ei aşa buiguiți[1] de cap, iată, că s-apropie nişte pescari.

Şoarecele numai decât cunoaşte peştele după care se aruncase mâțul, şi ştia bine, că numai acela a putut să înghită inelul.

– Mâțul e de vină, el are să şteargă peştele, altcum cojocul lui are s-o simtă! – judecată scurtă, judecată dreaptă, ieşea din cap câinesc.

Până să umble pescarii încoace şi încolo, mâțul se trage cătineluț pe pântece şi ca mai înhață cel peşte.

Şi într-adevăr, că inelul în el s-a aflat.

Acum hai către țara Vavilonului şi du-te! şi du-te tot într-un răsuflu până ce sosesc.

Petre-Voinicul era numai, numai să-şi dea sufletul, atât de mult slăbise. Abia şi-a putut ridica genele să vadă cele jigărăi – Țineți-mi inelul la gură! – zice el mai mult în şoaptă.

Cum a suflat în el şi a gândit, că ce doreşte, numaidecât zidul se pierde fără leac de urmă şi în locu-i se fac mese întinse cu mâncări şi beuturi anume pentru bolnavi ce dau a se înciripa.

[1] buigui = băigui = a vorbi alandala, a spune lucruri fără rost, a grăi zăpăcit.

- 105 -

Curând a prins la puteri şi se simțea, parcă întinerit.

Şoarecele s-a dus în treabă-şi şi dus este până în ziua de azi, iar câinele şi mâțul au rămas cu Petre-Voinicul, tot ciudoşi însă precum îi ştim, din pricina inelului şi traiul lor a fost şi va fi, cel a lui ochiul cu aiul, – vorba ceea: „De iertat calea, valea, – de uitat însă cu neputință este."

Văzându-se acum Petre-Voinicul împuterit cum se cade şi încă mai altcum ca înainte vreme, – suflă una bună prin lumea inelului şi-şi doreşte să fie iar la curțile sale, în traiul ce fusese odată. Aşa a şi fost cât ai da o dată cu amnarul.

Şi mai văzându-se odată Petre-Voinicul la el acasă, mai suflă odată prin lumea inelului şi-şi doreşte, ca draga lui nevastă să fie şi ea de față, împreună cu drăguțu-său, pentru care era să-i pună capul.

Iarăşi cât ai da odată cu amnarul şi treaba se face.

– „Acum drag paloşul meu! fă tu judecată dreaptă între noi. De voi fi eu de vină, eu s-o pat, de-a fi ea, să tragă într-însa, suflet păgân, ce este."

Şi paloşul a făcut tot mici hosdrele şi pe nevastă şi pe drăguțu-so, că de atât i-au aflat vrednici.

Petre şi-a luat apoi nevastă alta, de neam de rând, dar frumoasă ca ruptă din soare şi care l-a iubit din toată inima. Despre ospățul lor se spune, că tărăboi mai mare, n-a mai fost de când e lumea. Cânii, că-s câni şi umblau cu colaci în coadă.

Apoi au dus un trai ca acela şi duc şi azi de n-or fi murit.

Mă urcai pe-o şa
Şi v-o spusei aşa

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Curând a prins la puteri şi se simțea, parcă întinerit.

Şoarecele s-a dus în treabă-şi şi dus este până în ziua de azi, iar câinele şi mâțul au rămas cu Petre-Voinicul, tot ciudoşi însă precum îi ştim, din pricina inelului şi traiul lor a fost şi va fi, cel a lui ochiul cu aiul, – vorba ceea: „De iertat calea, valea, – de uitat însă cu neputință este."

Văzându-se acum Petre-Voinicul împuterit cum se cade şi încă mai altcum ca înainte vreme, – suflă una bună prin lumea inelului şi-şi doreşte să fie iar la curțile sale, în traiul ce fusese odată. Aşa a şi fost cât ai da o dată cu amnarul.

Şi mai văzându-se odată Petre-Voinicul la el acasă, mai suflă odată prin lumea inelului şi-şi doreşte, ca draga lui nevastă să fie şi ea de față, împreună cu drăguțu-său, pentru care era să-i pună capul.

Iarăşi cât ai da odată cu amnarul şi treaba se face.

– „Acum drag paloşul meu! fă tu judecată dreaptă între noi. De voi fi eu de vină, eu s-o pat, de-a fi ea, să tragă într-însa, suflet păgân, ce este."

Şi paloşul a făcut tot mici hosdrele şi pe nevastă şi pe drăguțu-so, că de atât i-au aflat vrednici.

Petre şi-a luat apoi nevastă alta, de neam de rând, dar frumoasă ca ruptă din soare şi care l-a iubit din toată inima. Despre ospățul lor se spune, că tărăboi mai mare, n-a mai fost de când e lumea. Cânii, că-s câni şi umblau cu colaci în coadă.

Apoi au dus un trai ca acela şi duc şi azi de n-or fi murit.

Mă urcai pe-o şa
Şi v-o spusei aşa

Grigorie Sima a lui Ioan

- 106 -

11. Cenuşotca [1]

– Poveste –

A fost odată pe când era lupul căţel şi Cheşa viţăl, – a fost într-o ţară departe un om tocmai putred de bogat. Bun a trebuit să fie Dumnezeu şi drag, că averile lui, nu altceva făr' le vedeai crescând. Toate-i mergeau strună şi ca să fie pe deplin fericit un lucru-i mai lipsea.

Avea adică el, omul cel bogat, o bucată de pământ, care nici el nu mai ţinea minte, de când nu i-a adus nici tu un spic de grâu, c-atâta nu-i mult. Îl îngrăşa, cum ştia el mai bine, îl lucra ca pe o cânepişte, semăna grâul cel mai varoş[2], punea străji cu ziuă cu noapte, – dar toate-n zadar, că tocmai pe când da holda să înspice, veneau noaptea nişte cai ce nu mai aveau saţ, ş-o păşteau. Nu rămâneau fără cotoarele. Aşa-n toţi anii şi nu era chip de-ai prinde, că toate străjile, să fi fost, câte şi mai câte şi tot trebuiau să fie furate de somn şi încă tocmai, când n-ar fi trebuit.

Omul cel bogat mai avea şi trei feciori, aş zice: ca trei lei paralei, dar nu se potriveşte. Că să vedeţi dumneavoastră! Pe când pe cei doi mai mari, nu-i mai slăbeau din „*puiul mamei*" şi „*dragul tatei*" cel mai mic era socotit drept lamă-mamă şi mut în dungi, pot zice, de aceea locul lui, cât e lumea şi pământul, tot pe vatră în cenuşă, de aici „*Cenuşotcă*" i-a rămas numele până in ziua de azi şi i-a rămânea cât a fi mălai în ţară!

Le intră şi celor trei feciori în cap, să-şi cerce norocul cu păzitul holdei, că da de cumva?!

În seara dintâi merge cel mai mare. El, ca să-i sară somnul, face-un drăguţ de foc, de să frigi un bou.

De unde drac! În dogoarea căldurii, numai ce-l taie un pui de somn, de să-l poţi duce cu aşternut cu tot, pe bietul voinic! Dimineaţa vede că tocmai a treia parte din holdă, e mistuită. Se duce ruşinat acasă şi spune, ce-a fost şi cum a fost.

[1] Revista „Amicul Poporului" – Sibiu, 1890, pag. 56-60
[2] Grâu varoş = grâu roş la faţă

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

11. Cenuşotca [1]

– Poveste –

A fost odată pe când era lupul căţel şi Cheşa viţăl, – a fost într-o ţară departe un om tocmai putred de bogat. Bun a trebuit să fie Dumnezeu şi drag, că averile lui, nu altceva făr' le vedeai crescând. Toate-i mergeau strună şi ca să fie pe deplin fericit un lucru-i mai lipsea.

Avea adică el, omul cel bogat, o bucată de pământ, care nici el nu mai ţinea minte, de când nu i-a adus nici tu un spic de grâu, c-atâta nu-i mult. Îl îngrăşa, cum ştia el mai bine, îl lucra ca pe o cânepişte, semăna grâul cel mai varoş[2], punea străji cu ziuă cu noapte, – dar toate-n zadar, că tocmai pe când da holda să înspice, veneau noaptea nişte cai ce nu mai aveau saţ, ş-o păşteau. Nu rămâneau fără cotoarele. Aşa-n toţi anii şi nu era chip de-ai prinde, că toate străjile, să fi fost, câte şi mai câte şi tot trebuiau să fie furate de somn şi încă tocmai, când n-ar fi trebuit.

Omul cel bogat mai avea şi trei feciori, aş zice: ca trei lei paralei, dar nu se potriveşte. Că să vedeţi dumneavoastră! Pe când pe cei doi mai mari, nu-i mai slăbeau din „*puiul mamei*" şi „*dragul tatei*" cel mai mic era socotit drept lamă-mamă şi mut în dungi, pot zice, de aceea locul lui, cât e lumea şi pământul, tot pe vatră în cenuşă, de aici „*Cenuşotcă*" i-a rămas numele până in ziua de azi şi i-a rămânea cât a fi mălai în ţară!

Le intră şi celor trei feciori în cap, să-şi cerce norocul cu păzitul holdei, că da de cumva?!

În seara dintâi merge cel mai mare. El, ca să-i sară somnul, face-un drăguţ de foc, de să frigi un bou.

De unde drac! În dogoarea căldurii, numai ce-l taie un pui de somn, de să-l poţi duce cu aşternut cu tot, pe bietul voinic! Dimineaţa vede că tocmai a treia parte din holdă, e mistuită. Se duce ruşinat acasă şi spune, ce-a fost şi cum a fost.

[1] Revista „Amicul Poporului" – Sibiu, 1890, pag. 56-60
[2] Grâu varoş = grâu roş la faţă

- 107 -

În noaptea a doua s-a dus fratele mijlociu şi-l mistuia dorința, doar dovedește pe cela!

Nici c-o mangură[1] nu i-a umblat mai bine!

A venit vremea lui caută Nan iapa şi el călare pe ea, – după cum ştiți că era socotit Cenuşotcă.

El ajungând la holdă, nu face nici foc, nici alt-ceva, fă se urcă drept în părul pădureț, ce era sădit cam la mijlocul holdei şi unde lucrătorii aveau obicei de-a mânca de-amiază ş-a mai odihni nițel, când zăduful e prea înăbuşitor.

Aci de unde să poată el ațipi vre-oleacă?! Când îl înghimpa un spine, când altul, – apoi şi vântul trăgea cu grosul, de bine trebuia să se țină, ca să nu-şi piardă cumpătul şi să se pomenească jos cu capul ori cu coastele frânte. – Precum vedeți Cenuşotcă avea cap, numai cât vorba ceea:„*în sacul legat nu şti nimeni ce-i băgat*".

Pe când cocoşii, în limba lor, vesteau, că-i miezul nopții, şi ei o ştiu aceasta, c-aşa li-i firea, numai ce-mi vin de undeva trei cai, care mai de care! Şi după ce fac foale, hai la părul pădureț să se mai şi scarpine!

Cenuşotcă, fără zgomot, ca mâțul, se coboară, coboară şi zup! pe-un cal ce era mai la îndemână. Caii fuga-n ruptul capului, dar cela încă se ține! În cele din urmă se opresc şi stau molcom şi caii aceia. Şi cel pe care era Cenuşotcă, dă a grăi, să le dea pace ca să meargă-n treabă-şi, că sunt unul al lunii, altul al soarelui, şi al treilea al vântului. Le-ar cădea obrajii de ruşine, când s-ar şti, că ei tocmai aşa au pățit-o. În schimb are să primească trei frâne, pe care numai să le scuture şi ei vor alerga să-i dea orice ajutor, la vreme de nevoie.

Cenuşotcă bun bucuros s-a învoit şi frânele le-a îngropat la țâțâna porții. Apoi iar s-a pus în tăciuni, că acolo i-a fost locul.

S-a-ntâmplat de împăratul țării aceleia în care trăia şi omul cel bogat, avea o fată numai şi nici un alt copil la uşa sa. Şi fata era atât de frumoasă, de pereche n-ai fi putut să-i afli, lumea toată, cu opinci de fier şi toiag de oțel s-o fi umblat.

[1] mangură = fărâmă, bucățică, strop (D.L.R., Tom VI, Bucureşti, 1965, pag. 872).

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

În noaptea a doua s-a dus fratele mijlociu şi-l mistuia dorința, doar dovedește pe cela!

Nici c-o mangură[1] nu i-a umblat mai bine!

A venit vremea lui caută Nan iapa şi el călare pe ea, – după cum ştiți că era socotit Cenuşotcă.

El ajungând la holdă, nu face nici foc, nici alt-ceva, fă se urcă drept în părul pădureț, ce era sădit cam la mijlocul holdei şi unde lucrătorii aveau obicei de-a mânca de-amiază ş-a mai odihni nițel, când zăduful e prea înăbuşitor.

Aci de unde să poată el ațipi vre-oleacă?! Când îl înghimpa un spine, când altul, – apoi şi vântul trăgea cu grosul, de bine trebuia să se țină, ca să nu-şi piardă cumpătul şi să se pomenească jos cu capul ori cu coastele frânte. – Precum vedeți Cenuşotcă avea cap, numai cât vorba ceea:„*în sacul legat nu şti nimeni ce-i băgat*".

Pe când cocoşii, în limba lor, vesteau, că-i miezul nopții, şi ei o ştiu aceasta, c-aşa li-i firea, numai ce-mi vin de undeva trei cai, care mai de care! Şi după ce fac foale, hai la părul pădureț să se mai şi scarpine!

Cenuşotcă, fără zgomot, ca mâțul, se coboară, coboară şi zup! pe-un cal ce era mai la îndemână. Caii fuga-n ruptul capului, dar cela încă se ține! În cele din urmă se opresc şi stau molcom şi caii aceia. Şi cel pe care era Cenuşotcă, dă a grăi, să le dea pace ca să meargă-n treabă-şi, că sunt unul al lunii, altul al soarelui, şi al treilea al vântului. Le-ar cădea obrajii de ruşine, când s-ar şti, că ei tocmai aşa au pățit-o. În schimb are să primească trei frâne, pe care numai să le scuture şi ei vor alerga să-i dea orice ajutor, la vreme de nevoie.

Cenuşotcă bun bucuros s-a învoit şi frânele le-a îngropat la țâțâna porții. Apoi iar s-a pus în tăciuni, că acolo i-a fost locul.

S-a-ntâmplat de împăratul țării aceleia în care trăia şi omul cel bogat, avea o fată numai şi nici un alt copil la uşa sa. Şi fata era atât de frumoasă, de pereche n-ai fi putut să-i afli, lumea toată, cu opinci de fier şi toiag de oțel s-o fi umblat.

[1] mangură = fărâmă, bucățică, strop (D.L.R., Tom VI, Bucureşti, 1965, pag. 872).

- 108 -

Într-o zi pe când toți erau duşi de acasă o răpeşte o pajură măiastră, ş-o duce drept în cuibul său, făcut pe vârful unui arbore, ce atingea bolta cerului.

A dat împăratul de ştire, că cine-a coborâ-o, capătă jumătate din împărăție şi mâna ei.

Câți feciori de crai şi împărați, toți ş-au cercat puterile, dar de-a fitea, că toată a lor opintire a fost zadarnică.

Într-o zi şi feciorii omului celui bogat, s-au hotărât să facă ceva.

Laolaltă n-au putut să meargă până la cetatea împărătească, unde era arborele cela, că cei mari erau mai țanțoşi şi de Cenuşcotă, le era ruşine; – de aceea numai singuri au plecat.

Cenuşcotă, cum s-a văzut singur, merge la țâțâna porții şi scutură frâul cel de aramă. Nu vă pot spune, cât de iute-a fost aci calul lunii, cu un rând de haine de aramă pentru Cenuşcotă.

Se-mbrăcă el şi suindu-se pe spatele murgului, merge tot în buiestru.

Când a sosit la arborele pajurei, deşi puteai călca de pe om pe om, toți i-au făcut loc, şi se-nchiolbau la el, că ce fel de ființă omenească poate să fie, voinic cum este.

Calul, deşi pinteni a căpătat din greul, mai sus de tulpina arborelui nu l-a putut ridica. Numai atâta putere avea şi el.

Se lăsă deci jos şi plecă dincotro a venit.

Iar Cenuşotcă, punând frâul la locul său, se trage în tăciuni.

Venind şi cei doi frați mai mari acasă, n-au vorbe să povestească, ce voinic s-a arătat, îmbrăcat numai în aramă şi pe cal mai iute, de cum a văzut cineva.

Cenuşotcă spune, că l-a văzut şi el de pe vârful cotețului. A fost destul atât, ca ceia să spargă cotețul.

A doua zi iar s-au dus cu toții să vadă minune de om ca acela, despre care se făcuse atâta sfară! Cenuşcotă a rămas să grijească de câte ceva, că sunt şi oameni răi, care văzând ceva, că-i pus rău, ei pun bine.

Când a crezut că-i bine, a ieşit din tăciuni şi s-a dus la țâțâna porții, punând mai întâi un lemn în retezul uşii de la tindă, semn că nu-i nime acasă.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Într-o zi pe când toți erau duşi de acasă o răpeşte o pajură măiastră, ş-o duce drept în cuibul său, făcut pe vârful unui arbore, ce atingea bolta cerului.

A dat împăratul de ştire, că cine-a coborâ-o, capătă jumătate din împărăție şi mâna ei.

Câți feciori de crai şi împărați, toți ş-au cercat puterile, dar de-a fitea, că toată a lor opintire a fost zadarnică.

Într-o zi şi feciorii omului celui bogat, s-au hotărât să facă ceva.

Laolaltă n-au putut să meargă până la cetatea împărătească, unde era arborele cela, că cei mari erau mai țanțoşi şi de Cenuşcotă, le era ruşine; – de aceea numai singuri au plecat.

Cenuşcotă, cum s-a văzut singur, merge la țâțâna porții şi scutură frâul cel de aramă. Nu vă pot spune, cât de iute-a fost aci calul lunii, cu un rând de haine de aramă pentru Cenuşcotă.

Se-mbrăcă el şi suindu-se pe spatele murgului, merge tot în buiestru.

Când a sosit la arborele pajurei, deşi puteai călca de pe om pe om, toți i-au făcut loc, şi se-nchiolbau la el, că ce fel de ființă omenească poate să fie, voinic cum este.

Calul, deşi pinteni a căpătat din greul, mai sus de tulpina arborelui nu l-a putut ridica. Numai atâta putere avea şi el.

Se lăsă deci jos şi plecă dincotro a venit.

Iar Cenuşotcă, punând frâul la locul său, se trage în tăciuni.

Venind şi cei doi frați mai mari acasă, n-au vorbe să povestească, ce voinic s-a arătat, îmbrăcat numai în aramă şi pe cal mai iute, de cum a văzut cineva.

Cenuşotcă spune, că l-a văzut şi el de pe vârful cotețului. A fost destul atât, ca ceia să spargă cotețul.

A doua zi iar s-au dus cu toții să vadă minune de om ca acela, despre care se făcuse atâta sfară! Cenuşcotă a rămas să grijească de câte ceva, că sunt şi oameni răi, care văzând ceva, că-i pus rău, ei pun bine.

Când a crezut că-i bine, a ieşit din tăciuni şi s-a dus la țâțâna porții, punând mai întâi un lemn în retezul uşii de la tindă, semn că nu-i nime acasă.

- 109 -

Îndată ce-a scuturat frâul cel de argint, s-a arătat un cal, care era tocmai al soarelui, – având pe spinare şi-un rând de haine, tot numai din argint făcute. Cenuşotcă se-mbracă şi se duce.

Când a sosit la arborele pajurei, dă pinteni calului, dar mai sus de jumătate nu s-a putut înălța.

Lumea era înmărmurită de cele ce vedea, iar Cenuşotcă s-a întors înapoi şi s-a pus unde-i era locul.

Venind ai lor şi dând povesti ce şi cum a fost, tot de feciorul de împărat, îmbrăcat în haine de argint, era vorba, – Cenuşotcă spune, că l-a văzut şi el de pe vârful şurii.

A fost destul atât, ca şura să fie asemuită pământului.

A treia zi, Cenuşotcă e îmbrăcat în straie de aur şi călare pe murgul vântului.

Mulțimea face, ce poate şi-i deschide-o cărăruşă. Împăratul încă era p-acolea cu toată curtea, – asta se-nțelege.

Cum se opinteşte calul, odată, de două ori, îndată străbate până chiar unde-a trebuit. Fata împăratului avea pe cap o cunună de aur cu pietre scumpe împodobită, care-i încingea capul, încât Doamne apără!

Ea se desfăta cu tot felul de scumpeturi şi lucruri alese, cum numai la pajură se găsesc, aiurea nici să crapi.

Cenuşotcă îi ia cununa de pe cap şi-o aşează pe al său, acoperind-o iar cu pălăria ce-o avea. După aceea mi-o apucă frumuşeluț în brațe şi jos cu ea drept înaintea feței împărăteşti. N-a zăbovit nici batăr atât, ca să poată primi un mulțam, – făr s-a făcut apă, cugeți că l-a înghițit pământul.

Zic că, de era pajura acasă, nu era putință, să meargă toate aşa neted, cum au mers.

Şi-mpăratul era nedumerit, că tânărul aşa de puțin ține la dânsa, dar apoi fata săraca! E nu mai avea somn nici astâmpăr! Se zvârcolea ca şarpele şi nu mai ştia, ce să se ştie face?! Tânărul era ca tras prin inel iar ea-n floarea vieții, – cum e mândra mai drăguță, – n-ar fi de deochi.

Când împăratul a văzut, că nici într-un chip nu poate da de urma binefăcătorului său, – a dat cuvânt să cerceteze toată casa şi tot bordeiul, ce se găseşte în împărăția sa. La cine vor afla cununa spusă de fată, să-l aducă, fie şi pe sus, dacă alt-cum nu se poate.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Îndată ce-a scuturat frâul cel de argint, s-a arătat un cal, care era tocmai al soarelui, – având pe spinare şi-un rând de haine, tot numai din argint făcute. Cenuşotcă se-mbracă şi se duce.

Când a sosit la arborele pajurei, dă pinteni calului, dar mai sus de jumătate nu s-a putut înălța.

Lumea era înmărmurită de cele ce vedea, iar Cenuşotcă s-a întors înapoi şi s-a pus unde-i era locul.

Venind ai lor şi dând povesti ce şi cum a fost, tot de feciorul de împărat, îmbrăcat în haine de argint, era vorba, – Cenuşotcă spune, că l-a văzut şi el de pe vârful şurii.

A fost destul atât, ca şura să fie asemuită pământului.

A treia zi, Cenuşotcă e îmbrăcat în straie de aur şi călare pe murgul vântului.

Mulțimea face, ce poate şi-i deschide-o cărăruşă. Împăratul încă era p-acolea cu toată curtea, – asta se-nțelege.

Cum se opinteşte calul, odată, de două ori, îndată străbate până chiar unde-a trebuit. Fata împăratului avea pe cap o cunună de aur cu pietre scumpe împodobită, care-i încingea capul, încât Doamne apără!

Ea se desfăta cu tot felul de scumpeturi şi lucruri alese, cum numai la pajură se găsesc, aiurea nici să crapi.

Cenuşotcă îi ia cununa de pe cap şi-o aşează pe al său, acoperind-o iar cu pălăria ce-o avea. După aceea mi-o apucă frumuşeluț în brațe şi jos cu ea drept înaintea feței împărăteşti. N-a zăbovit nici batăr atât, ca să poată primi un mulțam, – făr s-a făcut apă, cugeți că l-a înghițit pământul.

Zic că, de era pajura acasă, nu era putință, să meargă toate aşa neted, cum au mers.

Şi-mpăratul era nedumerit, că tânărul aşa de puțin ține la dânsa, dar apoi fata săraca! E nu mai avea somn nici astâmpăr! Se zvârcolea ca şarpele şi nu mai ştia, ce să se ştie face?! Tânărul era ca tras prin inel iar ea-n floarea vieții, – cum e mândra mai drăguță, – n-ar fi de deochi.

Când împăratul a văzut, că nici într-un chip nu poate da de urma binefăcătorului său, – a dat cuvânt să cerceteze toată casa şi tot bordeiul, ce se găseşte în împărăția sa. La cine vor afla cununa spusă de fată, să-l aducă, fie şi pe sus, dacă alt-cum nu se poate.

- 110 -

Spun ce-i însărcinați cu treaba asta, că n-a rămas ungheț necondrobăit de ei, – dar' să afle ceva nici poveste! Singur Cenuşotcă, mutul omului celui bogat mai este ne cercetat, pe *el l-au lăsat în banii cei răi* că-i neblesnic focului să-i fie.

Dar împăratul ştiind, că lumea-i cum se vede, iar oamenii sunt aşa cum sunt, dar nu cum se văd a fi, – a trimis şi la Cenuşotcă.

Când cela ş-a luat pălăria de pe cap, toată casa s-a umplut de-o strălucire mai alt-cum, de cât al soarelui.

Îmbrăcat în hainele, cele de aur şi cu cununa pe ca, s-au dus la împăratul.

Apoi chef şi voie bună, de s-a dus veste. Eu am fost vornic şi strigam cinstea la masă, – de aceea m-au şi dăruit c-o oală spartă şi vă spusei povestea toată, – iar ei, de n-or murit, trăiesc şi azi, zău de nu!

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Spun ce-i însărcinați cu treaba asta, că n-a rămas ungheț necondrobăit de ei, – dar' să afle ceva nici poveste! Singur Cenuşotcă, mutul omului celui bogat mai este ne cercetat, pe *el l-au lăsat în banii cei răi* că-i neblesnic focului să-i fie.

Dar împăratul ştiind, că lumea-i cum se vede, iar oamenii sunt aşa cum sunt, dar nu cum se văd a fi, – a trimis şi la Cenuşotcă.

Când cela ş-a luat pălăria de pe cap, toată casa s-a umplut de-o strălucire mai alt-cum, de cât al soarelui.

Îmbrăcat în hainele, cele de aur şi cu cununa pe ca, s-au dus la împăratul.

Apoi chef şi voie bună, de s-a dus veste. Eu am fost vornic şi strigam cinstea la masă, – de aceea m-au şi dăruit c-o oală spartă şi vă spusei povestea toată, – iar ei, de n-or murit, trăiesc şi azi, zău de nu!

Grigorie Sima a lui Ioan

- 111 -

12. Copilul de pescar [1]

– Poveste –

„De unde nu faci foc nu iese fum”. Aşa-i şi cu poveştile; – de n-ar fi fost nu s-ar mai povesti, pân’un purice ar plesni.

A trebuit dar să fie un împărat, carele n-avea decât un fecioraş, încât pentru copii. Drag îl avea de l-ar fi băgat în sân, că băiatul era drumbeleu, frumos şi sănătos ca mărul. Într-o zi răpit împăratul, de vorbele aşezate şi pline de isteţime ale copilului – îl ia gura pe dinainte şi zice că făcându-se mare i-a da tot ce-o cere, numai să fie totdeauna bunuţ.

Zilele, ca de obicei, ele tac şi trec aşa că împăratul se pomeneşte numai că el trebuie să se îngrijească de ospăţ, că băieţoiului prea-i plăcea să stea de vorbă cu de-ale cu catrinţă.

Şi la împăraţi nu merge treaba ca la noi ceşti mititei cari ne mai tocim cele picioare, până când putem face seamă să ne legăm capul.

Ei au din ce şi cu ce, să ştiu ce pot şi de aceea uşor se află la vorbă. De aceea şi împăratul de care vă este vorba, scurtă vreme şi cugetul îi era împlinit.

Nu veţi fi uitat doar, că n-aveţi numai aşa capete, că împăratul a fost zis o vorbă, când feciorul îi era mic încă.

„Gura zice vântul duce” – la unii oameni. La împăraţi aşa ceva nu merge, că nu se potriveşte. De aceea şi împăratul acela n-a zis altceva decât „Aşa să fie”, când feciorul i-a cerut o luncă frumoasă şi mare, de pe sub soare nu putea să aibă soaţă nici într-o privinţă.

Aci şi-a făcut el feciorul nişte curţi de tăia pe ale tată-său. Erau atâtea încăperi câte căsulii pe un fagure. Aşa el în toate nu putea să şadă.

Goale ca să nu rămână, şi-a adus aminte de mişei şi de golani şi din toată plasa, a faurilor, a măsarilor, a strungarilor, a cojocarilor şi altele, – a chemat câte-o pereche. Între alţi mişei se afla şi un biet de pescar, pe care numai aşa fel l-a primit dacă va prinde peşti de cari i s-a zice. De bună seamă că pescarul a zis da! – dar a zis pe naiba.

[1] Revista „Amicul Poporului”, 1893 – Sibiu, pag. 63-67.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

12. Copilul de pescar [1]

– Poveste –

„De unde nu faci foc nu iese fum”. Aşa-i şi cu poveştile; – de n-ar fi fost nu s-ar mai povesti, pân’un purice ar plesni.

A trebuit dar să fie un împărat, carele n-avea decât un fecioraş, încât pentru copii. Drag îl avea de l-ar fi băgat în sân, că băiatul era drumbeleu, frumos şi sănătos ca mărul. Într-o zi răpit împăratul, de vorbele aşezate şi pline de isteţime ale copilului – îl ia gura pe dinainte şi zice că făcându-se mare i-a da tot ce-o cere, numai să fie totdeauna bunuţ.

Zilele, ca de obicei, ele tac şi trec aşa că împăratul se pomeneşte numai că el trebuie să se îngrijească de ospăţ, că băieţoiului prea-i plăcea să stea de vorbă cu de-ale cu catrinţă.

Şi la împăraţi nu merge treaba ca la noi ceşti mititei cari ne mai tocim cele picioare, până când putem face seamă să ne legăm capul.

Ei au din ce şi cu ce, să ştiu ce pot şi de aceea uşor se află la vorbă. De aceea şi împăratul de care vă este vorba, scurtă vreme şi cugetul îi era împlinit.

Nu veţi fi uitat doar, că n-aveţi numai aşa capete, că împăratul a fost zis o vorbă, când feciorul îi era mic încă.

„Gura zice vântul duce” – la unii oameni. La împăraţi aşa ceva nu merge, că nu se potriveşte. De aceea şi împăratul acela n-a zis altceva decât „Aşa să fie”, când feciorul i-a cerut o luncă frumoasă şi mare, de pe sub soare nu putea să aibă soaţă nici într-o privinţă.

Aci şi-a făcut el feciorul nişte curţi de tăia pe ale tată-său. Erau atâtea încăperi câte căsulii pe un fagure. Aşa el în toate nu putea să şadă.

Goale ca să nu rămână, şi-a adus aminte de mişei şi de golani şi din toată plasa, a faurilor, a măsarilor, a strungarilor, a cojocarilor şi altele, – a chemat câte-o pereche. Între alţi mişei se afla şi un biet de pescar, pe care numai aşa fel l-a primit dacă va prinde peşti de cari i s-a zice. De bună seamă că pescarul a zis da! – dar a zis pe naiba.

[1] Revista „Amicul Poporului”, 1893 – Sibiu, pag. 63-67.

- 112 -

Putem pricepe atât că feciorul de împărat era un suflet şi-o inimă, de mai altcum n-avem la ce căuta, nici chiar la un Român de ai noştri. De alte neamuri nu zic nimic că dac-aşa zice că-s mai pestriți la mațe decât noi, mi-aş aţâța numai paie în cap.

Muierile cându-s împovărate, au nişte dorințe ce nu poți să-ți dai seama, cum s-au putut plămădi într-un cap sănătos.

Nevasta tânără a feciorului de împărat n-a cerut mare lucru de la soțul său, fără să-i aducă ei peşti verzi!

Trudit-a bietul pescar din noapte-n noapte ş-a mişcat toate pietrele – dar peşti verzi n-a putut prinde că nu erau, se vede. Ştia ce are să pățească dacă nu să poate ține de cuvânt, după cum le-a fost înțelesul.

Într-o zi cum şede el pe țărmul unui râu, îi iese înainte *Necuratul*.

– „Ştiu ce ai la inimă, dar de-mi dai ce nu ştii tu că se găseşte la casa ta, te scot din belea – zice bată-l crucea."

– „De ce nu! răspunde pescarul, că fiind aşa ceva despre care eu nici ştiință n-am, mare lucru tocmai – nu poate ca să fie. – Adă mâna!"

Aşa le-au fost vorbele!

Aruncând pescarul plasa din nou, unde nu-mi scoate o sumedenie de peşti, care de care mai verde şi mai frumos! Cu dusul acasă pescarul s-a mai deşălat, de grei ce erau peştii aceia.

Dar un spine-i intrase în inimă, că nu putea să ştie că ce doreşte Necuratul! Un veac întreg i se părea până s-ajungă acasă şi să cerce cu de-amănuntul toate unghețele!

Sosind, duce şi lasă peştii unde-au trebuit, se întoarce şi spune muierii cele pățite.

– „Mare lucru!" – zice muierea. „D-apoi că eu sunt împovărată şi tu ba să ştii ceva despre asta! Amar de noi că tocmai suflet de om am dat pierzării. Cum să ne mai lase Dumnezeu în viață?!"

Şi-au plâns amândoi ca nişte copii, în urmă însă s-au mai dumerit, ştiind că nu pot ca cele făcute odată, să fie nefăcute.

Naşte pescărița un copil ca un pepene, care a şi crescut mai mult tot ca al feciorului de împărat, că n-avea nici acela cu cine să se joace, de-an zala, de-an tăia mălai în două şi vă dau şi vouă, de-an baba oarba şi alte jocuri copilăreşti ce le ştiau ei.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Putem pricepe atât că feciorul de împărat era un suflet şi-o inimă, de mai altcum n-avem la ce căuta, nici chiar la un Român de ai noştri. De alte neamuri nu zic nimic că dac-aşa zice că-s mai pestriți la mațe decât noi, mi-aş aţâța numai paie în cap.

Muierile cându-s împovărate, au nişte dorințe ce nu poți să-ți dai seama, cum s-au putut plămădi într-un cap sănătos.

Nevasta tânără a feciorului de împărat n-a cerut mare lucru de la soțul său, fără să-i aducă ei peşti verzi!

Trudit-a bietul pescar din noapte-n noapte ş-a mişcat toate pietrele – dar peşti verzi n-a putut prinde că nu erau, se vede. Ştia ce are să pățească dacă nu să poate ține de cuvânt, după cum le-a fost înțelesul.

Într-o zi cum şede el pe țărmul unui râu, îi iese înainte *Necuratul*.

– „Ştiu ce ai la inimă, dar de-mi dai ce nu ştii tu că se găseşte la casa ta, te scot din belea – zice bată-l crucea."

– „De ce nu! răspunde pescarul, că fiind aşa ceva despre care eu nici ştiință n-am, mare lucru tocmai – nu poate ca să fie. – Adă mâna!"

Aşa le-au fost vorbele!

Aruncând pescarul plasa din nou, unde nu-mi scoate o sumedenie de peşti, care de care mai verde şi mai frumos! Cu dusul acasă pescarul s-a mai deşălat, de grei ce erau peştii aceia.

Dar un spine-i intrase în inimă, că nu putea să ştie că ce doreşte Necuratul! Un veac întreg i se părea până s-ajungă acasă şi să cerce cu de-amănuntul toate unghețele!

Sosind, duce şi lasă peştii unde-au trebuit, se întoarce şi spune muierii cele pățite.

– „Mare lucru!" – zice muierea. „D-apoi că eu sunt împovărată şi tu ba să ştii ceva despre asta! Amar de noi că tocmai suflet de om am dat pierzării. Cum să ne mai lase Dumnezeu în viață?!"

Şi-au plâns amândoi ca nişte copii, în urmă însă s-au mai dumerit, ştiind că nu pot ca cele făcute odată, să fie nefăcute.

Naşte pescărița un copil ca un pepene, care a şi crescut mai mult tot ca al feciorului de împărat, că n-avea nici acela cu cine să se joace, de-an zala, de-an tăia mălai în două şi vă dau şi vouă, de-an baba oarba şi alte jocuri copilăreşti ce le ştiau ei.

- 113 -

Pescarul şi pescărița nu mai ştiau că pe ce lume-s, băiatul voinic de să nu te mai poți sătura de privirea lui, – dar azi e al lor, mâine nu-i mai al lor.

Într-o zi i-au spus şi băiatului, ca să ştie şi el că iată ce-l aşteaptă. Sfat au făcut ca, precum în toate nevoile, aşa şi acum să alerge la popa să vază ce-a mai zice şi el.

Moş popa, numit mai ales „Barbă sură", om plin de evlavie şi cu multă trecere la Dumnezeu, îi face o carte, pe care să tot zică la vreme de nevoie, iar de grăit altceva, să nu cuteze, fie ce-a fi de capul lui.

Nu trece mult şi *Ucigă-l crucea* şi vine. Nici una, nici două, fără hai la băiat să-l ducă unde ştie el. Dar băiatul tot zicea pe carte şi zicea, iar *mamonul* nu îndrăznea. Şi ori câte ar fi grăit din gură, băiatul nu-i răspundea un cuvințel mic. De la o vreme şi băiatul se mai osteneşte. De abia o țâca mic-a mălcit? şi *Ucigă-l crucea* l-a umflat pe sus şi paşol!

Tocmai cât au mers nu ştiu, că tovarăş, precum bine ştiți, nu le-am fost, țări şi mări însă multe-au străbătut, făr'să facă leac de popas.

Odată băiatul, ce se cugetă? Scoate cartea de pe mâneca unde-o avea şi zice mereu. Îndată şi-au pierdut *Ucigă-l crucea* toată puterea şi aducându-şi aminte că în tartar încă tot aşa are s-o pățească l-a lăsat în ştirea sfântului şi s-a dus.

Veți şti dumneavoastră că *Ucigă-l-crucea* iubeşte râpile, codrii întunecoşi şi stâncile. Tot pe aşa fel de locuri l-a purtat pe băiat, iar când l-a părăsit erau într-un codru neatins încă de mână de om şi întins de nu i se ştiau marginile. Acum băiete mai ieşi la lume, dacă poți!

A rătăcit el, ca omul ce nu ştie drumul, în toate părțile dar făr'a câştiga ceva.

De rândul gurii, dacă altceva nu era, erau bune şi rădăcinile crude, merele sălbatice şi perele – aşa mai rar se întâmpla de mai nimerea şi câte un stup la care cojnița neplăcându-i şi-a luat drumul la pădure.

Într-aceea da a-i răsări mustăcioara.

Şezând într-o zi lâng-un izvor mai limpede ca lacrima iată că vine-o căprioară, atât de frumoasă, că mai altcum nici în vis n-a văzut cineva. Şi căprioara aceea nu era cine ştie ce sălbătăciune, fără o fată de împărat fermecată. Împăratul, tatăl fetei, zisese că tocmai jumătate din

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Pescarul şi pescărița nu mai ştiau că pe ce lume-s, băiatul voinic de să nu te mai poți sătura de privirea lui, – dar azi e al lor, mâine nu-i mai al lor.

Într-o zi i-au spus şi băiatului, ca să ştie şi el că iată ce-l aşteaptă. Sfat au făcut ca, precum în toate nevoile, aşa şi acum să alerge la popa să vază ce-a mai zice şi el.

Moş popa, numit mai ales „Barbă sură", om plin de evlavie şi cu multă trecere la Dumnezeu, îi face o carte, pe care să tot zică la vreme de nevoie, iar de grăit altceva, să nu cuteze, fie ce-a fi de capul lui.

Nu trece mult şi *Ucigă-l crucea* şi vine. Nici una, nici două, fără hai la băiat să-l ducă unde ştie el. Dar băiatul tot zicea pe carte şi zicea, iar *mamonul* nu îndrăznea. Şi ori câte ar fi grăit din gură, băiatul nu-i răspundea un cuvințel mic. De la o vreme şi băiatul se mai osteneşte. De abia o țâca mic-a mălcit? şi *Ucigă-l crucea* l-a umflat pe sus şi paşol!

Tocmai cât au mers nu ştiu, că tovarăş, precum bine ştiți, nu le-am fost, țări şi mări însă multe-au străbătut, făr'să facă leac de popas.

Odată băiatul, ce se cugetă? Scoate cartea de pe mâneca unde-o avea şi zice mereu. Îndată şi-au pierdut *Ucigă-l crucea* toată puterea şi aducându-şi aminte că în tartar încă tot aşa are s-o pățească l-a lăsat în ştirea sfântului şi s-a dus.

Veți şti dumneavoastră că *Ucigă-l-crucea* iubeşte râpile, codrii întunecoşi şi stâncile. Tot pe aşa fel de locuri l-a purtat pe băiat, iar când l-a părăsit erau într-un codru neatins încă de mână de om şi întins de nu i se ştiau marginile. Acum băiete mai ieşi la lume, dacă poți!

A rătăcit el, ca omul ce nu ştie drumul, în toate părțile dar făr'a câştiga ceva.

De rândul gurii, dacă altceva nu era, erau bune şi rădăcinile crude, merele sălbatice şi perele – aşa mai rar se întâmpla de mai nimerea şi câte un stup la care cojnița neplăcându-i şi-a luat drumul la pădure.

Într-aceea da a-i răsări mustăcioara.

Şezând într-o zi lâng-un izvor mai limpede ca lacrima iată că vine-o căprioară, atât de frumoasă, că mai altcum nici în vis n-a văzut cineva. Şi căprioara aceea nu era cine ştie ce sălbătăciune, fără o fată de împărat fermecată. Împăratul, tatăl fetei, zisese că tocmai jumătate din

împărăție va dărui celui ce-o va scăpa, dar de aşa ceva nimenea nu se simțea destul de tare ca să se apuce.

Feciorul de pescar cutează şi merge cu căprioara acasă la împăratul.

Şapte draci, tot mamoni de cei cu coarne, domneau peste partea aceea de loc unde erau curțile împărăteşti durate.

Când dracii au zăpsit că iaca ce-i, fata-i acasă, cu un tânăr voinic din locuri neştiute, hai şi ei că doar se pricep la trebi.

Dar feciorul de pescar, nu mai mălcea nici un pic din gură, făr' tot zicea şi zicea pe cartea făcută de moş popa, Barbă-sură.

Dracii un pic de putere n-aveau, că ruga sfântă îi făcu drept nişte taie fugă, încât ei dacă ştiú cât de repede şi-au luat tălpăşița.

În ziua următoare fata nu mai era cu capul de capră, făr'de om ş-apoi ce cap, mă rog!? I-a mulțumit pentru cele făcute şi l-a rugat să stăruie încă două seri, că atâta mai lipseşte numai.

A doua seară dracii vin din nou, dar făr'a face mulți pureci, s-au depărtat, din pricina cărții celeia.

Acum fata din brâu în sus era ființă femeiască iar în jos încă tot se mai ținea de neamul caprelor.

A treia seară, care trebuia să fie cea din urmă, a fost ce a fost.

Dracii veniseră cu gândul că acum tot atâta-i de ei, pe moarte, pe viață.

Mergeau până lângă feciorul de pescar crâşnind din măsele de te luau fiorile, dar când la adecă, trebuiau să se întoarcă ruşinați, că cela nu-i mai slăbea chiar de loc din rugă.

Şi Ucigă-i toaca, plini de venin cum erau, în urmă s-au apucat la păruială ei între ei – de le mergea colbul.

– Că tu porți vina singur, ba tu, ba cela, ş-apoi vorba ceea: „gâlceava fără încăierare, nici un haz nu are", de cap deci, că hainele-s scumpe! Cam în chipul acesta au dat ei a-şi măsura spatele.

Şi feciorul, fără a lua-n seamă toate, nu-şi mai lua ochii de pe carte, iar din gură încă măcina pe cât numai îl ajutorau puterile.

În urmă şi-n capăt, împeliții certându-se s-au depărtat, văzând că pentru ei în locurile acelea, vorba cântecului:

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

împărăție va dărui celui ce-o va scăpa, dar de aşa ceva nimenea nu se simțea destul de tare ca să se apuce.

Feciorul de pescar cutează şi merge cu căprioara acasă la împăratul.

Şapte draci, tot mamoni de cei cu coarne, domneau peste partea aceea de loc unde erau curțile împărăteşti durate.

Când dracii au zăpsit că iaca ce-i, fata-i acasă, cu un tânăr voinic din locuri neştiute, hai şi ei că doar se pricep la trebi.

Dar feciorul de pescar, nu mai mălcea nici un pic din gură, făr' tot zicea şi zicea pe cartea făcută de moş popa, Barbă-sură.

Dracii un pic de putere n-aveau, că ruga sfântă îi făcu drept nişte taie fugă, încât ei dacă ştiú cât de repede şi-au luat tălpăşița.

În ziua următoare fata nu mai era cu capul de capră, făr'de om ş-apoi ce cap, mă rog!? I-a mulțumit pentru cele făcute şi l-a rugat să stăruie încă două seri, că atâta mai lipseşte numai.

A doua seară dracii vin din nou, dar făr'a face mulți pureci, s-au depărtat, din pricina cărții celeia.

Acum fata din brâu în sus era ființă femeiască iar în jos încă tot se mai ținea de neamul caprelor.

A treia seară, care trebuia să fie cea din urmă, a fost ce a fost.

Dracii veniseră cu gândul că acum tot atâta-i de ei, pe moarte, pe viață.

Mergeau până lângă feciorul de pescar crâşnind din măsele de te luau fiorile, dar când la adecă, trebuiau să se întoarcă ruşinați, că cela nu-i mai slăbea chiar de loc din rugă.

Şi Ucigă-i toaca, plini de venin cum erau, în urmă s-au apucat la păruială ei între ei – de le mergea colbul.

– Că tu porți vina singur, ba tu, ba cela, ş-apoi vorba ceea: „gâlceava fără încăierare, nici un haz nu are", de cap deci, că hainele-s scumpe! Cam în chipul acesta au dat ei a-şi măsura spatele.

Şi feciorul, fără a lua-n seamă toate, nu-şi mai lua ochii de pe carte, iar din gură încă măcina pe cât numai îl ajutorau puterile.

În urmă şi-n capăt, împeliții certându-se s-au depărtat, văzând că pentru ei în locurile acelea, vorba cântecului:

- 115 -

Ce-a fost verde s-a uscat
Ce-a fost dulce s-a mâncat.

S-au dus şi duşi sunt până-n ziua de azi.

Acum fata venise cu totul la starea de mai înainte, om în toată puterea cuvântului. Avea însă atâta vină-încoace că feciorul de pescar nu mai ştia pe ce lume trăieşte. A cerut-o de la împăratul ca să i-o dea de soție ceea ce s-a şi făcut.

Până-n ziua de azi a rămas vorba în părţile acelea, că împărat cu dreptate ca feciorul de pescar n-au mai auzit să fi fost undeva.

De n-or murit trăiesc şi azi.

Încălecai pe-o şa şi v-o spusei aşa.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Ce-a fost verde s-a uscat
Ce-a fost dulce s-a mâncat.

S-au dus şi duşi sunt până-n ziua de azi.

Acum fata venise cu totul la starea de mai înainte, om în toată puterea cuvântului. Avea însă atâta vină-încoace că feciorul de pescar nu mai ştia pe ce lume trăieşte. A cerut-o de la împăratul ca să i-o dea de soție ceea ce s-a şi făcut.

Până-n ziua de azi a rămas vorba în părţile acelea, că împărat cu dreptate ca feciorul de pescar n-au mai auzit să fi fost undeva.

De n-or murit trăiesc şi azi.

Încălecai pe-o şa şi v-o spusei aşa.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 116 -

13. Norocul şi mintea [1]

- din popor -

Se întâlnesc odată la un loc norocul şi mintea. Şi unul şi altul stau ca pe spini. Nu le este dat, se vede, să petreacă împreună. Din întâmplare numai, şi foarte rar dacă se văd, pentru un timp totdeauna mai scurt, mai mult aşa ca în treacăt. Şi ce să vezi? Abia că-şi dau bineţe şi încep a se împunge cu vorba.

– Eu sunt mai mult decât tine – zice norocul către minte – cu toate că te ţii aşa şi pe dincolea, că tu eşti regina lumii, care străbaţi cerul, cutreieri adâncurile, cântăreşti apele mărilor, numeri firele de iarbă şi de nisip, vezi ce-a fost în urmă cu mii de ani şi prezici ce are să fie după ce totul va intra in noaptea uitării. Tu te crezi mare aşa, cu toate acestea oamenii puţin te încrestează. „Decât un car de minte, mai bine o brâncă de noroc" – zic ei – şi drept au, pentru că tu nu eşti decât un încurcă lume ce nu mai ai pace şi astâmpăr, ci te frământi şi te suceşti, de faci moară din capul omului! Eu, norocul, sunt dulceaţa vieţii, vorba ăluia: „Fă-mă mamă cu noroc şi m-aruncă-n drum".

–„Aş! răspunde mintea – Unde nu sunt eu, tu, norocule, poţi să te dai peste cap, că tot la nimic o să iese. Tu eşti orb, dai în gropi şi chiar unde vrei să dregi, o nimereşti ca orbul Brăila, dacă nu-ţi stau eu într-ajutor. Nu uita vorba:„Vai de picioare, dacă nu-i în cap" şi „Orb pe orb povăţuind, cad amândoi în groapă". Dar să nu facem vorbă multă, ci hai să facem o probă. Pe omul ce-a veni mai întâi, pe drumul acesta, să-l luăm sub ocrotirea noastră, acum tu, după aceea eu. Să vedem care ce poate.

Şi a fost că tocmai în vorbele lor se şi arătă de dup-o cotitură de cale un biet om slab de să-l sufle vântul.

Iată! Zice mintea, să văd, norocosule, ce poţi; eu nu mă amestec nici ţică mică. Şi zicând aşa, mintea se cam mai duce p-aci încolo.

[1] Revista „Amicul Poporului" – Sibiu, 1897, pag. 59-62.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

13. Norocul şi mintea [1]

- din popor -

Se întâlnesc odată la un loc norocul şi mintea. Şi unul şi altul stau ca pe spini. Nu le este dat, se vede, să petreacă împreună. Din întâmplare numai, şi foarte rar dacă se văd, pentru un timp totdeauna mai scurt, mai mult aşa ca în treacăt. Şi ce să vezi? Abia că-şi dau bineţe şi încep a se împunge cu vorba.

– Eu sunt mai mult decât tine – zice norocul către minte – cu toate că te ţii aşa şi pe dincolea, că tu eşti regina lumii, care străbaţi cerul, cutreieri adâncurile, cântăreşti apele mărilor, numeri firele de iarbă şi de nisip, vezi ce-a fost în urmă cu mii de ani şi prezici ce are să fie după ce totul va intra in noaptea uitării. Tu te crezi mare aşa, cu toate acestea oamenii puţin te încrestează. „Decât un car de minte, mai bine o brâncă de noroc" – zic ei – şi drept au, pentru că tu nu eşti decât un încurcă lume ce nu mai ai pace şi astâmpăr, ci te frământi şi te suceşti, de faci moară din capul omului! Eu, norocul, sunt dulceaţa vieţii, vorba ăluia: „Fă-mă mamă cu noroc şi m-aruncă-n drum".

–„Aş! răspunde mintea – Unde nu sunt eu, tu, norocule, poţi să te dai peste cap, că tot la nimic o să iese. Tu eşti orb, dai în gropi şi chiar unde vrei să dregi, o nimereşti ca orbul Brăila, dacă nu-ţi stau eu într-ajutor. Nu uita vorba:„Vai de picioare, dacă nu-i în cap" şi „Orb pe orb povăţuind, cad amândoi în groapă". Dar să nu facem vorbă multă, ci hai să facem o probă. Pe omul ce-a veni mai întâi, pe drumul acesta, să-l luăm sub ocrotirea noastră, acum tu, după aceea eu. Să vedem care ce poate.

Şi a fost că tocmai în vorbele lor se şi arătă de dup-o cotitură de cale un biet om slab de să-l sufle vântul.

Iată! Zice mintea, să văd, norocosule, ce poţi; eu nu mă amestec nici ţică mică. Şi zicând aşa, mintea se cam mai duce p-aci încolo.

[1] Revista „Amicul Poporului" – Sibiu, 1897, pag. 59-62.

- 117 -

Şi vine omul, aşa cu capul între urechi, şi vine dar încet că de-abia-l ţineau picioarele. De pe faţă-i puteai ceti că-i tuieş, un mut cu toarte, minte la el ca păr în palmă.

– Şi cum de te văd aşa pârlit? – întreabă norocul parcă te tot ninge şi te plouă.

– Adică, răspunse omul, e greu la deal şi greu la vale, că-s sărac lipit pământului, n-am ce.

– Şi de ce eşti tu sărac?

– Pentru că n-am ce-mi trebuie.

– Şi pentru ce n-ai ce-ţi trebuie?

– Pentru că sunt sărac.

Vede norocul că n-o scoate la liman nici până de azi într-o Duminecă, deoarece mintea era la alţii şi nu la omul cel sărac. Drept aceea îi zice:

– Uite, măi omule, eu voiesc să te ajut, eu sunt norocul. Aici ai o sută de galbini. Griji de ei ca de ochii din cap şi să nu te mai văd mai mult aşa pârlit, aşa de lasă-mă să te las.

Ia omul gălbenaşii, merge acasă şi-i ascunde în cenuşa din vatra focului, fără să spună la muiere că ce-i şi cum. – nu mult după aceea s-abate pe la casa lor un ovrei ce cumpăra cenuşa pentru făcut de săpun şi ce mai ştiu eu ce. Muierea vinde cenuşa pe nimica toată, iar ovreiul o cam mai pune la sac, dimpreună cu gălbenaşii. Omul ieşise de acasă, cine ştie în ce treabă, poate să mai umble gură-cască, după cum îi era firea. Şi s-a dus ovreiul, şi omul nostru tot la sapă de lemn a rămas.

La câteva zile iar se întâlneşte norocul cu omul cel sărac. Acesta iar era ca scos de la fum.

– Bine măi omule, dar aşa ne-a fost înţelesul? Ce-ai făcut cu galbenii?

– Apoi ce să fac, i-am pus în cenuşă ca să fie la loc bun, dar muierea, bătaia lui Dumnezeu, i-a dat la Ovrei.

– Uite, aici îţi dau de două ori atât. Dacă nici cu aceştia nu te pui în picioare, te închin.

Ia omul galbenii şi pleacă. Atâta minte a avut el că în cenuşă nu i-a mai pus, dar i-a pus în tărâţele din oala de sub laviţă. Şi către muiere nici de astă dată nu zice nimic. Apoi se ia gură căscată prin vecini.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Şi vine omul, aşa cu capul între urechi, şi vine dar încet că de-abia-l ţineau picioarele. De pe faţă-i puteai ceti că-i tuieş, un mut cu toarte, minte la el ca păr în palmă.

– Şi cum de te văd aşa pârlit? – întreabă norocul parcă te tot ninge şi te plouă.

– Adică, răspunse omul, e greu la deal şi greu la vale, că-s sărac lipit pământului, n-am ce.

– Şi de ce eşti tu sărac?

– Pentru că n-am ce-mi trebuie.

– Şi pentru ce n-ai ce-ţi trebuie?

– Pentru că sunt sărac.

Vede norocul că n-o scoate la liman nici până de azi într-o Duminecă, deoarece mintea era la alţii şi nu la omul cel sărac. Drept aceea îi zice:

– Uite, măi omule, eu voiesc să te ajut, eu sunt norocul. Aici ai o sută de galbini. Griji de ei ca de ochii din cap şi să nu te mai văd mai mult aşa pârlit, aşa de lasă-mă să te las.

Ia omul gălbenaşii, merge acasă şi-i ascunde în cenuşa din vatra focului, fără să spună la muiere că ce-i şi cum. – nu mult după aceea s-abate pe la casa lor un ovrei ce cumpăra cenuşa pentru făcut de săpun şi ce mai ştiu eu ce. Muierea vinde cenuşa pe nimica toată, iar ovreiul o cam mai pune la sac, dimpreună cu gălbenaşii. Omul ieşise de acasă, cine ştie în ce treabă, poate să mai umble gură-cască, după cum îi era firea. Şi s-a dus ovreiul, şi omul nostru tot la sapă de lemn a rămas.

La câteva zile iar se întâlneşte norocul cu omul cel sărac. Acesta iar era ca scos de la fum.

– Bine măi omule, dar aşa ne-a fost înţelesul? Ce-ai făcut cu galbenii?

– Apoi ce să fac, i-am pus în cenuşă ca să fie la loc bun, dar muierea, bătaia lui Dumnezeu, i-a dat la Ovrei.

– Uite, aici îţi dau de două ori atât. Dacă nici cu aceştia nu te pui în picioare, te închin.

Ia omul galbenii şi pleacă. Atâta minte a avut el că în cenuşă nu i-a mai pus, dar i-a pus în tărâţele din oala de sub laviţă. Şi către muiere nici de astă dată nu zice nimic. Apoi se ia gură căscată prin vecini.

- 118 -

În vremea aceasta vin nişte străini cu linguri, cu fuse, cu covățele? Pentru mujdei. Marfă ieftină; pe o oală de tărâțe ai ce cumpăra şi cu tărâțele deodată au ajuns şi gălbenaşii în traista ţiganului. Când a venit omul acasă, ia galbenii dacă ai de unde! Şi nu ştiu cum se face că pe om nici capul nu l-a durut de atâta pagubă. Pe apă au venit, pe apă s-au dus, spărtură în cer n-are să fie!

La câteva zile iar se întâlneşte norocul cu mintea. Şi pe când mintea sta mândră, cu capul ridicat, norocul sta ruşinat şi umilit.

S-aştepta la vorbe cu apăs. Dar mintea nu-l ia cu aspru, nu-l ocărăşte, bine ştiind c-ajunge un ciomag la un car de cale.

– Vei vedea zice mintea, că eu am s-o scot la cale cu acelaşi om. „Unde nu e minte, nu e nici merinde", vorbă veche.

Şi încă în aceeaşi zi, dând mintea peste omul cel sărac, îi dă doi bani, că nici atâta n-avea pe lângă sufletul său. Ia omul banii, mulțămeşte şi pleacă spre casă. Şi cum mergea el către casă se tot frământa în capul său cum are să înceapă, ce are el să facă cu cei doi bani, ce e drept, mult nu e, dar tot e ceva, îşi zice el – şi ar fi păcat să-i leapăd pe nimic. Şi a fost că, trecând el pe lângă vale, vede câțiva copii prăjindu-se la soare după scălduş şi fiecare copil avea in mână câte o piatră sclipicioasă de să-ți ia vederea. Omul nostru judecă numai decât că pietrele acelea nu pot fi bolovani de pe vale, ci altă drăcie, te miri că ce. Se duce până acolo, şi să vezi, ce n-ai văzut, de când ți-a crăpat ochii! Petrile din mâinile copiilor erau adimanturi de cele scumpe, dragii moşului, nu le-am visa la noapte, că nu-s bune adimanturile în vis şi nici galbenii, ci numai aievea, să-i ai colea la şerpar. Cumpără omul cu cei doi bani adimanturile de la copii, le duce la oraş şi se încarcă de bani pe ele, el şi muierea, că acum toate le făcea cu ştirea şi învoirea ei şi toate îi ieşeau bine din ziua aceea. Adecă lucrau oamenii noştri cu mintea şi nu aşteptau să le cadă mană din cer, cum aşteaptă unii, vorba ăluia: „Cazi pară în gură, că de vei cădea eu te voi mânca", ci dă din picioare şi câştigă! Şi numai aşa se şi poate, că de aceea lumea e dreaptă ca frigarea. Şi omul din poveste şi-a cumpărat pământuri, vii, codri şi locuri de păşune. Şi-a ridicat casa, şuri şi alte cele – s-a făcut cel mai bogătan om din partea locului. Şi nimeni nu-l grăia de rău, ci toți numai

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

În vremea aceasta vin nişte străini cu linguri, cu fuse, cu covățele? Pentru mujdei. Marfă ieftină; pe o oală de tărâțe ai ce cumpăra şi cu tărâțele deodată au ajuns şi gălbenaşii în traista ţiganului. Când a venit omul acasă, ia galbenii dacă ai de unde! Şi nu ştiu cum se face că pe om nici capul nu l-a durut de atâta pagubă. Pe apă au venit, pe apă s-au dus, spărtură în cer n-are să fie!

La câteva zile iar se întâlneşte norocul cu mintea. Şi pe când mintea sta mândră, cu capul ridicat, norocul sta ruşinat şi umilit.

S-aştepta la vorbe cu apăs. Dar mintea nu-l ia cu aspru, nu-l ocărăşte, bine ştiind c-ajunge un ciomag la un car de cale.

– Vei vedea zice mintea, că eu am s-o scot la cale cu acelaşi om. „Unde nu e minte, nu e nici merinde", vorbă veche.

Şi încă în aceeaşi zi, dând mintea peste omul cel sărac, îi dă doi bani, că nici atâta n-avea pe lângă sufletul său. Ia omul banii, mulțămeşte şi pleacă spre casă. Şi cum mergea el către casă se tot frământa în capul său cum are să înceapă, ce are el să facă cu cei doi bani, ce e drept, mult nu e, dar tot e ceva, îşi zice el – şi ar fi păcat să-i leapăd pe nimic. Şi a fost că, trecând el pe lângă vale, vede câțiva copii prăjindu-se la soare după scălduş şi fiecare copil avea in mână câte o piatră sclipicioasă de să-ți ia vederea. Omul nostru judecă numai decât că pietrele acelea nu pot fi bolovani de pe vale, ci altă drăcie, te miri că ce. Se duce până acolo, şi să vezi, ce n-ai văzut, de când ți-a crăpat ochii! Petrile din mâinile copiilor erau adimanturi de cele scumpe, dragii moşului, nu le-am visa la noapte, că nu-s bune adimanturile în vis şi nici galbenii, ci numai aievea, să-i ai colea la şerpar. Cumpără omul cu cei doi bani adimanturile de la copii, le duce la oraş şi se încarcă de bani pe ele, el şi muierea, că acum toate le făcea cu ştirea şi învoirea ei şi toate îi ieşeau bine din ziua aceea. Adecă lucrau oamenii noştri cu mintea şi nu aşteptau să le cadă mană din cer, cum aşteaptă unii, vorba ăluia: „Cazi pară în gură, că de vei cădea eu te voi mânca", ci dă din picioare şi câştigă! Şi numai aşa se şi poate, că de aceea lumea e dreaptă ca frigarea. Şi omul din poveste şi-a cumpărat pământuri, vii, codri şi locuri de păşune. Şi-a ridicat casa, şuri şi alte cele – s-a făcut cel mai bogătan om din partea locului. Şi nimeni nu-l grăia de rău, ci toți numai

- 119 -

de bine, pentru înțelepciunea şi cumpătul lui în toate şi pentru multele lui fapte bune.

Aşa a pățit-o norocul când a vrut să se pună mai presus decât mintea. Şi s-a supărat norocul încât de atunci rar, foarte rar, dacă se mai adună cu mintea. Unde însă se întâlnesc şi petrec împreună, acolo e darul lui Dumnezeu, încât stai să te îneci în bine, curat ca petrele din apă.

Aşa se zice.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

de bine, pentru înțelepciunea şi cumpătul lui în toate şi pentru multele lui fapte bune.

Aşa a pățit-o norocul când a vrut să se pună mai presus decât mintea. Şi s-a supărat norocul încât de atunci rar, foarte rar, dacă se mai adună cu mintea. Unde însă se întâlnesc şi petrec împreună, acolo e darul lui Dumnezeu, încât stai să te îneci în bine, curat ca petrele din apă.

Aşa se zice.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 120 -

14. Orb împărat[1]

- poveste -

Era odată, precând cei mici purtau de nas pe cei mari şi cei slabi dovediau pe cei tari, – era un împărat. Dumnezeu drăguţul ştie din ce, din ce nu, ajunse la nevoie mare împăratul acela. Nu altceva, dar chiar vederea ochilor şi-o pierduse, acum de nouă ani încheiaţi – şi apoi ce este văzul la om o ştie numai acela căruia îi lipseşte acest dar ceresc. Să ai chiar multul cu pământul – cum se zice – şi dacă îţi lipseşte acela – văzul – mai că nu să plăteşte să-ţi mai târăşti cele zile cu păcate, pe nevoieşul acesta de pământ.

Cercat-a el, Orb împărat, vedeţi d-voastră, ca omul necăjit şi cu lucrul lui Dumnezeu şi cu al lui Ucigă-l-crucea, dar de mântuire nici vorbă.

Zău nu ştiu ce n-ar fi dat, numai să mai poată vedea odată mândrul soare, cu faţa sa strălucitoare şi drăgălaşa primăvară cu sinul încărcat de flori; dacă însă e preste poate n-ai ce focare te face?

Nu vă pot spune pe ce cale, că nu-mi mai aduc aminte, destul că se ştiriceşte că Orb-împărat numai aşa se mai poate tămădui dacă se spală cu apă vie adusă tocmai din ţara Orăvii, unde o mai fi şi aceea!

Şi Orb-împărat trei feciori avea, tus-trei voinici, pieptoşi, de să-i sorbi într-o lingură de apă – aşa erau.

Aceştia, crescuţi într-o casă cum era aceea a lui Orb-împărat – ar fi fost în stare în gaură de şoarece să între, numai să-i facă pe voie tatălui lor.

Cum ar fi şi putut ei, cu inimile ce le aveau, să-mi stea locului ca sacii în moară, ştiindu-se acum, că leac se găseşte şi pentru tatăl lor, numai trebuieşte căutat şi adus?

Se pune el, feciorul cel mare şi într-o bună dimineaţă descopere tatălui său că iaca ce, se ştie, că nu-i mai cântă cucul şi el trebuie să aducă apă vie din ţara Orăvii!

[1] Revista „Amicul Poporului”, Sibiu, 1895, pag. 36-56.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

14. Orb împărat[1]

- poveste -

Era odată, precând cei mici purtau de nas pe cei mari şi cei slabi dovediau pe cei tari, – era un împărat. Dumnezeu drăguţul ştie din ce, din ce nu, ajunse la nevoie mare împăratul acela. Nu altceva, dar chiar vederea ochilor şi-o pierduse, acum de nouă ani încheiaţi – şi apoi ce este văzul la om o ştie numai acela căruia îi lipseşte acest dar ceresc. Să ai chiar multul cu pământul – cum se zice – şi dacă îţi lipseşte acela – văzul – mai că nu să plăteşte să-ţi mai târăşti cele zile cu păcate, pe nevoieşul acesta de pământ.

Cercat-a el, Orb împărat, vedeţi d-voastră, ca omul necăjit şi cu lucrul lui Dumnezeu şi cu al lui Ucigă-l-crucea, dar de mântuire nici vorbă.

Zău nu ştiu ce n-ar fi dat, numai să mai poată vedea odată mândrul soare, cu faţa sa strălucitoare şi drăgălaşa primăvară cu sinul încărcat de flori; dacă însă e preste poate n-ai ce focare te face?

Nu vă pot spune pe ce cale, că nu-mi mai aduc aminte, destul că se ştiriceşte că Orb-împărat numai aşa se mai poate tămădui dacă se spală cu apă vie adusă tocmai din ţara Orăvii, unde o mai fi şi aceea!

Şi Orb-împărat trei feciori avea, tus-trei voinici, pieptoşi, de să-i sorbi într-o lingură de apă – aşa erau.

Aceştia, crescuţi într-o casă cum era aceea a lui Orb-împărat – ar fi fost în stare în gaură de şoarece să între, numai să-i facă pe voie tatălui lor.

Cum ar fi şi putut ei, cu inimile ce le aveau, să-mi stea locului ca sacii în moară, ştiindu-se acum, că leac se găseşte şi pentru tatăl lor, numai trebuieşte căutat şi adus?

Se pune el, feciorul cel mare şi într-o bună dimineaţă descopere tatălui său că iaca ce, se ştie, că nu-i mai cântă cucul şi el trebuie să aducă apă vie din ţara Orăvii!

[1] Revista „Amicul Poporului”, Sibiu, 1895, pag. 36-56.

- 121 -

Lui Orb-împărat îi părea rău când se ştia cum este şi mult era necăjit – oricum însă nu se putea învoi ca unul din copii săi să ieie lumea în cap către o țară, despre care, dacă venia vorba, nu putea zice nici cârc, pui de om pământean.

Dar feciorul încă n-avea stare, cum n-are apa şi odată cu capul nu vrea să se abată de la aceea ce-i intrase în cap.

Aşa fel de vânturi bătând pe la curțile lui Orb-împărat, precum am avut cinstea a vă spune, alt modru n-a fost, decât că feciorul cel mai mare a plecat la ducă încotro l-a lumina Dumnezeu.

Armăsarul cel mai bun, şase pungi tescuite cu gălbiori de cei lați în dungă şi cu spor la pungă, merinde, cât a chibzuit că poate să-i fie de ajuns pe o grămadă de vreme şi un ulcioraş verde, pentru apa cea vie – au fost ce au luat cu sine.

Aşa s-a dus el, dus, multă lume împărăție ca Dumnezeu să ne ție cu o drăguță de poveste ce cu drag se povestește. Mergând aşa, săptămâni şi luni încheiate, nimereşte la nişte afurisite de birturi ce tocmai în dunga drumului erau durate.

Şi nu poate să fi fost lucru curat cu birturile acele! Din ce se apropia, din ce în ce mai setei i se făcea şi-i era gura chiar friptă, nu altcum! Şi apoi vorba cântecului: „Cine-a făcut birtu-n drum, nu l-a făcut de nebun”.

Sosind în aretul birtului, n-are ce lucra, fără strigă din gură să-i aducă o cofă de vin.

Într-o clipită ies afară trei fete nu cum să fie, ci tocmai ca trei boboci de trandafiri. Mare lucru să nu ți se aprindă călcâiele!

„Cum să bei dumneata, fecior de împărat cum eşti, de pe călare şi în dricul drumului, cofa de vin, ca unul pe care îl strâng curelele? Se poate aşa ceva”!? zic fetele.

Feciorul ba să se codească, nici o mangură ci haid cu ele în birt.

Aci îmi vine în minte zisa moşului Dumnezeu, drăguțul să-l odihnească drept în fruntea raiului, că bun suflet avea şi rău n-a făcut nici la un pui de pasăre. Zicea el adese printre altele, țin minte, că-mi era drag: „Vinul şi muierile fac nebuni şi pe înțelepți” apoi că „ele sunt două otrăvi dulci la om”.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Lui Orb-împărat îi părea rău când se ştia cum este şi mult era necăjit – oricum însă nu se putea învoi ca unul din copii săi să ieie lumea în cap către o țară, despre care, dacă venia vorba, nu putea zice nici cârc, pui de om pământean.

Dar feciorul încă n-avea stare, cum n-are apa şi odată cu capul nu vrea să se abată de la aceea ce-i intrase în cap.

Aşa fel de vânturi bătând pe la curțile lui Orb-împărat, precum am avut cinstea a vă spune, alt modru n-a fost, decât că feciorul cel mai mare a plecat la ducă încotro l-a lumina Dumnezeu.

Armăsarul cel mai bun, şase pungi tescuite cu gălbiori de cei lați în dungă şi cu spor la pungă, merinde, cât a chibzuit că poate să-i fie de ajuns pe o grămadă de vreme şi un ulcioraş verde, pentru apa cea vie – au fost ce au luat cu sine.

Aşa s-a dus el, dus, multă lume împărăție ca Dumnezeu să ne ție cu o drăguță de poveste ce cu drag se povestește. Mergând aşa, săptămâni şi luni încheiate, nimereşte la nişte afurisite de birturi ce tocmai în dunga drumului erau durate.

Şi nu poate să fi fost lucru curat cu birturile acele! Din ce se apropia, din ce în ce mai setei i se făcea şi-i era gura chiar friptă, nu altcum! Şi apoi vorba cântecului: „Cine-a făcut birtu-n drum, nu l-a făcut de nebun”.

Sosind în aretul birtului, n-are ce lucra, fără strigă din gură să-i aducă o cofă de vin.

Într-o clipită ies afară trei fete nu cum să fie, ci tocmai ca trei boboci de trandafiri. Mare lucru să nu ți se aprindă călcâiele!

„Cum să bei dumneata, fecior de împărat cum eşti, de pe călare şi în dricul drumului, cofa de vin, ca unul pe care îl strâng curelele? Se poate aşa ceva”!? zic fetele.

Feciorul ba să se codească, nici o mangură ci haid cu ele în birt.

Aci îmi vine în minte zisa moşului Dumnezeu, drăguțul să-l odihnească drept în fruntea raiului, că bun suflet avea şi rău n-a făcut nici la un pui de pasăre. Zicea el adese printre altele, țin minte, că-mi era drag: „Vinul şi muierile fac nebuni şi pe înțelepți” apoi că „ele sunt două otrăvi dulci la om”.

- 122 -

Feciorul de împărat, ameţit de vin şi de momele muiereşti, încarcă-se de dragoste până după urechi. Ba să-i mai trăsnească lui prin cap că ce fel de vânturi l-au bătut pe aici!

Şerparul mergea uşurându-se hăt bine!

Aşa-i dragostea, arz-o focul! Face-te ea din om cu minte ce te afli, un pierde vară fără doage la cap.

Trece un an şi feciorul cel mai mare nu mai vine, nici aşa, nici aşa.

Şi Orb-împărat ba s-o poată scoată la cale nici cu feciorul cel mijlociu, numai să se ducă şi să se ducă!

Şi plecă el, gătit întocmai ca şi frate-său. Nu voi lungi vorba că neam de neamul meu n-a fost de-al de hăsta[1] care îi dăruit c-o muiere beutoare şi o gură durăitoare – umblă-i limba în gură ca îmblăciu-n şură.

Voi zice dar scurt şi îndesat, că mai trece un an, care e al doilea, de când a plecat fratele cel mai mare şi nici voi feciori, nici tu apă vie, nici nimic. Cugeţi că i-a înghiţit pământul.

Dacă fratele cel mai mare se află dus, cel mijlociu pe aia urmă, veţi fi pricepând şi domnia-voastră că rândul vine la cel mai mic.

Bocitu-l-a Orb-împărat, tatăl-său ca pe un mort, ca să nu meargă, să rămână, să-şi calce pe inimă, că cine ştie ce aduce ziua şi noaptea, dar de cumva-i trece, dar să nu-i treacă şi încă, ştiind că o mlădiţă din trupul său tot mai custă, pare-se că e în dricul raiului. Ducându-se însă, bine să şi-o încresteze, că el moare cu zilele în sân. Altcum simte, că puteri are har Domnului!

– Şi altele de-al de astea a vorbit Orb-împărat în limba sa, dar doare-mă când, vă spun, că toate au fost numai pleavă în vânt. Deci şi feciorul cel mai mic, punând la cale de pus, se ca mai duce şi el.

Când a fost la vremea sa, a sosit şi el la birtul acela.

Se uscase de sete ca o beată de corobeaţă[2] aruncată pe leasa coşerului.

Se opreşte şi strigă la birtăşiţă. Fetele se încearcă să-l adimănească şi pe el. Ba îl hăţuiau şi fraţii cu un scaun de odihnă şi un păhar de beutură – că-i tocmai la loc şi apoi Turcii încă nu vin.

[1] Aci povestirorul arată pe unul dintre ascultători, prin ce face mult râs.

[2] corobeaţă = măr pădureţ (Dic. lb. rom, ed. a II-a, Bucureşti, 1996, pag. 229).

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Feciorul de împărat, ameţit de vin şi de momele muiereşti, încarcă-se de dragoste până după urechi. Ba să-i mai trăsnească lui prin cap că ce fel de vânturi l-au bătut pe aici!

Şerparul mergea uşurându-se hăt bine!

Aşa-i dragostea, arz-o focul! Face-te ea din om cu minte ce te afli, un pierde vară fără doage la cap.

Trece un an şi feciorul cel mai mare nu mai vine, nici aşa, nici aşa.

Şi Orb-împărat ba s-o poată scoată la cale nici cu feciorul cel mijlociu, numai să se ducă şi să se ducă!

Şi plecă el, gătit întocmai ca şi frate-său. Nu voi lungi vorba că neam de neamul meu n-a fost de-al de hăsta[1] care îi dăruit c-o muiere beutoare şi o gură durăitoare – umblă-i limba în gură ca îmblăciu-n şură.

Voi zice dar scurt şi îndesat, că mai trece un an, care e al doilea, de când a plecat fratele cel mai mare şi nici voi feciori, nici tu apă vie, nici nimic. Cugeţi că i-a înghiţit pământul.

Dacă fratele cel mai mare se află dus, cel mijlociu pe aia urmă, veţi fi pricepând şi domnia-voastră că rândul vine la cel mai mic.

Bocitu-l-a Orb-împărat, tatăl-său ca pe un mort, ca să nu meargă, să rămână, să-şi calce pe inimă, că cine ştie ce aduce ziua şi noaptea, dar de cumva-i trece, dar să nu-i treacă şi încă, ştiind că o mlădiţă din trupul său tot mai custă, pare-se că e în dricul raiului. Ducându-se însă, bine să şi-o încresteze, că el moare cu zilele în sân. Altcum simte, că puteri are har Domnului!

– Şi altele de-al de astea a vorbit Orb-împărat în limba sa, dar doare-mă când, vă spun, că toate au fost numai pleavă în vânt. Deci şi feciorul cel mai mic, punând la cale de pus, se ca mai duce şi el.

Când a fost la vremea sa, a sosit şi el la birtul acela.

Se uscase de sete ca o beată de corobeaţă[2] aruncată pe leasa coşerului.

Se opreşte şi strigă la birtăşiţă. Fetele se încearcă să-l adimănească şi pe el. Ba îl hăţuiau şi fraţii cu un scaun de odihnă şi un păhar de beutură – că-i tocmai la loc şi apoi Turcii încă nu vin.

[1] Aci povestirorul arată pe unul dintre ascultători, prin ce face mult râs.

[2] corobeaţă = măr pădureţ (Dic. lb. rom, ed. a II-a, Bucureşti, 1996, pag. 229).

- 123 -

Feciorul de împărat vede şi el că ce fel de făină se macină pe la birtul acela, deci se pune şi dă pinteni calului, care sta ca legat. Şi tu! leu paraleu, mânce-ţi corbii hanţul tău, ori că ţi-e greu trupul meu!

Calul unde nu mi se ruşinează, şi pe dreptate, mă rog, căci zmeu de cal ca el şi să nu poată duce un trup de voinic – tot e prea, prea!

Se încoardă şi se duce de nici rândunica în zbor nu merge mai repede şi asta tot într-un răsuflu, de sudorile îl treceau vale, vale.

De la o vreme soseşte la marginea lumei, unde e aşezată şi temelia bolţii cereşti. Dă în dreapta, dă în stânga şi află un stâlp de marmură cioplit în patru feţi şi pe toate feţele scrisori. Aci sta negru pe alb, că ce are să facă cine doreşte să ajungă pe ţărmul celălalt.

Ia calul de căpăstru şi haid'ca pe un gârliciu de pivniţă, până pe ţărmul celălalt. Altă lume i se desfăşura înaintea ochilor, alt soare şi alt cer şi flori şi paseri altele, cu totului tot. Se ia şi Haid! Haid! tot către soare răsare.

A străbătut mult drum până când deodată ajunge la nişte case vechi dărăpănate şi încărcate de muşchi numai ca ele.

Un suflet de om locuia aici – o fată de harap, nu altceva. De n-am visa-o, că mult mai era schilodită! Dinţii ei mari, nu cum să fie, fără aşa, că cei din jos îşi făcuseră găuri prin faţa obrazului, iar nasu-i ca de uliu, tocmai barba i-o bătea. De altele nu mai fac vorbă, că harapii numai frumoşi nu sunt!

– „Bine te-am găsit fată frumoasă", zice feciorul.

– „Bun sositul, tinere voinic" – răspunde fata.

– „Te-ai întâlnit cu norocul, când mi-ai zis că-s frumoasă, altcum dădeai de potcă[1] cu mine", mai zice fata.

– „Şi tu aşişderea, când mi-ai zis voinic, căci altcum lumina-ţi era stânsă – ţi-o poţi încresta asta" – adăugă feciorul.

Aici a făcut el un popas.

Calul şi-a căpătat ce-a fost a lui – iar feciorul a fost ospătat ca la o casă de Român.

Trei zile şi trei nopţi, i-a fost masul aici.

[1] potcă = încurcătură, necaz, belea, a o păţi (Dic. expl. al lb. rom. Ediţia a II-a, Bucureşti, 1996, pag. 831).

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Feciorul de împărat vede şi el că ce fel de făină se macină pe la birtul acela, deci se pune şi dă pinteni calului, care sta ca legat. Şi tu! leu paraleu, mânce-ţi corbii hanţul tău, ori că ţi-e greu trupul meu!

Calul unde nu mi se ruşinează, şi pe dreptate, mă rog, căci zmeu de cal ca el şi să nu poată duce un trup de voinic – tot e prea, prea!

Se încoardă şi se duce de nici rândunica în zbor nu merge mai repede şi asta tot într-un răsuflu, de sudorile îl treceau vale, vale.

De la o vreme soseşte la marginea lumei, unde e aşezată şi temelia bolţii cereşti. Dă în dreapta, dă în stânga şi află un stâlp de marmură cioplit în patru feţi şi pe toate feţele scrisori. Aci sta negru pe alb, că ce are să facă cine doreşte să ajungă pe ţărmul celălalt.

Ia calul de căpăstru şi haid'ca pe un gârliciu de pivniţă, până pe ţărmul celălalt. Altă lume i se desfăşura înaintea ochilor, alt soare şi alt cer şi flori şi paseri altele, cu totului tot. Se ia şi Haid! Haid! tot către soare răsare.

A străbătut mult drum până când deodată ajunge la nişte case vechi dărăpănate şi încărcate de muşchi numai ca ele.

Un suflet de om locuia aici – o fată de harap, nu altceva. De n-am visa-o, că mult mai era schilodită! Dinţii ei mari, nu cum să fie, fără aşa, că cei din jos îşi făcuseră găuri prin faţa obrazului, iar nasu-i ca de uliu, tocmai barba i-o bătea. De altele nu mai fac vorbă, că harapii numai frumoşi nu sunt!

– „Bine te-am găsit fată frumoasă", zice feciorul.

– „Bun sositul, tinere voinic" – răspunde fata.

– „Te-ai întâlnit cu norocul, când mi-ai zis că-s frumoasă, altcum dădeai de potcă[1] cu mine", mai zice fata.

– „Şi tu aşişderea, când mi-ai zis voinic, căci altcum lumina-ţi era stânsă – ţi-o poţi încresta asta" – adăugă feciorul.

Aici a făcut el un popas.

Calul şi-a căpătat ce-a fost a lui – iar feciorul a fost ospătat ca la o casă de Român.

Trei zile şi trei nopţi, i-a fost masul aici.

[1] potcă = încurcătură, necaz, belea, a o păţi (Dic. expl. al lb. rom. Ediţia a II-a, Bucureşti, 1996, pag. 831).

- 124 -

Şi feciorul de la un lucru nu-şi mai putea lua ochii. Avea adică fata de harap, un drăguţ de paloş cum om pământean n-a putut să aibă. Acesta, el de sine, făcea fel de fel de mirăzenii[1], de cruce să-ţi faci!

Aci ieşea din teacă, şi sărea prin casă, de colo până colo, aci făcea câte şi mai câte întorsături peste capul voinicului – apoi iar se trăgea la loc. Aşa era paloşul acela.

Şi fata de harap încă nu era un zgârie brânză, aşa cum sunt mulţi între noi, fata văzând că dragu-i este i l-a cinstit cu inima deschisă. Totodată i-a dat toate poveţele trebuitoare, pentru a se putea zvârcoli din încurcăturile ce de bună seamă l-or întâmpina în lunga sa cale până în Ţeara Orăvii.

Mult i-a părut bine voinicului pentru cele auzite. În semn de mulţămită a cerut să-i dea un ulcioraş să-i aducă şi ei apă de cea vie.

Apoi se aruncă pe spinarea calului şi ţu! ţu! ţu! murguţ mereu că ţi-e cam greu trupul meu! Iar murgul nu mergea altcum fără ca vântul şi ca gândul. Iată-l că de la o vreme soseşte la moşia spusă de fata cea de harap. Asta era tocmai de către seară, precând ziua cu noaptea sta în cumpănă, care pe care.

Leagă calul de o proptea, îi dă la gură câtu-i ia pielea şi intră în casă. Nici nu întunecă cum se cade şi iată că vin ca din senin trei porumbei drăgălaşi, cari dându-se peste cap s-au făcut trei fete negre cum e cărbunele. Prins-au acele vorbă, ademenitu-l-au în toate chipurile să nu tacă să scoată batăr o vorbă legănată din gură – dar el a rămas mai mut încă decât peştele. După cântatul cocoşului acele se depărtară, iar voinicul se dă la odihnă. Aşa a mers aceasta după cum a spus fata de harap, trei zile şi trei nopţi.

A patra zi în revărsatul zorilor, şi-a deslegat calul şi iarăşi ţu, leu paraleu! până ce soseşte la nişte răscruci de drum unde se mâncau din vecie doi corbi. Pui de pasăre nu putea scăpa de ei.

În minuta aceea iată că se iveşte ca din pământ un zmeu de cal, cum neam de neamul tău n-a văzut. Voinicul aruncă paloşul care îl taie drept în două, cum ai frânge o fălie de pâne. Până se iau corbii la

[1] mirăzenie = fapt care produce mirare, care uimeşte, ciudăţenie (Dicţ. expl. al lb. rom., Ed a II-a, Bucureşti, 1996, pag. 522).

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Şi feciorul de la un lucru nu-şi mai putea lua ochii. Avea adică fata de harap, un drăguţ de paloş cum om pământean n-a putut să aibă. Acesta, el de sine, făcea fel de fel de mirăzenii[1], de cruce să-ţi faci!

Aci ieşea din teacă, şi sărea prin casă, de colo până colo, aci făcea câte şi mai câte întorsături peste capul voinicului – apoi iar se trăgea la loc. Aşa era paloşul acela.

Şi fata de harap încă nu era un zgârie brânză, aşa cum sunt mulţi între noi, fata văzând că dragu-i este i l-a cinstit cu inima deschisă. Totodată i-a dat toate poveţele trebuitoare, pentru a se putea zvârcoli din încurcăturile ce de bună seamă l-or întâmpina în lunga sa cale până în Ţeara Orăvii.

Mult i-a părut bine voinicului pentru cele auzite. În semn de mulţămită a cerut să-i dea un ulcioraş să-i aducă şi ei apă de cea vie.

Apoi se aruncă pe spinarea calului şi ţu! ţu! ţu! murguţ mereu că ţi-e cam greu trupul meu! Iar murgul nu mergea altcum fără ca vântul şi ca gândul. Iată-l că de la o vreme soseşte la moşia spusă de fata cea de harap. Asta era tocmai de către seară, precând ziua cu noaptea sta în cumpănă, care pe care.

Leagă calul de o proptea, îi dă la gură câtu-i ia pielea şi intră în casă. Nici nu întunecă cum se cade şi iată că vin ca din senin trei porumbei drăgălaşi, cari dându-se peste cap s-au făcut trei fete negre cum e cărbunele. Prins-au acele vorbă, ademenitu-l-au în toate chipurile să nu tacă să scoată batăr o vorbă legănată din gură – dar el a rămas mai mut încă decât peştele. După cântatul cocoşului acele se depărtară, iar voinicul se dă la odihnă. Aşa a mers aceasta după cum a spus fata de harap, trei zile şi trei nopţi.

A patra zi în revărsatul zorilor, şi-a deslegat calul şi iarăşi ţu, leu paraleu! până ce soseşte la nişte răscruci de drum unde se mâncau din vecie doi corbi. Pui de pasăre nu putea scăpa de ei.

În minuta aceea iată că se iveşte ca din pământ un zmeu de cal, cum neam de neamul tău n-a văzut. Voinicul aruncă paloşul care îl taie drept în două, cum ai frânge o fălie de pâne. Până se iau corbii la

[1] mirăzenie = fapt care produce mirare, care uimeşte, ciudăţenie (Dicţ. expl. al lb. rom., Ed a II-a, Bucureşti, 1996, pag. 522).

- 125 -

hârjoană, până mai mănâncă, până una alta, el feciorul de împărat se strecură printre ei şi se ca mai duce.

Mare lucru şi cu drumul acela. Merge el cât merge şi numai ce trebuia să treacă printre două săbii, ce peste drum se tăiau.

Mai uşor este cuiva să treacă prin urechile acului cu mâinile în şolduri, decât printre săbiile acele!

Dar voinicul nu-şi pierde cumpătul, ci din nou dă drumul la paloş. Acesta cât ai zice fă-te încolo, le-a aruncat până la al şaptelea cer, de nu doar mai departe!

Apoi se tot duce şi iar se duce fără a se mai opri, până chiar în Ţara Orăvii, la curţile împărăteşti.

Ce linişte şi tăcere era acolo nu vă pot altcum spune, decât zicând că era mai altcum şi decât în mormânt. De fiinţe vii, nici vorbă! De la om şi până la cea mai mică jigărănie ce se poate să fie, toate, dar toate, erau prefăcute în stan de piatră.

M-am gândit şi eu, dar numai blăstăm a putut să fie. Şi pe care cum l-a apucat mânia dumnezeiască, aşa a rămas. Plugarul ici era ţinând încă de coarnele plugului, colea cu mâna în sac spre a împrăştia sămânţa, să rodească din greul. Soldaţi, meseriaşi, cal, bou, pasăre şi tot felul de goange, fiecare în a sa stare era.

Şi blestemul numai de la împăratul a putut să vină. Din ce, din ce nu, singur ştie.

A mai fost zis el şi aceea că atunci numai să capete toate o nouă putere de viaţă, când se va arăta un nou împărat, tânăr şi voinic de pe tărâm străin. Apoi şi atunci numai, dacă el va face aceea ce stă scris pe tăişul paloşului din casa împărătească.

După ce feciorul de împărat îşi aşează calul în grajd, o ia în casă, trecând pe lângă fântâna cea cu apă vie, ce era numai din marmoră albă ca neaua făcută. Iese de ici şi intră din colea, până ce a colindat toate odăile.

Chiar în cea mai ascunsă se găsea pe o masă de marmoră paloşul acela.

Îl ia feciorul de împărat în mână şi carte ştiind mai multă decât avea trebuinţă, n-a fost greu să înţeleagă scrisoarea săpată în slove de aur pe tăişul paloşului. Şi aceea aşa fel de înţeles avea: Paloşul de trei

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

hârjoană, până mai mănâncă, până una alta, el feciorul de împărat se strecură printre ei şi se ca mai duce.

Mare lucru şi cu drumul acela. Merge el cât merge şi numai ce trebuia să treacă printre două săbii, ce peste drum se tăiau.

Mai uşor este cuiva să treacă prin urechile acului cu mâinile în şolduri, decât printre săbiile acele!

Dar voinicul nu-şi pierde cumpătul, ci din nou dă drumul la paloş. Acesta cât ai zice fă-te încolo, le-a aruncat până la al şaptelea cer, de nu doar mai departe!

Apoi se tot duce şi iar se duce fără a se mai opri, până chiar în Ţara Orăvii, la curţile împărăteşti.

Ce linişte şi tăcere era acolo nu vă pot altcum spune, decât zicând că era mai altcum şi decât în mormânt. De fiinţe vii, nici vorbă! De la om şi până la cea mai mică jigărănie ce se poate să fie, toate, dar toate, erau prefăcute în stan de piatră.

M-am gândit şi eu, dar numai blăstăm a putut să fie. Şi pe care cum l-a apucat mânia dumnezeiască, aşa a rămas. Plugarul ici era ţinând încă de coarnele plugului, colea cu mâna în sac spre a împrăştia sămânţa, să rodească din greul. Soldaţi, meseriaşi, cal, bou, pasăre şi tot felul de goange, fiecare în a sa stare era.

Şi blestemul numai de la împăratul a putut să vină. Din ce, din ce nu, singur ştie.

A mai fost zis el şi aceea că atunci numai să capete toate o nouă putere de viaţă, când se va arăta un nou împărat, tânăr şi voinic de pe tărâm străin. Apoi şi atunci numai, dacă el va face aceea ce stă scris pe tăişul paloşului din casa împărătească.

După ce feciorul de împărat îşi aşează calul în grajd, o ia în casă, trecând pe lângă fântâna cea cu apă vie, ce era numai din marmoră albă ca neaua făcută. Iese de ici şi intră din colea, până ce a colindat toate odăile.

Chiar în cea mai ascunsă se găsea pe o masă de marmoră paloşul acela.

Îl ia feciorul de împărat în mână şi carte ştiind mai multă decât avea trebuinţă, n-a fost greu să înţeleagă scrisoarea săpată în slove de aur pe tăişul paloşului. Şi aceea aşa fel de înţeles avea: Paloşul de trei

ori să se învârtească roată preste creştetul capului şi toate vor veni la viaţă. Apoi cine va face aceasta pe fata împăratului să o ieie de nevastă sieşi.

Feciorul de împărat nu face mulţi pureci ci ia paloşul şi împlineşte, ceea ce era scris.

În acea clipită totul se mişcă din nou. Sămănătorul urmează mai departe lucrul său, păsările ciripesc, fac cuiburi şi se gugulesc, caii nechează, ogarul urmăreşte mai departe pe fricosul iepuraş, soldaţii şi meseriaşii iar cu ale lor trebi, una şi bună! toţi făceau câte ceva, după cum le era lefteria.

Toate ca toate, dar apoi fata de împărat când s-a arătat din casa unde fusese, trebuia să simţi ceva ce-şi aduce cu dragostea, hăt bine. Şi Ileana-Cosânzeana, am auzit c-a fost ea cum a fost dar apoi asta îşi făcea de cap de frumoasă ce era. Peana corbului, mura câmpului, crini, trandafiri, marmură…toate, dar toate, înţelegeţi ce zic, trebuiau să se ascundă dinaintea ei.

Mă mir şi mă desmir, cum de n-a cercat soarele, care încă-i flăcău, doar o poate dobândi! Poate nu i-a fost data.

Una încă nu pot pricepe! Ce s-a putut alege de împăratul şi împărăteasa? Stă-mi mintea în loc când mă încerc a descâlci şi asta una! De aceea să ne întoarcem la firul din poveste, ca şi care nu mai este şi cu drag se povesteşte. Aci suntem acasă.

Nu vă veţi mira dar'nici domnia-voastră, oameni de omenie, ca Dumnezeu să ne ţie, dacă-ţi auzi din gură-mi că pe feciorul de împărat l-a cuprins un dor şi un drag de nu mai ştie de capul lui, că ce-i.

Şi fiindcă prânzul cât de dimineaţă, pâinea cât de moale, vinul cât de vechi şi însuratul de tânăr sunt ceva – el încă s-a însurat după lege – făcând şi un ospăţ aşa mai de a doua mână, cum e obiceiul împărătesc.

Bărbatul şi voinic şi drăgostos, nevasta pe aia urmă, apoi nevoile şi grijile pe la alţii, zilele trec de nici nu-ţi poţi da seama cum!

Şi feciorul de împărat luni întregi nu şi-a adus aminte că el cum stă şi ce face?

Odată dă numai să încolţească în inima lui un fel de temere. Era simţul de datorie către acela, ce i-a dat viaţă şi l-a scos din penele cele rele. El este lipsit de ce-i poate fi omului mai drag sub soare, de lumina

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

ori să se învârtească roată preste creştetul capului şi toate vor veni la viaţă. Apoi cine va face aceasta pe fata împăratului să o ieie de nevastă sieşi.

Feciorul de împărat nu face mulţi pureci ci ia paloşul şi împlineşte, ceea ce era scris.

În acea clipită totul se mişcă din nou. Sămănătorul urmează mai departe lucrul său, păsările ciripesc, fac cuiburi şi se gugulesc, caii nechează, ogarul urmăreşte mai departe pe fricosul iepuraş, soldaţii şi meseriaşii iar cu ale lor trebi, una şi bună! toţi făceau câte ceva, după cum le era lefteria.

Toate ca toate, dar apoi fata de împărat când s-a arătat din casa unde fusese, trebuia să simţi ceva ce-şi aduce cu dragostea, hăt bine. Şi Ileana-Cosânzeana, am auzit c-a fost ea cum a fost dar apoi asta îşi făcea de cap de frumoasă ce era. Peana corbului, mura câmpului, crini, trandafiri, marmură…toate, dar toate, înţelegeţi ce zic, trebuiau să se ascundă dinaintea ei.

Mă mir şi mă desmir, cum de n-a cercat soarele, care încă-i flăcău, doar o poate dobândi! Poate nu i-a fost data.

Una încă nu pot pricepe! Ce s-a putut alege de împăratul şi împărăteasa? Stă-mi mintea în loc când mă încerc a descâlci şi asta una! De aceea să ne întoarcem la firul din poveste, ca şi care nu mai este şi cu drag se povesteşte. Aci suntem acasă.

Nu vă veţi mira dar'nici domnia-voastră, oameni de omenie, ca Dumnezeu să ne ţie, dacă-ţi auzi din gură-mi că pe feciorul de împărat l-a cuprins un dor şi un drag de nu mai ştie de capul lui, că ce-i.

Şi fiindcă prânzul cât de dimineaţă, pâinea cât de moale, vinul cât de vechi şi însuratul de tânăr sunt ceva – el încă s-a însurat după lege – făcând şi un ospăţ aşa mai de a doua mână, cum e obiceiul împărătesc.

Bărbatul şi voinic şi drăgostos, nevasta pe aia urmă, apoi nevoile şi grijile pe la alţii, zilele trec de nici nu-ţi poţi da seama cum!

Şi feciorul de împărat luni întregi nu şi-a adus aminte că el cum stă şi ce face?

Odată dă numai să încolţească în inima lui un fel de temere. Era simţul de datorie către acela, ce i-a dat viaţă şi l-a scos din penele cele rele. El este lipsit de ce-i poate fi omului mai drag sub soare, de lumina

- 127 -

ochilor, apoi şi bătrân şi neputincios dintr-asta şi ce-i mai mult să fie şi singur ca cucul „şi noi feciorii lui să ducem zile d'albe, precând el se necăjeşte amar, Doamne, Doamne nu ne osândi…" Aşa zicea acum feciorul de împărat!

Nu mai era modru de stat.

Îşi face pogibă, că cine ştie ce are de făcut în casa din fund şi îndată ascunde o scrisoare făcută şi iscălită chiar de mâna sa.

Cu îmbrăţişări, cu lacrimi, cu oftări şi-a luat rămas bun şi a plecat, spunând, că dacă şi Dumnezeu aşa voieşte, se întoarce iară!

Obidă destulă de amândouă părţile, dar ce să te faci?

Aşa se duce el multă lume împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că înainte din poveste, mai frumoasă este.

În drumul său a dat şi de moşia fetei de harap.

Aci iar face un popas bun.

Când vine seara, iată că vin şi cele trei porumbiţe albe. Dar acum dându-se preste cap, nu s-au mai făcut ele trei fete negre, precum ştiţi că a fost când cu mersul încolo, ci trei zâne, ca rupte din soare, de rândul frumuseţii.

Se pun ele şi mulţumesc feciorului de împărat că le-a scos de la răul ce le ajunse, că să vedeţi dumneavoastră! Fost-a crâncen blestem, rostit se vede în ceas rău, că atunci ele să mai fie cu faţă limpede când un tânăr fecior de împărat va rămâne rece ca peatra şi mut ca pământul, trei zile după olaltă, la adimenirile lor. Apoi mâncări şi băuturi alese, cât i-a luat pielea.

Ba şi cinste i-au dat. Şi anume: Una îl dăruieşte cu un pup de grâu frumos, cu pelita lui Cristos, din care puteau să mănânce câtă frunză şi iarbă, că tot întreg avea să rămână; alta cu o fălie de carne friptă în frigare; a treia cu un ulcioraş de vin să ne fie vorba deplin. Toate bine aveau însuşirea ce v-am spus-o şi la pupuieş.

După aceea şi-a urmat drumul, mai departe până când a sosit la fata cea de harap.

Asta primind ulcioraşul de apă vie adus pe seama ei, se spală şi unde nu mi se face o drăguţă de fată atât de frumoasă, de o zână e aproape nimic pe lângă ea. Apoi încarcă masa dinaintea voinicului cu

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

ochilor, apoi şi bătrân şi neputincios dintr-asta şi ce-i mai mult să fie şi singur ca cucul „şi noi feciorii lui să ducem zile d'albe, precând el se necăjeşte amar, Doamne, Doamne nu ne osândi…" Aşa zicea acum feciorul de împărat!

Nu mai era modru de stat.

Îşi face pogibă, că cine ştie ce are de făcut în casa din fund şi îndată ascunde o scrisoare făcută şi iscălită chiar de mâna sa.

Cu îmbrăţişări, cu lacrimi, cu oftări şi-a luat rămas bun şi a plecat, spunând, că dacă şi Dumnezeu aşa voieşte, se întoarce iară!

Obidă destulă de amândouă părţile, dar ce să te faci?

Aşa se duce el multă lume împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că înainte din poveste, mai frumoasă este.

În drumul său a dat şi de moşia fetei de harap.

Aci iar face un popas bun.

Când vine seara, iată că vin şi cele trei porumbiţe albe. Dar acum dându-se preste cap, nu s-au mai făcut ele trei fete negre, precum ştiţi că a fost când cu mersul încolo, ci trei zâne, ca rupte din soare, de rândul frumuseţii.

Se pun ele şi mulţumesc feciorului de împărat că le-a scos de la răul ce le ajunse, că să vedeţi dumneavoastră! Fost-a crâncen blestem, rostit se vede în ceas rău, că atunci ele să mai fie cu faţă limpede când un tânăr fecior de împărat va rămâne rece ca peatra şi mut ca pământul, trei zile după olaltă, la adimenirile lor. Apoi mâncări şi băuturi alese, cât i-a luat pielea.

Ba şi cinste i-au dat. Şi anume: Una îl dăruieşte cu un pup de grâu frumos, cu pelita lui Cristos, din care puteau să mănânce câtă frunză şi iarbă, că tot întreg avea să rămână; alta cu o fălie de carne friptă în frigare; a treia cu un ulcioraş de vin să ne fie vorba deplin. Toate bine aveau însuşirea ce v-am spus-o şi la pupuieş.

După aceea şi-a urmat drumul, mai departe până când a sosit la fata cea de harap.

Asta primind ulcioraşul de apă vie adus pe seama ei, se spală şi unde nu mi se face o drăguţă de fată atât de frumoasă, de o zână e aproape nimic pe lângă ea. Apoi încarcă masa dinaintea voinicului cu

- 128 -

fel de fel de mâncări şi beuturi tot de cele boiereşti. Şapte pântece să fi avut ca popii şi nu-ţi erau destul.

Acum iar se porneşte la drum, luându-şi mai întâi rămas bun de la fata cea de harap, pe care tot numai el şi tot el o scăpase din blăstămul ce a fost ajuns-o sărmana.

Nu ştiu cum se face? Ori că lumea se schimbase în părţile acelea, ori că el rătăcise, ceva a trebuit să fie că prea i se păreau toate străine şi necunoscute!

Tot lăsând la drum în urma sa ajunge într-o împărăţie de cele puternice.

Feciorul de împărat a tras drept la curţile împărăteşti. O primire mai cu paradie nu se poate. Aci nu poate să-i vină ceva la socoată.

La prânz adecă, tocmai aceea ce e capul lucrului, adecă pânea, lipsea. Fost-au de mălai, de orz, de ovăs, şi mai câte, dar de grâu frumos, cu pelița lui Cristos, nici o strujeluță, că atâta nu e mult.

De la o vreme feciorul de împărat nu se mai poate răbda, fără îndrăsneşte şi întreabă:

„Ce să fie, rogu-te, frate împărate, de pe aici pâne nici cât să orbeşti un mic şoarece? Fost-a fuieş[1], secetă, orice, pentru Dumnezeu, de nici la masa împărătească pâne nu se găseşte?"!

„Ei frate – răspunde cela – blăstăm a sosit asupra noastră şi pedeapsă. Veacuri de om au trecut de când un spic de grâu măcar n-a ajuns la coacere întru împărăția mea. De altfel, de bucate e greu pământul, de rodul cel mult".

Atunci tânărul fecior de împărat scoate din traistă pupuieşul cela şi poftește întreaga împărăție, de la mic până la mare, să primească pâne albă, care să le fie până şi la strănepoții lor.

Şi pupuieşul iaca tot aci l-a lăsat cu înțelesul că de se va arăta oricând voinic cu scrisoare de la mâna sa, nesmintit să-l dee înapoi. Ducându-se încă o postată bună ajunge la un alt împărat.

Aci erau tot soiul de bucate şi poame, dar lipseau vitele, oile, caprele, galițele – cu o vorbă tot ce putea fi potrivit pentru o mâncare

[1] fuieş = fuiaş = vânt grozav, împreunat cu omăt (D.R.R., Tom II, Bucureşti, 1910, pag. 187)

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

fel de fel de mâncări şi beuturi tot de cele boiereşti. Şapte pântece să fi avut ca popii şi nu-ţi erau destul.

Acum iar se porneşte la drum, luându-şi mai întâi rămas bun de la fata cea de harap, pe care tot numai el şi tot el o scăpase din blăstămul ce a fost ajuns-o sărmana.

Nu ştiu cum se face? Ori că lumea se schimbase în părţile acelea, ori că el rătăcise, ceva a trebuit să fie că prea i se păreau toate străine şi necunoscute!

Tot lăsând la drum în urma sa ajunge într-o împărăție de cele puternice.

Feciorul de împărat a tras drept la curțile împărăteşti. O primire mai cu paradie nu se poate. Aci nu poate să-i vină ceva la socoată.

La prânz adecă, tocmai aceea ce e capul lucrului, adecă pânea, lipsea. Fost-au de mălai, de orz, de ovăs, şi mai câte, dar de grâu frumos, cu pelița lui Cristos, nici o strujeluță, că atâta nu e mult.

De la o vreme feciorul de împărat nu se mai poate răbda, fără îndrăsneşte şi întreabă:

„Ce să fie, rogu-te, frate împărate, de pe aici pâne nici cât să orbeşti un mic şoarece? Fost-a fuieş[1], secetă, orice, pentru Dumnezeu, de nici la masa împărătească pâne nu se găseşte?"!

„Ei frate – răspunde cela – blăstăm a sosit asupra noastră şi pedeapsă. Veacuri de om au trecut de când un spic de grâu măcar n-a ajuns la coacere întru împărăția mea. De altfel, de bucate e greu pământul, de rodul cel mult".

Atunci tânărul fecior de împărat scoate din traistă pupuieşul cela şi poftește întreaga împărăție, de la mic până la mare, să primească pâne albă, care să le fie până şi la strănepoții lor.

Şi pupuieşul iaca tot aci l-a lăsat cu înțelesul că de se va arăta oricând voinic cu scrisoare de la mâna sa, nesmintit să-l dee înapoi. Ducându-se încă o postată bună ajunge la un alt împărat.

Aci erau tot soiul de bucate şi poame, dar lipseau vitele, oile, caprele, galițele – cu o vorbă tot ce putea fi potrivit pentru o mâncare

[1] fuieş = fuiaş = vânt grozav, împreunat cu omăt (D.R.R., Tom II, Bucureşti, 1910, pag. 187)

- 129 -

cum se cade. Şi apoi bună e şi mazărea – la foc, dar cărnița, drăguța de ea, este cinstea mesei şi puterea omului!

Feciorul de împărat, aflând şi de năpasta asta, lasă bucata de carne, primită ştiți de unde, ca să se mai dumirească şi ei – dar tot cu înțelesul să o înapoieze când scrisoarea de la mâna sa ar arăta nescine.

Plecând mai departe, mai soseşte la un împărat. Aci fiindcă nici o picătură de vin nu se găsea – a lăsat ulciorul cela – rămânând tot pre lângă înțelesul ştiut.

În urmă şi în coadă, când acum era pe aci să părăsească tărâmul celălalt, nimereşte şi pe la un crăişor aşa mai de a doua mână. Acesta era un om cu frica lui Dumnezeu, învățat, bun şi înțelept, de nu avea soț.

Dar a fost aşa de bine cu crăişorul nostru că Şeadă-în-petri l-a dăruit cu un vecin nesățios şi pismăreț din cale afară. Asta şi azi şi mâne îl tot huiduia şi strâmtora, mai cu una mai cu alta, având cugetul satanei, să-l aducă la sapă de lemn.

Urât lucru mai poate să fie şi lăcomia aceea la om. Bine a zis cineva că lăcomia mâncă omenia – de aceea n-are ursul coadă. Însă dacă omul este lacom la bogăție şi sărac la minte, apoi pate, că pentru puțin pierde mult. Aşa a dat Dumnezeu să fie şi e cu cale aşa ceva.

Tocmai precând a sosit feciorul de împărat, crăişorul de care ne este vorba, era înconjurat de oaste duşmană, câtă frunză şi iarbă. Era în corn de capră, vai de el şi cu inima numai cât un purice. Însă pe omul drept îl păzeşte Dumnezeu, precând păcătosul poticneşte, că aceea e a lui.

Înțelegând feciorul lui Orb-împărat cum tiranul acela chiar cu lumânarea caută cearta, ziua în amiaza mare, dăruieşte crăişorului paloşul cela de la fata de harap, dar tot cu acel înțeles ce l-a avut şi cu ceilalți.

O bătaie mai moțată n-a mâncat împăratul acela, decât a Sfântului Petru când l-a fost pus păcatele de s-a făcut lăutaş! De întreaga-i oaste numai praf şi cenuşa s-a ales.

Şi Crăişorul încă şi-a tras o brazdă prin împărăția celuia, ca în veac să nu-i mai poarte frica.

Se vede dar că Dumnezeu nu şede fără tot încarcă şi descarcă.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

cum se cade. Şi apoi bună e şi mazărea – la foc, dar cărnița, drăguța de ea, este cinstea mesei şi puterea omului!

Feciorul de împărat, aflând şi de năpasta asta, lasă bucata de carne, primită ştiți de unde, ca să se mai dumirească şi ei – dar tot cu înțelesul să o înapoieze când scrisoarea de la mâna sa ar arăta nescine.

Plecând mai departe, mai soseşte la un împărat. Aci fiindcă nici o picătură de vin nu se găsea – a lăsat ulciorul cela – rămânând tot pre lângă înțelesul ştiut.

În urmă şi în coadă, când acum era pe aci să părăsească tărâmul celălalt, nimereşte şi pe la un crăişor aşa mai de a doua mână. Acesta era un om cu frica lui Dumnezeu, învățat, bun şi înțelept, de nu avea soț.

Dar a fost aşa de bine cu crăişorul nostru că Şeadă-în-petri l-a dăruit cu un vecin nesățios şi pismăreț din cale afară. Asta şi azi şi mâne îl tot huiduia şi strâmtora, mai cu una mai cu alta, având cugetul satanei, să-l aducă la sapă de lemn.

Urât lucru mai poate să fie şi lăcomia aceea la om. Bine a zis cineva că lăcomia mâncă omenia – de aceea n-are ursul coadă. Însă dacă omul este lacom la bogăție şi sărac la minte, apoi pate, că pentru puțin pierde mult. Aşa a dat Dumnezeu să fie şi e cu cale aşa ceva.

Tocmai precând a sosit feciorul de împărat, crăişorul de care ne este vorba, era înconjurat de oaste duşmană, câtă frunză şi iarbă. Era în corn de capră, vai de el şi cu inima numai cât un purice. Însă pe omul drept îl păzeşte Dumnezeu, precând păcătosul poticneşte, că aceea e a lui.

Înțelegând feciorul lui Orb-împărat cum tiranul acela chiar cu lumânarea caută cearta, ziua în amiaza mare, dăruieşte crăişorului paloşul cela de la fata de harap, dar tot cu acel înțeles ce l-a avut şi cu ceilalți.

O bătaie mai moțată n-a mâncat împăratul acela, decât a Sfântului Petru când l-a fost pus păcatele de s-a făcut lăutaş! De întreaga-i oaste numai praf şi cenuşa s-a ales.

Şi Crăişorul încă şi-a tras o brazdă prin împărăția celuia, ca în veac să nu-i mai poarte frica.

Se vede dar că Dumnezeu nu şede fără tot încarcă şi descarcă.

- 130 -

De aici a mers tot într-o dusă până la birtul unde erau cele trei fete frumoase, unde rămăseseră şi fraţii săi.

Nu care cumva să credeţi însă, dumneavoastră că aceştia căpătaseră minte de atâta putere de vreme! Tot într-un chef şi voie bună au dus-o de când călcaseră peste pragul birtului, şi acum stau rău de tot. ca să vedeţi dumneavoastră, lucrul naibii şi pe la ei!

Pungile erau acum în boala cea uscată şi apoi vorba ceea: „Omul fără de bani e ca pasărea fără aripi" – când dă să zboare, pică jos şi moare" şi prietenul omului este punga cu banii şi sacul cu mălaiul". Numai tată şi mamă nu-ţi poţi cumpăra, dar altceva, numai să ai încredere în şerpar, că se pot toate.

Până şi caii încă erau mântuiţi; acum şi până la nu-i nimic, nu mai era decât o şchioapă.

Şi fratele cel tânăr intrând şi înţelegând toate, nu putea să sufere aşa ruşine, că ceia îi erau fraţi dulci, şi sângele doar apă nu se face!

După ce-i scoate din datorii, se cam mai duc către căminul părintesc.

Cum mergeau ei fraţii, aşa tustrei bodogănind, după cum îi tăia capul, mai una mai alta, pe fratele mai mic, om deschis la inimă, la îndemnul celora îl ia gura pe dinainte şi spune toate păţaniile sale.

Au fost de ajuns câteva semne trase cu coada ochiului, între fraţii mai mari ca ei să fie înţeleşi, ce şi cum să mâne apa pe moara lor.

Într-aceea sosesc la o lină de fântână în care apa era numai ocnă. Aici se pun şi odihnesc.

Fratele mai mic de unde să ştie el că ceia sunt pestriţi la maţe, deşi sunt de la un tată şi de la o mamă.

El se dă la umbră şi zdrobit de drum cum se găsi pe loc îl fură somnul – şi apoi ce somn, mă rog? Adânc şi dulce, ca al unui om ce mai pică de pe picioare de ostenit şi care acum ştiindu-se între fraţii săi iubiţi – doarme dus, cugetând că ei vor putea purta grije şi ciguri-migurile lui.

Fraţii mai mari numai să făceau că dorm, dar de aţipit nici pic.

Cum au văzut însă că cela nimic nu mai ştie de el – se scoală tupilaş în vârful degetelor şi deşartă apa cea vie în ulcioarele lor – iar în locul ei, punând murătoare (apa sărată) din fântâna ce le stătea la îndemână, se culcă din nou.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

De aici a mers tot într-o dusă până la birtul unde erau cele trei fete frumoase, unde rămăseseră şi fraţii săi.

Nu care cumva să credeţi însă, dumneavoastră că aceştia căpătaseră minte de atâta putere de vreme! Tot într-un chef şi voie bună au dus-o de când călcaseră peste pragul birtului, şi acum stau rău de tot. ca să vedeţi dumneavoastră, lucrul naibii şi pe la ei!

Pungile erau acum în boala cea uscată şi apoi vorba ceea: „Omul fără de bani e ca pasărea fără aripi" – când dă să zboare, pică jos şi moare" şi prietenul omului este punga cu banii şi sacul cu mălaiul". Numai tată şi mamă nu-ţi poţi cumpăra, dar altceva, numai să ai încredere în şerpar, că se pot toate.

Până şi caii încă erau mântuiţi; acum şi până la nu-i nimic, nu mai era decât o şchioapă.

Şi fratele cel tânăr intrând şi înţelegând toate, nu putea să sufere aşa ruşine, că ceia îi erau fraţi dulci, şi sângele doar apă nu se face!

După ce-i scoate din datorii, se cam mai duc către căminul părintesc.

Cum mergeau ei fraţii, aşa tustrei bodogănind, după cum îi tăia capul, mai una mai alta, pe fratele mai mic, om deschis la inimă, la îndemnul celora îl ia gura pe dinainte şi spune toate păţaniile sale.

Au fost de ajuns câteva semne trase cu coada ochiului, între fraţii mai mari ca ei să fie înţeleşi, ce şi cum să mâne apa pe moara lor.

Într-aceea sosesc la o lină de fântână în care apa era numai ocnă. Aici se pun şi odihnesc.

Fratele mai mic de unde să ştie el că ceia sunt pestriţi la maţe, deşi sunt de la un tată şi de la o mamă.

El se dă la umbră şi zdrobit de drum cum se găsi pe loc îl fură somnul – şi apoi ce somn, mă rog? Adânc şi dulce, ca al unui om ce mai pică de pe picioare de ostenit şi care acum ştiindu-se între fraţii săi iubiţi – doarme dus, cugetând că ei vor putea purta grije şi ciguri-migurile lui.

Fraţii mai mari numai să făceau că dorm, dar de aţipit nici pic.

Cum au văzut însă că cela nimic nu mai ştie de el – se scoală tupilaş în vârful degetelor şi deşartă apa cea vie în ulcioarele lor – iar în locul ei, punând murătoare (apa sărată) din fântâna ce le stătea la îndemână, se culcă din nou.

- 131 -

După aceea se duc fără a mai şede, până au dat faţă cu Orb-împărat, tatăl lor.

Se bucură acesta, înţelegând că au sosit toţi trei şi că sunt în pene bune.

Iute a venit vorba şi despre apa cea vie. Fratele mai tânăr, iute îi toarnă în pălmi apă din ulcioraşul său, zicându-i să deie pe ochi cu ea, că e tocmai din Ţara Orăvii, din fântâna împărătească.

O usturime şi o durere ce l-a mâncat pe Orb-împărat, – nu mă puteţi crede.

„Tu afurisitule! blăstămatule şi nelegiuitule! Cum n-ai teamă de un Dumnezeu care este deasupra şi toate le vede să-ţi baţi joc de un părinte ce-l ai, pentru că l-a ajuns marea nenorocire, de a nu mai putea privi cu ochii săi lumea. Miru-mă că Cel de Sus te mai rabdă!" De-al de astea măcina din gură Orb-împărat.

„Uite tată! Aici este adevărata apă vie, adusă de noi înşine din îndepărtatele ţări! Cearcă şi te vei convinge" – zic cei doi fraţi! Apoi iar: „fratele, ce e drept, destul de rău dacă tocmai atâta l-a tăiat capul ca să facă o nefăcută – dar ce să te faci?! E tânăr şi nepăţit încă, de aceea nu-ţi mai face inimă rea, lasă-l în focare să-'l fie"! (Aici focu-l arză – n.R.F.)

Cearcă Orb-împărat şi apa acestora, dar cu multă sfială, vorba ceea „Cine s-a ars odată cu zamă fierbinte, suflă şi în cea rece".

Într-o clipită i s-a luat ca o ceaţă întunecoasă şi i s-au limpezit ochii, de nici pe vremea junişăniei, mai altcum.

„Copii de treabă şi cu frica lui Dumnezeu sunteţi voi, drăguţii mei! Binecuvântarea mea părintească peste voi şi urmaşii voştri, că mult bine mi-aţi mai putut face şi mult vă iubesc".

„Tu însă, copil neascultător ce eşti să peri dinaintea feţei mele şi să te prăpădeşti după măsura fărădelegilor tale."

Lasă îndată cuvântul aspru, ca pe fratele mai mic ghem să-l lege într-un coş de căruţă şi dându-l pe mâna unui curtean credincios – zice să-l ducă în *dumbrava* (cuvânt moldovenesc, n. R.F.) cutare şi să-i facă facerea. C-a urmat întocmai, după cum suna cuvântul împărătesc, trebuia să aducă, veţi înţelege, că ce semne.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

După aceea se duc fără a mai şede, până au dat faţă cu Orb-împărat, tatăl lor.

Se bucură acesta, înţelegând că au sosit toţi trei şi că sunt în pene bune.

Iute a venit vorba şi despre apa cea vie. Fratele mai tânăr, iute îi toarnă în pălmi apă din ulcioraşul său, zicându-i să deie pe ochi cu ea, că e tocmai din Ţara Orăvii, din fântâna împărătească.

O usturime şi o durere ce l-a mâncat pe Orb-împărat, – nu mă puteţi crede.

„Tu afurisitule! blăstămatule şi nelegiuitule! Cum n-ai teamă de un Dumnezeu care este deasupra şi toate le vede să-ţi baţi joc de un părinte ce-l ai, pentru că l-a ajuns marea nenorocire, de a nu mai putea privi cu ochii săi lumea. Miru-mă că Cel de Sus te mai rabdă!" De-al de astea măcina din gură Orb-împărat.

„Uite tată! Aici este adevărata apă vie, adusă de noi înşine din îndepărtatele ţări! Cearcă şi te vei convinge" – zic cei doi fraţi! Apoi iar: „fratele, ce e drept, destul de rău dacă tocmai atâta l-a tăiat capul ca să facă o nefăcută – dar ce să te faci?! E tânăr şi nepăţit încă, de aceea nu-ţi mai face inimă rea, lasă-l în focare să-'l fie"! (Aici focu-l arză – n.R.F.)

Cearcă Orb-împărat şi apa acestora, dar cu multă sfială, vorba ceea „Cine s-a ars odată cu zamă fierbinte, suflă şi în cea rece".

Într-o clipită i s-a luat ca o ceaţă întunecoasă şi i s-au limpezit ochii, de nici pe vremea junişăniei, mai altcum.

„Copii de treabă şi cu frica lui Dumnezeu sunteţi voi, drăguţii mei! Binecuvântarea mea părintească peste voi şi urmaşii voştri, că mult bine mi-aţi mai putut face şi mult vă iubesc".

„Tu însă, copil neascultător ce eşti să peri dinaintea feţei mele şi să te prăpădeşti după măsura fărădelegilor tale."

Lasă îndată cuvântul aspru, ca pe fratele mai mic ghem să-l lege într-un coş de căruţă şi dându-l pe mâna unui curtean credincios – zice să-l ducă în *dumbrava* (cuvânt moldovenesc, n. R.F.) cutare şi să-i facă facerea. C-a urmat întocmai, după cum suna cuvântul împărătesc, trebuia să aducă, veţi înţelege, că ce semne.

- 132 -

Curteanul, de care ne este vorba era un om de inimă. Cum au ieşit din cetate, de loc a dat voie feciorului de împărat să poată sta mai îndemânatic.

Sosind la ţintă, spune, că ce are de făcut după cuvântul împărătesc. El însă, ce-a fi să fie, dar sânge de om nu va vărsa, că are un suflet, pe care doreşte să-l dee curat în mâinile lui Dumnezeu, după cuvântul împărătesc, cum l-a şi primit.. El însă, ce-a fi să fie, dar sânge de om nu va vărsa, că are un suflet pe care doreşte să-l dea curat în mâinile lui Dumnezeu, după cum l-a şi primit. Toată treaba cu apa cea vie i se pare că pute a drac. El va omorî cățelandrul ce s-a luat după căruță, îi va tăia limba din gură, i-a scoate inima şi ficații, apoi şi degetul cel mic pe care se află inelul cu adiamanturi încă l-a tăia. Le va duce toate împăratului şi va zice că-s ale fiului său, că acestea zise împăratul să i le ducă.

Şi curteanul nici n-a făcut altmintrelea, fără aşa. Că voinicul a rămas ciomp de un deget – nu-l durea capul.

Apoi pe fecior ca să nu rămână pradă fiarelor nesăţioase l-a dus într-un oraş şi l-a lăsat la un prieten al său ca slugă.

A lăsat Dumnezeu că dreptatea, vorba ceea, este ca untul-de-lemn, ea se ridică deasupra.

Când a văzut Orb-împărat semnele cele s-a mirat mult că-s în potrozul celor de câne. Dar totuşi se perdea adeseori prin cât şi mai câte cugete. Cum s-a putut aşa ceva, pe când lumea toată îl ştia pe feciorul lui cu o inimă, de nici tu la muiere?!

*

* *

Acum să ne întoarcem şi să vedem că ce se mai întâmplă şi prin Ţara-Orăvii, că va fi vremea.

Împărăteasa, trecând vremea anumită naşte un drag de copil ca un bulgăr. Creştea de-ţi venea să zici că nu poate să-i fie a bună. În scurtă vreme el era cum poate să fie cineva mai în putere.

Ce-i trăsneşte lui prin cap, ce nu, că era nedumerit din cale afară. Mumă-sa nu mai avea zi bună din pricina asta. Să-i spună numai şi să-i spună că cine şi unde-i tatăl său?

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Curteanul, de care ne este vorba era un om de inimă. Cum au ieşit din cetate, de loc a dat voie feciorului de împărat să poată sta mai îndemânatic.

Sosind la ţintă, spune, că ce are de făcut după cuvântul împărătesc. El însă, ce-a fi să fie, dar sânge de om nu va vărsa, că are un suflet, pe care doreşte să-l dee curat în mâinile lui Dumnezeu, după cuvântul împărătesc, cum l-a şi primit.. El însă, ce-a fi să fie, dar sânge de om nu va vărsa, că are un suflet pe care doreşte să-l dea curat în mâinile lui Dumnezeu, după cum l-a şi primit. Toată treaba cu apa cea vie i se pare că pute a drac. El va omorî cățelandrul ce s-a luat după căruță, îi va tăia limba din gură, i-a scoate inima şi ficații, apoi şi degetul cel mic pe care se află inelul cu adiamanturi încă l-a tăia. Le va duce toate împăratului şi va zice că-s ale fiului său, că acestea zise împăratul să i le ducă.

Şi curteanul nici n-a făcut altmintrelea, fără aşa. Că voinicul a rămas ciomp de un deget – nu-l durea capul.

Apoi pe fecior ca să nu rămână pradă fiarelor nesăţioase l-a dus într-un oraş şi l-a lăsat la un prieten al său ca slugă.

A lăsat Dumnezeu că dreptatea, vorba ceea, este ca untul-de-lemn, ea se ridică deasupra.

Când a văzut Orb-împărat semnele cele s-a mirat mult că-s în potrozul celor de câne. Dar totuşi se perdea adeseori prin cât şi mai câte cugete. Cum s-a putut aşa ceva, pe când lumea toată îl ştia pe feciorul lui cu o inimă, de nici tu la muiere?!

*

* *

Acum să ne întoarcem şi să vedem că ce se mai întâmplă şi prin Ţara-Orăvii, că va fi vremea.

Împărăteasa, trecând vremea anumită naşte un drag de copil ca un bulgăr. Creştea de-ţi venea să zici că nu poate să-i fie a bună. În scurtă vreme el era cum poate să fie cineva mai în putere.

Ce-i trăsneşte lui prin cap, ce nu, că era nedumerit din cale afară. Mumă-sa nu mai avea zi bună din pricina asta. Să-i spună numai şi să-i spună că cine şi unde-i tatăl său?

- 133 -

Ea mare temere avea, că va lua lumea în cap, dacă adevărul l-a descoperi. De aceea îl tot tămânda cu câte verzi uscate. Copilul însă bătut la cap, bine vedea că ea umblă să-l îmbete cu apă rece.

Dacă mumă-sa stăruia pe calea apucată, zău şi el nu mai avea odihnă, cum au alţi oameni.

Cum umblă odată încoace şi încolo, cât cu treabă, cât fără treabă, într-o zi dă şi de scrisoarea rămasă de la tată-său. Asta-i trebuia şi lui!

Aci stă scris negru pe alb că încotro să-l caute de cumva el nu s-a mai întoarce.

În câteva zile a fost pusă în tălpi o dragă de oaste, încât să-ţi bată şi Ţarigradul!

Puţin de tot a zăbovit, căci stătea ca pe cărbuni şi s-a luat la drum.

S-au dus ei, dus, multă lume împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că drăguţa de poveste încă lungă este. Şi e lungă şi frumoasă să ascultaţi şi dumneavoastră, cine va asculta, multe va învăţa – cine va durmi bine s-a odihni.

Când au sosit pe la cei trei împăraţi unde tată-său lăsase pupuieşul, fălia de carne şi ulciorul cu sângele lui Cristos, arată scrisoarea şi le primeşte înapoi pe toate.

Şi a fost bine aşa că oastea era câtă frunză şi iarbă şi numai cu vânt nu trăieşte nimeni.

Ajungând şi pe crăişorul acela, află o linişte şi o pace de i s-a umplut sufletul de bucurie, de bună starea la care au fost ajuns oamenii aceia, de când s-au mântuit de tiranul de împărat de care v-am fost spus.

Aci s-au ospătat ca la ei acasă şi primind şi paloşul înapoi, au plecat mai departe.

Mai în urmă au sosit şi la Orb-împărat chiar cu seara odată şi s-au aşezat în jurul cetăţii.

Peste noapte numai ce fac un pod de aramă câtu-i mai mare, cu un capăt unde era împărăteasa, că nici ea n-a rămas acasă, cu altul drept în curtea lui Orb-împărat.

Dimineaţa Orb-împărat primeşte scrisoarea încărcată cu câte şi mai câte peceţi. În trei zile dacă feciorul care a adus apa cea vie nu va trece peste pod la împărăteasa şi băiatul ei să ştie că nu-i mai stă capul unde-i stă, ci-i stă capul la picioare şi picioarele la cap.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Ea mare temere avea, că va lua lumea în cap, dacă adevărul l-a descoperi. De aceea îl tot tămânda cu câte verzi uscate. Copilul însă bătut la cap, bine vedea că ea umblă să-l îmbete cu apă rece.

Dacă mumă-sa stăruia pe calea apucată, zău şi el nu mai avea odihnă, cum au alţi oameni.

Cum umblă odată încoace şi încolo, cât cu treabă, cât fără treabă, într-o zi dă şi de scrisoarea rămasă de la tată-său. Asta-i trebuia şi lui!

Aci stă scris negru pe alb că încotro să-l caute de cumva el nu s-a mai întoarce.

În câteva zile a fost pusă în tălpi o dragă de oaste, încât să-ţi bată şi Ţarigradul!

Puţin de tot a zăbovit, căci stătea ca pe cărbuni şi s-a luat la drum.

S-au dus ei, dus, multă lume împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că drăguţa de poveste încă lungă este. Şi e lungă şi frumoasă să ascultaţi şi dumneavoastră, cine va asculta, multe va învăţa – cine va durmi bine s-a odihni.

Când au sosit pe la cei trei împăraţi unde tată-său lăsase pupuieşul, fălia de carne şi ulciorul cu sângele lui Cristos, arată scrisoarea şi le primeşte înapoi pe toate.

Şi a fost bine aşa că oastea era câtă frunză şi iarbă şi numai cu vânt nu trăieşte nimeni.

Ajungând şi pe crăişorul acela, află o linişte şi o pace de i s-a umplut sufletul de bucurie, de bună starea la care au fost ajuns oamenii aceia, de când s-au mântuit de tiranul de împărat de care v-am fost spus.

Aci s-au ospătat ca la ei acasă şi primind şi paloşul înapoi, au plecat mai departe.

Mai în urmă au sosit şi la Orb-împărat chiar cu seara odată şi s-au aşezat în jurul cetăţii.

Peste noapte numai ce fac un pod de aramă câtu-i mai mare, cu un capăt unde era împărăteasa, că nici ea n-a rămas acasă, cu altul drept în curtea lui Orb-împărat.

Dimineaţa Orb-împărat primeşte scrisoarea încărcată cu câte şi mai câte peceţi. În trei zile dacă feciorul care a adus apa cea vie nu va trece peste pod la împărăteasa şi băiatul ei să ştie că nu-i mai stă capul unde-i stă, ci-i stă capul la picioare şi picioarele la cap.

- 134 -

Nu aş vrea să fiu în pielea lui Orb-împărat, că un spine îi intrase la inimă şi de rău se temea. Feciorul cel mai mare se gată el, dar lucrul dracului şi cu podul acela! Aşa era el durat încât pe irima lui, zisa Moţului, nu putea trece, decât anume cel cu apa cea vie. De aceea şi feciorul cel mare cu toată truda, numai pe margine a putut trece.

Ajuns dinaintea împărătesei a trebuit să dea desluşiri amănunţite despre toate potecile, ce duc pe ţărmul celălalt.

Aci feciorul numai feţe schimba şi de unde să-ţi poată toporî o minciună ca batăr în parte să o creadă cineva!

Împărăteasa supărată pentru cutezanţa lui nemaipomenită, mi ţi-l umflă şi-l legă fedeleş, ca pe el.

Iar merge scrisoarea la Orb-împărat că numai să se ţină de cuvântul dintâi, căci altcum e vai şi amar de cojocu-i!

Peste noapte au făcut un pod de argint tot pe calapodul celui de aramă, numai ceva mai cu forfoi.[1]

A doua zi îşi cerca norocul fratele mijlociu, dar mai mult câne câineşte că ştia ce fel de plăcinte îl aşteaptă. Nici cu un fir de păr nu i s-a umblat mai moale, decât fratelui său.

O zi şi o noapte mai era. Un veac întreg pentru împărăteasa şi voinicul băiat, dar scurte clipite pentru Orb-împărat, vai de pielea lui! Acum i-a venit apă pe urechi dar era târziu şi nu ştia, cum să iasă la liman.

Într-un noroc cheamă pe curteanul ştiut şi-l roagă cu lacrămile în ochi, să plece că de cumva n-a fi tocmai murit cela. Că numai el a fost aducătorul apei celei vie, dar a fost tras pe sfoară de fraţii săi în chip mişelesc.

Se duce curteanul şi aduce pe feciorul cel mai tânăr, voinic şi teafăr, voinic şi teafăr de acolo de unde îl ştia că este.

Era ziua din urmă şi peste noapte făcură un pod de aur limpede.

Soarele nu era mai departe de deal ca de o suliţă când au sosit cei doi, feciorul şi curteanul.

[1] forfoiu = cu podoabe multe şi deşarte (D.L.R., Tom II, Partea I, Bucureşti, 1934, pag. 158).

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Nu aş vrea să fiu în pielea lui Orb-împărat, că un spine îi intrase la inimă şi de rău se temea. Feciorul cel mai mare se gată el, dar lucrul dracului şi cu podul acela! Aşa era el durat încât pe irima lui, zisa Moţului, nu putea trece, decât anume cel cu apa cea vie. De aceea şi feciorul cel mare cu toată truda, numai pe margine a putut trece.

Ajuns dinaintea împărătesei a trebuit să dea desluşiri amănunţite despre toate potecile, ce duc pe ţărmul celălalt.

Aci feciorul numai feţe schimba şi de unde să-ţi poată toporî o minciună ca batăr în parte să o creadă cineva!

Împărăteasa supărată pentru cutezanţa lui nemaipomenită, mi ţi-l umflă şi-l legă fedeleş, ca pe el.

Iar merge scrisoarea la Orb-împărat că numai să se ţină de cuvântul dintâi, căci altcum e vai şi amar de cojocu-i!

Peste noapte au făcut un pod de argint tot pe calapodul celui de aramă, numai ceva mai cu forfoi.[1]

A doua zi îşi cerca norocul fratele mijlociu, dar mai mult câne câineşte că ştia ce fel de plăcinte îl aşteaptă. Nici cu un fir de păr nu i s-a umblat mai moale, decât fratelui său.

O zi şi o noapte mai era. Un veac întreg pentru împărăteasa şi voinicul băiat, dar scurte clipite pentru Orb-împărat, vai de pielea lui! Acum i-a venit apă pe urechi dar era târziu şi nu ştia, cum să iasă la liman.

Într-un noroc cheamă pe curteanul ştiut şi-l roagă cu lacrămile în ochi, să plece că de cumva n-a fi tocmai murit cela. Că numai el a fost aducătorul apei celei vie, dar a fost tras pe sfoară de fraţii săi în chip mişelesc.

Se duce curteanul şi aduce pe feciorul cel mai tânăr, voinic şi teafăr, voinic şi teafăr de acolo de unde îl ştia că este.

Era ziua din urmă şi peste noapte făcură un pod de aur limpede.

Soarele nu era mai departe de deal ca de o suliţă când au sosit cei doi, feciorul şi curteanul.

[1] forfoiu = cu podoabe multe şi deşarte (D.L.R., Tom II, Partea I, Bucureşti, 1934, pag. 158).

- 135 -

Feciorul fără a se mai împodobi pleacă şi trece tocmai pe dricul podului.

Lui Orb-împărat i s-a mai încălzit inima, când a văzut una ca aceasta.

Ajungând la împărătească şi întrebat fiind, povesteşte ca pe apă toate păsurile sale, după cum le ştiți şi domnia-voastră.

Toată înfățişarea lui arăta că vorbeşte aceea ce ştie şi simte în inima sa.

Apoi ține-te, copile! Îmbrățişări, sărutări şi voie bună, să te iei de un gând.

Orb-împărat, acum era aşa, acum aşa. Se bucura că a scos-o la cale, dar îndată îl cuprinde amarul când îşi aduce aminte la ce ticăloşi de oameni a mai dat şi el viață – văzând pe feciorii mai mari cot la cot ca nişte lotri de codru.

Slabă minte şi rea inimă la ei! cugeta în sine. Acum s-au pus şi au dezlegat calul de la gard.

Ceia văzând că s-au dat de gol, descopăr cum au deşertat ei apa cea vie, cum au pus în locul ei murătoare – dar la ce să macin tot aceleaşi bucate de două ori? Când nu v-aş fi spus!

Fratele cel mic, văzând căința lor s-a pus şi a aruncat vălul uitării peste toate cele făcute, ca să nu poată zice lumea, mâne poimâine vorba ceea: „Cine ți-a scos ochii? – fratele meu! Se vede că sunt luați cu rădăcină cu tot”!

De ceea-ce a făcut s-a mirat toată suflarea! Văzându-se acum cu toții la olaltă şi sănătoşi, cu socrii, cu noră, cu feciori şi nepot, unde nu-mi fac un drăguț de ospăț încât a mers vestea până peste nouă mări şi nouă țări, fără a se opri nici acolo!

Şi eu am fost de față, dar tocmai până la capăt n-am stat, că prea bune erau bucatele şi prea vechi vinul, – încât hodoroaga asta de gură ce o am umbla ca o meliță. Ca să scape de un junghi ca mine, m-au îmbrâncit afară, cu nepusă masă.

De aceea, ce s-a mai întâmplat nu vă pot spune dumneavoastră, însă dacă tocmai aveți poftă mergeți şi-i întrebați, că de nu vor fi murit trăiesc şi azi.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Feciorul fără a se mai împodobi pleacă şi trece tocmai pe dricul podului.

Lui Orb-împărat i s-a mai încălzit inima, când a văzut una ca aceasta.

Ajungând la împărătească şi întrebat fiind, povesteşte ca pe apă toate păsurile sale, după cum le ştiți şi domnia-voastră.

Toată înfățişarea lui arăta că vorbeşte aceea ce ştie şi simte în inima sa.

Apoi ține-te, copile! Îmbrățişări, sărutări şi voie bună, să te iei de un gând.

Orb-împărat, acum era aşa, acum aşa. Se bucura că a scos-o la cale, dar îndată îl cuprinde amarul când îşi aduce aminte la ce ticăloşi de oameni a mai dat şi el viață – văzând pe feciorii mai mari cot la cot ca nişte lotri de codru.

Slabă minte şi rea inimă la ei! cugeta în sine. Acum s-au pus şi au dezlegat calul de la gard.

Ceia văzând că s-au dat de gol, descopăr cum au deşertat ei apa cea vie, cum au pus în locul ei murătoare – dar la ce să macin tot aceleaşi bucate de două ori? Când nu v-aş fi spus!

Fratele cel mic, văzând căința lor s-a pus şi a aruncat vălul uitării peste toate cele făcute, ca să nu poată zice lumea, mâne poimâine vorba ceea: „Cine ți-a scos ochii? – fratele meu! Se vede că sunt luați cu rădăcină cu tot”!

De ceea-ce a făcut s-a mirat toată suflarea! Văzându-se acum cu toții la olaltă şi sănătoşi, cu socrii, cu noră, cu feciori şi nepot, unde nu-mi fac un drăguț de ospăț încât a mers vestea până peste nouă mări şi nouă țări, fără a se opri nici acolo!

Şi eu am fost de față, dar tocmai până la capăt n-am stat, că prea bune erau bucatele şi prea vechi vinul, – încât hodoroaga asta de gură ce o am umbla ca o meliță. Ca să scape de un junghi ca mine, m-au îmbrâncit afară, cu nepusă masă.

De aceea, ce s-a mai întâmplat nu vă pot spune dumneavoastră, însă dacă tocmai aveți poftă mergeți şi-i întrebați, că de nu vor fi murit trăiesc şi azi.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 136 -

15. Cum şi-au pierdut fetele dreptul peţitului! [1]

– poveste –

Umblând Dumnezeu într-o zi încoace şi încolo prin cer, dă cu ochii şi de Sfântul Petru, cel de la poarta raiului.

Sfântul Petru, gândeai că l-a plouat aşa sta de nu ştii cum, şi Dumnezeu bine ştia ce cale-i pe vale.

– Se vede, că nu ţi-s oile chiar toate, prietene Petre, – zice Dumnezeu cu blândeţe, că el în veac şi pururea nu vorbeşte răstit. Datu-ţi-a iar de cap vreun încurcă lume? nu ţi-ai primit simbria după cum ne-a fost vorba? simţi-te slab? spune ce-ţi apasă inima?

– Nici vorbă, Doamne, de aceste, – răspunde Sfântul Petru. Aş căuta pete în soare şi nod în papură, după cum zice Românul, dacă aş scoate din gură o vorbă de ponos măcar, încât pentru cele ce grăişi. Alt-ceva mă munceşte pe mine, vorbindu-le aci! Teamă mi-i că azi mâne n-am să ştiu descuia raiul, după cum merg trebile, de o bucată de vreme. Poftim Doamne, cum cârţâie cheia prin broască, de ruginită ce-i! De ţâţâni nici nu mai grăiesc, că se văd ele destul de bine. De boarea sufletelor pot trage la somnuri cât îmi ia pielea, că nu-mi prea fac val! Ori că oamenii s-au împuţinat din cale-afară; ori că moartea a pierdut răvaşul ce i l-ai dat; ori că – mai ştii poznă?! a picat iar pe mâna lui Ioan Turbincă; ori că oamenii-ş dau sufletele cu ridicata tot celui împeliţat, ori că…o vorbă ca o sută! Ceva trebuie să fie!

– Ce văd ochii, crede inima, – vorba Românului – prietine Petre, deci găteşte de cale ceva merinde, c-avem să ne pogorâm pe pământ. Una ţi-o spun ca s-o ştii! Mamonul încă fluiera pagubă, ca şi tine la poarta raiului. Am stat şi eu puţin pe gânduri, nici vorbă!

Dumnezeu putea să-i spună lui Sfântul Petru, din fir în păr, toate câte-s pe sub soare, dar voia să se mai procopsească din păţanie şi acela, că Doamne multe-s, dacă-i a socoti, pe care nici Sfântul Petru nu le ştie!

*

* *

[1] Revista „Familia” nr. 38, 1883, Oradea, pag. 333-334.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

15. Cum şi-au pierdut fetele dreptul peţitului! [1]

– poveste –

Umblând Dumnezeu într-o zi încoace şi încolo prin cer, dă cu ochii şi de Sfântul Petru, cel de la poarta raiului.

Sfântul Petru, gândeai că l-a plouat aşa sta de nu ştii cum, şi Dumnezeu bine ştia ce cale-i pe vale.

– Se vede, că nu ţi-s oile chiar toate, prietene Petre, – zice Dumnezeu cu blândeţe, că el în veac şi pururea nu vorbeşte răstit. Datu-ţi-a iar de cap vreun încurcă lume? nu ţi-ai primit simbria după cum ne-a fost vorba? simţi-te slab? spune ce-ţi apasă inima?

– Nici vorbă, Doamne, de aceste, – răspunde Sfântul Petru. Aş căuta pete în soare şi nod în papură, după cum zice Românul, dacă aş scoate din gură o vorbă de ponos măcar, încât pentru cele ce grăişi. Alt-ceva mă munceşte pe mine, vorbindu-le aci! Teamă mi-i că azi mâne n-am să ştiu descuia raiul, după cum merg trebile, de o bucată de vreme. Poftim Doamne, cum cârţâie cheia prin broască, de ruginită ce-i! De ţâţâni nici nu mai grăiesc, că se văd ele destul de bine. De boarea sufletelor pot trage la somnuri cât îmi ia pielea, că nu-mi prea fac val! Ori că oamenii s-au împuţinat din cale-afară; ori că moartea a pierdut răvaşul ce i l-ai dat; ori că – mai ştii poznă?! a picat iar pe mâna lui Ioan Turbincă; ori că oamenii-ş dau sufletele cu ridicata tot celui împeliţat, ori că…o vorbă ca o sută! Ceva trebuie să fie!

– Ce văd ochii, crede inima, – vorba Românului – prietine Petre, deci găteşte de cale ceva merinde, c-avem să ne pogorâm pe pământ. Una ţi-o spun ca s-o ştii! Mamonul încă fluiera pagubă, ca şi tine la poarta raiului. Am stat şi eu puţin pe gânduri, nici vorbă!

Dumnezeu putea să-i spună lui Sfântul Petru, din fir în păr, toate câte-s pe sub soare, dar voia să se mai procopsească din păţanie şi acela, că Doamne multe-s, dacă-i a socoti, pe care nici Sfântul Petru nu le ştie!

*

* *

[1] Revista „Familia” nr. 38, 1883, Oradea, pag. 333-334.

- 137 -

Dumnezeu cu Sfântul Petru erau acum prin lume. Luat-au ei lumea şi cruciş şi curmeziş, de-a lungul şi de-a latul, dar abia unde şi unde dau de câte o faţă de om. Şi ce-au aflat în cea mai mare parte erau flăcăi tomnatici sau burlaci cum se mai zice şi fete ce şi-au scuturat florile.

Casele cum se cade, puteai să le numeri pe degete, de multe, ce erau.

Sfântul Petru se tot freca la ochi, că da de cumva i s-o fi pus ceaţă pe ei şi nu va fi văzând cum se cade; dar ce nu-i, să ai nu doi, făr o sută de ochi şi tot nu poţi vedea!

Pe semne pe vremea aceea fetele umblau la peţite. Sfântul Petru de şi avea cunoştinţă şi despre una ca asta, nu i-a trăsnit însă nici odată prin cap, că aci să fie ascunsă rădăcina răului! De aceea nu-şi mai ţinea cea gură stricată, fără tot una două întreba pe Dumnezeu despre pricina din care s-au împuţinat oamenii, atât de cumplit? Dumnezeu drăguţul încă-l tot amână cu lămuririle cerute, de Joi până mai apoi.

Stând lucrurile aşa precum avusei cinstea a vă spune, de sine se înţelege, că fiecare fată îşi căta bărbatul pe ales!

N-auzeai, mă rog, decât: „Tras ca prin inel – spuma laptelui; – pana corbului; – spicul grâului' – mura câmpului" – şi altele de acestea, aşa că-ţi chiuiau urechile, nu alt-ceva.

Vorba ceea: "Să stăm strâmb şi să judecăm drept" – dar bărbaţii de aceia nu cresc tocmai pe toate răzoarele! Căci de! Dumnezeu încă nu-şi poate risipi darurile sale cele bogate fără leac de măsură, cum ar dori unii!

Unde se găsiră vreunul de aceia, pofteşte de-ţi mai închide uşa de peţitoare, dacă poţi! Dar el încă numai al unei singure putea să fie, după una numai se putea mărita. Celelalte cum s-ar putea, mă rog, să-şi iee vreunul mai pe jos decât cutare, care e ş-a şi ş-a?! mai frumos da, altcum, mai bine rămâneau tot fete în păr.

Oamenii se răriseră din cale-afară!

Acum sosise vremea, când Dumnezeu se hotărâse a deschide şi ochii lui Sfântul Petre.

Faţă în faţă veneau două fete, gătate colea ca de Sfintele Paşti, nu altceva. Pe umeri aveau nişte desagi frumoşi de strâmătură curată ţesuţi

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Dumnezeu cu Sfântul Petru erau acum prin lume. Luat-au ei lumea şi cruciş şi curmeziş, de-a lungul şi de-a latul, dar abia unde şi unde dau de câte o faţă de om. Şi ce-au aflat în cea mai mare parte erau flăcăi tomnatici sau burlaci cum se mai zice şi fete ce şi-au scuturat florile.

Casele cum se cade, puteai să le numeri pe degete, de multe, ce erau.

Sfântul Petru se tot freca la ochi, că da de cumva i s-o fi pus ceaţă pe ei şi nu va fi văzând cum se cade; dar ce nu-i, să ai nu doi, făr o sută de ochi şi tot nu poţi vedea!

Pe semne pe vremea aceea fetele umblau la peţite. Sfântul Petru de şi avea cunoştinţă şi despre una ca asta, nu i-a trăsnit însă nici odată prin cap, că aci să fie ascunsă rădăcina răului! De aceea nu-şi mai ţinea cea gură stricată, fără tot una două întreba pe Dumnezeu despre pricina din care s-au împuţinat oamenii, atât de cumplit? Dumnezeu drăguţul încă-l tot amână cu lămuririle cerute, de Joi până mai apoi.

Stând lucrurile aşa precum avusei cinstea a vă spune, de sine se înţelege, că fiecare fată îşi căta bărbatul pe ales!

N-auzeai, mă rog, decât: „Tras ca prin inel – spuma laptelui; – pana corbului; – spicul grâului' – mura câmpului" – şi altele de acestea, aşa că-ţi chiuiau urechile, nu alt-ceva.

Vorba ceea: "Să stăm strâmb şi să judecăm drept" – dar bărbaţii de aceia nu cresc tocmai pe toate răzoarele! Căci de! Dumnezeu încă nu-şi poate risipi darurile sale cele bogate fără leac de măsură, cum ar dori unii!

Unde se găsiră vreunul de aceia, pofteşte de-ţi mai închide uşa de peţitoare, dacă poţi! Dar el încă numai al unei singure putea să fie, după una numai se putea mărita. Celelalte cum s-ar putea, mă rog, să-şi iee vreunul mai pe jos decât cutare, care e ş-a şi ş-a?! mai frumos da, altcum, mai bine rămâneau tot fete în păr.

Oamenii se răriseră din cale-afară!

Acum sosise vremea, când Dumnezeu se hotărâse a deschide şi ochii lui Sfântul Petre.

Faţă în faţă veneau două fete, gătate colea ca de Sfintele Paşti, nu altceva. Pe umeri aveau nişte desagi frumoşi de strâmătură curată ţesuţi

în toate feţele, ca să vadă lumea cum se pricep de bine la ale războiului. Obiceiul acesta cu desagii, a rămas până în ziua de azi pe la noi.

Dumnezeu Sfântul se face îndată un fecior voinic colea, cu plete lungi aurite, c-o faţă curată ca un bulgăr de caş tăiat felii, şi ceva rumeneală pe la umerii obrajilor, încă n-a lipsit; o puteai tăia în dragă voie cu un fir de păr! cu ochii în faţa cerului senin, cu sprâncenele arcuite; mustaţa de-abia răsărită; cu buzele ca o cireaşă despicată, iar în dos nişte dinţi mărunţi şi albi ca zahărul; înalt, pieptos şi cu mersul legănat cum se făcuse, atâta-i şedea de bine, că Făt-frumos din poveste e nimic pe lângă aceea, cum era Dumnezeu. Să vă mai spun una! Dumnezeu aşa cumpănise lucrurile că un ochi – zic prea mult – c-un fir de păr era mai mic decât celălalt.

Pe Sfântul Petru nu l-a schimbat Dumnezeu într-un voinic rupt tocmai din mândrul soare, pentru că n-a vrut; era însă cu toate acestea şi el, Sfântul Petru, atât de zdravăn şi frumos, că poate orice fată să meargă cu ochii închişi după el; fie măcar de protopop.

Ajung fetele pe-acolea; dau bineţe şi pe-aci ţi-i drumul!

– Mi-ar plăcea feciorul cel cu plete-aurite, – zice una din ele, – şi l-aş lua de bărbat, dar pe un ochi îl are mai mic decât pe altul şi Doamne ce rău îi şede. Încât pentru celălalt e frumos, dar tot mai sunt ca el şi alţii, ş-apoi eu mi-am pus în gând să-mi iau un bărbat fără leac de cusur, ca să se mire lumea şi ţara, când ne-or vedea împreună. Am de gând să fac pe ceea şi ceea să crape de necaz. Dintre aceştia doi nu-mi pot lua, bine vezi.

Sfântul Petru bine aude, cum la fete nu le-i de el şi asta vorbindu-i drept, nu-i prea venea la socoteală, însă ce să se facă? Îşi calcă pe inimă şi tace.

*
* *

Mai merg ei cât merg Sfântul Petru văzând, că Dumnezeu nu zice nici albă, nici neagră, se pune şi rupe el tăcerea:

– Doamne, – zice el – să nu-ţi fie cu supărare, dar precum văd eu, că merg trebile în lume, am să-mi caut altă slujbă. Pe semne şi raiul şi iadul le putem cânta, azi mâine cântecul Românului:

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

în toate feţele, ca să vadă lumea cum se pricep de bine la ale războiului. Obiceiul acesta cu desagii, a rămas până în ziua de azi pe la noi.

Dumnezeu Sfântul se face îndată un fecior voinic colea, cu plete lungi aurite, c-o faţă curată ca un bulgăr de caş tăiat felii, şi ceva rumeneală pe la umerii obrajilor, încă n-a lipsit; o puteai tăia în dragă voie cu un fir de păr! cu ochii în faţa cerului senin, cu sprâncenele arcuite; mustaţa de-abia răsărită; cu buzele ca o cireaşă despicată, iar în dos nişte dinţi mărunţi şi albi ca zahărul; înalt, pieptos şi cu mersul legănat cum se făcuse, atâta-i şedea de bine, că Făt-frumos din poveste e nimic pe lângă aceea, cum era Dumnezeu. Să vă mai spun una! Dumnezeu aşa cumpănise lucrurile că un ochi – zic prea mult – c-un fir de păr era mai mic decât celălalt.

Pe Sfântul Petru nu l-a schimbat Dumnezeu într-un voinic rupt tocmai din mândrul soare, pentru că n-a vrut; era însă cu toate acestea şi el, Sfântul Petru, atât de zdravăn şi frumos, că poate orice fată să meargă cu ochii închişi după el; fie măcar de protopop.

Ajung fetele pe-acolea; dau bineţe şi pe-aci ţi-i drumul!

– Mi-ar plăcea feciorul cel cu plete-aurite, – zice una din ele, – şi l-aş lua de bărbat, dar pe un ochi îl are mai mic decât pe altul şi Doamne ce rău îi şede. Încât pentru celălalt e frumos, dar tot mai sunt ca el şi alţii, ş-apoi eu mi-am pus în gând să-mi iau un bărbat fără leac de cusur, ca să se mire lumea şi ţara, când ne-or vedea împreună. Am de gând să fac pe ceea şi ceea să crape de necaz. Dintre aceştia doi nu-mi pot lua, bine vezi.

Sfântul Petru bine aude, cum la fete nu le-i de el şi asta vorbindu-i drept, nu-i prea venea la socoteală, însă ce să se facă? Îşi calcă pe inimă şi tace.

*
* *

Mai merg ei cât merg Sfântul Petru văzând, că Dumnezeu nu zice nici albă, nici neagră, se pune şi rupe el tăcerea:

– Doamne, – zice el – să nu-ţi fie cu supărare, dar precum văd eu, că merg trebile în lume, am să-mi caut altă slujbă. Pe semne şi raiul şi iadul le putem cânta, azi mâine cântecul Românului:

- 139 -

„Ce-a fost verde s-a uscat,
„Ce-a fost dulce s-a mâncat.”

– Fii pe pace Petre! Le-am lăsat şi eu să văd ce şi cum s-or purta. Tu bine auzişi cum ne mai judecară pe amândoi. Chiar de azi începând, bărbații vor umbla la peţite.

*
* *

De atunci Sfântul Petru de multe ori atâta are de lucru că n-are vreme nici să mănânce cum se cade. În anii trecuți era pe-aci să-şi ceară ajutor, că bătrân cum se găseşte numai cu mari opintiri poate împlini slujba ca să nu-şi audă de la Dumnezeu.

Tinerii de azi ar face bine, când ş-ar încresta întâmplarea fetelor, şi s-ar purta de aşa ca să nu dea pricină Sfântului Petru să se plângă asupra lor.

Moş Sân-Petru nu ştie multe. Ş-apoi nu ştiu cum le-ar tigni, când, într-o bună dimineață s-ar pomeni, că Dumnezeu a luat apa de pe moara lor?!

Bucium – Poieni

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

„Ce-a fost verde s-a uscat,
„Ce-a fost dulce s-a mâncat.”

– Fii pe pace Petre! Le-am lăsat şi eu să văd ce şi cum s-or purta. Tu bine auzişi cum ne mai judecară pe amândoi. Chiar de azi începând, bărbații vor umbla la peţite.

*
* *

De atunci Sfântul Petru de multe ori atâta are de lucru că n-are vreme nici să mănânce cum se cade. În anii trecuți era pe-aci să-şi ceară ajutor, că bătrân cum se găseşte numai cu mari opintiri poate împlini slujba ca să nu-şi audă de la Dumnezeu.

Tinerii de azi ar face bine, când ş-ar încresta întâmplarea fetelor, şi s-ar purta de aşa ca să nu dea pricină Sfântului Petru să se plângă asupra lor.

Moş Sân-Petru nu ştie multe. Ş-apoi nu ştiu cum le-ar tigni, când, într-o bună dimineață s-ar pomeni, că Dumnezeu a luat apa de pe moara lor?!

Bucium – Poieni

Grigorie Sima a lui Ioan

- 140 -

16. Negrea Păscălitoriul [1]

– Novelă –

Dac' a sta cineva strâmb şi a judeca drept, va trebui să zică dimpreună cu mine că zău satele vecine n-aveau de ce să poarte duşmănie asupra noastră. Căci, mă rog, noi nu purtăm vina dacă soarta ne-a fost priincioasă, ş-a hotărât ca el să vadă lumina soarelui în satul Gârbova de Sus. Să nu credeţi însă că el a fost, Dumnezeu ştie ce poamă scumpă şi de aceea dorea toată lumea ca să fie a lor! În tot locul se mai află nu unul, ci mai mulţi oameni de-al de Negrea Păscălitoriul, aşa pe din afară.

Ca să nu-mi arunce cineva vorba ceea, c-aş fi trăgând focul la oala mea şi c-aş fi drept ca funia-n straiţă, sucind lucrurile după cum mă taie capul; iată că vă spun verde cum era el. De nalt, era înalt; la faţă era negricios cât de bine şi-n frunte c-un cucui, de să fi fost tatăl tău pe laiţă şi mai că trebuia să te prăpădeşti de râs, privindu-l. El zicea, că are atâţia sâmburi în cap, că nu mai încap, pe când alţii mai răi de gură susţineau, că cu totului tot alt-ceva n-ar mai fi încăpând în scăfârlia lui, şi de aceea i-ar fi ieşit pupul cela. Cine va fi având dreptate, treaba lor, că nouă nu ne curge calea a ne amesteca în cearta cui-va, ştiţi vorba ceea: „Fiecare să mătură dinaintea casei sale". Nasul îi era ceva cam mărişor, iar gura mulţi ziceau, c-ar fi cât o şură. Unii – fireşte răi de gură – până acolo au mers, că ziceau, că hodorogirea, ce la el nu mai avea leac de margini, ar fi pricina din care i s-a lărgit gura atât de cumplit. Mai unul, mai altul, te trezeai că-i aruncă în faţă vorba ceea: „Durăie ca o moară stricată". Grumazii n-ar fi stricat dacă erau batăr c-un lat de mână mai scurţi, dar în cele din urmă ăsta era un cusur prea neînsemnat; căci negrele sale pletele-i băteau umerii aşa că la puţini le venea în minte să zică c-ar fi având nişte grumazi ca un cocostârc.

Îmbrăcămintea-i era aşa cum se poartă toţi oamenii de la noi, încă din vremile bătrâne. Pălărie mare de la Făgăraş; cămaşă cu barburi de pânză răbdătoare de fuior, cusută numai cu rupt-în-puns; pieptar cu flori

[1] Revista „Familia" nr.6, 1883, 6/18 Februarie, Oradea.,1883, pag. 61-64,

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

16. Negrea Păscălitoriul [1]

– Novelă –

Dac' a sta cineva strâmb şi a judeca drept, va trebui să zică dimpreună cu mine că zău satele vecine n-aveau de ce să poarte duşmănie asupra noastră. Căci, mă rog, noi nu purtăm vina dacă soarta ne-a fost priincioasă, ş-a hotărât ca el să vadă lumina soarelui în satul Gârbova de Sus. Să nu credeţi însă că el a fost, Dumnezeu ştie ce poamă scumpă şi de aceea dorea toată lumea ca să fie a lor! În tot locul se mai află nu unul, ci mai mulţi oameni de-al de Negrea Păscălitoriul, aşa pe din afară.

Ca să nu-mi arunce cineva vorba ceea, c-aş fi trăgând focul la oala mea şi c-aş fi drept ca funia-n straiţă, sucind lucrurile după cum mă taie capul; iată că vă spun verde cum era el. De nalt, era înalt; la faţă era negricios cât de bine şi-n frunte c-un cucui, de să fi fost tatăl tău pe laiţă şi mai că trebuia să te prăpădeşti de râs, privindu-l. El zicea, că are atâţia sâmburi în cap, că nu mai încap, pe când alţii mai răi de gură susţineau, că cu totului tot alt-ceva n-ar mai fi încăpând în scăfârlia lui, şi de aceea i-ar fi ieşit pupul cela. Cine va fi având dreptate, treaba lor, că nouă nu ne curge calea a ne amesteca în cearta cui-va, ştiţi vorba ceea: „Fiecare să mătură dinaintea casei sale". Nasul îi era ceva cam mărişor, iar gura mulţi ziceau, c-ar fi cât o şură. Unii – fireşte răi de gură – până acolo au mers, că ziceau, că hodorogirea, ce la el nu mai avea leac de margini, ar fi pricina din care i s-a lărgit gura atât de cumplit. Mai unul, mai altul, te trezeai că-i aruncă în faţă vorba ceea: „Durăie ca o moară stricată". Grumazii n-ar fi stricat dacă erau batăr c-un lat de mână mai scurţi, dar în cele din urmă ăsta era un cusur prea neînsemnat; căci negrele sale pletele-i băteau umerii aşa că la puţini le venea în minte să zică c-ar fi având nişte grumazi ca un cocostârc.

Îmbrăcămintea-i era aşa cum se poartă toţi oamenii de la noi, încă din vremile bătrâne. Pălărie mare de la Făgăraş; cămaşă cu barburi de pânză răbdătoare de fuior, cusută numai cu rupt-în-puns; pieptar cu flori

[1] Revista „Familia" nr.6, 1883, 6/18 Februarie, Oradea.,1883, pag. 61-64,

- 141 -

de mătase – mai mult negre, că doar nu-i junişan; – mai câte un laibăr de pănură albă, croit ceva mai lărguț ca să-l poată lua şi peste pieptar; țundră sură cu clini făcută de pe oile lui cele seine şi cioareci croiți româneşte şi tiviți. Aşa e portul românesc, port răbdător şi călduros ca un cuptor. Apoi straița lui, cea din piele de porc sălbatic, cusută numai în curele şi căptuşită cu pânză de groasă, era nedezlipită de el, ca şi cămeşa, ori de câte ori mergea undeva. E bine s-aibă omul straița la sine, căci arunci mai una mai alta in ea, ş-apoi vorba ceea: „Straița plină dă odihnă; straița goală te omoară". Până în anii din urmă purta opinci îngurzite frumos şi făcute colea, că-ți şedea piciorul ca-n ladă în ele; şi-i şedea bine. Cine ştie ce i-a trecut prin minte, că ş-a luat călțuni în loc de opinci, zicând că în ei nu străbate apa. Şi de-ar fi putut vedea cât de rău îl prind! Când apuci pe nişte guri rele, apoi ține-te! Se vorbea că el, Păscălitoriul, ar fi sărind din pod în călțuni. Nu s-a întâmplat să mă nimeresc pe la el pe vremea când se încălța, aşa nu pot spune cu inima liniştită, dacă era ceva adevărat în vorbele oamenilor.

Rar e muritorul, care – chiar peste mână fiindu-i – având vreun necaz sau vreo supărare asupra capului să nu fi alergat la Negrea-Păscălitoriul. Ş-apoi necazurile ca şi păcatele sunt printre oameni, ce să te faci?

Cât de bine le-ar fi părut la satele vecine ca să-l aibă ele, căci atunci: De-ți luau vântoasele[1] puterea; de dai într-o țipătură, că oamenii-s de multe feliuri, de ț-a luat cineva urma şi te uşci pe picioare văzând cu ochii; de ți-au luat strigoile mana din țarină şi laptele de la vaci; de nu ți se arată să mănânci lunea de dulce şi altele sute şi mii de alde astea întâmplându-ți-se – şi cui nu i se întâmplă? cât de mare ț-ar fi bucuria dacă l-ai avea la îndemână! Iată de ce satele vecine ne iubeau ca paiul în ochi, pe noi care puteam zice că-i al nostru.

*

* *

[1] vântoasă = cu vânt, furtună, vijelie (Dic. expl. al lb. rom., Bucureşti, 1996, pag. 1152).

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

de mătase – mai mult negre, că doar nu-i junişan; – mai câte un laibăr de pănură albă, croit ceva mai lărguț ca să-l poată lua şi peste pieptar; țundră sură cu clini făcută de pe oile lui cele seine şi cioareci croiți româneşte şi tiviți. Aşa e portul românesc, port răbdător şi călduros ca un cuptor. Apoi straița lui, cea din piele de porc sălbatic, cusută numai în curele şi căptuşită cu pânză de groasă, era nedezlipită de el, ca şi cămeşa, ori de câte ori mergea undeva. E bine s-aibă omul straița la sine, căci arunci mai una mai alta in ea, ş-apoi vorba ceea: „Straița plină dă odihnă; straița goală te omoară". Până în anii din urmă purta opinci îngurzite frumos şi făcute colea, că-ți şedea piciorul ca-n ladă în ele; şi-i şedea bine. Cine ştie ce i-a trecut prin minte, că ş-a luat călțuni în loc de opinci, zicând că în ei nu străbate apa. Şi de-ar fi putut vedea cât de rău îl prind! Când apuci pe nişte guri rele, apoi ține-te! Se vorbea că el, Păscălitoriul, ar fi sărind din pod în călțuni. Nu s-a întâmplat să mă nimeresc pe la el pe vremea când se încălța, aşa nu pot spune cu inima liniştită, dacă era ceva adevărat în vorbele oamenilor.

Rar e muritorul, care – chiar peste mână fiindu-i – având vreun necaz sau vreo supărare asupra capului să nu fi alergat la Negrea-Păscălitoriul. Ş-apoi necazurile ca şi păcatele sunt printre oameni, ce să te faci?

Cât de bine le-ar fi părut la satele vecine ca să-l aibă ele, căci atunci: De-ți luau vântoasele[1] puterea; de dai într-o țipătură, că oamenii-s de multe feliuri, de ț-a luat cineva urma şi te uşci pe picioare văzând cu ochii; de ți-au luat strigoile mana din țarină şi laptele de la vaci; de nu ți se arată să mănânci lunea de dulce şi altele sute şi mii de alde astea întâmplându-ți-se – şi cui nu i se întâmplă? cât de mare ț-ar fi bucuria dacă l-ai avea la îndemână! Iată de ce satele vecine ne iubeau ca paiul în ochi, pe noi care puteam zice că-i al nostru.

*

* *

[1] vântoasă = cu vânt, furtună, vijelie (Dic. expl. al lb. rom., Bucureşti, 1996, pag. 1152).

- 142 -

Cu iarnă cu vară, drumurile ce duc spre Gârbova de Sus nu mai aveau pace. Mai unul, mai altul aleargă să-i ceară sfatul. Asta-l făcea pe el cu un om mai mult şi nici să prindă vorbă măcar, cu de-al de mine.

Dar în celea din urmă, dacă el putea fi fără mine, de ce să nu fiu şi eu fără el? Bucoavna o mântuise-m şi mă găseam în şcoli de cele mari. Când eram pe acasă, unde nimeni nu ştie boabă de carte ungurească, făceam câte-un ocol prin cea ungurie, c-ai noştri încremeneau nu altceva. Tată-meu mai că era ispitit a crede că azi mâine am sa mă tai în vorbe cu Păscălitoriul şi la asta ținea mult.

Într-o sfântă duminică țâpam de la maica biserică: Negrea-Păscălitoriul, tată-meu şi eu. Bătrânii, tot ca bătrânii, dau în vorbă despre cutare şi cutare sfânt. Țin minte până trăiesc că era vorba între altele despre Sfântul George când cu bălaurul cela. Sar după aceea la calindarial, cel de 140 de ani spunând care în ce planetă şi zodie s-a născut? Nu ştiu cum tată-meu aduce vorba despre mine, îl ia gura pe dinainte şi zice c-aş fi dobă de carte şi că purtându-mă tot aşa, azi mâine n-or mai avea ce să mă mai învețe nici dascălii cei mari. A fost peste cap atâta pentru Păscălitoriul! fără a mai lungi vorba, el dă deodată cu bâta în baltă, cum se zice. „Din câte părți a făcut Dumnezeu pe om măi băiete?" – mă întreabă el. Eu gândeam în mine, ce mai întrebare? D-apoi c-asta o cântă şi cocoşii de grea ce-i. Mă uit drept în ochii Păscălitoriului şi spun cu glasul răspicat, că „Omul e făcut din două părți; trupul din pământ, sufletul din Dumnezeu, aşa scrie însuşi Moise cu mâna sa în biblia cea mare, rămasă de popa cel bătrân". Ochii Păscălitoriului sclipeau de bucurie, că m-a prins. „Te înşeli, fătul meu, căci omul e făcut din opt părți şi anume: carnea din pământ, oasele din piatră, sângele din mare, ochii din soare, suflarea din vânt, cugetul din nori, înțelepciunea din lume şi prorocia din Duhul Sfânt".

„Vezi vecine, zice el apoi către tată-meu, a fost prin şcolile cele mari şi totuşi întrebarea cea mai uşoară din lume, nu-i în stare s-o dezlege cum se cade. D-apoi, când i sta a-l înfunda prin viețile sfinților, prin Zlataust, psaltire şi mai prin Alesandrie, Isopie şi prin altele d-al astea, ce s-a alege de capul lui? Aşa-i dacă-i umplu mintea cu tot felul de năzdrăvănii, câte-n lună şi-n soare, că lumea a fost cândva cu pământ, cu soare şi stele cu tot, un mare cocoloş; că până şi din stele,

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Cu iarnă cu vară, drumurile ce duc spre Gârbova de Sus nu mai aveau pace. Mai unul, mai altul aleargă să-i ceară sfatul. Asta-l făcea pe el cu un om mai mult şi nici să prindă vorbă măcar, cu de-al de mine.

Dar în celea din urmă, dacă el putea fi fără mine, de ce să nu fiu şi eu fără el? Bucoavna o mântuise-m şi mă găseam în şcoli de cele mari. Când eram pe acasă, unde nimeni nu ştie boabă de carte ungurească, făceam câte-un ocol prin cea ungurie, c-ai noştri încremeneau nu altceva. Tată-meu mai că era ispitit a crede că azi mâine am sa mă tai în vorbe cu Păscălitoriul şi la asta ținea mult.

Într-o sfântă duminică țâpam de la maica biserică: Negrea-Păscălitoriul, tată-meu şi eu. Bătrânii, tot ca bătrânii, dau în vorbă despre cutare şi cutare sfânt. Țin minte până trăiesc că era vorba între altele despre Sfântul George când cu bălaurul cela. Sar după aceea la calindarial, cel de 140 de ani spunând care în ce planetă şi zodie s-a născut? Nu ştiu cum tată-meu aduce vorba despre mine, îl ia gura pe dinainte şi zice c-aş fi dobă de carte şi că purtându-mă tot aşa, azi mâine n-or mai avea ce să mă mai învețe nici dascălii cei mari. A fost peste cap atâta pentru Păscălitoriul! fără a mai lungi vorba, el dă deodată cu bâta în baltă, cum se zice. „Din câte părți a făcut Dumnezeu pe om măi băiete?" – mă întreabă el. Eu gândeam în mine, ce mai întrebare? D-apoi c-asta o cântă şi cocoşii de grea ce-i. Mă uit drept în ochii Păscălitoriului şi spun cu glasul răspicat, că „Omul e făcut din două părți; trupul din pământ, sufletul din Dumnezeu, aşa scrie însuşi Moise cu mâna sa în biblia cea mare, rămasă de popa cel bătrân". Ochii Păscălitoriului sclipeau de bucurie, că m-a prins. „Te înşeli, fătul meu, căci omul e făcut din opt părți şi anume: carnea din pământ, oasele din piatră, sângele din mare, ochii din soare, suflarea din vânt, cugetul din nori, înțelepciunea din lume şi prorocia din Duhul Sfânt".

„Vezi vecine, zice el apoi către tată-meu, a fost prin şcolile cele mari şi totuşi întrebarea cea mai uşoară din lume, nu-i în stare s-o dezlege cum se cade. D-apoi, când i sta a-l înfunda prin viețile sfinților, prin Zlataust, psaltire şi mai prin Alesandrie, Isopie şi prin altele d-al astea, ce s-a alege de capul lui? Aşa-i dacă-i umplu mintea cu tot felul de năzdrăvănii, câte-n lună şi-n soare, că lumea a fost cândva cu pământ, cu soare şi stele cu tot, un mare cocoloş; că până şi din stele,

- 143 -

cele mai multe ar fi mai mari decât pământul şi risipite prin văzduh ca făina orbului cu sucala; şi altele d-al d-astea că trebuie să te încruceşti! Te fac, mă rog, prost văzând cu ochii. Vorba ceea:„Crede ce-ți spun eu, nu ce vezi cu ochii”. Pe semne că ne apropiem de coada veacului, ş-aceştia-s prorocii cei mincinoşi, care se vor scula câți frunză şi iarbă, când s-a arăta Antichrist, duşmanul sufletelor noastre”; – aşa spune Păscălia.

Mie ba să-mi mai zică el o vorbă legănată, măcar, făr apucă cu tată-meu la poveşti, până când eu: „Dumnezeu să primească sfintele rugăciuni”, ce s-au făcut azi pe la maicile biserici, ne despărțim, – intrând el la el în ogradă şi noi la noi.

Şi azi mi-aduc aminte, cum la prânzul din duminica aceea, mâncarea gândeai că-mi merge la spate undeva şi eram tăcut din cale-afară; iar tată-meu nu vorbea nimic. El, după prânz, ca totdeauna, îşi luă o perină şi se dete jos la umbra unui altoi de măr sălciu. E dulce odihna duminica şi de mare preț pentru omul truditor, care cât ți-i săptămâna de lungă, nu face altceva, fără răstoarnă cu brațele sale vânjoase pământul de pe-o dungă pe alta. Dar tată-meu – am băgat de seamă, ba să-ți poată închide ochii vre-o țâră. El va fi ştiind ce fel de gânduri îl munceau.

Nu că doară, ci că iacă, gândeam eu în mine, să i-o întorc îndesată Păscălitorului, dacă va veni cândva apă şi pe moara mea. Necazurile şi supărarea, vorba ceea: „Azi la mine, mâne la tine”.

Nu trece, ca să nu zic mult, o săptămână-n capăt, şi într-o zi, tocmai pe când se crapă de ziuă, – Negrea-Păscălitoriul ne dă bună dimineața! Asta era într-o joi. După ce se întrebă cu tată-meu, care ce-a visat şi încătrău au de gând să mai apuce peste zi, Negrea-Păscălitoriul spune, c-ar avea puțină treabă la oraş, dar nu se poate smulge de-acasă odată cu capul. „Mâne, nu mai departe, e lună plină, şi cu întoarcerea lunii, de bună seamă, că are să se schimbe şi veacul. Trebuie deci să stau cu toate mâinile-n sân, de astă dată. Mi-ar trebui nişte leacuri şi Lăița Susanei lui Samsonul Crâznicului – pe care-l mân, mi-i teamă, că nu le-a şti cere. Poticariul (farmacistul) iarăşi nu poate ceti deloc slovele, să-i scrii tu băiete aceea, ce ți-oiu spune cu litere, cum se obişnuieşte azi. Acestea-s chiar vorbele lui, precum bine vedeți.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

cele mai multe ar fi mai mari decât pământul şi risipite prin văzduh ca făina orbului cu sucala; şi altele d-al d-astea că trebuie să te încruceşti! Te fac, mă rog, prost văzând cu ochii. Vorba ceea:„Crede ce-ți spun eu, nu ce vezi cu ochii”. Pe semne că ne apropiem de coada veacului, ş-aceştia-s prorocii cei mincinoşi, care se vor scula câți frunză şi iarbă, când s-a arăta Antichrist, duşmanul sufletelor noastre”; – aşa spune Păscălia.

Mie ba să-mi mai zică el o vorbă legănată, măcar, făr apucă cu tată-meu la poveşti, până când eu: „Dumnezeu să primească sfintele rugăciuni”, ce s-au făcut azi pe la maicile biserici, ne despărțim, – intrând el la el în ogradă şi noi la noi.

Şi azi mi-aduc aminte, cum la prânzul din duminica aceea, mâncarea gândeai că-mi merge la spate undeva şi eram tăcut din cale-afară; iar tată-meu nu vorbea nimic. El, după prânz, ca totdeauna, îşi luă o perină şi se dete jos la umbra unui altoi de măr sălciu. E dulce odihna duminica şi de mare preț pentru omul truditor, care cât ți-i săptămâna de lungă, nu face altceva, fără răstoarnă cu brațele sale vânjoase pământul de pe-o dungă pe alta. Dar tată-meu – am băgat de seamă, ba să-ți poată închide ochii vre-o țâră. El va fi ştiind ce fel de gânduri îl munceau.

Nu că doară, ci că iacă, gândeam eu în mine, să i-o întorc îndesată Păscălitorului, dacă va veni cândva apă şi pe moara mea. Necazurile şi supărarea, vorba ceea: „Azi la mine, mâne la tine”.

Nu trece, ca să nu zic mult, o săptămână-n capăt, şi într-o zi, tocmai pe când se crapă de ziuă, – Negrea-Păscălitoriul ne dă bună dimineața! Asta era într-o joi. După ce se întrebă cu tată-meu, care ce-a visat şi încătrău au de gând să mai apuce peste zi, Negrea-Păscălitoriul spune, c-ar avea puțină treabă la oraş, dar nu se poate smulge de-acasă odată cu capul. „Mâne, nu mai departe, e lună plină, şi cu întoarcerea lunii, de bună seamă, că are să se schimbe şi veacul. Trebuie deci să stau cu toate mâinile-n sân, de astă dată. Mi-ar trebui nişte leacuri şi Lăița Susanei lui Samsonul Crâznicului – pe care-l mân, mi-i teamă, că nu le-a şti cere. Poticariul (farmacistul) iarăşi nu poate ceti deloc slovele, să-i scrii tu băiete aceea, ce ți-oiu spune cu litere, cum se obişnuieşte azi. Acestea-s chiar vorbele lui, precum bine vedeți.

- 144 -

Stam în cumpănă. Să-i scriu, să nu-i scriu; să-i arunc şi eu câteva vorbe mai îndesate ori să mă las de astă dată! Mă gândesc eu c-ar fi lucru de treabă, ca el să spună una şi eu să scriu alta şi în chipul acesta să fac şi pe băiat şi să-mi umble calea mânzului, şi pe Negrea-Păscălitoriul fără leacuri. Ş-aceea mă hotărâsem ce să-i scriu, şi de-abia apucam să-şi caşte gura odată. Aci era vorba ceea: „Cine cu ce-ți închină, cu aceea să-i mulțumeşti!" Dar ce să-ți audă urechile?! „Scrie, zice el, să-mi trimită: Sânge de nouă frați, untură de zmeu şi oțetul tălharilor. Încât pentru preț, ne ştim noi vorbele cu domnul Poticariul".

Auzind unele ca acestea, uitai totul şi fără a mai zice măcar negrii ți-s ochii scriu Sânge de nouă frați, untură de zmeu şi oțetul tâlharilor. Pusei dedesubt numele Păscălitoriului, ca nu care cumva să pic într-o belea.

Gândeam că-i un veac de om, până când a sosit băietul din oraş. Când colea el aduce nişte leacuri ce-şi aduceau cu uleiul de lemn. Îmi venea să mă trag de cap de necaz, că nu i-o făcusem precum m-am fost hotărât. Cine ştie dacă l-oi mai avea cândva aşa la îndemână.

Dumnezeu, se vede că ştia de necazul meu, că dă de soseşte o zi de aceea în care nu poți face cale de un ceas măcar, fără să pici în vrea primejdie. Cu o vorbă, atunci nu ți se arată să umbli încoace şi încolo. Iar vine Negrea-Păscălitoriul la mine să-i scriu pentru „potică". Dacă aş vrea să-mi fac capul calendar, aş putea să vă spun chiar şi leacurile după care-a trimis; asta însă nici prin vis nu mi-a trecut. Destul atâta, că eu îi scrisei: „Brânză de iepure, lapte de pasăre, potcoave de țânțari, şi alte minunății ce le chibzuisem bine încă de mai înainte". – N-aşteptă copiii cei mici ziua Paştilor ca să capete ouă roşii cum aşteptam eu ca băiatul să vină odată din oraş. Şi el al dracului, că mai bine nu i-oi zice, gândeai, că şade în butul meu. În sfârşit, de şi cam târziu soseşte el şi spre marea şi adânca mea mirare, bag de seamă că leacurile aduse sunt întocmai cum era şi sângele de nouă frați, untura de zmeu, şi oțetul tălharilor. Pasă-mi-te afurisitul de Poticariu ştia ce are să cuprindă scrisoarea, îndată ce vedea că-i de la Negrea-Păscălitoriul, şi nici c-o mai cetea.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Stam în cumpănă. Să-i scriu, să nu-i scriu; să-i arunc şi eu câteva vorbe mai îndesate ori să mă las de astă dată! Mă gândesc eu c-ar fi lucru de treabă, ca el să spună una şi eu să scriu alta şi în chipul acesta să fac şi pe băiat şi să-mi umble calea mânzului, şi pe Negrea-Păscălitoriul fără leacuri. Ş-aceea mă hotărâsem ce să-i scriu, şi de-abia apucam să-şi caşte gura odată. Aci era vorba ceea: „Cine cu ce-ți închină, cu aceea să-i mulțumeşti!" Dar ce să-ți audă urechile?! „Scrie, zice el, să-mi trimită: Sânge de nouă frați, untură de zmeu şi oțetul tălharilor. Încât pentru preț, ne ştim noi vorbele cu domnul Poticariul".

Auzind unele ca acestea, uitai totul şi fără a mai zice măcar negrii ți-s ochii scriu Sânge de nouă frați, untură de zmeu şi oțetul tâlharilor. Pusei dedesubt numele Păscălitoriului, ca nu care cumva să pic într-o belea.

Gândeam că-i un veac de om, până când a sosit băietul din oraş. Când colea el aduce nişte leacuri ce-şi aduceau cu uleiul de lemn. Îmi venea să mă trag de cap de necaz, că nu i-o făcusem precum m-am fost hotărât. Cine ştie dacă l-oi mai avea cândva aşa la îndemână.

Dumnezeu, se vede că ştia de necazul meu, că dă de soseşte o zi de aceea în care nu poți face cale de un ceas măcar, fără să pici în vrea primejdie. Cu o vorbă, atunci nu ți se arată să umbli încoace şi încolo. Iar vine Negrea-Păscălitoriul la mine să-i scriu pentru „potică". Dacă aş vrea să-mi fac capul calendar, aş putea să vă spun chiar şi leacurile după care-a trimis; asta însă nici prin vis nu mi-a trecut. Destul atâta, că eu îi scrisei: „Brânză de iepure, lapte de pasăre, potcoave de țânțari, şi alte minunății ce le chibzuisem bine încă de mai înainte". – N-aşteptă copiii cei mici ziua Paştilor ca să capete ouă roşii cum aşteptam eu ca băiatul să vină odată din oraş. Şi el al dracului, că mai bine nu i-oi zice, gândeai, că şade în butul meu. În sfârşit, de şi cam târziu soseşte el şi spre marea şi adânca mea mirare, bag de seamă că leacurile aduse sunt întocmai cum era şi sângele de nouă frați, untura de zmeu, şi oțetul tălharilor. Pasă-mi-te afurisitul de Poticariu ştia ce are să cuprindă scrisoarea, îndată ce vedea că-i de la Negrea-Păscălitoriul, şi nici c-o mai cetea.

- 145 -

După întâmplarea asta-mi mai veni şi mie mai multă apă pe urechi şi începui a pricepe cam ce fel de vânturi bat pe la vecinul păscălitor.

Din ziua aceea mi-am pierdut orice poftă de răzbunare, cu atât mai uşor, că el încă nu mă mai lua aşa cu furca cea lungă. Ba legasem, aşa pe nesimţite, un fel de prietenie la olaltă. Asta era o cinste pentru mine, căci rar era omul, cum v-am mai spus, pe care el să-l fi aflat vrednic să schimbe, fie şi numai câteva vorbe cu el. Apoi eu încă dacă-mi trag mai bine seama eram tocmai în vârsta, când omul n-are stare într-un loc cum n-are apa şi mai eram şi dârz.

*

* *

Aflându-mă acum la el ca şi la noi acasă, am văzut multe, din care de mai ţin minte azi a zecea parte, să-mi pară bine. Intrasem acum în toate tainele păscăliei. Şi păscălia îşi are legile ei, de la care nu te poţi abate, şi el le şi urma cu cea mai mare băgare de seamă. În privinţa asta pot zice, că era ca un ceasornic care în veci tot într-un chip umblă, numai cât acum bate unul, mai apoi două, şi aşa mai departe. Pentru că, să vedeţi Domnia voastră, că ce făcea el!

Când sosea vreun bolnav la el, întreba pe cel ce-l aducea, că ce vânturi l-a adus încoace şi ce mai veşti prin părţile acelea? Ce mai face părintele? Nu-i popă, cale de trei poşte, pe care să nu-l fi cunoscut; merg multe prescuri la biserică? Câte sărindare şi cununi de an se vor fi însemnând?… Aşa pe nesimţite aducea el Păscălitoriul, vorba despre bolnavul şi ispitea aşa ca din întâmplare, că din ce ş-o cam ţine, boala ce o are. De şi de altcum toate acestea are să le spună păscălia fără leac de greş.

După ce în chipul arătat, află că ce fel de făină se macină pe la moara cuiva, cu o sfială proprie lui, lua Păscălia scrisă-n potcoave, de pe grinda cea lungă cu mâinile sale nevrednice Păscălia era legată bine în păreţi zdraveni de fag, căptuşiţi cu piele roşie şi cu încuietori. Fost-a frumoasă cândva, nu pot să zic nici da nici ba, atâta însă pot zice fără a mă teme de gura nimănui, că unsuroasă din cale afară şi ciuruită de carii şi alte jivine – cum le-or fi chemând – cum se găsea acum cinstita păscălie, numai frumoasă n-o pot numi.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

După întâmplarea asta-mi mai veni şi mie mai multă apă pe urechi şi începui a pricepe cam ce fel de vânturi bat pe la vecinul păscălitor.

Din ziua aceea mi-am pierdut orice poftă de răzbunare, cu atât mai uşor, că el încă nu mă mai lua aşa cu furca cea lungă. Ba legasem, aşa pe nesimţite, un fel de prietenie la olaltă. Asta era o cinste pentru mine, căci rar era omul, cum v-am mai spus, pe care el să-l fi aflat vrednic să schimbe, fie şi numai câteva vorbe cu el. Apoi eu încă dacă-mi trag mai bine seama eram tocmai în vârsta, când omul n-are stare într-un loc cum n-are apa şi mai eram şi dârz.

*

* *

Aflându-mă acum la el ca şi la noi acasă, am văzut multe, din care de mai ţin minte azi a zecea parte, să-mi pară bine. Intrasem acum în toate tainele păscăliei. Şi păscălia îşi are legile ei, de la care nu te poţi abate, şi el le şi urma cu cea mai mare băgare de seamă. În privinţa asta pot zice, că era ca un ceasornic care în veci tot într-un chip umblă, numai cât acum bate unul, mai apoi două, şi aşa mai departe. Pentru că, să vedeţi Domnia voastră, că ce făcea el!

Când sosea vreun bolnav la el, întreba pe cel ce-l aducea, că ce vânturi l-a adus încoace şi ce mai veşti prin părţile acelea? Ce mai face părintele? Nu-i popă, cale de trei poşte, pe care să nu-l fi cunoscut; merg multe prescuri la biserică? Câte sărindare şi cununi de an se vor fi însemnând?… Aşa pe nesimţite aducea el Păscălitoriul, vorba despre bolnavul şi ispitea aşa ca din întâmplare, că din ce ş-o cam ţine, boala ce o are. De şi de altcum toate acestea are să le spună păscălia fără leac de greş.

După ce în chipul arătat, află că ce fel de făină se macină pe la moara cuiva, cu o sfială proprie lui, lua Păscălia scrisă-n potcoave, de pe grinda cea lungă cu mâinile sale nevrednice Păscălia era legată bine în păreţi zdraveni de fag, căptuşiţi cu piele roşie şi cu încuietori. Fost-a frumoasă cândva, nu pot să zic nici da nici ba, atâta însă pot zice fără a mă teme de gura nimănui, că unsuroasă din cale afară şi ciuruită de carii şi alte jivine – cum le-or fi chemând – cum se găsea acum cinstita păscălie, numai frumoasă n-o pot numi.

- 146 -

După ce o deschidea, aşa pe la mijloc aşeza o cheie – ştiţi dumneavoastră cum sunt cheile de la casă – aşa fel ca urechea să-i rămână afară. Acum lega Păscălia cu o sfoară, ca să nu iasă cheia din ea şi lucrul era gata pentru a putea afla ce te tăia mintea. De-o ureche ţinea omul, de cealaltă Păscălitoriul, dar numai cu vârful degetului arătător, ca Păscălia să-şi poată arăta în toată voia puterea ce-o are.

Cum ţinea Păscălia aşa spânzurată în aer, Păscălitoriul cu glas tărăgănat şi cam peste nas o întreba, plin de evlavie: „Sfântă Păscălie, de cumva-i făcătură asupra robului lui Dumnezeu cutarele, învârte-le, dacă nu, nu!" Şi Păscălia, de era făcătură, se învârtea: dacă nu, sta locului, şi era întrebată în toate chipurile, până ce de la o vreme numai ce se învârtea. Ca să nu se învârte vreodată încă nu s-a întâmplat. Acum era întrebată dacă cutare, sau cutare şi-a lăpădat sufletul, făcând boscoane asupra bolnavului şi Păscălia n-ascundea nimic, căci se învârtea tocmai, când pomenea numele vinovatului.

Nu-i vorbă! multe guri rele ziceau, că Păscălitoriul, când omul nu ia seama, face ce face cu degetul, cum ţine de cheie şi Păscălia de aceea s-ar fi învârtind. Vorbele acestea au mers până chiar şi în urechile lui, dar el aşa ceva nici că vrea să audă. Te omenea bucuros cu ce avea numai să nu-i mai pomeneşti d-al d-astea: „Căci zicea el, sunt mulţi care ar crede şi una ca asta". Aşa cum avusei cinstea a vă spune, da Negrea-Păscălitoriul de la noi de izvorul tuturor relelor, ce nu mai pot să ţi se întâmple în viaţă.

Trebuie să vă spun, că cei mai mulţi ai lui bolnavi, erau cuprinşi de Duhuri necurate, Doamne fereşte şi pe cine-ţi vrea tot răul. Altora li se căşuna ceva din vântoase. Cam la aceasta, ţin minte, că se mărgineau bolile mai ale tuturor celor ce alergau la izvorul tămăduirilor lui Negrea-Păscălitoriul. Odată asta aflat, nu era cine ştie ce lucru mare a-i vindeca, căci de Duhuri necurate e lucru cunoscut, că scapi prin rugăciune şi post. În zece biserici nu se făcea atâta slujbă, câtă la el în casă. Dimineaţa, la amiezi, seara şi la miezul nopţii, tocmai când cântă cocoşii, rugăciuni peste rugăciuni. Cu sănătoşi, cu bolnavi, stau cu luminile de ceară aprinsă în mână, mai în picioare, mai în genunchi, în jurul mesei, până când el le citea plin de evlavie: Stâlpii, Psalmii cei aleşi şi mai Paraclisul Sfântului Haralambie. Ba uneori s-acăţa şi de

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

După ce o deschidea, aşa pe la mijloc aşeza o cheie – ştiţi dumneavoastră cum sunt cheile de la casă – aşa fel ca urechea să-i rămână afară. Acum lega Păscălia cu o sfoară, ca să nu iasă cheia din ea şi lucrul era gata pentru a putea afla ce te tăia mintea. De-o ureche ţinea omul, de cealaltă Păscălitoriul, dar numai cu vârful degetului arătător, ca Păscălia să-şi poată arăta în toată voia puterea ce-o are.

Cum ţinea Păscălia aşa spânzurată în aer, Păscălitoriul cu glas tărăgănat şi cam peste nas o întreba, plin de evlavie: „Sfântă Păscălie, de cumva-i făcătură asupra robului lui Dumnezeu cutarele, învârte-le, dacă nu, nu!" Şi Păscălia, de era făcătură, se învârtea: dacă nu, sta locului, şi era întrebată în toate chipurile, până ce de la o vreme numai ce se învârtea. Ca să nu se învârte vreodată încă nu s-a întâmplat. Acum era întrebată dacă cutare, sau cutare şi-a lăpădat sufletul, făcând boscoane asupra bolnavului şi Păscălia n-ascundea nimic, căci se învârtea tocmai, când pomenea numele vinovatului.

Nu-i vorbă! multe guri rele ziceau, că Păscălitoriul, când omul nu ia seama, face ce face cu degetul, cum ţine de cheie şi Păscălia de aceea s-ar fi învârtind. Vorbele acestea au mers până chiar şi în urechile lui, dar el aşa ceva nici că vrea să audă. Te omenea bucuros cu ce avea numai să nu-i mai pomeneşti d-al d-astea: „Căci zicea el, sunt mulţi care ar crede şi una ca asta". Aşa cum avusei cinstea a vă spune, da Negrea-Păscălitoriul de la noi de izvorul tuturor relelor, ce nu mai pot să ţi se întâmple în viaţă.

Trebuie să vă spun, că cei mai mulţi ai lui bolnavi, erau cuprinşi de Duhuri necurate, Doamne fereşte şi pe cine-ţi vrea tot răul. Altora li se căşuna ceva din vântoase. Cam la aceasta, ţin minte, că se mărgineau bolile mai ale tuturor celor ce alergau la izvorul tămăduirilor lui Negrea-Păscălitoriul. Odată asta aflat, nu era cine ştie ce lucru mare a-i vindeca, căci de Duhuri necurate e lucru cunoscut, că scapi prin rugăciune şi post. În zece biserici nu se făcea atâta slujbă, câtă la el în casă. Dimineaţa, la amiezi, seara şi la miezul nopţii, tocmai când cântă cocoşii, rugăciuni peste rugăciuni. Cu sănătoşi, cu bolnavi, stau cu luminile de ceară aprinsă în mână, mai în picioare, mai în genunchi, în jurul mesei, până când el le citea plin de evlavie: Stâlpii, Psalmii cei aleşi şi mai Paraclisul Sfântului Haralambie. Ba uneori s-acăţa şi de

- 147 -

Evangheliile din postul mare. De cele mai multe ori însă se mărginea la Păscălie, în care pe lângă planete şi zodii mai erau şi rugăciuni întocmite anume de dascălul Samoilă, care şi el le auzise de la un altul, ce trăise mai mult pentru cei îndrăciți.

Veți fi ştiind şi domnia voastră, că cel necurat nu se poate, dacă are stăpânire asupra cuiva, să-l sufere pe acesta s-asculte tocmai rugăciunea: căci de! nu i se şede împielițatului. Şi bolnavii lui Negrea-Păscălitoriul tot cam de aceştia erau. Nu-i mirare dar, că el îi mai şi freacă, din când în când, cu câte un toiag din cele noduroase. Mulți erau legați în lanțuri ca să nu spurce fântâna, căci dracul după aceea-şi bate capul ca să facă rău, mai aruncându-i până şi-n fântână.

Postiri se făceau mai arareori, dar totdeauna într-un fel. Nu era iertat la leac de vietate, ca să-şi mai lege inima cu ceva în acea zi. Hoarăle se închideau în cotețe şi celelalte animale încă rămâneau până seara, ce se arătau stelele, prin culcuşurile lor, – fără a li se da nici măcar o lingură de apă c-aceea nu-i mult. Destul că jupân Scaraoschi şi întunecatele sale slugi, se luau de un gând de la o vreme şi ori îşi părăseau locuința, ori ş-o duceau cu sine pe cea lume, unde a fi aceea. Aşa scăpa el, Negrea-Păscălitoriul, pe oameni de Duhurile cele rele.

De se întâmpla ca boala să fie din vântoase, bolnavul era afumat cu *lingura-celor-tari* – de care avea din greul – şi ca şi când i-ai lua-o cu mâna, aşa de curând se vindecau, unii.

Una să n-o uit!

El nu avea nevoie să vadă pe bolnav, pentru ca să-ți spună că ce fel de boală poate să fie şi din ce i se trage. Pentru el era destul să-i plăteşti şi să-i pui la îndemână o haină purtată cândva de cel bolnav. Asupra aceleia făcea el ce ştia şi bolnavul o simțea aceasta acasă la el, unde se găsea. Aceasta, mă rog, nu-i un lucru tocmai aşa de uşor cum poate ar crede cineva! Doftorii cei mai iscusiți, când e vorba numai de o sărăcie de inimă, atâta te mai sucesc că ți se urăşte; – pe când Negrea-Păscălitoriul îți spune, că altceva să nu faci, fără să înconjori casa de trei ori pe nemâncat, să țipi uimei o cruce de smoală de la carâmbul carului, şi te-ai mântuit, ca şi când n-ar fi fost de când e lumea.

*

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Evangheliile din postul mare. De cele mai multe ori însă se mărginea la Păscălie, în care pe lângă planete şi zodii mai erau şi rugăciuni întocmite anume de dascălul Samoilă, care şi el le auzise de la un altul, ce trăise mai mult pentru cei îndrăciți.

Veți fi ştiind şi domnia voastră, că cel necurat nu se poate, dacă are stăpânire asupra cuiva, să-l sufere pe acesta s-asculte tocmai rugăciunea: căci de! nu i se şede împielițatului. Şi bolnavii lui Negrea-Păscălitoriul tot cam de aceştia erau. Nu-i mirare dar, că el îi mai şi freacă, din când în când, cu câte un toiag din cele noduroase. Mulți erau legați în lanțuri ca să nu spurce fântâna, căci dracul după aceea-şi bate capul ca să facă rău, mai aruncându-i până şi-n fântână.

Postiri se făceau mai arareori, dar totdeauna într-un fel. Nu era iertat la leac de vietate, ca să-şi mai lege inima cu ceva în acea zi. Hoarăle se închideau în cotețe şi celelalte animale încă rămâneau până seara, ce se arătau stelele, prin culcuşurile lor, – fără a li se da nici măcar o lingură de apă c-aceea nu-i mult. Destul că jupân Scaraoschi şi întunecatele sale slugi, se luau de un gând de la o vreme şi ori îşi părăseau locuința, ori ş-o duceau cu sine pe cea lume, unde a fi aceea. Aşa scăpa el, Negrea-Păscălitoriul, pe oameni de Duhurile cele rele.

De se întâmpla ca boala să fie din vântoase, bolnavul era afumat cu *lingura-celor-tari* – de care avea din greul – şi ca şi când i-ai lua-o cu mâna, aşa de curând se vindecau, unii.

Una să n-o uit!

El nu avea nevoie să vadă pe bolnav, pentru ca să-ți spună că ce fel de boală poate să fie şi din ce i se trage. Pentru el era destul să-i plăteşti şi să-i pui la îndemână o haină purtată cândva de cel bolnav. Asupra aceleia făcea el ce ştia şi bolnavul o simțea aceasta acasă la el, unde se găsea. Aceasta, mă rog, nu-i un lucru tocmai aşa de uşor cum poate ar crede cineva! Doftorii cei mai iscusiți, când e vorba numai de o sărăcie de inimă, atâta te mai sucesc că ți se urăşte; – pe când Negrea-Păscălitoriul îți spune, că altceva să nu faci, fără să înconjori casa de trei ori pe nemâncat, să țipi uimei o cruce de smoală de la carâmbul carului, şi te-ai mântuit, ca şi când n-ar fi fost de când e lumea.

*

* *

Zicătoarea scripturii, că „nici un proroc nu-i cinstit în patria sa” – se potrivea şi la Negrea-Păscălitoriul, de minune. Gândeai, că tocmai pentru el e făcută. Pe când străinii susțineau sus şi tare – ridicându-l până la al şaptelea cer – că el e în stare să-ți închege apa şi să facă să-ți curgă lapte din grindă, împlântând o sărăcie de sulă – cum fac şi strigoile; Gârbovenii ziceau, că el nu s-ar fi pricepând la chiar nimic, aflând însă că-i mai uşor a trăi cu minciunile decât a munci, s-a dat pe Păscălie. Auzisem chiar eu, cu urechile mele povestindu-se despre el lucruri, pe care nu pot crede să le fi săvârşit cândva.

De şi Gârbovenii, precum avui cinstea a vă spune, nu-l socoteau pe Negrea-Păscălitoriul de ştie ce lucru mare, pe când el s-afla între ei: acum văd şi ei c-au greşit.

De diochi singur el ştia să apere pe copiii oamenilor prin aceea că le făcea *Numeruşul*, la care singur se pricepea în întreg ținutul. *Numeruşul* aşa se face, că se scrie mai întâi aceea ce trebuie. După aceea hârtia se împătură frumos, se pun trei fire de tămâie şi trei de piper, apoi cosându-se într-un petec curat de pânză, s-agață de grumazii copilului ca să-l poarte, cum porți o salbă, bunăoară. De deochi n-ai grijă cât trăieşti; o ştiu căci am pățit-o. Negrea-Păscălitoriul a învățat tainele facerii puternicului Numeruş de la dascălul Samoilă din Geomal, Dumnezeu să-l ierte, care avea un glas jalnic Doamne, de luând-o pe-o podobie[1] mai trăgănată, lăcrămau toți care erau în biserică, cu deosebire însă babele.

Apoi de grindină tot el ne păzea. Cum vedea, că se ridică vreun nor negru şi-i era teamă de vremea grea, împlânta securea în pământ. Aci, precum văd eu, totuşi trebuie să las lucrul încurcat. De obicei se trag şi cele clopote când e vreme tare. Nu ştiu acum ce să zic, ca să nu greşesc cumva. Voi zice însă vorba ceea: „Nici lupul flămând, nici capra cu doi iezi” – apoi întâmplându-se ce s-a întâmplat de capul meu, ştiu că lumea tot n-oi moşteni-o eu. Una însă o pot spune cu cugetul curat. De cele mai multe ori grindina s-abătea asupra pădurilor, ce nu sunt mai departe

[1] Podobie = melodie după care se intonează la sărbătorile importante unele cântări bisericeşti (Dict. Lb. Române Moderne – Acad. R.P.R., 1958, p. 635)

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

* *

Zicătoarea scripturii, că „nici un proroc nu-i cinstit în patria sa” – se potrivea şi la Negrea-Păscălitoriul, de minune. Gândeai, că tocmai pentru el e făcută. Pe când străinii susțineau sus şi tare – ridicându-l până la al şaptelea cer – că el e în stare să-ți închege apa şi să facă să-ți curgă lapte din grindă, împlântând o sărăcie de sulă – cum fac şi strigoile; Gârbovenii ziceau, că el nu s-ar fi pricepând la chiar nimic, aflând însă că-i mai uşor a trăi cu minciunile decât a munci, s-a dat pe Păscălie. Auzisem chiar eu, cu urechile mele povestindu-se despre el lucruri, pe care nu pot crede să le fi săvârşit cândva.

De şi Gârbovenii, precum avui cinstea a vă spune, nu-l socoteau pe Negrea-Păscălitoriul de ştie ce lucru mare, pe când el s-afla între ei: acum văd şi ei c-au greşit.

De diochi singur el ştia să apere pe copiii oamenilor prin aceea că le făcea *Numeruşul*, la care singur se pricepea în întreg ținutul. *Numeruşul* aşa se face, că se scrie mai întâi aceea ce trebuie. După aceea hârtia se împătură frumos, se pun trei fire de tămâie şi trei de piper, apoi cosându-se într-un petec curat de pânză, s-agață de grumazii copilului ca să-l poarte, cum porți o salbă, bunăoară. De deochi n-ai grijă cât trăieşti; o ştiu căci am pățit-o. Negrea-Păscălitoriul a învățat tainele facerii puternicului Numeruş de la dascălul Samoilă din Geomal, Dumnezeu să-l ierte, care avea un glas jalnic Doamne, de luând-o pe-o podobie[1] mai trăgănată, lăcrămau toți care erau în biserică, cu deosebire însă babele.

Apoi de grindină tot el ne păzea. Cum vedea, că se ridică vreun nor negru şi-i era teamă de vremea grea, împlânta securea în pământ. Aci, precum văd eu, totuşi trebuie să las lucrul încurcat. De obicei se trag şi cele clopote când e vreme tare. Nu ştiu acum ce să zic, ca să nu greşesc cumva. Voi zice însă vorba ceea: „Nici lupul flămând, nici capra cu doi iezi” – apoi întâmplându-se ce s-a întâmplat de capul meu, ştiu că lumea tot n-oi moşteni-o eu. Una însă o pot spune cu cugetul curat. De cele mai multe ori grindina s-abătea asupra pădurilor, ce nu sunt mai departe

[1] Podobie = melodie după care se intonează la sărbătorile importante unele cântări bisericeşti (Dict. Lb. Române Moderne – Acad. R.P.R., 1958, p. 635)

- 149 -

de sat decât cale de-o jumătate de ceas, să mergi chiar dormind, şi numai din când în când se mai lăsa câte-o aripă şi asupra satului.

De secetă pe la noi nici pomană, dacă s-a întâmplat ca el să facă ce ştia. Mergea în ţimţirim şi umflând o cruce de cele mai zdravene din toate, o punea de-a-moiu în vale cum bagi cânepa să se topească, aşezând până şi pietre pe ea – şi trebuia să plouă, de şi nu tocmai îndată, căci cu Dumnezeu nu te poţi sfădi.

A cunoaşte pe şolomănari pentru el era lucrul cel mai uşor din lume. Îi cunoştea de pe îmbrăcăminte, căci aceia totdeauna sunt nelăuţi, cine şti de ce?! În chipul acesta nefiind aceia nevătămaţi, ba dimpotrivă ospătaţi colea româneşte, n-avea nimeni de-a se teme, că ne vor îneca satul. Apoi cu Şolomănarii nu-i prea bine să te porţi răstit, c-o păţeşti. Spunea Negrea-Păscălitoriul, că într-un sat departe, a auzit şi el din alţii, oamenii ar fi ocărât şi chiar bătut pe nişte bieţi şolomănari, ce-au îndrăznit a se atinge nu ştiu de ce lucru, care deşi nu era a lor, dar le trebuia nesmintit. N-au lăsat Şolomănarii să treacă nici ziua aceea, fără ducându-se la un lac – unde ştiau ei – l-au înconjurat de mai multe ori, până când au ieşit la fiecare câte un balaur. De se lovea frâul Şolomănariului în capul balaurului, bine de bine, dacă nu, mai înconjura lacul şi mai zicea, ce ştia el, până ce ieşea acel balaur, care trebuia. Urcându-se acum pe spinarea balaurului, străbătea văzduhul, îmbrăcat în nori negri, ca să nu-l vadă lumea şi purta norii cu grindină pe unde voia el. În câteva ceasuri toată munca oamenilor celora a fost prăpădită de pe faţa pământului, ca şi când n-ar fi fost de cându-i lumea. Gârbova, cât a trăit Negrea-Păscălitoriul, tot a mai scăpat ea de d-al astea; vă întreb însă, că ce-a fi de azi încolo?

Dacă aş sta să vă spun toate la câte numai se pricepea el, pare-mi-se că v-ar ieşi la toţi peri albi. Fie-vă destul de astă dată. Cine ştie, ce mai aduce ziua şi noaptea? Da de ne-om mai întâlni cândva ş-apoi ne-a prinde bine.

Acum cutez a vă întreba dacă am avut dreptate, când am zis undeva, că zău satele vecine n-aveau de ce să poarte atâta amar de duşmănie asupra noastră, a Gârbovenilor? Nu ştiau ele bine, că are să aibă o zi, când şi-a lepăda şi el potcoavele, cum se zice, ş-apoi, ce ruşine pe Gârbova să pice iar din mărirea în care se afla odată! Deşi ascunsă de

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

de sat decât cale de-o jumătate de ceas, să mergi chiar dormind, şi numai din când în când se mai lăsa câte-o aripă şi asupra satului.

De secetă pe la noi nici pomană, dacă s-a întâmplat ca el să facă ce ştia. Mergea în ţimţirim şi umflând o cruce de cele mai zdravene din toate, o punea de-a-moiu în vale cum bagi cânepa să se topească, aşezând până şi pietre pe ea – şi trebuia să plouă, de şi nu tocmai îndată, căci cu Dumnezeu nu te poţi sfădi.

A cunoaşte pe şolomănari pentru el era lucrul cel mai uşor din lume. Îi cunoştea de pe îmbrăcăminte, căci aceia totdeauna sunt nelăuţi, cine şti de ce?! În chipul acesta nefiind aceia nevătămaţi, ba dimpotrivă ospătaţi colea româneşte, n-avea nimeni de-a se teme, că ne vor îneca satul. Apoi cu Şolomănarii nu-i prea bine să te porţi răstit, c-o păţeşti. Spunea Negrea-Păscălitoriul, că într-un sat departe, a auzit şi el din alţii, oamenii ar fi ocărât şi chiar bătut pe nişte bieţi şolomănari, ce-au îndrăznit a se atinge nu ştiu de ce lucru, care deşi nu era a lor, dar le trebuia nesmintit. N-au lăsat Şolomănarii să treacă nici ziua aceea, fără ducându-se la un lac – unde ştiau ei – l-au înconjurat de mai multe ori, până când au ieşit la fiecare câte un balaur. De se lovea frâul Şolomănariului în capul balaurului, bine de bine, dacă nu, mai înconjura lacul şi mai zicea, ce ştia el, până ce ieşea acel balaur, care trebuia. Urcându-se acum pe spinarea balaurului, străbătea văzduhul, îmbrăcat în nori negri, ca să nu-l vadă lumea şi purta norii cu grindină pe unde voia el. În câteva ceasuri toată munca oamenilor celora a fost prăpădită de pe faţa pământului, ca şi când n-ar fi fost de cându-i lumea. Gârbova, cât a trăit Negrea-Păscălitoriul, tot a mai scăpat ea de d-al astea; vă întreb însă, că ce-a fi de azi încolo?

Dacă aş sta să vă spun toate la câte numai se pricepea el, pare-mi-se că v-ar ieşi la toţi peri albi. Fie-vă destul de astă dată. Cine ştie, ce mai aduce ziua şi noaptea? Da de ne-om mai întâlni cândva ş-apoi ne-a prinde bine.

Acum cutez a vă întreba dacă am avut dreptate, când am zis undeva, că zău satele vecine n-aveau de ce să poarte atâta amar de duşmănie asupra noastră, a Gârbovenilor? Nu ştiau ele bine, că are să aibă o zi, când şi-a lepăda şi el potcoavele, cum se zice, ş-apoi, ce ruşine pe Gârbova să pice iar din mărirea în care se afla odată! Deşi ascunsă de

- 150 -

lume, ca o fată fricoasă, la poalele unui deal cu o coroană de stejari de cei bătrâni pe frunte, ea, Gârbova nu se dă pe-o sărăcie de oraş cum sunt multe. Azi? e părăsită. Negrea-Păscălitoriul a lăsat cu limbă de moarte, ca Păscălia să i-o pună la cap şi i-a pus-o. Apoi fără Păscălie, ce să ştii face! S-a împlinit şi cu Gârbova vorba ceea: „Nici un suiş, fără coborâş".

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

lume, ca o fată fricoasă, la poalele unui deal cu o coroană de stejari de cei bătrâni pe frunte, ea, Gârbova nu se dă pe-o sărăcie de oraş cum sunt multe. Azi? e părăsită. Negrea-Păscălitoriul a lăsat cu limbă de moarte, ca Păscălia să i-o pună la cap şi i-a pus-o. Apoi fără Păscălie, ce să ştii face! S-a împlinit şi cu Gârbova vorba ceea: „Nici un suiş, fără coborâş".

Grigorie Sima a lui Ioan

- 151 -

17. Artiştii[1]

– Copie de pe natură –

Sunt doi inşi; un bărbat şi o muiere.

El e bălan, ea negricioasă; amândoi cu trăsăturile feţei destul de frumoase.

Au fost cândva obiect de distracţie pentru orăşeni.

Azi? satele cele mai înfundate sunt slaba lor scăpare – pe câtăva vreme – de un deznodământ fatal al zdruncinatei lor vieţi de artist.

Amândoi sunt de statură mijlocie şi poartă pe tristele şi palidele lor feţe urmele neşterse ale multelor suferinţe şi opintiri, ce le-au îndurat.

Precum le sunt feţele, aşa şi îmbrăcămintea, căci de! mizeria niciodată nu vine singură, ci însoţită de întregul ei cortegiu de nefericiri şi dureri.

*

* *

Averea lor?!

O căruţă hodorogită, trasă de un cal nefericit, căruia gânditorul său stăpân i se face serviciul neprețuibil de conducător. Două slabe schelete ale „animalului fidel” acoperite cu pielea. Un vechi harmonic sau mai corect dizarmonic; câteva păpuşi zdrenţoase şi mai zi dacă ai ce!

*

* *

Când erau în floare, au fost obiect de distracţie în serile calde, când o lume întreagă din societăţile alese – după munca obositoare şi monotonă de peste zi – alergau, să admire cutezătoarele, şi adesea periculoasele lor salturi gimnastice şi producţiuni magice. Azi?! nişte săteni curioşi care în viaţa lor n-au văzut „comedie”, – sunt singurii,

[1] Revista „Familia” Oradea, 1884, pag. 202.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

17. Artiştii[1]

– Copie de pe natură –

Sunt doi inşi; un bărbat şi o muiere.

El e bălan, ea negricioasă; amândoi cu trăsăturile feţei destul de frumoase.

Au fost cândva obiect de distracţie pentru orăşeni.

Azi? satele cele mai înfundate sunt slaba lor scăpare – pe câtăva vreme – de un deznodământ fatal al zdruncinatei lor vieţi de artist.

Amândoi sunt de statură mijlocie şi poartă pe tristele şi palidele lor feţe urmele neşterse ale multelor suferinţe şi opintiri, ce le-au îndurat.

Precum le sunt feţele, aşa şi îmbrăcămintea, căci de! mizeria niciodată nu vine singură, ci însoţită de întregul ei cortegiu de nefericiri şi dureri.

*

* *

Averea lor?!

O căruţă hodorogită, trasă de un cal nefericit, căruia gânditorul său stăpân i se face serviciul neprețuibil de conducător. Două slabe schelete ale „animalului fidel” acoperite cu pielea. Un vechi harmonic sau mai corect dizarmonic; câteva păpuşi zdrenţoase şi mai zi dacă ai ce!

*

* *

Când erau în floare, au fost obiect de distracţie în serile calde, când o lume întreagă din societăţile alese – după munca obositoare şi monotonă de peste zi – alergau, să admire cutezătoarele, şi adesea periculoasele lor salturi gimnastice şi producţiuni magice. Azi?! nişte săteni curioşi care în viaţa lor n-au văzut „comedie”, – sunt singurii,

[1] Revista „Familia” Oradea, 1884, pag. 202.

- 152 -

cari, pentru câteva parale, alergă să se bucure de ultemile sforțări ale unor ființe demne de compătimit.

Ce stranie ironie a sorții! Ce simțăminte josnice mai pot avea loc în inima ” coroanei creaturilor!”

Ce poate fi mai dureros pentru-un suflet simțitor, decât privirea mulțimii răpită de plăcere, când vede nefericirea tristă a semenilor săi!?

Când ceata privitorilor ar şti, că acela, care l-a poftit, pe conta vieții sale şi aşa zdruncinată, la câteva momente, în aparență dulci – este aproape sleit de puteri; când ar şti că nutrimentul său slab îi dă o putere de abia a suta parte din ce s-ar pofti s-o capete; de-ar şti, că, pe când de pe palidele lui buze, zbor vorbele lor glumețe, inima-i zdrobită de suferințe, clocote de ură plină de dispreț; când ar avea idee despre durerea ce acela o simte, când lampa vieții sale, ce abia mai dă câte-o palidă licărire, ş-o vede gata a se stinge la cea mai mică adiere a vântului; când ar şti… privitorul curios, aruncându-şi gologanii, prețul neînsemnat al intrării, în vechea casetă a artistului, s-ar depărta meditând.

*

* *

Am admirat *teatrul de copii*, ceata privitorilor curioşi. Este un adevăr veşnic şi nestrămutat, ca toate legile sfinte ale naturii, că cea mai mare parte a oamenilor moare în frageda vârstă a copilăriei. Pletele albe, brazdele adânci ale feței, şirul lung al anilor, n-au de a face cu vârsta, dacă inima e mică simțămintele nobile în faşă.

*

* *

Artistul? Rare ori lasă după sine altă urmă, altă suvenire, decât pe aceea ce pasărea sprintenă lasă în zborul său aerian, corabia pe luciul întins al mării şi drăgălaşul curcubeu pe bolta azurie a ceriului nemărginit. Dispare ca o picătură de rouă, se stinge ca o scânteie, pare ca un vis dulce, se topeşte ca un fulg de nea.

*

* *

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

cari, pentru câteva parale, alergă să se bucure de ultemile sforțări ale unor ființe demne de compătimit.

Ce stranie ironie a sorții! Ce simțăminte josnice mai pot avea loc în inima ” coroanei creaturilor!”

Ce poate fi mai dureros pentru-un suflet simțitor, decât privirea mulțimii răpită de plăcere, când vede nefericirea tristă a semenilor săi!?

Când ceata privitorilor ar şti, că acela, care l-a poftit, pe conta vieții sale şi aşa zdruncinată, la câteva momente, în aparență dulci – este aproape sleit de puteri; când ar şti că nutrimentul său slab îi dă o putere de abia a suta parte din ce s-ar pofti s-o capete; de-ar şti, că, pe când de pe palidele lui buze, zbor vorbele lor glumețe, inima-i zdrobită de suferințe, clocote de ură plină de dispreț; când ar avea idee despre durerea ce acela o simte, când lampa vieții sale, ce abia mai dă câte-o palidă licărire, ş-o vede gata a se stinge la cea mai mică adiere a vântului; când ar şti… privitorul curios, aruncându-şi gologanii, prețul neînsemnat al intrării, în vechea casetă a artistului, s-ar depărta meditând.

*

* *

Am admirat *teatrul de copii*, ceata privitorilor curioşi. Este un adevăr veşnic şi nestrămutat, ca toate legile sfinte ale naturii, că cea mai mare parte a oamenilor moare în frageda vârstă a copilăriei. Pletele albe, brazdele adânci ale feței, şirul lung al anilor, n-au de a face cu vârsta, dacă inima e mică simțămintele nobile în faşă.

*

* *

Artistul? Rare ori lasă după sine altă urmă, altă suvenire, decât pe aceea ce pasărea sprintenă lasă în zborul său aerian, corabia pe luciul întins al mării şi drăgălaşul curcubeu pe bolta azurie a ceriului nemărginit. Dispare ca o picătură de rouă, se stinge ca o scânteie, pare ca un vis dulce, se topeşte ca un fulg de nea.

*

* *

- 153 -

Raiul pe pământ? Spună artistul a cărui viață a fost o şcoală tristă, o oglindă în care vezi chipul fidel al societății, şi civilizației noastre defectuoase. Ne bucurăm unii de răul celorlalți; vorba cântecului:

Tuturor le pare bine,
C-a picat răul pe mine;

dar

N-are de ce-i părea,
Că şi pe el a pica
Şi nu-i pară nimănui,
C-a pica pe pruncii lui.

Veacul nostru? Al luminilor? Mai cu drept cuvânt al piticilor uriaşi; al frazelor sforăitoare şi ideilor mici.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Raiul pe pământ? Spună artistul a cărui viață a fost o şcoală tristă, o oglindă în care vezi chipul fidel al societății, şi civilizației noastre defectuoase. Ne bucurăm unii de răul celorlalți; vorba cântecului:

Tuturor le pare bine,
C-a picat răul pe mine;

dar

N-are de ce-i părea,
Că şi pe el a pica
Şi nu-i pară nimănui,
C-a pica pe pruncii lui.

Veacul nostru? Al luminilor? Mai cu drept cuvânt al piticilor uriaşi; al frazelor sforăitoare şi ideilor mici.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 154 -

18. Paraziţii [1]

– Poem în proză –

Florica vărului Sandu este-un bobocel de trandafir şi istețele sale vorbe mă încântă. De aceea mi-i dragă ca sufletul din mine, şi ea mă iubeşte.

Într-o zi de mai frumoasă şi drăgălaşă, ca şi anii zburdalnicei copilării, mă roagă să-i fac o fluierice de salcie. Şi m-a rugat atât de duios şi cu atâta frăgezime, că n-am putut fără s-o iau de mânuţă şi străbătând covorul pestriţ de iarbă din grădina tătâ-ne-meu, să merg cu ea la vale. Aci plopi uriaşi şi sălcii pletoase, privesc, cum apa curge aci lin, aci valvârtej, dă pept bolovanului, ce-o împiedică în mersul său firesc, face ocol în jurul unei stânci, pe care s-o înlăture nu-i în stare, se învârte, se sucește, până ce se pierde-n zare, ca şi dorințele inimii omeneşti.

Salcia lângă care m-am oprit, mi s-a părut mult puternică, de aceea, scot cuțitaşul şi tai o creangă ce-am crezut că se potrivește.

Pentru Floricuța am despoiat-o de-o podoabă. Salcia trebuie c-a simțit aceasta, că boarea lină ce-i se strecura printre crengi, mi se părea că suspină. Mi-a intrat un ghimpe la inimă! Da de-o doare?

Durere nouă! Coaja crenguței mele, părea a fi sleită, de loc nu vrea să se desfacă. Mă uit şi văd, că pe biata salcie, un afurisit de soc îşi făcuse culcuş şi-i sugea puterile. O mică rană i-a fost de ajuns seminței de soc, ca ea să încolțească şi să devină mare. Îi pria hrana de-a gata, stă însă că era pufăcios, pe când salcea deşi numai cu mari opintiri putea face şi ea ceva, era teioasă şi plină de vârtoşime.

Urăsc paraziții întocmai ca şi capetele uşoare şi lipsa de caracter, mai tare nu-i pot!

Iau socul cu rădică şi-l sădesc în dunga velei, iar rana salciei o astup cu ce-am ştiut, că-i bine.

Tai altă crenguță din salcia vecină şi fac Floricuții fluiericea, că era neastâmpărată copila.

[1] Revista „Familia”, Oradea, 1884, pag. 428.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

18. Paraziţii [1]

– Poem în proză –

Florica vărului Sandu este-un bobocel de trandafir şi istețele sale vorbe mă încântă. De aceea mi-i dragă ca sufletul din mine, şi ea mă iubeşte.

Într-o zi de mai frumoasă şi drăgălaşă, ca şi anii zburdalnicei copilării, mă roagă să-i fac o fluierice de salcie. Şi m-a rugat atât de duios şi cu atâta frăgezime, că n-am putut fără s-o iau de mânuţă şi străbătând covorul pestriţ de iarbă din grădina tătâ-ne-meu, să merg cu ea la vale. Aci plopi uriaşi şi sălcii pletoase, privesc, cum apa curge aci lin, aci valvârtej, dă pept bolovanului, ce-o împiedică în mersul său firesc, face ocol în jurul unei stânci, pe care s-o înlăture nu-i în stare, se învârte, se sucește, până ce se pierde-n zare, ca şi dorințele inimii omeneşti.

Salcia lângă care m-am oprit, mi s-a părut mult puternică, de aceea, scot cuțitaşul şi tai o creangă ce-am crezut că se potrivește.

Pentru Floricuța am despoiat-o de-o podoabă. Salcia trebuie c-a simțit aceasta, că boarea lină ce-i se strecura printre crengi, mi se părea că suspină. Mi-a intrat un ghimpe la inimă! Da de-o doare?

Durere nouă! Coaja crenguței mele, părea a fi sleită, de loc nu vrea să se desfacă. Mă uit şi văd, că pe biata salcie, un afurisit de soc îşi făcuse culcuş şi-i sugea puterile. O mică rană i-a fost de ajuns seminței de soc, ca ea să încolțească şi să devină mare. Îi pria hrana de-a gata, stă însă că era pufăcios, pe când salcea deşi numai cu mari opintiri putea face şi ea ceva, era teioasă şi plină de vârtoşime.

Urăsc paraziții întocmai ca şi capetele uşoare şi lipsa de caracter, mai tare nu-i pot!

Iau socul cu rădică şi-l sădesc în dunga velei, iar rana salciei o astup cu ce-am ştiut, că-i bine.

Tai altă crenguță din salcia vecină şi fac Floricuții fluiericea, că era neastâmpărată copila.

[1] Revista „Familia”, Oradea, 1884, pag. 428.

- 155 -

Peste câteva zile iau pe Florica de mână şi merg să văd că ce-i?! Salcia ajutată de puterea ei firească, de a creşte, se împuterise, pe când socul era ofilit şi galben, că nu putea trăi făr pe spinarea altuia. Aşa se deprinsese.

Mi-a părut bine, că Florica mea s-a luat după sprintenii fluturei, cu aripi poleite şi mi-a dat timp ca, purtat pe aripile uşoare ale fanteziei, să-mi croiesc câte şi mai câte visuri aurite despre multele taine, ce ursita singură le ştie, că ea le ține în poala sa şi numai pe rând, pe rând ne descoperă câte ceva, ca şi omul viclean.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Peste câteva zile iau pe Florica de mână şi merg să văd că ce-i?! Salcia ajutată de puterea ei firească, de a creşte, se împuterise, pe când socul era ofilit şi galben, că nu putea trăi făr pe spinarea altuia. Aşa se deprinsese.

Mi-a părut bine, că Florica mea s-a luat după sprintenii fluturei, cu aripi poleite şi mi-a dat timp ca, purtat pe aripile uşoare ale fanteziei, să-mi croiesc câte şi mai câte visuri aurite despre multele taine, ce ursita singură le ştie, că ea le ține în poala sa şi numai pe rând, pe rând ne descoperă câte ceva, ca şi omul viclean.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 156 -

19. Frumoasa din Făgeşti [1]

– Nuvelă din popor –

Era o zi de toamnă. Codrul tăcut începuse a-ngălbini, bobițele de struguri căpătase acuşa fața aceea ruginie, ce-o privim cu atâta plăcere. O zi frumoasă era, când razele soarelui sunt atât de dulci şi blânde, că omului i se pare locuința drept închisoare.

În Făgeşti, un sat frumos românesc tăinuit la poalele Munților Apuseni, domnea o linişte mare.

Numai carăle obosite sub greaua povară a păpuşoiului (cucuruzului),cu scârțâitul lor, pocnetul bicelor flăcăilor zdraveni de lângă ele, lătratul vreunui dulău, ce bolea de urât, dacă mai turbura din când în când adânca tăcere, ce se lăsase pe Făgeşti.

Tot satul era cuprins cu strânsul câmpului şi la a doua-treia casă, dacă mai vedeai vreo babă bătrână încărcată de ani, priveghind asupra celor ținătoare de casă, – vr-o nevastă ce-n ruptul capului gătea cele trebuitoare ş-o lua la câmp.

La Radu – bărbat fruntaş cu multă dare de mână şi vestit în şapte sate şi mai bine – era acasă o fată voinică de şaptesprezece ani, care era, vorba cântecului:

„Nici micuță, nici năltuță,
Cum e mândra mai drăguță!”

– o adevărată minune.

E destul să spunem, că şi gurile rele mărturiseau într-un cuget, că ființă femeiască asemenea ei, n-a mai fost de când lumea, nu este şi nici că poate să mai fie vreodată sub soare.

Moşnegii, c-un picior în groapă şi când o vedeau, nu puteau să nu zică în mintea lor:

„De m-aş face ca odată,
„Nu m-aş da pe lumea toată!”

Fără a se mai înțelege împreună, tot ținutul o dăruise, fără ştirea şi-nvoirea părintelui Pamfilie din Făgeşti; cu un nume, ce n-are a face

[1] Revista „Amicul Poporului” Sibiu, 1893, pag. 35-63.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

19. Frumoasa din Făgeşti [1]

– Nuvelă din popor –

Era o zi de toamnă. Codrul tăcut începuse a-ngălbini, bobițele de struguri căpătase acuşa fața aceea ruginie, ce-o privim cu atâta plăcere. O zi frumoasă era, când razele soarelui sunt atât de dulci şi blânde, că omului i se pare locuința drept închisoare.

În Făgeşti, un sat frumos românesc tăinuit la poalele Munților Apuseni, domnea o linişte mare.

Numai carăle obosite sub greaua povară a păpuşoiului (cucuruzului),cu scârțâitul lor, pocnetul bicelor flăcăilor zdraveni de lângă ele, lătratul vreunui dulău, ce bolea de urât, dacă mai turbura din când în când adânca tăcere, ce se lăsase pe Făgeşti.

Tot satul era cuprins cu strânsul câmpului şi la a doua-treia casă, dacă mai vedeai vreo babă bătrână încărcată de ani, priveghind asupra celor ținătoare de casă, – vr-o nevastă ce-n ruptul capului gătea cele trebuitoare ş-o lua la câmp.

La Radu – bărbat fruntaş cu multă dare de mână şi vestit în şapte sate şi mai bine – era acasă o fată voinică de şaptesprezece ani, care era, vorba cântecului:

„Nici micuță, nici năltuță,
Cum e mândra mai drăguță!”

– o adevărată minune.

E destul să spunem, că şi gurile rele mărturiseau într-un cuget, că ființă femeiască asemenea ei, n-a mai fost de când lumea, nu este şi nici că poate să mai fie vreodată sub soare.

Moşnegii, c-un picior în groapă şi când o vedeau, nu puteau să nu zică în mintea lor:

„De m-aş face ca odată,
„Nu m-aş da pe lumea toată!”

Fără a se mai înțelege împreună, tot ținutul o dăruise, fără ştirea şi-nvoirea părintelui Pamfilie din Făgeşti; cu un nume, ce n-are a face

[1] Revista „Amicul Poporului” Sibiu, 1893, pag. 35-63.

- 157 -

nimic cu cărțile bisericeşti; o dăruire cu numele: *Frumoasa din Făgeşti*. Dacă e vorba de adevăr şi dreptate, apoi numele acesta singură ea trebuie să-l poarte.

Ca nu cumva să fim bănuiți de părtinitori, o spunem cu plăcere, că peste tot femeile din Făgeşti; aveau darul de a fi, pe cât de frumoase, pe atât de harnice şi cu purtări alese.

Ori cine din vecinătate dorea a-şi alege o soție cum să cade pentru viață – îşi cerca mai întâi norocul în Făgeşti. Este chiar un cântec în privința aceasta care să-începe:

„Cât e pe Mureş în sus
Fete ca la Făgeşti nu-s”!

Radu – tata Florichii – era la cules de păpuşoi, cu o mulțime de lucrători. Gafița, soția lui Radu, mama Florichii, să dusese cu un car de valuri de pănură şi țoale la vultori şi piuă. Străinii ce-i țineau pe lângă casă, cu cele două care trase de câte patru boi de să-ți muți casa cu ei, aduceau păpuşoii culeşi de oamenii ce erau cu Radu. Şi-n boi, şi-n carele îmbrăcate-n fer, aveau toată încrederea. Puteau deci să pună două rânduri de scânduri din loitre-n sus, de se clătina pământul pe unde treceau, de povara cea mare. Vin, descarcă şi se iau înapoi după altul.

Radu şi soția sa convinşi erau acuşa, că Florica lor e o fată foc şi pârjol pentru ce-i cade-n mâni. Alt-cum, rogu-vă, nu era cu putință s-o lase singură, când atâta sumedenie de lucrători trebuiau ținuți; vedeți dumneavoastră, cum să țin lucrătorii lui Radu din Făgeşti.

Dacă vom socoti şi alte multe trebi, ce de sine se-nțeleg la o avere mare, trebuie să recunoaştem, că Florica era într-adevăr foarte harnică, dacă se chibzuia, că le va pune singură toate la cale. Şi pentru ea nu era într-adevăr decât floare la ureche.

Întrebați pe cel dintâi Făgeştean ce vă iese-n cale şi vă veți încredința despre adevărul spuselor mele.

Florica, la timpul său, ba încă ceva mai devreme, găteşte cum ştie ea şi trimite prin cei cu carele, prânz şi de-amiază, la lucrătorii ce erau cu ta-so, cu Radu. După ce se-mpacă şi cu ce mai era prin curte, după ce pune la cele trebuitoare pentru cină şi aşează fiecare lucru la locul său – ia furca-n brâu, trage uşile după sine şi lăsând firul mereu să-i alunece

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

nimic cu cărțile bisericeşti; o dăruire cu numele: *Frumoasa din Făgeşti*. Dacă e vorba de adevăr şi dreptate, apoi numele acesta singură ea trebuie să-l poarte.

Ca nu cumva să fim bănuiți de părtinitori, o spunem cu plăcere, că peste tot femeile din Făgeşti; aveau darul de a fi, pe cât de frumoase, pe atât de harnice şi cu purtări alese.

Ori cine din vecinătate dorea a-şi alege o soție cum să cade pentru viață – îşi cerca mai întâi norocul în Făgeşti. Este chiar un cântec în privința aceasta care să-începe:

„Cât e pe Mureş în sus
Fete ca la Făgeşti nu-s”!

Radu – tata Florichii – era la cules de păpuşoi, cu o mulțime de lucrători. Gafița, soția lui Radu, mama Florichii, să dusese cu un car de valuri de pănură şi țoale la vultori şi piuă. Străinii ce-i țineau pe lângă casă, cu cele două care trase de câte patru boi de să-ți muți casa cu ei, aduceau păpuşoii culeşi de oamenii ce erau cu Radu. Şi-n boi, şi-n carele îmbrăcate-n fer, aveau toată încrederea. Puteau deci să pună două rânduri de scânduri din loitre-n sus, de se clătina pământul pe unde treceau, de povara cea mare. Vin, descarcă şi se iau înapoi după altul.

Radu şi soția sa convinşi erau acuşa, că Florica lor e o fată foc şi pârjol pentru ce-i cade-n mâni. Alt-cum, rogu-vă, nu era cu putință s-o lase singură, când atâta sumedenie de lucrători trebuiau ținuți; vedeți dumneavoastră, cum să țin lucrătorii lui Radu din Făgeşti.

Dacă vom socoti şi alte multe trebi, ce de sine se-nțeleg la o avere mare, trebuie să recunoaştem, că Florica era într-adevăr foarte harnică, dacă se chibzuia, că le va pune singură toate la cale. Şi pentru ea nu era într-adevăr decât floare la ureche.

Întrebați pe cel dintâi Făgeştean ce vă iese-n cale şi vă veți încredința despre adevărul spuselor mele.

Florica, la timpul său, ba încă ceva mai devreme, găteşte cum ştie ea şi trimite prin cei cu carele, prânz şi de-amiază, la lucrătorii ce erau cu ta-so, cu Radu. După ce se-mpacă şi cu ce mai era prin curte, după ce pune la cele trebuitoare pentru cină şi aşează fiecare lucru la locul său – ia furca-n brâu, trage uşile după sine şi lăsând firul mereu să-i alunece

- 158 -

printre degete trece-n grădină cu-n mers legănat şi plin de farmec, cum numai singură putea să aibă.

Radu, casnicii săi, ba toţi cei din vecinătate, dacă erau mai cu luare aminte, puteau să vază că Florica nu de flori de măr caută totdeauna fundul grădinii cu pomi, de unde ochiul străbate partea cea mai plăcută a hotarului Făgeştilor, partea cea mai mănoasă, bine lucrată şi la timpul său, se-ntinde spre soare răsare, către Mureş şi e ţărmurită de undele acestuia.

Valea din Făgeşti ce, izvorând din înfundăturile munţilor în mersul său, taie satul în două – străbate şesul de care ne este vorba, şi după mai multe cotituri îşi împreună undele sale cu acelea ale Mureşului, departe colo în zare.

Alăturea cu valea merge drumul ţinut în deosebită bună stare de Făgăşteni şi la un loc se pierde şi el în drumul de ţară, ce se-ntinde ca o pânză albă de-a lungul şesului.

De câte ori frumoşii ei ochi albaştri despicau ceaţa în zădar, un adânc, foarte adânc oftat ieşea din pieptu-i fraged, urmat de cuvintele tainice „Nu mai vine", „Nu mai vine".

Ea dar aştepta pe cineva să sosească şi acel cineva, atât de scump inimii sale, care trebuia să vină, când cea mai frumoasă fiinţă femeiască ce-a văzut soarele, îl dorea: „Nu mai vine!"

De astă dată Florica putea să stea timp mai îndelungat în grădină, fără nici o teamă c-ar fi cineva în apropiere, care ar putea să descopere tainele ascunse ale inimii sale.

Să pune dar lângă trunchiul unui pom de pere plecate şi rezemată de el, pe când firul curgea sprinten printre degetele ei mlădioase, ochii erau aţintiţi asupra unui punct îndepărtat, unde drumul Făgeştilor îşi are începutul.

Legănat pe aripile viei sale închipuiri, cugetul ei străbătea ţări îndepărtate, unde inima-i iubitoare îi spune că străin în ţară străină, Niţul ei, scumpul ei Niţu, îşi omoară amarul vieţii, încălzit de razele iubitei celei atât de curate. Aceea, că el, rătăcitor printre atâtea neamuri străine, să fi putut întâlni vreun chip de femeie care să-l farmece, nicicând nu i-a trecut prin minte. Nu!

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

printre degete trece-n grădină cu-n mers legănat şi plin de farmec, cum numai singură putea să aibă.

Radu, casnicii săi, ba toţi cei din vecinătate, dacă erau mai cu luare aminte, puteau să vază că Florica nu de flori de măr caută totdeauna fundul grădinii cu pomi, de unde ochiul străbate partea cea mai plăcută a hotarului Făgeştilor, partea cea mai mănoasă, bine lucrată şi la timpul său, se-ntinde spre soare răsare, către Mureş şi e ţărmurită de undele acestuia.

Valea din Făgeşti ce, izvorând din înfundăturile munţilor în mersul său, taie satul în două – străbate şesul de care ne este vorba, şi după mai multe cotituri îşi împreună undele sale cu acelea ale Mureşului, departe colo în zare.

Alăturea cu valea merge drumul ţinut în deosebită bună stare de Făgăşteni şi la un loc se pierde şi el în drumul de ţară, ce se-ntinde ca o pânză albă de-a lungul şesului.

De câte ori frumoşii ei ochi albaştri despicau ceaţa în zădar, un adânc, foarte adânc oftat ieşea din pieptu-i fraged, urmat de cuvintele tainice „Nu mai vine", „Nu mai vine".

Ea dar aştepta pe cineva să sosească şi acel cineva, atât de scump inimii sale, care trebuia să vină, când cea mai frumoasă fiinţă femeiască ce-a văzut soarele, îl dorea: „Nu mai vine!"

De astă dată Florica putea să stea timp mai îndelungat în grădină, fără nici o teamă c-ar fi cineva în apropiere, care ar putea să descopere tainele ascunse ale inimii sale.

Să pune dar lângă trunchiul unui pom de pere plecate şi rezemată de el, pe când firul curgea sprinten printre degetele ei mlădioase, ochii erau aţintiţi asupra unui punct îndepărtat, unde drumul Făgeştilor îşi are începutul.

Legănat pe aripile viei sale închipuiri, cugetul ei străbătea ţări îndepărtate, unde inima-i iubitoare îi spune că străin în ţară străină, Niţul ei, scumpul ei Niţu, îşi omoară amarul vieţii, încălzit de razele iubitei celei atât de curate. Aceea, că el, rătăcitor printre atâtea neamuri străine, să fi putut întâlni vreun chip de femeie care să-l farmece, nicicând nu i-a trecut prin minte. Nu!

- 159 -

Nițul ei, voinicul ei Nițu, asemenea căruia nu afli într-un târg de țară, numai la ea putea să cugete, mereu la ea.

Dar în zădar! Acest odor atât de scump inimii sale, „Nu mai vine”! „Nu mai vine”!

Când Florica lasă să alunece printre buzele ei subțiri şi roşii ca o vişină despicată aceste cuvinte zdrobitoare, ochii ei, frumoşii ei ochi înotau în lacrimi de durere şi plânge, plânge ca un copil nevinovat.

Ce valuri frumoase se-ncrucişau atunci în inima ei aproape frântă de durere, unde vei afla cuvintele potrivite, unde condeiul fermecat, ca să le aşezi cuviincios?!

Fără a şti ce face, dă a căuta lin ca adierea vântului, ca o şoptire tainică şi dulce, ca o privighetoare – dă a cânta o doină iubită de ale noastre, care izvorâtă din inimă, inimi străbate, şi te răpeşte într-o lume a viselor de aur:

„De când te-ai dus băiețele”
„N-am mai pus la gât mărgele,”
„Nici în degete inele”
„Și-n cosiță floricele”
„De când s-a dus bădița”
„Mi-i pustie ulița”
„De când s-a dus dumnealui”
„N-am dat gură nimănui.”

Urmează cu:

„Să ştiu bade c-ai veni”
„Drumul ți l-aş vărui…”’

Şi sfârşeşte:

„De-aici pân-la badiul meu,
„Nu-i nici deal, nu-i nici părău
„Numai singur dor de-al meu!
„Nu-i nici deal, nu-i nici cărare,
„Numai dorul meu cel mare.
„Dorul meu bade ş-al tău
„De s-ar face-un pod mereu
„Pod mereu peste Braşău
„Ca să treacă doi cu doi

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Nițul ei, voinicul ei Nițu, asemenea căruia nu afli într-un târg de țară, numai la ea putea să cugete, mereu la ea.

Dar în zădar! Acest odor atât de scump inimii sale, „Nu mai vine”! „Nu mai vine”!

Când Florica lasă să alunece printre buzele ei subțiri şi roşii ca o vişină despicată aceste cuvinte zdrobitoare, ochii ei, frumoşii ei ochi înotau în lacrimi de durere şi plânge, plânge ca un copil nevinovat.

Ce valuri frumoase se-ncrucişau atunci în inima ei aproape frântă de durere, unde vei afla cuvintele potrivite, unde condeiul fermecat, ca să le aşezi cuviincios?!

Fără a şti ce face, dă a căuta lin ca adierea vântului, ca o şoptire tainică şi dulce, ca o privighetoare – dă a cânta o doină iubită de ale noastre, care izvorâtă din inimă, inimi străbate, şi te răpeşte într-o lume a viselor de aur:

„De când te-ai dus băiețele”
„N-am mai pus la gât mărgele,”
„Nici în degete inele”
„Și-n cosiță floricele”
„De când s-a dus bădița”
„Mi-i pustie ulița”
„De când s-a dus dumnealui”
„N-am dat gură nimănui.”

Urmează cu:

„Să ştiu bade c-ai veni”
„Drumul ți l-aş vărui…”’

Şi sfârşeşte:

„De-aici pân-la badiul meu,
„Nu-i nici deal, nu-i nici părău
„Numai singur dor de-al meu!
„Nu-i nici deal, nu-i nici cărare,
„Numai dorul meu cel mare.
„Dorul meu bade ş-al tău
„De s-ar face-un pod mereu
„Pod mereu peste Braşău
„Ca să treacă doi cu doi

- 160 -

„Şi tu bade pân-la noi”

Adânc mişcată îşi zice:

– „Nițule! Să nu mă osândeşti, dacă întorcându-te mi-i afla măritată!”

„Nu!”

„Martor îmi este Dumnezeu, căruia mă închin, c-o fac peste voie! Te iubesc prea mult pe tine, ca să mai rămână vreun locşor necuprins de chipul tău în inima mea.

„Făt-Frumos din poveste să stea înainte-mi şi rămân mai rece decât gheața cu toate pletele lui aurite.

Însă!

Acesta însă arză-l focul, mă face să intru în pământ înainte de timp.

Trebuie fără voia mea să-mi calc jurământul făcut!

Nu mai sunt în stare să lupt şi mai departe în contra voinței părinților mei. Am sleit acum toate apucăturile şi lipsită de orice sprijin, nu mai sunt în stare cu mintea mea să mai descopăr nici un potec de scăpare. Nu! O rază de lumină nu-mi vine de nicăieri.

De ce nu vii dar?

Câte nu s-ar pune la cale cu ajutorul tău.

Aşa însă mă văd pierdută pentru toată viața mea.

Când vei veni acasă şi mi-i vedea în casa lui Sandu Petrii de lângă izvor, ți-i întoarce privirea la alta, judecându-mă de cea mai uşuratică şi schimbăcioasă din câte fete au trăit cândva în Făgeşti.

Ştiind că am călcat jurământul sfânt încheiat între noi – îi zice că-s minte scurtă, poale lungi, nici să cumperi nici să vinzi, pagubă de cuvintele ce le-ai schimbat cu mine.

În loc de privire blândă, zâmbitoare şi față veselă, voi întâlni ochiul tău desprețuitor şi fața ta plină de ură.

Atunci nu voi mai fi în stare să trăiesc. Nu!

Moartea cu sărutul ei rece va pune capăt suferințelor mele. N-am ce! Aşa mi-a fost scris să pățesc.

Dar când ai şti suferințele mele, pe care le-am tras numai ca să rămân statornică?! Când ai şti cât de mult țin la iubirea ta – mai mult chiar decât la viață! – De-ai putea să vezi inima mea jună de ce săgeți amare e străbătută, de câte ori mi-aduc aminte de tine, de dragostea

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

„Şi tu bade pân-la noi”

Adânc mişcată îşi zice:

– „Nițule! Să nu mă osândeşti, dacă întorcându-te mi-i afla măritată!”

„Nu!”

„Martor îmi este Dumnezeu, căruia mă închin, c-o fac peste voie! Te iubesc prea mult pe tine, ca să mai rămână vreun locşor necuprins de chipul tău în inima mea.

„Făt-Frumos din poveste să stea înainte-mi şi rămân mai rece decât gheața cu toate pletele lui aurite.

Însă!

Acesta însă arză-l focul, mă face să intru în pământ înainte de timp.

Trebuie fără voia mea să-mi calc jurământul făcut!

Nu mai sunt în stare să lupt şi mai departe în contra voinței părinților mei. Am sleit acum toate apucăturile şi lipsită de orice sprijin, nu mai sunt în stare cu mintea mea să mai descopăr nici un potec de scăpare. Nu! O rază de lumină nu-mi vine de nicăieri.

De ce nu vii dar?

Câte nu s-ar pune la cale cu ajutorul tău.

Aşa însă mă văd pierdută pentru toată viața mea.

Când vei veni acasă şi mi-i vedea în casa lui Sandu Petrii de lângă izvor, ți-i întoarce privirea la alta, judecându-mă de cea mai uşuratică şi schimbăcioasă din câte fete au trăit cândva în Făgeşti.

Ştiind că am călcat jurământul sfânt încheiat între noi – îi zice că-s minte scurtă, poale lungi, nici să cumperi nici să vinzi, pagubă de cuvintele ce le-ai schimbat cu mine.

În loc de privire blândă, zâmbitoare şi față veselă, voi întâlni ochiul tău desprețuitor şi fața ta plină de ură.

Atunci nu voi mai fi în stare să trăiesc. Nu!

Moartea cu sărutul ei rece va pune capăt suferințelor mele. N-am ce! Aşa mi-a fost scris să pățesc.

Dar când ai şti suferințele mele, pe care le-am tras numai ca să rămân statornică?! Când ai şti cât de mult țin la iubirea ta – mai mult chiar decât la viață! – De-ai putea să vezi inima mea jună de ce săgeți amare e străbătută, de câte ori mi-aduc aminte de tine, de dragostea

noastră fierbinte şi jurământul sfânt încheiat între noi – tu nu m-ai osândi. Nu! Din contră ţ-ar fi milă de mine, de Florica ta.

Şi când nu te am şi nu te voi avea în minte-mi? Poate atunci când voi fi sub glia verde.

Cea mai dulce şi mai amară parte a vieţii mele a fost, este şi va fi seara aceea, când ne-am despărţit, când am jurat împreună că vom fi nedespărţiţi pentru vecie.

De-o mie de ori pe zi mi-aduc aminte de seara aceea, de cuvintele tale duioase ce tremuram, că da de nu le vei zice.

Şedeam pe lavița de la uşa curţii cu Nica Petreanului şi Evuţa lui Cântă-Bine. Eu adâncită în gânduri torceau mereu fără a lua parte la poveştile glumeţe ale soaţelor mele care întrecute cum sunt, erau numai râs şi glume. Ziceam în mine:„Da de nu vine!" – Mâne, chiar mâne dimineaţă are să plece la ostăşie şi de la tot satul şi-a luat rămas bun, numai de la mine nu!

Mă mir că mai trăiesc, când mi-aduc aminte de toate câte mi-a fost dat să sufăr!

Priveam luna bălaie, ce mai luminoasă ca totdeauna se ivea în zare, puţin şi se-nălţa măreţ pe bolta întinsă a ceriului, întunecând în calea ei roiul de stele ce le întâlnea.

Îmi era teamă că – Doamne fereşte – va cădea o stea.

Dar ceriul bun atunci, m-a ascultat! Deşi mi se păreau numai aninate, nici una n-a picat.

Cine ştie, dacă ne este ursit să ne mai vedem vreodată? – ziceam în mine.

Cine ştie dacă prin ţările străine unde te cheamă porunca împărătească, luptându-te piept la piept cu neamuri păgâne şi fără de lege – vei putea ieşi învingător, vei putea să te mai întorci la căminul părintesc!?

Doream să te mai aud odată grăind, poate că pentru cea din urmă dată şi tu nu te mai iveai de nicăieri, nu te mai iveai…

Simţeam că nu mai pot. Eram… nu ştiu cum să zic?

În sfârşit ai venit. Mi-ai spus că nu e nici la cina bună şi eu credeam c-un veac, un veac întreg a trecut de când noaptea cu aripile sale a umbrit pământul.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

noastră fierbinte şi jurământul sfânt încheiat între noi – tu nu m-ai osândi. Nu! Din contră ţ-ar fi milă de mine, de Florica ta.

Şi când nu te am şi nu te voi avea în minte-mi? Poate atunci când voi fi sub glia verde.

Cea mai dulce şi mai amară parte a vieţii mele a fost, este şi va fi seara aceea, când ne-am despărţit, când am jurat împreună că vom fi nedespărţiţi pentru vecie.

De-o mie de ori pe zi mi-aduc aminte de seara aceea, de cuvintele tale duioase ce tremuram, că da de nu le vei zice.

Şedeam pe lavița de la uşa curţii cu Nica Petreanului şi Evuţa lui Cântă-Bine. Eu adâncită în gânduri torceau mereu fără a lua parte la poveştile glumeţe ale soaţelor mele care întrecute cum sunt, erau numai râs şi glume. Ziceam în mine:„Da de nu vine!" – Mâne, chiar mâne dimineaţă are să plece la ostăşie şi de la tot satul şi-a luat rămas bun, numai de la mine nu!

Mă mir că mai trăiesc, când mi-aduc aminte de toate câte mi-a fost dat să sufăr!

Priveam luna bălaie, ce mai luminoasă ca totdeauna se ivea în zare, puţin şi se-nălţa măreţ pe bolta întinsă a ceriului, întunecând în calea ei roiul de stele ce le întâlnea.

Îmi era teamă că – Doamne fereşte – va cădea o stea.

Dar ceriul bun atunci, m-a ascultat! Deşi mi se păreau numai aninate, nici una n-a picat.

Cine ştie, dacă ne este ursit să ne mai vedem vreodată? – ziceam în mine.

Cine ştie dacă prin ţările străine unde te cheamă porunca împărătească, luptându-te piept la piept cu neamuri păgâne şi fără de lege – vei putea ieşi învingător, vei putea să te mai întorci la căminul părintesc!?

Doream să te mai aud odată grăind, poate că pentru cea din urmă dată şi tu nu te mai iveai de nicăieri, nu te mai iveai…

Simţeam că nu mai pot. Eram… nu ştiu cum să zic?

În sfârşit ai venit. Mi-ai spus că nu e nici la cina bună şi eu credeam c-un veac, un veac întreg a trecut de când noaptea cu aripile sale a umbrit pământul.

- 162 -

Ai dat bineţe. Ne-ai întrebat că ce facem şi te-ai pus pe laviţă lângă mine. Mă simţeam foarte fericită.

Soaţele mele erau adâncite în nebuniile lor despre dragostea cutărui flăcău.

Tu nu ziceai nimic, fără mă priveai în faţă la lumina lunii ca şi când m-ai fi văzut pentru întâia dată – iar eu tăceam şi-nvârteam fusul sprinten fără a şti ce fac.

Deodată ai grăit.

M-ai întrebat, dacă ţin la dragostea noastră, dacă vreau s-aştept până ce-ţi împlineşti datorinţa de ostaş împărătesc – dacă vreau dup-aceea să fiu nevasta ta? Mi-ai zis să-ţi răspund verde, deschis, pentru că tu altcum nici că mai vrei să mai calci vreodată în Făgeşti.

Nu ştiu dacă-ai luat seama, dar două izvoare calde de lacrimi au ţâşnit din ochi-mi.

Graiul tău era altul şi nu acela ce-mi era atât de cunoscut.

Vream să-ţi răspund, dar puterea mă părăsise. A trecut o bucată de timp în care tăceam amândoi, dar în tăcerea aceea era o înţelegere tainică, ce nu se poate spune.

M-ai rugat să-ţi răspund.

„Ţ-am spus că da! Nici când şi nici odată nevasta altuia nu voi fi fără numai a ta".

Ţ-a părut atât de bine, că mi-ai apucat capul frumuşel între mâini şi mi-ai sărutat amândoi obrajii. Eu nu te-am oprit, că nu mă-nduram să te opresc.

Ai adaos, că blestemat să fie acela care nu s-a ţinea cuvântul dat în tot timpul şi sub toate împrejurările!

Eu am întărit că da! blestemat să fie! De ce n-ai lăsat Doamne, că Tu toate le poţi, de ce n-ai lăsat ca întâlnirea aceea să ţină un veac?!

Tu Niţule ai plecat dimineaţa următoare. Dar traiul meu d-atunci încoace? Vorba cântecului:

„De jale şi de bănat
„Câte lacrimi am vărsat,
„Am făcut fântână-n sat,
„Fântână cu trei izvoare
„Cine bea din ea să moară

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Ai dat bineţe. Ne-ai întrebat că ce facem şi te-ai pus pe laviţă lângă mine. Mă simţeam foarte fericită.

Soaţele mele erau adâncite în nebuniile lor despre dragostea cutărui flăcău.

Tu nu ziceai nimic, fără mă priveai în faţă la lumina lunii ca şi când m-ai fi văzut pentru întâia dată – iar eu tăceam şi-nvârteam fusul sprinten fără a şti ce fac.

Deodată ai grăit.

M-ai întrebat, dacă ţin la dragostea noastră, dacă vreau s-aştept până ce-ţi împlineşti datorinţa de ostaş împărătesc – dacă vreau dup-aceea să fiu nevasta ta? Mi-ai zis să-ţi răspund verde, deschis, pentru că tu altcum nici că mai vrei să mai calci vreodată în Făgeşti.

Nu ştiu dacă-ai luat seama, dar două izvoare calde de lacrimi au ţâşnit din ochi-mi.

Graiul tău era altul şi nu acela ce-mi era atât de cunoscut.

Vream să-ţi răspund, dar puterea mă părăsise. A trecut o bucată de timp în care tăceam amândoi, dar în tăcerea aceea era o înţelegere tainică, ce nu se poate spune.

M-ai rugat să-ţi răspund.

„Ţ-am spus că da! Nici când şi nici odată nevasta altuia nu voi fi fără numai a ta".

Ţ-a părut atât de bine, că mi-ai apucat capul frumuşel între mâini şi mi-ai sărutat amândoi obrajii. Eu nu te-am oprit, că nu mă-nduram să te opresc.

Ai adaos, că blestemat să fie acela care nu s-a ţinea cuvântul dat în tot timpul şi sub toate împrejurările!

Eu am întărit că da! blestemat să fie! De ce n-ai lăsat Doamne, că Tu toate le poţi, de ce n-ai lăsat ca întâlnirea aceea să ţină un veac?!

Tu Niţule ai plecat dimineaţa următoare. Dar traiul meu d-atunci încoace? Vorba cântecului:

„De jale şi de bănat
„Câte lacrimi am vărsat,
„Am făcut fântână-n sat,
„Fântână cu trei izvoare
„Cine bea din ea să moară

„Dar de-o bea drăguțul meu
„Să mi-l țină Dumnezeu.”

Că:

„Tuturor lumea li-i dragă
„Mie mi-i cerneală neagră
„Tuturor lumea li-i bună
„Dar mie mi-i mătrăgună.”

N-am zi bună lăsată de Dumnezeu, că părinții mei, care numai pe mine mă au, doresc să mă vadă aşezată. Am reuşit a-i face să-nțeleagă că cea mai mare plăcere şi fericire-mi nu-mi este să fiu lângă ei.

Dar acum m-a cerut Petre de lângă izvor pentru Sandu, feciorul său.

Părinții mei trăiesc şi să-i țină Dumnezeu dar mi-i necaz că să au de tot bine cu aceia ai lui Sandu ş-au zis că mă dau. N-aşteaptă decât fiertul mustului.

Ce să mai fac? Încătrău să dau? Îmi stă mintea-n loc. Şi tu nu mai vii! Nu mai vii!

Prevăd, că voi fi înfrântă!

Soarele scăpase binişor şi Florica, mai aruncând o privire rapidă spre calea Făgeştilor, neputând descoperi nimic, o ia către casă cu inima mâhnită.

Acum să lăsăm pe Florica frământată de dor şi să luăm Făgeştii de-a lungul şi de-a latul, că Doamne ce mai de oameni harnici şi cu dare de mână sunt Făgeştenii aceia! La drept vorbind fac multă cinste neamului nostru.

Vedea-vom ce buni capi au Făgeştenii şi cât de minunat ştiu ei să ducă întreg poporul spre un viitor măreț, îndemnând cu vorba şi cu fapta, stăruind cu multă tragere de inimă, ca-n anul acesta să fie mai bine ca-n cel trecut şi-n cel ce vine, mai bine ca-n cel de-acum.

Drept că şi are părintele Pamfilie atâta trecere la fiii săi sufleteşti, că pe drum în târg, la petreceri, c-o vorbă ori unde Făgeşteanul se-ntâlneşte cu vreun cunoscut de prin satele vecine, – la două trei vorbe, îl auzi zicând aşa din întâmplare se-nțelege: „Cunoşti frate pe părintele Pamfilie, ştii pe preotul nostru, din sat de la noi, din Făgeşti?”

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

„Dar de-o bea drăguțul meu
„Să mi-l țină Dumnezeu.”

Că:

„Tuturor lumea li-i dragă
„Mie mi-i cerneală neagră
„Tuturor lumea li-i bună
„Dar mie mi-i mătrăgună.”

N-am zi bună lăsată de Dumnezeu, că părinții mei, care numai pe mine mă au, doresc să mă vadă aşezată. Am reuşit a-i face să-nțeleagă că cea mai mare plăcere şi fericire-mi nu-mi este să fiu lângă ei.

Dar acum m-a cerut Petre de lângă izvor pentru Sandu, feciorul său.

Părinții mei trăiesc şi să-i țină Dumnezeu dar mi-i necaz că să au de tot bine cu aceia ai lui Sandu ş-au zis că mă dau. N-aşteaptă decât fiertul mustului.

Ce să mai fac? Încătrău să dau? Îmi stă mintea-n loc. Şi tu nu mai vii! Nu mai vii!

Prevăd, că voi fi înfrântă!

Soarele scăpase binişor şi Florica, mai aruncând o privire rapidă spre calea Făgeştilor, neputând descoperi nimic, o ia către casă cu inima mâhnită.

Acum să lăsăm pe Florica frământată de dor şi să luăm Făgeştii de-a lungul şi de-a latul, că Doamne ce mai de oameni harnici şi cu dare de mână sunt Făgeştenii aceia! La drept vorbind fac multă cinste neamului nostru.

Vedea-vom ce buni capi au Făgeştenii şi cât de minunat ştiu ei să ducă întreg poporul spre un viitor măreț, îndemnând cu vorba şi cu fapta, stăruind cu multă tragere de inimă, ca-n anul acesta să fie mai bine ca-n cel trecut şi-n cel ce vine, mai bine ca-n cel de-acum.

Drept că şi are părintele Pamfilie atâta trecere la fiii săi sufleteşti, că pe drum în târg, la petreceri, c-o vorbă ori unde Făgeşteanul se-ntâlneşte cu vreun cunoscut de prin satele vecine, – la două trei vorbe, îl auzi zicând aşa din întâmplare se-nțelege: „Cunoşti frate pe părintele Pamfilie, ştii pe preotul nostru, din sat de la noi, din Făgeşti?”

- 164 -

– „Dar pe domnul învățător Trifescu cel ce a adăpat cu multe învățături şi care este mâna dreaptă a Părintelui”, Apoi Radu, Petre de lângă izvor toți stâlpi puternici ai Făgeştilor – despre toți vorbeşte cu multă tragere de inimă când poate să zică sunt oamenii noştri din Făgeşti.

Cei mai tineri, mai flăcăiandri bucuros vorbesc şi ei despre Florica Radului, o minune de fată, de nu ştiu cine n-ar simți inima-i din piept cuprinsă de un dor nemărginit.!

În sfârşit Făgeştenii cu drept cuvânt se simt de două ori oameni, când au astfel de conducători.

Că Făgeştii sunt atât de minunat întocmiți, încât nici tu un orăşel mai altcum, cinstea se cuvine mai marilor din Făgeşti, în rândul întâi părintelui Pamfilie, care el este încă şi azi, când e cu plete albe ca şi colivia – el este sufletul a ori ce mişcare.

În urma urmelor, nici că e mare minune aceea ce Părintele a pus la cale. Câştigată odată încrederea întregului popor ce nu poate face un om cum se cade, şi Părintele Pamfilie seamăn n-are, dacă e vorba de împlinirea frumoasei chemări de conducător şi mai mare. Cea dintâi a sa datorință socoteşte-a fi îngrijirea de binele şi înaintarea trebilor bisericeşti şi şcolare, apoi poporul să meargă pe calea cea bună. De el însuşi puțin îi pasă.

Şi Doamne, ce bine le mai stă atât bisericii celei frumoase, măcar la o cetate apoi şcolii celei mărețe ce amândouă se ridică falnic drept în dricul satului având în jurul lor case frumoase durate din piatră trainică de coastă. Că-n Făgeşti aproape toate casele sunt de piatră şi puse în rând frumos de amândouă laturile ulițelor largi, încât ți-e mai mare dragul să le priveşti, frumoase, curate şi-n bună stare ținute, un lucru, ce sine se înțelege în Făgeşti.

Casa Radului tot ca la mijloc de sat se găseşte, alăturea cu casa comunală. Şi e bine că tocmai aşa este, nu doară pentru că Radu are pe Florica, ci cu totului tot pentru altceva!

Ca să mă înțelegeți dumneavoastră, când vreau a vă spune tocmai acum un lucru foarte bun, după vorba Părintelui Pamfilie! În o parte a caselor comunale e magazia de bucate, înființată cu 20-30 de ani în urmă, la îndemnul şi stăruința Părintelui Pamfilie.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Dar pe domnul învățător Trifescu cel ce a adăpat cu multe învățături şi care este mâna dreaptă a Părintelui”, Apoi Radu, Petre de lângă izvor toți stâlpi puternici ai Făgeştilor – despre toți vorbeşte cu multă tragere de inimă când poate să zică sunt oamenii noştri din Făgeşti.

Cei mai tineri, mai flăcăiandri bucuros vorbesc şi ei despre Florica Radului, o minune de fată, de nu ştiu cine n-ar simți inima-i din piept cuprinsă de un dor nemărginit.!

În sfârşit Făgeştenii cu drept cuvânt se simt de două ori oameni, când au astfel de conducători.

Că Făgeştii sunt atât de minunat întocmiți, încât nici tu un orăşel mai altcum, cinstea se cuvine mai marilor din Făgeşti, în rândul întâi părintelui Pamfilie, care el este încă şi azi, când e cu plete albe ca şi colivia – el este sufletul a ori ce mişcare.

În urma urmelor, nici că e mare minune aceea ce Părintele a pus la cale. Câştigată odată încrederea întregului popor ce nu poate face un om cum se cade, şi Părintele Pamfilie seamăn n-are, dacă e vorba de împlinirea frumoasei chemări de conducător şi mai mare. Cea dintâi a sa datorință socoteşte-a fi îngrijirea de binele şi înaintarea trebilor bisericeşti şi şcolare, apoi poporul să meargă pe calea cea bună. De el însuşi puțin îi pasă.

Şi Doamne, ce bine le mai stă atât bisericii celei frumoase, măcar la o cetate apoi şcolii celei mărețe ce amândouă se ridică falnic drept în dricul satului având în jurul lor case frumoase durate din piatră trainică de coastă. Că-n Făgeşti aproape toate casele sunt de piatră şi puse în rând frumos de amândouă laturile ulițelor largi, încât ți-e mai mare dragul să le priveşti, frumoase, curate şi-n bună stare ținute, un lucru, ce sine se înțelege în Făgeşti.

Casa Radului tot ca la mijloc de sat se găseşte, alăturea cu casa comunală. Şi e bine că tocmai aşa este, nu doară pentru că Radu are pe Florica, ci cu totului tot pentru altceva!

Ca să mă înțelegeți dumneavoastră, când vreau a vă spune tocmai acum un lucru foarte bun, după vorba Părintelui Pamfilie! În o parte a caselor comunale e magazia de bucate, înființată cu 20-30 de ani în urmă, la îndemnul şi stăruința Părintelui Pamfilie.

- 165 -

A fost atunci un an mănos de tot. Făgeştenii şi aşa lucrători iscusiți fiind, fac bucate din greul, încât e rar anul, când să nu le şi întreacă, la cei mai mulți din ei. În anul acela o fost însă darul lui Dumnezeu peste întreaga țară, încât Făgeşteanul nu mai ştia el unde să-şi pună mulțimea nemaipomenită de bucate.

Părintele Pamfilie, om al prevederii, ca totdeauna, a fost ş-atunci la locul său. „Ei" zice. „Acum avem de toate celea. Ce-o fi mâne, poimâine, nu să poate şti. Noi să punem de pe acum temeiul unei Magazine de bucate, ca s-avem la ce ne-ntinde la vreme de nevoie. Ne-ajunsele sunt printre oameni şi dacă nu azi, mâine poate să ne atingă. Eu fac începutul cu zece litroaie de grâu şi tot atâta păpuşoi (cucuruz).

„Petre"! Ghiță! Şi voi ceilalți fii sufleteşti a mei, ca unii cu cari împreună am ridicat bunul nume al Făgeştilor, ascultați şi urmați cuvântul meu, că multe lucruri bune să pun la cale din nimica ceea, când unirea, iubirea şi-nțelegerea, aceste scumpe daruri ale Ceriului îşi află locaşul în inimile omeneşti! Urmaşii noştri vor binecuvânta mâna de țărână în care ne vom preface în întunericul mormântului, lăsându-le drept moştenire un lucru de treabă, cum e Magazina-de-bucate, de care vă *grăiu,* pe lângă altele ce le avem acuşa".

Acestea le-a zis părintele Pamfilie într-o duminică dinaintea bisericii.

La săptămâna Magazina şi era întemeiată cu peste cinci sute litre de bucate, c-au dat oamenii din greul, fiindcă-i îndemna părintele Pamfilie. Iar acesta nu ştie voi decât binele şi înflorirea poporului. Bun suflet de om! C-ar fi păcat să-l grăieşti de rău.

Ca purtători de grijă peste Magazină s-au ales cu învoirea tuturor: Radu-Petre de lângă izvor care au luat răspundere în scris, pentru soarta bucatelor adunate, îndatorați fiind a pune din ale lor, când n-ar putea să rămână cu mâinile curate. Un lucru de care nu s-au temut ei, Făgăştenii nici când. Cu toate astea, cum e vorba:„cine leagă bine, dezleagă bine" şi prevederea nu strică ea nicicând. Socotelile le poartă domnul învățător Trifescu.

De câte ori Făgăşteanul îşi sleieşte bucatele, ş-aceasta se-ntâmplă tot cam vara, când lucrul câmpului e tot mai întețitor, el aleargă la Magazina lor de bucate şi-mprumută cât crede a-i fi de ajuns, iar colea

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

A fost atunci un an mănos de tot. Făgeştenii şi aşa lucrători iscusiți fiind, fac bucate din greul, încât e rar anul, când să nu le şi întreacă, la cei mai mulți din ei. În anul acela o fost însă darul lui Dumnezeu peste întreaga țară, încât Făgeşteanul nu mai ştia el unde să-şi pună mulțimea nemaipomenită de bucate.

Părintele Pamfilie, om al prevederii, ca totdeauna, a fost ş-atunci la locul său. „Ei" zice. „Acum avem de toate celea. Ce-o fi mâne, poimâine, nu să poate şti. Noi să punem de pe acum temeiul unei Magazine de bucate, ca s-avem la ce ne-ntinde la vreme de nevoie. Ne-ajunsele sunt printre oameni şi dacă nu azi, mâine poate să ne atingă. Eu fac începutul cu zece litroaie de grâu şi tot atâta păpuşoi (cucuruz).

„Petre"! Ghiță! Şi voi ceilalți fii sufleteşti a mei, ca unii cu cari împreună am ridicat bunul nume al Făgeştilor, ascultați şi urmați cuvântul meu, că multe lucruri bune să pun la cale din nimica ceea, când unirea, iubirea şi-nțelegerea, aceste scumpe daruri ale Ceriului îşi află locaşul în inimile omeneşti! Urmaşii noştri vor binecuvânta mâna de țărână în care ne vom preface în întunericul mormântului, lăsându-le drept moştenire un lucru de treabă, cum e Magazina-de-bucate, de care vă *grăiu,* pe lângă altele ce le avem acuşa".

Acestea le-a zis părintele Pamfilie într-o duminică dinaintea bisericii.

La săptămâna Magazina şi era întemeiată cu peste cinci sute litre de bucate, c-au dat oamenii din greul, fiindcă-i îndemna părintele Pamfilie. Iar acesta nu ştie voi decât binele şi înflorirea poporului. Bun suflet de om! C-ar fi păcat să-l grăieşti de rău.

Ca purtători de grijă peste Magazină s-au ales cu învoirea tuturor: Radu-Petre de lângă izvor care au luat răspundere în scris, pentru soarta bucatelor adunate, îndatorați fiind a pune din ale lor, când n-ar putea să rămână cu mâinile curate. Un lucru de care nu s-au temut ei, Făgăştenii nici când. Cu toate astea, cum e vorba:„cine leagă bine, dezleagă bine" şi prevederea nu strică ea nicicând. Socotelile le poartă domnul învățător Trifescu.

De câte ori Făgăşteanul îşi sleieşte bucatele, ş-aceasta se-ntâmplă tot cam vara, când lucrul câmpului e tot mai întețitor, el aleargă la Magazina lor de bucate şi-mprumută cât crede a-i fi de ajuns, iar colea

- 166 -

toamna, întoarce Magazinei cu jumătate mai mult decât luase. Adevărul e că tot avutul lor şi-l înmulţesc iar nu al altora. În felul acesta mergând trebile în Făgeşti, cămătarii fără inimă, care-ţi sug şi măduva din oase – o duc al dracului de tot, de să-ţi fie milă de ei! – Acum aţi înţeles că nu pentru Florica am zis, că-i bine de casa lui Radu lângă aceea a comunei.

E de prisos a o mai spune că deşi Magazina a Făgeşţenilor este, totuşi ei sunt cari se folosesc mai puţin de ea. N-au lipsă şi pace! Ei ştiu cum se aşteaptă iarna!

Când la anul se dă socoată în faţa întregului popor, dacă o parte a bucatelor nu se mai poate învârti, se hotărăşte a se vinde pe bani şi aceştia se adaugă la fondul şcolii lor. Fireşte că nici cât e negru sub unghie nu se poate face apă. De aceea au şi adunat ei o frumoasă sumă de bani, de unde şi plăteşte învăţătorul, se ajutorează copiii săraci ce umblă la şcoală cu veşminte şi cărţi; se aduc vite de soiuri mai bune de prin ţări streine, ca să îmbunătăţească pe ale lor, cumpără maşinile trebuitoare la economie…c-o vorbă! Magazia aceasta condusă de bărbaţi cu suflet curat, cum sunt cei de care am vorbit, este un izvor de bunăstare şi ajutorinţă pentru Făgeşteni. Cea mai mare mulţămire ce poate s-o simtă un străin în Făgeşti mi se pare a fi, când îi vede atât de strâns uniţi că la orice năcaz ei s-ajutorează, mai altcum chiar şi decât fraţii.

Ei! Dar sunt şi guri rele cari vorbesc rău, dar rău de tot pe Făgeşteni. Şi cu toată dreptatea.

Ştiţi cine sunt?

Birtaşii.

Cine-a ajuns odată birtaş în Făgeşti e bătut de Dumnezeu, din ceriu până-n pământ! Sapa de lemn, aceea-i a lui, nici că se poate altfel.

Făgeşteanul în Duminici şi sărbători nu ştie să meargă la birt.

Nu!

El, după ce iese din biserică, de e flăcău ori fată, ştie s-o ia la horă. Acolo s-o vezi pe Florica Radului! Dar acum merge cam rar. Poate că Niţu poartă vina.

Însuraţii mai tineri caută pe domnul învăţător Trifescu, iar bătrânii se duc mai cu drag la părintele Pamfilie.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

toamna, întoarce Magazinei cu jumătate mai mult decât luase. Adevărul e că tot avutul lor şi-l înmulţesc iar nu al altora. În felul acesta mergând trebile în Făgeşti, cămătarii fără inimă, care-ţi sug şi măduva din oase – o duc al dracului de tot, de să-ţi fie milă de ei! – Acum aţi înţeles că nu pentru Florica am zis, că-i bine de casa lui Radu lângă aceea a comunei.

E de prisos a o mai spune că deşi Magazina a Făgeşţenilor este, totuşi ei sunt cari se folosesc mai puţin de ea. N-au lipsă şi pace! Ei ştiu cum se aşteaptă iarna!

Când la anul se dă socoată în faţa întregului popor, dacă o parte a bucatelor nu se mai poate învârti, se hotărăşte a se vinde pe bani şi aceştia se adaugă la fondul şcolii lor. Fireşte că nici cât e negru sub unghie nu se poate face apă. De aceea au şi adunat ei o frumoasă sumă de bani, de unde şi plăteşte învăţătorul, se ajutorează copiii săraci ce umblă la şcoală cu veşminte şi cărţi; se aduc vite de soiuri mai bune de prin ţări streine, ca să îmbunătăţească pe ale lor, cumpără maşinile trebuitoare la economie…c-o vorbă! Magazia aceasta condusă de bărbaţi cu suflet curat, cum sunt cei de care am vorbit, este un izvor de bunăstare şi ajutorinţă pentru Făgeşteni. Cea mai mare mulţămire ce poate s-o simtă un străin în Făgeşti mi se pare a fi, când îi vede atât de strâns uniţi că la orice năcaz ei s-ajutorează, mai altcum chiar şi decât fraţii.

Ei! Dar sunt şi guri rele cari vorbesc rău, dar rău de tot pe Făgeşteni. Şi cu toată dreptatea.

Ştiţi cine sunt?

Birtaşii.

Cine-a ajuns odată birtaş în Făgeşti e bătut de Dumnezeu, din ceriu până-n pământ! Sapa de lemn, aceea-i a lui, nici că se poate altfel.

Făgeşteanul în Duminici şi sărbători nu ştie să meargă la birt.

Nu!

El, după ce iese din biserică, de e flăcău ori fată, ştie s-o ia la horă. Acolo s-o vezi pe Florica Radului! Dar acum merge cam rar. Poate că Niţu poartă vina.

Însuraţii mai tineri caută pe domnul învăţător Trifescu, iar bătrânii se duc mai cu drag la părintele Pamfilie.

- 167 -

Aceştia, bărbaţi cu multă ştiinţă de carte, ştiu să le spună de prin cărţi şi gazete, câte şi mai câte lucruri frumoase pe cari le ascultă cu o sete nespusă. Mult le place lor să audă cum şi ce fel de oameni erau vitejii noştri strămoşi, cari, precum spun părintele Pamfilie şi cu domnul învăţător Trifescu, erau spaima lumii, atât de grozavi ştiau să fie, când şi-au întins domnia peste trei părţi de lume, cum n-a mai fost nici când. Şi Făgeştenilor le vine nu ştiu cum când aud, că ei sunt vlăstarele îndepărtate ale unor astfel de oameni.

Le place să asculte şi obiceiurile ce le au înşişi şi pe cari le văd îmbrăcate în „Novele din popor" în o formă măiastră, de nu se mai satură ascultându-le. Apoi înţeleptele vorbe ale bătrânilor, care sunt tot atâtea pietre scumpe, ce te-ndreaptă-n căile vieţii, ca să fii om şi pom?

Chiar şi hora rămâne când se ştiriceşte că se spune despre

„Înşiră-te mărgărite"
„Pe lungi fire aurite…"

Nu ştiu cum se face că oamenii nici nu bagă de samă mersul soarelui şi să pomenesc deodată cu noaptea-n cap!

Iar birtaşul, vai de steaua lui, stă lângă liurca cea de rachie în timpul acesta, şi-şi blestemă până şi ceasul ticălos în care a călcat dintâi în Făgeşti!

Nu-i vorbă! Să fac ele petreceri şi-n Făgeşti de-ţi saltă inima-n piept, când vezi tinerimea pe la ospeţe, clăci, boteze, cules de vii, cum îţi joacă ea câte un căluşeriu de cele zdravene, de stă să se cutropească pământul în tropotul lor. Pare că ş-acum aud pe Niţu, cum striga, pe când era încă vătav al flăcăilor din Făgeşti, cum îndemna el pe ceilalţi flăcăi zicând din gură:

„Dă-n pământ să iasă vânt!
„Pe de laturi busuioc,
„La mijloc pară de foc!"

Apoi *Ardeleana*, *Haţegana*, *Ţarina* şi altele de ale noastre, sunt ele atât de nu ştiu cum să zic, că răpesc în vârtejul lor şi pe omul nins pe cap. Singur Părintele Pamfilie, om c-un picior în groapă, dacă poate să-şi păstreze cumpătul la ospeţe mai alese, bună oară.

Chiar şi altcum, ştiu ei, Făgeştenii să-şi petreacă, că le dă mâna.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Aceştia, bărbaţi cu multă ştiinţă de carte, ştiu să le spună de prin cărţi şi gazete, câte şi mai câte lucruri frumoase pe cari le ascultă cu o sete nespusă. Mult le place lor să audă cum şi ce fel de oameni erau vitejii noştri strămoşi, cari, precum spun părintele Pamfilie şi cu domnul învăţător Trifescu, erau spaima lumii, atât de grozavi ştiau să fie, când şi-au întins domnia peste trei părţi de lume, cum n-a mai fost nici când. Şi Făgeştenilor le vine nu ştiu cum când aud, că ei sunt vlăstarele îndepărtate ale unor astfel de oameni.

Le place să asculte şi obiceiurile ce le au înşişi şi pe cari le văd îmbrăcate în „Novele din popor" în o formă măiastră, de nu se mai satură ascultându-le. Apoi înţeleptele vorbe ale bătrânilor, care sunt tot atâtea pietre scumpe, ce te-ndreaptă-n căile vieţii, ca să fii om şi pom?

Chiar şi hora rămâne când se ştiriceşte că se spune despre

„Înşiră-te mărgărite"
„Pe lungi fire aurite…"

Nu ştiu cum se face că oamenii nici nu bagă de samă mersul soarelui şi să pomenesc deodată cu noaptea-n cap!

Iar birtaşul, vai de steaua lui, stă lângă liurca cea de rachie în timpul acesta, şi-şi blestemă până şi ceasul ticălos în care a călcat dintâi în Făgeşti!

Nu-i vorbă! Să fac ele petreceri şi-n Făgeşti de-ţi saltă inima-n piept, când vezi tinerimea pe la ospeţe, clăci, boteze, cules de vii, cum îţi joacă ea câte un căluşeriu de cele zdravene, de stă să se cutropească pământul în tropotul lor. Pare că ş-acum aud pe Niţu, cum striga, pe când era încă vătav al flăcăilor din Făgeşti, cum îndemna el pe ceilalţi flăcăi zicând din gură:

„Dă-n pământ să iasă vânt!
„Pe de laturi busuioc,
„La mijloc pară de foc!"

Apoi *Ardeleana*, *Haţegana*, *Ţarina* şi altele de ale noastre, sunt ele atât de nu ştiu cum să zic, că răpesc în vârtejul lor şi pe omul nins pe cap. Singur Părintele Pamfilie, om c-un picior în groapă, dacă poate să-şi păstreze cumpătul la ospeţe mai alese, bună oară.

Chiar şi altcum, ştiu ei, Făgeştenii să-şi petreacă, că le dă mâna.

- 168 -

Când e o sărbătoare mai aleasă, cei care au legături de prietenie, se adună după ieşitul din biserică la mine, ori la tine, după cum le este înțelesul.

Cel care-i are la a sa masă, cinsteşte bucuros o cofă – două de vin, c-a dat Dumnezeu şi va mai da omului stăruitor.

Radu şi Petre-de-lângă-izvor tot cam împreună îşi petrec ei.

Şi Florichii tocmai aceasta nu-i place, de mult acuma. Din capul locului nu i s-a părut, temându-se nu care cumva bătrânii, cari de obicei nu prea iau în seamă aplicările tinerilor, să pună la cale un lucru, la care şi să cugete-i era groază de tot.

A fost temerea ei întemeiată?

Ştia acum din însăşi cuvintele ei, cât de amare poame pentru ea a rodit prietenia tată-so cu Petre-de-lângă-izvor.

Ei, bătrânii, fără a mai întreba de Sandu, ori de Florica, s-au înțeles ca aceştia să fie împreună luptători în valurile nesfârşite ale vieții.

Gingaş lucru, dar bătrânii, cari judecă toate cu nepăsare, aşa au judecat că trebuie să fie fiindcă mai bine nici că se poate.

Înțeleşi odată ei, trebuia adus tot lucrul la cunoştința tinerilor, cari nici vorbă! au să se învoiască.

Atât Radu, cât şi Petre, tatăl lui Sandu, erau însă nedumeriți într-o privință.

Ziceau ei în mintea lor că tinerii ori sunt vicleni şi-şi ascund dragostea, ori apoi sunt străini unul altuia, că prea s-arată nepăsători, prea se înconjoară.

Şi lui Radu îi venise ceva la ureche. Într-o zi, fiind vorba, că Florica azi mâne are să se mărite, – Gafița, femeia lui, se află spunând că uite Florica trebuie că are drag la pe cineva. Sunt acum doi ani de zile de când fata e tot dusă pe gânduri, şi nici la joc n-are plăcere să meargă, fără numai rar, de tot rar.

Dac-o întrebi cum şi de ce? Ea-ți răspunde scurt, că n-are voie. Apoi mai spune Gafița că şi ea tocmai aşa era, pe timpul când întrase în toanele dragostei. Cine-i este alesul inimei, nu spune odată cu capul. Zice, că n-are pe nimeni.

Să-nțeleg dar Radu cu Petre, ca mai întâi să se încredințeze bine despre starea lucrului şi numai, dacă vor vedea că altcum nu merge să-şi

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Când e o sărbătoare mai aleasă, cei care au legături de prietenie, se adună după ieşitul din biserică la mine, ori la tine, după cum le este înțelesul.

Cel care-i are la a sa masă, cinsteşte bucuros o cofă – două de vin, c-a dat Dumnezeu şi va mai da omului stăruitor.

Radu şi Petre-de-lângă-izvor tot cam împreună îşi petrec ei.

Şi Florichii tocmai aceasta nu-i place, de mult acuma. Din capul locului nu i s-a părut, temându-se nu care cumva bătrânii, cari de obicei nu prea iau în seamă aplicările tinerilor, să pună la cale un lucru, la care şi să cugete-i era groază de tot.

A fost temerea ei întemeiată?

Ştia acum din însăşi cuvintele ei, cât de amare poame pentru ea a rodit prietenia tată-so cu Petre-de-lângă-izvor.

Ei, bătrânii, fără a mai întreba de Sandu, ori de Florica, s-au înțeles ca aceştia să fie împreună luptători în valurile nesfârşite ale vieții.

Gingaş lucru, dar bătrânii, cari judecă toate cu nepăsare, aşa au judecat că trebuie să fie fiindcă mai bine nici că se poate.

Înțeleşi odată ei, trebuia adus tot lucrul la cunoştința tinerilor, cari nici vorbă! au să se învoiască.

Atât Radu, cât şi Petre, tatăl lui Sandu, erau însă nedumeriți într-o privință.

Ziceau ei în mintea lor că tinerii ori sunt vicleni şi-şi ascund dragostea, ori apoi sunt străini unul altuia, că prea s-arată nepăsători, prea se înconjoară.

Şi lui Radu îi venise ceva la ureche. Într-o zi, fiind vorba, că Florica azi mâne are să se mărite, – Gafița, femeia lui, se află spunând că uite Florica trebuie că are drag la pe cineva. Sunt acum doi ani de zile de când fata e tot dusă pe gânduri, şi nici la joc n-are plăcere să meargă, fără numai rar, de tot rar.

Dac-o întrebi cum şi de ce? Ea-ți răspunde scurt, că n-are voie. Apoi mai spune Gafița că şi ea tocmai aşa era, pe timpul când întrase în toanele dragostei. Cine-i este alesul inimei, nu spune odată cu capul. Zice, că n-are pe nimeni.

Să-nțeleg dar Radu cu Petre, ca mai întâi să se încredințeze bine despre starea lucrului şi numai, dacă vor vedea că altcum nu merge să-şi

- 169 -

punã puterea lor pãrinteascã în cumpãnã. Cã încuscrirea acestora odatã cu capul trebuie sã se facã.

Sandu, calea-valea, lui uşor i se aprind cãlcâiele, când e vorba ca o fiinţã femeiascã asemenea Florichii îi zâmbeşte cu drag. Vorba e însã cã se poate aşa ceva din partea fetei?

Las' cã Sandu e vãtaf şi cap al flãcãilor din Fãgeşti de când s-a dus Niţu lasã cã-i cumpãtat, acum singur la pãrinţi şi plin de averi, dar cu toate cã oricãrei fete din Fãgeşti i-ar fi cinste dacã ar cere-o, – ea numai pe Niţu ştie sã-l iubeascã, pe el, faţã de care Sandu trebuie sã se ascundã, dacã nu singurã averea hotãrãşte vrednicia omului.

Gafiţa, soţia lui Radu, era acum însã pusã la cale sã caute mai cu dinadinsul dupã cãrãrile Florichii.

Fiind mai de multe ori numai ele amândouã acasã, mama şi fata, adesea i s-a dat Gafiţei prilejul sã batã şeaua.

Florica se fãcea a nu pricepe nimic, dar chiar nimic. Vrea uneori sã spunã tot ce are la inimã. Avea temere însã cã tatã-sãu încã va afla despre treabã şi-a sili-o sã se mãrite înainte de a veni Niţul ei.

Vãzând Radu, cã nu merge nici decât, lasã totul la o parte şi întruna din zile, când singuri ei trei – Radu, Gafiţa şi Florica, fiica lor – erau acasã, întreabã de-a dreptul, spre cea mai mare neplãcere a Florichii– întreabã: – „Apoi de! Floricã, acum eşti mare. M-am gândit mult pentru tine ca un pãrinte bun ce-ţi sunt. Tu ai sã te mãriţi încã în astã toamnã. Azi mâne gãtãm cu adunatul de pe câmp, şi fiind anul acesta un an mãnos, avem sã-ţi facem un ospãţ de sã se ducã veste. Nu ştim nici noi câte zile cu pãcate vom mai fi având, vrem dar sã te ştim aşezatã. Atunci mai putem şi noi. Te-am lãudat totdeauna pentru purtãrile tale şi te laudã toţi, ca pe o fatã ascultãtoare ce eşti. Dumnezeu sã-ţi rãsplãteascã! copila mea. Bãrbat ţi-am câştigat poţi sã fii mândrã cu el. Ştii Sandu lui Petre-de-lângã-izvor!

Floricã! Am credinţa, cã nu mi-i face supãrare.

Ce zici la cuvintele mele?".

–„Apoi cã eu nu-s de mãritat. Şi nici nu vreau eu încã de acum sã împart dragostea ce-o am spre dumneavoastrã cu cineva, fie chiar Sandu lui Petre. Tare m-aţi urât, de vreţi sã mã vedeţi dusã de lângã dumneavoastrã cu o zi mai curând… sãrman de capul meu!

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

punã puterea lor pãrinteascã în cumpãnã. Cã încuscrirea acestora odatã cu capul trebuie sã se facã.

Sandu, calea-valea, lui uşor i se aprind cãlcâiele, când e vorba ca o fiinţã femeiascã asemenea Florichii îi zâmbeşte cu drag. Vorba e însã cã se poate aşa ceva din partea fetei?

Las' cã Sandu e vãtaf şi cap al flãcãilor din Fãgeşti de când s-a dus Niţu lasã cã-i cumpãtat, acum singur la pãrinţi şi plin de averi, dar cu toate cã oricãrei fete din Fãgeşti i-ar fi cinste dacã ar cere-o, – ea numai pe Niţu ştie sã-l iubeascã, pe el, faţã de care Sandu trebuie sã se ascundã, dacã nu singurã averea hotãrãşte vrednicia omului.

Gafiţa, soţia lui Radu, era acum însã pusã la cale sã caute mai cu dinadinsul dupã cãrãrile Florichii.

Fiind mai de multe ori numai ele amândouã acasã, mama şi fata, adesea i s-a dat Gafiţei prilejul sã batã şeaua.

Florica se fãcea a nu pricepe nimic, dar chiar nimic. Vrea uneori sã spunã tot ce are la inimã. Avea temere însã cã tatã-sãu încã va afla despre treabã şi-a sili-o sã se mãrite înainte de a veni Niţul ei.

Vãzând Radu, cã nu merge nici decât, lasã totul la o parte şi întruna din zile, când singuri ei trei – Radu, Gafiţa şi Florica, fiica lor – erau acasã, întreabã de-a dreptul, spre cea mai mare neplãcere a Florichii– întreabã: – „Apoi de! Floricã, acum eşti mare. M-am gândit mult pentru tine ca un pãrinte bun ce-ţi sunt. Tu ai sã te mãriţi încã în astã toamnã. Azi mâne gãtãm cu adunatul de pe câmp, şi fiind anul acesta un an mãnos, avem sã-ţi facem un ospãţ de sã se ducã veste. Nu ştim nici noi câte zile cu pãcate vom mai fi având, vrem dar sã te ştim aşezatã. Atunci mai putem şi noi. Te-am lãudat totdeauna pentru purtãrile tale şi te laudã toţi, ca pe o fatã ascultãtoare ce eşti. Dumnezeu sã-ţi rãsplãteascã! copila mea. Bãrbat ţi-am câştigat poţi sã fii mândrã cu el. Ştii Sandu lui Petre-de-lângã-izvor!

Floricã! Am credinţa, cã nu mi-i face supãrare.

Ce zici la cuvintele mele?".

–„Apoi cã eu nu-s de mãritat. Şi nici nu vreau eu încã de acum sã împart dragostea ce-o am spre dumneavoastrã cu cineva, fie chiar Sandu lui Petre. Tare m-aţi urât, de vreţi sã mã vedeţi dusã de lângã dumneavoastrã cu o zi mai curând… sãrman de capul meu!

- 170 -

Şi pe Florica o podidesc lacrimile văzându-şi toate visurile ei de aur despre un viitor mult fericit, spulberate de un vânt nemilos.

Ca un fulger au pătruns-o cuvintele cu măiestrie rostite ale tatălui său. Toate mințile şi le-a adunat sărmana de ea, până când a fost în stare să înşire câteva cuvinte ca răspuns. S-o spună verde că şi ea, era peste putință.

Ținea foarte mult, ca să nu supere pe ai săi.

Dar Radu pornit odată, urmează mai departe ca să nu-şi facă de lucru şi altădată:

– Aşa sunteți voi toate fetele! – zice Radu, şi astfel vă şi stă bine să fiți! – Dar să schimbăm vorba!

„De Sandu-ți place? Auzi Florică! Lasă toate la o parte şi te-mpacă cu gândul că toamna asta ai să fi nevastă. N-ai auzit însă-ți că măritatul de tânăr nu strică! Ce zici?

Lasă că vorbele lui Radu erau aşa cam în glumă, cam într-adins, dar apoi şi cădeau pe inima ei drept ca nişte săgeți pline de otravă. Nu mai era stăpână pe cugetele sale şi nici că putea să mai zică ceva.

Gafița nu mai putea să tacă. Vedea năcazul Florichii şi i se rupea inima când o ştia atât de necăjită. Câtă iubire e în sânul unei mame nu e cu putință de a se putea spune.

Ş-apoi când mama n-are decât un singur ador la casa sa, un odor atât de scump, precum e Florica cea frumoasă – trebui ca să se pună pe parte-i cu tot focul inimii sale.

–„Mai taci din gură, bărbate! Las-o să se mai gândească şi ea, că măritişul nu-i un lucru care să se poată pune la cale într-un ceas. Mă voi înțelege eu cu ea. „Graba strică treaba" – aşa te-aud zicând chiar pe tine însu-ți. Cum vrei dar, ca din două trei vorbe să se urzească o legătură atât de gingaşă şi care o să țină toată viața. Acum e destul. Şi noi numai pe ea singură o avem, şi trebuie să ne doară când o vedem supărată. Să luăm în samă şi voia ei, c-ar fi un păcat a-ți face singurul copil ce-l ai, a-l face nenorocit pe toată viața…

–„Şti una măi muiere! Voi mamele cu prea multă-vă iubire, voi sunteți cari adeseori vrând să dregeți, mai mult stricați."

–„Atâta ai să ştii, că voința mea nestrămutată este, ca încă în toamna asta pe Florica s-o văd învelită la cap. Tu-mi spuneai mai

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Şi pe Florica o podidesc lacrimile văzându-şi toate visurile ei de aur despre un viitor mult fericit, spulberate de un vânt nemilos.

Ca un fulger au pătruns-o cuvintele cu măiestrie rostite ale tatălui său. Toate mințile şi le-a adunat sărmana de ea, până când a fost în stare să înşire câteva cuvinte ca răspuns. S-o spună verde că şi ea, era peste putință.

Ținea foarte mult, ca să nu supere pe ai săi.

Dar Radu pornit odată, urmează mai departe ca să nu-şi facă de lucru şi altădată:

– Aşa sunteți voi toate fetele! – zice Radu, şi astfel vă şi stă bine să fiți! – Dar să schimbăm vorba!

„De Sandu-ți place? Auzi Florică! Lasă toate la o parte şi te-mpacă cu gândul că toamna asta ai să fi nevastă. N-ai auzit însă-ți că măritatul de tânăr nu strică! Ce zici?

Lasă că vorbele lui Radu erau aşa cam în glumă, cam într-adins, dar apoi şi cădeau pe inima ei drept ca nişte săgeți pline de otravă. Nu mai era stăpână pe cugetele sale şi nici că putea să mai zică ceva.

Gafița nu mai putea să tacă. Vedea năcazul Florichii şi i se rupea inima când o ştia atât de necăjită. Câtă iubire e în sânul unei mame nu e cu putință de a se putea spune.

Ş-apoi când mama n-are decât un singur ador la casa sa, un odor atât de scump, precum e Florica cea frumoasă – trebui ca să se pună pe parte-i cu tot focul inimii sale.

–„Mai taci din gură, bărbate! Las-o să se mai gândească şi ea, că măritişul nu-i un lucru care să se poată pune la cale într-un ceas. Mă voi înțelege eu cu ea. „Graba strică treaba" – aşa te-aud zicând chiar pe tine însu-ți. Cum vrei dar, ca din două trei vorbe să se urzească o legătură atât de gingaşă şi care o să țină toată viața. Acum e destul. Şi noi numai pe ea singură o avem, şi trebuie să ne doară când o vedem supărată. Să luăm în samă şi voia ei, c-ar fi un păcat a-ți face singurul copil ce-l ai, a-l face nenorocit pe toată viața…

–„Şti una măi muiere! Voi mamele cu prea multă-vă iubire, voi sunteți cari adeseori vrând să dregeți, mai mult stricați."

–„Atâta ai să ştii, că voința mea nestrămutată este, ca încă în toamna asta pe Florica s-o văd învelită la cap. Tu-mi spuneai mai

deunăzi că fata noastră e mai altcum decât mă aşteptam să fie. Am luat sama că are sfială faţă de mine, ca şi când eu i-aş vrea răul. Tu dar ai să duci în îndeplinire voinţa mea, cu atât mai vârtos că cu Petre-de-lângă-izvor m-am înţeles. Ei tinerii ce ştiu?! Cu dragostea numai nu poate s-o ducă omul în lumea asta. Apoi nici aceea nu e ştiut încă, dacă Florica ş-a ales pe cineva.

Asta bine s-o ţineţi minte muierilor, că este voinţa mea şi voi bine ştiţi acuşa, ce va să zică aşa ceva.

*

* *

În ziua aceea încă, rămânând acasă singure femeile, – Gafiţa lasă toate la o parte şi ai pe Florica din scurt în privinţa măritişului.

– „Ei bine fată! Dar cum se face că tu mie nu-mi spui nimic?! Cum poţi fi atât de închisă către maică-ta tocmai? Eu trebuie să ştiu încă azi, că ce cale-i pe vale! – De ce nu vrei să mergi după Sandu lui Petre? Nu e destul om? Nu se trage dintr-o spiţă de oameni foarte vrednici? Spune-mi ce-i cu tine?!”

– „N-am nimic de-a zice în contra nimănui, mi-am pus însă în gând, ca să nu mă mărit încă. Prea mult vă am dragi, ca să pot fi fericită în casă străină. Dacă m-oi mărita, tot măritată voi fi. De aceea n-am voie să mă despart nici decât de dumneavoastră, iubiţii mei părinţi, la cari ţin mai mult decât la toată lumea!

– „Florică! Nu-i vorbă! Şi tu să potriveşti alese cuvinte, dar cine te crede?! Eu nu. Trebuie că tu iubeşti pe cineva şi ţi-i teamă să ieşi pe faţă. Alt-cum nu se poate, ca tinereţile cum sunt, ştiu eu foarte bine, c-am trecut prin ele. Spune-mi lămurit, că ce-i cu tine şi numai de se poate voi îndupleca şi pe tatăl tău pe partea noastră, că doar eu nu pot să te fac nenorocită, fiindu-mi singura copilă. De cine-ţi este drag? După cine te-ai duce bucuros? Spune-mi odată?!”

– „N-am pe nime mamă, dar după Sandu nu mă duc odată cu capul. De mă siliţi precum văd că faceţi, să ştiţi că cea mai ticăloasă viaţă va fi a mea!”

– „Aşa dar! Tu eşti hotărâtă să nu te măriţi nicicând. Asta n-a ştiut-o! Voi spune şi tatălui tău…

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

deunăzi că fata noastră e mai altcum decât mă aşteptam să fie. Am luat sama că are sfială faţă de mine, ca şi când eu i-aş vrea răul. Tu dar ai să duci în îndeplinire voinţa mea, cu atât mai vârtos că cu Petre-de-lângă-izvor m-am înţeles. Ei tinerii ce ştiu?! Cu dragostea numai nu poate s-o ducă omul în lumea asta. Apoi nici aceea nu e ştiut încă, dacă Florica ş-a ales pe cineva.

Asta bine s-o ţineţi minte muierilor, că este voinţa mea şi voi bine ştiţi acuşa, ce va să zică aşa ceva.

*

* *

În ziua aceea încă, rămânând acasă singure femeile, – Gafiţa lasă toate la o parte şi ai pe Florica din scurt în privinţa măritişului.

– „Ei bine fată! Dar cum se face că tu mie nu-mi spui nimic?! Cum poţi fi atât de închisă către maică-ta tocmai? Eu trebuie să ştiu încă azi, că ce cale-i pe vale! – De ce nu vrei să mergi după Sandu lui Petre? Nu e destul om? Nu se trage dintr-o spiţă de oameni foarte vrednici? Spune-mi ce-i cu tine?!”

– „N-am nimic de-a zice în contra nimănui, mi-am pus însă în gând, ca să nu mă mărit încă. Prea mult vă am dragi, ca să pot fi fericită în casă străină. Dacă m-oi mărita, tot măritată voi fi. De aceea n-am voie să mă despart nici decât de dumneavoastră, iubiţii mei părinţi, la cari ţin mai mult decât la toată lumea!

– „Florică! Nu-i vorbă! Şi tu să potriveşti alese cuvinte, dar cine te crede?! Eu nu. Trebuie că tu iubeşti pe cineva şi ţi-i teamă să ieşi pe faţă. Alt-cum nu se poate, ca tinereţile cum sunt, ştiu eu foarte bine, c-am trecut prin ele. Spune-mi lămurit, că ce-i cu tine şi numai de se poate voi îndupleca şi pe tatăl tău pe partea noastră, că doar eu nu pot să te fac nenorocită, fiindu-mi singura copilă. De cine-ţi este drag? După cine te-ai duce bucuros? Spune-mi odată?!”

– „N-am pe nime mamă, dar după Sandu nu mă duc odată cu capul. De mă siliţi precum văd că faceţi, să ştiţi că cea mai ticăloasă viaţă va fi a mea!”

– „Aşa dar! Tu eşti hotărâtă să nu te măriţi nicicând. Asta n-a ştiut-o! Voi spune şi tatălui tău…

- 172 -

– „Ba să nu-i spui mamă! Eu n-am zis că niciodată n-am să mă mărit, ci am zis numai că nu acum şi nu după Sandu!…

– „Vedea-voi ce zice Radu, când a înțelege, că Florica lui, n-are să se mărite niciodată, vrea să fie călugăriță! De aceea te-am crescut ca pe apă puțină. In urmă să ni se stingă neamul cu tine deodată!”

– „Ba că eu mă mărit, dar nu acum şi nu după Sandu lui Petre.”

– „Voi întreba, că ce zice tatăl tău!”

– „Mamă dragă! De-aveți un suflet nu mă dați după Sandu! Am jurat că nevasta lui nu voi fi niciodată şi jurământul de mi-l calc, te miri ce rău are să mi se întâmple în viață!”

– „Şi cine te-a pus să juri? Cine?”

– „Tot atâta e de capul meu şi tinerețele mele! Văd eu! Am jurat mămucă înainte de asta cu trei ani, când a plecat Nițu lui Costan, cel fără părinți, la ostăşie, am jurat, că nu voi fi în lumea asta nevasta altuia fără numai a lui…”

– „Pentru numele lui Dumnezeu! Ce-a zice Radu când va auzi că tu iubeşti pe un flăcău sărac, cum este Nițu lui Costan?! El ce are? Boulenii şi i-a vândut când a plecat. De bună seamă că banii i-a bătut în tălpi acuşa. Moşioara şi-a dat-o în arendă, ne-având pe nimenea-n lumea asta largă. Toate celea i se dărâma văzând cu ochii. Fată?! Să-ți iese din cap astfel de gărgăuni, că de-aude tatăl tău îți sucește gâtul. M-ai înțeles?!

– „Ce-a fi să fie! Ori mă dați după Nițu – ori nu ştiu ce să zic ca să nu greşesc!”

Când aude Radu că dincotro bat vânturile pe casa lui – foc şi pară se face de mânie! Un om ca Radu din Făgeşti să-şi dea fata, singura copilă ce are după un de-al de Nițu lui Costan, e peste poate – odată cu capul, nu!

– „Căci cine e Nițu lui Costan? Flăcău voinic, da! Purtarea? Nu s-a auzit nici o vorbă de scădere. Dar prea nu e de pănura noastră! Car cu patru boi zdraveni, turme colea, de să-ți fugă ochii pe ele – numai aşa ar mai putea fi vorba. El însă şi-a vândut şi boulenii ce-i avea. Când a veni acasă, va fi un fel de vântură țară ca toți ostaşii, că toți vin plini de fumuri, de să-i încunjuri cu carul încărcat de fân! Florica va trebui să fie a lui Sandu lui Petre, aceasta este voința mea. Nici că mai fac vorbă, ci

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Ba să nu-i spui mamă! Eu n-am zis că niciodată n-am să mă mărit, ci am zis numai că nu acum şi nu după Sandu!…

– „Vedea-voi ce zice Radu, când a înțelege, că Florica lui, n-are să se mărite niciodată, vrea să fie călugăriță! De aceea te-am crescut ca pe apă puțină. In urmă să ni se stingă neamul cu tine deodată!”

– „Ba că eu mă mărit, dar nu acum şi nu după Sandu lui Petre.”

– „Voi întreba, că ce zice tatăl tău!”

– „Mamă dragă! De-aveți un suflet nu mă dați după Sandu! Am jurat că nevasta lui nu voi fi niciodată şi jurământul de mi-l calc, te miri ce rău are să mi se întâmple în viață!”

– „Şi cine te-a pus să juri? Cine?”

– „Tot atâta e de capul meu şi tinerețele mele! Văd eu! Am jurat mămucă înainte de asta cu trei ani, când a plecat Nițu lui Costan, cel fără părinți, la ostăşie, am jurat, că nu voi fi în lumea asta nevasta altuia fără numai a lui…”

– „Pentru numele lui Dumnezeu! Ce-a zice Radu când va auzi că tu iubeşti pe un flăcău sărac, cum este Nițu lui Costan?! El ce are? Boulenii şi i-a vândut când a plecat. De bună seamă că banii i-a bătut în tălpi acuşa. Moşioara şi-a dat-o în arendă, ne-având pe nimenea-n lumea asta largă. Toate celea i se dărâma văzând cu ochii. Fată?! Să-ți iese din cap astfel de gărgăuni, că de-aude tatăl tău îți sucește gâtul. M-ai înțeles?!

– „Ce-a fi să fie! Ori mă dați după Nițu – ori nu ştiu ce să zic ca să nu greşesc!”

Când aude Radu că dincotro bat vânturile pe casa lui – foc şi pară se face de mânie! Un om ca Radu din Făgeşti să-şi dea fata, singura copilă ce are după un de-al de Nițu lui Costan, e peste poate – odată cu capul, nu!

– „Căci cine e Nițu lui Costan? Flăcău voinic, da! Purtarea? Nu s-a auzit nici o vorbă de scădere. Dar prea nu e de pănura noastră! Car cu patru boi zdraveni, turme colea, de să-ți fugă ochii pe ele – numai aşa ar mai putea fi vorba. El însă şi-a vândut şi boulenii ce-i avea. Când a veni acasă, va fi un fel de vântură țară ca toți ostaşii, că toți vin plini de fumuri, de să-i încunjuri cu carul încărcat de fân! Florica va trebui să fie a lui Sandu lui Petre, aceasta este voința mea. Nici că mai fac vorbă, ci

pun la cale toată treaba cu Petre. Eu sunt capul şi înaintea mea au să se plece toţi din casă. Altcum de ce port pălărie?!"

Aşa fel erau cugetele lui Radu, preumblându-se într-una din zile, printre vitele-i numeroase ce tocmai atunci au fost sosite de la câmp.

Dar, lucrul naibii! Pe zi ce trece, Gafiţa tot mai făţiş părtinea dorinţele Florichii. Însă Radu din ce era tot mai dârz. Ba tocmai în ciuda lor, a pus la cale şi ziua logodnei.

Da! Era hotărât totul şi Radu ce face, cu una, cu două, nu se poate schimba.

Trist şi dureros lucru, încât mai altcum nici că se poate! Să aibă cea mai frumoasă fiinţă femeiască de sub soare o dorinţă, o singură dorinţă, în viaţa sa, şi nici aceea să nu i se împlinească, într-adevăr e un lucru dureros de tot! Dar ce să-i faci răului?

Şi Florica putea să zică, vorba cântecului"

„Ardere-ai lume cu foc
„Dacă n-am avut noroc
„Să fiu cu badea-ntr-un loc!

„Ardere-ai lume cu pară,
„Dacă n-am avut tigneală,
„Să fiu cu badea-ntr-o ţară!
„Firea-i lume n-ai mai fi,
„Dacă-n tini nu pot trăi
„Cu cine voia mi-ar fi!"

Şi ea prea adeseori îşi aducea minte de cântecul acesta şi de altele de felul lui, cari nu ştiu cum! Şi nu ştiu de ce! – dar atât de mult se potrivesc ele cu firea noastră, atât de mult ne pătrund întreaga fiinţă şi ne alină şi cele mai adânci şi tainice dureri, că nu te poţi despărţi de ele pentru o lume întreagă!

Binecuvântată fie umbra voastră, moşi şi strămoşi, cari aţi ştiut să-ntrupaţi adâncile şi adesea dureroasele voastre simţăminte, aţi ştiut să le întrupaţi în cântece pline de farmec încât noi, strănepoţii, frunte plecată înaintea maicelor noastre stăruitoare în cele moştenite din bătrâni. Căci ele le-au sădit şi le sădesc în urmă în inimile noastre, în frageda şi mult plăcuta pruncie, dumerind neastâmpărul nostru

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

pun la cale toată treaba cu Petre. Eu sunt capul şi înaintea mea au să se plece toţi din casă. Altcum de ce port pălărie?!"

Aşa fel erau cugetele lui Radu, preumblându-se într-una din zile, printre vitele-i numeroase ce tocmai atunci au fost sosite de la câmp.

Dar, lucrul naibii! Pe zi ce trece, Gafiţa tot mai făţiş părtinea dorinţele Florichii. Însă Radu din ce era tot mai dârz. Ba tocmai în ciuda lor, a pus la cale şi ziua logodnei.

Da! Era hotărât totul şi Radu ce face, cu una, cu două, nu se poate schimba.

Trist şi dureros lucru, încât mai altcum nici că se poate! Să aibă cea mai frumoasă fiinţă femeiască de sub soare o dorinţă, o singură dorinţă, în viaţa sa, şi nici aceea să nu i se împlinească, într-adevăr e un lucru dureros de tot! Dar ce să-i faci răului?

Şi Florica putea să zică, vorba cântecului"

„Ardere-ai lume cu foc
„Dacă n-am avut noroc
„Să fiu cu badea-ntr-un loc!

„Ardere-ai lume cu pară,
„Dacă n-am avut tigneală,
„Să fiu cu badea-ntr-o ţară!
„Firea-i lume n-ai mai fi,
„Dacă-n tini nu pot trăi
„Cu cine voia mi-ar fi!"

Şi ea prea adeseori îşi aducea minte de cântecul acesta şi de altele de felul lui, cari nu ştiu cum! Şi nu ştiu de ce! – dar atât de mult se potrivesc ele cu firea noastră, atât de mult ne pătrund întreaga fiinţă şi ne alină şi cele mai adânci şi tainice dureri, că nu te poţi despărţi de ele pentru o lume întreagă!

Binecuvântată fie umbra voastră, moşi şi strămoşi, cari aţi ştiut să-ntrupaţi adâncile şi adesea dureroasele voastre simţăminte, aţi ştiut să le întrupaţi în cântece pline de farmec încât noi, strănepoţii, frunte plecată înaintea maicelor noastre stăruitoare în cele moştenite din bătrâni. Căci ele le-au sădit şi le sădesc în urmă în inimile noastre, în frageda şi mult plăcuta pruncie, dumerind neastâmpărul nostru

nebunatic cu doina drăgălaşă, feţi frumoşi cu părul de aur, Ilene Cosânzene şi alte scumpe aduceri aminte ale unor vremi trecute acuşa!

De multe ori vor fi trecut aceste cugete prin inima Florichii! Căci de multe-ori şi-a înecat amarul vieţii în câte-o doină alinătoare a durerilor şi suferinţelor sale!

În sfârşit nu e nimic statornic sub soare şi e bine că tocmai aşa este.

La casa lui Radu, de voie, de nevoie, mergeau oamenii gătindu-se încetul cu încetul. Dar Petre-de-lângă-izvor, prea mult sta de vorbă cu părintele Pamfilie, prea ţineau să nu-i audă nime, că ce să-nţeleg, – iar acasă nu să prea făcea nici treabă pentru însuriş. Chiar Sandu, cine ştie de ce! – nu era zi să nu treacă pe dinaintea şcolii unde locuia domnul învăţător Trifescu. Între ei trebuie că se urzea ceva, numai cât gura satului nu-i prinsese de veste!

Trei ani trecuseră de când Niţu lui Costan, n-a mai călcat mănosul pământ al Făgeştilor. Lumea tot ca ea, îl uitase mai cu desăvârşire. Dacă părinţi şi fraţi n-are omul, apoi rudeniile adesea sunt ca şi străinii, căci: Feţele ce nu se prea văd, curând se uită".

Într-una din zile, ce cad tocmai pe la capătul lui Brumărel din toamna aceea, flăcăii din Făgeşti ce veneau acuşa de la ostăşie, aduc ştirea, că Niţu lui Costan s-a abătut din cale, n-a venit drept spre casă, s-a abătut către un oraş din apropiere, în care tocmai atunci se ţinea târg de ţară. Aceea însă nimeni nu putea să lămurească, anume de ce? Tot ce-au ştiut flăcăii să spună, a fost că Niţu are puzderie de bani, că trebuie să aibă. În ostăşie s-a purtat totdeauna ca o fată mare. Mai marii îl aveau la inimă şi se bucurau când îl vedeau înaintând din treaptă-n treaptă. Iar în Bosnia, în luptele crâncene cu vitejii locuitori ai acelei înfundate ţări, a dovedit atâta vitejie, că i-a venit carte lăudătoare chiar de la împărăţie. Şi o cruce de aur încă i-a venit, ca unuia ce-a dovedit pe duşmani cum nici mai marii lui n-au pomenit. Ba şi galbeni laţi în dungă şi cu spor la pungă, încă se crede a fi primit!

Nu e putinţă de a se putea spune cu ce sete sorbea Florica aste cuvinte de pe buzele flăcăilor! De zece ori i le-au spus şi ea totuşi doreşte să le mai audă! Da! o doreşte din toată inima ei, fiindcă e vorba de ce are ea mai scump sub soare. Fiece minut i se părea mai mult decât un veac!

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

nebunatic cu doina drăgălaşă, feţi frumoşi cu părul de aur, Ilene Cosânzene şi alte scumpe aduceri aminte ale unor vremi trecute acuşa!

De multe ori vor fi trecut aceste cugete prin inima Florichii! Căci de multe-ori şi-a înecat amarul vieţii în câte-o doină alinătoare a durerilor şi suferinţelor sale!

În sfârşit nu e nimic statornic sub soare şi e bine că tocmai aşa este.

La casa lui Radu, de voie, de nevoie, mergeau oamenii gătindu-se încetul cu încetul. Dar Petre-de-lângă-izvor, prea mult sta de vorbă cu părintele Pamfilie, prea ţineau să nu-i audă nime, că ce să-nţeleg, – iar acasă nu să prea făcea nici treabă pentru însuriş. Chiar Sandu, cine ştie de ce! – nu era zi să nu treacă pe dinaintea şcolii unde locuia domnul învăţător Trifescu. Între ei trebuie că se urzea ceva, numai cât gura satului nu-i prinsese de veste!

Trei ani trecuseră de când Niţu lui Costan, n-a mai călcat mănosul pământ al Făgeştilor. Lumea tot ca ea, îl uitase mai cu desăvârşire. Dacă părinţi şi fraţi n-are omul, apoi rudeniile adesea sunt ca şi străinii, căci: Feţele ce nu se prea văd, curând se uită".

Într-una din zile, ce cad tocmai pe la capătul lui Brumărel din toamna aceea, flăcăii din Făgeşti ce veneau acuşa de la ostăşie, aduc ştirea, că Niţu lui Costan s-a abătut din cale, n-a venit drept spre casă, s-a abătut către un oraş din apropiere, în care tocmai atunci se ţinea târg de ţară. Aceea însă nimeni nu putea să lămurească, anume de ce? Tot ce-au ştiut flăcăii să spună, a fost că Niţu are puzderie de bani, că trebuie să aibă. În ostăşie s-a purtat totdeauna ca o fată mare. Mai marii îl aveau la inimă şi se bucurau când îl vedeau înaintând din treaptă-n treaptă. Iar în Bosnia, în luptele crâncene cu vitejii locuitori ai acelei înfundate ţări, a dovedit atâta vitejie, că i-a venit carte lăudătoare chiar de la împărăţie. Şi o cruce de aur încă i-a venit, ca unuia ce-a dovedit pe duşmani cum nici mai marii lui n-au pomenit. Ba şi galbeni laţi în dungă şi cu spor la pungă, încă se crede a fi primit!

Nu e putinţă de a se putea spune cu ce sete sorbea Florica aste cuvinte de pe buzele flăcăilor! De zece ori i le-au spus şi ea totuşi doreşte să le mai audă! Da! o doreşte din toată inima ei, fiindcă e vorba de ce are ea mai scump sub soare. Fiece minut i se părea mai mult decât un veac!

- 175 -

– „De ce nu vine?! Ce caută la târg, când singur dorul a putut să-i spună, că trebuie să vină-n ruptul capului? El ar trebui să ştie că ea cu ce dor îl aşteaptă ca să-i spună din rostul ei că nu poate să fie nevasta lui, nici decât nu! De ce dar s-a dus la târg? De ce zăboveşte atât de mult? De ce nu vine odată?! Cu astfel de cugete se frământă Frumoasa – din – Făgeşti, ş-atât era de nedumerită că-şi pierduse ştirea de sine, nu mai ştia de capul ei, dacă mai este încă vie, trăieşte şi se mişcă încă, ori apoi totul este o nălucire! Împăratul îl lasă să se întoarcă la leagănul părinților săi, şi el totuşi să nu vină!"

*

* *

În ziua următoare, pe când mândrul soare da a scăpăta nițel, un flăcău voinic străbate ulița cea mai din Făgeşti. El mână dinapoi opt juncani frumoşi colea de-ți fug ochii de pe ei, apoi îmbuibați şi plini de incuri[1], de nu le-ajunge drumul. E Nițul lui Costan, flăcăul cel voinic, ce tocmai vine acasă din ostăşie. Toți îi ies în cale, toți îl întreabă de sănătate, iar fetele îl privesc cu dragoste şi-l fură cu ochii pe sub genele lor lungi. Chiar Radu, tatăl Florichiişi n-a putut să zică două trei cuvinte ieşite din curata inimă, când l-a văzut trecând pe dinaintea porții sale cu neastâmpărații de juncani.

– „Vrednic băiat!" zice el după ce trecuse Nițu – dar tot nu se poate, am zis odată că nu, şi pe unde iese cuvântul iese şi sufletul.

Singură Florica n-a cutezat să iasă la uliță, dar cu atât mai lung l-a petrecut cu ochii din marginea grădinii, unde ochii tată-său nu putea străbate. O dulce mulțumire i-a cuprins întreaga-i ființă, când a văzut neliniştea lui Nițu, care deşi înconjurat de-o lume întreagă din Făgeşti, se părea nedumerit şi nu ştiu cum, n-avea pe buze acel zâmbet ce-atât de bine-i şedea? Privirea ş-o arunca roată, se-nțelege, aşa din întâmplare, ca şi când ar căuta pe cineva. În colea tot Nițu lui Costan, cel pieptos, nalt şi apăsat la mers. Mustăcioara, ce când cu ducerea da să răsară, acum era cum e mai frumoasă. Şi umbletul prin cele țări străine, se vedea a-l fi deşteptat de tot mult, încât a venit mai om, de cum se dusese. Florica dar

[1] incurie = neglijență, neîngrijire (Dic. expl. al lb. rom, Ed. a II-a, Bucureşti, 1996, pag. 484).

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „De ce nu vine?! Ce caută la târg, când singur dorul a putut să-i spună, că trebuie să vină-n ruptul capului? El ar trebui să ştie că ea cu ce dor îl aşteaptă ca să-i spună din rostul ei că nu poate să fie nevasta lui, nici decât nu! De ce dar s-a dus la târg? De ce zăboveşte atât de mult? De ce nu vine odată?! Cu astfel de cugete se frământă Frumoasa – din – Făgeşti, ş-atât era de nedumerită că-şi pierduse ştirea de sine, nu mai ştia de capul ei, dacă mai este încă vie, trăieşte şi se mişcă încă, ori apoi totul este o nălucire! Împăratul îl lasă să se întoarcă la leagănul părinților săi, şi el totuşi să nu vină!"

*

* *

În ziua următoare, pe când mândrul soare da a scăpăta nițel, un flăcău voinic străbate ulița cea mai din Făgeşti. El mână dinapoi opt juncani frumoşi colea de-ți fug ochii de pe ei, apoi îmbuibați şi plini de incuri[1], de nu le-ajunge drumul. E Nițul lui Costan, flăcăul cel voinic, ce tocmai vine acasă din ostăşie. Toți îi ies în cale, toți îl întreabă de sănătate, iar fetele îl privesc cu dragoste şi-l fură cu ochii pe sub genele lor lungi. Chiar Radu, tatăl Florichiişi n-a putut să zică două trei cuvinte ieşite din curata inimă, când l-a văzut trecând pe dinaintea porții sale cu neastâmpărații de juncani.

– „Vrednic băiat!" zice el după ce trecuse Nițu – dar tot nu se poate, am zis odată că nu, şi pe unde iese cuvântul iese şi sufletul.

Singură Florica n-a cutezat să iasă la uliță, dar cu atât mai lung l-a petrecut cu ochii din marginea grădinii, unde ochii tată-său nu putea străbate. O dulce mulțumire i-a cuprins întreaga-i ființă, când a văzut neliniştea lui Nițu, care deşi înconjurat de-o lume întreagă din Făgeşti, se părea nedumerit şi nu ştiu cum, n-avea pe buze acel zâmbet ce-atât de bine-i şedea? Privirea ş-o arunca roată, se-nțelege, aşa din întâmplare, ca şi când ar căuta pe cineva. În colea tot Nițu lui Costan, cel pieptos, nalt şi apăsat la mers. Mustăcioara, ce când cu ducerea da să răsară, acum era cum e mai frumoasă. Şi umbletul prin cele țări străine, se vedea a-l fi deşteptat de tot mult, încât a venit mai om, de cum se dusese. Florica dar

[1] incurie = neglijență, neîngrijire (Dic. expl. al lb. rom, Ed. a II-a, Bucureşti, 1996, pag. 484).

- 176 -

n-a avut de ce să se plângă de mii de ori, cât a fost dus, cu vorba cântecului:

„Bate Doamne Neamțu-n drum,
„C-a luat ce-a fost mai bun!
„Bate Doamne Neamțu-n cale,
„C-a ales, ce-a fost mai mare!
„Bate Doamne Neamțu-n față
„C-a luat făr' de mustață!
„Şi mi-l bate Doamne-n dos
„C-a ales ce-a fost frumos!

Da! Florica n-avea de ce să se plângă. Cine umblă mult, multe vede şi cunoaşte şi dacă e cu temei la judecată, multe învățături trebuitoare poate să-şi câştige. Ş-apoi cine e vrednic într-un loc, e vrednic şi într-altul, alt cum nici că se poate.

* * *

La câteva zile după sosirea lui Nițu, într-o bună dimineață, părintele Pamfilie cheamă pe Radu la sine, chiar la sine acasă. Nici vorbă! Când Părintele zice un cuvânt, în urma încrederii nemărginite de care se bucură, nu s-a aflat încă Făgeştean, care să nu-i dea ascultare, cât zici trei.

Radu dar, îndată ce i se vesteşte că Părintele îl pofteşte, se îmbracă în veşminte curățele, trage călțunii cei de zile mari, îşi netezeşte frumos pletele ce-i bat umeri, se rade şi curăță cum ştie el, apoi luându-şi bățul din păducel făcut, o ia cu paşi cumpătați drept către casa părintelui Pamfilie.

– „Bună dimineața, domnule Părinte!

– „Bine ai venit fiule! Dar şezi nițel pe scaunul cela ca să ne şadă stupii! Am Radule să-ți împărtăşesc nişte vorbe, ce tocmai le privesc. De aceea te-am poftit încoace.

– „Ca totdeauna, voi asculta ş-acum cu firească supunere cuvântul ieşit din rostul sfinției tale şi pe cât mă priveşte l-oi şi urma.

– „Ascultă Radule! Din treaba ta cu Petre-de-lângă-izvor, n-are să fie nimic, dar chiar nimic!

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

n-a avut de ce să se plângă de mii de ori, cât a fost dus, cu vorba cântecului:

„Bate Doamne Neamțu-n drum,
„C-a luat ce-a fost mai bun!
„Bate Doamne Neamțu-n cale,
„C-a ales, ce-a fost mai mare!
„Bate Doamne Neamțu-n față
„C-a luat făr' de mustață!
„Şi mi-l bate Doamne-n dos
„C-a ales ce-a fost frumos!

Da! Florica n-avea de ce să se plângă. Cine umblă mult, multe vede şi cunoaşte şi dacă e cu temei la judecată, multe învățături trebuitoare poate să-şi câştige. Ş-apoi cine e vrednic într-un loc, e vrednic şi într-altul, alt cum nici că se poate.

* * *

La câteva zile după sosirea lui Nițu, într-o bună dimineață, părintele Pamfilie cheamă pe Radu la sine, chiar la sine acasă. Nici vorbă! Când Părintele zice un cuvânt, în urma încrederii nemărginite de care se bucură, nu s-a aflat încă Făgeştean, care să nu-i dea ascultare, cât zici trei.

Radu dar, îndată ce i se vesteşte că Părintele îl pofteşte, se îmbracă în veşminte curățele, trage călțunii cei de zile mari, îşi netezeşte frumos pletele ce-i bat umeri, se rade şi curăță cum ştie el, apoi luându-şi bățul din păducel făcut, o ia cu paşi cumpătați drept către casa părintelui Pamfilie.

– „Bună dimineața, domnule Părinte!

– „Bine ai venit fiule! Dar şezi nițel pe scaunul cela ca să ne şadă stupii! Am Radule să-ți împărtăşesc nişte vorbe, ce tocmai le privesc. De aceea te-am poftit încoace.

– „Ca totdeauna, voi asculta ş-acum cu firească supunere cuvântul ieşit din rostul sfinției tale şi pe cât mă priveşte l-oi şi urma.

– „Ascultă Radule! Din treaba ta cu Petre-de-lângă-izvor, n-are să fie nimic, dar chiar nimic!

- 177 -

– „Mă rog părinte de iertare, şi să nu vă fie cu supărare, dar eu am vorbit cu Petre gură cu gură şi nici că se poate să ne retragem cuvântul dat. Eu am şi pus câte ceva la cale. Tot aşa cred c-a făcut şi Petre, cuscrul meu, mă ţin în drept să-l socotesc de aşa. Doar n-o să mă poarte muierile cea şi ho, după cum le taie capul?! Ce-am hotărât odată noi doi, eu şi cu Petre, aceea a hotărât, şi nici că se poate schimba mai mult. Rog să nu vă fie cu supărare, dar am ţinut să vă descopăr că dincotro bat vânturile!

– „Ia-o mai domol Radule! Vei vedea din cuvântul meu că nu poate să fie nimic din toată treaba…!

– „Vă rog părinte, daţi mai departe, că stau pe jăratic de nedumerit ce-s. ceva e la mijloc, dacă tocmai sfinţia-voastră vorbeşte atât de hotărât!

– „Mă bucur Radule, că dai crezare vorbelor mele. Te încredinţez că nu-ţi vreau decât binele. Despre asta te vei încredinţa deloc

– „Te rog părinte ieşi odată cu vorba afară, c-o piatră de mi s-a pus pe inimă!

– „Ascultă dar! Ştii că domnul învăţător Trifescu are pe Valeria, o fată durdulie, bine crescută şi în vârsta măritişului. Domnul învăţător Trifescu, deşi a ţinut-o prin şcoli, decât s-o dea dup-un orăşean ce trăieşte azi şi are din ce-şi ţinea casa, mâne, poimâine însă, murind el, ori venindu-i asupra capului te miri ce nevoi, se zbate ca peştele pe uscat. O dă mai bucuros după vreun de-al de Sandu lui Petre, care oleacă de carte ştie, ca toţi cei din Făgeşti, se pricepe la omenie şi totodată e cu dare de mână. Tinerii se iubesc foc. Petre şi domnul Trifescu sunt înţeleşi, Gafiţă, ştii nevasta dumitale, a fost la mine şi-a zis cu lacrimile-n ochi, să nu cunun pe Sandu cu Florica odată cu capul. Niţu încă a fost la mine. Are să fie fala satului şi Florica-i este dragă de tot. Sandu a iubit-o pe Florica şi umblă în urma ei. Văzând-o însă atât de rece şi nepăsătoare şi-a luat gândul de la ea. Acum Radule, dragul meu, fă ce te-a învăţa Dumnezeu. Am ţinut să te lămuresc, ca să nu-ţi faci singura copilă ce-o ai, nenorocită pentru viaţă. Ştiţi vorba: „Toate ca toate, dragoste cu sila nu se poate!" Nu ştiu dacă Gafiţa îţi era urâtă precum văd că ţi-e de dragă, nu ştiu, zic de aveai poftă să faci şi să aduni atâtea!

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Mă rog părinte de iertare, şi să nu vă fie cu supărare, dar eu am vorbit cu Petre gură cu gură şi nici că se poate să ne retragem cuvântul dat. Eu am şi pus câte ceva la cale. Tot aşa cred c-a făcut şi Petre, cuscrul meu, mă ţin în drept să-l socotesc de aşa. Doar n-o să mă poarte muierile cea şi ho, după cum le taie capul?! Ce-am hotărât odată noi doi, eu şi cu Petre, aceea a hotărât, şi nici că se poate schimba mai mult. Rog să nu vă fie cu supărare, dar am ţinut să vă descopăr că dincotro bat vânturile!

– „Ia-o mai domol Radule! Vei vedea din cuvântul meu că nu poate să fie nimic din toată treaba…!

– „Vă rog părinte, daţi mai departe, că stau pe jăratic de nedumerit ce-s. ceva e la mijloc, dacă tocmai sfinţia-voastră vorbeşte atât de hotărât!

– „Mă bucur Radule, că dai crezare vorbelor mele. Te încredinţez că nu-ţi vreau decât binele. Despre asta te vei încredinţa deloc

– „Te rog părinte ieşi odată cu vorba afară, c-o piatră de mi s-a pus pe inimă!

– „Ascultă dar! Ştii că domnul învăţător Trifescu are pe Valeria, o fată durdulie, bine crescută şi în vârsta măritişului. Domnul învăţător Trifescu, deşi a ţinut-o prin şcoli, decât s-o dea dup-un orăşean ce trăieşte azi şi are din ce-şi ţinea casa, mâne, poimâine însă, murind el, ori venindu-i asupra capului te miri ce nevoi, se zbate ca peştele pe uscat. O dă mai bucuros după vreun de-al de Sandu lui Petre, care oleacă de carte ştie, ca toţi cei din Făgeşti, se pricepe la omenie şi totodată e cu dare de mână. Tinerii se iubesc foc. Petre şi domnul Trifescu sunt înţeleşi, Gafiţă, ştii nevasta dumitale, a fost la mine şi-a zis cu lacrimile-n ochi, să nu cunun pe Sandu cu Florica odată cu capul. Niţu încă a fost la mine. Are să fie fala satului şi Florica-i este dragă de tot. Sandu a iubit-o pe Florica şi umblă în urma ei. Văzând-o însă atât de rece şi nepăsătoare şi-a luat gândul de la ea. Acum Radule, dragul meu, fă ce te-a învăţa Dumnezeu. Am ţinut să te lămuresc, ca să nu-ţi faci singura copilă ce-o ai, nenorocită pentru viaţă. Ştiţi vorba: „Toate ca toate, dragoste cu sila nu se poate!" Nu ştiu dacă Gafiţa îţi era urâtă precum văd că ţi-e de dragă, nu ştiu, zic de aveai poftă să faci şi să aduni atâtea!

- 178 -

– „Domnule părinte! Cinstit să fii înaintea lui Dumnezeu, precum eşti înaintea noastră, că bun suflet poţi fi! Dacă aşa făină se macină la moară, apoi drept să-ţi spun nu-s mai Radu, cel de adineauri. Să fie pe voia Florichii! Şi eu cu Gafiţa mea Dumnezeu să mi-o ţină, tot din dragoste m-am luat, şi ce mai traiu am dus mămucă! Să mor azi şi rău nu mi-ar părea, că de fericire am avut parte. Parcă-mi văd muierile, când vor auzi, că-s de partea lor, ce voie bună o să-mi facă! Cu deosebire Florica are să-şi iasă din piele. Încolea mi-i şi dragă ca sufletul din mine, că-mi este singura copilă.

– „Binecuvântat să fii Radule, de un Păstoriu ce v-a iubit cu tot focul inimii sale şi viaţa şi-a cheltuit-o spre binele şi înflorirea neamului. Când mă uit înapoi pe lângă cale, ce-am străbătut în astă lume, mă podidesc adesea lacrimile. Mi-aduc aminte cât de bine i-ar sta acestui neam al nostru, când ar face toţi cât am făcut noi Făgeştenii.

– „Ca un semn de iubire din parte-vă, faceţi-mi cinstea ca amândouă logodnele să se întâmple la casa mea şi încă una dată. Te rog Radule! Nu mă uit la puţina cheltuială ce s-a face, că am de la Dumnezeu şi-n groapă cu mine nu le-oi duce. Nu ştiu de ce, dar mă simt tare fericit, când văd întemeindu-se astfel de legături, ce vor fi spre mulţămirea noastră a tuturor, de tineri nici nu mai vorbesc!

– „Să fie! O zic Părinte din toată inima!

*

* *

Florica a rămas tot frumoasă, harnică, curăţică şi plină de viaţă. Pe lângă vechiul ei nume de „*Frumoasa din Făgeşti*”, pe care i-l dau şi azi Făgeştenii din toată inima – şi cum să nu, când ea cugeţi că tot întinereşte, deşi e mamă a-lor doi îngeraşi de copilaşi, pe care-i desmeardă, mă rog, Radu şi Gafiţă, cât e ziulica de mare – pe lângă numele ei vechi Florica, dă a-şi agonisi altul nou. Ici, colea, auzi lumea numind-o „*Frumoasa Niţului*”. Ea nu se supără, din contră-i cade bine, pentru că traiul ei cu Niţu, nu l-ar da pe lumea toată.

Dacă e mulţumit tot astfel şi Niţu, ne-o spun ei, Făgeştenii, care de când are el pe Florica drept nevastă, cântând l-am auzit adeseori, dar totdeauna aceleaşi cuvinte.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

– „Domnule părinte! Cinstit să fii înaintea lui Dumnezeu, precum eşti înaintea noastră, că bun suflet poţi fi! Dacă aşa făină se macină la moară, apoi drept să-ţi spun nu-s mai Radu, cel de adineauri. Să fie pe voia Florichii! Şi eu cu Gafiţa mea Dumnezeu să mi-o ţină, tot din dragoste m-am luat, şi ce mai traiu am dus mămucă! Să mor azi şi rău nu mi-ar părea, că de fericire am avut parte. Parcă-mi văd muierile, când vor auzi, că-s de partea lor, ce voie bună o să-mi facă! Cu deosebire Florica are să-şi iasă din piele. Încolea mi-i şi dragă ca sufletul din mine, că-mi este singura copilă.

– „Binecuvântat să fii Radule, de un Păstoriu ce v-a iubit cu tot focul inimii sale şi viaţa şi-a cheltuit-o spre binele şi înflorirea neamului. Când mă uit înapoi pe lângă cale, ce-am străbătut în astă lume, mă podidesc adesea lacrimile. Mi-aduc aminte cât de bine i-ar sta acestui neam al nostru, când ar face toţi cât am făcut noi Făgeştenii.

– „Ca un semn de iubire din parte-vă, faceţi-mi cinstea ca amândouă logodnele să se întâmple la casa mea şi încă una dată. Te rog Radule! Nu mă uit la puţina cheltuială ce s-a face, că am de la Dumnezeu şi-n groapă cu mine nu le-oi duce. Nu ştiu de ce, dar mă simt tare fericit, când văd întemeindu-se astfel de legături, ce vor fi spre mulţămirea noastră a tuturor, de tineri nici nu mai vorbesc!

– „Să fie! O zic Părinte din toată inima!

*

* *

Florica a rămas tot frumoasă, harnică, curăţică şi plină de viaţă. Pe lângă vechiul ei nume de „*Frumoasa din Făgeşti*”, pe care i-l dau şi azi Făgeştenii din toată inima – şi cum să nu, când ea cugeţi că tot întinereşte, deşi e mamă a-lor doi îngeraşi de copilaşi, pe care-i desmeardă, mă rog, Radu şi Gafiţă, cât e ziulica de mare – pe lângă numele ei vechi Florica, dă a-şi agonisi altul nou. Ici, colea, auzi lumea numind-o „*Frumoasa Niţului*”. Ea nu se supără, din contră-i cade bine, pentru că traiul ei cu Niţu, nu l-ar da pe lumea toată.

Dacă e mulţumit tot astfel şi Niţu, ne-o spun ei, Făgeştenii, care de când are el pe Florica drept nevastă, cântând l-am auzit adeseori, dar totdeauna aceleaşi cuvinte.

- 179 -

„Socru nu mi-a dat muiere,
„Făr mi-a dat fagur de miere;
„Socru nu mi-a dat nevastă,
„Că mi-a dat floare-n fereastră.
„Când vântul suflă din jos
„Umple-mi casa de miros;
„Şi când vântul suflă-n faţă,
„Umple-mi casa cu dulceaţă.

Va rămânea îndelungat în aducerea aminte a Făgeştenilor „*Cântecul Nițului*” precum şi traiul vieții lui plăcut ca o zi de Maiu.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

„Socru nu mi-a dat muiere,
„Făr mi-a dat fagur de miere;
„Socru nu mi-a dat nevastă,
„Că mi-a dat floare-n fereastră.
„Când vântul suflă din jos
„Umple-mi casa de miros;
„Şi când vântul suflă-n faţă,
„Umple-mi casa cu dulceaţă.

Va rămânea îndelungat în aducerea aminte a Făgeştenilor „*Cântecul Nițului*” precum şi traiul vieții lui plăcut ca o zi de Maiu.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 180 -

20. Voinic din tei[1]

– Poveste –

Era odată un om lucrător,
Ce ara pe după cuptor,
C-o lingură de cositor,
C-o lingură cu coada ruptă,
Să şad-aici care m-ascultă!

Mai era şi alt om lucrător,
Ce ara pe după cuptor,
C-o lingură de cositor,
C-o lingură cu coada ruptă,
Să ias-afară care n-ascultă!

Acum, după ce vă cam spusei cam la câte ceasuri e, să ne apucăm de lucru, că vorba ceea: „Vremea tace şi trece”. Într-o țară, nu v-o pot spune şi chiar dacă v-aş spune-o, încă nu veți merge pe-acolo, destul că era un bărbat şi o muiere. Cine ştie ce le-a trăsnit lor prin cap, ce nu, că ei nu şi-au făcut casă în sat, cum şi le fac alți botezați, ci tocmai în dricul unui codru des, ce se întindea în toate părțile, cât vezi cu doi ochi. S-a întâmplat de tocmai pe dinaintea căsuței lor curgea un pârâiaş mic. Şi lucru necurat, că altceva nu putea să fie pe locurile acelea!

Lemnele din sus de căsuța oamenilor noştri erau toate sucite şi îngujbite în toate părțile, de să fi stat în creştet şi nu puteai găsi un lemn drept cât să-ți faci un resteu în jug. Şi apa din părăul acela?! Gândeai că e făcătură.

De când s-a pomenit, n-a văzut-o nimeni limpede şi aceasta cât ținea părăul din sus de casă. Să nu uitați, că apa din jos de căsuță era limpede ca roua, iar copacii unul mai drept ca celălalt. În toate părțile acestea-ți era mai mare drag să umbli.

[1] Din revista „Familia”, Oradea-Mare, Nr. 1, 2/14 ianuarie 1883, pag. 2-4.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

20. Voinic din tei[1]

– Poveste –

Era odată un om lucrător,
Ce ara pe după cuptor,
C-o lingură de cositor,
C-o lingură cu coada ruptă,
Să şad-aici care m-ascultă!

Mai era şi alt om lucrător,
Ce ara pe după cuptor,
C-o lingură de cositor,
C-o lingură cu coada ruptă,
Să ias-afară care n-ascultă!

Acum, după ce vă cam spusei cam la câte ceasuri e, să ne apucăm de lucru, că vorba ceea: „Vremea tace şi trece”. Într-o țară, nu v-o pot spune şi chiar dacă v-aş spune-o, încă nu veți merge pe-acolo, destul că era un bărbat şi o muiere. Cine ştie ce le-a trăsnit lor prin cap, ce nu, că ei nu şi-au făcut casă în sat, cum şi le fac alți botezați, ci tocmai în dricul unui codru des, ce se întindea în toate părțile, cât vezi cu doi ochi. S-a întâmplat de tocmai pe dinaintea căsuței lor curgea un pârâiaş mic. Şi lucru necurat, că altceva nu putea să fie pe locurile acelea!

Lemnele din sus de căsuța oamenilor noştri erau toate sucite şi îngujbite în toate părțile, de să fi stat în creştet şi nu puteai găsi un lemn drept cât să-ți faci un resteu în jug. Şi apa din părăul acela?! Gândeai că e făcătură.

De când s-a pomenit, n-a văzut-o nimeni limpede şi aceasta cât ținea părăul din sus de casă. Să nu uitați, că apa din jos de căsuță era limpede ca roua, iar copacii unul mai drept ca celălalt. În toate părțile acestea-ți era mai mare drag să umbli.

[1] Din revista „Familia”, Oradea-Mare, Nr. 1, 2/14 ianuarie 1883, pag. 2-4.

- 181 -

Trecuseră, nu zic mult, cincizeci de ani de când bărbatul şi muierea de care ne este vorba, se hotărâseră a petrece împreună toate necazurile acestei vieţi şi copii ca-n palmă!

Cine ştie ce-i copilul la casa omului, nu se va mira dacă voi spune că tocmai din astă pricină erau necăjiţi de multe ori, nu mai ştiau dacă se plăteşte să mai lucreze şi să mai câştige câte ceva, ce-a dat Dumnezeu!

Într-o zi, bărbatul, fără a mai zice ceva către muiere, ia securea şi hai la pădure. Dar precum avusei cinstea a vă spune, pădurea mai că le intra în casă de departe ce era şi aşa şi el, cât ai dat o dată cu amnarul, şi era prin cel codru. Se vede c-avea el ce avea la inimă, că fără a pierde vremea se pune şi ciopleşte din teiul, cei lui i s-a mai părut, un copil colea ca toţi copiii. Cum soseşte cu el acasă, îi face un leagăn şi-l culcă. Peste noapte, minunea minunilor! Copilul plângea, de nu mai era chip să-ţi poţi închide ochii de gura lui. Biata muiere acum se scoală şi-l mai ogoaie, dându-i să sugă. Aşa se petreceau lucrurile pe vremurile acelea!

Cât a fost drăguţa de noapte, ei n-au mai aţipit deloc, de bucurie că acum au şi ei bucurie la casă. Dimineaţa iară, s-au sculat cu noaptea în cap şi nu se mai săturau privindu-l cât era de bine făcut, ştii, ca-n tipar, nu altceva.

Şi cu crescutul încă gândeai că nu-i a bună, aşa se înălţa. Într-o zi creştea cât altul în două, într-o săptămână ca într-o lună. Şi nu trecu tocmai mult şi iată-l că-i june. Dar apoi ce fel de fecior a ieşit din el! Ştiţi dumneavoastră povestea cântecului:

Că la pas e păunaş,
La obraji bulgăr de caş,
Ochii lui ca murele,
Buzele ca frunzele:
Genele ca penele.
Sprâncenele-i umblă-n vânt,
Ochii te bagă-n mormânt.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Trecuseră, nu zic mult, cincizeci de ani de când bărbatul şi muierea de care ne este vorba, se hotărâseră a petrece împreună toate necazurile acestei vieţi şi copii ca-n palmă!

Cine ştie ce-i copilul la casa omului, nu se va mira dacă voi spune că tocmai din astă pricină erau necăjiţi de multe ori, nu mai ştiau dacă se plăteşte să mai lucreze şi să mai câştige câte ceva, ce-a dat Dumnezeu!

Într-o zi, bărbatul, fără a mai zice ceva către muiere, ia securea şi hai la pădure. Dar precum avusei cinstea a vă spune, pădurea mai că le intra în casă de departe ce era şi aşa şi el, cât ai dat o dată cu amnarul, şi era prin cel codru. Se vede c-avea el ce avea la inimă, că fără a pierde vremea se pune şi ciopleşte din teiul, cei lui i s-a mai părut, un copil colea ca toţi copiii. Cum soseşte cu el acasă, îi face un leagăn şi-l culcă. Peste noapte, minunea minunilor! Copilul plângea, de nu mai era chip să-ţi poţi închide ochii de gura lui. Biata muiere acum se scoală şi-l mai ogoaie, dându-i să sugă. Aşa se petreceau lucrurile pe vremurile acelea!

Cât a fost drăguţa de noapte, ei n-au mai aţipit deloc, de bucurie că acum au şi ei bucurie la casă. Dimineaţa iară, s-au sculat cu noaptea în cap şi nu se mai săturau privindu-l cât era de bine făcut, ştii, ca-n tipar, nu altceva.

Şi cu crescutul încă gândeai că nu-i a bună, aşa se înălţa. Într-o zi creştea cât altul în două, într-o săptămână ca într-o lună. Şi nu trecu tocmai mult şi iată-l că-i june. Dar apoi ce fel de fecior a ieşit din el! Ştiţi dumneavoastră povestea cântecului:

Că la pas e păunaş,
La obraji bulgăr de caş,
Ochii lui ca murele,
Buzele ca frunzele:
Genele ca penele.
Sprâncenele-i umblă-n vânt,
Ochii te bagă-n mormânt.

Da, aşa era *Voinic din tei,* căci despre el ne e vorba, şi pe mine nu ştiu ce mă furară gândurile de tocmai asta era cât pe-aci s-o uit a v-o spune. Pentru asta însă cred că nu vă supăraţi, că înainte este încă multă şi frumoasă, şi cine-ascultă multe-a învăţa, cine-a durmi, bine-a hodini.

Într-o zi ce se socoteşte el, Voinic din tei, ce nu se socoteşte, că numai se roagă de tată-său să-i facă la faur o secure din cele mai zdravene.

Lucrează şi faurul şi tatăl lui Voinic din tei, zi de vară până-n seară, şi scot la cale o secure de ţi se punea-n spate când te uitai la ea.

Dar să nu credeţi că lui Voinic din tei i-a plăcut securea! Ferească Dumnezeu! Asta-i o jucărie pentru copii, zise el, când i-o aduse tată-său acasă; o să mă duc eu cu capul meu, că doar eu ştiu mai bine ce-mi trebuie.

Merse la faur şi adunară tot fierul ce-l avea acesta, dar de unde să ajungă nici măcar pentru muche. Ei vor fi ştiind din câte locuri au mai strâns până ce-au făcut rost de nouăzeci şi nouă de măji de fier. Au bătut ei fierul cum au ştiut mai bine, şi iată că fac o secure cum n-a mai fost alta de când lumea. În sfârşit, ca să nu-şi piardă vremea numai iac-aşa făcând nimica, îşi bagă degetul cel mic prin muchea securii şi pe-aici ţi-i drumul către casă.

– Dar, tată! zice Voinic din tei, într-altă zi – ia ţipă-te până-n cea pădure şi fă o toporişte la securea asta, că doar la atâta te-i pricepe şi mata.

La tată-său i se puse nu ştiu ce la inimă, văzându-şi copilul atât de puternic. Fără a mai face multă vorbă, se duse în pădurea cea din jos şi-i croieşte o toporişte atât de grozavă, că de-abia o putea duce de-a umărul.

Dar gândeai că-i lucrul dracului! Toporiştea nu era de treabă. Intra, mă rog, de-a curmezişul prin muchea securii.

Iar se duce Voinic din tei cu capul lui, c-apoi ştia el că ce-a fi. Nu umblă tocmai mult şi dă de un copac din cei mai zdraveni. Nu pierde vremea, fără îl umflă din pământ, cu rădăcini şi cu ţelină cu tot, de te lua groaza când vedeai groapa ce s-a făcut. Se ia cu el către casă şi-i

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Da, aşa era *Voinic din tei,* căci despre el ne e vorba, şi pe mine nu ştiu ce mă furară gândurile de tocmai asta era cât pe-aci s-o uit a v-o spune. Pentru asta însă cred că nu vă supăraţi, că înainte este încă multă şi frumoasă, şi cine-ascultă multe-a învăţa, cine-a durmi, bine-a hodini.

Într-o zi ce se socoteşte el, Voinic din tei, ce nu se socoteşte, că numai se roagă de tată-său să-i facă la faur o secure din cele mai zdravene.

Lucrează şi faurul şi tatăl lui Voinic din tei, zi de vară până-n seară, şi scot la cale o secure de ţi se punea-n spate când te uitai la ea.

Dar să nu credeţi că lui Voinic din tei i-a plăcut securea! Ferească Dumnezeu! Asta-i o jucărie pentru copii, zise el, când i-o aduse tată-său acasă; o să mă duc eu cu capul meu, că doar eu ştiu mai bine ce-mi trebuie.

Merse la faur şi adunară tot fierul ce-l avea acesta, dar de unde să ajungă nici măcar pentru muche. Ei vor fi ştiind din câte locuri au mai strâns până ce-au făcut rost de nouăzeci şi nouă de măji de fier. Au bătut ei fierul cum au ştiut mai bine, şi iată că fac o secure cum n-a mai fost alta de când lumea. În sfârşit, ca să nu-şi piardă vremea numai iac-aşa făcând nimica, îşi bagă degetul cel mic prin muchea securii şi pe-aici ţi-i drumul către casă.

– Dar, tată! zice Voinic din tei, într-altă zi – ia ţipă-te până-n cea pădure şi fă o toporişte la securea asta, că doar la atâta te-i pricepe şi mata.

La tată-său i se puse nu ştiu ce la inimă, văzându-şi copilul atât de puternic. Fără a mai face multă vorbă, se duse în pădurea cea din jos şi-i croieşte o toporişte atât de grozavă, că de-abia o putea duce de-a umărul.

Dar gândeai că-i lucrul dracului! Toporiştea nu era de treabă. Intra, mă rog, de-a curmezişul prin muchea securii.

Iar se duce Voinic din tei cu capul lui, c-apoi ştia el că ce-a fi. Nu umblă tocmai mult şi dă de un copac din cei mai zdraveni. Nu pierde vremea, fără îl umflă din pământ, cu rădăcini şi cu ţelină cu tot, de te lua groaza când vedeai groapa ce s-a făcut. Se ia cu el către casă şi-i

mai taie el câte-o rădăcină, două, ce nu se potriveau, mai şi câteva crengi, şi-apoi înţepeneşte întreg copacul în muchia securii.

– Să ştiţi, mamă şi tată, că mie mi-a venit dorul de-a umbla lume mai multă, ca să văd ce fel de neamuri mai trăiesc pe sub cer şi ce limbi grăiesc. Să rămâneţi cu Dumnezeu, că eu plec.

Au încercat ei, părinţii, în fel şi chip, şi întru totul, numai doară-l vor face să se lase de gândurile lui, dar toate în zadar. Voinic din tei îşi aşează ceva merinde în traistă, îşi ia securea şi la drum copile!

S-a dus el cât s-a dus, multă lume şi împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că povestea înainte este multă şi frumoasă, s-ascultaţi şi domnia voastră! Cine-ascultă, multe-a învăţa; cine-a durmi, bine-a hodini. De la o vreme, cum mergea el prin cel codru des, dă cu ochii de Sfarmă-peatră. Acesta măcina la stânci, munţi şi bolovani numai aşa, cu mâna goală.

– Bine că te-am aflat, zice Voinic din tei. Tu eşti cel ce de-atâta amar de vreme tulburi apa cu meşteşugul tău? Din părăul ăsta, neam de neamul meu n-a putut să bea apă limpede, şi numai din pricina ta. Mai mult să ştiu că n-are să-ţi cânte cucul. La trântă să ne luăm, în paloş să ne tăiem, că altă scăpare nu-i.

– Ba, că-i păcat de Dumnezeu să piară careva dintre noi – răspunse Sfarmă-peatră – fără mai bine să ne luăm *fraţi de cruce* şi la bine şi la rău.

Voinic din tei se-nvoi şi se luară acum împreună şi se duseră până ce dădură de Strâmbă-lemne. Acesta, unde vedea lemnul strâmb îl îndrepta, unde-l vedea drept îl strâmba.

– Bine că te-am aflat, zice Voinic din tei. Tu eşti cel care nu laşi copacii să crească aşa precum i-a lăsat Dumnezeu, fără-i chinuieşti în tot chipul prin suciturile tale? Să ştii că ţi-ai dat de om. La trântă să ne luăm, în paloş să ne tăiem, că altă scăpare nu-i.

– Ba, că-i păcat de Dumnezeu să piară careva dintre noi, fără hai mai bine să ne legăm fraţi de cruce şi la bine şi la rău.

Voinic din tei se-nvoi şi se luară acum tustrei fraţi de cruce şi se duseră multă lume şi împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie. De la o vreme iată-i că dau peste curţile zmeului.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

mai taie el câte-o rădăcină, două, ce nu se potriveau, mai şi câteva crengi, şi-apoi înţepeneşte întreg copacul în muchia securii.

– Să ştiţi, mamă şi tată, că mie mi-a venit dorul de-a umbla lume mai multă, ca să văd ce fel de neamuri mai trăiesc pe sub cer şi ce limbi grăiesc. Să rămâneţi cu Dumnezeu, că eu plec.

Au încercat ei, părinţii, în fel şi chip, şi întru totul, numai doară-l vor face să se lase de gândurile lui, dar toate în zadar. Voinic din tei îşi aşează ceva merinde în traistă, îşi ia securea şi la drum copile!

S-a dus el cât s-a dus, multă lume şi împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că povestea înainte este multă şi frumoasă, s-ascultaţi şi domnia voastră! Cine-ascultă, multe-a învăţa; cine-a durmi, bine-a hodini. De la o vreme, cum mergea el prin cel codru des, dă cu ochii de Sfarmă-peatră. Acesta măcina la stânci, munţi şi bolovani numai aşa, cu mâna goală.

– Bine că te-am aflat, zice Voinic din tei. Tu eşti cel ce de-atâta amar de vreme tulburi apa cu meşteşugul tău? Din părăul ăsta, neam de neamul meu n-a putut să bea apă limpede, şi numai din pricina ta. Mai mult să ştiu că n-are să-ţi cânte cucul. La trântă să ne luăm, în paloş să ne tăiem, că altă scăpare nu-i.

– Ba, că-i păcat de Dumnezeu să piară careva dintre noi – răspunse Sfarmă-peatră – fără mai bine să ne luăm *fraţi de cruce* şi la bine şi la rău.

Voinic din tei se-nvoi şi se luară acum împreună şi se duseră până ce dădură de Strâmbă-lemne. Acesta, unde vedea lemnul strâmb îl îndrepta, unde-l vedea drept îl strâmba.

– Bine că te-am aflat, zice Voinic din tei. Tu eşti cel care nu laşi copacii să crească aşa precum i-a lăsat Dumnezeu, fără-i chinuieşti în tot chipul prin suciturile tale? Să ştii că ţi-ai dat de om. La trântă să ne luăm, în paloş să ne tăiem, că altă scăpare nu-i.

– Ba, că-i păcat de Dumnezeu să piară careva dintre noi, fără hai mai bine să ne legăm fraţi de cruce şi la bine şi la rău.

Voinic din tei se-nvoi şi se luară acum tustrei fraţi de cruce şi se duseră multă lume şi împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie. De la o vreme iată-i că dau peste curţile zmeului.

- 184 -

Zmeul era dus cine ştie încotro, şi acasă, de păzitor, lăsă o cățea cu dinții numai de fier şi cu măsele de oțel. Cățeaua avea porunca să nu sufere pe nimeni să intre în cele curți, iar pe când s-a întoarce zmeul să-l aştepte cu feluri şi feluri de mâncări potrivite, cum e mai bine, nici prea reci şi nici prea fierbinți. Ca să ştie cățeaua când venea, zmeul trimitea buzduganul lui înainte, cale de un ceas şi mai bine, după cum se întâmpla. Şi buzduganul bătea de trei ori în poartă, apoi se punea în cui la locul său.

Cum sosesc cei trei frați de cruce la curțile zmeului, nici una, nici două, fără intră-nlăuntru ca la ei acasă. Cățeaua poate că s-a cam priceput, că ce fel de oameni vor fi aceştia, că deloc nu i-a lătrat. După ce-şi pun ei câte ceva, ce aveau, în rânduială, Voinic din tei zice că nu-i bine să şadă numai aşa pe casa omului, fără să mai dea şi ei în ziua lucrului, iar unul să rămână să le gătească ceva pentru gură, pe când s-ar întoarce de unde aveau de gând să se ducă. Se învoiră ca de astă dată să rămână Sfarmă-peatră.

De s-ar fi depărtat Voinic din tei şi cu Strâmbă-lemne cale de o jumătate de ceas cu talpa şi iată că buzduganul zmeului şi bate-n poartă şi-apoi vine şi se aşează în cui. Sfarmă-peatră, simțindu-se în puteri, nu pierde vremea, fără ia buzduganul şi mi ți-l aruncă departe, de a trecut peste zmeu. Se pune zmeul şi-şi ia buzduganul, apoi merge liniştit către casă, căci de! ceva lucru mare ştia el că nu poate să fie.

Când colo, dă de Sfarmă-peatră.

– Ce vânturi te-abat pe-aici, străinule, şi cum ai îndrăznit tu, om slab ce te găseşti, să faci unele ca acestea în curțile mele?, zice zmeul.

– Ce curțile tale? Au fost numai, căci de azi înainte vor fi ale mele şi ale fraților mei de cruce, încreastă-ți-o asta bine zmeule, nu care cumva să uiți.

În sfârşit, au mai zis ei din gură şi unul şi altul, vorba ceea: „Laudă-te gură, că iată pumnul", până ce zmeul spune verde lui Sfarmă-peatră, că azi la amiază are să mănânce zeamă fierbinte şi carne pisată de pe spatele lui.

Mult tocmai nu zăbovi, căci mâncărurile erau gata, fără îndată prinde pe Sfarmă-peatră de ceafă, îl pleacă frumuşel înainte şi-i apucă capul aşa între genunchi, de-ți venea a crede că nu-i el, cel ce sfărma

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Zmeul era dus cine ştie încotro, şi acasă, de păzitor, lăsă o cățea cu dinții numai de fier şi cu măsele de oțel. Cățeaua avea porunca să nu sufere pe nimeni să intre în cele curți, iar pe când s-a întoarce zmeul să-l aştepte cu feluri şi feluri de mâncări potrivite, cum e mai bine, nici prea reci şi nici prea fierbinți. Ca să ştie cățeaua când venea, zmeul trimitea buzduganul lui înainte, cale de un ceas şi mai bine, după cum se întâmpla. Şi buzduganul bătea de trei ori în poartă, apoi se punea în cui la locul său.

Cum sosesc cei trei frați de cruce la curțile zmeului, nici una, nici două, fără intră-nlăuntru ca la ei acasă. Cățeaua poate că s-a cam priceput, că ce fel de oameni vor fi aceştia, că deloc nu i-a lătrat. După ce-şi pun ei câte ceva, ce aveau, în rânduială, Voinic din tei zice că nu-i bine să şadă numai aşa pe casa omului, fără să mai dea şi ei în ziua lucrului, iar unul să rămână să le gătească ceva pentru gură, pe când s-ar întoarce de unde aveau de gând să se ducă. Se învoiră ca de astă dată să rămână Sfarmă-peatră.

De s-ar fi depărtat Voinic din tei şi cu Strâmbă-lemne cale de o jumătate de ceas cu talpa şi iată că buzduganul zmeului şi bate-n poartă şi-apoi vine şi se aşează în cui. Sfarmă-peatră, simțindu-se în puteri, nu pierde vremea, fără ia buzduganul şi mi ți-l aruncă departe, de a trecut peste zmeu. Se pune zmeul şi-şi ia buzduganul, apoi merge liniştit către casă, căci de! ceva lucru mare ştia el că nu poate să fie.

Când colo, dă de Sfarmă-peatră.

– Ce vânturi te-abat pe-aici, străinule, şi cum ai îndrăznit tu, om slab ce te găseşti, să faci unele ca acestea în curțile mele?, zice zmeul.

– Ce curțile tale? Au fost numai, căci de azi înainte vor fi ale mele şi ale fraților mei de cruce, încreastă-ți-o asta bine zmeule, nu care cumva să uiți.

În sfârşit, au mai zis ei din gură şi unul şi altul, vorba ceea: „Laudă-te gură, că iată pumnul", până ce zmeul spune verde lui Sfarmă-peatră, că azi la amiază are să mănânce zeamă fierbinte şi carne pisată de pe spatele lui.

Mult tocmai nu zăbovi, căci mâncărurile erau gata, fără îndată prinde pe Sfarmă-peatră de ceafă, îl pleacă frumuşel înainte şi-i apucă capul aşa între genunchi, de-ți venea a crede că nu-i el, cel ce sfărma

- 185 -

stâncile acelea uriaşe numai iac-aşa. Se vede că cu zmeul acela nu era lucru tocmai curat, de avea el atâta amar de putere. Acum se pune de soarbe la zeamă fierbinte de pe spatele lui Sfarmă-peatră şi-şi piseză şi carne cu un bălătruc[1] din cele sănătoase şi mănâncă el, zmeul, până când a crezut că-i destul. După ce s-a împăcat zmeul cu foalele cum se cade, s-a dus iar în treaba-şi, lăsând pe Sfarmă-peatră cu spatele opărite şi bătucite ca-n clacă.

Nu mult după aceasta sosesc şi Voinic din tei cu Strâmbă-lemne şi se supărară amarnic pe Sfarmă-peatră, pentru că acesta gătise, aşa-n pripă, nişte mâncări atât de rele, că nu era chip să le mănânci. Era cât pe-aci să-l scarmene aşa din prietenie. Abia după ce Sfarmă-peatră le-a povestit de-a fir a păr cele pățite cu zmeul şi le arătă şi spatele sale chinuite, s-au mai domolit oamenii noştri. Sfarmă-peatră le mărturisi că, zău, el nu mai rămâne să fiarbă nimic, întâmple-se orice cu capul lui. Veni dar rândul lui Strâmbă-lemne.

Lui Strâmbă-lemne însă i-a umblat tot aşa de bine ca şi lui Sfarmă-peatră şi-apoi mâncărurile lui, să fi fost rupt de foame şi nu erai în stare să îmbuci din ele de trei ori măcar.

– Acum o să rămân eu, zice Voinic din tei, că cu voi nu poate omul s-o scoată la capăt nici într-un fel.

Vine el, zmeul, la amiază acasă şi se poartă colea țanțoş, de gândeai că are să soarbă pe Voinic din tei într-o lingură de apă; ştiți vorba ceea. Nu-i vorbă, zmeul încă era tare, de nu ştiu cine ar fi îndrăznit să-şi facă sâmbră cu el, dar Voinic din tei îşi făcea de cap cu puterile lui. Şi buzduganul zmeului încă l-a zvârlit la amiază, ştiți dumneavoastră când a venit să dea de ştire căţeaua, că acuşi e aici zmeul, încât nici azi n-a mai picat din văzduh. Dar, să nu lungesc vorba, că doar nu-s muiere, fără să vă spun scurt şi la înțeles, că de pe spinarea lui Voinic din tei n-a mai mâncat zmeul zeamă fierbinte, nici carne pisată.

Când a dat zmeul să prindă pe Voinic din tei de ceafă, cum făcuse cu tovarăşii lui, se pomeneşte că acesta, Voinic din tei, îşi încleştă bine

[1] bălătruc = piatră rotundă cu care se „face" sarea pe lespede; o piatră globuroasă (D.L.R., Tom I, Partea, Bucureşti, 1913, pag.450)

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

stâncile acelea uriaşe numai iac-aşa. Se vede că cu zmeul acela nu era lucru tocmai curat, de avea el atâta amar de putere. Acum se pune de soarbe la zeamă fierbinte de pe spatele lui Sfarmă-peatră şi-şi piseză şi carne cu un bălătruc[1] din cele sănătoase şi mănâncă el, zmeul, până când a crezut că-i destul. După ce s-a împăcat zmeul cu foalele cum se cade, s-a dus iar în treaba-şi, lăsând pe Sfarmă-peatră cu spatele opărite şi bătucite ca-n clacă.

Nu mult după aceasta sosesc şi Voinic din tei cu Strâmbă-lemne şi se supărară amarnic pe Sfarmă-peatră, pentru că acesta gătise, aşa-n pripă, nişte mâncări atât de rele, că nu era chip să le mănânci. Era cât pe-aci să-l scarmene aşa din prietenie. Abia după ce Sfarmă-peatră le-a povestit de-a fir a păr cele pățite cu zmeul şi le arătă şi spatele sale chinuite, s-au mai domolit oamenii noştri. Sfarmă-peatră le mărturisi că, zău, el nu mai rămâne să fiarbă nimic, întâmple-se orice cu capul lui. Veni dar rândul lui Strâmbă-lemne.

Lui Strâmbă-lemne însă i-a umblat tot aşa de bine ca şi lui Sfarmă-peatră şi-apoi mâncărurile lui, să fi fost rupt de foame şi nu erai în stare să îmbuci din ele de trei ori măcar.

– Acum o să rămân eu, zice Voinic din tei, că cu voi nu poate omul s-o scoată la capăt nici într-un fel.

Vine el, zmeul, la amiază acasă şi se poartă colea țanțoş, de gândeai că are să soarbă pe Voinic din tei într-o lingură de apă; ştiți vorba ceea. Nu-i vorbă, zmeul încă era tare, de nu ştiu cine ar fi îndrăznit să-şi facă sâmbră cu el, dar Voinic din tei îşi făcea de cap cu puterile lui. Şi buzduganul zmeului încă l-a zvârlit la amiază, ştiți dumneavoastră când a venit să dea de ştire căţeaua, că acuşi e aici zmeul, încât nici azi n-a mai picat din văzduh. Dar, să nu lungesc vorba, că doar nu-s muiere, fără să vă spun scurt şi la înțeles, că de pe spinarea lui Voinic din tei n-a mai mâncat zmeul zeamă fierbinte, nici carne pisată.

Când a dat zmeul să prindă pe Voinic din tei de ceafă, cum făcuse cu tovarăşii lui, se pomeneşte că acesta, Voinic din tei, îşi încleştă bine

[1] bălătruc = piatră rotundă cu care se „face" sarea pe lespede; o piatră globuroasă (D.L.R., Tom I, Partea, Bucureşti, 1913, pag.450)

- 186 -

mâinile pe la spatele zmeului, şi-l strânge odată bine de-i pârâiră oasele în el ca nişte smicele uscate, când le stropşeşti cu piciorul. Încât din partea zmeului, vorba ceea: „Lasă-l, mă! L-aş lăsa, dar nu mă lasă el!”. S-apucară dar de trântă. Cum se smuceşte zmeul, cum nu se smuceşte, nu vă pot spune, că-i cam mult de-atunci, destul că aşa împlântă de bine pe Voinic din tei, de acesta se băgă în pământ până-n genunchi. Voinic din tei nu-i rămâne dator, fără aşa dă odată de tare cu zmeul de pământ, de acesta s-a afundat până-n brâu. Dar zmeul tot al dracului! Cine ştie cum apucă el, aşa fără de veste pe Voinic din tei, şi-l trânteşte odată, de până-n subsiori s-a băgat prin pământ. Voinic din tei te miri ce pățea dacă nu se cătrănea din pricină că zmeul umblase cu minciuna! Acum să vezi! Suceşte odată pe zmeu spre stânga, îl suceşte spre dreapta şi-aşa mi ți-l împlântă odată, cum împlânți parul, de numai capul îi mai rămase afară din pământ. Apoi îi reteză capul, ca la un pui de găină.

Acum se puse şi cercetă după toate comorile zmeului. Când colo, ce să-ți vadă ochii? Tot felul de lucruri de aur şi de pietre scumpe, de-ți fugeau ochii după ele. În casa cea mai din capăt, când a deschis, dă de trei fete de crai şi de împărați, pe care le furase zmeul nu de multă vreme pentru sine şi pentru frații săi. Peste câteva zile aveau să fie nevestele lor. Atâta erau acelea de frumoase, de gândeai că-s trase chiar prin inel. Te puteai uita la soare, dar la ele nu. Dar, vorba ceea: „Nici pentru cine se găteşte, ci pentru cine se nimereşte!”

Să fi văzut bucuria lui Sfarmă-peatră şi a lui Strâmbă-lemne, când, întorcându-se de unde se duseseră, aflau nişte mâncăruri de cele scumpe şi unsuroase, de cale de trei ceasuri îți atingea nasul mirosul cel plăcut. Apoi fetele cele de crai şi de-mpărați?! S-au cununat ei cu ele, s-a întins un ospăț din acele, de şi câinii erau cu colaci în coadă. Am fost şi eu acolo şi, după ce mi-am pus bine gura la cale, o luai pe-o creastă ruginoasă şi v-o spusei dumneavoastră mincinoasă.

Grigorie Sima a lui Ioan

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

mâinile pe la spatele zmeului, şi-l strânge odată bine de-i pârâiră oasele în el ca nişte smicele uscate, când le stropşeşti cu piciorul. Încât din partea zmeului, vorba ceea: „Lasă-l, mă! L-aş lăsa, dar nu mă lasă el!”. S-apucară dar de trântă. Cum se smuceşte zmeul, cum nu se smuceşte, nu vă pot spune, că-i cam mult de-atunci, destul că aşa împlântă de bine pe Voinic din tei, de acesta se băgă în pământ până-n genunchi. Voinic din tei nu-i rămâne dator, fără aşa dă odată de tare cu zmeul de pământ, de acesta s-a afundat până-n brâu. Dar zmeul tot al dracului! Cine ştie cum apucă el, aşa fără de veste pe Voinic din tei, şi-l trânteşte odată, de până-n subsiori s-a băgat prin pământ. Voinic din tei te miri ce pățea dacă nu se cătrănea din pricină că zmeul umblase cu minciuna! Acum să vezi! Suceşte odată pe zmeu spre stânga, îl suceşte spre dreapta şi-aşa mi ți-l împlântă odată, cum împlânți parul, de numai capul îi mai rămase afară din pământ. Apoi îi reteză capul, ca la un pui de găină.

Acum se puse şi cercetă după toate comorile zmeului. Când colo, ce să-ți vadă ochii? Tot felul de lucruri de aur şi de pietre scumpe, de-ți fugeau ochii după ele. În casa cea mai din capăt, când a deschis, dă de trei fete de crai şi de împărați, pe care le furase zmeul nu de multă vreme pentru sine şi pentru frații săi. Peste câteva zile aveau să fie nevestele lor. Atâta erau acelea de frumoase, de gândeai că-s trase chiar prin inel. Te puteai uita la soare, dar la ele nu. Dar, vorba ceea: „Nici pentru cine se găteşte, ci pentru cine se nimereşte!”

Să fi văzut bucuria lui Sfarmă-peatră şi a lui Strâmbă-lemne, când, întorcându-se de unde se duseseră, aflau nişte mâncăruri de cele scumpe şi unsuroase, de cale de trei ceasuri îți atingea nasul mirosul cel plăcut. Apoi fetele cele de crai şi de-mpărați?! S-au cununat ei cu ele, s-a întins un ospăț din acele, de şi câinii erau cu colaci în coadă. Am fost şi eu acolo şi, după ce mi-am pus bine gura la cale, o luai pe-o creastă ruginoasă şi v-o spusei dumneavoastră mincinoasă.

Grigorie Sima a lui Ioan

- 187 -

Postfață

Un împătimit al scrisului din Țara Moților
Folcloristul Grigorie Sima a lui Ioan*

Făcându-şi o postumă datorie față de regretatul său dascăl întru ale scrisului, Alexandru Ciura scria despre Grigorie Sima în 1912: „Cunoşteam poveştile lui, începând cu *Teiu legănat,* pe care am cetit-o slovenind, în cea mai fragedă vârstă… Ştiam că e colaborator la *Convorbiri* dar mai ales, ştiam că a fost tovarăşul de muncă al unor oameni cari au fost o adevărată binecuvântare pentru limba literară".

Născut în 1856 în Gârbova Aiudului, Grigorie Sima al lui Ioan îşi începe învățătura în comuna natală, urmând apoi şcoala normală din Sibiu, devenind învățător, în 1875. Vine să-şi practice profesia în satul Bucium Poieni (jud. Alba), unde desfăşoară şi o prodigioasă activitate culturală şi educativă (1875-1884). Împreună cu Ion Pop Reteganul, care funcționa atunci ca învățător în satul vecin Bucium Saşa, începe o muncă neobosită de culegere a folclorului din Țara Moților, puțin cercetat până atunci.

În anul 1884, Sima se stabileşte la Cărpiniş, lângă Abrud, comună în care rămâne învățător şi preot până la sfârşitul vieții, 1907. Cea mai fecundă activitate publicistică o desfăşoară Sima între anii 1883-1890. În acest răstimp publică numeroase culegeri în Calendarul: „*Amicul poporului*", la Sibiu, dar şi o serie de texte ca: *Izvor de bunăstare, Ardeleanul Glumeț, Vorbe pentru înțelepciune şi viață, Frământări de limbă*, poveşti, ghicitori etc. Îl găsim în multe publicații periodice de seamă din Transilvania: „*Tribuna*", „*Transilvania*", „*Libertatea*",

* Vezi şi R. Felea: *Bijuterii spirituale din Țara Moților – Grigorie Sima, folcloristul de la Cărpiniş*. 1999, p. 147-150.
Vezi şi: *Dicționarul folcloriştilor*, Editura Ştiințifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1979, p. 197.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Postfață

Un împătimit al scrisului din Țara Moților
Folcloristul Grigorie Sima a lui Ioan*

Făcându-şi o postumă datorie față de regretatul său dascăl întru ale scrisului, Alexandru Ciura scria despre Grigorie Sima în 1912: „Cunoşteam poveştile lui, începând cu *Teiu legănat,* pe care am cetit-o slovenind, în cea mai fragedă vârstă… Ştiam că e colaborator la *Convorbiri* dar mai ales, ştiam că a fost tovarăşul de muncă al unor oameni cari au fost o adevărată binecuvântare pentru limba literară".

Născut în 1856 în Gârbova Aiudului, Grigorie Sima al lui Ioan îşi începe învățătura în comuna natală, urmând apoi şcoala normală din Sibiu, devenind învățător, în 1875. Vine să-şi practice profesia în satul Bucium Poieni (jud. Alba), unde desfăşoară şi o prodigioasă activitate culturală şi educativă (1875-1884). Împreună cu Ion Pop Reteganul, care funcționa atunci ca învățător în satul vecin Bucium Saşa, începe o muncă neobosită de culegere a folclorului din Țara Moților, puțin cercetat până atunci.

În anul 1884, Sima se stabileşte la Cărpiniş, lângă Abrud, comună în care rămâne învățător şi preot până la sfârşitul vieții, 1907. Cea mai fecundă activitate publicistică o desfăşoară Sima între anii 1883-1890. În acest răstimp publică numeroase culegeri în Calendarul: „*Amicul poporului*", la Sibiu, dar şi o serie de texte ca: *Izvor de bunăstare, Ardeleanul Glumeț, Vorbe pentru înțelepciune şi viață, Frământări de limbă*, poveşti, ghicitori etc. Îl găsim în multe publicații periodice de seamă din Transilvania: „*Tribuna*", „*Transilvania*", „*Libertatea*",

* Vezi şi R. Felea: *Bijuterii spirituale din Țara Moților – Grigorie Sima, folcloristul de la Cărpiniş*. 1999, p. 147-150.
Vezi şi: *Dicționarul folcloriştilor*, Editura Ştiințifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1979, p. 197.

- 188 -

„*Telegraful român*”, „*Convorbiri literare*”. În revista „*Familia*” publică o mare parte din producţiile folclorice şi literare: *Poveştile Voinic de tei, Busuioc şi Măghiran, Boierul şi Diregătorul de curte (1883), Nebunii, A cui să fie fata cea frumoasă (1884), Petre Voinicul (1888), Cenuşotca (1889), nuvelele Negrea Păscălierul, Ghiţă inimă veselă (1883), Cântece din Ardeal* (1885), legende, snoave, anecdote etc. Întreţine aici rubrica „*D'ale lui Păcală*”.

În 1886 înfiinţează în Cărpiniş revista „*Foişoar*a”, despre care Ion Pop Reteganul spunea că „*e unica foaie beletristică populară în care aflăm limba noastră cea frumoasă şi spiritul de gândire al ţăranului român*”. În „*Foişoar*a” găsim poveştile: *Cântecul fetei bătrâne, Floare frumoasă şi floare urâtă, Fata morarului, Fraţii osândiţi*, precum şi notiţe folositoare, glume din popor, întrebări, răspunsuri etc.

Lipsit de suportul material necesar, Sima îşi dă seama că pentru ca să scoţi o foaie bună îţi trebuie creiţari, că de unde nu, „*se duce dracului oricât de bună ar fi*”. În acest fel, începând cu anul 1892, se lasă de literatură şi se apucă de băişag în Roşia Montana, pământ al făgăduinţei. Amăgitoarea vână de aur din baia Orlea, i-a risipit însă toate nădejdile, lăsându-l sărac şi bolnav. Se stinge din viaţă la 26 decembrie 1907, ducând în veşnicie toate planurile ce şi le făcuse.

Preţioasele sale manuscrise dintre care sute de producţiuni folclorice, plăsmuirile literare, documente istorice, toate adunate cu truda a peste trei decenii, au împărtăşit aceeaşi nefericită soartă ca şi manuscrisele lui Nicodim Ganea, apropiat prieten al lui Grigorie Sima. Rămase în casa din Cărpiniş într-un mediu vitregit de înţelegerea importanţei lor, manuscrisele au fost probabil arse în întregime.

Activitatea de culegere a productelor artistice ale poporului a însemnat pentru Sima o operaţie plină de răspundere, pornită din conştiinţa funcţiei moralizatore a creaţiei populare, care combat defectele unora dintre membrii colectivităţii: lenea, minciuna, îngâmfarea, prostia, hoţia, incompatibile cu morala creştină.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

„*Telegraful român*”, „*Convorbiri literare*”. În revista „*Familia*” publică o mare parte din producţiile folclorice şi literare: *Poveştile Voinic de tei, Busuioc şi Măghiran, Boierul şi Diregătorul de curte (1883), Nebunii, A cui să fie fata cea frumoasă (1884), Petre Voinicul (1888), Cenuşotca (1889), nuvelele Negrea Păscălierul, Ghiţă inimă veselă (1883), Cântece din Ardeal* (1885), legende, snoave, anecdote etc. Întreţine aici rubrica „*D'ale lui Păcală*”.

În 1886 înfiinţează în Cărpiniş revista „*Foişoar*a”, despre care Ion Pop Reteganul spunea că „*e unica foaie beletristică populară în care aflăm limba noastră cea frumoasă şi spiritul de gândire al ţăranului român*”. În „*Foişoar*a” găsim poveştile: *Cântecul fetei bătrâne, Floare frumoasă şi floare urâtă, Fata morarului, Fraţii osândiţi*, precum şi notiţe folositoare, glume din popor, întrebări, răspunsuri etc.

Lipsit de suportul material necesar, Sima îşi dă seama că pentru ca să scoţi o foaie bună îţi trebuie creiţari, că de unde nu, „*se duce dracului oricât de bună ar fi*”. În acest fel, începând cu anul 1892, se lasă de literatură şi se apucă de băişag în Roşia Montana, pământ al făgăduinţei. Amăgitoarea vână de aur din baia Orlea, i-a risipit însă toate nădejdile, lăsându-l sărac şi bolnav. Se stinge din viaţă la 26 decembrie 1907, ducând în veşnicie toate planurile ce şi le făcuse.

Preţioasele sale manuscrise dintre care sute de producţiuni folclorice, plăsmuirile literare, documente istorice, toate adunate cu truda a peste trei decenii, au împărtăşit aceeaşi nefericită soartă ca şi manuscrisele lui Nicodim Ganea, apropiat prieten al lui Grigorie Sima. Rămase în casa din Cărpiniş într-un mediu vitregit de înţelegerea importanţei lor, manuscrisele au fost probabil arse în întregime.

Activitatea de culegere a productelor artistice ale poporului a însemnat pentru Sima o operaţie plină de răspundere, pornită din conştiinţa funcţiei moralizatore a creaţiei populare, care combat defectele unora dintre membrii colectivităţii: lenea, minciuna, îngâmfarea, prostia, hoţia, incompatibile cu morala creştină.

- 189 -

Urmând direcţiile programatice şi estetice, formulate de B.P. Haşdeu şi Grigore Silaşi, Sima respectă formele de limbă populară de o rară expresivitate, opunându-se intervenţiilor în culegere, în schimbare şi a expresiilor idiomatice. Spre deosebire de folcloriştii dinaintea lui, el respectă construcţiile epice şi stilul, fără adaosuri şi podoabe, oglindind în poveştile, snoavele şi producţiile poetice, poporul cu toate obiceiurile şi graiul lui. În articolele şi studiile privind scrierile populare, Sima subliniază faptul că valoare ştiinţifică au doar bucăţile culese „*întocmai cum să zâc*", culegătorul având dreptul şi datoria de a nu lăsa să sporească cuvintele străine, care furişându-se în limbă, pretind apoi drept de cetăţenie. Măiestria stilului popular constă „*în fixarea întorsăturilor atât de sprintene, atât de fireşti şi neîntrecute, că rămâi uimit în faţă lor şi-ţi vine să te întrebi că de unde atâta farmec în graiul poporului. Ţi-ai da o jumătate din viaţă numai să-l poţi reproduce. Aceasta e fagurul de miere al mult regretatului Eminescu*"[1] Grigorie Sima a fost neobosit luptător, prin cuvânt şi faptă, pentru cauza libertăţii naţionale a poporului său. Făcând parte din mişcarea memorandistă, el este acela care salvează de la confiscare arhiva conducerii acestei mişcări, transportând-o la Alba Iulia clandestin, printre munţi, în timpul procesului de la Cluj din 1893. În anul 1892, îşi dă concursul entuziasmat la încercarea de înălţare la Abrud a unei statui a lui Avram Iancu, acţiune iniţiată de înflăcăratul memorandist din Abrud, Vasile Fodor, fiul tribunului de la 1848-1849, Vasile Ladislau Fodor, membru activ al societăţii Astra, desfăşoară o susţinută activitate pentru ridicarea culturală a poporului. Cartea cu titlul sugestiv „*Izvor de bunăstare*" o publică în dorinţa de a sprijini îmbunătăţirea situaţiei economice în care se află ţărănimea. În ea găsim sfaturi privitoare la cultivarea raţională a pământului, pomilor, grădinărit, creşterea animalelor, igiena corporală şi a locuinţei, îndrumări casnice, etc.

Dorind să realizeze o mare colecţie de folclor, reprezentativă, lansează în 1884, prin tribuna şi alte publicaţii, un Apel către domnii

[1] Grigorie Sima, *Câteva observări asupra scrisorilor din popor şi pentru popor*, în „Transilvania", 1890, p. 54-58.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Urmând direcţiile programatice şi estetice, formulate de B.P. Haşdeu şi Grigore Silaşi, Sima respectă formele de limbă populară de o rară expresivitate, opunându-se intervenţiilor în culegere, în schimbare şi a expresiilor idiomatice. Spre deosebire de folcloriştii dinaintea lui, el respectă construcţiile epice şi stilul, fără adaosuri şi podoabe, oglindind în poveştile, snoavele şi producţiile poetice, poporul cu toate obiceiurile şi graiul lui. În articolele şi studiile privind scrierile populare, Sima subliniază faptul că valoare ştiinţifică au doar bucăţile culese „*întocmai cum să zâc*", culegătorul având dreptul şi datoria de a nu lăsa să sporească cuvintele străine, care furişându-se în limbă, pretind apoi drept de cetăţenie. Măiestria stilului popular constă „*în fixarea întorsăturilor atât de sprintene, atât de fireşti şi neîntrecute, că rămâi uimit în faţă lor şi-ţi vine să te întrebi că de unde atâta farmec în graiul poporului. Ţi-ai da o jumătate din viaţă numai să-l poţi reproduce. Aceasta e fagurul de miere al mult regretatului Eminescu*"[1] Grigorie Sima a fost neobosit luptător, prin cuvânt şi faptă, pentru cauza libertăţii naţionale a poporului său. Făcând parte din mişcarea memorandistă, el este acela care salvează de la confiscare arhiva conducerii acestei mişcări, transportând-o la Alba Iulia clandestin, printre munţi, în timpul procesului de la Cluj din 1893. În anul 1892, îşi dă concursul entuziasmat la încercarea de înălţare la Abrud a unei statui a lui Avram Iancu, acţiune iniţiată de înflăcăratul memorandist din Abrud, Vasile Fodor, fiul tribunului de la 1848-1849, Vasile Ladislau Fodor, membru activ al societăţii Astra, desfăşoară o susţinută activitate pentru ridicarea culturală a poporului. Cartea cu titlul sugestiv „*Izvor de bunăstare*" o publică în dorinţa de a sprijini îmbunătăţirea situaţiei economice în care se află ţărănimea. În ea găsim sfaturi privitoare la cultivarea raţională a pământului, pomilor, grădinărit, creşterea animalelor, igiena corporală şi a locuinţei, îndrumări casnice, etc.

Dorind să realizeze o mare colecţie de folclor, reprezentativă, lansează în 1884, prin tribuna şi alte publicaţii, un Apel către domnii

[1] Grigorie Sima, *Câteva observări asupra scrisorilor din popor şi pentru popor*, în „Transilvania", 1890, p. 54-58.

- 190 -

învăţători cărturari de la sate", rugându-i să culeagă şi să trimită „poveşti, balade, doine, hore, cântare la morţi, oraţii, colinde, zicători, frământări de limbă şi proverbe, promiţându-le recompense băneşti. În anul următor tipăreşte în periodice câteva balade, cântece şi basme fantastice, cimilituri şi frământări de limbă: *Teiu legănat, Vlad şi Catrina, Din bătrâni* ş.a.

Activitatea literară şi folclorică desfăşurată de Grigorie Sima a lui Ioan îl aşează alături de scriitorii români ardeleni înaintaţi de la sfârşitul veacului trecut şi începutul secolului nostru, care, ducând mai departe făclia aprinsă de cărturarii Şcolii Ardelene, au luminat cu ea minţile şi au încălzit sufletele zdruncinate ale Românilor, dând glas şi chip conştiinţei naţionale.

Lucrarea prezentă, cuprinzând o parte din poveştile lui Grigorie Sima şi extrase, în mare parte din revista „Amicul Poporului" Sibiu, pe care el a condus-o, între 1890-1898, considerăm că este o dovadă a calităţilor acestui folclorist şi artist în domeniul scrisului din Transilvania, şi dorim să oferim cititorilor lecturi cât mai atractive şi îndrumări de viaţă cât mai folositoare.

Prof. Romulus Felea

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

învăţători cărturari de la sate", rugându-i să culeagă şi să trimită „poveşti, balade, doine, hore, cântare la morţi, oraţii, colinde, zicători, frământări de limbă şi proverbe, promiţându-le recompense băneşti. În anul următor tipăreşte în periodice câteva balade, cântece şi basme fantastice, cimilituri şi frământări de limbă: *Teiu legănat, Vlad şi Catrina, Din bătrâni* ş.a.

Activitatea literară şi folclorică desfăşurată de Grigorie Sima a lui Ioan îl aşează alături de scriitorii români ardeleni înaintaţi de la sfârşitul veacului trecut şi începutul secolului nostru, care, ducând mai departe făclia aprinsă de cărturarii Şcolii Ardelene, au luminat cu ea minţile şi au încălzit sufletele zdruncinate ale Românilor, dând glas şi chip conştiinţei naţionale.

Lucrarea prezentă, cuprinzând o parte din poveştile lui Grigorie Sima şi extrase, în mare parte din revista „Amicul Poporului" Sibiu, pe care el a condus-o, între 1890-1898, considerăm că este o dovadă a calităţilor acestui folclorist şi artist în domeniul scrisului din Transilvania, şi dorim să oferim cititorilor lecturi cât mai atractive şi îndrumări de viaţă cât mai folositoare.

Prof. Romulus Felea

- 191 -

Note biografice

Grigorie Sima a lui Ioan s-a născut la 21 septembrie 1856 în satul Gârbova de Sus-Aiud, într-o familie de țărani înstăriți, fiind fiul cel mai mare al lui Ioan Sima şi Sofia, născută Todor. Al doilea copil al familiei Sima Ioan şi Sofia a fost Dionisie Sima, născut în anul 1857, iar cel de-al treilea copil a fost Gavrilă Sima, născut în anul 1863. După şcoala primară făcută în satul natal, Grigorie Sima urmează gimnaziul din Aiud apoi studiile de teologie la Sibiu. Pe una din filele unei foarte vechi cărți aparținând bisericii Sf. Nicolae din Gârbova de Sus - TRIODION datată din anul 1771 găsim semnătura lui Grigorie Sima pe când era în clasa a V-a la gimnaziul din Aiud – anul 1874.

După terminarea Seminarului Teologic de la Sibiu, Părintele Grigorie Sima a slujit câteva luni în satul natal Gârbova de Sus la Biserica din Deal, astăzi monument istoric în ruină (sec. al XIII-lea – al XV-lea), apoi a plecat ca învățător la Bucium-Poieni, iar după patru ani s-a mutat la Cărpiniş, comuna Roşia Montană, județul Alba, unde a activat ca preot ortodox şi învățător. La 26 decembrie 1907 a murit la vârsta de 51 de ani, fiind înmormântat lângă biserica din Cărpiniş, la altarul căreia a servit timp de douăzeci şi patru de ani.

În anul 1886 Grigorie Sima înființează la Cărpiniş gazeta „Foişoara". În „Foişoara" găsim poveştile: *Bunica, Cântecul fetei bătrâne, Fata morarului, Frații osândiți, Material pentru limbă, Despre legi şi judecăți, Notițe folositoare, Glume din popor, Întrebări, răspunsuri* etc. Pentru răspândirea culturii în popor, această gazetă a cuprins în paginile ei cunoştințele trebuitoare în viață şi iubirea de carte, punând preț pe „cele din popor" care sunt o comoară nesecată asemenea izvorului de munte. Fiecare număr cuprinde cântece din folclorul Munților Apuseni, poezii în formă populară. Alte poveşti sunt: *Voinic de tei, Tei legănat, Busuioc şi Magheran, Nebunii, Petre Voinicul* şi nuvele ca: *Ghiță, inimă veselă, Cîntece din Ardeal, Legende, Snoave, Anecdote.* Povestea *Negrea păscălitoriu* este o descriere a satului natal Gârbova de Sus şi a oamenilor din timpul copilăriei lui. Grigorie Sima a condus redacția calendarului „Amicul poporului" pe care-l redactează tot la Cărpiniş, timp de 12 ani.

A fost considerat un important folclorist şi scriitor popular, colaborator apreciat al publicațiilor de seamă din Ardeal şi Vechiul

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Note biografice

Grigorie Sima a lui Ioan s-a născut la 21 septembrie 1856 în satul Gârbova de Sus-Aiud, într-o familie de țărani înstăriți, fiind fiul cel mai mare al lui Ioan Sima şi Sofia, născută Todor. Al doilea copil al familiei Sima Ioan şi Sofia a fost Dionisie Sima, născut în anul 1857, iar cel de-al treilea copil a fost Gavrilă Sima, născut în anul 1863. După şcoala primară făcută în satul natal, Grigorie Sima urmează gimnaziul din Aiud apoi studiile de teologie la Sibiu. Pe una din filele unei foarte vechi cărți aparținând bisericii Sf. Nicolae din Gârbova de Sus - TRIODION datată din anul 1771 găsim semnătura lui Grigorie Sima pe când era în clasa a V-a la gimnaziul din Aiud – anul 1874.

După terminarea Seminarului Teologic de la Sibiu, Părintele Grigorie Sima a slujit câteva luni în satul natal Gârbova de Sus la Biserica din Deal, astăzi monument istoric în ruină (sec. al XIII-lea – al XV-lea), apoi a plecat ca învățător la Bucium-Poieni, iar după patru ani s-a mutat la Cărpiniş, comuna Roşia Montană, județul Alba, unde a activat ca preot ortodox şi învățător. La 26 decembrie 1907 a murit la vârsta de 51 de ani, fiind înmormântat lângă biserica din Cărpiniş, la altarul căreia a servit timp de douăzeci şi patru de ani.

În anul 1886 Grigorie Sima înființează la Cărpiniş gazeta „Foişoara". În „Foişoara" găsim poveştile: *Bunica, Cântecul fetei bătrâne, Fata morarului, Frații osândiți, Material pentru limbă, Despre legi şi judecăți, Notițe folositoare, Glume din popor, Întrebări, răspunsuri* etc. Pentru răspândirea culturii în popor, această gazetă a cuprins în paginile ei cunoştințele trebuitoare în viață şi iubirea de carte, punând preț pe „cele din popor" care sunt o comoară nesecată asemenea izvorului de munte. Fiecare număr cuprinde cântece din folclorul Munților Apuseni, poezii în formă populară. Alte poveşti sunt: *Voinic de tei, Tei legănat, Busuioc şi Magheran, Nebunii, Petre Voinicul* şi nuvele ca: *Ghiță, inimă veselă, Cîntece din Ardeal, Legende, Snoave, Anecdote.* Povestea *Negrea păscălitoriu* este o descriere a satului natal Gârbova de Sus şi a oamenilor din timpul copilăriei lui. Grigorie Sima a condus redacția calendarului „Amicul poporului" pe care-l redactează tot la Cărpiniş, timp de 12 ani.

A fost considerat un important folclorist şi scriitor popular, colaborator apreciat al publicațiilor de seamă din Ardeal şi Vechiul

- 192 -

Regat: „Convorbiri Literare”, „Familia”, „Amicul Poporului”, „Transilvania”, „Telegraful Român”, „Tribuna”, „Libertatea”, prezent cu contribuții proprii în sintezele etno-folclorice de la sfârşitul sec. al XIX-lea.

Preotul Grigorie Sima a fost şi un neobosit luptător prin cuvânt şi faptă pentru cauza libertății naționale a poporului său. Face parte din Mişcarea Memorandistă, el este cel care salvează de la confiscare arhiva conducerii acestei mişcări, transportând-o la Alba Iulia, peste munți, în timpul procesului de la Cluj, în acelaşi timp în care la Gârbova de Sus, în satul lui natal, 114 gârboveni în frunte cu subjudele Gavrilă Sima, fratele lui Grigorie Sima şi ceilalți capi - preotul Vasiliu Maxa, preotul Demetriu Pop, învățătorul Ştefan Cotoară, susțineau procesul Memorandiştilor de la Cluj în anul 1894. Aceasta este fascinanta istorie a poporului român, acesta este românismul nostru care „… ne-aduce aminte/ Că frații în veci vor fi frați!”

Ca membru activ al societății ASTRA, Grigorie Sima desfăşoară o susținută activitate pentru ridicarea culturală a poporului.

Istina Sima

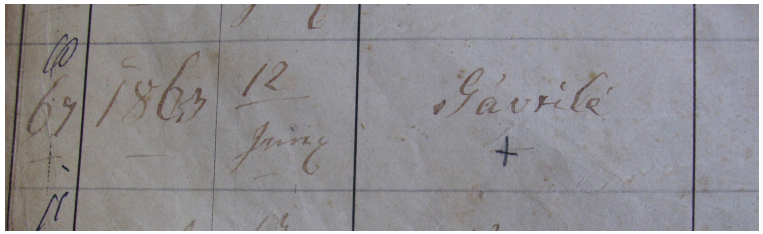

Actul de naştere a lui Gavrilă Sima – fratele mai mic a lui Grigorie Sima, act care datează din anul 1863

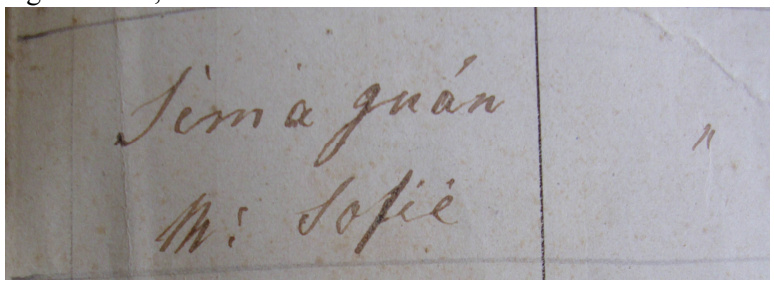

Părinții Sima Iuan (Ioan) şi m: Sofie (m = mama)

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Regat: „Convorbiri Literare”, „Familia”, „Amicul Poporului”, „Transilvania”, „Telegraful Român”, „Tribuna”, „Libertatea”, prezent cu contribuții proprii în sintezele etno-folclorice de la sfârşitul sec. al XIX-lea.

Preotul Grigorie Sima a fost şi un neobosit luptător prin cuvânt şi faptă pentru cauza libertății naționale a poporului său. Face parte din Mişcarea Memorandistă, el este cel care salvează de la confiscare arhiva conducerii acestei mişcări, transportând-o la Alba Iulia, peste munți, în timpul procesului de la Cluj, în acelaşi timp în care la Gârbova de Sus, în satul lui natal, 114 gârboveni în frunte cu subjudele Gavrilă Sima, fratele lui Grigorie Sima şi ceilalți capi - preotul Vasiliu Maxa, preotul Demetriu Pop, învățătorul Ştefan Cotoară, susțineau procesul Memorandiştilor de la Cluj în anul 1894. Aceasta este fascinanta istorie a poporului român, acesta este românismul nostru care „… ne-aduce aminte/ Că frații în veci vor fi frați!”

Ca membru activ al societății ASTRA, Grigorie Sima desfăşoară o susținută activitate pentru ridicarea culturală a poporului.

Istina Sima

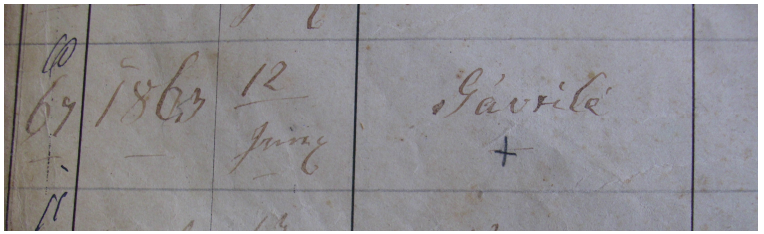

Actul de naştere a lui Gavrilă Sima – fratele mai mic a lui Grigorie Sima, act care datează din anul 1863

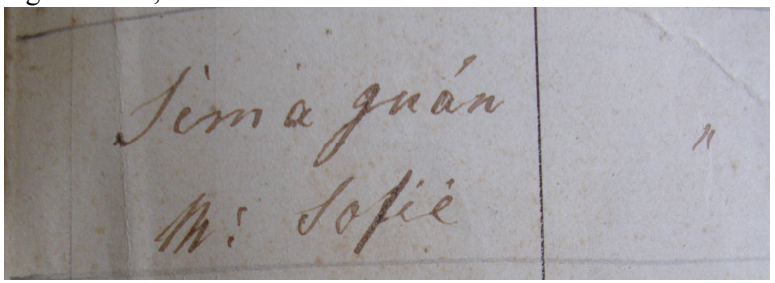

Părinții Sima Iuan (Ioan) şi m: Sofie (m = mama)

Veche carte bisericească TRIODION anul 1771, în cuprinsul căreia se află semnătura lui Grigorie Sima la anul 1874, carte care aparţine Bisericii Sf. Nicolae Gârbova de Sus

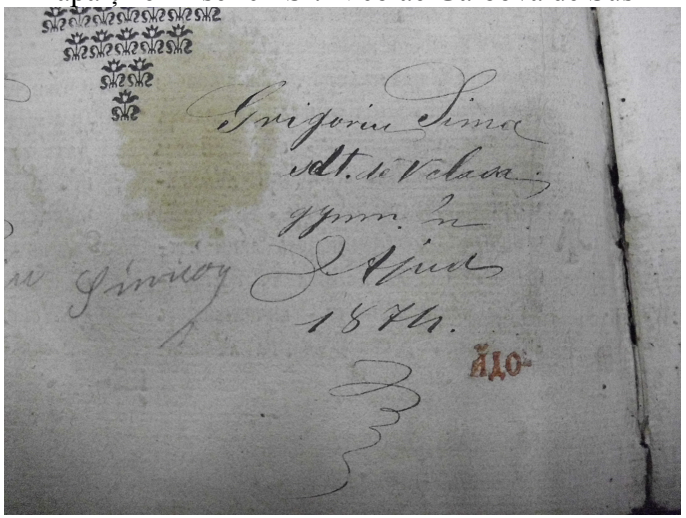

Grigoriu Sima sdt. de V clasă gymn. în Aiud 1874, urmează semnul care atestă semnătura originală
(Grigoriu Sima student clasa a V-a gimnaziul Aiud 1874)

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Veche carte bisericească TRIODION anul 1771, în cuprinsul căreia se află semnătura lui Grigorie Sima la anul 1874, carte care aparţine Bisericii Sf. Nicolae Gârbova de Sus

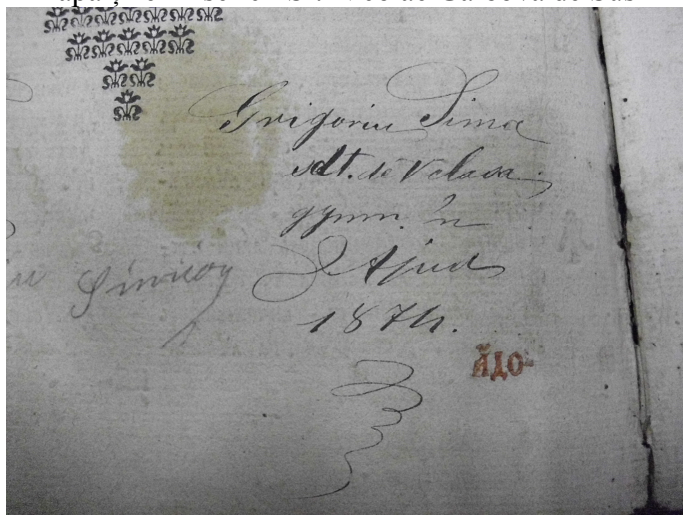

Grigoriu Sima sdt. de V clasă gymn. în Aiud 1874, urmează semnul care atestă semnătura originală
(Grigoriu Sima student clasa a V-a gimnaziul Aiud 1874)

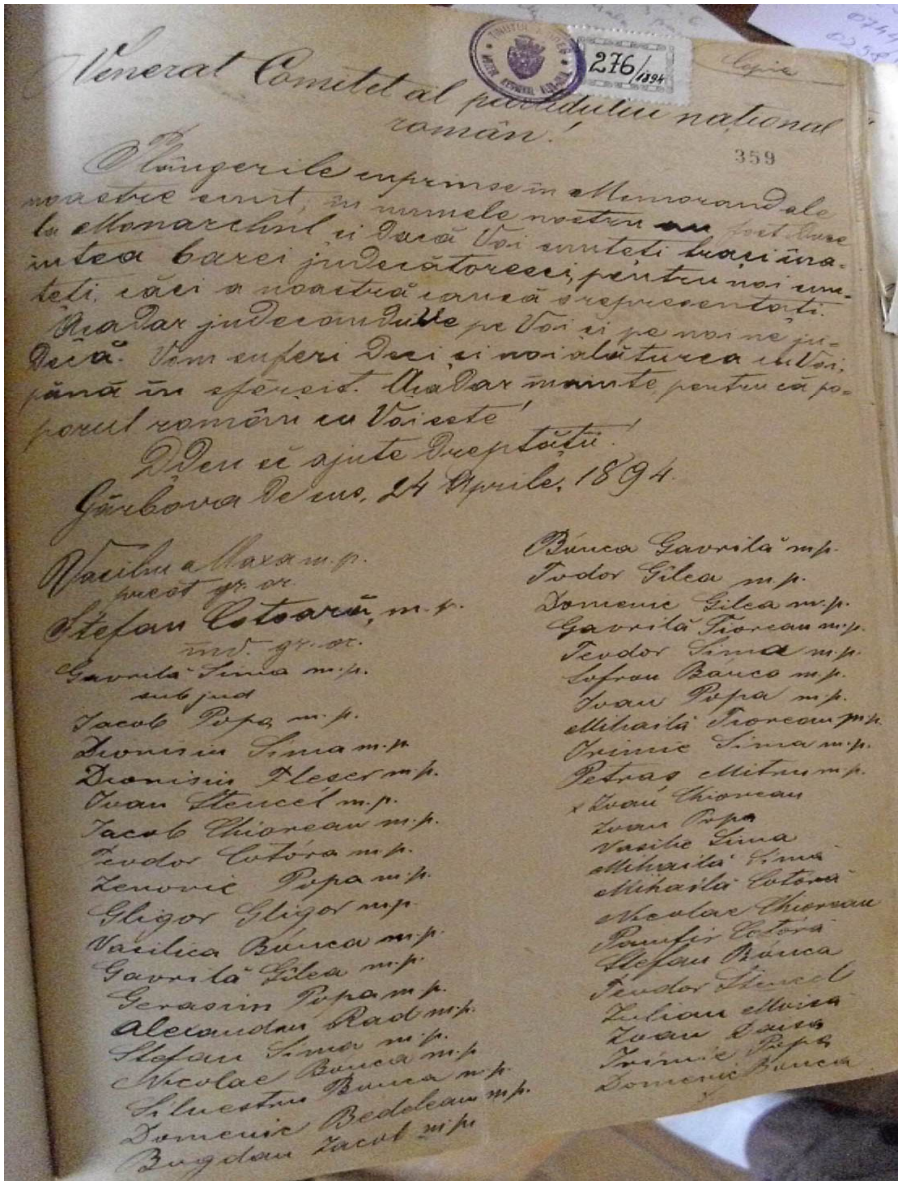

Lista gârbovenilor conduşi de subjudele Gavrilă Sima
fratele lui Grigorie Sima, susţinători ai memorandiştilor
în anul 1894

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

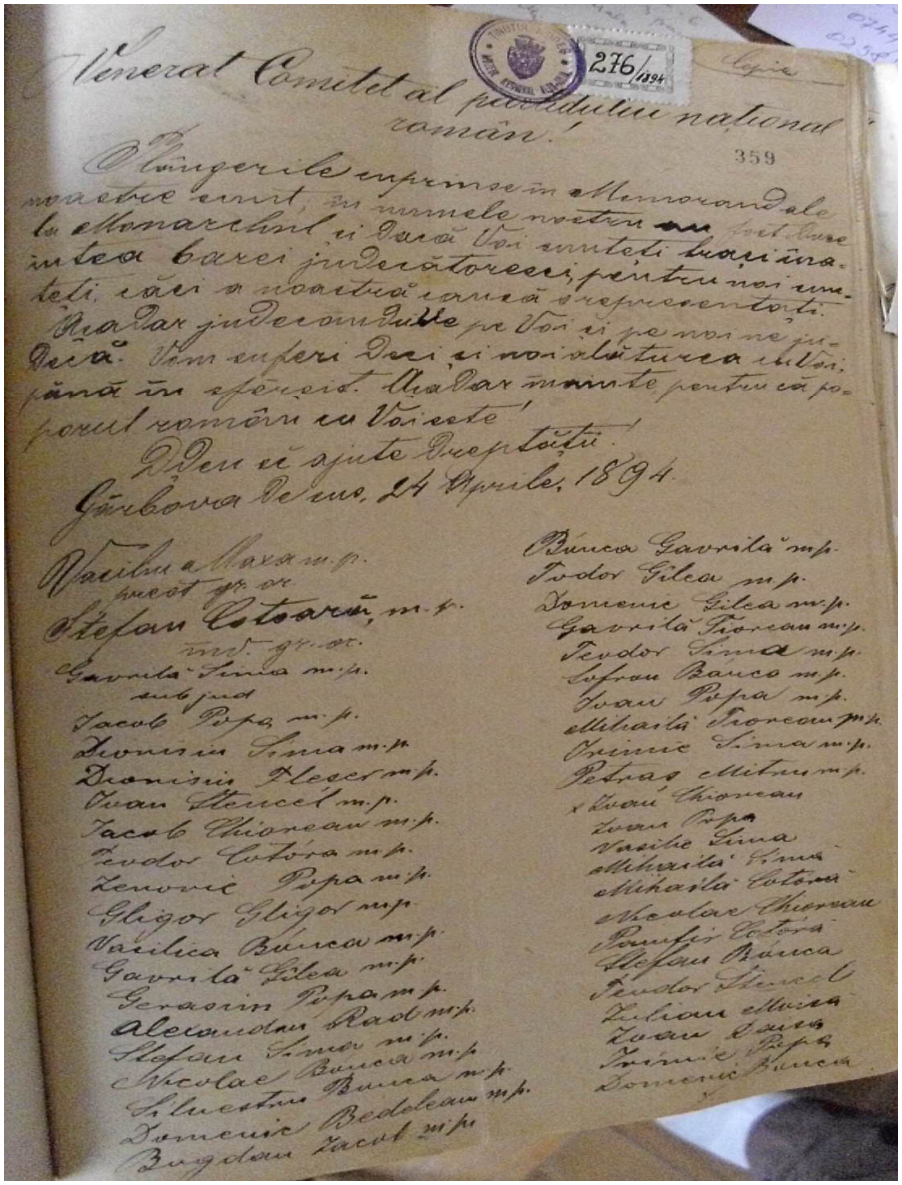

Lista gârbovenilor conduşi de subjudele Gavrilă Sima
fratele lui Grigorie Sima, susţinători ai memorandiştilor
în anul 1894

TRIODION 1771 provenit de la Biserica din Deal- Gârbova de Sus

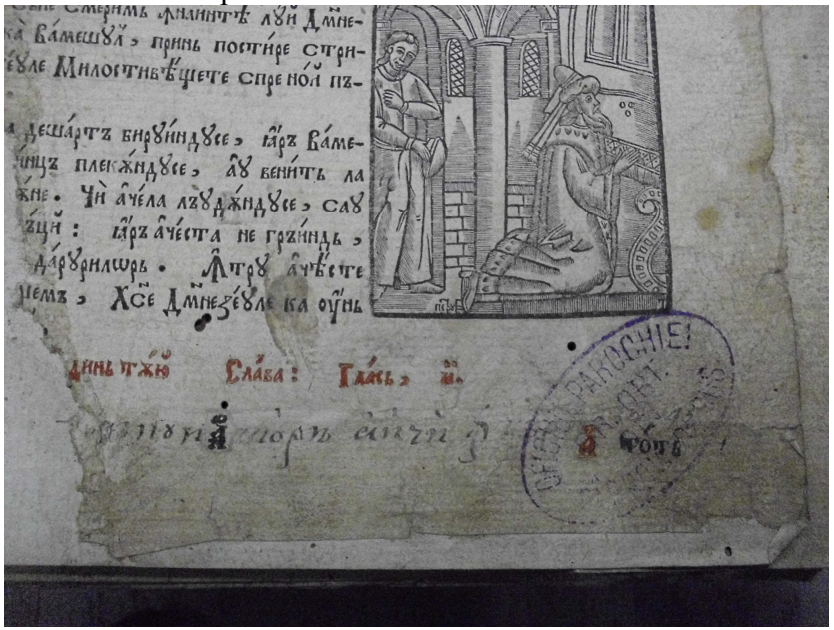

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

TRIODION 1771 provenit de la Biserica din Deal- Gârbova de Sus

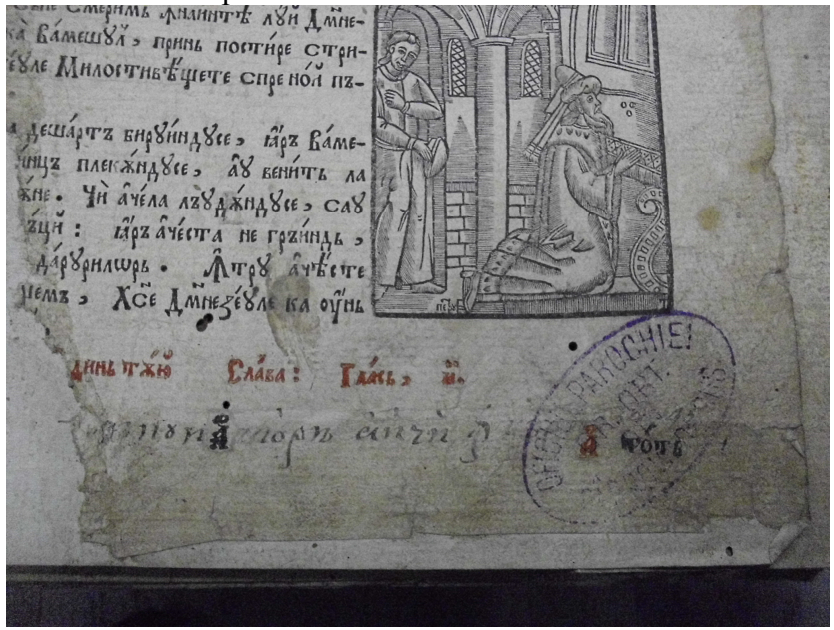

- 196 -

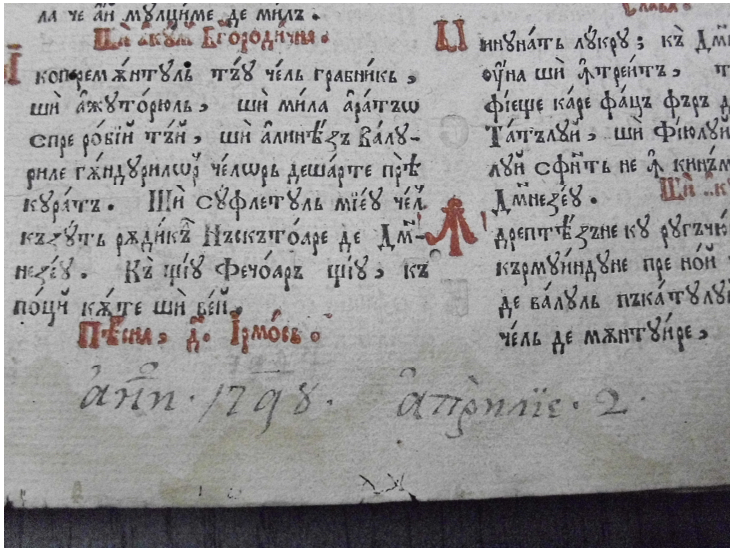

Biserica din Deal Gârbova de Sus - monument istoric sec. al XIII-lea, al XV-lea, unde a slujit părintele Grigorie Sima.

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

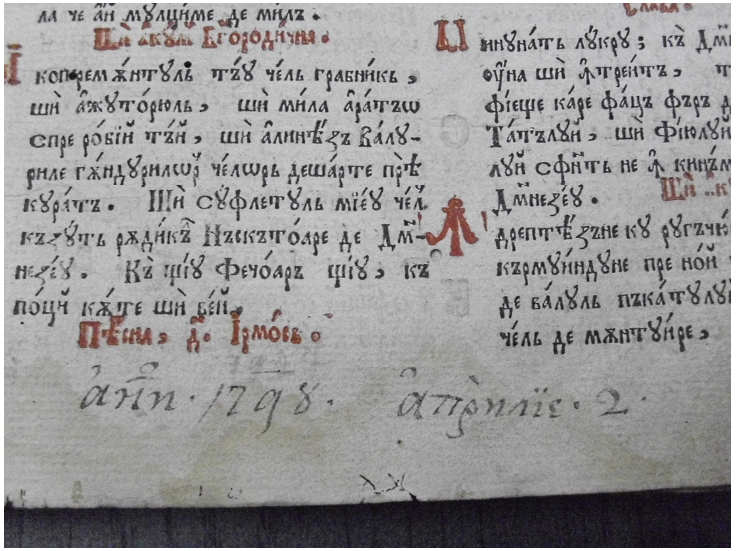

Biserica din Deal Gârbova de Sus - monument istoric sec. al XIII-lea, al XV-lea, unde a slujit părintele Grigorie Sima.

Colecţie de documente realizată de **Istina Sima**

- 197 -

Arborele genealogic al lui Grigorie Sima a lui Ioan

Preot, scriitor, folclorist
21 septembrie 1856-26 decembrie 1907

Şofron Sima (1778-1858) căsătorit cu **Ana** Gâlea, copii:

1. **Ioan Sima** căsătorit cu **Sofia** Todor, copii:
   - **Grigorie Sima** 1856-1907-preot, scriitor, folclorist
   - Dionisie Sima 1857-1912
   - Gavrilă Sima 1863-1928
2. **Maria** căsătorită cu preotul Chirion Popa, copii:
   - **Demetriu Pop** 1850-1928
3. **Saveta** căsătorită cu Nicolae Sima, copii:
   - **Ioan Sima** căsătorit cu Mărioara Suciu, copii:
     - **Victoria** Sima căsătorită cu Vasile Daisa
     - **Susana** Sima căsătorită cu Iacob Boancă
     - **Nicolae** Sima căsătorit cu Istina, copii:
       - **Teodor** Sima căsătorit cu Aurora
       - **Ioan** Vanu Sima căsăt. cu Ana, copii:
         - **Istina** Sima
         - **Maria Ana**
       - **Ştefan** Sima căsătorit cu Silvia
       - **Amalia** Sima căsătorită cu Ioan Luca
     - **Candin** Sima căsătorit cu Ghifta Stan
4. **Ana** căsătorită cu Văsilie Dănilă
5. **Floarea** căsătorită cu Nicolae Gâlea

Istina Sima

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

Arborele genealogic al lui Grigorie Sima a lui Ioan

Preot, scriitor, folclorist
21 septembrie 1856-26 decembrie 1907

Şofron Sima (1778-1858) căsătorit cu **Ana** Gâlea, copii:

1. **Ioan Sima** căsătorit cu **Sofia** Todor, copii:
   - **Grigorie Sima** 1856-1907-preot, scriitor, folclorist
   - Dionisie Sima 1857-1912
   - Gavrilă Sima 1863-1928
2. **Maria** căsătorită cu preotul Chirion Popa, copii:
   - **Demetriu Pop** 1850-1928
3. **Saveta** căsătorită cu Nicolae Sima, copii:
   - **Ioan Sima** căsătorit cu Mărioara Suciu, copii:
     - **Victoria** Sima căsătorită cu Vasile Daisa
     - **Susana** Sima căsătorită cu Iacob Boancă
     - **Nicolae** Sima căsătorit cu Istina, copii:
       - **Teodor** Sima căsătorit cu Aurora
       - **Ioan** Vanu Sima căsăt. cu Ana, copii:
         - **Istina** Sima
         - **Maria Ana**
       - **Ştefan** Sima căsătorit cu Silvia
       - **Amalia** Sima căsătorită cu Ioan Luca
     - **Candin** Sima căsătorit cu Ghifta Stan
4. **Ana** căsătorită cu Văsilie Dănilă
5. **Floarea** căsătorită cu Nicolae Gâlea

Istina Sima

- 198 -

CUPRINS

PREFAŢĂ - PROF. DR. MIRCEA POPA…….. 5

1. TEIU LEGĂNAT …… ……...…17

2. VLAD ŞI CATRINA ……...…….32

3. BUSUIOC ŞI MĂGHERAN ……...….41

4. A CUI SĂ FIE FATA CEA FRUMOASĂ? ……...……..55

5. CUM A ÎMBĂTRÂNIT MUIEREA PE DRACUL ……....64

6. NEBUNII ……..... 68

7. POVESTEA OMULUI CE ÎNȚELEGEA LIMBA DOBITOACELOR ..…....74

8. MIIA-IOAN ……...…... 77

9. PRIETENUL ÎȚI PUNE CAPUL ……...……. 86

10. PETRU VOINICUL ……...……94

11. CENUŞOTCA …….....107

12. COPILUL DE PESCAR ……..112

13. NOROCUL ŞI MINTEA ……..117

14. ORB ÎMPĂRAT …….. 121

15. CUM ŞI-AU PIERDUT FETELE DREPTUL PEȚITULUI! ……..137

16. NEGREA PĂSCĂLITORIUL …… ……141

17. ARTIŞTII …… ……152

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

CUPRINS

PREFAŢĂ - PROF. DR. MIRCEA POPA…….. 5

1. TEIU LEGĂNAT …… ……...…17

2. VLAD ŞI CATRINA ……...…….32

3. BUSUIOC ŞI MĂGHERAN ……...….41

4. A CUI SĂ FIE FATA CEA FRUMOASĂ? ……...……..55

5. CUM A ÎMBĂTRÂNIT MUIEREA PE DRACUL ……....64

6. NEBUNII ……..... 68

7. POVESTEA OMULUI CE ÎNȚELEGEA LIMBA DOBITOACELOR ..…....74

8. MIIA-IOAN ……...…... 77

9. PRIETENUL ÎȚI PUNE CAPUL ……...……. 86

10. PETRU VOINICUL ……...……94

11. CENUŞOTCA …….....107

12. COPILUL DE PESCAR ……..112

13. NOROCUL ŞI MINTEA ……..117

14. ORB ÎMPĂRAT …….. 121

15. CUM ŞI-AU PIERDUT FETELE DREPTUL PEȚITULUI! ……..137

16. NEGREA PĂSCĂLITORIUL …… ……141

17. ARTIŞTII …… ……152

- 199 -

18. PARAZIŢII ……..155

19. FRUMOASA DIN FĂGEŞTI ……..157

20. VOINIC DIN TEI …… 181

POSTFAŢĂ – ROMULUS FELEA……..188

NOTE BIOGRAFICE - ISTINA SIMA…….. .192

ARBORELE GENEALOGIC AL LUI GRIGORIE SIMA A LUI IOAN……198

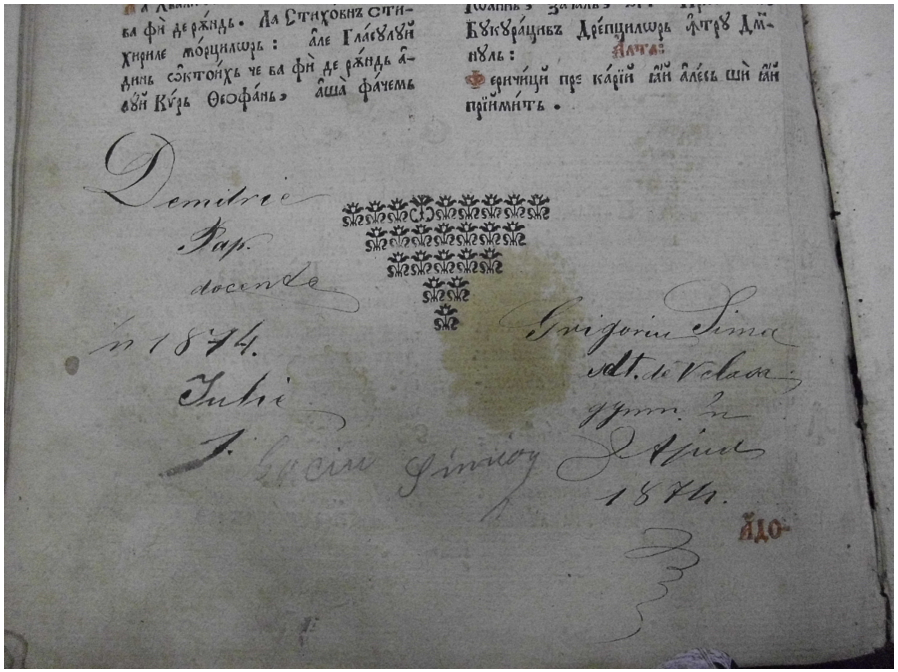

Grigorie Sima a lui Ioan - Poveşti

18. PARAZIŢII ……..155

19. FRUMOASA DIN FĂGEŞTI ……..157

20. VOINIC DIN TEI …… 181

POSTFAŢĂ – ROMULUS FELEA……..188

NOTE BIOGRAFICE - ISTINA SIMA…….. .192

ARBORELE GENEALOGIC AL LUI GRIGORIE SIMA A LUI IOAN……198

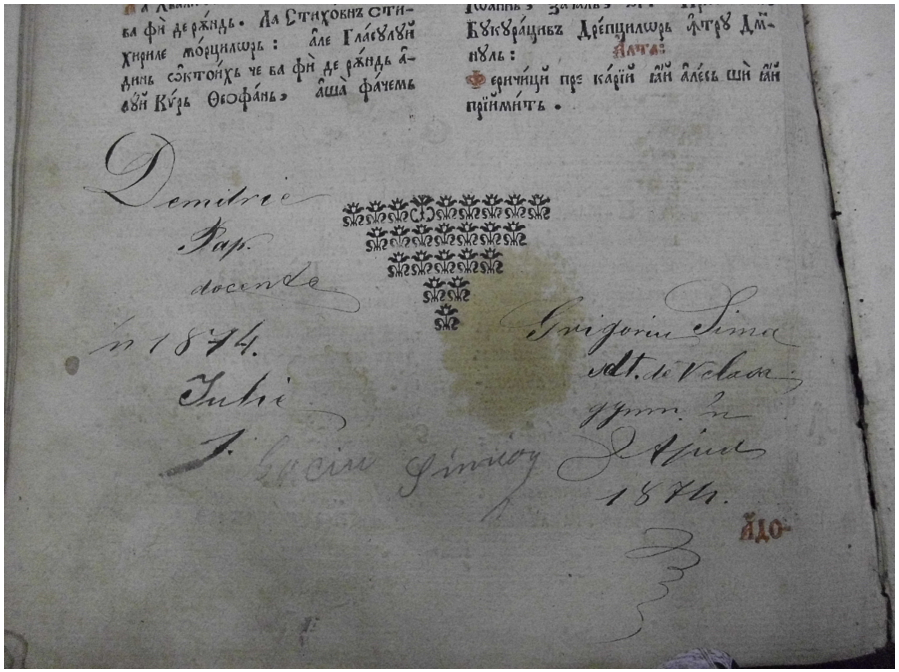

- 200 -